

ΣΗΣΙΜΟΥ ΣΙΔΕΡΗ

ΟΜΗΡΟΥ
ΟΔΥΣΣΕΙΑ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΑΘΗΝΑΙ 1965

40692

ΟΜΗΡΟΥ

ΟΔΥΣΣΕΙΑ

A - Ω

'Ανάτυπον ἐμμέτρου μεταφράσεως ἐκ τῆς σειρᾶς τῶν 227 τόμων
ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ ίδιοκτησίας τοῦ 'Εκδοτικοῦ
Οίκου ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΖΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟΥ, δόδος 'Αρσάκη 6 ἐν Ἀθήναις.

ΖΗΣΙΜΟΥ ΣΙΔΕΡΗ

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ

A - Ω

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ 1965

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ

ΡΑΨΩΔΙΑ Α

Προοίμιον

"Ανδρα μοι ἔννεπε, μοῦσα, πολύτροπον, δς μάλα πολλὰ
πλάγχθη, ἐπεὶ Τροίης ἱερὸν πτολίεθρον ἔπερσεν,

πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἔδεν ἀστεα καὶ νόον ἔγνω·

πολλὰ δ' ὁ γ' ἐν πόντῳ πάθεν ἄλγεα δν κατὰ θυμόν,
ἀρνύμενος ἦν τε ψυχὴν καὶ νόστον ἐταίρων.

'Αλλ' οὐδ' ὡς ἐτάρους ἐρρύσατο, ίέμενός περ·

αὐτῶν γὰρ σφετέρησιν ἀτασθαλίησιν δλοντο,

νήπιοι, οἱ κατὰ βοῦς 'Υπερίονος 'Ηελίοιο

ἥσθιον· αὐτὰρ δ τοῖσιν ἀφείλετο νόστιμον ἥμαρ·

τῶν ἀμόθεν γε, θεὰ θύγατερ Διός, εἰπὲ καὶ ἡμῖν.

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ

Επίλογος της σειράς

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ

Επίλογος της σειράς Ελληνικά Βιβλία
επιτρέπεται από την Επίτροπο Κοινωνικής Ανάπτυξης και Εργασίας της Κυβερνήσεως
επί τη βάση της πρόσφατης απόφασης της Διοίκησης για την επιτάχυνση της διαδικασίας
της ανανέωσης της σειράς Ελληνικά Βιβλία.
Επίλογος της σειράς Ελληνικά Βιβλία
επιτρέπεται από την Επίτροπο Κοινωνικής Ανάπτυξης και Εργασίας της Κυβερνήσεως
επί τη βάση της πρόσφατης απόφασης της Διοίκησης για την επιτάχυνση της διαδικασίας
της ανανέωσης της σειράς Ελληνικά Βιβλία.
Επίλογος της σειράς Ελληνικά Βιβλία
επιτρέπεται από την Επίτροπο Κοινωνικής Ανάπτυξης και Εργασίας της Κυβερνήσεως
επί τη βάση της πρόσφατης απόφασης της Διοίκησης για την επιτάχυνση της διαδικασίας
της ανανέωσης της σειράς Ελληνικά Βιβλία.

A

Τὸν ἄντρα τὸν πολύτροπο πές μου, θεά, ποὺ χρόνια
παράδερνε, σὰν πάτησε τῆς Τροίας τ' ἄγιο κάστρο,
κι ἀνθρώπων γνώρισε πολλῶν τοὺς τόπους καὶ τὴ γνώμη
κι ἔπαθε πλῆθος συμφορές στὰ πέλαγα, ζητώντας
πῶς στὴν πατρίδα του ἀβλαβεῖς νὰ πάῃ μὲ τοὺς συντρόφους. 5
Μὰ κι ἔτσι αὐτοὺς δὲ γλίτωσε, μ' ὅσον καημὸν καὶ ἀν εἰχε.
Γιατὶ μονάχοι χάθηκαν ἀπὸ δικό τους κρίμα,
οἱ ἀσεβοι, ποὺ φάγανε τ' Οὐρανοδρόμου "Ηλιου
τὰ βόδια καὶ τοὺς στέρησε τοῦ γυρισμοῦ τὴ μέρα.
Πές τα ἀπὸ κάπου καὶ σὲ μᾶς, θεά, τοῦ Δία κόρη. 10

"Ολοι, ὅσοι τότε ξέφυγαν τὸ μαῦρο χάρο, πῆγαν
στὰ σπίτια τους, ἀπὸ γιαλοὺς καὶ μάχες γλιτωμένοι.
Κι αὐτὸν μονάχα πόκλαιγε πατρίδα καὶ γυναίκα
τὸν κράτας λατρευτὴ θεά, ἡ Καλυψὼ ἡ νεράϊδα,
μέσα σὲ κουφωτὴ σπηλιά, γιὰ νὰ τὸν κάμη ταΐρι. 15
Τέλος, σὰν ἔφτασε ὁ καιρὸς στὸ γύρισμα τῶν χρόνων,
τότε τοῦ κλώσανε οἱ θεοὶ στὸ Θιάκι νὰ γυρίση,
μὰ μήτε ἔκει δὲν τοῦ λειψάν στὸ σπίτι· του οἱ ἀγῶνες
μὲς στοὺς δικούς του. Κι οἱ θεοὶ τὸν συμπονοῦσαν ὅλοι
ἐκτὸς τοῦ Ποσειδώνα. Αὔτὸς μονάχα τοῦ Δυσσέα
πάθος τοῦ κράτας ἀσβηστο πρὸν φτάση στὴν πατρίδα. 20

Μὰ ἔκεινος στοὺς ἀπόμακρους τοὺς Αἴθιόπους πῆγε,
ποὺ χωρισμένοι κατοικοῦν, στὴν ἄκρη, χώρια ἀπ' ὅλους,
ἄλλοι κατὰ τὸ ἥλιοβγαλμα, στὸ ἥλιοβασίλεμα ἄλλοι,
πλούσια νὰ λάβη προσφορὰ σὲ βόδια καὶ κριάρια. 25
Ἐκατσε ἔκει καὶ χαίρονταν μὲ τὴ θυσία, κι οἱ ἄλλοι
θεοὶ ἦταν ὅλοι μαζωχτοὶ στοῦ Δία τὸ παλάτι.

Κι ἀρχισε πρῶτος τῶν θεῶν κι ἀνθρώπων ὁ πατέρας*

γιατὶ ἔβαλε τὸν ἄψευτον Αἴγισθο στὸ νοῦ του,
ποὺ σκότωσε δὲ κοσμάκουστος Ὁρέστης τ' Ἀγαμέμνου. 30

Κι ἔτσι εἶπε στοὺς λοιποὺς θεούς στὸ νοῦ του φέρνοντάς τον·
«Ὦ, κρίμα ἀλήθεια, οἱ ὄνθρωποι μὲν τοὺς θεούς νὰ τάχουν,
γιατὶ θαρροῦν πώς ἀπὸ μᾶς οἱ συμφορές τοὺς βρίσκουν,
ἐνῶ παθαίνουν μόνοι τους ἀπ' ἀσυλλογισιά τους,
χωρὶς νὰ φταίνῃ μοιρα τους. "Οπως καὶ τώρα, δίγως
νά ναι γραφτό του, δὲ Αἴγισθος πῆρε τοῦ γιοῦ τ' Ἀτρέα
τὸ ταῖρι, κι διαν γύρισε κι ἔκεινος στὴν πατρίδα,
τὸν σκότωσε, καὶ ἀς ἤξερε τί χάρος θὰ τὸν λάχη,
ἀφοῦ τὸ φτεροφόρο Ἐρμῆ στείλαμε πρὶν καὶ τοῦ πε,
νὰ μὴν τοῦ πάρη τὴ ζωή, τὸ ταῖρι του ν' ἀφήσῃ,
γιατὶ θὰ φτάσῃ ἡ ἐκδίκηση τ' Ἀτρείδῃ ἀπ' τὸν Ὁρέστη
σὰ μεγαλώσῃ καὶ ποθῇ νὰ φτάσῃ στὴν πατρίδα. 40

"Ἐτσι τοῦ τάχει γέγονος Ἐρμῆς ποθώντας τὸ καλό του,
μὰ δὲν τοῦ γύρισε τὸ νοῦ. Τώρα τὰ πλέρωσε ὅλα ». 45

Τότ' ἔτσι ἡ φωτοστάλαχτη τ' ἀπάντησε ἡ Παλλάδα :
« Πατέρα μας, τοῦ Κρόνου γέ, τῶν ἐπουράνιων πρῶτε,
ναί, ἔκεινος βρῆκε θάνατο ποὺ τοῦ πρεπε νὰ λάβῃ,
κι ἔτσι κάθε ἄλλος ἀς χαθῇ ποὺ τέτοια κατορθώνει.
Μὰ ἐμένα σχίζεται ἡ καρδιά γιὰ τὸ θεϊκὸ Δυσσέα,
ποὺ χρόνια ἀλάργα ἀπ' τοὺς δικοὺς φαρμάκια πίνει δὲ ἔρμος,
σ' ἔνα γιαλόκλειστο νησί, στὴ μέση τοῦ πελάγου,
πολύδεντρο, διόπου μιὰ θεά τὴν κατοικιά της ἔχει,
ἡ θυγατέρα τοῦ Ἀτλαντα, ποὺ ξέρει δὲ διαστρεμμένος
στὸ βάθος κάθε θάλασσας καὶ μόνος του σηκώνει
τοὺς ψηλούς στύλους ποὺ σὲ δυὸ γῆς κι οὐρανὸ χωρίζουν.
"Η κόρη ἔκεινου τὸν κρατᾶ τὸ δόλιο, κι ἀς λυπᾶται,
κι ὅλο μὲ τὰ μαργιόλικα καὶ τὰ γλυκά της λόγια
νύχτα καὶ μέρα τὸν πλανᾶ τὸ Θιάκι νὰ ξεχάσῃ.
Μὰ δὲ Δυσσέας καὶ καπνὸ ποθεῖ νὰ ιδῇ ἀπ' ἀγνάντια
νὰ βγαίνῃ ἀπ' τὴν πατρίδα του ψηλὰ κι ἀς ξεψυχήσῃ.
Κι ἄχ, μήτε ἐσένα δὲ λυγάει, Ὁλύμπιε, ἡ καρδιά σου.
Μήπως δὲ σὲ καλόπιανε στ' ἀργίτικα καράβια
κοντὰ δὲ Δυσσέας, στὴν πλατιὰ τὴν Τροία, μὲ θυσίες ;
"Ἐτσι λοιπὸν τί κάκιωσες μαζί του τώρα, Δία ; » 55

Κι δέ Δίας τῆς ἀπάντησε ὁ συγνεφοσυνάχτης·
« Παιδί μου, πῶς σοῦ ξέφυγαν τὰ λόγια αὐτὰ ἀπ' τὸ στόμα;

Πῶς νὰ ξεχάσω τὸ θεῖκὸ Δυσσέα δίχως λόγο, 65
ποὺ δὲν τὸν φτάνει ἄλλος κανεὶς στὴ γνώση, καὶ θυσίες

πρόσφερε πλήθος στοὺς θεοὺς ποὺ κατοικοῦν στὰ οὐράνια;
Μόν' ἔνα πάθος ἀσβηστο κρατάει δὲ Κοσμοσείστης

μαζὶ του γιὰ τὸν Κύκλωπα, ποὺ τοῦ ὕβραλε τὸ μάτι,
τὸ γιό του τὸν Πολύφημο πόχει τὴν πρώτη ἀξία 70

στοὺς Κύκλωπες. Ἡ Θάωσα τὸν ἔκαμε ἡ νεράιδα,
κόρη τοῦ Φόρκυνα, ἔρχοντα τοῦ ἀστέρευτου πελάγου,

σὲ μιὰ οπηλιὰ σὰν πλάγιασε σιμὰ στὸν Ποσειδώνα.

Γι' αὐτὸν ἀπὸ τότε ὁ Σαλευτῆς τοῦ κόσμου, ἀπ' τὴν πατρίδα
ἀλάργα τὸ Δυσσέα τραβᾶ, μὰ δὲν τὸν θανατώνει.

Μόν' ἀς σκεφτοῦμε ὅλοι οἱ λοιποὶ θεοὶ πῶς θὰ γυρίσην.
Θ' ἀφήση πιὰ τὸ πάθος του γι' αὐτὸν ὁ Ποσειδώνας,

γιατὶ μονάχος δὲν μπορεῖ, στοὺς ἀθανάτους ὅλους
ἐνάντια, νὰ φιλονικᾷ χωρὶς τὸ θέλημά τους».

Τότε ἔτσι ἡ λιοπερίχυτη τ' ἀπάντησε ἡ Παλλάδα·

« Πατέρα μας, τοῦ Κρόνου γιέ, τῶν ἐπουράνιων πρῶτε,
ἄν στοὺς μακαριστοὺς θεοὺς αὐτὸν πιὰ τώρα ἀρέση

στὸ σπίτι του ὁ βαθύγνωμος Δυσσέας νὰ γυρίσῃ,
τότε τὸν φτεροφόρο 'Ερμῆ νὰ στείλουμε τὸν Κράχτη

στῆς Ὁγυγίας τὸ νησὶ τρεχάτος νὰ μηνύσῃ

στὴ νύφη τὴ λαμπρόμαλλή τὴν ἀσειστη βουλή μας,
πῶς θὰ γυρίσῃ ὁ τολμηρὸς Δυσσέας στὴν πατρίδα.

'Εγὼ δύμως τὸν Τηλέμαχο θὰ πάω νὰ βρῶ στὸ Θιάκι,
θάρρος νὰ βάλω πιὸ πολὺ καὶ τόλμη στὴν καρδιά του,

τοὺς παινεμένους 'Αχαιοὺς σὲ σύνοδο νὰ κράξῃ,
καὶ στοὺς μνηστῆρες νὰ τοὺς πῆ νὰ φύγουν πιά, ποὺ χρόνια

τοῦ σφάζουν κοπαδίσια ἀρνιὰ καὶ τραχηλάτα βόδια·

νὰ πάη στὴ Σπάρτη θὰ τοῦ πῶ καὶ στὴν πλατιὰ τὴν Πύλο,
κάπου γιὰ τοῦ πάτέρα του τὸ γυρισμὸ νὰ μάθη,

κι ἔτσι στὸν κόσμο ἀθάνατο νὰ μείνῃ τ' ὄνομά του».

Εἶπε κι ἀμέσως ἔδεσε στὰ πόδια τὰ σαντάλια,

χρυσὰ κι αἰώνια, ποὺ μαζὶ μὲ τὴν πνοὴ τοῦ ἀνέμου
παντοῦ, σὲ ἀτέλειωτες στερείες καὶ πέλαγα τὴν πᾶνε.

- Κι ἄδραξε τὸ μεγάλο τῆς πολεμικὸ κοντάρι
βαρύ, γερό, μὲ κοφτερὴ μπροστὰ χαλκένια μύτη,
ποὺ σὰν τὸ σείνη, παραλεῖ τῶν μαχητῶν τοὺς λόχους,
ὅσους ἡ κόρη δχτρεύεται τοῦ ἀνίκητου πατέρα. 100
Χύθηκε τότε ἀπ' τὴν κορφὴ τὴν Ὀλυμπίσια κάτω
κι εὗτνς στὸ Θιάκι βρέθηκε καὶ στοῦ Δυσσέα ἐστάθη
τὰ πρωτοπόρτια, στῆς αὐλῆς ἀπάνω τὸ κατώφλι,
κρατώντας τὸ χαλκόδετο κοντάρι τῆς στὸ χέρι,
παρόμοια μὲ τὸ ἀρχηγὸ τῶν Ταφιωτῶν, τὸ Μέντη. 105
Τοὺς φαντασμένους βρῆκε ἐκεῖ μνηστῆρες ποὺ στὶς πόρτες
μπροστὰ τὸ ζάρι παιζανε, τὴν ὥρα νὰ σκοτώνουν,
ἄραδα ἀπάνω σὲ βοδιῶν τομάρια καθισμένοι
ποὺ χαν σφαγμένα μόνοι τους. Κι οἱ παραγιοὶ κι οἱ κράχτες
ἄλλοι κρασὶ νερώνανε γι' αὐτοὺς μὲς στὰ κροντήρια,
κι ἄλλοι, μὲ τὰ πολύτρυπτα σφουγγάρια, τὰ τραπέζια
καθάριζαν καὶ τὰ στρωναν, κι ἄλλοι ἔκοβαν τὸ κρέας. 110
Πρῶτος δ θεοπρόσωπος Τηλέμαχος τὴν εἰδε.
Κάθουνταίν μὲ βαριὰ καρδιὰ στὸν κύκλο τῶν μνηστήρων
κι δ νοῦς του συλλογίζονταν τὸν ἀκριβὸ γονιό του,
νά ῥθη ἀπὸ κάπου σπίτι του νὰ διώξῃ τοὺς μνηστῆρες
καὶ τὴν ἀρχὴ στὰ χέρια του νὰ πάρῃ καὶ τὸ βιός του.
Σὰν τέτοια ἐκεῖ ποὺ κάθουνταν μαζί τους συλλογιοῦνταν
κι ἀντίκρισε τὴν Ἀθηνᾶ. Στὴν πόρτα ὀλόισα τρέχει,
γιατὶ τοῦ φάνηκε βαρὺ νὰ στέκῃ ἀπ' ὥρα ὁ ξένος. 120
Κοντά του πάει καὶ στάθηκε καὶ τοῦ πιασε τὸ χέρι,
τοῦ πῆρε καὶ τὸ χάλκινο κοντάρι ποὺ κρατοῦσε,
κι ἔτσι μὲ λόγια πεταχτὰ τοῦ μίλησε καὶ τοῦ πε.
«Ω ξένε, καλῶς δρίσες. Τὸ σπίτι μας δικό σου,
κι ὅταν δειπνήσης ἔπειτα λές τὴν ἀνάγκη πόχεις ». 125
Ἐπει, καὶ κίνησε μπροστὰ κι ἡ Ἀθηνᾶ ἀκλουθοῦσε.
Κι ὅταν ἀμέσως μπήκανε μὲς στὸ ψηλὸ παλάτι
σταίνει δ Τηλέμαχος κοντὰ στὸ στύλο τὸ κοντάρι,
μὲς στὴν ὁμορφοσκάλιστη κονταροθήκη, πού χε
κι ἄλλα κοντάρια ἐκεῖ πολλὰ τοῦ τολμηροῦ Δυσσέα,
κι ὁδήγησε τὴν Ἀθηνᾶ σ' ἔνα θρονὶ νὰ κάτσῃ,
ὅμορφο, ψιλοδούλευτο — λινὸ σεντόνι κάτω 130

ἀπλώνοντας — πού 'χε σκαμνὶ γιὰ ν' ἀκουμποῦν τὰ πόδια.

Κοντά της ἔβαλε σκαμνὶ κι ὁ ἔδιος σκαλισμένο,
ἀπ' τοὺς μνηστῆρες χωριστὰ νὰ μὴν πλαντάξῃ ὁ ξένος
μὲ τὸν πολὺ τους θόρυβο καὶ τὸ φαινὲ μπουχτίση,
ποὺ τοὺς χωριάτες ἔσμιξε, καὶ νὰ μπορέσῃ ἀκόμα
γιὰ τὸν ξενιτεμένο του πατέρα νὰ ρωτήσῃ.

Μιὰ παρακόρη μὲ χρυσὸ πεντάμορφο λαγῆνι
νερὸ τοὺς χύνει νὰ νιφτοῦν σὲ μιὰ ἀργυρὴ λεκάνη,
κι ἐμπρός, τοῦ μάκρου, σκαλιστὸ τοὺς ἔστρωσε τραπέζι.

Ψωμιὰ τοὺς ἔφερε ἔπειτα καὶ ἡ σεβαστὴ οἰκονόμα
κι ἄλλα προσφάγια πληθερά, μετὰ χαρᾶς ὅ, τι εἶχε.

Κι ὁ σιτιστὴς λογῆς ψητά, σηκώνοντας σὲ δίσκους,
τοὺς ἔφερε κι ὀλόγχυρυσα τοὺς ἔβαλε ποτήρια,
κι ὁ κεραστὴς νοιαζόντανε συχνὰ καὶ τοὺς κερνοῦσε.

Μπήκανε κι οἱ περήφανοι μνηστῆρες, κι ὅλοι ἀράδα
πῆγχαν ἀμέσωσ στὰ θρονιὰ καὶ στὰ σκαμνιὰ νὰ κάτσουν.

Κι ἐκεῖ νερὸ τοὺς ἔχυναν στὰ χέρια τους οἱ κράχτες,
καὶ σὲ πανέρια τὰ ψωμιὰ οἱ σκλάβες κουβαλοῦσαν,
κι οἱ νιοὶ ὡς τὰ χείλια μὲ πιοτὸ γεμίζαν τὰ κροντήρια.

Κι αὐτοὶ στὰ ἔτοιμα ἀπλωνῶν φαγιὰ στρωμένα ἐμπρός τους.

Κι δταν πιὰ τέλος χόρτασαν καλὰ μὲ φαγοπότι,
στὸ νοῦ τους ἔβαλαν χορὸ ν' ἀρχίσουν καὶ τραγούδι,
πού 'ναι στολίδια τοῦ γλεντιοῦ. Καὶ τὴ γλυκιὰ κιθάρα
ὁ κράχτης πῆγε κι ἔβαλε στὰ χέρια τοῦ Φημίου,

ποὺ τραγουδοῦσε στανικῶς στὸν κύκλο τῶν μνηστήρων.

Κι ἐνῷ τὴν ταίριαζε ὅμορφο ν' ἀρχίσῃ ἔνα τραγούδι
ἔτσι ἔλεγε ὁ Τηλέμαχος στὴν Ἀθηνᾶ, κοντά της
σκύβοντας τὸ κεφάλι του, νὰ μὴν ἀκούσουν ἄλλοι:

« Καλέ μου ξένε, κάτι τι θὰ πῶ καὶ μὴ θυμώσης·
νά γιὰ τὶ νοιάζουνται ὅλοι αὐτοὶ, κιθάρα καὶ τραγούδι,
χαρά τους ποὺ τὸ ξένο βιδὸς ἀπλέρωτο. ἔτσι τρῶνε
ἀνθρώπου ποὺ στὶς ἐρημίες σαπίζουν σκορπισμένα
τὰ κόκκαλά του ἀπ' τὴ βροχή, γιὰ τὰ κυλάει τὸ κύμα
στὴ θάλασσα. Κι ἀν ἀξαφνα τὸν ἔβλεπαν στὸ Θιάκι
νὰ φτάσῃ, θά 'θελαν φτερὰ στὰ πόδια κάλλιο νά 'χουν
παρὰ τοῦ κόσμου τ' ἀγαθά, χρυσάφι καὶ στολίδια.

135

140

145

150

155

160

165

Μὰ τώρα ἐκεῖνος χάθηκε πικρά, κι οὕτε ἄλλη μένει
γιὰ μᾶς ἐλπίδα, ἀν καὶ πολλοὶ πῶς θὰ γυρίσῃ λένε.

“Αχ, πάει, γιὰ πάντα χάθηκε τοῦ γυρισμοῦ του ἡ μέρα.
Μόν’ ἔλα πές μου τώρα αὐτὸ καὶ τὴν ἀλήθευτα μίλα.

Ποιός εἶσαι; Ποιός δύτοπος σου, Ποῦ κάθονται οἱ γονιοί σου;

Μὲ τί καράβι ἥρθες ἐδῶ; Πῶς σ’ ἔφεραν οἱ ναῦτες
στὸ Θιάκι; Ποιά παινεύονταν πῶς ἦταν παλικάρια;

Γιατὶ θαρρῶ περπατηχτὸς στὸ Θιάκι πῶς δὲν ἥρθες. 175

Καὶ τοῦτο ἔγγα μου σωστὰ καλὰ νὰ καταλάβω,
ἄν εἶσαι φίλος πατρικὸς καὶ τώρα μόλις ἥρθες.

Γιατὶ πολλοὶ στὸ σπίτι μας ζένοι μᾶς ἥρθαν κι ἄλλοι,
γιατὶ ἦταν κι ὁ πατέρας μου μὲ κόσμο γνωρισμένος».

Τότ’ ἔτσι ἡ φωτοστάλαχτη τ’ ἀπάντησε ἡ Παλλάδα· 180

«Μετὰ χαρᾶς σου ἔγώ ὅλα αὐτὰ θὰ σου τὰ πῶς ὅπως εἰναι.

‘Ο Μέντης τ’ Ἀγχιάλου ὁ γιὸς παινεύομαι πῶς εἴμαι
καὶ τοὺς Ταφιῶτες κυβερνῶ τοὺς θαλασσοθρεμμένους
τώρα, καὶ πάω σ’ ἀλλόγλωσσους ἀνθρώπους, στὴν Τεμέση,
τὴν θάλασσα ἀρμενίζοντας, χαλκὸ νὰ πάρω ἐκεῖθε.

Μακριὰ ἀπ’ τὴν πόλη τὸ γοργὸ καράβι σύραμε ὅξω,
κάτω ἀπ’ τὸ δασωμένο Νηό, στοῦ Ρείθρου τὸ λιμάνι.

Εἴμαστε φίλοι πατρικοὶ κι οἱ δυό μας ἀπὸ πρῶτα,
κι ἀν πᾶς στὸ γερομαχητὴ Λαέρτη ρώτησέ τον,
ποὺ λένε πῶς δὲν ἔρχεται στὴ χώρα πιὰ ποτέ του,
μόν’ ζῆ μακριὰ στὴν ἔξοχὴ μὲ πίκρες καὶ φαρμάκια,
μαζὶ μὲ μιὰ γερόντισσα δούλα, ποὺ τὸ τραπέζι

τοῦ στρώνει καὶ φατὶ κρασὶ τοῦ βάζει, ὅταν τοῦ κόψῃ
τὰ γόνατά του ἡ κούραση, τὴν ὕρα ποὺ ἀνεβάνει
σέρνοντας πάνω σὲ κορφὲς ἀμπελοφυτεμένες. 195

Κι ἥρθα γιατὶ μοῦ λέγανε πῶς γύρισε ὁ Δυσσέας,
μὰ νά, οἱ ἀθάνατοι θεοὶ τὸ δρόμο τοῦ ἐμποδίζουν.

Γιατὶ δὲν πέθανε ὁ θεῖκὸς Δυσσέας, ὅχι ἀκόμα,
μόν’ κάπου ζῆ στῆς θάλασσας τὰ πλάτια ἀποκλεισμένος,
σ’ ἔνα ἀφροκύκλωτο νησὶ κι ἐκεῖ τὸν ἐμποδίζουν
ἀντρες κακοὶ κι ἀνήμεροι, θέλει δὲ θέλει ἐκεῖνος.

Μὰ θὰ σοῦ προφητέψω ἔγω, καθὼς μέσα στὸ νοῦ μου
μοῦ δίνουν φώτιση οἱ θεοὶ κι ὅπως θαρρῶ θὰ γίνουν,

κι ἀπὸ σημάδια ᾧς μὴν κρατῶ, προφῆτης ᾧς μὴν εἶμαι.

‘Αλάργα ἀπ’ τὴν πατρίδα του καιρὸ δὲ θά ’ναι ἀκόμα,
κι ἀν τὸ κορμί του μὲ δεσμὰ τὸ δέσουν σιδερένια.

‘Ως εἶναι πολυμήχανος, θὰ βρῆ νὰ φύγη τρόπο.

Μόν’ ἔλα πές μου τώρα αὐτὸ καὶ τὴν ἀλήθεια μίλα
ἀν εἶσαι τοῦ Δυσσέα γιὸς τόσο μεγάλο ἀγόρι.

Πολὺ τοῦ μοιάζεις στ’ ὅμορφο κεφάλι καὶ στὰ μάτια,
γιατὶ συχνὰ ἀνταμώναμε πρὶν φύγη γιὰ τὴν Τροία,

ὅπου πολλοὶ ζεκίνησαν τῶν Αργιτῶν οἱ πρῶτοι

ὅπλαρχηγοι μὲ τὰ βαθιὰ καράβια. Μὰ ἀπὸ τότε
δὲν εἶδα τὸν Δυσσέα πιά, μήτε καὶ μένα ἐκεῖνος ».

Τότ’ ἔτσι πάλε ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τῆς εἶπε·

« Μετὰ χαρᾶς σου, ξένε, αὐτὰ θὰ σοῦ τὰ πῶ ὅπως εἶναι.

Γιός του πῶς εἶμαι ἡ μάνα μου μοῦ λέει, μὰ ἐγὼ δὲν ξέρω,
γιατὶ κανεὶς τὴ φύτρα του δὲν τὴ γνωρίζει δὲν ζήσιος.

Μακάρι νά’ μουν γιὸς κι ἐγὼ ἀνθρώπου εύτυχισμένου
ποὺ βρίσκουν τὰ γεράματα μὲς στὰ πολλὰ ἀγαθά του.

Μὰ τώρα ἀπ’ τὸν πιὸ δύστυχο ποὺ βρέθηκε στὸν κόσμο
μοῦ λένε πῶς γεννήθηκα, γι’ αὐτὸ σὰ μ’ ἐξετάζης ».

Τότ’ ἔτσι ἡ λιοπερίγυνη θεὰ Παλλάδα τοῦ ’πε·

« Δὲ θὰ ζεγράψουν οἱ θεοὶ στὸ τέλος τὴ γενιά σου,
τέτοιονε ἀφοῦ σὲ γέννησε ἡ Πηνελόπη ἐγένα.

Μόν’ ἔλα ξήγα μου κι αὐτὸ καὶ τὴν ἀλήθεια πές μου.

Αὐτὸς τί κόσμος ; Τί φαγιά ; Γιὰ ποιὸ σκοπὸ τὰ θέλεις ;
Ξεφάντωση ἔχεις ἡ χαρές ; Σὰν ἔρανος δὲ μοιάζει.

Μοῦ φαίνονται στὸ σπίτι σου πῶς ἥρθαν χαροκόποι
κι ἀχόρταγα χαραμοτρῶν, κι ἀν ἀνθρωπος μὲ γνώση

ἐβλεπε αὐτές τους τὶς μπομπές θὰ ξάναβε δὲν θυμός του ».

Τότε ἔτσι πάλε ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τῆς εἶπε·

« Ξένε, γι’ αὐτὰ σὰ μὲ ρωτᾶς θὰ σοῦ τὰ πῶ ν’ ἀκούσης.

Αὐτὸ τὸ σπίτι ἀρχοντικὸ κι εύτυχισμένο θά ’των
ἀνίσως στὴν πατρίδα του βρισκότανε δὲν Δυσσέας.

Μὰ ἀλλιῶς τὸ θέλανε οἱ θεοὶ ἀπὸ κακὴ των γνώμη,
ποὺ μόνο ἐκεῖνον ἄφαντο τὸν ἔκαμαν ἀπ’ ὅλους.

Γιατὶ ἔτσι ἐγὼ δὲν θὰ ’κλαιγα τὸ θάνατό του τόσο
μὲς στὸ στρατό του ἀν ἔχανε στὴν Τροία τὴ ζωή του,

205

210

215

220

225

230

235

- ἥ, σὰν ἀπόσωσε ἡ σφαγή, στὰ χέρια τῶν δικῶν του.
Τότε οἱ Παναχαιοὶ ψῆλο θὰ τοῦ σταιναν μνημούρι
καὶ δόξα πίσω θ' ἔφηνε μεγάλη στὸ παιδί του.
Μὰ τώρα αὐτὸς ἀδόξαστα τὸν ἄρπαξαν οἱ Λάμιες
κινέας πάσι κι ἀνάκουστος, ἀφήνοντας σὲ μένα
τὶς πίκρες καὶ τὰ βάσανα. Καὶ μήτε αὐτὸν μονάχα
θρηνῶ, γιατὶ οἱ ἀθάνατοι κι ἄλλα μοῦ δῶσαν πάθια.
Γιατὶ ὅσιοι δρίζουν στὰ νησιὰ κι ἀπ' ὅλους εἰναι οἱ πρῶτοι,
στὴ δασωμένη Ζάκυνθο, στὴ Σάμη, στὸ Δουλίχι,
κι ἐδῶ ὅλα τ' ἀρχοντόπουλα στὸ βραχωμένο Θιάκι,
ὅλοι ζητοῦν τὴ μάνα μου καὶ καταλοῦν τὸ βιός μου.
Καὶ μήτε τ' ὅχι λέει αὐτὴ στὸν ἄχαρο τὸ γάμο,
μήτε μπορεῖ νὰ παντρευτῇ. Κι ἔτσι ὅλοι αὐτοὶ μοῦ σβήνουν
τὸ σπίτι μου καὶ σύντομα κι ἐμένα θὰ ξεκάμουν ».
- Κι ἡ Ἀθηνᾶ τ' ἀπάντησε βαριὰ ἀγανακτισμένη·
«Ἄχ, πόσο τοῦ Δυσσέα ἐσύ ποὺ λείπει δὲν τὸν φτάνεις,
νὰ βάλῃ στοὺς ἀδιάντροπους μνηστῆρες χέρι ἔκεινος.
Γιατὶ ἀν ἔρχόντανε ἀξέφονα μὲ κράνος καὶ μ' ἀσπίδα
καὶ δυὸς κοντάρια, νὰ σταθῇ στὰ πρωτοπόρτια ἀπάνω,
τέτοιος καθὼς τὸν γνώρισα στὸ πατρικό μου σπίτι
πρώτη φορά, νὰ τὸ γλεντᾶ καὶ τὸ κρασὶ νὰ πίνη,
σὰ γύριζε ἀπ' τὴν "Εφυρα, ποὺ πῆγε μὲ καράβι
στὸν "Ιλο, γιὸ τοῦ Μέρμερου, φαρμάκι θνητοφάγο
ζητώντας του τὶς χάλκινες σάττες του ν' ἀλείβῃ.—
Μὰ ἔκεινος δὲν τοῦ τὸ δῶσε γιατὶ τοὺς ἐπουράνιους
φοβόνταν, κι ὁ πατέρας μου τοῦ τὸ δῶσε ὁ δικός μου,
ποὺ φίλος του ἦταν καρδιακός. — Ναί, τέτοιος ὁ Δυσσέας
ν' ἀπλωνε χέρι ἀπάνω τους, θὰ καταντούσανε ὅλοι
μεμιᾶς γληγοροπέθαντοι καὶ πικροπαντρεμένοι.
Μὰ στῶν θεῶν εἰναι ὅλα αὐτὰ τὸ χέρι ἀν θὰ τελέψουν,
ὅταν γυρίσῃ σπίτι του, ἀν θὰ πλερώσῃ ἡ ὅχι.
Ἐγώ διμως σὲ παρακινῶ ὅταν σκεφτῆς καὶ μόνος
πῶς ὅλους ἀπ' τὸ σπίτι σου νὰ διώξης τοὺς μνηστῆρες.
Κι αὐτὸς ποὺ τώρα θὰ σου πῶ πρόσεξε νὰ τ' ἀκούσης.
Σὲ σύνοδο αὔριο κάλεσε τοὺς Ἀχαιοὺς καὶ σ' ὅλους
πὲς καθαρὰ τὴ γνώμη σου, νά 'ναι οἱ θεοὶ μαρτύροι.

- Στὰ σπίτια τους νὰ σκορπιστοῦν πρόσταξε τοὺς μνηστῆρες.
 Κι ἀν ἡ καρδιὰ τῆς μάνας σου τῆς λέει χαρές νὰ κάμη,
 πίσω ἀς γυρίση στοῦ ἄρχοντα πατέρα της τὸ σπίτι
 κι ἀς πᾶν ἐκεῖ νὰ παντρευτοῦν καὶ τὰ προικιὰ ἀς ὁρίσουν,
 πολλὰ κι ὅσα θὰ ταΐριαζον στὴν ἀκριβή του κόρη. 280
- Καὶ θὰ σου πῶ μιὰ συμβουλὴ σοφὴ σὰ θὲς ν' ἀκούσῃς.
 'Απ' ὅλα τὸ καλύτερο καράβι ν' ἀρματώσῃς
 μὲ λαμπνοκόπους εἴκοσι καὶ πήγαινε νὰ μάθης
 γιὰ τὸν πατέρα σου εἰδηση, ποὺ λείπει χρόνια ἀλάργα,
 κανεὶς ἀν ζέρη νὰ σου πῆ, εἴτε ἀπ' τὸ Δία ἀκούσῃς
 φήμη, ποὺ φέρνει πρῶτα κύτη τὰ νέα στοὺς ἀνθρώπους.
 Πάνε τὸ γερο - Νέστορα στὴν Πύλο νὰ ωτήσῃς
 κι ἐκεῖθε πήγαινε ἔπειτα στὴ Σπάρτη, στὸ Μενέλαο·
 ποὺ ἀπ' τὸ χαλκόφραχτο στρατὸ στερνὸς ἐκεῖνος ἥρθε. 285
- Κι ἀν μάθης ὁ πατέρας σου πῶς ζῇ καὶ θὰ γυρίσῃ,
 μ' ὅλο ποὺ νιώθεις τὸν καημό, περίμενε ἔνα χρόνο.
 Κι ἀν πάλε μάθης πῶς δὲ ζῇ, στὴ γῇ πῶς δὲν ὑπάρχει,
 ἀμέσως στὴν πατρίδα σου νὰ ρθῆς καὶ νὰ τοῦ χτίσῃς
 μνῆμα κι ἀπάνω νεκρικές θυσίες νὰ προσφέρῃς
 δσες ταιριάζει, ἀρχοντικές καὶ πάντρεψέ την τέλος 290
- τὴ μάνα σου. Κι ἔτσι ὅλα αὐτὰ σὰν κάμης καὶ τελέψης,
 σκέψου πιὰ τότε μόνος σου στὰ βάθη τῆς καρδιᾶς σου,
 πῶς τοὺς μνηστῆρες σπίτι σου θὰ τοὺς χαλάσσῃς ὅλους
 μ' ἀπάτη ή κι ὄλοφάνερα. Κι οὕτε σου πρέπει διάλου
 νὰ μωροφέρνης, καὶ παιδὶ δὲν εἶσαι ἐσύ πιὰ τώρα. 295
- 'Η δὲν ἀκοῦς ὁ θεῖκδς 'Ορέστης πόση δόξα
 στὸν κόσμο πῆρε, τὸ φονιὰ τὸν Αἴγισθο ἀπ' τὴ μέση
 σὰν ἔβγαλε ποὺ σκότωσε τὸν ξακουστὸ γονιό του;
 Καὶ σύ, παιδί μου, — δὲς Ψηλός, κοίτα λεβέντης πού 'σαι —
 κάμε καρδιὰ νὰ παινευτῆς ἀπ' τοὺς στερνούς ἀνθρώπους. 305
- Μὰ τώρα στοὺς συντρόφους μου καὶ στὸ γοργὸ καράβι
 θὰ φύγω, ποὺ θὰ νοιάζουνται πολὺ νὰ μὲ προσμένουν
 καὶ σὺ πιὰ σκέψου μόνος σου κι ὅ,τι εἴπα μὴν ζεχάσης ».
- Τότε ἔτσι πάλε ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τῆς εἶπε·
 « Ναί, ζένε, αὐτὰ τὰ μίλησες μὲ τὴν καλή σου γνώμη,
 καθὼς πατέρας σὲ παιδὶ καὶ δὲ θὰ τὰ ζεχάσω. 310

Μὰ στάσου ἀκόμα μιὰ στιγμή, κι ἂς βιάζεσαι νὰ φύγης,
ἀφοῦ λουστῆς καὶ τὴν καρδιὰ στὰ στήθη ἀναγαλλιάσῃς,
νὰ πᾶς γιὰ τὸ καράβι σου χαρούμενος μὲ δῶρο
πολύτιμο, πεντάμορφο, νὰ τὸ χῆς γιὰ κειμήλιο,
δῶρο ποὺ οἱ φίλοι συνηθοῦν στοὺς φίλους νὰ χαρίζουν ». 315

Τότε ἔτσι ἡ φωτοστάλαχτη τ' ἀπάντησε ἡ Παλλάδα·
« Μὴ μὲ κρατήσης πιὸ πολὺ καὶ βιάζομαι νὰ φύγω.

Κι αὐτὸ τὸ δῶρο ποὺ ἡ καρδιὰ σου λέει νὰ μοῦ χαρίσης,
ὅταν γυρίσω δῶσ' μου το στὸ σπίτι νὰ τὸ πάρω 320
κι ἄλλο θὰ σου χαρίσω ἐγώ ν' ἀξίζη τὸ δικό σου ».

“Ετσι εἶπε, κι ἔφυγε ἔπειτα ἡ λιόφωτη Παλλάδα
μὲς στὰ οὐράνια σὰν ἀιτός, καὶ στὴν καρδιὰ του ἐκείνου
Θάρρος καὶ τόλμη τοῦ βάλε καὶ πιὸ πολὺ ἀπὸ πρῶτα
τοῦ φερε τὸν πατέρα του νὰ συλλογιέται τώρα. 325
Μέσα του δὲ νοῦς του σάστισε τὴν ὥρα ποὺ τὴν εἶδε,
γιατὶ κατάλαβε ἡ θεὰ πώς ήταν ἡ Παλλάδα,
καὶ στοὺς μνηστῆρες πῆγε εὔτυς τὸ ίσοθεο παλικάρι.

‘Ο ξακουστὸς τραγουδιστῆς κοντά τους τραγουδοῦσε
κι αὐτοὶ καθότανε ἄλλαλοι ν' ἀκούσουν τὸ τραγούδι,
γιὰ τὸν πικρὸ τῶν Ἀχαιῶν τὸ γυρισμὸ ἀπ' τὴν Τροία,
ὅπως ἡ λιοπερίχυτη τὸν ὅρισε ἡ Παλλάδα.
Κι ώς ἀκούσεις ἀπ' τ' ἀνώγι της τ' ἀθάνατο τραγούδι,
ἡ Πηγελόπη ἡ φρόνιμη τοῦ Τηλεμάχου ἡ μάνα,
ἀπ' τὴν ψηλὴ κατέβηκε τοῦ πύργου της τὴ σκάλα,
ὄχι μονάχη, πήγαιναν καὶ διὸ μαζί της σκλάβες. 330

Κι ώς ἔφτασε ἡ ἀσύγκριτη γυναίκα στοὺς μνηστῆρες,
στάθηκε στῆς καλόφτιαστης σκεπῆς κοντὰ τὸ στύλο,
σκεπάζοντας τὰ μάγουλα μὲ τὴ λαμπρή της μπόλια,
κι εἶχε στὸ κάθε της πλευρὸ καὶ μιὰ πιστὴ της σκλάβα,
καὶ στὸ θεϊκὸ τραγουδιστὴ ἔτσι μὲ δάκρυα τοῦ ‘πε·
« Κι ἄλλα πολλά, ποὺ τοὺς θνητοὺς μαγεύουν, Φήμιε, ξέρεις
γιὰ ἀνθρώπων ἔργα καὶ θεῶν ποὺ τὰ ἀκαμαν τραγούδι.
‘Ενα τραγούδα ἀπ' ὅλα αὐτὰ κι ἀφωνοι τοῦτ' ἀς πίνουν.
Αὐτὸ δύμας μὴν τὸ ξαναπῆς τὸ θλιβερὸ τραγούδι 340
ποὺ πάντα μέσα τὴν καρδιὰ στὰ στήθια μοῦ πληγώνει,
κι δὲ πόνος ἀλησμόνητος τὰ σπλάχνα μου θερίζει.

Γιατὶ τὸν ἄντρα μου ποθῶ κι αἰώνια τὸν θυμοῦμαι,
πού 'ναι μεγάλη ἡ δόξα του στ' 'Αργος καὶ στὴν 'Ελλάδα ».

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·

345

« Γιατὶ ἔτσι, μάνα, τὸν πιστὸ τραγουδιστὴ ἀποπαίρνεις
ποὺ μᾶς ξανοίγει τὴν καρδιὰ καθὼς τὸ φέρνει ὁ νοῦς του ;
Δὲν φταίει κανεὶς τραγουδιστής, μόν' φταίχτης εἶναι ὁ Δίας,
ποὺ καθὼς θέλει ἡ γνώμη του τὸ φέρνει στοὺς ἀνθρώπους.

Ντροπὴ δὲν εἶναι καὶ γι' αὐτὸν ποὺ τραγουδᾶ τὴ μοίρα

350

τῶν Δαναῶν τὴν ἀπονη. Γιατὶ κάθε καινούριο
τραγούδι ποὺ θὰ πρωτοβγῆ θέλουν ν' ἀκούσουν δλοι.
Μόν' πάρε τὴν ἀπόφασην ν' ἀκούσης τὸ τραγούδι.

Δὲν εἶναι μόνος πόρχασε τοῦ γυρισμοῦ τὴ μέρα
στὸν πόλεμο ὁ πατέρας μου· κι ἄλλοι πολλοὶ χαθῆκαν.

355

Μόν' σπίτι τώρα πήγαινε νὰ κάτσης στὶς δουλειές σου,
στὴ ρόκα καὶ στὸν ἀργαλειὸ καὶ βάλε καὶ τὶς σκλάβες.

Κι βσο γι' αὐτὰ ποὺ μίλησες οἱ ἄντρες θὰ φροντίσουν,
δλοι κι ἀπ' δλους προῖτα ἐγώ ποὺ ὅρίζω μὲς στὸ σπίτι ».

Σάστισε αὐτὴ καὶ γύρισε στὸν πύργο της ξοπίσω,
γιατὶ τῆς μπῆκαν στὴν καρδιὰ τὰ λόγια τοῦ παιδιοῦ της.
Κι ὅταν στ' ἀνῷ ἀνέβηκε μὲ τὶς πιστές της σκλάβες
θρηνοῦσε τὸ Δυσσέα ἐκεῖ, ὕδστον γλυκὸν ὕπνο

360

τῆς ἔχυσε στὰ μάτια της ἡ λαμπερὴ Παλλάδα.

Σάλαγο κάμαν στὸ ἰσκιερὸ παλάτι κι οἱ μνηστῆρες
κι δλους τοὺς ἔτρωγε ὁ κακημὸς νὰ κοιμηθοῦν κοντά της.

365

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τὸ λόγο πῆρε κι εἶπε·

« Μνηστῆρες σεῖς τῆς μάνας μου, ἀδιαντροπιὰ γεμάτοι,
τώρα ἀς χαροῦμε τὸ φαῖ κι ἀς λείπουν οἱ φωνές σας.

Γιατὶ εἶναι αὐτὸ καλύτερο ν' ἀκούσουμε ἔνα τέτοιον
τραγουδιστὴ καθὼς αὐτὸς πόχει φωνὴ ἀθανάτου.

370

Καὶ τὴν αὐγὴ σὲ σύνοδο νὰ κάτσουμε θὰ πᾶ ν' ἀκούσουν δλοι,
νὰ φύγετε ἀπ' τὸ σπίτι μου, νὰ στρῶστε ἀλλοῦ τραπέζι,
συναλλαχτὸ στὰ σπίτια σας νὰ τρῶτε βιδές δικός σας.

375

Μὰ ἀν τὸ θαρρῆτε πιὸ σωστὸ καὶ πιὸ δρελοὶς πῶς εἶναι
τὸ ξένο μάλι ἀπλέρωτο νὰ πάγη καπνὸς — μὲ γειά σας !

Κι ἐγώ βοηθούς μου τοὺς θεοὺς θὰ κράξω τοὺς οὐράνιους

κι ἀμποτε δέ Δίας τὶς δουλειὲς αὐτὲς νὰ τὶς πλερώσῃ
κι ὅλους ἐδῶ ἀνερώτητα νὰ σᾶς θερίσῃ δὲ χάρος ».

380

“Ἐτσι εἶπε, κι ὅλοι δάγκασαν τὰ χείλη κι ἀπόροῦσαν
μὲ τὸν Τηλέμαχο γι’ αὐτὰ ποὺ μίλησε μὲ θάρρος.
Τότε δέ Ἀντίνος ἀρχίσε τοῦ Εὔπειθη δὲ γιὸς καὶ τοῦ ’πε·
«Ἐτσι, Τηλέμαχε, οἱ θεοὶ θὰ σ’ ἔμαθαν οἱ ἔδιοι,
νὰ ρητορεύης ἀφοβά καὶ νὰ σαι καυχησάρης.
Εἴθε ποτὲ τοῦ Κρόνου δὲ γιὸς στ’ ἀφροκλεισμένο Θιάκι
νὰ μὴ σὲ κάμη βασιλιὰ κι ἀς τὸ γῆς γονικό σου ».

385

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ’ ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·
«Ἀντίνο, κάτι θὰ σου πῶ, νὰ μὴ θυμώσης ὅμως.
Αὐτὸ δὲ τὸ θελα, ἂν δὲ γιὸς τοῦ Κρόνου μοῦ τὸ δώση.
Τὸ θαρρεῖς ἀνώφελο πώς εἰναι στοὺς ἀνθρώπους;
Καλὸ νὰ γίνης βασιλιάς. Ἀμέσως ἀρχονταίνει
τὸ σπίτι σου καὶ γίνεται καθείς πιὸ τιμημένος.
Μὰ κι ἄλλα βρίσκονται πολλὰ στὸ Θιάκι ἀρχοντοπαίδια,
μικρὰ μεγάλα, κι ἔνα των τὴ βασιλεία θὰ πάρη,
ἀφοῦ πιὰ τώρα πέθανε δὲ θεϊκὸς Δυσσέας.
Θά, μαὶ κι ἐγὼ στὸ σπίτι μου ἀφέντης καὶ στοὺς σκλάβους,
ὅσους γιὰ μένα κέρδισε μὲ τὸ σπαθὶ δὲ Δυσσέας».

395

Τότε ἔτσι κι δέ Εύρύμαχος γιὸς τοῦ Πολύβου τοῦ ’πε·
«Αὐτὰ στὸ χέρι τῶν θεῶν, Τηλέμαχε, ὅλα στέκουν
ποιὸς μὲς στὸ θαλασσόκλειστο θὰ βασιλέψῃ Θιάκι.
Κυβέρνα ἐσύ τὸ σπίτι σου καὶ κοίταζε τὸ Βιός σου,
κι ἀς μὴν τὸ σώση νὰ φανῆ δὲ ἄντρας ποὺ θ’ ἀρπάξῃ
τὰ κτήματά σου στανικῶς τὸ Θιάκι ὅσο νὰ στέκη.
Μὰ γιὰ τὸν ξένο, ἀγάπη μου, νὰ σὲ ρωτήσω θέλω,
πότε ἥρθε; Ποιά παινεύονταν πατρίδα του πώς εἶχε;
Ποῦ βρίσκεται τὸ γένος του κι ἡ πατρικὴ του χώρα;
Εἴδηση τοῦ πατέρα σου μὴν ἔφερε πώς θὰ ’ρθη;
“Η μήπως ἥθελε δουλειὰ δική του νὰ τελέψῃ;
Πῶς ἔψυγε ἔτσι ξαφνικὰ χωρίς νὰ γνωριστοῦμε;
Γιατὶ τυχόντας ἀνθρώπος δὲν ἔδειχνε στὴν δύψῃ».

400

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ’ ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·
«Εύρύμαχε, δέ πατέρας μου, πάει, χάθηκε στὰ ξένα.
Μήτε μαντάτα τώρα πιὰ πιστεύω δθε κι ἀν ἔρθουν,

- μήτε τις μαντικές ψηφῶ, ποὺ κράζει μαντολόγους
στὸν πύργο τῆς ἡ μάνα μου καὶ τοὺς ρωτᾶ νὰ μάθῃ.
‘Ως γιὰ τὸν ξένο, πατρικὸς εἶναι ἀπ’ τὴν Τάφο φίλος
ὁ Μέντης τ’ Ἀγχιάλου ὃ γιὸς τοῦ πολυστοχασμένου,
καὶ τοὺς Ταφιῶτες κυβερνᾶ τοὺς θαλασσοθεμμένους». 415
- “Ετοι εἶπε, μὰ δὲν ξέχανε πώς ξταν ἡ Παλλάδα.
Τότε οἱ μνηστῆρες στὸ χορὸ καὶ στὸ γλυκὸ τραγούδι
τὸ γύρισαν κι ὅσο νὰ ρθῇ τὸ βράδυ καρτεροῦσαν.
Κι ἐνῶ γλεντοῦσαν ἔφτασε τὸ θαμπερὸ τὸ βράδυ,
κι ἔφυγαν πιὰ στὸ σπίτι του νὰ κοιμηθῇ ὁ καθένας.
Μὲς στὴν πλακοστρωμένη αὐλὴ ψηλόχτιστο εἶγε πύργο
σὲ μέρος ξέφαντο κι ἔκει πήγαινε νὰ πλαχιάσῃ
ὅ συνετὸς Τηλέμαχος πολυσυλλογισμένος.
Πίσω του ἀκλούθας μὲ δᾶδι φλογόφεγγο στὸ χέρι
κι ἡ μπιστεμένη Εύρύκλεια τοῦ “Ωποῦ ἡ θυγατέρα,
ποὺ κόρη τὴν ἀγόρασε πρωτόχονουδη ὁ Λαέρτης,
μὲ βιδὸς δικό του, δίνοντας γι’ αὐτὴν εἴκοσι βόδια
κι ἵσα μὲ τὴ γυναίκα του στὸ σπίτι τὴν τιμοῦσε,
μὰ δὲν τὴν πλάγιασε ποτέ, νὰ μὴ θυμώσῃ ἔκείνη.
Αὐτὴ τοῦ πήγαινε τὸ φῶς κι ἀπὸ μωρὸ παιδάκι
μ’ ἀγάπη τὸν μεγάλωσε ποὺ ἀλλή δὲν τοῦ ’χε σκλάβα. 435
Σὰν ἀνοίξε ὁ Τηλέμαχος τοῦ πύργου του τὶς πόρτες
κάθισε στὸ κρεβάτι του κι ἔβγαλε τὸ χιτώνα,
καὶ στὶν πιστὴ γερόντισσα τὸν ἔδωσε στὸ χέρι.
Κι ἔκείνη ἀφοῦ τὸν δίπλωσε, τὸν ἔστρωσε στὰ χέρικ
καὶ στὸ καρφὶ τὸν κρέμασε κοντὰ στ’ ὥραϊο κρεβάτι.
Βγῆκε ἔπειτα καὶ τράβηξε τὴν πόρτα ἀπ’ τ’ ἀσημένιο
κριέλι κι ἔδεσε σφιχτὰ μ’ ἔνα λουρὶ τὸ σύρτη.
Κι ἔκει ὅλη νύχτα, στὴ σγουρὴ φλοκάτα αὐτὸς χωμένος,
μελέτας τὸ ταξίδι του ποὺ ἀρμήνεψε ἡ Παλλάδα.

Σάν ήρθε ἡ ροδοδάχτυλη νυχτοθρευμένη Αύγούλα,
σηκώθηκε δὲ Τηλέμαχος ἀπ' τὸ κρεβάτι ἀπάνω
καὶ φόρεσε τὸ ροῦχο του καὶ κρέμασε στοὺς ὄμους
γύρω τὸ κοφτερὸ σπαθὶ καὶ στὰ παχιά του πόδια
ἔδεσε τὰ πεντάμορφα σαντάλια του καὶ βγῆκε
ἀπ' τὸ γιατάκι σὰ θεὸς παρόμοιος. Τότε ἀμέσως
πρόσταξε τοὺς καλόφωνους τοὺς κράχτες νὰ φωνάξουν
σὲ σύνοδο τοὺς Ἀχαιοὺς τοὺς πολεμοθρευμένους.
Κι αὐτοὶ λαλοῦσαν κι ἔτρεχε τὸ πλῆθος χέρι χέρι.
Κι ἔπειτα σὰν τοὺς φώναξαν καὶ συναχτήκανε ὅλοι,
πῆγε κι αὐτὸς στὴ σύνοδο, στὸ χέρι του κρατώντας
τὸ χάλκινο κοντάρι του, κι οὕτε μονάχος του ἦταν,
παρὰ μαζὶ του δυὸ σκυλιὰ τὸν ὀκλουθοῦσαν ἀσπρα.
Μιὰ χάρη οὐράνια τοῦ 'χυνε ἡ Ἀθηνᾶ Παλλάδα
κι ὅλο τὸ πλῆθος θάμαζε σὰν εἶδαν νὰ προβάλῃ. 5
Στὸν πατρικὸ του κάθισε τὸ θρόνο κι οἱ γερόντοι
τὸν προσηκώθηκαν κι εὔτὺς τὸ λόγο πῆρε πρῶτος
ὅ μαχητὴς Αἰγύπτιος στοὺς ἄλλους νὰ μιλήσῃ,
πού 'ταν ἀπ' τὰ γεράματα σκυφτὸς καὶ πολυγνώστης.
"Ενας του ἀγαπημένος γιὸς στ' ἀλογοθρόφῳ Ἰλιο
μὲ τοῦ Δυσσέα κίνησε τὸ βαθουλὰ καράβια,
ὅ παινεμένος "Αντιφος· μὰ τοῦ 'σβησε τὴ νιότη
ὅ σαρκοφάγος Κύκλωπας κι ἔφαγε τὸ στερνό του
μὲς στὴ βαθουλωτὴ σπηλιά. Τρεῖς εἶχε γιοὺς ἀκόμα,
κι δὲ ἔνας, δὲ Εύρύνομος, μὲ τοὺς μνηστῆρες ἦταν,
κι οἱ ἄλλοι δυὸ δουλεύανε τὰ πατρικὰ χωράφια. 15
Μὰ δὲ λησμόνησε ποτὲ νὰ κλαίῃ τὸν πεθαμένο
καὶ δάκρυα χύνοντας γι' αὐτὸ πῆρε τὸ λόγο κι εἶπε·
«Ἀκοῦτε με λοιπόν, Θιακοί, σ' δ.τι ἔχω νὰ μιλήσω.
Ποτὲ δὲν εἶδα σύνοδο, μήτε βουλὴ γερόντων,
ἀφότου πιὰ ἔψυγε δὲ θεϊκὸς Δυσσέας μὲ τὰ πλοῖα.
Ποιός τώρα ἔδω μᾶς σύναξε; Σάν ποιά μεγάλη ἀνάγκη
βρῆκε τοὺς γεροντότερους ἢ τοὺς καινούριους ἄντρες;

5

10

15

20

25

30

Μήν ἀκουσε εἰδηση καλὴ γιὰ τὸ στρατὸ πῶς φτάνει
καὶ θέλει σ' ὅλους νὰ τὴν πῆ πρῶτος ἀφοῦ τὸ ζέρει;
"Η γιὰ ἄλλη τοῦ κοινοῦ δουλειὰ σκοπεύει νὰ μιλήσῃ;
Καλὸς μοῦ φαίνεται ἀνθρωπός κι ἀς εἶναι βλαγμένος,
κι ὁ Δίας ὅλα τ' ἀγαθὰ ποὺ λαχταρᾶ ἀς τοῦ δώσῃ".

"Ἐτοι εἴπε, κι ὁ Τηλέμαχος κρυφὴ χαρὰ τὸ πῆρε
τέτοιο σημάδι κι δρχισε σὲ λίγο νὰ μιλήσῃ.

Στάθηκε ὁρθὸς καταμεσίς στὴ σύνοδο, κι ὁ κράχτης
Πεισίνορας, ποὺ κάτεχε γνῶμες σοφὲς ὁ νοῦς του,
σκῆπτρο στὸ χέρι τοῦ ὑβρίδης. Κι εὐτὺς κατὰ τὸ γέρο
γυριζόντας πρῶτα σ' αὐτὸν τοῦ μίλησε ἔτοι κι εἴπε.

"Δὲν εἶναι, γέρο, ἀλάργα αὐτὸς, καὶ σύντομα θὰ μάθης
ποιὸς τὸ λαὸ τὸν σύναξε. Δικὰ μου βάσανα ἔχω.

Μήτε ἀκουσα καλὴ εἰδηση γιὰ τὸ στρατὸ πῶς φτάνει,
ἔτοι ἀνοιχτὰ νὰ σᾶς τὴν πῶ ποὺ πρῶτα ἐγὼ τὴν ζέρω,
μήτε ἄλλη θέλω τοῦ κοινοῦ δουλειὰ νὰ σᾶς ξηγήσω,
μόν' γιὰ δικές μου συμφορές πού 'ρθαν διπλές στὸ σπίτι.

Μιά, πόγχασα τὸν ξακουστὸ πατέρα μου, ποὺ πρῶτα
σ' ὅλους ἐδῶ βασίλευε καὶ σὰν πατέρας ἦταν
γλυκός. Καὶ μιὰ ἄλλη δεύτερη, σὰν πιὸ μεγάλη ἀκόμα,
ποὺ ὅλο τὸ σπίτι γλήγορα όποιος τὴν ζεύμελιώσῃ

καὶ θὰ μοῦ σβήσῃ ὅλο τὸ βιός. Τὴ μάνα μου, ἀθελά της,
μνηστῆρες τὴ φορτώθηκαν, τῶν προεστῶν τοῦ τόπου
οἱ πολυαχαπημένοι γιοί, ποὺ δὲν τολμοῦν νὰ πᾶνε
στὸ σπίτι τοῦ πατέρα της Ἰκάριου, ν' ἀποκόψῃ

τὴν προίκα αὐτὸς τῆς κόρης του καὶ νὰ τὴ δώσῃ ἔκείνου
ποὺ φέρη δῶρα πιὸ πολλὰ καὶ τὸν διαλέξῃ ὁ Ἰδιος,
μόν' ὅλη μέρα κάθουνται στὸ σπίτι μου καὶ τρῶνε,

δαμάλια σφάζοντας κι ἀρνιὰ καὶ γίδες ὅλο πάχος,
καὶ πίνουν λαμπερὸ κρασὶ χωρὶς νὰ τὸ χορταίνουν,
κι ἔτοι ὅλα σβήνουν ἄπονα, γιατὶ δὲ βρίσκεται ἄντρας,
σὰν τὸ Δυσσέα, τὴν ὄργη νὰ διώξῃ αὐτὴ ἀπ' τὸ σπίτι.

Δὲν εἴμαστε ἄξιοι ἐμεῖς γι' αὐτό. Κι ἔτοι θὰ ρθῇ μιὰ μέρα
φτωχοὶ νὰ καταντήσουμε, χωρὶς στὸν ἥλιο μοίρα.

Θὰ πολεμοῦσα μόνος μου τὴ δύναμη ἀν τὴν εἶχα.

Γιατὶ δὲν εἶναι αὐτὲς δουλειές κανεὶς νὰ τὶς βαστάξῃ,

35

40

45

50

55

60

65

καὶ πάει τὸ σπίτι τοῦ χαμοῦ. Ντραπῆτε πιὰ μονάχοι,
ντραπῆτε κι ὅσους ἔχουμε γειτόνους γύρω γύρω,
καὶ φοβηθῆτε τὴν ὄργην τῶν ἀθανάτων, μήπως
θυμώσουν γιὰ τὶς ἀνομεῖς δουλεῖες κι ἀλλιῶς τὰ στρέψουν.

70

Στὸ Δία καὶ στῆς Θέμιδας τὴν χάρην σᾶς ξορκίζω,
ποὺ αὐτὴ συνάζει καὶ σκολνᾶ τὴ σύνοδο στὸν κόσμο,
πάψετε πιά, ἀδέρφια, κι ἀστε με στὴ λύπτη μου νὰ λιώνω,
ἐκτὸς ἂν ὁ πατέρας μου ἀπὸ κακογνωμιά του
ἀδίκησε τοὺς Ἀχαιοὺς τοὺς πολεμοθρεύμενους

75

καὶ μὲ πλερώνετε γι' αὐτό, ζητώντας τὸ κακό μου
μὲ πάθος, κι ἀλλοὺς βάζετε. Μὰ πιὸ δφελός μου θά ταν
καὶ κινητὰ κι ἀκίνητα σεῖς ὅλα νὰ τὰ φᾶτε.

80

Γιατὶ ἂν τὰ φᾶτε, γλήγορα κι ἡ πλερωμὴ θὰ φτάσῃ.

Τότε θὰ τ' ἀπαιτήσουμε τὸ βιός μας ἀπ' τὴ χώρα,
ώστου πίσω μᾶς δοθοῦν αὐτὰ ποὺ χάσαμε ὅλα.

Μὰ τώρα ἀγιάτρευτους κακημούς μοῦ ἀνάψατε στὰ στήθια».

“Ετσι εἶπε μ' ἀγανάχτηση καὶ πέταξε τὸ σκῆπτρο,
σπώντας στὰ δάκρυα καταγῆς καὶ συμπονέσανε ὅλοι.

85

Τότε ὅλοι οἱ ἄλλοι σώπαιναν, μηδὲ κανεὶς τολμοῦσε
τοῦ Τηλέμαχου μὲ πικρὰ νὰ τοῦ μιλήσῃ λόγια.

Κι ἀπ' ὅλους μόνος ἀρχισε κι ἔτσι ὁ Ἀντίνος τοῦ πε-

«Τηλέμαχε πολυλογά, μεγάλο παλικάρι,

90

πῶς μᾶς προσβέλνεις καὶ ζητᾶς νὰ μᾶς ντροπιάσης κιόλας;

“Οχι, οἱ μνηστῆρες δὲ σοῦ φταῖν, μόνο ἡ γλυκιά σου μάνα,
ποὺ ἄλλη καμιὰ στὶς πονηριές γυναικά δὲν τὴ φτάνει.

‘Ο τρίτος χρόνος περπατᾶ κι ὁ τέταρτος θὰ φτάσῃ

95

σὲ λίγο, ἀφότου ξεγελᾶ τῶν Ἀχαιῶν τὴ γνώμη.

“Ολους μ' ἐλπίδες τοὺς πλανᾶ καὶ στὸν καθένα τάζει,
παραγγελίες της στέλνοντας, μὰ ὁ νοῦς της ἄλλα βάζει.

Κι ἀκόμα αὐτὸ τὸ τέχνασμα σοφίστηκε μές στ' ἄλλα.

Τὸν ἀργαλειό της ἔστησε στὸν πύργο της νὰ φάνη

διπλὸ ψυλόδιαστο πανί κι ἔτσι ἀξαφνα μᾶς εἶπε:

100

«Αφοῦ πιὰ πέθανε, παιδιά, ὁ θεϊκὸς Δυσσέας,

ἔχετε λίγη ὑπομονή, κι ἀς βιάζεστε γιὰ γάμο,

ὅσο νὰ φάνω τὸ πανί, νὰ μὴ μοῦ πᾶν χαμένα

τὰ νήματα, ἔνα σάβανο νὰ κάμω τοῦ Λαέρτη,

- ὅταν τὸν βρῆ τοῦ δέξύπνητου θανάτου ἡ μαύρη μοίρα,
μὴ μὲ κατηγορήσουνε μιὰ μέρα οἱ Θιακοποῦλες,
πῶς πῆγε δίχως σάβανο κι ἀς εἶχε βιδές χιλιάδες». 105
 «Ἐτσι εἴπε κι ἀποκοινώσε τὴν ἄφοβη καρδιά μας.
 Κι ἔφαινε τότε τὸ πανὶ τ' ἀτέλειωτο ὅλη μέρα
καὶ μὲ τὸ φῶς δουλεύοντας τὸ ἔγχλωνε τῇ νύχτᾳ. 110
 Τρεῖς χρόνους ἔτσι κέρδισε νὰ μᾶς γελᾶ μὲ ἀπάτη.
 Κι ὁ τέταρτος σὰν ἔφτασε μὲ τῶν καιρῶν τὸ διάβα,
μιὰ σκλάβα τῇ μαρτύρησε, ποὺ μόνη τά 'ξερε ὅλα,
καὶ τὸ πανὶ τὴν πιάσαμε τ' ὅμορφο νὰ ἔηλώνη. 115
 Τότε ἥθελε δὲν ἥθελε τ' ἀπόσωσης ἐξ ἀνάγκης.
 Μὰ τέτοια τώρα ἀπάντηση σοῦ δίνουν οἱ μνηστῆρες,
καὶ σὺ νὰ ξέρης κι οἱ Θιακοὶ νὰ τὴ γνωρίζουν ὅλοι.
 Στεῖλε την στὸν πατέρα της τὴ μάνα σου κι ἀς πάρη
ὅποιον ἔκεινος προτιμᾶ κι ἀρέσει καὶ στὴν Λδία. 120
 Μὰ ἀν θέλη τ' Ἀχαιοπούλα νὰ βασανίζῃ ἀκόμα
καὶ πέτεται πῶς ἡ θεὰ τῆς χάρισε ἡ Παλλάδα
νὰ ξέρη ἀμίμητες δουλειές καὶ νὰ 'χη φρονιμάδα
καὶ πονηριές ποὺ δίλλη καμιὰ δὲν ἔχουμε ἀκουστά μας
κι ἀπ' τὶς γυναικες τὶς παλιές νὰ ξέρη, ἀπ' δσες ζοῦσαν
Ἀχαιοποῦλες στὰ παλιὰ τὰ περασμένα χρόνια, 125
μήτε ἡ Ἀλκμήνη κι ἡ Τυρώ κι ἡ λυγερή Μυκήνη.
 Καμιὰ δὲν εἶχε τοὺς σκοπούς τῆς Πηνελόπης δίλλη,
ὅμως αὐτὸ δὲν τὸ 'κρινε σιδὸ νοῦ της ὅπως πρέπει.
 Γιατὶ τὸ βιός σου κι ὅλα σου θὰ σβήσουν τ' ἀγαθά σου,
ὅσο κι ἔκεινη νὰ 'χη αὐτὴ τὴ γνώμη, ποὺ τῆς βάζουν
μὲς στὴν καρδιά της οἱ θεοί. Ναὶ μέν, μεγάλη δόξα
θὰ πάρη, μὰ σοῦ χάνονται κι ἔσενα τὰ καλά σου. 130
 Κι ἐμεῖς δὲν πιάνουμε δουλειά, μήτε κι ἀλλοῦ θὰ πᾶμε,
πρὶν κάμη τὴν ἀπόφαση νὰ παντρευτῇ ὅποιον θέλει». 135
 Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι τότε·
 «Ἄντινο, αὐτὸ δὲ γίνεται νὰ διώξω ἐγὼ δίθελά της,
τὴ μάνα ποὺ μὲ γέννησε καὶ μ' ἔθρεψε, ἀπ' τὸ σπίτι.
 Ζῆ - πέθανε ὁ πατέρας μου στὴν ξενιτιά, ποιός ξέρει!
 Κι ὅσα μοῦ τύχουν ἔπειτα σκληρὰ νὰ τὰ πλερώσω,
ὅ Λδίος στὸν πατέρα της τὴ μάνα μου ἀν τὴ στείλω. 140

Γιατὶ κι ἀπ' τὸν πατέρα μου πολλὰ δεινὰ θὰ πάθω
κι ἄλλα θὰ στείλουν κι οἱ θεοί, γιατὶ φριχτὲς κατάρες
σὸν ξεπορτίζη ἡ μάνα μου, ἀπάνω μου θὰ ρίχνη
κι ὅλος ὁ κόσμος στὰ στερνά θὰ μὲ κατηγορήσῃ.

Τέτοιο ἔνα λόγο ἐγώ ποτὲ δὲ θὰ τὸν ξεστομίσω.

145

Κι ἂν ἔχετε φιλότιμο μιὰ στάλα μὲς στὰ στήθια,
φευγάτε πιὰ ἀπ' τὸ σπίτι μου καὶ στρῶστε ἀλλοῦ τραπέζι,
συναλλαχτὰ στὰ σπίτια σας δικό σας βιδὸς νὰ τρῶτε.

Κι ἂν τὸ χετε γιὰ πιὸ σωστὸ καὶ πιὸ ὄφελος πῶς εἶναι
τὸ ξένο βιδὸς ἀπλέρωτο νὰ τρῶτε, - γειὰ χαρά σας!

150

Κι ἐγὼ βοηθούς μου τοὺς θεούς θὰ κράξω τοὺς οὐράνιους,
κι ὁ Δίας εἴθε τὶς δουλείες αὐτὲς νὰ τὶς πλερώσῃ,
κι ἐδῶ ὅλους ἀνερώτητα νὰ σᾶς θερίσῃ ὁ χάρος».

"Ἐτσι εἶπε τοῦ Δυσσέα ὁ γιός. Κι ὁ βροντόλαλος Δίας
ζευγάρι ἀιτῶν ἀπόλυτης ψηλὰ ἀπὸ κορφοβιούνι.

155

Κι ὅλο πετούσανε οἱ ἀιτοὶ μὲ τὴν πνοὴ τοῦ ἀνέμου,
κοντά κοντά, μὲ τὶς πλατιές φτεροῦγες ἀνοιγμένες.

Κι ὅταν στῆς πολυθύρουβης τῆς σύνοδος τὴ μέση
ζυγιάσανε, κυκλόφερναν, χτυπώντας τὶς φτεροῦγες
συχνά, κι ὅλους τοὺς κοίταζαν καὶ συμφορές μηνοῦσαν.

160

Κι ἀφοῦ κεφάλια καὶ λαιμούς ξέσκισαν μὲ τὰ νύχια,
δεξιὰ πετάξανε ἔπειτα, τὰ σπίτια καὶ τὴν πόλη
περνώντας, κι ὅλοι ἀπόρησαν σὰν εἴδανε τὰ ὅρνια,
κι ὅσα νὰ γίνουν ἔμελλαν τ' ἀνάδευταν στὸ νοῦ τους.

Τότε ἔτσι ὁ γερομαχητὴς τοὺς εἶπε ὁ 'Αλιθέρσης,
ποὺ ἀπ' τοὺς συνηλικιῶτες του τοὺς ἄλλους ἤξερε ὅλους
μόνος γιὰ ὅρνια νὰ μιλᾶ, σημάδια νὰ ξηγήσῃ.

165

Αὐτὸς μὲ λόγια γνωστικὰ τὸ λόγο πῆρε κι εἶπε
- «Ἀκοῦτε με λοιπόν, Θιακοί, σ' ὅ, τι ἔχω νὰ μιλήσω,
μὰ στοὺς μνηστῆρες πιὸ πολὺ αὐτὰ θὰ τὰ ξηγήσω
γιατὶ κυλάει ἀπάνω τους μιὰ συμφορὰ μεγάλη.

170

Δὲ θὰ 'ναι ἀπ' ἧν πατρίδα του καιρὸ μακριὰ ὁ Δυσσέας,
μόν' κάπου βρίσκεται κοντά νὰ φτάσῃ, κι ἔτοιμάζει
σ' ὅλους σφαγὴ καὶ θάνατο. Κι ἄλλοι πολλοὶ θὰ πάθουν
ἐδῶ ὅσοι στὸ ζέφαντο τὸ Θιάκι κατοικοῦμε.

175

Μὰ πιὸ μπροστὰ ἀς φροντίσουμε νὰ δώσουμε ἔνα τέλος,

- κι ἂς πάψουν μόνοι τους κι αὐτοί. Γιατὶ ἔτσι τοὺς συφέρνει
καλύτερα. Κι ἀνήξερος ἐγώ δὲν προφητεύω,
μόν' κάτι νιώθω. Καὶ σ' αὐτὸν καθὼς τοῦ τά' πα βγῆκαν,
ὅταν στὴν Τροία κίνησαν νὰ πᾶνε δῆλοι οἱ Ἀργίτες 180
κι ἔφυγε κι ὁ πολύσοφος μαζί τους ὁ Δυσσέας.
Θὰ πάθη, τοῦ 'λεγα, δεινά, θὰ χάσῃ τοὺς συντρόφους,
κι ἀπ' τοὺς δικούς του ἀγνώριστος τὸν εἰκοστὸν πιὰ χρόνο
θὰ φτάσῃ στὴν πατρίδα του. Νά ποὺ ἀληθεύουν δλα».
- Τότε ἔτσι κι ὁ Εύρυμαχος γιδὸς τοῦ Πολύβου τοῦ 'πε· 185
«Βρὲ τράβα, γέρο, σπίτι σου νὰ πᾶς νὰ προφητεύῃς
στοὺς γιούς σου, μήπως στὰ στερνὰ κάποιο κακὸ τοὺς λάχη.
Κι ἐγώ εἶμαι πιὸ καλύτερος νὰ προφητεύω τέτοια.
Πουλιὰ χιλιάδες ποὺ πετοῦν κάτω ἀπ' τὸ φῶς τοῦ ἥλιου,
χωρὶς σημαδία νὰ μηνοῦν. Μὰ χάθηκε ὁ Δυσσέας 190
ἀλάργα, κι ἄμποτες καὶ σὺ μαζί του νὰ ψοφοῦσες.
Τότες ἐδῶ δὲ θὰ 'κοβες αὐτὲς τὶς μαντοσύνες,
μηδὲ καὶ τὸν Τηλέμαχο στὴ βράση τοῦ θυμοῦ του,
θ' ἀναβες, ἵσως σπίτι σου σοῦ στείλη κάποιο δῶρο.
Μόν' κάτι τώρα θὰ σοῦ πῶ καὶ νὰ τὸ ἰδῆς, θὰ γίνη. 195
"Αν σὺ ποὺ ξέρεις τὰ πολλὰ καὶ τὰ παλιὰ κατέχεις,
ἄντρα ἀπὸ σένα πιὸ μικρὸ στὰ χρόνια ζελογάζης
καὶ τοῦ ξανάβης τὸ θυμό, στὸν ἴδιον πρῶτα κάνεις
τὶς στενοχώριες πιὸ πολλές. Μὰ διάφορο δὲ θὰ 'χη
νὰ βγάλη τίποτε ἀπ' αὐτά. Κι ἐμεῖς σὲ σένα, γέρο,
θὰ βάλουμε ἔνα πρόστιμο νὰ σκάζης τὴν καρδιά σου 200
σὰν τὸ πλερώνης καὶ σκληρὸς θὰ 'ναι γιὰ σένα ὁ πόνος.
Κι δὲ ίδιος στὸν Τηλέμαχο μιὰ συμβουλὴ θὰ δώσω
σ' ὅλους μπροστά. Τὴν μάνα του νὰ στείλη στὸ γονιό της
κι ἂς πᾶνε ἐκεῖ νὰ παντρευτοῦν καὶ δῶρα γὰ τῆς φέρουν,
πολλὰ κι δσα θὰ ταίριαζαν στὴν ἀκριβή του κόρη.
Γιατὶ πιὸ πρὶν οἱ Ἀχαιοὶ θαρρῶ πῶς δὲ θὰ πάψουν
τὸ δυσκολοκατόρθωτο τὸ γάμο αὐτὸν νὰ θέλουν.
Γιατὶ καὶ δὲ σκιαζόμαστε κανένα, μήτε ἀκόμα
τὸν ἴδιο τὸν Τηλέμαχο, πόχει μιὰ πήχη γλῶσσα. 210
Μήτε θὰ βάλουμε στ' αὐτιὰ τὶς ψευτοπροφητείες
δσες μᾶς εἴπεις, γέρο ἐσύ, καὶ γίνεσαι ἀπ' ὅτι εἴσαι

πιὸ παραπάνω μισητός. Κι ἔξαλλου, τ' ἀγαθά τους
κακὴν κακῶς θὰ φαγωθοῦν κι ἀπλέρωτα θὰ σβήσουν,
ὅσο κι αὐτὴ τὸ γάμο της τὸν ἀναβάλλει αἰώνια.

Κι ἐμεῖς ποὺ τὸν προσμένουμε, γιὰ τὶς γλυκιές της χάρες
πιανόμαστε καὶ μήτε ἀλλοῦ γυναίκα δὲ ζητοῦμε,
ποὺ ταῖρι σιὸν καθένα μας τοῦ πρέπει νὰ τὴν κάμη».

Κι δι συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε:
«Εὑρύμαχε, κι ὅλοι οἱ λοιποὶ περήφανοι μνηστῆρες,
δὲ σᾶς ξορκίζω πιὰ γι' αὐτά, μήτε θὰ πῶ ἀλλη λέξη.
Γιατὶ τὰ ξέρουν κι οἱ θεοὶ κι οἱ Ἀχαιοὶ τὰ ξέρουν.
Μὰ ἐλᾶτε, δῶστε μου γοργὸ καράβι μὲ συντρόφους
εἴκοσι, νὰ μὲ πᾶνε αὐτὸι καὶ μὲ φέρουν πίσω,
πρῶτα στὴ Σπάρτη κι ἔπειτα στὴν ἀμμουδάτη Πύλο,
νὰ μάθω ἂν δὲ πατέρας μου, πιὺ χρόνια λείπει, ἂν θά 'ρθη,
κανεὶς ἂν ξέρη νὰ μοῦ πῆ, εἴτε ἀπ' τὸν Δία ἀκούσω
φήμη, ποὺ φέρνει πρῶτα αὐτὴ κάθε εἰδηση στὸν κόσμο.
Κι ἂν μάθω πῶς δὲν πέθανε καὶ πῶς μιὰ μέρα θά 'ρθη,
θὰ καρτερέψω, μ' ὅλο μου τὸν πόνο, ὡς ἔνα χρόνο.

«Αν ὅμως μάθω πῶς δὲ ζῆ καὶ πιὰ πῶς δὲν ὑπάρχει
ἀμέσως θά 'ρθω στὴ γλυκιὰ πατρίδα, νὰ τοῦ χτίσω
μνῆμα, κι ἀπάνω νεκρικὲς θυσίες θὰ τοῦ ρίξω
ώς εἶναι ἡ τάξη, ἀρχοντικές, καὶ θὰ παρακινήσω
τὴ μάνα μου νὰ παντρευτῇ, νὰ πάρῃ δεύτερο ἄντρα».

Εἶπε κι ἀμέσως κάθισε κι δὲ Μέντορας σηκωθῆ,
ποὺ φίλος ἦταν τ' ἀψεγού Δυσσέα, κι ὅταν πῆγε
στὴν Τροία τοῦ μπιστεύτηκε τὸ σπίτι του σ' ἐκεῖνον,
νὰ πείθεται στὸ γέρο του, τὸ νοῦ του σ' ὅλα νά 'χη.
Αὐτὸς μὲ λόγια γνωστικὰ τοὺς μίλησε ἔτσι κι εἶπε:

«'Ακοῦστε με λοιπόν, Θιακοί, σ' ὅ,τι ἔχω νὰ μιλήσω.
«Ἄς μὴ βρεθῇ πιὰ βασιλιάς στὸν κόσμο σκηπτροφόρος
καλόγυνωμος καὶ μαλακός καὶ δίκιος, καὶ στὸ νοῦ του
πάντα νὰ βάζῃ τὸ καλό, παρὰ σκληρός ἀς εἶναι
κι ἀς κάνῃ μόνο τ' ἄνομα. Πόσο κανένας τώρα
δὲν τὸν θυμάται τὸ θεϊκὸ Δυσσέα ἀπ' τοὺς λαούς του
ποὺ κυβερνοῦσε καὶ γλυκός σάμπως πατέρας ἦταν.
Μὰ δὲν παραξενεύομαι πολὺ μὲ τοὺς μνηστῆρες,

γι' αύτὰ ποὺ κάνουν τ' ἄνομα μὲ τὴν ἀστοχασιά τους.
 Τοὺς τρῶνε τὰ κεφάλια τους καὶ στανικῶς τοῦ σβήνουν
 τὸ σπίτι του, γιατὶ θαρροῦν πώς δὲ θὰ ρθῆ πιὰ πίσω.
 Μὰ μὲ τὸν ἄλλο τὸ λαὸ θυμώνω, ποὺ δὲ βγάζει
 κανεὶς μηλιά, τοὺς ἀτροπους μνηστῆρες νὰ προπάρη,
 κι ἔνας λαδὸς δλόκληρος τοὺς λίγους νὰ μαζέψῃ».

Τότε τοῦ κάνει ὁ Λιόκριτος ὁ γιὸς τοῦ Εύηνόρου.
 «Βρὲ Μέντορα, ἀτσαλόγλωσσε, γεροζεκουτιασμένε,
 τί λόγια κάθεσαι καὶ λές γιὰ νὰ μᾶς ἀποκόψουν;
 Σὰ δύσκολο μὲ πιὸ πολλοὺς καὶ μ' ἄντρες νὰ τὰ βάλης
 γιὰ τὸ φαῖ. Κι ἂν ὁ Θιακὸς ἐρχόντανε ὁ Δυσσέας
 καὶ τοῦ κατέβαινε στὸ νοῦ νὰ διώξῃ τοὺς λεβέντες
 μνηστῆρες ἀπ' τὸ σπίτι του στὸ φαγοπήτι ἀπάνω,
 δὲ θὰ προφτάσῃ νὰ χαρῆ καὶ τὸ γλυκό του τάιρι
 τὸν ἐρχομό του, μ' ὅλη της ποὺ θά 'χε τὴ λαχτάρα,
 μόν' θά 'χε τέλος ἀσκημο σ' αὐτὸ τὸ ἵδιο μέρος,
 μὲ πιὸ πολλοὺς ἀν τὰ 'βαζε. Καὶ σὺ τὶ λές δὲν ξέρεις.
 Μόν' ἀς σκορπίση πιὰ ὁ λαὸς καθένας στὴ δουλειά του.
 Καὶ τὸ ταξίδι ὁ Μέντορας κι ὁ γερο - 'Αλιθέρσης
 ἀς τοῦ ἑτοιμάσουν, ποὺ κι οἱ δυὸ φίλοι εἰναι πατρικοί του.
 "Ομως θαρρῶ πώς χρόνια αὐτὸς θὰ κάθεται στὸ Θιάκι
 μαντάτα ἐδῶ νὰ καρτερῇ, χωρὶς νὰ τὸ κουνήσῃ».

Εἶπε κι ἀμέσως σκόλασε τὴ σύνοδο καὶ πῆγαν
 δόλοι σκορπώντας σπίτι τους, καθένας στὸ δικό του.
 Τότε οἱ μνηστῆρες γύρισαν στὸ σπίτι τοῦ Δυσσέα.

Τράβηξε κι ὁ Τηλέμαχος ἀλιάργα στ' ἀκρογάλι
 κι ἀφοῦ στὸ κύμα νίφτηκε στὴν Ἀθηνᾶ δεόνταν·
 «'Ακου με, ἀθάνατη θεά, ποὺ χιές στὸ σπίτι μου ἥρθες
 καὶ μοῦ 'πες στὸ θαμπὸ γιαλὸ νὰ τρέξω μὲ καράβι,
 νὰ μάθω τοῦ πατέρα μου τὸ γυρισμό, ποὺ λείπει
 χρόνια στὰ ζένα. Κι οἱ 'Αγαιοὶ μοῦ φέρνουν ὅλο ἐμπόδια
 κι οἱ φαντασμένοι πιὸ πολὺ μνησιῆρες ἀπ' τοὺς ἄλλους».

"Ετσι δεήθη κι ἥρθε εὐτύς ἡ Ἀθηνᾶ κοντά του
 μοιάζοντας μὲ τὸ Μέντορα σ' ὅλα, φωνὴ καὶ σῶμα,
 κι ἔτσι μὲ λόγια πεταχτὰ τοῦ 'δωσε θάρρος κι εἶπε.
 «Μήτε δειλὸς μήτε ἀβουλος, Τηλέμαχε, θὰ δείξης,

250

255

260

265

270

275

280

μιὰ στάλα ἀπ' τοῦ πατέρα σου ἐν ἔχης μέσα σου αἷμα,
κακῶς ἐκεῖνος ἀξίζει στὰ ἔργα καὶ στὰ λόγια.

285

Τότε δὲν κάνεις ἀκαρπὸ μήτε ἀσκοπὸ ταξίδι.

Κι ἐν μήτε ἐκείνου εἰσαι παιδί, μηδὲ τῆς Πηγελόπητης,
θαρρῷ πώς ὅσα μελετᾶς δὲ θὰ τὰ βγάλης πέρα.

Γιατὶ εἶναι λίγα τὰ παιδιὰ ποὺ μοιάζουν τοῦ γονιοῦ των.

290

Τὰ πιὸ πολλὰ χειρότερα, τὰ πιὸ καλὰ εἶναι λίγα.

Μὰ σὰ δὲν εἰσαι οὕτε δειλὸς μήτε ἀβουλὸς ὡς τέλος,
κι ἡ γνώση τοῦ πατέρα σου δὲ λείπει κι ἀπὸ σένα,
ἔχεις ἐλπίδα τις δουλειές αὐτὲς νὰ τὶς τελέψῃς.

Γι' αὐτὸ τὴ γνώμη μὴν ψήφαξ τῶν ἄμυναλων μνηστήρων,
γιατὶ τοὺς λείπει ἡ στόχαση, τὸ δίκιο δὲν τὸ ξέρουν,
μήτε νογοῦν τὸ θάνατο καὶ τὴ βαριά τους μοίρα,
ποὺ εἶναι κοντά τους, ὅλοι αὐτοὶ νὰ σβήσουν σὲ μιὰ μέρα.
Καὶ τὸ ταξίδι πόβαλες στὸ νοῦ σου δὲ θ' ἀργήσῃ.

295

Γιατὶ εἴμαι τέτοιος πατρικὸς ἐγὼ δικός σου φίλος,
ποὺ καὶ καράβι γλάγορο γιὰ σένα θὰ ἀρματώσω,
κι ὁ Ἄδιος θὰ 'ρθω. Μόν' ἐσύ στὸ σπίτι πάνε τώρα,
μὲ τοὺς μνηστῆρες κάθισε κι ἑτοίμασε δσες πρέπει
θροφές καὶ πρόσταξε στ' ἀγγειὰ νὰ τὶς τοποθετήσουν,
κρασὶ στὶς στάμνες, σὲ σακιὰ κρουστὰ τὸ κριθαλεύρι,
πού 'ναι τοῦ ἀνθρώπου αὐτὸ ἡ ζωή. Κι ἐγὼ στὴ χώρα ἀμέσως,
παντοῦ θὰ τρέξω ἐθελοντὲς συντρόφους νὰ συνάξω.
Πολλὰ καράβια βρίσκονται στ' ἀφροκλεισμένο Θιάκι,
παλιὰ ἡ καινούρια. Καὶ θὰ ἰδω τὸ πιὸ καλὸ ποιό θά 'ναι,
νὰ τ' ἀρματώσης γλάγορα νὰ πάμε στὸ ταξίδι.

300

"Ετσι τοῦ μίλησε ἡ θεά, καὶ τὴ θεῖκιὰ φωνή της
σὰν ἀκουσε δ Τηλέμαχος, δὲ στάθηκε ἄλλο τότε,
μόν' πῆγε γιὰ τὸ σπίτι του μὲ τὴν καρδιὰ καμένη.
Κι ἐκεῖ ἥβρε τοὺς περήφανους μνηστῆρες συναγμένους,
γίδες νὰ γδέρνουν στὴν αὐλή, νὰ καψαλίζουν χοίρους.

315

Πάει στὸν Τηλέμαχο κοντὰ γελώντας δ Ἀντίνος
κι ἀφοῦ τὸ χέρι τοῦ 'σφιξε, τοῦ μίλησε ἔτσι κι εἴπε·

«Τηλέμαχε περήφανε καὶ πρῶτο παλικάρι,
κακὸ μὴ βάζης πιὰ στὸ νοῦ, μήτε ἔργο μήτε λόγο,
παρὰ νὰ κάθεσαι νὰ τρώς, σὰν πρῶτα, καὶ νὰ πίνης.

320

Κι δ, τι ζητᾶς οι Ἀχαιοί θά σου τὰ φέρουν ὅλα,
πλοϊο καὶ ναῦτες διαλεχτούς, σὲ μὰ στιγμὴ νὰ φτάσης
στὴν Πύλο, γιὰ τὸν ἀκριβὸ πατέρα σου νὰ μάθης».

Κι δ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·
«Ἄντινο, αὐτὸ δὲ γίνεται μὲ σᾶς τοὺς φαντασμένους
νὰ ξεφαντώνων ἀθέλητα κι ἀφρόντιστα νὰ πίνω.
Δὲ φτάνει που μοῦ φάγατε τὸ βιός μου τόσα χρόνια,
ἀφότου ἡμουν ἀνήλικο μωρὸ παιδάκι ἀκόμα;
Μὰ τώρα ποὺ μεγάλωσα κι ἀκούγοντας τοὺς ἄλλους
μαθαίνω, μὲς στὰ στήθια μου φουσκώνει πιὰ ἡ καρδιά μου. 325
Κι ἔτσι θὰ κάμω, συμφορὲς μεγάλες νὰ σᾶς φέρω,
εἴτε στὴν Πύλο τρέχοντας εἴτε καὶ μὲς στὸ Θιάκι.
Θὰ φύγω, τὸ ταξίδι αὐτὸ ποὺ λέω δὲ θὰ χυλάσῃ,
σὰν ἐπιβάτης, ἐπειδὴ κι ἐγὼ καραβοκύρης
γοργοῦ δὲν εἰμαι καραβιοῦ, δὲν ἔχω λαμνοκόπους.
"Ἐτσι δῖοι τὸ σκεφτήκατε πῶς εἶναι πιὸ ὅφελός σας».

Εἶπε καὶ τράβηξε εὔκολα τὸ χέρι ἀπ' τὸν Ἄντινο.
Τότε οἱ μνηστῆρες ἔστρωναν τραπέζι στὸ παλάτι
κι ἔσκαζαν τὸν Τηλέμαχο καὶ τοῦ πετοῦσαν λόγια.
Κι ἔτσι ἔνας φαντασμένος νιὸς τὸ λόγο πῆρε κι εἶπε·
«Ἀλάθευτα ὁ Τηλέμαχος σφαγὴ μᾶς ἔτοιμάζει. 340
Ἐίτε ἀπ' τὴν Πύλο ἐδῶ βοηθούς θὰ φέρη, εἴτε ἀπ' τὴ Σπάρτη,
γιατὶ σφροδός τὸν ἔσπρωχνε νὰ ταξιδέψῃ πόθος.
Ἐίτε θὰ πάγι στὴν Ἔφυρα τὴν καρπερὴ τὴ χώρα
καὶ θὰ ῥθῇ ἐκεῖθε φέρνοντας φαρμάκια θυητοφάγα
νὰ ρίξῃ στὰ κροντήρια μας κι δῖοις νὰ μᾶς ἔκαμη». 345
Κι ἔτσι ἀπ' τοὺς φαντασμένους νιοὺς πάλε ἔνας ἄλλος εἶπε·
«Ποιός ζέρει ἐκεῖ ποὺ θὰ γυρνᾶ μὲ τὸ βαθὺ καράβι,
σὰν τὸ Δυσσέα ἄν δὲ χαθῇ κι αὐτὸς μακριὰ στὰ ξένα.
"Ἐτσι σὲ κόπους πιὸ πολλοὺς ἀκόμα θὰ μᾶς βάλῃ,
τὸ βιός του νὰ μοιράσουμε, μὰ τὸ ψηλό του σπίτι
θὰ δώσουμε στὴ μάνα του νὰ τὸ 'χη μ' ὅποιον πάρη». 350

Εἶπαν, κι αὐτὸς κατέβηκε στὴ γονικιὰ ἀποθήκη,
πλατιὰ κι ἀψήλοσκέπαστη, ποὺ 'χε σωρὸ χρυσάφι.
καὶ στὰ σεντούκια ρουχικὰ καὶ μυρωδάτο λάδι. 355
Κι εἶχε χαλκό, καὶ στὴ σειρὰ στὸν τοῖχο ἀκουμπισμένα,

πιθάρια μὲ παλιὸν κρασὶ γλυκόπιοτο γεμάτα,
ἀνέρωτο, θεϊκὸ πιστό, γιὰ τὸ σοφὸ Δυσσέα,
ὅταν μὲ βάσανα πολλὰ στὸ σπίτι του γυρίσῃ.

Κι εἶχε δυὸς πόρτες δίφυλλες ποὺ ταιριασμένα κλειοῦσαν, 360
κλειστὲς καὶ μιὰ ἐπιστάτισσα κάθονταν νύχτα μέρα
κι ὅλα τὰ πρόσεχε πιστά, τοῦ "Ὄπου ἡ θυγατέρα
Εὔρυκλεια, καὶ καλώντας τη τὴν πρόσταξε ἔτσι κι εἶπε:
«Ἐλα στὶς στάμνες, βάγια μου, γλυκὸ κρασὶ νὰ βάλης,
ἀπ' ὅλα τὸ πιὸ νόστιμο ποὺ κρύβεις, καρτερώντας
τὸν ἀμοιρὸ πατέρα μου, καμιὰ φορὰ ὅταν ἔρθη,
ἄν ἀπ' τὸ θάνατο σωθῆ κι ἀπ' τὴ βαριὰ του μοίρα.
Δώδεκα στάμνες γέμισε καὶ βούλωσέ τις ὅλες.
Βάλε μου καὶ κριθάλευρο σὲ ἀσκιὰ καλοραμένα,
εἴκοσι μέτρα ἀπὸ καλὸ ψιλαλεσμένο ἀλεύρι.

Καὶ νὰ τὸ ξέρης μόνη σου, κι ὅλα μαζὶ νὰ τὰ 'χης,
γιατὶ θὰ ρθῶ τ' ἀπόβραδο νὰ τὰ σηκώσω ὁ Ἰδιυς,
ὅταν ἡ μάνα μου ἀνεβῆ στ' ἀνώι της νὰ πλαγιάσῃ.
Θὰ τρέξω στὴν ἀμυνόστρωτη τὴν Πύλο καὶ στὴ Σπάρτη,
κάπου γιὰ τοῦ πατέρα μου τὸ γυρισμὸ νὰ μάθω». 375

"Ἔτσι εἶπε, καὶ τὴ βάγια εὐτὺς τὰ κλάματα τὴν πῆραν
καὶ μὲ λογάκια τρυφερὰ τοῦ λέει, πικρὰ θρηνώντας.
«Παιδί μου, τέτοια ἀπόφαση πῶς ἔβαλες στὸ νοῦ σου;
Μοναχογιὸς κι ἀκριβογιὸς τί θές νὰ πᾶς στὰ ξένα;
Ἄλαργα ἀπ' τὴν πατρίδα του, σ' ἄγνωστη ξένη χώρα,
χάθηκε ὁ θεογένηντος Δυσσέας, κι ὅταν λείψης,
αὐτοὶ θὰ βάλουν πίσω σου στὸ νοῦ τους τὸ κακό σου,
μὲ δόλο πῶς νὰ χαλαστῆς, τὸ βίος σου νὰ μοιράσουν.
Μόν' κάτσε ἐδῶ ποὺ κάθεσαι. Καμιὰ δὲν εἶναι ἀνάγκη
νὰ τρέχης στοὺς ἀστέρευτους γιαλοὺς νὰ τυραγνιέσαι». 385

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε:
«Βάγια μου, κάμε ὑπομονὴ κι αὐτὴ ἡ βουλὴ δὲν εἶναι
χωρὶς τὸ θέλημα θεοῦ. Μόν' ἔλα κάμε μου ὄρκο,
πῶς δὲ θὰ πῆς στὴ μάνα μου γι' αὐτὰ μήτε μιὰ λέξη,
πρὶν ἔντεκα πρὶν δώδεκα μερόνυχτα περάσουν 390
καὶ μὲ ζητήση μόνη της, πῶς ἔφυγα ἀν ἀκούση,
γιὰ μὴν κλαίη καὶ τ' ὅμορφο χαλνᾶ τὸ πρόσωπό της».

Ἐτσι εἶπε κι ἄμωσε ἡ γρίλι κι ὅρκο μεγάλο πῆρε.

Κι ἔπειτα σὰν ὅρκίστηκε καὶ τέλεψε τὸν ὅρκο,

κι ἀμέσως τοῦ 'βαλε κρασὶ καὶ γέμισε τὶς στάμνες.

Τοῦ 'βαλε καὶ κριθάλευρο σὲ ἀσκὶ καλοραμμένο.

Πῆγε ἔπειτα ὁ Τηλέμαχος καὶ βρῆκε τοὺς μνηστῆρες.

Τότε ἄλλο σκέφτηκε ἡ θεὰ Παλλάδα μὲ τὸ νοῦ τῆς.

Ίδια μὲ τὸν Τηλέμαχο στὴ χώρα τριγυροῦσε,

κι ὅλους τοὺς ἄντρες σίμωνε καὶ τοὺς παρακινοῦσε,

τὸ βράδυ βράδυ στὸ γοργὸ καράβι ν' ἀνταμώσουν.

Κι ἀπ' τὸ Νοῆμο ζήτησε, τὸν ἄξιο γιὸ τοῦ Φρόνιου,
καράβι καὶ τῆς τὸ 'ταξε μετὰ χαρᾶς ἐκεῖνος.

Κι ὁ ἥλιος πιὰ βασίλεψε κι ἵσκιώσανε ὅλοι οἱ δρόμοι

κι ἔριζε τότε στὸ γιαλὸ τὸ φτερωτὸ καράβι

καὶ τοῦ 'βαλε ὅλα τ' ἄρμενα, ποὺ τὰ καλοδεμένα

ἔχουν καράβια κι ἔπειτα στοῦ λιμανιοῦ τὴν ἀκρη

τὸ 'δεσε κι ἥρθαν μαζωχτοὶ τριγύρω του οἱ συντρόφοι

καὶ τὸν καθένα ψύχωνε μὲ θάρρος ἡ Παλλάδα.

Τότε ἡ λιστάλαχτη 'Αθηνᾶ στὸ νοῦ τῆς ἔβαλε ἄλλο.

Γιὰ τὸ παλάτι κίνησε τοῦ θεϊκοῦ Δυσσέα,

κι ὑπνο γλυκὸ περίχυσε στὰ μάτια τῶν μνηστήρων.

Μὲ τὸ κρασὶ τοὺς ζάλισε καὶ τὰ ποτήρια κάτω

τοὺς ἔπειταν κι ὅλοι ἔτρεχαν στὴ χώρα νὰ πλαγιάσουν,

κι ἀλλη ὡρα πιὰ δὲν ἔμενε κανεὶς ἔκει νὰ κάτση,

γιατὶ ἔπεφτε στὰ μάτια τους καὶ τὰ σφαλοῦσε ἡ νύστα.

Τότε εἶπε στὸν Τηλέμαχο ἡ λαμπερὴ Παλλάδα,

ἀπ' τὸ καλοκατοίκητο παλάτι κράζοντάς τον,

παρόμοια μὲ τὸ Μέντορα σ' ὅλα. φωνὴ καὶ σῶμα.

«Ολοι πιὰ τώρα στὰ κουπιά, Τηλέμαχε, οἱ συντρόφοι

καθίσανε καὶ καρτεροῦν πότε θὰ ξεκινήσης.

«Ελα λοιπὸν νὰ φεύγουμε κι ἀς μὴ χασομεροῦμε».

Ἐτσι εἶπε καὶ ξεκίνησε γοργὰ ἡ Παλλάδα πρώτη

κι αὐτὸς ξοπίσω στῆς θεᾶς τὰ βήματα ἀκλούθοῦσε.

Σὰν ἥρθαν κάτω στὸ γιαλὸ καὶ στὸ γοργὸ καράβι,

βρῆκαν τοὺς μαχρομάληδες συντρόφους σ' ἀκρογιάλι,

κι ἔκει τοὺς μίλησε ὁ θεϊκὸς Τηλέμαχος κι ἔτσι εἶπε:

«Εμπρός, τὰ θρόφιμα, παιδιά, νὰ φέρουμε στὸ πλοῖο.

395

400

405

410

415

420

425

"Ολα στὸ σπίτι εἰναι ἔτοιμα, μὰ τίποτε δὲν ξέρει
κι ἡ μάνα μου κι οἱ σκλάβες τῆς καὶ μόνο μιὰ τὰ ξέρει». 430

Εἶπε καὶ πρῶτος πήγαινε κι αὐτοὶ τὸν ἀκλουθοῦσαν.
Κι ὅλα μὲς στὸ καλόδετο καράβι κουβαλώντας

τὰ ἑταῖρα, ὡς τοὺς εἶπε ὁ γιὸς τοῦ Ξακουστοῦ Δυσσέα.

Σὲ λίγο μπῆκε ἡ Ἀθηνᾶ καὶ κάθισε στὴν πρύμνη
κι ἀκλούθησε ὁ Τηλέμαχος καὶ κάθισε κοντά τῆς, 435
κι εὐτὸς οἱ ναῦτες ἔλυσαν τοῦ καραβιοῦ τοὺς κάβους
κι ἔπειτα ἀπάνω πήδησαν καὶ κάθισαν στοὺς μπάγκους.

Κι ἡ Ἀθηνᾶ τοὺς ἔστειλε πίσω τους πρύμνο ἀγέρι,
τὸ Ζέφυρο, γλυκὸν καιρό, ποὺ κελαηδεῖ στὸ κύμα.

Τότε εἶπε τοῦ Δυσσέα ὁ γιὸς στοὺς ναῦτες, νὰ βολέψουν
τ' ἄρμενα κι ὅλοι πρόθυμα τὴν προσταγή του ἀκοῦνε. 440

Κι ἀμέσως ἔστησαν ὁρθὸ τὸ λάτινο κατάρτι
καὶ τὸ ἑταῖρον, σηκώνοντας, στὸ τρύπιο μεσοδόκι.

Τὰ ξάρτια δέσανε ἔπειτα καὶ τὸ πανί σηκώνουν
μὲ τὰ καλόστριφτα λουριά καὶ τὸ πανί στὴ μέση
ἀπ' τὸν ἀγέρα φούσκωνε, καὶ γύρω στὴν καρίνα
ἄχοῦσε, ὅπως ἀρμένιζαν στ' ἀφροντυμένο κύμα
κι ἔτρεχε τὸ καράβι ἐμπρὸς ὁργώνοντας τὸ κύμα.

Καὶ τ' ἄρμενα σὰν ἔδεσαν στὸ μελανὸ καράβι
πῆραν κροντήρια κι ἔστησαν κρασὶ γεμάτα ὡς πάνω
κι ἔσταζαν στοὺς παντοτινοὺς θεούς, κι ἀπ' ὅλους πρῶτα
στὴ θυγατέρα τοῦ Διὸς τὴν Ἀθηνᾶ Παλλάδα.

"Ολη τῇ νύχτᾳ ἀρμένιζε κι ὡς τὴν αὔγῃ τὸ πλοῖο.

430

435

440

445

450

455

Γ

Κι ὁ ἥλιος βγῆκε, ἀφήνοντας τὴ λίμνη τὴν πανώρια,
μὲς στὸν πολύχαλκο οὐρανό, φῶς στοὺς θεούς νὰ φέρη
καὶ στοὺς ἀνθρώπους τοὺς θυητούς στὴ γῆ τὴν καρποδότρα.

Κι αὐτοὶ ἤρθαν στὴν καλόχιτιστη τὴ χώρα τοῦ Νηλέα,
τὴν ὕρα πόκανε ὁ λαὸς θυσία στ' ἀκρογιάλι,
ταύρους δλόμαυρους στῆς γῆς τὸ μαυρομάλλη Σείστη.

* Ήταν ἐννιά χωρίσματα. Καθόνταν πεντακόσιοι σὲ κάθε χώρισμα, μ' ἐννιά καθένα ἐμπρός του ταύρους. Καὶ τὰ μηριά σὰν κάηκαν καὶ φάγανε τὰ σπλάχνα, δόλιστα μπαίνανε κι αὐτοὶ μὲ τὸ γοργὸ καράβι·
καὶ τὰ πανιά ἀφοῦ μάζωξαν, ἀράζουν κι ὅξω βγῆκαν,
πρώτη ἡ Παλλάδα κι ὁ θεϊκὸς Τηλέμαχος ξοπίσω.
Κι ἡ φωτοστάλαχτη θεὰ πρωτάρχισε κι ἔτσι εἶπε·
«Δὲν πρέπει πιά, Τηλέμαχε, νὰ ντρέπεσαι καθόλου.
Γιατὶ γ' αὐτὸ ταξίδεψες στὰ πέλαγα νὰ μάθης
ποὺ θάφτηκε ὁ πατέρας σου, ποιό ριζικὸ τὸν βρῆκε.
Μόν' πάνε εὔτὺς τὸ Νέστορα τὸ γέρο ν' ἀνταμώσης.
"Ας μάθουμε σὰν τί βουλὴ στὸ νοῦ του κρύβει ἔκεινος.
Καὶ ξόρκισέ τον νὰ σοῦ πῆ μονάχα τὴν ἀλήθεια.
Εἶναι περίσσα συνετὸς καὶ δὲ θὰ πῆ τὸ φέμα». 15
Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·
«Ἄχ, πῶς νὰ σύρω, Μέντορα, πῶς νὰ τὸν χαιρετήσω;
Ἐγὼ εἰμαι ἀκόμα ἀμάθητος στὰ μετρημένα λόγια
κι εἶναι ντροπὴ τὸ νιὸ παιδὶ πιὸ γέρο νὰ ξετάζῃ».
Τότε ἡ κουκουβαγιόθωρη τ' ἀπάντησε ἡ Παλλάδα·
«Τηλέμαχε, ἄλλα μόνος του θὰ κόψῃ ὁ νοῦς σου, κι ἄλλα
θὰ σὲ φωτίσουν οἱ θεοί. Γιατὶ μήτε γεννήθης,
μήτε θαρρῷ μεγάλωσες χωρὶς τὸ θέλημά των». 25
Εἶπε, καὶ πήγαινε γοργὰ πρώτη ἡ θεὰ Παλλάδα
κι αὐτὸς ξοπίσω στῆς θεᾶς τὰ βήματα ἀκλουθοῦσε.
Στῶν Πυλιωτῶν τὴ σύνοδο πηγαίνουν καὶ στὶς ἔδρες,
ὅπου κι ὁ γερό Νέστορας καθόνταν μὲ τοὺς γιούς του,
κι οἱ φίλοι γύρω ἑτοίμαζαν τραπέζι, κι ἄλλο κρέας
τὸ ὕψιναν κι ἄλλο κόβοντας στὶς σοῦβλες τὸ περνοῦσαν.
Κι ὡς εἶδαν ξένους, ἔτρεξαν κοντά τους μαζωμένοι
καὶ τοὺς καλωσορίζανε, τοὺς ἔδειχναν νὰ κάτσουν.
Κι ἀπ' δους ὁ Πεισίστρατος, ὁ γιδὸς τοῦ γέρου, πρῶτος
πῆγε κοντά τους κι ἐπιασε τοὺς ξένους ἀπ' τὸ χέρι
καὶ στὸ τραπέζι στὴ σειρὰ τοὺς ἔβαλε νὰ κάτσουν,
ἀπάνω σ' ἀπαλὲς προβιές, στῆς θάλασσας τὴν ἄμμο,
κοντά μὲ τὸν πατέρα του καὶ μὲ τὸ Θρασυμήδη
τὸν ἀδερφό του κι ἔκοψε δυὸ μερδικὰ ἀπ' τὰ σπλάχνα 35
40

κι εύτυς κρασὶ τοὺς κέρασε σ' ἔνα χρυσὸν ποτήρι.

Καὶ τὸ ποτήρι δίνοντας στ' ἀσπιδοφόρου Δία
τὴν κόρην, τὴν θεὰ Ἀθηνᾶν, τῆς μίλησε ἔτσι κι εἶπε·
« Δεήσου, ξένε, τώρα ἐσύ τοῦ ἀφέντη Ποσειδώνα,
ποὺ σὲ θυσίᾳ τύχατε δική του νὰ βρεθῆτε.

Κι ὅταν τοῦ στάξης κι εὐχηθῆς, καθὼς τὸ θέλει ἡ τάξη,
δῶσε νὰ στάξῃ τὸ γλυκό κρασὶ κι ὁ σύντροφός σου,
γιατὶ κι αὐτὸς προσεύχεται θαρρῶ στοὺς ἀθανάτους.

Σ' αὐτὸν τὸν κόσμο, τῶν θεῶν ὅλοι ἔχουν τὴν ἀνάγκη.
Μόν' εἶναι αὐτὸς μικρότερος, σὰ συνομήλικός μου,
γι' αὐτὸν θὰ δώσω τὸ χρυσὸν ποτήρι πρῶτα ἐσένα ».

“Ἐτσι εἶπε, καὶ τῆς ἔδωσε στὸ χέρι τὸ ποτήρι
καὶ χάρηκε ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ μὲ τὸν καλό του τρόπο,
ποὺ πρῶτα ἐκείνης πρόσφερε τ' ὀλόγρυσσο ποτήρι.

Κι ἀμέσως παρακάλεσε τὸν Ποσειδώνα κι εἶπε·
« Ἀκου με, Σαλευτὴ τῆς γῆς, καὶ τὶς εὐχές μας ὅλες
αὐτὲς ποὺ σοῦ δεόμαστε μὴν ἀρνηθῆς νὰ κάμης.

Δῶστε στὸ γερό Νέστορα καὶ στὰ παιδιά του δόξα
καὶ σ' ὅλους χάρισε ἔπειτα τοὺς ἄλλους τοὺς Πυλιώτες
τὴν ποθητὴ ἀνταπόδοση τῆς ξακουστῆς θυσίας.

Βόηθα καὶ τὸν Τηλέμαχο κι ἐμένα, στὴν πατρίδα
νὰ πῆμε, ἀφοῦ τελέψῃ αὐτὰ ποὺ θέλει κι ἥρθε ξάργου ».

“Ἐτσι δεήθηκε ἡ θεὰ κι αὐτὴ τὰ τέλεψε ὅλα.

Δίνει καὶ στὸν Τηλέμαχο τὸ δίχερο ποτήρι

κι ἔτσι δεήθηκε κι ὁ γιὸς τοῦ ξακουστοῦ Δυσσέα.

Καὶ τὰ ψαχνὰ σὰν ἔβγαλαν ψημένα πιὸ ἀπ' τὶς σοῦβλες,
σὲ μερδικὰ τὰ χώρισαν καὶ κάθισαν νὰ φᾶνε.

Κι ἀφοῦ πιὰ τέλος χόρτασαν νὰ τρῶνε καὶ νὰ πίνουν,
πρῶτος τοὺς εἶπε ὁ Νέστορας ὁ γεροαλογολάτης·

« Ναί, τώρα εἶναι καλύτερα τοὺς ξένους νὰ ρωτήσω,
ἀφοῦ χαρῆκαν τὸ φαῖ νὰ μάθουμε ποιοί νά 'ναι.

Ποιοί νά 'στε οἱ ξένοι κι ἀπὸ ποὺ στῆς θάλασσας τοὺς δρόμους
γυρνᾶτε. Μήπως γιὰ δουλειά, ἢ πάτε ἔτσι στὴν τύχη,
καθὼς οἱ κλέφτες ποὺ γυρνοῦν στὰ πέλαγα καὶ φέρουν
στοὺς ξένους τόπους συμφορέες καὶ τὴ ζωή τους παίζουν ; »

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε, μὲ θάρρος,

45

50

55

60

65

70

75

- ποὺ τοῦ 'βαλε ἡ θεὰ 'Αθηνᾶ στὰ στήθια του ἡ Παλλάδα,
γιὰ τὸν ξενιτεμένο του πατέρα νὰ ρωτήσῃ,
κι ἔτσι μιὰ δόξα ἀθάνατη, στὴ γῆ νὰ τὸν στολίσῃ'.
« Νέστορα, τοῦ Νηλέα γιέ, τῶν 'Αχαιῶν καμάρι,
πόθε εἴμαστε μᾶς ρώτησες κι ἐγὼ θὰ σ' ἀπαντήσω.
'Εδῶ ἀπ' τὸ Θιάκι ̄ρχομαστε, πόχει τὸ Νηδ βουνό του
καὶ γιὰ δουλειὰ ποὺ θὰ σοῦ πῶ δική μου ̄χι τοῦ τόπου.
Κάπου γιὰ τὸν πατέρα μου τὸν ἄφοβο Δυσσέα
φήμη ν' ἀκούσω ἀναζητῶ, ποὺ μιὰ φορὰ τῆς Τροίας
τὸ κάστρο, λένε, κούρσεψε μαζί σου πολεμώντας.
Γιατὶ μαθαίνομε γι' αὐτοὺς τοὺς ἄλλους, ποὺ τοὺς Τρῶες
πολέμησαν, ποὶδι θάνατο πικρὸ δικένας βρῆκε
"Ομως ἔκεινου τὸ χαμὸ τὸν κρύβει ὁ γιὸς τοῦ Κρόνου.
Γιατὶ ποὺ χάθηκε κανεὶς ρητὰ νὰ πῆ δὲν ξέρει,
ἄν ἔπεισε ἀπὸ χέρι ̄χτρῶν μὲς στῆς στεριᾶς τὶς ἄκρες,
ἢ στοῦ γιαλοῦ τὰ κύματα τ' ἀφροστεφανωμένα.
Τώρα γι' αὐτὸ στὰ πόδια σου προσπέφτω, κι ἀν τὸ θέλης
τὸ θάνατό του νὰ μοῦ πῆς, τὰ μάτια σου ἀν τὸν εἰδῶν
ἢ κι ἀν ἀπὸ ἄλλον ἄκουσες πῶς κάπου παραδέρνει.
Γιατὶ στὸν κόσμο δι πιδ πικρὸς γεννήθη αὐτὸς ἀπ' ὅλους.
Κι ἀπὸ σπλαχνὶα μὴ χαριστῆς, μὴ μὲ παρηγορήσης,
μόν' ὅλα πές μαν τὰ σωστά, τὰ μάτια σου ὅπως τὰ εἰδῶν.
Σ' ὀρκίζω, ἀν δι πατέρας μου δι ξακουστὸς Δυσσέας
καμιὰ φορὰ σοῦ τέλεψε τὸ λόγο σου ἢ δουλειά σου
στὴν Τροία, ποὺ σᾶς πλάκωναν τοὺς 'Αχαιοὺς τὰ πάθια,
θυμήσου τα πρὸς χάρη μου καὶ τὴν ἀλήθεια πές μου ». 100
- Κι ὁ Νέστορας τ' ἀπάντησε δι γεροαλογολάτης.
« Παιδί μου, ἀφοῦ μοῦ θύμισες τὰ πάθια ποὺ μᾶς βρῆκαν
τ' ἀτρόμητα 'Αχαιόπουλα σ' αὐτὴ τῇ χώρᾳ κι ὅσα
γιὰ κοῦρσος ὅταν τρέχαμε μὲ τὰ γοργὸ καράβια
στὶς θάλασσες, μὲ κεφαλὴ τὸ φτερωτὸ 'Αχιλλέα,
κι ὅσα τριγύρω πάθαμε στοῦ βασιλιὰ Πριάμου
τὸ κάστρο τ' ἀψηλόχτιστο στὴ βράση τοῦ πολέμου.
τότες ἔκει σκοτώθηκαν τὰ πρῶτα παλικάρια
Αἴας δι πολεμόχαρος μὲ τὸ γοργὸ 'Αχιλλέα
κι δι Πάτροκλος, ισόβαρος μὲ τοὺς θεούς στὴ γνώση. 110

- 'Εκεῖ κι δι γιός μου 'Αντίλοχος δι πολυαγαπημένος,
χάντρειωμένος στὸ σπαθί, στὴ γνώση κατεχάρης,
στὸ δρόμο φτεροπόδαρος κι ἀτρόμητος στὴ μάχη.
Κι ἄλλα δεινὰ ποὺ πάθαμε κοντὰ σ' αὐτὰ χιλιάδες.
Ποιός ὅλα δύνεται ἀνθρωπος θυητὸς νὰ τὰ ἴστορήσῃ ;
Καὶ πέντε κι ἔξι ἀνὲ ἔμενες νὰ μ' ἔξετάζης χρόνια,
ὅσα τραβήξανε δεινὰ οἱ 'Αχαιοὶ στὴν Τροία,
προτοῦ νὰ μάθης θά 'λεγες νὰ φύγης κουρασμένος.
Γιατὶ μὲ δόλους πλέκαμε λογῆς τὸ πάρσιμό της,
χρόνους ἐννιά καὶ δύσκολα μᾶς ἤρθε πιὰ ἀπ' τὸ Δία.
Κανένας δὲν τολμοῦσε ἑκεῖ νὰ παραβῆ στὴ γνώση
μὲ τὸ Δυσσέα, κι ἵσος του δὲ στάθηκε στὶς τέχνες
ἄλλος ἀπ' τὸν πατέρα σου, ἀνὲ εἰσαι γιός του ἀλήθεια.
"Ενας μεγάλος θαυμασμὸς μὲ πιάνει ὅταν σὲ βλέπω.
Γιατὶ μὲ τάξη μίλησες καὶ δὲν τὸ λές πώς ἔτσι
θά 'λεγε λόγια γνωστικὰ μικρὸ παιδὶ στὰ χρόνια.
Κι ὡς ἔνα διάστημα ποτὲ μὲ τὸ θεϊκὸ Δυσσέα,
στὴ σύνοδο καὶ στὴ βουλὴ δὲν εἴχαμε δυὸ γνῶμες,
μόν' εἴχαμε μιὰ θέληση, μὲ γνώση καὶ μὲ κρίση
τὸ πιὸ καλὸ κοιτάζοντας στοὺς 'Αχαιοὺς νὰ γίνη.
Καὶ τοῦ Πριάμου τὸ τρανὸ σὰν πήραμε τὸ κάστρο
καὶ στὰ καράβια μπήκαμε — θεὸς λές μᾶς σκορποῦσε —
ό Δίας τότε φοβερὸ μελέτησε στὸ νοῦ του
τὸν γυρισμὸ τῶν 'Αχαιῶν, γιατὶ ὅλοι νοῦ δὲν εἴχαν
μήτε τὸ δίκιο γνώριζαν. Γι' αὐτὸ πολλοὺς τοὺς βρῆκαν
κακὰ στερνά, ἀπ' τὸν ἀσπλαχνὸ θυμὸ τῆς θυγατέρας
τοῦ ἀκαταδάμαστου γονιοῦ, τῆς κουκουβαγιομάτας,
ποὺ μιὰ διχόνια σήκωσε στοὺς δυὸ τοὺς γιοὺς τ' 'Ατρέα.
Σὲ σύνοδο καλέσανε τρελὰ κι ὅξω ἀπ' τὴν τάξη
τοὺς 'Αχαιούς, σὰν πήγαινε νὰ βασιλέψῃ ὁ ἥλιος,
καὶ ζαλισμένα ἀπ' τὸ πιοτὸ τὰ παλικάρια πῆγαν,
κι εἶπαν κι οἱ δυὸ μὲ τί σκοπὸ τὸ πλῆθος συγκαλοῦσαν.
Τότε ὁ Μενέλαος ἔλεγε, παρακινώντας ὅλους,
νὰ πάρουν τὸν πλατὺ γιαλὸ στὰ σπίτια τους νὰ πᾶνε.
"Ομως αὐτὸ δὲν ἀρεσε στὸν ἀρχηγὸ 'Αγαμέμνο.
"Ηθελε ἔκεινος τὸ στρατὸ νὰ τὸν κρατήσῃ ἀκόμα
- 115
120
125
130
135
140
145
150

καὶ νὰ προσφέρῃ ἀρχοντικὲς θυσίες στὴν Παλλάδα,
ἴσως καὶ τὸ μεγάλο τῆς θυμὸν καταπραῦνη.

"Αμυαλος, ποὺ δὲ σκέφτηκε πώς δὲ θὰ τὸν ἀκούσῃ.

Γιατὶ οἱ θεοὶ τὴ γνώμη τους μεμιᾶς δὲν τὴν ἀλλάζουν.

"Ἐτοι μ' ἀσήκωτες βρισιές λογόφεραν οἱ δυό τους.

Κι οἱ φτεροπόδαροι Ἀχαιοὶ σηκώθηκαν μ' ἀντάρα

καὶ σὲ δυὸς γνῶμες χώρισαν. Πήραμε λίγη ἀνάσα

τὴ νύχτα, βάζοντας στὸ νοῦ νὰ βλάψῃ ὁ ἔνας τὸν ἄλλο.

Γιατὶ μεγάλη συμφορὰ μᾶς μελετοῦσε ὁ Δίας.

Σὰν ἔφεξε, ἄλλοι σύραμε στὴ θάλασσα τὰ πλοῖα

καὶ μπάσαμε τὶς δύμορφες γυναικες καὶ τὰ ζῶα.

Κι ὁ ἄλλος ὁ μισὸς στρατὸς στάθηκε πίσω, πάλε,
κοντὰ στὸν Ἀγαμέμνονα τὸν ἀρχηγὸν νὰ μείνη.

Στὰ πλοῖα μπήκαμε οἱ μισοί, κι αὐτὰ γοργὰ πετοῦσαν
κι ἡ θάλασσα μαλάκωσε μὲ τοῦ θεοῦ τὴ χάρη.

Σὰ φτάσαμε στὴν Τένεδο προσφέραμε θυσία
στοὺς ἀθανάτους, τὴ γλυκιὰ πατρίδα μας ποθώντας.

Μὰ γυρισμὸν δὲν ἔγραφε γιὰ μᾶς ἀκόμα ὁ Δίας,
ποὺ σήκωσε, ὁ ἀμάλαχος, μιὰ δεύτερη διχόνοια.

Κι ἄλλοι στὰ ψηλοκέφαλα καράβια μπῆκαν πάλε,
μὲ τὸ Δυσσέα τὸ σοφὸν καὶ τὸν πολυτεχνίτη,

πίσω νὰ πᾶνε, γιὰ χαρὰ τοῦ βασιλιᾶ Ἀγαμέμνου.

'Εγὼ δμως, μ' ὅσα γλήγορα καράβια μ' ἀκλουθοῦσαν,
προχώρησα, γιατὶ ἔβλεπα κακές δουλειές τῆς μοίρας.

Μαζὶ κι ὁ πολεμόχαρος γιὸς τοῦ Τυδέα κινοῦσε
μὲ τοὺς συντρόφους του, κι ἀργὰ ξοπίσω κι ὁ Μενέλαος
ἐρχόνταν καὶ μᾶς ἔφτασε στὴ Λέσβο νὰ μετροῦμε
τὸ μακρινὸν ταξίδι μας, ἐν ἀπ' τὴ Χιὸν ἀπὸ πάνω

Θὰ πάμε τὴ βραχόσπαρτη, πρὸς τὰ Ψαρά, ἔχοντάς την
ζερβά μας, ἢ νὰ πιάσουμε τὴ Χιὸν ἀπ' τὸ κάτω μέρος,
κοντὰ στ' ἀνεμοσάλευτο τοῦ Μίμα τ' ἀκρωτήρι.

Καὶ τοῦ θεοῦ ζητούσαμε σημάδι νὰ μᾶς δείξῃ,

κι ἡ γάρη του μᾶς τὸ 'δειξε καὶ φώτισε τὸ νοῦ μας,
νὰ κόψουμε τὴ θάλασσα στὴ μέση, πρὸς τὴν Εύβοια,

κι ἔτσι μιὰν ὥρα ἀρχίτερα νὰ πάψουν τὰ δεινά μας.

Πρύμο ἀγεράκι δυνατὸν φυσοῦσε κι ἀψε σβῆσε

155

160

165

170

175

180

185

τὴν ψαροθρόφα θάλασσα πέρασαν τὰ καράβια
κι ἀράξανε στὴ Γεραιστὸ τὴ νύχτα, κι ἔκει τότες
ἄπειρα κάψαμε μηριὰ βοδιῶν στὸν Ποσειδώνα,
ποὺ τὸ ταξίδι ἤταν καλό. Τὴν τέταρτη πιὰ μέρα
στ' "Αργος οἱ ναῦτες ἀράξαν τοῦ μαχητῆ Διομήδη
τὰ ἴσομετρα καράβια τους. Μὰ ἐγὼ στὴν Πύλο πῆγα,
κι οὔτε ποτὲ σταμάτησε τ' ὀλόπυρμο τ' ἀγέρι,
ἔπι τὸ πως τὸ 'στειλε ἀπ' ἀρχῆς ὁ Δίας νὰ φυσήξῃ.

190

"Ετσι ἥρθα ἀνήσερος ἐδῶ, παιδί μου, καὶ δὲν ξέρω
ἀπ' ὅλους ποιοὶ σωθήκανε καὶ ποιοὺς ὁ χάρος πῆρε.
Κι ὅσα μὲς στὸ πολάτι μου ποὺ κάθουμα, μαθάινω,
καθὼς ταιριάζει θὰ σοῦ πῶ καὶ δὲ θὰ σοῦ τὰ κρύψω.

195

Λένε καλὰ πῶς ἔφτασαν οἱ κονταροπλισμένοι
οἱ Μυρμιδόνες σπίτι τους, ποὺ ὀδήγαε ὁ λεβέντης
τοῦ ἀτρόμητου Ἀχιλλέα ὁ γιός, καλὰ κι ὁ Φιλοχτήτης,
λεβέντης γιὸς τοῦ Ποιμαντα, κι ὅλους του τοὺς ἀνθρώπους
μὲ τὸ καλὸ τοὺς ἔφερε στὴν Κρήτη ὁ Ἰδομενέας,
ὅσοι ἀπ' τὴ μάχη γλίτωσαν, κανένα δὲν τοῦ πῆρε
ἡ θάλασσα. Μὰ γιὰ τὸ γιὸ τ' Ἀτρέα, καὶ μονάχοι
τ' ἀκούσατε πῶς γλίτωσε κι ἂς κάθεστε ἔτσι ἀλάργη,
καὶ πῶς ὁ Αἴγισθος πικρὸ τοῦ 'χε ἔτοιμάσει χάρο.
"Ομως κι ἔκεινος ἀκριβά τὰ πλέρωσε στὸ τέλος.

200

Πόσο τ' ἀξίζει ὅταν κανεὶς πεθάνη γιὸ ν' ἀφήσῃ.
Γιατὶ κι ἔκεινος τὸ φονιὰ τοῦ ξακούστοῦ γονιοῦ του
τὸ δολερὸ τὸν Αἴγισθο τὸν πλήρωσε μιὰ μέρα.
Καὶ σύ, παιδί μου — δὲς ψηλός, κοίτα λεβέντης ποὺ εἶσαι —
κάμε καρδιὰ νὰ παινευτῆς ἀπ' τοὺς στερνούς ἀνθρώπους».

205

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι πάλε·
«Νέστορα, τοῦ Νηλέα γιέ, τῶν Ἀχαιῶν καμάρι,
ναί, ἔκεινος ξεδικήθηκε καὶ τ' ὄνομά του τώρα
παντοῦ θὰ φτάσῃ κι οἱ στερνοὶ τραγούδι θὰ τοῦ βγάλουν.
Εἴθε ἔτσι οἱ ἀθάνατοι θεοὶ καὶ μένα νὰ μ' ἀξιώσουν
νὰ ξεπλερώσω τ' ἄδικα μιὰ μέρα στοὺς μνηστῆρες,
ποὺ τὸ κακό μου μελετοῦν κακόθουλοι ὅπως εἶναι.
Μὰ μήτε στὸν πατέρα μου μήτε σὲ μένα κλώθουν
τέτοια χαρὰ οἱ ἀθάνατοι. Τώρα ἀς βαστοῦμε ώς τόσο».

215

220

- Κι ο Νέστορας τ' ἀπάντησε ὁ γεροαλογολάτης·
 « Παιδί μου, ἀφοῦ μοῦ θύμισες αὐτὰ κι ἔκαμες λόγο,
 λένε πολλοὶ τῇ μάνα σου μνηστῆρες πὼς τῇ θέλουν
 καὶ μὲς στὸ σπίτι σου ζημιές σοῦ κάνουν ἀθελά σου.
 Πέξ μου τὸ θέλεις καὶ βαστᾶς, ἦ μήπως μὲς στὴ χώρα
 σ' ὀχτρεύεται ὅλος ὁ λαός, φωνὴ θεοῦ ἀκλουθώντας;
 Ποιός ζέρει ἐκεῖνος τ' ἀδικα σ' αὐτοὺς ἂν δὲν πλερώσῃ,
 ὅταν γυρίσῃ, ἦ μόνος του ἦ μὲ τοὺς ἄλλους ὅλους.
 Εἴθε ἔτσι νά' θελε ἡ θεὰ νὰ σ' ἀγαπᾶ ἡ Παλλάδα,
 ὅπως πονοῦσε τὸ θεϊκὸ Δυσσέα μὲς στὴν Τροία
 ὅπου πικρὰ μᾶς πότισαν τοὺς Ἀχαιοὺς φαρμάκια.
 Γιατὶ δὲν εἶδα ἀπὸ θεοὺς ἔτσι ἄλλη ἀγάπη ἀκόμα
 πιὸ φανερή, καθὼς αὐτὸν προστάτευε ἡ Παλλάδα.
 "Ἐτσι κι ἐσένα δὲν σ' ἀγαπᾶ καὶ σὲ πονῇ ἡ καρδιά της,
 τότε κανεὶς δὲ θά 'βαζε στὸ νοῦ του πιὰ τὸ γάμο ».
- Κι ο συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι πάλε·
 «"Ἄχ, γέρο, αὐτὸς ὁ λόγος σου θαρρῶ πώς δὲ θὰ γίνη,
 γιατὶ ἀκατόρθωτα ζητᾶς καὶ φύλωσες τὸ νοῦ μου,
 μήτε ἔχω ἐλπίδα νὰ γινοῦν κι ἔτσι οἱ θεοὶ ἂν τὸ θέλουν ». 240
- Τότε ἡ κουκουβαγιόθωρη τ' ἀπάντησε ἡ Παλλάδα·
 «Τί λόγια ποὺ σοῦ ξέφυγαν, Τηλέμαχε, ἀπ' τὸ στόμα;
 Τὸν ἀνθρωπὸ εὔκολα δὲ θεδὲς τὸν σώζει κι ἀπ' ἀλάργα
 ὅταν τὸ θέλη ἡ χάρη του. Κι ἐγὼ θὰ προτιμοῦσα,
 πολλὰ ἀφοῦ πάθω βάσανα νὰ φτάσω στὴν Πατρίδα,
 καὶ νὰ τὴ δοῦν τὰ μάτια μου τοῦ γυρισμοῦ τὴ μέρα,
 παρὰ νὰ χάσω τὴ ζωὴ στὸ σπίτι μου ὅταν ἔρθω,
 ὅπως τὴν ἔχασε κι ὁ γιὸς τ' Ατρέα δὲ Αγαμέμνος,
 μ' ἀπάτη τῆς γυνάικας του καὶ τοῦ κακούργου Αἰγίσθου. 250
- Μὰ ἀπ' τὸν κακὸ τὸ θάνατο μήτε οἱ θεοὶ οἱ οὐράνιοι
 μποροῦν νὰ σώσουν ἀνθρωπὸ κι ἀς εἰναι ἀγαπητός τους,
 σὸν ἔρθη ἡ ὥρα ἡ κλαψερὴ τοῦ ἀξύπνητου θανάτου ». 255
- Τότε ἔτσι πάλε δ συνετὸς Τηλέμαχος τῆς εἶπε·
 « Μέντορα, αὐτὰ ὅς τ' ἀφήσουμε τὰ λόγια ποὺ μᾶς καῖνε.
 Δὲ θὰ γυρίσῃ ἐκεῖνος πιὰ, μόν' θάνατο πιὰ τώρα
 τοῦ γράφουν οἱ ἀθάνατοι καὶ μαυρισμένη μοίρα.
 Μὰ τώρα ἐγὼ τὸ Νέστορα κάτι ἄλλο θὰ ρωτήσω,

- πού ναι στή φρόνηση ἀφθαστος και ξέρει πῶς νὰ κρίνη, 260
και λένε πῶς βασίλεψε σὲ τρεῖς γενιές ἀνθρώπων
και σὰ θεὸς ἀθάνατος μοῦ φαίνεται στὴν ὅψη.
Νέστορα, τοῦ Νηλέα γιέ, τὴν πᾶσα ἀλήθεια πές μου.
Πῶς πέθανε τ' Ἀτρέα ὁ γιὸς ὁ βασιλιὰς Ἀγαμέμνος; 265
ποῦ κι ὁ Μενέλαος βρίσκονταν; Τί χάρο τοῦ σοφίστη
ὁ Αἴγισθος και σκότωσε πολὺ καλύτερό του;
Σ' ἀλλες θὰ γύρνας ζενιτιές, δὲ θά χε φτάσει στ' Ἀργος
κι ἐκεῖνος ἔκαμε καρδιὰ και τῇ ζωῇ τοῦ πῆρε».
- Κι ὁ Νέστορας τ' ἀπάντησε ὁ γεροαλογολάτης·
«Μετὰ χαρᾶς σου ὅλα σωστὰ θὰ σοῦ τὰ πῶ, παιδί μου. 270
Και μόνος τὸ φαντάζεσαι ποιό θά τανε τὸ τέλος,
ὅν πρόφθανε ἔτσι ζωντανὸ τὸν Αἴγισθο στὸ σπίτι,
ὅταν ἐρχόντανε ὁ ξανθὸς Μενέλαος ἀπ' τὴν Τροία.
Δὲ θὰ τοῦ σκέπαζε οὔτε γῆς χυμένη τὸ κορμί του,
μόνις ὅρνια θὰ τοῦ ξέσκιζαν τὶς σάρκες του και σκύλοι, 275
μακριὰ ἀπ' τὴν πόλη, κατὰ γῆς στὸν κάμπο πεταμένον,
μήτε καμιὰ θὰ δάκρυζε γι' αὐτὸν Ἀχαιοπούλα,
γιατὶ βαρὺ κακούργημα μελέτησε νὰ κάμη.
Ἐκεῖ λοιπὸν καθόμασταν, πολλὰ τραβώντας πάθια,
κι ἥσυχα αὐτὸς μὲς στὴν καρδιὰ τ' ἀλογοβόσκητου Ἀργους, 280
μὲ λόγια τοῦ ξελόγιαζε τὸ ταίρι τοῦ Ἀγαμέμνου.
Κι ἡ Κλυταιμνήστρα στὴν ἀρχὴ τοῦ ἀρνιούντανε νὰ πέσῃ
σ' αὐτὴ τὴν ἀσκημη δουλειά, γιατὶ ἦταν τιμημένη.
Κι ἔνας θεϊκὸς τραγουδιστὴς καθόνταν κοντά της, 285
ποὺ ἀρμήνεις τοῦ ὀδωσε πολλὲς σὰν πήγαινε στὴν Τροία
τ' Ἀτρέα ὁ γιός, στὸ ταίρι του τὴν προσοχή του νὰ χη.
Κι ὅταν μιὰ μέρα ἡ μοίρα της τὴν ἔσπρωξε νὰ πέσῃ,
πέταξε τὸν τραγουδιστὴ σ' ἐρημονήσι ἀπάνω
κι ἔκει τὸν ἀφησε ἀσπλαχνα τὰ ὅρνια νὰ τὸν φᾶνε,
κι ἔτσι τὴν πῆρε ὁ Αἴγισθος καθὼς τὰ χαν ταιριάζει. 290
Κι ἔκαψε πλῆθος στοὺς βωμοὺς τῶν ἀθανάτων βόδια
κι ἔριξε τάματα πολλά, χρυσάφι και στολίδια,
γιατὶ δουλειὰ κατάφερε μεγάλη ἀνέλπιστά του.
Μαζὶ ἀρμενίζαμε λοιπόν, γυρνώντας ἀπ' τὴν Τροία,
ἀγαπημένα και πιστά, ἐγώ κι ὁ γιὸς τ' Ἀτρέα. 295

- Κι ὅταν στὸ Σούνιο φτάσαμε, στῶν Ἀθηνῶν τὸν κάβο,
σκότωσε τοῦ Μενέλαιου ἐκεῖ τὸν κυβερνήτη ὁ Φοῖβος,
χτυπώντας μὲ σαῖτες του πυκνές, ἐνῷ κρατοῦσε
τὸ δοιάκι, κι ἔτρεχε γοργὰ στὸ κύμα τὸ καράβι,
τὸ Φρόντη, γιὸ τοῦ Ὀνήτορα, ποὺ δὲν τὸν ἔφτανε ὄλλος, 300
ὅταν φουρτοῦνες πέφτανε, νὰ κυβερνᾶ καράβι.
Στάθηκε ἐκεῖ, κι ἀς βιάζονταν νὰ φύγῃ, γιὰ νὰ θάψῃ
τὸ σύντροφο καὶ νεκρικὰ νὰ τοῦ προσφέρῃ δῶρα.
Στὸ ψηλοβούνι τοῦ Μαλιά σὰν ἔφτασε τρεχάτος, 305
περνώντας τὸ μαβὴ γιαλὸ μὲ τὰ βαθιὰ καράβια,
πικρὸ ταξίδι τοῦ ὕγραψε ὁ ψηλοβρόντης Δίας,
καὶ τοῦ στεύλε τῶν πιὸ σφοδρῶν ἀνέμων τὴν ἀντάρα
καὶ φουσκωμένα κύματα σὰν τὰ βουνὰ μεγάλα.
'Εκεῖ τὰ πλοῦα σκόρπισαν κι ὄλλα στὴν Κρήτη πῆγαν,
ποὺ οἱ Κυδωνιάτες κατοικοῦν στοὺς δχτους τοῦ Γιαρδάνου. 310
'Εκεῖ ἔνας βράχιος γλιστερὸς ὑψώνεται κι ὀλόρθιος
μὲς στὸ γαλάζιο πέλαγος, στῆς Γόρτυνας τὴν ἀκρη.
Κι ἐκεῖ ἡ Νοτιὰ πρὸς τὴ Φαιστό, τ' ἀριστερὸ ἀκρωτήρι,
πελώρια φέρνει κύματα καὶ τὴ μεγάλη ὁρμὴ τους
τὴν κόβει ὁ βράχιος ὁ μικρός. 'Εκεῖ ἥρθαν τὰ καράβια 315
κι οἱ ναῦτες ὅλοι σώθηκαν ἀπ' τὸν πνιγμὸ μὲ κόπο.
Μὰ τὰ καράβια τὰ σπασαν τὰ κύματα στοὺς βράχους.
Πέντε μονάχα γλίτωσαν μαυρόπλωρα καράβια
κι ὁ ἄνεμος κι ἡ θάλασσα στὴν Αἴγυπτο τὰ πῆγαν.
'Εκεῖ μ' αὐτὰ γυρίζοντας σὲ ὄλλογλωσσους ἀνθρώπους 320
χρυσάφι σύναζε σωροὺς καὶ θησαυροὺς μεγάλους.
Τότε ἔπιασε κι ὁ Αἴγισθος τ' ἄνομα αὐτὰ νὰ κάμη
καὶ σκότωσε τ' Ἀτρέα τὸ γιὸ κι ὑπόταξε τὸν τόπο
καὶ χρόνια ἔφτα βασίλεψε μὲς στὴ χρυσὴ Μυκήνα.
Τὸν ἄλλο χρόνο γύρισε, γιὰ συμφορὰ τοῦ Αἰγίσθου, 325
ἀπ' τὴν Ἀθήνα κι ὁ θεϊκὸς Ὁρέστης πίσω πάλε
καὶ τὸ φονιὰ ἔπιαστρεψε τοῦ ξακουστοῦ γονιοῦ του
καὶ στοὺς Ἀργίτες ἔκαμε νεκρώσιμο τραπέζι
τῆς ἀπιστης μητέρας του καὶ τοῦ ἀναντρου Αἴγισθου.
Τὴν ἵδια μέρα πλάκωσε κι ὁ βοερὸς Μενέλαιος, 330
μὲ πλοῦτος ὅσο φόρτωμα χωροῦσαν τὰ καράβια.

Καὶ σύ, παιδί μου, ἀδιάκοπα στὶς ξενιτιές μὴν τρέχεις,
τὰ κιήματά σου ἀφήνοντας κι ἔτσι ἀντρες διαστρεμμένους
στὸ σπίτι σου, μήπως σιγὰ σοῦ φάνε ὅλο τὸ βιός σου
μοιράζοντάς το καὶ σοῦ βγῆ χρημένο τὸ ταξίδι.

325

‘Ως τόσο σὲ παρακινῶ νὰ σύρης στὸ Μενέλαιο,
γιατὶ εἶναι λίγος δ κακρός ποὺ γύρισε ἀπὸ τόπους
ἀπόμακρους, ὅπου κανεὶς νὰ πάη δὲν ἔχει ἐλπίδα,
ὅπιον σὲ τέτοιο πέλαγος τὸν σύρουν οἱ φουρτοῦνες,
ποὺ οὔτε πουλιὰ δὲν τὸ περνοῦν καὶ σ' ἔνω χρόνο μέσα,
γιατὶ εἶναι κακοπέραστο καὶ τελειωμὸ δὲν ἔχει.

330

Πάνε μὲ τὸ καράβι σου καὶ τοὺς δικούς σου ἀνθρώπους.
Κι ἂν προτιμᾶς στεριὰ νὰ πᾶς, θά ‘χης ἀμάξι κι ἀτια
κι εἶναι ὅλοι οἱ γιοί μου πρόθυμοι νὰ γίνουν ὁδηγοί σου
στὴν πλούσια Λακεδαίμονα πού ’ναι δ ἔανθρὸς Μενέλαιος.
Καὶ ξόρκισέ τον μόνος σου νὰ πῆ τὴν πᾶσα ἀλήθεια.
Εἶναι περίσσα συνετδὲς καὶ δὲ θὰ πῆ τὸ ψέμα».

335

Ἐπει κι ὁ ἥλιος βούτηξε καὶ πῆρε τὸ σκοτάδι.

Τότε ἡ κουκουβαγιόθωρη θεὰ Ἀθηνᾶ τοῦ κάνει·

340

«Τὰ λόγια σου ὅλα, γέροντα, τὰ μίλησες μὲ γνώση.
Μόν’ ἔλα, κόψτε τῶν σφαγτῶν τὶς γλῶσσες καὶ κεράστε
στὸ Σαλευτὴ νὰ στάξουμε καὶ στοὺς θεοὺς τοὺς ἄλλους
κι ἔπειτα πιὰ ἀς φροντίσουμε, κι εἶναι ὡρα, γιὰ τὸν ὑπνο.
Πῆρε καὶ κάνεται τὸ φῶς μὲς στὸ θολὸ σκοτάδι,
καὶ στὸ τραπέζι τῶν θεῶν νὰ μένουμε εἶναι κρίμα».

345

“Ετσι εἶπε, κι δῆλοι ὑπάκουουσαν στῆς Ἀθηνᾶς τὰ λόγια.

Κι οἱ κράχτες ἔχυναν νερὸ τὰ χέρια τους νὰ νίψουν,
κι οἱ νιοὶ κροντήρια μὲ πιοτὸ γεμίσανε ὡς τὰ χεῖλη,
καὶ λίγο πρῶτα κέρασαν γιὰ δένηση στὰ ποτήρια.

350

Βάζουν τὶς γλῶσσες στὴ φωτιὰ κι δρθοὶ τὶς περιχοῦσαν.
Σὰν ἔσταξαν κι ἥπιαν κρασὶ ὅσο ἤθελες ἡ καρδιά τους,
τότε δ θεϊκὸς Τηλέμαχος κι ἡ Ἀθηνᾶ ἡ Παλλάδα,
μαζὶ νὰ πᾶνε κίνησαν στὸ βαθουλὸ καράβι.

Μὰ δ Νέστορας τοὺς κράτησε μὲ φιλικά του λόγια.

355

“Ο Δίας κι οἱ λοιποὶ θεοὶ αὐτὸ νὰ μὴν τὸ δώσουν,
νὰ φύγετε στὸ γλήγορο καράβι ἀπὸ κοντά μου,
σὰν κάποιος νά ’μουνα φτωχός, δίχως στὸν ἥλιο μοίρα,

- ποὺ κλίνες καὶ σκεπάσματα στὸ σπίτι του δὲν ἔχει,
γιὰ νὰ πλαγιάζουν μαλακὰ κι οἱ φίλοι του κι ὁ Ἰδιος.
Ἐγὼ ὅμως ἔχω κι ὅμορφα στρωσίδια καὶ φλοκάτες. 355
Δὲ γίνεται, ὅχι, τέτοιου ἀντρός, σὰν τὸ Δυσσέα, ὃ γιός του
ἐγὼ ὅσο ζῶ, νὰ κοιμηθῇ στοῦ καραβιοῦ τὰ ἔγύλα.
Κι ὅταν πεθάνω, πίσω μου θὰ μείνουν τὰ παιδιά μου
τοὺς ξένους νὰ φιλοξενοῦν, στὸ σπίτι μου ὅποιος ἔρθη ».
- Τότε ἡ κουκουβαγιόθωρη θεὰ Παλλάδα τοῦ 'πε· 360
 « Παππούλη, δίκια μίλησες καὶ πρέπει νὰ σοῦ κάμη
τὸ λόγο σου ὃ Τηλεμαχος, κι εἶναι καλύτερα ἔτσι.
*Ἄς μείνῃ στὸ παλάτι σου νὰ κοιμηθῇ κοντά σου.
Μὰ ἐγὼ θὰ σύρω στὸ γοργὸ καράβι, στοὺς συντρόφους
νὰ πῶ δλα τὰ καθέκαστα καὶ νὰ τοὺς δώσω θάρρος, 365
γιατὶ εἴμαι ὁ γεροντότερος ἐγὼ στὰ χρόνια ἀπ' δλους.
Οἱ ἄλλοι εἶναι μικρότεροι καὶ συνομήλικοι δλοι
μὲ τὸ θεϊκὸ Τηλέμαχο κι ἥρθαν ἀπὸ φιλία.
Ἐκεῖ κοντά θὰ κοιμηθῶ στὸ βαθουλὸ καράβι,
καὶ τὴν αὐγὴ στοὺς Καύκωνες θὰ τρέξω τοὺς λεβέντες, 370
ποὺ μοῦ χρωστοῦν ἔνα παλιὸ κι ὅχι καὶ λίγο χρέος.
Κι ἀτός σου τὸν Τηλέμαχο, στὸ σπίτι σου μιὰ κι ἥρθε,
στεῦλε τον μ' ἔνα σου παιδὶ κι ἀμάξι σου καὶ δῶσ' του
τὰ πιὸ ταχύτερα ἀτια σου, τὰ πιὸ δυναμωμένα ». 375
 *Ἐτοι εἴπε κι ἔφυγε ἀξαφνα μὲ σχῆμα ἀιτοῦ ἡ Παλλάδα,
κι δλος ὁ κόσμος σάστισε κι ὁ Γέρος σὰν τὴν εἰδαν,
καὶ τὸν Τηλέμαχο γλυκὰ τὸν χάδεψε καὶ τοῦ 'πε·
 « Δειλός, παιδὶ μου, κι ἀναντρος δὲ σκιάζομαι νὰ γίνης,
βοηθούνς σὰν ἔχης τοὺς θεοὺς ἀπ' τὰ μικρά σου χρόνια.
Κι αὐτὸς δὲν ἤτανε θεός ἀπ' τοὺς οὐράνιους ἄλλος, 380
δξω ἀπ' τὴν κόρη τοῦ Διός τὴν τριτογεννημένη,
τὴ μυριοδέξαστη Ἀθηνᾶ, ποὺ ἔχει παρα τιμοῦσε
τὸν ξακουστὸ πατέρα σου μὲς στοὺς Ἀργίτες δλους.
 *Ἐλέησέ με, δέσποινα, καὶ κάμε δόξα νά 'χω
κι ἐγὼ καὶ τὰ παιδάκια μου καὶ τὸ πιστό μου ταίρι. 385
Καὶ θὰ σου σφάξω ἐνὸς χρονοῦ δαμάσλι κουτελάτο,
ἀμέρωτο, ποὺ σὲ ζυγὸ δὲν τό 'βαλαν ἀκόμα.
Σοῦ σφάξω αὐτὸς χρυσώνοντας τὰ κρέατά του γύρω ».

- "Ετσι εἶπε καὶ τοῦ ξάκουσε τὴν προσευχὴν Παλλάδα.
Πήγαινε ἐμπρὸς ὁ Νέστορας ὁ γεροαλογολάτης,
γιούς του ὁδηγώντας καὶ γαμπρούς, γιὰ τ' ὅμορφό του σπίτι.
Σὰν ἔφτασαν στὸ ξακουστὸ βασιλικὸ παλάτι,
ἀράδα ἀπάνω σὲ θρυνιὰ καὶ σὲ σκαμνιὰ καθίζουν,
κι ἀπὸ κροντῆρι ἔνα γλυκὸ κρασὶ κερνοῦσσε ὁ γέρος,
ποὺ τ' ἄνοιξε ἡ κελάρισσα στὰ δέκα ἀπάνω χρόνια,
καὶ τοῦ 'λυσε τὸ σκέπασμα. Κι ἔνα κροντῆρι τότε
γέμισε ὁ γέρος ἀπ' αὐτὸ καὶ στάζοντας δεόταν
στ' ἀσπιδοφόρου τοῦ Διός τὴν κόρη τὴν Παλλάδα.
Σὰν ἔσταξαν κι ἥπιαν κρασὶ ὅσο ἥθελε ἡ καρδιά τους,
στὸν πύργο του ξεκίνησε νὰ κοιμηθῇ ὁ καθένας. 390
Μὰ τὸν Τηλέμαχο, τὸ γιὸ τοῦ θεϊκοῦ Δυσσέα,
ὁ Νέστορας τὸν κοίμισε, ὁ γεροαλογολάτης,
κάτω ἀπ' τ' ἀχόλαλο λιακὸ σὲ τορνευτὸ κρεβάτι,
κονιὰ στὸν πολεμόχαρο Πεισίστρατο τὸ γιό του,
ποὺ 'ταν ἀκόμα ἀνύπαντρος μόνος αὐτὸς ἀπ' ὅλους. 405
Πῆγε κι αὐτὸς νὰ κοιμηθῇ στοῦ παλατιοῦ τὸ βάθος
καὶ τοῦ 'στρωσε ἡ βασίλισσα καὶ στρῶμα καὶ κρεβάτι.
Σὰν ἔφεξε ἡ ροδόθωρη νυχτοθρεμμένη Αὔγούλα,
τότε σηκώθη ὁ Νέστορας ὁ γεροαλογολάτης
καὶ σὲ λιθόχτιστα θρονιὰ βγῆκε ὅξω νὰ καθίσῃ,
ἄσπρα θρονιά, ἀσβεστόχριστα, ποὺ 'ταν μπροστὰ στὶς πόρτες. 410
Ἐκεῖ στὰ χρόνια τὰ παλιὰ καθόντανε ὁ Νηλέας,
ἰσόθιρος μὲ τοὺς θεοὺς στὴ γνώση τοὺς οὐράνιους.
Κι ὅταν αὐτὸν ἡ μοίρα του τὸν ἔστειλε στὸν "Αδη
ὅ γιός του ἐκεὶ καθόντανε στὸ σκῆπτρο του ἀκουμπώντας
ἀπάνω, ὁ γέρο Νέστορας τῶν Ἀχαιῶν προστάτης.
Τριγύρω του συνάχτηκαν κι οἱ γιοὶ του μαζωμένοι,
ἀπ' τὰ γιατάκια βγαίνοντας, ὁ "Αρητος, ὁ Στράτης,
ὁ Θρασυμήδης, ὁ θεϊκὸς Περσέας κι ὁ Ἔχεφρος.
Κι ἤρθε ἔκτος ὁ Πεισίστρατος ὁ πολεμοθρεμμένος. 420
Φέρνουν καὶ τὸ θεόμορφο Τηλέμαχο μαζί τους.
Καὶ πρῶτος εἶπε ὁ Νέστορας ὁ γεροαλογολάτης:
« Παιδιά μου, ίδετε γλήγορα νὰ γίνη αὐτὸ ποὺ θέλω,
νὰ καλοπιάσω τὴ θεὰ Παλλάδα πρῶτα ἀπ' ὅλους,

ποὺ κόπιασε δλοφάνερη στὸ θεϊκὸ τραπέζι.

425

Κι ἔνας στὸν κάμπο σύντομα γιὰ τὴ μοσκίδα ἀς τρέξῃ,
καὶ νὰ τὴ φέρη γλήγορα, φυλάχτης νὰ τὴ σέρνη.

Στοῦ Τηλεμάχου δεύτερος ἀς τρέξῃ τὸ καράβι,
νὰ φέρη τοὺς συντρόφους του, ἀφήνοντας δυὸ μόνους.

Κι ἄλλος ἀς πάγη τὸ χρυσοχόλο Λαέρκη νὰ φωνάξῃ,
τοῦ σφαχταριοῦ τὰ κέρατα νὰ τὰ περιχρυσώσῃ.

430

Μείνετε οἱ ἄλλοι μαζωχτοὶ κοντά μου καὶ στὶς δοῦλες
πῆτε τραπέζι στὸ ψηλὸ παλάτι νὰ ἐτοιμάσουν,

ξύλα νὰ φέρουν καὶ θρονιὰ κι ἀγνὸ νερὸ ἀπ' τὴ βρύση ».

"Ετσι εἴπε κι ὅλοι τρέξανε. Τὸ βόδι ἥρθε ἀπ' τὸν κάμπο,
ἥρθαν κι ἀπ' τὸ καλόδετο γοργόδρομο καράβι

435

τοῦ Τηλεμάχου οἱ θαρρετοὶ συντρόφοι καὶ σὲ λίγο
ὁ χρυσοχόλος τὰ σύνεργα τῆς τέχνης του κρατώντας,

σφυρὶ κι ἀμόνι, δλόχαλκα, καὶ τεχνικὰ τσιμπίδα,
ποὺ δούλευε τὸ μάλαμα μ' αὐτά. Κι ἀμέσως τότε

440

ἥρθε ἡ Παλλάδα νὰ δεχτῇ τὴν προσφορά, κι ὁ γέρος
ἀλογολάτης Νέστορας τὸ μάλαμα τοῦ δίνει,

κι αὐτὸς μὲ τέχνη τοῦ σφαχτοῦ τὰ κέρατα χρυσώνει,
ν' ἀναγαλλιάσῃ ἡ Ἀθηνᾶ ὅταν θὰ ἴδῃ τὸ τάμα.

Τὸ βόδι φέροντον ὁ θεϊκὸς Ἐχέφρος μὲ τὸ Στράτη,
κρατώντας τὸ ἀπ' τὰ κέρατα, κι ὁ "Αρητος κατόπι

445

ἥρθε λαγήνι σκαλιστὸ κρατώντας στό 'να χέρι
καὶ στ' ἄλλο κριθαρόσπειρα σ' ἔνα πλεχτὸ πανέρι.

Στεκόντανε κι ὁ ἄφοβος στὴ μέση ὁ Θρασυμήδης
κρατώντας κοφτερὸ μπαλτά νὰ κόψῃ τὸ σφαχτάρι.

450

Νά, κι ὁ Περσέας μὲ σταμνί. Κι ὁ γεροαλογολάτης
ἄρχισε πρῶτος νὰ νιφτῇ καὶ πῆρε τὸ κριθάρι.

Κι ἀπ' τὴν καρδιά του εὐχόντανε στὴν Ἀθηνᾶ, πετώντας
τρίχες στὴ φλόγα, ἀπ' τοῦ σφαχτοῦ κομμένες τὸ κεφάλι.

Σὰ δεηθήκανε ἔπειτα κι ἔχυσαν τὰ κριθάρια,

455

σίμωσε ὁ ψυχωμένος γιὸς τοῦ γέρουν, ὁ Θρασυμήδης,
κι εὐτὸς τὸ βόδι χτύπησε. Κόβει ὁ μπαλτάς τὰ νεῦρα,

στὸ ζήλιξ ἀπάνω καὶ μεμιᾶς παράλυσε ἡ ζωὴ του.

Βάλανε οἱ κόρες τὶς φωνὲς τοῦ Νέστορα κι οἱ νύφες
κι ἡ λατρευτὴ γυναικίς του ἡ θεῖκια Εύρυδίκη.

460

ἀπ' ὅλες μεγαλύτερη τίς κόρες τοῦ Κλυμένη.

Τότε ἄλλοι ἀπ' τὴν πλατιὰ τὴ γῆ σηκώσανε τὸ βόδι
καὶ τὸ ὄσφαξε ὁ Πεισίστρατος ὁ πολεμοθρεμμένος.

Τὸ αἷμα του ἄμα στράγγισε καὶ βρῆκε πιὰ ἡ ψυχή του,
τὸ γδέρνουν, κόβουν τὰ μηριὰ καὶ τὰ διπλοτυλίγουν

465

μὲ σκέπη, καὶ τὰ συγυρνοῦν μ' ἀπὸ παντοῦ κομμάτια.

Κι ἀπάνω ὁ γέρος τά 'καιγε σὲ σκίζες περιχώντας
ξανθὸ κρασί. Κι οἱ νιοὶ κοντὰ πεντάσουβλα κρατοῦσαν.

Καὶ τὰ μηριὰ σὸν κάνκαν καὶ φάγανε τὰ σπλάχνα,
λιανίζουν τ' ἄλλα κρέατα καὶ τὰ περνοῦν στὶς σοῦβλες

470

καὶ τά 'ψηναν, τὶς μυτερὲς τὶς σοῦβλες τους κρατώντας.

Κι ἡ Πολυκάστη ἡ ὄμορφη, στερνὴ τοῦ γέρου κόρη,
ἔλουσε τὸν Τηλέμαχο, τὸν ὄλειψε μὲ λάδι

475

κι ὄμορφα ροῦχα τοῦ 'βαλε, χλαμύδα καὶ χιτώνα,

κι ὄμοιος μ' ἀθάνατο θεὸ ἀπ' τὸ λουτρὸ δέω βρῆκε

κι ἤρθε κοντά στὸ Νέστορα τὸ βασιλιὰ νὰ κάτση.

Καὶ τὰ ψαχνὰ σὸν ἔβγαλαν ψημένα πιὰ ἀπ' τὶς σοῦβλες,
νὰ φᾶνε τότε κάθισαν καὶ μὲ χρυσὰ ποτήρια

480

κοντά τους νιοὶ τοὺς κέρναγαν ἀρχοντογεννημένοι.

Καὶ τέλος πιὰ σὰ χόρτασαν καλὰ μὲ φαγοπότι,

ἄφρισε κι εἶπε ὁ Νέστορας ὁ γεροαλογολάτης

«Ζέψτε, παιδιά μου, ἀλόγατα καλότριχα στ' ἀμάξι,

νὰ πᾶνε τὸν Τηλέμαχο στὸ μέρος ὅπου θέλει».

"Ετσι εἶπε κι ὅλοι ὑπάκουουσαν κι ὅπως τοὺς εἶπε κάνουν.

Τοῦ ζέψανε ἄτια γλήγορα στ' ἀμάξι κι ἡ ἐπιστάτρα

485

ψωμιὰ τοῦ φέρνει καὶ κρασὶ κι ἄλλα πολλὰ προσφάγια,

ποὺ τρῶνε οἱ θεογένητοι μονάχα οἱ βασιλιάδες.

'Ανεβῆκε ὁ Τηλέμαχος στ' ὄμορφο ἀμάξι τότε.

Κοντά του κι ὁ Πεισίστρατος ὁ πολεμάρχος πῆγε

490

στ' ἀμάξι ἀπάνω κι ἔκατσε καὶ πῆρε καὶ τὰ γκέμια.

Χτυπάει νὰ τρέξουν τ' ἄλογα καὶ πρόθυμα πετοῦσαν

στὸν κάμπο, πίσω ἀφήνοντας τῆς Πύλος τ' ὄρθιο κάστρο,

κι ὅλη τὴ μέρα τὸ ζυγὸ στὸν τράχηλο τους σειοῦσαν.

Κι ὁ ἥλιος πιὰ βασίλεψε κι ἴσκιώσανε ὅλοι οἱ δρόμοι,

σὰν ἔφτασαν μὲς στὴ Φηρή, στοῦ Διοκλῆ τὸ σπῖτι,

495

γιοῦ τοῦ Ὁρσιλόγου, ποὺ ὁ Ρουφιάς τὸν ἔσπειρε παιδί του,

κι ἔκει τοὺς φιλοξένησε τὴ νύχτα νὰ περάσουν.

Σὰν ἥρθε ἡ ροδοδάχτυλη νυχτοθρεμμένη Αὐγούλα,
ζέψανε τ' ἄτια κι ἔκατσαν στὸ πλουμισμένο ἀμάξι
καὶ βγῆκαν ἀπ' τ' ἀχόλαλο λιακὸ κι ἀπ' τ' αὐλοπόρτι.
Χτυπᾶ νὰ τρέξουν τ' ὅλογα καὶ πρόθυμα πετοῦσαν,
κι εὔτυς σὲ λίγο φτάσανε σὲ σταροβγάλτη κάμπο
κι ἔκει τὸ δρόμο τέλεψαν. Τόσο γοργὰ πετοῦσαν.
Κι ὁ ἥλιος πιὰ βασίλεψε κι ἵσκιώσανε ὅλοι οἱ δρόμοι.

500

Δ

Στῆς Σπάρτης ἥρθαν τὰ στενὰ πόχει βαθιὰ φαράγγια
καὶ στὸ παλάτι πήγανε τοῦ δοξαστοῦ Μενέλαου.

Τραπέζι ἔκει τὸν ἥβρων νὰ κάνη στοὺς δικοὺς του
γιὰ τὶς χαρὲς τῆς λυγερῆς κόρης του καὶ τοῦ γιοῦ του.
Τὴν κόρη του ἔστελνε στὸ γιὸ τοῦ νικητῇ Ἀχιλλέᾳ.
Στὴν Τροία τοῦ τὴν ἔταξε καὶ τοῦ ὀδωπε τὸ λόγο
καὶ τώρα πιὰ οἱ ἀθάνατοι τοὺς τέλευαν τὸ γάμο.
Μὲ ἀμάξια καὶ μ' ἀλόγατα τὴν κόρη προβοδοῦσε
νὰ πάη στὴν κοσμοξάκουστη τῶν Μυρμιδόνων χώρα,
ὅπου βασίλευε ὁ γαμπρός. Στὸ γιό του Μεγαπένθη,
ποὺ γέννησε μονάκριβο μὲ μιὰ γυναίκα σκλάβια,
ταίρι ἀπ' τὴ Σπάρτη τοῦ ὀδινε τὴν κόρη τοῦ Ἀλεξτόρου.
Γιατὶ οἱ θεοὶ δὲ χάρισαν παιδὶ πιὰ στὴν Ἐλένη,
ἀφότου πρωτογέννησε χαριτωμένο πλάσμα,
τὴν Ἐρμιόνη, στὴν εἰδὴ σὰν τὴ χρυσὴ Ἀφροδίτη.

5

10

15

"Ετσι μὲς στὸ ψηλόχτιστο παλάτι τοῦ Μενέλαου
γλεντοῦσαν καὶ ξεφάντωναν γειτόνοι καὶ δικοὶ του.
Κι ἔνας θείας τραγουδιστῆς κοντά τους τραγουδοῦσε,
βαρώντας τὴν κιθάρα του. Καὶ κατ' αὐτοὺς στὴ μέση
δυὸ χορευτάδες γόρευαν μὲ τὸ σκοπὸ ἀρχινώντας.
Στὰ πρωτοπόρτια στάθηκαν κι αὐτοὶ μὲ τ' ὅλογά τους,
ὁ μαχητῆς Τηλέμαχος κι ὁ γιὸς ὁ παινεμένος
τοῦ Νέστορα. Κι ὁ Ἐτεωνιάς, τοῦ ξακουστοῦ Μενέλαου
ὁ μπιστεμένος παραγιός, τοὺς εἶδε ὅπως περνοῦσε,

κι ἔτρεξε εύτὺς τὴν εἴδηση στὸ βασιλιὰ νὰ δώσῃ,
κι ἔτσι δυὸ λόγια πεταχτὰ πῆγε κοντά του κι εἶπε·
«Οἶξα δυὸ ξένου φτάσανε, θεόθρεφτε Μενέλαε,
καὶ λές πῶς εἶναι ἀπὸ τὴ γενιὰ τοῦ Δία τοῦ μεγάλου.
Ορίσε ἂν θὰ ξεζέψουνε τὰ γλήγορα ἄλογά τους,
ἢ σ' ἄλλους θὰ τοὺς στείλουμε νὰ τοὺς φιλοξενήσουν». 30

Τότε τ' ἀπάντησε ὁ ξανθὸς Μενέλαος θυμωμένα·
«Γιὲ τοῦ Βοϊθού Ἐτεωνιά, χαμένα πρὶν δὲν τὰ ἔχει,
μὰ τώρα μοῦ μωρολογάς σὰν τὸ μικρὸ παιδάκι.
Ἄλλοι κι ἐμάς μᾶς φίλεψαν στὰ ξένα τὸ ψωμί τους
κι ἥθαμε ἐδῶ μὲ τὸ καλό, ἀν δὲ μᾶς δώσῃ ὁ Δίας
κι ἄλλες ἀκόμα συμφορές νὰ ἴδοιμε στὰ στερνά μας.
Μόν' τρέχα ἀμέσως τ' ἄλογα τῶν ξένων νὰ ξεζέψῃς,
κι ὁδήγα αὐτοὺς πρωτύτερα νὰ κάτσουν στὸ τραπέζι». 35

Εἶπε, κι ἐκεῖνος ἔτρεξε κι ἀπ' τὸ παλάτι βγῆκε,
κράζοντας κι ἄλλους σερπετοὺς νὰ πᾶν μαζί του δούλους. 40
Καὶ τὰ ἰδρωμένα ἀλόγατα ξεζέψανε ἀπ' τ' ἀμάξι
καὶ στὸ παχὺ τὰ δέσανε κι ἔβαλαν βίκο ἐμπρός τους
κι ἀσπρὸ τοὺς ἀνακάτεψαν κριθάρι, καὶ τ' ἀμάξι
τὸ ἕγειραν πάς στὰ γυαλιστὰ ἀπόξω μπροστοτοίχια,
κι ἐκείνους τοὺς ὁδήγησαν μὲς στὸ ψηλὸ παλάτι. 45
Σάστισαν ὅπως εἰδανε τοῦ βασιλιὰ τὸ σπίτι,
γιατὶ μιὰ λάμψη χύνουνταν σὰ φεγγαριοῦ, σὰν ἥλιου,
παντοῦ, μὲς στὸ ψηλόχτιστο παλάτι τοῦ Μενέλαου.
Κι ἔπειτα ἀριοῦ χορτάσανε τὰ μάτια τους νὰ βλέπουν,
σὲ μαρμαρένιο μπήκανε λουτρό γιὰ νὰ λουστοῦνε. 50
Κι οἱ σκλάβες σὰν τοὺς ἔλουσαν, τοὺς ἔτριψαν μὲ λάδι
καὶ μὲ σγουρές τοὺς ἔντυσαν χλαμύδες καὶ χιτῶνες,
πῆγκαν νὰ κάτσουν σὲ θρονιὰ κοντά στὸ γιὸ τ' Ἀτρέα.
Μιὰ παρακόρη μὲ χρυσὸ πεντάμορφο λαγήνι
νερὸ τοὺς χύνει νὰ νιφτοῦν σὲ μιὰ ἀργυρὴ λεκάνη,
κι ἐμπρὸς τοῦ μάκρου σκαλιστὸ τοὺς ἔστρωσε τραπέζι. 55
Ψωμιὰ τοὺς ἔφερε ἔπειτα κι ἡ σεβαστὴ οἰκονόμα
κι ἄλλα προσφάγια πληθερά, μετὰ χαρᾶς ὅ,τι εἶχε.
Κι ὁ σιτιστῆς λογῆς ψητὰ σὲ δίσκους κουβαλώντας
τοὺς ἔφερε κι δλόχρυσα τοὺς ἔβαλε ποτήρια. 60

Τότε τούς καλωσόρισε κι ἔτσι ὁ Μενέλαος εἶπε·

« Κοπιάστε, καλῶς ἥρθατε, καὶ μιὰ μπουκιὰ ἂμα φᾶτε
τότε θὰ σᾶς ρωτήσουμε καὶ ποιοί λεβέντες εἴστε.

Γιατὶ δὲν κρύβεται ἀπὸ σᾶς τῆς φύτρας σας τὸ γένος,
μόν' ἀπὸ θεογέννητους βαστᾶτε βασιλιάδες.

Γιατὶ ὁ τυχόντας δὲν μπορεῖ τέτοια παιδιά νὰ κάμη ».

Εἶπε καὶ πάρει ἀπὸ βοδιοῦ παχιὰ ψημένα πάκια
καὶ τοὺς τὰ δίνει, ποὺ σ' αὐτὸν τιμὴ τοῦ τά 'χαν δώσει,
κι αὐτὸι στὰ ἔτοιμα ἀπλωνῶν φαγιὰ στρωμένα ἐμπρός τους.

Κι ἔπειτα πιὰ σὰ χόρτασαν καλὰ μὲ φαγοπότι,
εἶπε ὁ Τηλέμαχος στὸ γὺδ τοῦ Νέστορα, κοντά του
σκύβοντας τὸ κεφάλι του νὰ μὴν ἀκούσουν ἄλλοι·

« Θάμαξε, γιὲ τοῦ Νέστορα, πολυάκριβέ μου φίλε,
τὴ λαμπτεράδα τοῦ χαλκοῦ, στ' ἀγόλαλο παλάτι,
τὸ κεχριμπάρι, τὸ χυρού, τὸ φίλτισι, τ' ἀσήμι.

Παρόμοιο θὰ 'ναι σὰν κι αὐτὸ τοῦ Δία τὸ παλάτι.

Πόσα ἀλογάριαστα κι αὐτά ! Νὰ βλέπω μοῦ 'ρθε ζάλη ».

Τὸν ἄκουοντας ὅμως ὁ ξανθὸς Μενέλαος τί μιλοῦσε
κι ἔτσι εἶπε μεγαλόφωνα μὲ φτερωτά του λόγια·

« Παιδιά μου, ποιός μπορεῖ θνητὸς νὰ παραβγῇ τοῦ Δία :
Αθάνατοι εἰναι οἱ θησαυροὶ καὶ τὸ παλάτι ἔκεινου.

Μὰ παραβγαίνει ἄλλος θνητὸς στὰ πλούτη μου ναὶ κι ὄχι.

Γιατὶ μὲ βάσανα πολλὰ στὶς ξενιτιές γυρνώντας,
ἥρθα οὲ χρόνια δύτω κλείστα καὶ τά 'φερα μὲ πλοῖα.

Κύπρο, Φοινίκη κι Αἴγυπτο γυρνοῦσα κι Αἰθιόπους,
καὶ στοὺς Σιδῶνες κι Ἐρεμβούς καὶ στὴ Λιβύα πῆγα,
ὅπου στ' ἀρνιὰ τὰ κέρατα φυτρώνουν χέρι χέρι

κι οἱ προβατίνες τρεῖς φορές γεννοῦν στὸ χρόνο ἀπάνω.
Κι ἔκει μήδ' ἀπ' τ' ἀφεντικὸ μήτε κι ἀπ' τὸν τσοπάνη

κρέας τοῦ λείπει καὶ τυρὶ καὶ τὸ γλυκὸ τὸ γάλα,
καὶ πάντα τὸ 'χουν ἀφθονο τὸ γάλα νὰ τ' ἀρμέζουν.

Κι ἐνόσω τριγυρνοῦσα ἔκει βιὸς πλούσιο νὰ συνάζω
ἄλλος κρυφὰ κι ἀνέλπιστα τὸν ἀκριβὸ ἀδερφό μου
μὲ δόλο τῆς γυναικας του τὸν σκότωσε τῆς ἔρμης.

Κι ἀν ἔχω τόσους θησαυρούς, πάντα ἡ χαρὰ μοῦ λείπει.

Μὰ αὐτὰ κι ἀπ' τοὺς πατέρες σας θὰ τά 'χετε ἀκουστά σας,

65

70

75

80

85

90

95

δποιοι κι ἀν εἶναι, πώς πολλὰ ἔπαθα στὴ ζωή μου
κι ἔχασα σπίτι ἀρχοντικό μὲ θησαυρούς γεμάτο.

Τὸ τρίτο ἀπ' ὅλους θά 'θελα στὸ σπίτι νὰ μοῦ μείνῃ
κι οἱ ἀντρες νὰ μοῦ γλίτωναν, ὅσοι στὴν πλούσια Τροία,
μακριὰ ἀπ' τ' ἀλογοβόσκητο τ' "Αργος χαθῆκαν τότε.
Κι ὅλους ὡστόσο τοὺς θρηνῶ κι δύ πόνος τους μὲ σφάζει,
σὰν κάθομαι στὸ σπίτι μου. Καὶ πότε τὴν καρδιά μου
χορταίνω μὲ τὰ κλάματα πότε σωπαίνω πάλε.

Γιατὶ χορταίνεις γλήγορα καὶ τὸν πικρὸ τὸ θρῆνο.

Μὰ δὲν τοὺς κλαίει ὅλους αὐτοὺς τόσο βαθιὰ ἢ καρδιά μου,
σὰν ἔνα, ποὺ τὴν δρεξῆ μοῦ κόβει καὶ τὸν ὕπνο,
ὅταν τὸν καλοθυμηθῶ. Γιατὶ Ἀχαιός κανένας
δὲν τράβηξε ὅσα πέρασε κι ὑπόφερε δύ Δυσσέας.

"Ετσι εἴλη ἡ μοίρα του γραφτὸ νὰ φτύσῃ ἐκεῖνος αἰτια
κι ἐγὼ τὸν πόνο ἀξέχαστο νὰ 'χω γι' αὐτὸν αἰώνια,
ποὺ χρόνια λείπει καὶ κανεὶς — ζῆ, πέθανε — δὲν ξέρει.
Κι ἵσως θὰ τὸν μριολογῦν δύ γέρος του Λαέρτης
κι ἡ Πηνελόπη ἢ φρόνιμη μὲ τὸν Τηλέμαχό του,
ποὺ τ' ἄφησε στὸ σπίτι του βυζασταρούδι ἀκόμα ».

Εἶπε, καὶ πόθο τοῦ ἀναψε νὰ κλάψῃ τὸ γονιό του,
κι ἔχουν δάκρυα καταγῆς σὰν ἀκουσε γιὰ κεῖνον
καὶ σκέπασε τὰ μάτια του μὲ τ' ἀλικό του ροῦχο.

Μὰ τὸν κατάλαβε δύ ξανθὸς Μενέλαος, καὶ στὸ νοῦ του
ἔβαζε ἀν θὰ τὸν ἄφηνε νὰ τοῦ μιλήσῃ πρῶτος
γιὰ τὸν πατέρα του, ἢ πιὸ πρὶν αὐτὸς νὰ δοκιμάσῃ.

Κι ἐνόσω αὐτὰ τ' ἀνάδευε στὸ νοῦ του, νά ἡ 'Ελένη
ἥρθε ἀπ' τὸ μυσκομύριστο ψηλοχτισμένο δοντά της,
σὰν τὴ θεὰ τὴν "Αρτεμη τὴ χρυσοδόξαρη δμοια.

'Ομορφοσκάλιστο θρονὶ τῆς ἔφερε ἡ 'Αδράστη
καὶ μαλακὸ δόλομάλλινο χαλὶ μαζὶ ἡ 'Αλκίππη.

"Ενα ἀσημένιο κι ἡ Φυλὼ τῆς ἔφερε καλάθι,
ἀπ' τὴν 'Αλκάντρα χάρισμα, τὸ ταΐρι τοῦ Πολύθου,
ποὺ μὲς στῆς πλούσιας Αἴγυπτος τὴ Θήβα κατοικοῦσε
κι εἴλη μεγάλους θησαυρούς στ' ἀρχοντικό του σπίτι.

Δυὸς ἀσημένια χάρισε λουτροσκαφίδια ἐκεῖνες
στὸ γιὸ τ' 'Ατρέα καὶ φλωριὰ δέκα καὶ δυὸς τριπόδια.

- Καὶ στὴν Ἐλένη χωριστὰ πολύτιμα ἄλλα δῶρα
τῆς χάρισε ἡ γυναικα του, μαλαματένια ρόκα
κι ἔνα καλάθι ὀλάργυρο μὲ ρόδες ἀπὸ κάτω,
κι ἤταν ἀπάνω ὁ γύρος του μαλαματοδεμένος. 135
- Αὐτὸς ἦταν πόφερε ἡ Φυλώ καὶ τὸ βάλε κοντά της,
γεμάτο νέμα ἀφρόξαντο κι ἀπάνω εἶχε γυρμένη
τὴ ρόκα, μὲ βαθύχρωμο ψιλὸ μαλλὶ γεμάτη.
Κάθισε ἀπάνω σὲ θρονὶ ποὺ 'χε σκαμνὶ ἀπὸ κάτω,
κι ἔτσι μὲ λόγια της γλυκὰ τὸν ἄντρα της ρωτοῦσε· 140
- «Τὸ ξέρουμε, θεόθρεφτε καλὲ Μενέλαε, τώρα
ποιά νὰ 'ναι τ' ἀρχοντόπουλα στὸ σπίτι ποὺ μᾶς ἥρθαν;
Θὰ σφάλω τάχα ἡ θὰ τὸ βρῶ; Μὰ προνογᾶ ἡ ψυχή μου.
Γιατὶ δὲν εἶδα ἀκόμα ἐγώ, οὔτε ἄντρα οὔτε γυναικα,
— θάμπος μὲ πιάνει νὰ θωρῶ — καθὼς αὐτὸς νὰ μοιάζῃ
μὲ τὸν Τηλέμαχο τὸ γιὸ τοῦ ξακουστοῦ Δυσσέα,
ποὺ σπίτι του τὸν ἀφησε βυζασταρούδι ἀκόμα,
ὅταν γιὰ μένα οἱ Ἀχαιοὶ τὴν κακομοιριασμένη
ἥρθαν στὴν Τροία, πρόθυμοι τὸ αἷμα τους νὰ χύσουν». 145
- Τότε ἔτσι ἀπάντησε ὁ ἔχνθὸς Μενέλαος καὶ τῆς εἶπε·
«Ἐτοι ὅπως, φῶς μου, τὸ θαρρεῖς κι ἐγώ τὸ κρίνω τώρα.
Τέτοια κι ἐκείνου φάίνονται τὰ πόδια του, τὰ χέρια
καὶ τῶν ματιῶν του οἱ ἀστραπές κι ἡ κεφαλὴ κι ἡ κόμη.
Καὶ τώρα ποὺ θυμήθηκα κι εἶπα γιὰ τὸ Δυσσέα,
ὅσους γιὰ μένα τράβηξε ταλαιπωριές καὶ κόπους,
αὐτοῦ πικρὰ στὸ πρόσωπο τὰ δάκρυα τοῦ κυλοῦσαν
καὶ σκέπασε τὰ μάτια του μὲ τ' ἄλικό του ροῦχο». 150
- Τότε ὁ Πεισίστρατος ὁ γιὸς τοῦ γερο-Νέστορα εἶπε·
« Θεόθρεφτέ μου διπλαρχηγέ, Μενέλαε, γιὲ τ' Ἀτρέα,
γιὸς εἶναι τοῦ Δυσσέα αὐτός, ἀλήθεια, καθὼς τὸ πεζ.
Μὰ εἶναι παιδὶ μὲ φρόνηση καὶ τὸ 'χει σὲ ντροπή του,
πρώτη φορὰ σὰν ἥρθε ἐδῶ, νὰ πῆ μπροστά σου λόγια
ἄπρεπα, ποὺ μᾶς μάγεψε σὰν τοῦ Θεοῦ ἡ φωνή σου.
Κι ἔστειλε ἐμένα ὁ Νέστορας ὁ γεροαλογολάτης 160
νά βρω μαζί του ἐδῶ ὀδηγός, ποὺ νὰ σὲ ίδῃ εἶχε πόθο
καὶ νὰ τοῦ δώσης συμβουλή, τὴ γνώμη σου νὰ πάρῃ.
Γιατὶ ἔχει βάσανα πολλὰ κάθε παιδὶ στὸ σπίτι

σὰν τοῦ ξενιτευτῆ ὁ γονιός κι ἄλλους βοηθούς δὲν ἔγη,
ἔτσι δπως ὁ Τηλέμαχος ποὺ μίσεψε ὁ γονιός του
κι ἄλλους μες στὴν πατρίδα του δὲν ἔχει νὰ τὸν σώσουν». 170

Τότε τ' ἀπάντησε διξανθός Μενέλαιος μὲ λαχτάρα:
«Ω, θέ μου, φίλου μου ἀκριβοῦ στὸ σπίτι μου ἥρθε ὁ γιός του,
ποὺ τράβηξε γιὰ χάρη μου ταλαιπωριές μεγάλες,
κι αὐτὸν ἀπ' διλούς ἔλεγα πιὸ πάνω ν' ἀνταμείψω 175
σὰν ἔρθη, ἐν μὲς στὰ πέλαγα ὁ βροντολάος Δίας
τὸ γυρισμὸ μᾶς χάριζε μὲ τὰ γοργὰ καρδβια.

Μιὰ πόλη θὰ τοῦ χάριζα κι ἔνα παλάτι στ' "Αργος
κι ἐδῶ ἀπ' τὸ Θιάκι θὰ 'φερνα κι αὐτὸν μὲ τ' ἀγαθά του,
τὸ γιό του κι διο τὸ λαό, ἀδειάζοντας μιὰ πόλη
ἀπ' δσες ἔχω διλόγυρα μὲς στὴν ὑποταγή μου. 180

Καὶ τότε ἐδῶ θὰ σμίγαμε συχνὰ πυκνὰ κι οἱ δυό μας,
κι ἄλλο δὲ θὰ μᾶς χώριζε νὰ ζοῦμε ἀγαπημένα,
πρὶν μᾶς σκεπάσῃ τὸ βαθὺ σκοτάδι τοῦ θανάτου.

Μὰ κάποιος ἔμελθε θεδὸς αὐτὰ νὰ τὰ φθονέσῃ,
κι ἀρνήθηκε τὸ γυρισμὸ μόνο σ' αὐτὸν τὸν ἔρμο ». 185

Ἐπει, καὶ σ' διλούς ἄναψε τὸν πόθο νὰ θρηνήσουν.
"Εκλαιγε ἡ θεογέννητη 'Αργίτισσα 'Ελένη,
ἔκλαιγε κι ὁ Τηλέμαχος κι ὁ ξακουστὸς Μενέλαιος,
μήτε εἰχε ὁ γιὸς τοῦ Νέστορα ἀδάκρυτα τὰ μάτια. 190
Γιατὶ τὸν ἀξιο 'Αντίλοχο θυμήθηκε μὲ πόνο,
ποὺ σκότωσε ὁ λεβέντης γιὸς τῆς λαμπερῆς Αύγούλας.
Κι ἔτσι, δπως τὸν θυμήθηκε, πῆρε τὸ λόγο κι εἶπε:
«Τό λεγε ὁ γερο-Νέστορας, Μενέλαιος γιὲ τ' 'Ατρέα,
πῶς δὲ σὲ φτάνει ἄλλος κανεὶς στὴ γνώση μὲς στὸν κόσμο,
ὅταν γιὰ σένα ἀνοίγαμε στὸ σπίτι του ὅμιλα. 195
Τώρα συμπάθα νὰ σου πῶ. Γιατὶ ὕστερα ἀπ' τὸ δεῖπνο
δὲν τ' ἀγαπῶ τὰ κλάματα. Θὰ φέξῃ καὶ σὲ λίγο.
Ναὶ μέν, σωστὸ κι ἐγὼ θαρρῶ νὰ κλαῖμε δποιον πεθάνη,
γιατὶ εἶναι αὐτὸ στοὺς ἀκμοιρους θυητοὺς τὸ μόνο κέρδος,
νὰ χύνουν δάκρυα φλογερὰ καὶ τὰ μαλλιὰ νὰ κόβουν. 200
Γιατὶ ἔχασα κι ἐγὼ ἀδερφό ποὺ ὁ πιὸ δειλὸς δὲν ξταν
μέσα στοὺς ἄλλους 'Αχαιούς. Κι ὁ ἔδιος θὰ τὸ ξέρης.
Μὰ δὲν τὸν εἶδα ἐγὼ ποτέ, μήτ' ἔσμιξα μαζί του.

Λένε δύμας πώς δὲν ταῦ βγαίνε κανένας τ' Ἀντιλόχου
στὸ φτερωμένο πόδι του καὶ στὴν παλικαριά του ». 205

Τότε τ' ἀπάντησε ὁ ξανθὸς Μενέλαος κι ἔτσι τοῦ 'πε.
« Παιδί μου, αὐτὰ ποὺ μίλησες θὰ τά 'λεγε ἔνας ἄντρας
ποὺ θὰ 'ταν ἀνθρωπος σοφὸς καὶ γεροντότερός σου.

Τέτοιου πατέρα εἶσαι παιδί, γι' αὐτὸ μιλᾶς μὲ γνώση.
Εὔκολογνώριστη ἡ γενιὰ τοῦ ἀνθρώπου ποὺ τοῦ ὄρίση
στὸ γάμο καὶ στὴ γέννα του τὴν εὐτυχία ὁ Δίας.

« Οπως στὸ γερο-Νέστορα τοῦ χάρισε — καλὴ ὥρα —
νά 'χη καλὰ γεράματα στ' ἀρχοντικό του σπίτι
καὶ γιοὺς νὰ κάμη γνωστικοὺς καὶ πρώτους στὸ κοντάρι.

Μὰ τώρα ἀς τὸν ἀφήσουμε τὸ θρῆνο πού 'χε ἀρχίσει,
κι ἀς φᾶμε ἀκόμα μιὰ μπουκιὰ κι ἀς χύσουν νὰ νιφτοῦμε.
Κι ἐγὼ μὲ τὸν Τηλέμαχο τὰ λέμε κι ὅταν φέξῃ ».

« Εἶται εἶπε καὶ στὸ χέρια τους νερὸ ὁ Ἀσφάλης χύνει,
ὁ μπιστεμένος παραγιδὸς τοῦ ξακουστοῦ Μενέλαου. 220

Κι αὐτοὶ στὰ ἔτοιμα ἀπλωναν φαγιὰ στρωμένα ἐμπρός τους.
Τότε ἄλλο ἡ θεογέννητη σοφίστηκε ἡ Ἐλένη.

Κρυφὰ βοτάνι στὸ κρασὶ ποὺ πίνανε τοὺς ρίχνει,
πόσβηνε πόνους καὶ καημούς καὶ τὰ πικρὰ φαρμάκια.

Μὲς στὸ ποτήρι ἀνάμιχτο σὰν τὸ 'πινε κανένας,
ὅλη τὴ μέρα δὲν μποροῦν τὰ δάκρυα νὰ τοῦ τρέχουν,
κι ἀν πέθαινε ὁ πατέρας του κι ἡ μάνα του, κι ἐμπρός του
σφαγμένο ἀν ἔβλεπε ἀδερφὸ καὶ γιό του ἀγαπημένο.

Τέτοια βοτάνια μαγικὰ εἶχε τοῦ Δία ἡ κόρη,
παρμένα ἀπ' τὴν Πολύδαμνα τοῦ Θώνα τὴ γυναικά 230

στὴν Αἴγυπτο, ὅπου ἡ πλούσια γῆς βγάζει ἀνακατωμένα
ἄλλα βοτάνια ὡφέλιμα κι ἄλλα θανατηφόρα.

Καθένας εἶναι ἐκεῖ γιατρὸς σοφὸς κι ἀπ' ὅλους πρῶτος,
γιατὶ τὸν Πάιονα ἀρχικὸ προπάτορά τους ἔχουν.

Σὰν τὸ 'ριζε καὶ πρόσταξε νὰ φέρουν νὰ κεράσουν,
ἄρχισε πάλε κι ἔλεγε μὲ τὸ γλυκό της στόμα.

« Θεόθρεψτε τ' Ἀτρέα γιέ, καὶ σεῖς ἀρχοντοπαΐδια,
ἄλλοτε σ' ἄλλονε ὁ Θεὸς καλοτυχιὰ τοῦ δίνει,
καὶ σ' ἄλλον πάλε συμφορές, γιατὶ τὰ δύνεται ὅλα.

Καὶ τώρα ἔδω πυὺ κάθεστε καὶ τρώτε στὸ παλάτι 240

- καὶ τὴν κουβέντα χαίρεστε, κάτι θὰ πῶ ν' ἀρέση.
 Κι δλα ποῦ νὰ τ' ἀφηγηθῶ καὶ νὰ τὰ ὄνοματίσω,
 καὶ τόσα κατορθώματα τοῦ τολμηροῦ Δυσσέα !
 "Ομως αὐτὸ πῶς τό καμε δ ἀντρας δ γενναῖος
 στὴν Τροία, ποὺ σᾶς πλάκωναν τοὺς Ἀχαιοὺς τὰ πάθια. 245
 Μὲ δυνατές βαρηματιές χάλασε τὸ κορμί του,
 φόρεσε ροῦχα φτωχικὰ ποὺ φαίνονταν σὰ δοῦλος
 καὶ μπῆκε στὴν πλατύδρομη τὴν πόλη τῶν ὅχτρῶν του.
 Κι ὅπως μεταμορφώθηκε σὰν ψωμοζήτης ξῆταν,
 ποὺ τέτοιος πρὶν δὲν ἔδειχνε στ' ἀργίτικα καράβια. 250
 "Ἐτσι ἀλλαγμένος τρύπωσε στὸ κάστρο τοῦ Πριάμου.
 Οἱ ἄλλοι σώπαιναν, κι ἐγὼ τὸν γνώρισα μονάχη
 καὶ τὸν ρωτοῦσα, ὅμως αὐτὸς μοῦ ξέφευγε μὲ τέχνη.
 Κι ὅταν τὸν ἔλουζα ἔπειτα κι ἔτριβα μὲ τὸ λάδι
 καὶ καθαρὰ τοῦ φόρεσα κι ὅρκο μεγάλο πῆρα, 255
 πῶς δὲ θὰ τὸν φανέρωνα πρωτύτερα στοὺς Τρῶες,
 πρὶν φτάσῃ στὶς καλύβες του καὶ στὰ γοργὰ καράβια,
 μοῦ 'πε πιὰ τότε τὸ σκοπὸ τῶν Ἀχαιῶν ποιὸς ξῆταν.
 Κι ἀφοῦ μὲ τ' ἀπονο σπαθὶ σκότωσε πλῆθος Τρῶες,
 γύρισε πίσω κι ὅνομα μεγάλο πῆρε ἀπ' ὅλους. 260
 Τότες οἱ ἄλλες Τρώισες πικρὰ μαιρολογοῦσαν,
 μὰ ἐγὼ πετοῦσα ἀπὸ χαρά, γιατὶ εἶχε πιὰ γυρίσει
 μέσα ἡ καρδιά μου κι ξήθελα στὸ σπίτι νὰ γυρίσω,
 κι ἔκλαιγα ποὺ μὲ τύφλωσε τὴν ἔρμη ἡ Ἀφροδίτη, 265
 ὅταν στὴν Τροία μ' ἔφερε ἀλάργα ἀπ' τὴν πατρίδα,
 κι ἀφησα ἐδῶ τὴν κόρη μου, τὸ σπίτι μου, τὸν ἀντρα,
 ποὺ ἄλλον δὲν εἶχε ἀνώτερο στὴ λεβεντιά, στὴ γνώση ».
- Τότε ἔτσι ἀπάντησε δ ἔκανθὸς Μενέλαος καὶ τῆς εἶπε·
 « Ναί, φῶς μου, αὐτὰ τὰ μίλησες μὲ τάξη κι ὅπως εἶναι. 270
 Τὴ γνώμη γνώρισα πολλῶν ὀπλαρχηγῶν στὸν κόσμο
 κι ἀπειρες χῶρες γύρισα. "Ομως κανένα ἀκόμα
 δὲν εἶδα νά 'χη τὴν καρδιά τοῦ τολμηροῦ Δυσσέα.
 Πῶς τὸ κατόρθωσε κι αὐτὸ μὲ θάρρος δ ἀντρεῖος,
 μέσα στὸ κούφιο τ' ἀλογο, δπου κρυφτήκαμε ὅλοι
 οἱ ἀρχηγοί, νὰ φέρουμε πικρὴ σφαγὴ στοὺς Τρῶες. 275
 "Ηρθες κι ἀτή σου τότε ἐκεῖ. Θεὸς λέει σ' ὀδηγοῦσε,

πού 'θελε δόξα ἀσύγκριτη στοὺς Τρῶες νὰ χαρίσῃ.

'Ακλούθας κι ὁ θεόμορφος ὁ Δῆφοβος μαζί σου.

Τρεῖς γύρους τότε τὸ φερες τὸ κουφωτὸ λημέρι,

τὸ φηλαφοῦσες κι ἔκραζες τῶν Δαναῶν τοὺς πρώτους 280

μὲ τ' ὄνομά τους, τὴ φωνὴ τῶν γυναικῶν τους ἔδια

κάνοντας. Τότες ὁ θεῖκὸς πολύπαθος Δυσσέας

κι ἐγὼ καὶ τοῦ Τυδέας ὁ γιός, στὴ μέση καθισμένοι,

σ' ἀκούσαμε ποὺ φώναζες. Κι ὀλόρθιοι ἀπάνω οἱ δυό μας 285

ὅξω νὰ βγοῦμε θέλαμε, ἢ νὰ σ' ἀποκριθοῦμε

ἀπ' τὸ λημέρι, μὰ ὁ θεῖκὸς Δυσσέας μᾶς κρατοῦσε.

'Αφωνοι τότε οἱ Ἀχαιοὶ καθόντανε ὅλοι οἱ ἄλλοι

κι ἥθελε μόνο ὁ "Αντικλος σὲ σένα ν' ἀπαντήσῃ,

μὰ τοῦ ἀλεινε τὸ στόμα του μὲ τὰ γερά του χέρια

σφιχτὰ ὁ Δυσσέας ἀπαυτα, κι ἔτσι μᾶς γλίτωσε ὅλους, 290

ώστου ἀλάργα ἡ Ἀθηνᾶ σὲ πῆρε πιὰ ἡ Παλλάδα».

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·

"Θεόθρεφτέ μου ὁ πόλαρχηγέ, Μενέλαε, γιὲ τ' Ἀτρέα,

χαμένα πῆγαν. Τίποτε τὶς συμφορὲς ποὺ βρῆκε

δὲν πρόλαβε, ἔτσι τὴν καρδιὰ κι ἀν εἶχε σιδερένια.

Μὰ ἐλάτε κι ὁδηγῆστε μας νὰ πᾶμε στὸ κρεβάτι

νὰ κοιμηθοῦμε, τὸ γλυκὸ τὸν ὕπνο νὰ χαροῦμε».

Εἶπε, κι ἀμέσως πρόσταξε τὶς δοῦλες ἡ Ἐλένη,

στὸ λιακωτὸ νὰ βάλουνε κρεβάτι καὶ νὰ στρώσουν

ὅμορφα κόκκινα χαλιά, ν' ἀπλώσουν ἀντρομίδες,

κι ἀπάνω σκέπασμα σγουρὲς νὰ βάλουνε φλοκάτες. 300

Κι ἔβγαιναν ἀπ' τὴ σάλα αὐτὲς στὰ χέρια φῶς κρατώντας,

καὶ τὸ κρεβάτι στρώσανε, κι ἔκει τοὺς πῆγε ὁ κράχτης.

Καὶ τότε οἱ δύο στὸ πρόσπιτο νὰ κοιμηθοῦν πλαγιάζουν,

τοῦ Νέστορα ὁ λεβέντης γιὸς καὶ τοῦ θεῖκοῦ Δυσσέα. 305

Πλάγιασε καὶ τ' Ἀτρέα ὁ γιὸς στοῦ παλατιοῦ τὸ βάθος

μὲ τὴν Ἐλένη στὸ πλευρὸ τὴ θεῖκια γυναικά.

Σὰν ἦρθε ἡ ροδοδάχτυλη νυχτοθρεμμένη Αὔγούλα,

σηκώθηκε ὁ βροντόφωνος Μενέλαος ἀπ' τὸ στρῶμα

καὶ φόρεσε τὸ ροῦχο του καὶ κρέμασε στοὺς ὤμους

γύρω τὸ κοφτερὸ σπαθὶ καὶ στὰ παχιά του πόδια 310

ἔδεσε τὰ πεντάμορφα σαντάλια του καὶ βγῆκε

ἀπ' τὸ γιατάκι σὰ θεδς λές κι ἡτανε παρόμοιος,
καὶ στὸν Τηλέμαχο κοντὰ πάει, στέκει καὶ τοῦ κάνει.
«Ἐδῶ ποιά ἀνάγκη σ' ἔφερε, Τηλέμαχε λεβέντη,
στὴν πλούσια Λακεδαιμονα μὲς στοῦ γιαλοῦ τὰ πλάτια;
Δουλειὰ δική σου ἡ τοῦ κοινοῦ; Τὴν πᾶσα ἀλήθεια πές μου».

315

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε.
«Θεόθρεφτέ μου ὅπλαρχηγέ, Μενέλας, γιὲ τ' Ἀτρέα,
ἡρθα γιὰ τὸν πατέρα μου νὰ μάθω κάποια φήμη.

320

Ρημάζεται δῦλο μου τὸ βίδς καὶ τὰ καλά μου σβήνουν
κι εἶναι ἀπ' δύχτροὺς τὸ σπίτι μου γεμάτο, ποὺ δλη μέρα
μοῦ σφάζουν κοπαδίσια ἀρνιά, στριφτόποδα δαμάλια,
οἱ βάρβαροι κι ἀστόχαστοι τῆς μάνας μου οἱ μνηστῆρες.

325

Τώρα γι' αὐτὸ στὰ πόδια σου προσπέφτω, ἀν τὸ θελήσης,
τὸ θάνατό του νὰ μοῦ πῆς, τὰ μάτια σου ἀν τὸν εἰδαν,
ἡ κι ἀν ἀπ' ἄλλον ἄκουσες πώς κάπου παραδέρνει,
γιατὶ στὸν κόσμο ὁ πιὸ πικρὸς γεννήθηκε ἀπ' τοὺς ἄλλους.

330

Κι ἀπὸ σπλαχνιὰ καὶ σεβασμὸ τίποτε μὴ μοῦ κρύψης,
μόν' πές μου τα ὅλα καθαρά, τὰ μάτια σου ὅπως τὰ εἰδαν.
Σ' ὅρκίζω, ἀν ὁ πατέρας μου, ὁ ξακουστὸς Δυσσέας,
καμιὰ φορὰ ἀν σοῦ τέλεψε τὸ λόγο σου ἡ δουλειά σου,
στὴν Τροία, ὅπου σᾶς πλάκωναν τοὺς Ἀχαιοὺς τὰ πάθια,
θυμήσου τα κὰν τώρα αὐτὰ καὶ τὴν ἀλήθεια πές μου».

335

Τότε βαθιὰ ἀναστέναξε κι ἔτσι ὁ Μενέλαος εἶπε·
«Μωρέ, σὲ ποιοῦ λιοντόκαρδου παλικαριοῦ τὸ στρῶμα
θελήσανε νὰ κοιμηθοῦν τέτοια κορμιὰ χαμένα!

Πῶς, σὰν κοιμίση σὲ φωλιὰ τοῦ λιονταριοῦ ἡ λαφίνα
τὰ δυό της βυζαντιάρικα νιογέννητα λαφάκια,
πάει νὰ βοσκήσῃ σὲ πλαγιές καὶ λογγωμένους τόπους,
κι ἔξαφνα τρέχει τὸ θεριό καὶ μπαίνει στὴ φωλιὰ του
κι ἔσπλαχνα τὰ λαφόπουλα ξεσκίζει μὲ τὰ νύχια,
ἔτσι ὁ Δυσσέας καὶ σ' αὐτοὺς χάρο σκληρὸ θά φέρη.

340

«Ε, τέτοιος νὰ 'ταν, Δία μου, καὶ σὺ Ἀθηνᾶ κι Ἀπόλλο,
ὅπως στὴ Λέσβο μιὰ φορὰ τὴν ὀμαρφογυισμένη
πάλεψε ἀπὸ φιλότιμο μὲ τὸ Φιλομηλεῖδη
καὶ καταγῆς τὸν ἔστρωσε κι οἱ Ἀχαιοὶ χαρῆκαν,
τέτοιος σὰν τότε ν' ἀπλωνε τὸ χέρι στοὺς μνηστῆρες

345

λιγόζωι οἱ δῖοι θὰ γινοῦν καὶ πικροπαντρεμένοι.

Κι ὅσο γι' αὐτὰ ποὺ μὲ ρωτᾶς καὶ μοῦ ζητᾶς νὰ μάθης,
ἄλλο ἀπ' ἀλήθεια δὲ θὰ πῶ, μήτε θὰ σὲ γελάσω,
κι ἀπ' δσα μοῦ 'πε ὁ ἄψευτος ὁ πελαγίσιος γέρος
δὲ θὰ σκεπάσω τίποτε, μιὰ λέξη δὲ θὰ κρύψω.

'Ενῶ γιὰ τὴν πατρίδα ἐδῶ κινοῦσα μὲ λαχτάρα,
στὴν Αἴγυπτο οἱ ἀθάνατοι μ' ἐμπόδισαν ἀκόμα,
γιατὶ δὲν ἔκαμα σ' αὐτοὺς λυτρωτικὲς θυσίες
καὶ πάντα θέλανε οἱ θεοὶ νὰ μὴ ξεχνῶ τὸ τάμα.
Στὴ θάλασσα εἶναι ἔνα νησὶ τὴν πολυκυματούσα,
μπροστὰ μπροστὰ στὴν Αἴγυπτο καὶ Φάρο τ' ὀνομάζουν,
ἀλάργα τόσο ὅσο μπορεῖ νὰ φτάσῃ σὲ μιὰ μέρα
κοῦλο καράβι ἀν πίσω του φυσάῃ τ' ἀγέρι πρύμο.
Κι ἔχει λιμάνι σφαλιστὸ ὅθε τὰ μαῦρα πλοῖα
τὰ ρίχνουν μὲς στὸ πέλαγο, νερὸ γλυκὸ ὅταν πάρουν.

Εἴκοσι μέρες οἱ θεοὶ μ' εἰχανε ἔκει κλεισμένον,
μήτε ἔπαιρνε ἀπ' τὴ θάλασσα ἀγέρας νὰ φυσήξῃ,
ποὺ τὰ καράβια στοῦ γιαλοῦ ξεπροβοδάει τὰ πλάτια.
Θὰ μᾶς σωνόντανε οἱ θροφές καὶ τῶν ἀντρῶν τὸ θάρρος,
ἀν μιὰ θεὰ δὲ μ' ἔσωνε, πονώντας, ἡ Ειδοθέα,
ποὺ γέρου τοῦ θαλασσινοῦ ἡ κόρη τοῦ Πρωτέα
ποὺ τὴν καρδιὰ τῆς τάραξα στὰ τρυφερά της στήθια. 370

Μὲ βρῆκε ποὺ παράδερνα ἀλάργα ἀπ' τοὺς συντρόφους,
ποὺ πάντα γύρω στὸ νησὶ ψαρεύανε μ' ἀγκίστρια,
γιατὶ μιὰ πείνα μελανὴ τοὺς θέριζε τὰ σπλάχνα.
Σιμά μου στάθηκε ἡ θεὰ καὶ μοῦ 'πε δυό της λόγια:
«Τόσο πολὺ εἶσαι ἀστόχαστος κι ἀμυαλος ξένε, τόσο,
ἡ θέλοντας ἀναμεῖᾶς καὶ χαίρεσαι στὰ πάθια,
ἔτσι δπως χάνεσαι καιρὸ μὲς στὸ νησὶ κλεισμένος
κι οὕτε ἀκρη δὲν μπορεῖς νὸ βρῆς κι οἱ ναῦτες σου δειλιάζουν;» 375

Εἶπε καὶ τῆς ἀπάντησα κι ἐγὼ μὲ δυό μου λόγια.
« Θὰ σοῦ τὰ πῶ μετὰ χαρᾶς, δποια θεὰ κι ἀν εἶσαι,
πῶς δὲν τὸ θέλει ἡ γνώμη μου νὰ χάνω τὸν καιρὸ μου,
μὰ στοὺς θεοὺς ἀμάρτησα ποὺ κατοικοῦν στὰ οὔρανια.
Μόν' ἔλα τώρα νὰ μοῦ πῆς — ὅλα οἱ θεοὶ τὰ ξέρουν —
ποιός ἔτσι μ' ἔδεσε θεὸς καὶ μοῦ 'κλεισε τὸ δρόμο,

καὶ πῶς θὰ φύγω στὸ γιαλὸ τὸν ψαροθρόφο ἀπάνω; »

385

Εἶπα, κι ἡ λατρευτὴ θεὰ μ' ἀπάντησε ἔτσι πάλε·
« Μετὰ χαρᾶς σου, ξένε, αὐτὰ θὰ σου τὰ πῶ δπως εἰναι.
Ἐδῶ συχνάζει ἔνας θεὸς καὶ τοῦ πελάγου γέρος,

ἄψευτος ἀπ' τὴν Αἴγυπτο προφήτης, ὁ Πρωτέας,
ποὺ ξέρει δῆλης τῆς θάλασσας τὰ βάθη κι εἰναι δοῦλος
τοῦ Ποσειδώνα. Λένε αὐτὸς πατέρας μου πῶς εἰναι.

390

« Αν σύ, καρτέρι σταίνοντας, μπορέσης νὰ τὸν πιάσης,
αὐτὸς τὸ δρόμο θὰ σου πῆ, τοῦ ταξιδιοῦ τὸ μάκρος
καὶ στὴν πατρίδα πῶς θὰ πᾶς μὲς στ' ἀφρισμένο κύμα.
Καὶ θὰ σου πῆ, θεόθρεφτε, ἀνίσως τὸ θελήσης,
ὅτι καλὸ στὸ σπίτι σου κι ὅτι κακὸ ἔχει γίνει,
ἀφότου ἀλάργα στὰ πικρὰ στὰ μαῦρα ξένα λείπεις ». 395

Εἶπε, καὶ τῆς ἀπάντησα κι ἐγὼ μὲ δυό μου λόγια·
« Μονάχη τώρα σκέψου ἐσύ τοῦ γέρου τὸ καρτέρι,
νὰ μὴν ξεφύγη ὅταν μὲ ίδῃ ἡ καὶ τὸ προνοήσῃ.
Γιατὶ εἰναι δύσκολο ὁ θητὸς θεὸ δ νὰ καταβάλῃ ». 400

Εἶπα, κι ἡ λατρευτὴ θεὰ μ' ἀπάντησε ἔτσι ἀμέσως·
« Μετὰ χαρᾶς σου, ξένε, αὐτὰ θὰ σου τὰ πῶ δπως εἰναι.
Οταν ὁ ἥλιος ανεβῆ στὰ μεσουράνια ἀπάνω,
βγαίνει ἀπ' τὸ κύμα ὁ ἄψευτος τῆς θάλασσας ὁ γέρος,
ἀπ' τοῦ Ζεφύρου τὴν πνοὴ θολούρα σκεπασμένος,
καὶ πάει σὲ κουφωτές σπηλιές τὸν ὑπνο του νὰ πάρη.
Γύρω του φῶκες σωρευτές, βγαλμένες ἀπ' τὸ κύμα,
κοιμοῦνται, φάρες τῆς καλῆς Θαλασσογεννημένης,
μιὰ βρώμα ἀφήνοντας βαριὰ τοῦ τρίσβαθου πελάγου. 405

Ἐκεῖ κι ἐγὼ ὁδηγώντας σε, τὴν ὥρα ποὺ χαράζει,
θὰ σὲ ξαπλώσω στὴ σειρά. Διάλεξε ἐσύ τρεῖς ναῦτες,
τοὺς πιὸ καλοὺς ποὺ βρίσκονται στ' ἀνάφρυδα καράβια,
κι δλα του τὰ φερσίματα θὰ σου τὰ πῶ τοῦ γέρου.

Πρῶτα τὶς φῶκες στὴ σειρὰ θὰ πάη νὰ τὶς μετρήσῃ. 415

Κι ὅταν στὰ πέντε δάχτυλα δλες μιὰ μιὰ μετρήσῃ,
σὰν τὸ βοσκὸ στὰ πρόβατα θὰ πέσῃ ἀνάμεσό τους.

Σὰ δῆτε πῶς κοιμήθηκε, τὴ δύναμή σας δλη
νὰ βάλτε τότε καὶ γερὰ νὰ τὸν κρατᾶτε πάντα,

κι ἀς πολεμᾶ νὰ λυτρωθῇ κι ἀς θέλη νὰ γλιτώσῃ. 420

Σ' ὅλα θὰ μεταμορφωθῇ γιὰ νὰ ξεφύγῃ, ἀπ' ὅσα στὸν κόσμο βρίσκονται θεριὰ καὶ σὲ νερὸ θ' ἀλλάξῃ καὶ σὲ θεόκαυτη φωτιά. Μὰ ἐσεῖς γερὰ βαστάτε καὶ πιὸ πολὺ νὰ σφίγγετε. Κι ὅταν πιὰ σὲ ρωτήσῃ, κι ἔτσι εἶναι ὅπως τὸν εἰδάτε σὰν πῆγε νὰ πλαγιάσῃ, ἀφῆστε τότε τὸ στανιό, τὸ γέρο λευτερῶστε, καὶ ρώτησέ τὸν ποιὸς θεὸς βαστάει μαζί σου πάθος καὶ πῶς θὰ βρῆς τὸ γυρισμὸ στὸ ψαροθρόφο κύμα ». 425

Ἐτσι εἶπε καὶ στὴ θάλασσα βουτάει τὴν κυματοῦσα, καὶ στὸ καράβι πῆγα ἐγὼ ποὺ στέκονταν στὴν ἄμμο, μὲ συλλογὲς πολλὲς στὸ νῦν στὸ δρόμο ποὺ τραβοῦσα. 430

Σὰν ἥρθα κάτου στὸ γιαλὸ καὶ στὸ γοργὸ καράβι λίγο στὸ πόδι φάγαμε κι ἥρθε ἐπειτα κι ἡ νύχτα. Καὶ τότε κοιμηθήκαμε στῆς θάλασσας τὴν ἄκρη. 435

Σὰν ἥρθε ἡ ροδοδάχτυλη νυχτοθρεμμένη Αὔγούλα πῆρα τ' ἀπλόχωρου γιαλοῦ τὴν ἄμμουδιὰ ἄκρη ἄκρη, τάζοντας στοὺς θεοὺς πολλά, μὲ τρεῖς μαζί συντρόφους, ποὺ 'χα, σὲ κάθε ἀνάγκη μου, τὸ θάρρος μου σ' ἐκείνους. Βγῆκε δέξα τότε ἀπ' τοῦ γιαλοῦ τοὺς κόρφους κι ἡ Εἰδοθέα, φέροντας τέσσερα φωκῶν τομάρια νιογδαρμένα, τὸ τέχνασμα τοῦ γέρου τῆς πατέρα μελετώντας. 440

Τέσσερες λάκκους ἀνοιξε στῆς θάλασσας τὴν ἄμμο κι ἔκατσε καὶ περίμενε. Πᾶμε κοντά τῆς τότε καὶ στὴ σειρὰ μᾶς ξάπλωσε, σκεπάζοντας καθένα μ' ἔνα τομάρι. Ἐκεὶ φριχτὸ μᾶς βγῆκε τὸ καρτέρι, γιατὶ μᾶς ἔπινγε βαριὰ καταραμένη βρώμα τῶν θαλασσόθρεψτων φωκῶν. Γιατὶ ποιός θὰ βαστοῦσε κοντὰ σ' ἔνα θεριόψαρο νὰ πέση τοῦ πελάγου; Μὰ πάλε αὐτὴ μᾶς ἔσωσε, μεγάλη ἀνάσσα βρῆκε. 445

Μιὰ μυρουδιὰ μᾶς ἔβαλε στὴ μύτη μας οὐράνια ποὺ μοσκομύριζε δύμορφα, τὴν ψυχὴ στὸ στόμα. Προσμέναμε δῦλο τὸ πρῶ μὲ τὴν ψυχὴ στὸ στόμα. Κι ἥρθαν οἱ φῶκες σωρευτὲς ἀπ' τὸ γιαλὸ κι ἀράδα ξαπλώθηκαν στῆς θάλασσας τ' ἄμμουδερὸ ἀκρογιάλι. Καὶ στὸ καταμεσήμερο βγῆκε κι ὁ γέρος δέξα ἀπ' τὸ γιαλὸ κι ἀπάντησε τὶς φῶκες τὶς θρεμμένες, 450

- κι ὅλες σὰν τὶς γυρόφερε μετροῦσε πόσες ἦταν.
 Πρώτους μὲν τὰ θεριόφαρα μαζὶ κι ἐμᾶς μετροῦσε,
 χωρὶς νὰ βάλῃ μέσα του πῶς τοῦ ἔχαμε παγίδα,
 κι ἔπειτα πλάγιασε κι αὐτὸς. Χυμοῦμε ἀπάνου τότε
 σκούζοντας καὶ τὸν πιάσαμε μὲν τὰ γερά μας χέρια. 460
 Μὰ ὁ γέρος δὲν τὶς ξέχασε τὶς δολερές του τέχνες
 καὶ πρῶτα πρῶτα γίνεται πυκνόμαλλο λιοντάρι,
 κι ἔπειτα δράκος, πάρδαλη, τρανὸς μεγάλος κάπρος,
 γίνεται γάργαρο νερὸ καὶ φυλωμένο δέντρο, 465
 κι ἐμεῖς γερά τὸν σφίγγαμε μὲν θάρρος στὴν καρδιά μας.
 Στὸ τέλος σὰν ἀπόκαμε ὁ πονηρὸς ὁ γέρος
 τότε ἔτσι μὲν δυὸ λόγια του μὲν ρώτησε καὶ μοῦ 'πε·
 «Μὲ ποιό θεδ μοῦ σκάρωσες τὸ δόλο, γιε τ' Ἀτρέα,
 καὶ στὴν παγίδα μ' ἔπιασες μὲν τὸ στανί ; Τί θέλεις ;» 470
- «Ἐτσι εἶπε, καὶ τ' ἀπάντησα κι ἔγώ μὲν δυό μου λόγια·
 «Τὰ ξέρεις, γέρο· τί ρωτᾶς καὶ θὲς νὰ μὲν γελάσης ;
 Μὲς στὸ νησὶ ἀποκλείστηκα καιρὸ κι οὕτε ἄκρη βρίσκω,
 κι ἔσβησε μὲς στὰ στήθια μου τὸ θάρρος τῆς καρδιᾶς μου.
 Μόν' ἔλα πές μου τώρα ἐσὺ — δῆλα οἱ θεοὶ τὰ ξέρουν — 475
 ποιός ἔτσι μ' ἔδεσε θεδς καὶ μοῦ 'κλεισε τὸ δρόμο,
 καὶ πῶς θὰ βρῶ τὸ γυρισμὸ στὸ δψαροθρόφο κύμα ;»
- Ἐπία, κι αὐτὸς μ' ἀπάντησε μὲν δυό του λόγια ἀμέσως·
 «Ἐλχες στὸ Δία χρέος σου καὶ στοὺς θεοὺς τοὺς ἄλλους,
 σὰν ξεκινοῦσες ὅμορφα σφαχτὰ νὰ θυσιάσης, 480
 νὰ πᾶς μιὰν ὥρα ἀρχίτερα στὸν τόπο σου, περνώντας
 τὴν ἀφρισμένη θάλασσα. Γιατὶ γραφτὸ δὲν εἰναι,
 νὰ ἰδῆς πατρίδα καὶ δικοὺς καὶ τὸ ψηλό σου σπίτι,
 προτοῦ γυρίσης στὰ νερὰ τοῦ Διοθρεμμένου Νείλου
 κι ἔκει νὰ κάμης στοὺς θεοὺς λυτρωτικὲς θυσίες 485
 Τότε θὰ δώσῃ ἡ χάρη τους νὰ πᾶς ἔκει ποὺ θέλεις ».
- «Ἐτσι εἶπε κι ὅλο πάγωσε τὸ αἷμα μου στὶς φλέβες,
 ποὺ τὸ γεράνιο πέλαγο πάλε ἔλεγε νὰ πάρω,
 νὰ πάω στὴν Αἴγυπτο, κακὸ καὶ δύσκολο ταξίδι.
 Μὰ κι ἔτσι, μὲ δυὸ λόγια μου γυρίζω καὶ τοῦ κάνω. 490
 «Ἐτσι ὅλα τὰ κάμω αὐτὰ καθὼς ὅρίζεις, γέρο.
 Μόν' ἔλα ξήγα μου κι αὐτὸ καὶ τὴν ἀλήθεια πές μου,

- ἀν ἄβλαβοι ὅλοι οἱ Ἀχαιοὶ μὲ τὰ καράβια πῆγαν,
ὅσους ἔγώ κι, δέ Νέστορας ἀφήσαμε στὴν Τροία,
ἡ στὰ καράβια ἀν θάνατο πικρὸ κανένας βρῆκε,
ἡ πέθανε στὸ σπίτι του σὰν τέλεψαν οἱ μάχες ». 495
- Ἐλπα, κι αὐτὸς μ' ἀπάντησε μὲ δυό του λόγια ἀμέσως.
« Τί μὲ ρωτᾶς, τ' Ἀτρέα γιέ; Τί θέλεις νὰ τὰ μάθης
αὐτὰ ποὺ κρύβω μὲς στὸ νοῦ, ποὺ σὰν τ' ἀκούσης ὅλα.
σοῦ τὸ προλέγω, ἀδάκρυτος ὥρα πολλὴ δὲ θά 'σαι. 500
Γιατὶ πολλοὶ χαθήκανε, πολλοὶ σωθήκανε ἄλλοι.
'Απ' ὅλους τοὺς ὀπλαρχηγοὺς τῶν Ἀχαιῶν δυὸ μόνοι
στὸ γυρισμὸ χαθήκανε. Στὸν πόλεμο ... τὰ ζέρεις.
Κι ἔνας ἀκόμα ζωντανὸς στὸ πέλαο παραδέρνει.
'Ο Αἴας στὰ μακρόκουπα σκοτώθηκε καράβια. 505
Στὶς μεγαλόπετρες Γυρὲς τὸν πῆγε δέ Ποσειδώνας
κι ἀπ' τὴ φουρτούνα γλίτωσε Θάξ ἔφευγε τὴ μοῖρα,
κι ἀς τὸν μισοῦσε ή Ἀθηνᾶ Παλλάδα, ἀν ἔνα λόγο
ἀγέρωχο δὲν ἔλεγε, τρελὸ τὸ νοῦ ἀν δὲν εἶχε,
πῶς θά σωθῆ ἀπ' τὴ θάλασσα καὶ στῶν θεῶν τὸ πεῖσμα. 510
Μὰ δέ Ποσειδώνας ἀκουσε τὴν καύχησή του ἐκείνη
κι ἀδράχγοντας τὴν τρίαινα στὰ στιβαρά του χέρια
χτύπησε τὴ Γυρόπετρα, κομμάτια δυὸ τὴν κάνει.
"Εμεινε τὸ 'να ἀσάλευτο, καὶ τὸ κομμάτι τ' ἄλλο,
ποὺ ἀπάνου δέ Αἴας κάθουνταν καὶ τὸ βαρὺ εἶπε λόγο,
ἔπεσε μὲς στὴ θάλασσα καὶ πέταξε τὸν Αἴα 515
στὸ πέλαγος τ' ἀπέραντο τὸ κυματοδαρμένο.
"Ετσι ἐκεῖ τότε χάθηκε πικρὴ ροφώντας ἄρμη.
'Ο ἀδερφός σου ἔφυγε μὲ τὰ βαθιὰ καράβια
τὸ θάνατο. Τὸν ἔσωσε ή πολυσέβαστη "Ηρα. 520
Μὰ στοῦ Μαλιᾶ σὰ ζύγωνε κοντὰ τὸ ψηλοβούνι,
φουρτούνα ἐκεῖ τὸν πέταξε στὸ ψαροθρόφο κύμα,
ἐνῷ βαθιὰ ἀναστέναζε, καὶ στῆς στεριάς μιὰν ἄκρη
τὸν πῆγε, ὅπου πρωτύτερα δέ Θυέστης κατοικοῦσε
καὶ τότε ἐκεῖ καθόντανε δέ Αἴγισθος δέ γιός του. 525
Κι δταν φαινόντανε ἀπαθος δέ γυρισμός του ἐκεῦθε
καὶ πρύμος γύρισε δέ καιρός καὶ πῆγαν στὴν πατρίδα,
χαρὰ γεμάτος ἔφτασε στὴν ποθητή του γώρα

κι ἔσβησε καὶ τὸ χῶμα τῆς φιλοῦσε μὲ λαχτάρα,
κι ἔχυνε δάκρυα φλογερὰ στὴ γῆς ἀπ' τὴ χαρά του. 530
Τότε ἀπ' τὴ βίγλα ἔνας σκοπὸς τὸν εἶδε, πού 'χε βάλει
ὅ δολοπλόκος Αἴγισθος καὶ ρόγα τοῦ 'χε τάξει
πῶς θὰ τοῦ δώσῃ δυὸ φλουριά, κι δλοχρονὶς φυλοῦσε,
μήν ἔρθη πίσω ἀπάντεχος κι ἀδράξῃ τ' ἄρματά του,
κι ἔτρεξε στὸ παλάτι εὐτὺς τὴν εἰδηση νὰ φέρη, 535
κι ἀμέσως βρῆκε ὁ Αἴγισθος τὴ δολερή του τέχνη.
Εἴκοσι διάλεξε παιδιά τὰ πιὸ γερὰ στὴ χώρα
κι ἔνα καρτέρι τοῦ 'στησε. Κι ἀπ' τ' ἄλλο μέρος πάλε
τραπέζι εἴπε κι ἐτοίμασαν, καὶ πῆγε νὰ καλέση
μ' ἀμάξια καὶ μ' ἀλόγατα τὸ βασιλιὰ 'Αγαμέμνο, 540
ὅ ἔδιος μὲ κακὸ σκοπό. Καὶ στὸ τραπέζι ἀπάνω
ἀνύποπτο τὸν σκότωσε ὅπως κανεὶς τὸ βόδι
σκοτώνει μέσα στὸ παχνί. Κι ἀπ' τοὺς συντρόφους πού 'χαν
τ' 'Ατρέα ὁ γιὸς κι ὁ Αἴγισθος δὲ γλίτωσε κανένας,
μόν' ὅλοι σκοτωθήκανε μὲς στὸ ψηλὸ παλάτι ». 545

"Ἐτσι εἴπε καὶ στὰ στήθια μου ραγίστηκε ἡ καρδιά μου
κι ἔκλαιγα ἀπάνω στοῦ γιαλοῦ τὴν ἄμμο καθισμένος,
μήτε ἥθελα πιὰ τὴ ζωὴ κι ἥλιου νὰ βλέπω ἀχτίδα.
Κι ἔπειτα πιὰ ἀφοῦ χόρτασα νὰ κλαίω καὶ νὰ κυλιέμαι
τότε ἔτσι μοῦ 'πε ὁ ἄψευτος ὁ γέρος τοῦ πελάγου. 550
«Ἐτσι μὴν κλαῖς ἀδιάκοπα κι αἰώνια, γιὲ τ' 'Ατρέα,
γιατὶ δὲ βγάζουμε ὅφελος. Κι ἔλα — καιρὸ μὴ χάνης —
κοίταξε στὴν πατρίδα σου πῶς γλήγορα θὰ φτάσης.
Γιατὶ δὲν ξέρω ἂν ζωντανὸ τὸν Αἴγισθο ἐκεῖ θά 'βρης
ἢ νὰ τὸν κόψῃ ἂν πρόφτασε ὁ θεῖκὸς 'Ορέστης,
καὶ τότε στὸ νεκρώσιμο τραπέζι θὰ καθίσης ». 555

"Ἐτσι εἴπε καὶ στὰ στήθια μου, μ' ὅσο κι ἀν εἰχα πόνο,
πάλε μοῦ γλύκανε ἡ καρδιά κι ἡ ἀφοβὴ ψυχή μου,
κι ἔτσι στὸ γέρο μίλησα μὲ πεταχτά μου λόγια.
« Αὐτοὺς τοὺς ἔμαθα τοὺς δυό. Τὸν τρίτο τώρα πές μου, 560
ποὺ παραδέρνει ζωντανὸς στῆς θάλασσας τὰ πλάτια,
ἢ πέθανε. Θέλω κι αὐτό, κι ἀς κλάψω, νὰ τ' ἀκούσω ».

Εἶπα κι εὐτὺς μ' ἀπάντησε μὲ δύο του λόγια ὁ γέρος:
«Ο τρίτος τοῦ Λαέρτη ὁ γιὸς ποὺ κατοικεῖ στὸ Θιάκι.

- Τὸν εἶδα ἀπάνου σὲ νησὶ δάκρυα πικρὰ νὰ γύνη
μὲς στῆς νεράιδας Καλυψῶς τὸ σπίτι, ποὺ ἀθελά του
τὸν ἐμποδίζει, οὔτε μπορεῖ νὰ φτάσῃ στὴν πατρίδα
γιατὶ δὲν ἔχει μὲ κουπὶα καράβι μήτε ναῦτες
στὰ στήθια ἀπάνω τὰ πλατιὰ νὰ φύγῃ τοῦ πελάγου. 565
- Μὰ τὸ δικό σου ρίζικὸ δὲν εἰναι, γιέ τ' Ἀτρέα,
νὰ βρῆς ἐδῶ τὸ θάνατο στ' ἀλογοβόσκητο Ἀργος,
μόν' θὰ σὲ στείλουν οἱ θεοὶ μὲς στὸν Ἡλύσιο κάμπο,
ὅπου ὁ ξανθὸς Ραδάμανθος, στὰ πέρατα τοῦ κόσμου,
κι ὅπου χαρούμενη ἡ ζωὴ διαβαίνει τῶν ἀνθρώπων. 570
- Δὲν πέφτει χιόνι οὔτε βροχὴ κι οὔτε βαρὺς χειμώνας,
μόν' πάντα χύνει ὁ Ὥκεανὸς γλυκόπνευτου Ζεφύρου
ἥσυχο ἀγέρι φέρνοντας ἀνάσα στοὺς ἀνθρώπους,
γιατὶ τοῦ Δία εἰσαι γαμπρὸς μιὰ πόγχεις τὴν Ἐλένη ». 575
- "Ἐτσι εἴπε καὶ στὴ θάλασσα βουτάει τὴν κυματούσα.
Τότε κι ἐγὼ στοὺς ναῦτες μου καὶ στὰ καράβια πῆγα
μ' ἀπειρες συλλογὲς στὸ νοῦ στὸ δρόμο ποὺ τραβοῦσα. 580
- Σὰν ἥρθαμε στὴ θάλασσα καὶ στὰ καράβια κάτου
λίγο στὸ πόδι φάγαμε κι ἡ ἀφθαρτη ἥρθε ἡ νύχτα,
καὶ τότε κοιμηθήκαμε στῆς θάλασσας τὴν ἄκρη.
Σὰν ἥρθε ἡ ροδοδάχτυλη νυχτοθρεμμένη Αὔγούλα,
ρίζαμε πρῶτα στὸ γιαλὸ τὰ ἴσομετρα καράβια
καὶ τὰ πανιὰ σηκώσαμε, σὰν μπῆκαν τὰ κατάρτια,
κι οἱ ναῦτες μέσα πήδησαν καὶ κάθισαν στοὺς μπάγκους
ἀράδα καὶ τὰ κύματα μὲ τὰ κουπὶα χτυποῦσαν. 585
- Πίσω στὸ Νεῖλο ἀράξαμε, τὸ διόθρεφτο ποτάμι,
πάλε τὰ πλεῖα κι ἔκαμα λυτρωτικὲς θυσίες
κι ἔχτισα μνῆμα, τῶν θεῶν σὰν ἔπαψε τὸ πεῖσμα,
στὸν Ἀγαμέμνο, ἀθάνατη ἡ δόξα του νὰ μείνῃ.
Κι δταν τὰ τέλειωσα ὅλα αὐτά, ζεκίνησα, μὲ πρύμο
ἀγέρι πόστειλε ὁ θεὸς κι ἔφτασα στὴν πατρίδα. 590
- Μόν' στάσου ἀκέμα σπίτι μου δέκα δώδεκα μέρες
νὰ σ' ἐτοιμάσω κι ὅμορφα νὰ σοῦ χαρίσω δῶρα
τρία γοργόδρομα ἀλογα καὶ τορνεμένο ἀμάξι
κι ἔνα ποτήρι στοὺς θεοὺς νὰ στάζῃς τοὺς οὐράνιους
νὰ τόχης ὅσο ποὺ νὰ ζῆς κι ἐμένα νὰ θυμᾶσαι ». 595
- 600

Τότε ἔτσι πάλε ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τοῦ κάνει
 « Μὴ μ' ἐμποδίζεις πιὸ πολὺ νὰ φύγω, γιὲ τ' Ἀτρέα.
 Θά' θελα χρόνο διάκληρο νὰ κάθουμαι κοντά σου,
 χωρὶς νὰ θυμηθῶ γονιούς καὶ νὰ ποθήσω σπίτι,
 τόσο πολὺ ποὺ χαίρουμαι τὰ λόγια σου ν' ἀκούγω.

605

Μὰ στενοχωρηθῆκανε οἱ ναῦτες μου στὴν Πύλο
 κι ἀτός σου ἐδῶ μὲ κράτησες πολὺν καιρὸν κοντά σου.
 Κι δ, τι μοῦ δώσῃς δῶρο σου θὰ τό χω θησαυρό μου.
 « Ομως μαζί μου τ' ἄλογα στὸ Θιάκι δὲν τὰ παίρνω,
 μόν' θὰ τ' ἀφήσω πάλε ἐδῶ καμάρι σου νὰ τὰ χηρεῖ.
 Γιατὶ ἔχεις κάμπο ἀπλόχωρο ποὺ βγάζει πλήθιστο στάρι,
 βίκο, τριψύλλι, κάπαρη, ψιλόσταχο ἀσπροκρίθι.
 Τὸ Θιάκι δρόμους ἀνοιχτούς δὲν ἔχει οὔτε λιβάδια.
 Τόπους κατσικοβόσκητος, μὰ πιὸ χαριτωμένος
 ἀπ' ἄλλους ἀλογότεπους. Γιατὶ νησὶ κανένα
 δσα κυκλώνει ἡ θάλασσα δὲν εἶναι ἀλογοθρόφο
 μήτε λιβάδια ἔχει καλὰ καὶ πιὸ πολὺ τὸ Θιάκι ».

610

Ἐίπε καὶ χαμογέλασε ὁ βοερὸς Μενέλαος
 κι εὐτὺς τὸ χέρι τοῦ σφίξε κι ἀγαπημένα τοῦ πε.
 « Εἶσαι ἀπὸ αἷμα ἀρχοντικὸν κι ἔτσι μιλᾶς, παιδί μου.

615

Μετὰ χαρᾶς—γιατὶ μπορῶ—τὰ δῶρα θὰ τ' ἀλλάξω.
 Κι ἀπ' δσα ἔχω πολύτιμα στὸ σπίτι θὰ σοῦ δώσω
 δ, τι εἶναι τ' ὅμορφότερο καὶ πιὸ πολὺ ποὺ ἀξίζει.
 « Ενα ἀσημένιο σκαλιστὸ κροντήρι θὰ σοῦ δώσω,
 ποὺ μὲ χρυσὸ τὰ χείλια του εἶναι δεμένα ἀπάνω,

625

δουλειά τοῦ Ἡφαίστου. 'Ο Φαίδιμος μοῦ τό δώσεις
 τῶν Σιδονιῶν ὁ βασιλιάς, σὰ μὲ φιλοξενοῦσε
 στὸ γυρισμὸ στὸ σπίτι του. Κι αὐτό, θὰ σ' τὸ χαρίσω ».

Σὰν τέτοια οἱ δύο τους ἔλεγχαν μιλώντας μεταξύ τους.
 Κι οἱ παραγιοὶ πηγαίνανε στοῦ βασιλιὰ τὸ σπίτι
 κι ἔφερναν δυνατὸ κρασί, ἀρνιὰ πηγαίνανε ἄλλοι,
 κι οἱ ὅμορφομαντίλωτες γυναικεῖς κουβαλοῦσαν
 ψωμιά, κι ἔκεινοι ἐτοίμαζαν τραπέζι στὸ παλάτι.

630

Μπρὸς στοῦ Δυσσέα τὸ ψηλὸ παλάτι κι οἱ μνηστῆρες
 μὲ δίσκους διασκέδαζαν κι ἄλλοι ἔριχναν κοντάρι
 δπου καὶ πρίν, σὲ γῆς στρωτή, γεμάτοι μὲ περφάνιες

635

Κάθουνταν κι ο δ θεόμορφος Εύρύμαχος κι ο 'Αντίνος,
δλων τῶν ἄλλων ἀρχηγοὶ καὶ στὴν ἀντρεία πρῶτοι.

Τότε ο Νοῆμος ἔφτασε τοῦ Φρόνιου ο γιὸς κοντά τους
καὶ τὸν 'Αντίνο ρώτησε μὲ δύο του λόγια κι εἶπε·

« Ξέρεις ἐδῶ ο Τηλέμαχος, 'Αντίνο, η δὲν τὸ ξέρεις
ποιά μέρα ἀπ' τὴν ἀμμουδερὴ τὴν Πύλο θὰ γυρίσῃ;

Μου πῆρε τὸ καράβι μου καὶ τὸ χω ἀνάγκη τώρα
νὰ σύρω στὴν ἀπλόχωρη τὴν "Ηλιδα, όπου βόσκουν

δώδεκα ἑκατόντα μου μαζὶ μὲ τὰ μουλάρια
ἄστρωτα, δουλευτάδικα, νὰ φέρω ἔνα νὰ στρώσω».

640

Ἐτοι εἶπε, κι δλοι σάστισαν γιατὶ δὲν τὸ θαρροῦσαν
στὴν Πύλο πῶς θὰ πήγαινε, μόν' κάπου ἐδῶ πῶς θὰ 'ταν
στ' ἀρνιά του η στὸ χοιροβοσκὸ η καὶ στὰ κτήματά του.
Τότε ο 'Αντίνος γύρισε τοῦ Εὔπειθη ο γιὸς κι ἔτσι εἶπε·

« Μίλα καλά. Πότε ἔφυγε; Ποιοὶ πῆγαν ἀπ' τὸ Θιάκι
παιδιά μαζί του διαλεχτά; Σκλάβους η παραγιούς του
πῆρε ὅταν ἔφυγε; Κι αὐτὸ μποροῦσε νὰ τὸ κάμη.

Κι ἔνα ἄλλο μίλα μου σωστά, καλὰ νὰ καταλάβω.
δίχως νὰ θέλης, στανικῶς σου πῆρε τὸ καράβι

η τὸ ψεύτης καὶ τὸ δωσεῖς ποὺ χάρη σου ζητοῦσε;»

645

Τότε ἔτσι καὶ τοῦ Φρόνιου ο γιὸς τ' ἀπάντησε ο Νοῆμος·
« Τό δωσα μὲ τὴ γνώμη μου. Τί θά 'κανε ὅποιος ἄλλος,
ὅταν τέτοιο ἀρχοντόπαιδο, μὲ λύπες στὴν καρδιά του,
τοῦ τὸ ζητοῦσε; Δύσκολο νὰ πῆς πῶς δὲν τὸ δίνεις.

Καὶ τὰ παιδιά ποὺ ἀκλούθησαν μαζὶ του εἶναι τὰ πρῶτα
τοῦ τόπου, καὶ τὸ Μέντορα εἰδα ἀρχηγό τους νὰ χουν,
εἴτε θεό. Τόσο πολὺ μ' ἔκεινον ἥτανε δόμοιος.

Μὰ αὐτὸ μὲ κάνει ν' ἀπορῶ. Γιατὶ εἰδα ἐδῶ χτές πάλε
αὐγὴ αὐγὴ τὸ Μέντορα. Καὶ στὸ καράβι τότε
μπῆκε κι αὐτὸς καὶ πήγαινε στὴν Πύλο μὲ τοὺς ἄλλους».

650

Εἶπε, καὶ πήγαινε ἔπειτα στὸ πατρικό του σπίτι,
κι ἀγαναχτοῦσε αὐτῶν τῶν δύο στὰ σωθικά η καρδιά τους
καὶ τοὺς μνηστῆρες κάθισαν κι ἔπαψαν τοὺς ἀγῶνες.

Τότε ἔτσι τοῦ Εὔπειθη ο γιὸς τοὺς μίλησε ο 'Αντίνος,
ἀφρίζοντας κι ἀπ' τὸ θυμό τὰ μαῦρα σωθικά του
φούσκωναν κι ἔχυναν φωτιές τὰ μάτια του καὶ σπίθες.

660

- « Μωρέ, παράτολμη δουλειά, νὰ κάμη τὸ ταξίδι
αὐτὸ ὁ Τηλέμαχος κι ἐμεῖς δὲν τὸ ψηφίσαμε ὅλοι.
- Κι ἔτσι ἔνα ἀνήλικο παιδί, στὸ πεῖσμα τόσων ἄλλων,
μᾶς ἔφυγε κι ἐτούμασε καράβι κι ἀπ' τὸν τόπο
διάλεξε τὰ καλύτερα παιδιά νὰ τἄν μαζί του.
- Καὶ σ' ἄλλα ἀκόμα βάσανα πιὸ πέρα θὰ μᾶς βάλη.
Μὰ πρὶν τὴν νιότη του χαρῇ ὅς τοῦ τὴν σβήση ὁ Δίας.
- Κι ἐλάτε, δῶστε μου γοργό, μ' εἴκοσι ναῦτες, πλοῖο,
ὅταν γυρίζῃ νά 'ρχεται, καρτέρι νὰ τοῦ στήσω,
ὅπου χωρίζει τὸ στενό τὴν Σάμη καὶ τὸ Θιάκι,
καὶ τὸ ταξίδι νὰ τοῦ βγῆ κακὸ τοῦ κεφαλιοῦ του ».
- “Ἐτσι εἶπε, κι ὅπως ὅριζε, ναὶ τ' ἀπαντήσανε ὅλοι.
- Κι εὐτὺς σηκώθηκαν νὰ πᾶν στὸ σπίτι τοῦ Δυσσέα.
- “Ωρα δὲν ἔκαμε πολλὴ νὰ μάθη ἡ Πηγελόπη,
ὅσα οἱ μνηστῆρες φτῆς καρδιᾶς τὰ βάθη μελετοῦσαν.
- Τῆς τὰ 'πε ὁ κράχτης Μέδοντας ποὺ ἀκουσε τὴ βουλή τους,
ἐνῶ ἦταν δξω στήν αὐλή, κι ἐκεῖνοι μὲς στὸ σπίτι
τὰ 'ψαιναν καὶ τὰ πρόφτασε τῆς Πηγελόπης ὅλα.
- Καὶ στὸ κατώφλι ὡς πάτησε, τοῦ κάνει ἡ Πηγελόπη·
« Κράχτη, γιατὶ σὲ στείλανε οἱ ἄχαροι μνηστῆρες:
"Η μήπως ἥθεις γιὰ νὰ πῆς στὶς δουῆς τοῦ Δυσσέα
ν 'ἀφήσουν κάθε τους δουλειά, τραπέζι νὰ ἐτοιμάσουν.
- Μήτε κι ἔδω νὰ ἰδοῦν χαρὲς μήτε κι ἀλλοῦ νὰ σώσουν,
κι ἂς εἰναι τὸ τραπέζι αὐτὸ ποὺ κάνουν τὸ στερνό τους,
ποὺ κουβαλιέστε ἔδω συχνὰ κι ἀχόρταγα τοῦ τρῶτε
τοῦ Τηλεμάχου μου τὸ βιός. Μήτε ἔχετε ἀκουστά σας
ἄλλοτε, ἀπ' τοὺς πατέρες σας, ποιός ἦταν ὁ Δυσσέας,
ποὺ δὲν ἀδίκησε ἀνθρωπο, κακὸ δὲν εἶπε λόγο,
σ' ὅλο τὸν τόπο, ὅπως συχνὰ τὸ 'χουν οἱ βασιλιάδες
ἄλλους ἀνθρώπους ν' ἀγαποῦν, νὰ κατατρέχουν ἄλλους.
Μὰ ἐκεῖνος σὲ ἀνθρωπο κακὸ δὲν ἔκαμε ποτέ του.
- Σᾶς ὅμως φάνεται ἡ ψυχὴ καὶ τ' ἀπρεπά σας ἔργα.
Μήτε στὸν εὐεργέτη σας στερνὰ χρωστᾶτε χάρη ».
- Κι ὁ Μέδοντας ἀπάντησε μὲ τὴν σοφή του γνώμη·
« "Αμποτε αὐτό, βασίλισσα, τὸ πιὸ κακὸ καὶ νά 'ταν.
Μόν' ἄλλο μεγαλύτερο σοφίζονται οἱ μνηστῆρες,

κι ἀπ' ὅλα τ' ἄλλα πιὸ φριχτό, ποὺ ἀς μὴν τὸ δώσῃ ὁ Δίας.
Σκοπεύουν τὸν Τηλέμαχο στὸ γυρισμό του ἀπάνω,
νὰ τὸν χαλάσουν μ' ἄπονο μαχαίρι, ποὺ νὰ μάθῃ
πῆγε γιὰ τὸν πατέρα του στὴν Πύλο καὶ στὴ Σπάρτη».

Ἐπει, κι αὐτῆς τὰ γόνατα κοπῆκαν κι ἡ καρδιά της
κι ὥρα πολλὴ δὲν μπόρεσε μιὰ λέξη νὰ μιλήσῃ.
Τῆς πιάστηκε ἡ γλυκιά φωνή, τῆς βούρκωσαν τὰ μάτια,
κι ἀργὰ πιὸ τέλος ἀνοίξε τὸ στόμα της κι ἔτσι εἶπε.
«Κράχτη, γιατὶ μοῦ μίσεψε—γιὰ πές μου—τὸ παιδί μου;
Δὲν εἶχε ἀνάγκη στὰ γοργὰ νὰ μπαίνῃ τὰ καράβια
ποὺ γίνονται τῆς θάλασσας ἀμάξια γιὰ τοὺς ἄντρες,
καὶ στ' ἀφρισμένα πέλαγα τ' ἀτέλειωτα τοὺς πᾶνε.
«Η θέλει νὰ χαθῇ ἀπ' τὴ γῆς καὶ τ' ὅνομά του ἀκόμα;»

Κι ὁ Μέδοντας ἀπάντησε μὲ τὴ σοφὴ του γνώμη:
«Δὲν ξέρω ἂν τὸν ξεσήκωσε κανεὶς θεὸς ἢ μίνος
νὰ πάνη στὴν Πύλο κίνησε νὰ μάθῃ, ἢν θὰ γυρίση
στὸ σπίτι του ὁ πατέρας του, ἢ ποιά τὸν βρῆκε μοίρα». 725

“Ἐτσι εἶπε κι ἔφυγε ἔπειτα γιὰ τοῦ Δυσσέα τὸ σπίτι.
Κι αὐτῆς στὰ στήθια χύθηκε καρδιοφλογίστρα λύπη
κι οὔτε βαστοῦσε σὲ θρονὶ νὰ κάτση—ποὺ ἔχε πλῆθος—
μόν' στὸ κατώφλι κάθουνταν τοῦ καλοκαμωμένου
κοιτώνα της κι ἔκλαιγε ἔκεῖ κι οἱ σκλάβες, δσες εἶχε
στὸ σπίτι της, γριές καὶ νιές, σιγόκλαιγαν μαζὶ της.
Μοιρολογοῦσε κι ἔλεγε σ' αὐτὲς ἡ Πηνελόπη:

«Καλές μου, ἀκοῦστε, ἄχ, οἱ θεοὶ τὰ πιὸ πικρὰ φαρμάκια
σὲ μένα ἀπ' ὅλες μοῦ ὀδωσαν τὶς συνανάθροφές μου,
πόχασα πρῶτα τὸν καλὸ τὸν ψυχωμένο μου ἄντρα
ποὺ σὲ λογῆς χαρίσματα τοὺς Δαναοὺς περνῦσε
κι εἶναι μεγάλη ἡ δόξα του στ' "Αργος καὶ στὴν Ἐλλάδα"
καὶ τώρα πάλε μ' ἄρπαξαν οἱ μπόρες τὸ παιδί μου,
ἀπ' τὸ παλάτι, ἔτσι ἀδόξα, χωρὶς νὰ ξέρω ἡ ἔρμη
πώς ἔφυγε. Καὶ σᾶς καμιᾶς δὲ βάσταξε ἡ καρδιά της,
καημένες, στὸ κρεβάτι μου νὰ ἥθη νὰ μὲ ξυπνήσῃ,
ποὺ ξέρατε πώς ἔφυγε μὲ μελανὸ καράβι.
Γιατὶ ἀν τὸ μάθαινα σ' αὐτὸ πῶς τρέχει τὸ ταξίδι,
τὸ δίχως ἄλλο θά μενε κι ἀς τὸ θελε νὰ φύγη,

η μὲς στὸ σπίτι μου νεκρή θ' ἀφηνε ἐμένα πρῶτα.
 Μόν' μιὰς ἀς φωνάξῃ σερπετὴ τὸ γέρο τὸ Δολίο,
 τὸ δοῦλο ποὺ ὁ πατέρας μου μοῦ 'δωσε ἐδῶ ὅταν ἥρθα
 κι εἶναι μὲς στὸν πολύδεντρο τὸν κῆπο καὶ δουλεύει,
 νὰ τρέξῃ κι ὅλα νὰ τὰ πῆ στὸ γέρο τὸ Λαέρτη.
 "Ισως ἔκεινος στοχαστὴ καμιὰ βουλὴ στὸ νοῦ του
 κι ἐδῶ ὅταν ἔρθη νὰ κλαυθῇ στὸν κόσμο, πώς γυρεύουν
 νὰ τοῦ χαλάσουν τὸ παιδί τοῦ γιοῦ του τοῦ Δυσσέα ».

Τότε ἔτσι ή βάγια Εύρύκλεια τῆς Πηγελόπης εἶπε·
 « Θέλεις, κυρά μου, σφάξε με μὲ τ' ἄπονο μαχαίρι,

θές χάρισέ μου τὴ ζωή. Μὰ δὲ θὰ κρύψω λέξη.

Τὰ γνώριζα ὅλα κι ἐδωσα σ' αὐτὸν ὅσα ζητοῦσε

θροφές καὶ κόκκινο κρασὶ κι ὅρκο μεγάλο πῆρα

νὰ μὴ σοῦ πῶ πρὶν δώδεκα μερόνυχτα περάσουν

ἡ τὸν ποθήσης μόνη σου, πώς ἔφυγε ἀν ἀκούσης,

γὰ νὰ μὴν κλαῖς καὶ τ' ὅμορφο χαλᾶς τὸ πρόσωπό σου.

Κι ἀφοῦ λουστῆς καὶ καθαρὰ φορέσης στὸ κορμί σου

ἀνέβα μὲ τὶς δοῦλες σου στὸ σπίτι σου κι εὐχήσου

στὴν κόρη, τὴ θεὰ Ἀθηνᾶ, τ' ἀσπιδοφόρου Δία,

κι ἀς τὸν φυλάξῃ ἡ χάρη τῆς ἀπ' τὸ σκληρὸ τὸ χάρο.

Καὶ μὴν πικραίνης τὸν πικρὸ τὸ γέρο τὸ Λαέρτη,

γιατὶ θαρρῶ πώς οἱ θεοὶ τὸ γένος τοῦ Ἀρκεισία

δὲ θὰ τ' ἀφήσουν νὰ χαθῇ, μόν' κάποιος θ' ἀπομείνη

νά 'χη τὰ σπίτια τὰ φηλά, τὰ καρπερὰ χωράφια ».

Εἶπε, καὶ τῆς μαλάκωσε τὸ θρῆνο καὶ τὰ δάκρυα

τὰ 'παψε, κι ἀφοῦ λούστηκε καὶ φόρεσε καθάρια

στ' ἀνώι μὲ δοῦλες πήγαινε καὶ σὲ πανέρι μέσα

βάζοντας κριθαρόσπυρα στὴν Ἀθηνᾶ δεόνταν·

« "Ακου με, κόρη ἀνίκητη τ' ἀσπιδοφόρου Δία,

ἀν σου 'καψε δ πολύσοφος στὸ σπίτι του ὁ Δυσσέας

καμιὰ φορὰ παχιὰ μηριὰ βοδιῶν ἦ καὶ προβάτων,

θυμήσου τα κὰν τώρα αὐτὰ καὶ σῶσε τὸ παιδί μου,

κι ἀπ' τοὺς κακόβουλους αὐτοὺς μνηστῆρες λύτρωσέ μας ».

Εἶπε μὲ θρήνους κι ἀκουσε τὴ δέηση ἡ Παλλάδα.

Σάλαγο κάμαν στὸ ἴσκιερὸ παλάτι κι οἱ μνηστῆρες

κι ἔτσι ἔνας ἀρχισε ἀπ' τοὺς νιοὺς τοὺς φαντασμένους κι εἶπε·

745

750

755

760

765

770

775

780

«Τὸ γάμο ἡ πολυγύρευτη βασίλισσα ἐτοιμάζει,
χωρὶς νὰ ξέρη τί χαμδς τὸ γιό της περιμένει».

“Ετσι εἶπε, μὰ δὲν τά ξέρε κανεὶς τὸ τί εἶχε τρέξει.

Τότε ὁ Ἀντίνος ἀρχισε κι ἔτσι στοὺς ὅλους εἶπε·

«Κακημένοι, ἀφῆστε τὰ παχιὰ τὰ λόγια αὐτὰ ποὺ λέτε, 785
μὴν τρέξῃ μέσα καὶ τὰ πῆ κανεὶς τῆς Πηγελόπης.

Κι ἀς σηκωθοῦμε ἀθόρυβα νὰ βάλουμε στὸ δρόμο,
αὐτὸ ποὺ σ' ὅλους δέρεσε τὸ σχέδιο νὰ τελέψῃ».

“Ετσι εἶπε κι εἴκοσι παιδιὰ τὰ πρῶτα ξεχωρίζει
καὶ κίνησαν στὴν ἀμμουδιὰ καὶ στὸ γοργὸ καράβι.

Τὸ ρίχνουν πρῶτα στὸ γιαλὸ καὶ τὸ κατάρτι σταίνουν
καὶ τὰ πανιὰ σηκώσανε στὸ μελανὸ καράβι

καὶ στὰ κουπιὰ περάσανε πετσένιους τροπωτῆρες,
ὅλα μὲ τάξη κι ἀνοιξαν τ' ἀσπρα πανιά του ἀπάνω.

Κι οἱ μπιστεμένοι παραγιοι θροφές τοὺς κουβαλοῦσαν.

Κι ἀφοῦ τ' ἀράξαν ἀνοιχτὰ καὶ βγήκανε δέξα οἱ ναῦτες,
λίγο στὸ πόδι φάγανε, ὅσο νὰ ῥθῇ τὸ βράδυ.

Κι ἡ Πηγελόπη ἡ φρόνιμη στ' ἀνώι ήταν ἀπάνω
δίχως φαῖ, δίχως νερὸ κι ὅλο στὸ νοῦ της εἶχε
ἄν ὁ μονάκριβός της γιὸς θὰ γλίτωνε ἀπ' τὸ χάρο,

ἡ θάσιθηναν τὴν νιότη του οἱ ἄχαροι μνηστῆρες.

Κι ὅσα μὲς στὸ κεφάλι του λιοντάρι τρομασμένο
στριφογυρίζει ὅταν βρεθῇ σὲ πλῆθος μέσα ἀνθρώπων
ποὺ τὸ κυκλώνουν δολερά, τόσα κι ἡ Πηγελόπη,
κι ἔπεισε καὶ κοιμήθηκε καὶ λύθηκαν οἱ ἄρμοι της.

Τότε ἄλλο ἡ λιοπερίχυτη σοφίστηκε ἡ Παλλάδα.

Φάντασμα φτιάνει πόδιοιαζε μὲ τὴν Ἰφθίμη σ' ὅλα,
τὴν κόρη τοῦ καλόψυχου Ἰκάριου, ποὺ γυναίκα
τὴν εἶχε πάρει ὁ Εὔμηλος μὲς στὶς Φερές ἀφέντης,
καὶ στὸ παλάτι τὸ στειλε τοῦ τολμηροῦ Δυσσέα

νὰ σταματήσῃ τὸν πικρὸ τῆς Πηγελόπης θρῆνο,
πόκλαιγε καὶ χτυπιούντανε κι ἔχυνε δάκρυα μαῦρα.

Κοντὰ ἀπ' τοῦ σύρτη τὸ λουρὶ μὲς στὸν δόντα της μπῆκε
κι ἀπάνω ἀπ' τὸ κεφάλι της πάκι στέκει καὶ τῆς κάνει.

«Κοιμᾶσαι, Πηγελόπη μου, μὲ τὴν καρδιὰ καμένη.

Μὰ δὲ σ' ἀφήνουν οἱ θεοὶ νὰ κλαῖς καὶ νὰ χτυπιέσαι

785

790

795

800

805

810

815

καὶ θὰ τὸν δῆς μὲ τὸ καλὸ τὸ γιό σου νὰ γυρίση.

Γιατὶ δὲν ἔχει ἀπ' τοὺς θεοὺς ἀπάνω του κατάρα».

Κι ἡ Πηγελόπη ἡ φρόνιμη τῆς μίλησε ἔτσι κι εἶπε,
μὲς στὸ βαθὺ τὸν ὑπὸ της καὶ στὸ γλυκὸ δύνειρό της:

820

« Γιατὶ ἥρθες, ἀδερφούλα μου; Συχνὰ δὲ μᾶς θυμᾶσαι,
γιατὶ κι ἀλάργα κάθεσαι, σὲ ἀπόμακρο παλάτι.

Μοῦ λές ν' ἀφήσω τοὺς καημούς, τοὺς πόνους νὰ ξεχάσω,
ποὺ μοῦ σαλεύουν τὸ μυαλὸ καὶ τὴν καρδιὰ μοῦ σφάζουν,
πόχασα πρῶτα τὸν καλὸ τὸν ξακουσμένο μου ἄντρα,

825

ποὺ σὲ λογῆς χαρίσματα τοὺς Δαναοὺς περνοῦσε
κι εἶναι μεγάλη ἡ δόξα του στ' Ἀργος καὶ στὴν Ἐλλάδα.

Καὶ τώρα πάλε μὲ βαθὺ καράβι πῆγε ὁ γιός μου,
ποὺ ναι μικρὸς κι ἀμάθητος στὸν κόσμο καὶ στοὺς κόπους.

830

Γι' αὐτὸν πονῶ τὸ πιὸ πολύ, παρὰ γιὰ τὸ Δυσσέα

καὶ τρέμω κι ὅλο νοιάζουμαι μήπως κακὸ μοῦ πάθη,
στὰ πέλαγα ποὺ βρίσκεται, στὶς ξενιτιές ποὺ τρέχει.

Γιατὶ εἶναι ἀρίφνητοι οἱ ὄχτροι ποὺ τὸ κακό του θέλουν
καὶ νὰ τοῦ σβήσουν τὴ ζωὴ πρὶν φτάση στὴν πατρίδα».

835

Καὶ τὸ ἴσκιερδ τὸ φάντασμα τῆς μίλησε ἔτσι κι εἶπε·

« Κάμε καρδιὰ κι ἀς μὴ δειλιᾶ τόσο πολὺ ἡ ψυχὴ σου
γιατὶ ἔχει ἐκεῖνος ὁδηγὸ ποὺ κι ἄλλοι θὰ ποθοῦσαν,

τὴ λιοπερίχυτη Ἀθηνᾶ, ποὺ σώνει ἡ δύναμη της.

Αὔτῃ καὶ σένα πόνεσε, ποὺ σὲ σπαράζει ἡ λύπη
κι ἐδῶ κοντά σου μ' ἔστειλε γι' αὐτὰ νὰ σου μιλήσω».

840

Κι ἡ Πηγελόπη ἡ φρόνιμη τῆς ἀπαντᾷ κι ἔτσι εἶπε·

« Θεὰ κι ἀν εἶσαι κι ἀκουσεῖς φωνὴ θεοῦ ἀθανάτου,
ἄχ, ἔλα γιὰ τὸ δύστυχο Δυσσέα μίλησέ μου,

ἀν εἶναι ἀκόμα στὴ ζωὴ, τὸ φῶς τοῦ ἡλιου ἀν βλέπη
ἢ πέθανε καὶ βρίσκεται στὸν ἄχαρο τὸν "Αδη"».

845

Καὶ τὸ ἴσκιερδ τὸ φάντασμα τῆς ἀπαντᾷ κι ἔτσι εἶπε·

« "Αν ζῇ ἢ ἀν πέθανε, ἀνοιχτὰ δὲ θὰ σου πῶ γιὰ κεῦνον.

Κακὸ εἶναι ἀνεμοσκόρπιστα τὰ λόγια μας νὰ βγαίνουν».

"Ετσι εἶπε κι ἀπ' τὸ σύρτη εύτυς, κοντὰ ἀπ' τὸν παραστάτη,
μὲς στὸν ἀέρα χάθηκε. Κι ἡ Πηγελόπη τότε

850

σηκώθηκε ἀπ' τὸν ὑπὸ της καὶ χάρηκε ἡ καρδιά της,

ποὺ εἶδε ὀλοφάνερο δύνειρο μὲς στὴ βαριὰ τὴ νύχτα.

Τότε οι μνηστῆρες ἔφυγαν στ' ἀφροντυμένο κύμα,
τοῦ Τηλεμάχου τὸ χαμὸ στὸ νοῦ τους μελετώντας.

Βρίσκεται ἔνα πετρόνησο στὴ μέση τοῦ πελάγου,
στὴ βραχωμένη ἀνάμεσα τῇ Σάμῃ καὶ στὸ Θιάκι,
ἡ Ἀστερίδα, ἔνα μικρὸ νησὶ μὲ δυὸ λιμάνια.

Ἐκεῖ τὸν παραμόνευαν, κακὸ καρτέρι τοῦ χαν.

855

Ε

Κι ἀπ' τοῦ λεβέντη Τιθωνοῦ τὴν ἀγκαλιὰ ἡ Αὔγουλα
σηκώνουνταν νὰ φέρη φῶς σ' ὅλους, θεοὺς κι ἀνθρώπους.
Τότε βουλὴ εἶχανε οἱ θεοί, κι ὁ ψηλοβρόντης Δίας
στὴ μέση, ὡς παντοδύναμος, καθόταν, κι ἡ Παλλάδα
θυμοῦνταν καὶ τοὺς ἔλεγε τὰ πάθια τοῦ Δυσσέα.

5

Γιατὶ νοιαζόνταν πόμενε στὸ σπίτι τῆς νεράιδας.

«Δία πατέρα κι οἱ ἄλλοι ἐσεῖς, μακαριστοὶ κι αἰώνιοι,
ἄς μὴ βρεθῆ πιὰ βασιλιὰς στὸν κόσμο σκηπτροφόρος,
πράος, γλυκός, καλόγυναμος, τὸ δίκιο ἄς μὴν τὸ ξέρη,
μόν' πάντα ἄς κάνη τ' ἀνομα κι ἄς εἶναι ἔνας δυνάστης.

10

Πόσο κανεὶς πιὰ τὸ θεϊκὸ Δυσσέα δὲν τὸν θυμᾶται,
ἀπ' βσους ὅριζε λαοὺς καὶ σὰν πατέρας ἦταν

καλός. Μὰ τώρα βρίσκεται σ' ἔνα νησὶ κλεισμένος,
πικρὰ φαρμάκια πίνοντας στὸ σπίτι τῆς νεράιδας
τῆς Καλυψῶς, ποὺ στανικῶς ἔκει τὸν ἐμποδίζει,
καὶ δὲν μπορεῖ στὴν ποθητὴ πατρίδα νὰ γυρίσῃ,
γιατὶ δὲν ἔχει μὲ κουπιὰ καράβι οὐδὲ συντρόφους
στὰ στήθια ἀπάνω τὰ πλατιὰ νὰ φύγῃ τοῦ πελάγου.

15

Καὶ τώρα πάλε μελετοῦν τὸ διάκριβο παιδί του
νὰ τὸ χαλάσουν, σὰ γυρνᾶ στὸν τόπο του, ποὺ πῆγε
·γιὰ τὸν πατέρα του εἰδῆση, τί γίνεται, νὰ μάθη
στὴν πλούσια Λακεδαιμονα καὶ στὴ θεϊκὰ τὴν Πύλο».

20

Κι δ' Δίας τῆς ἀπάντησε δ συγνεφοσυνάχτης·
«Παιδί μου, πῶς τὰ λόγια αὐτὰ σοῦ φεύγουν ἀπ' τὸ στόμα;
'Ατή σου δὲν τὴν ἔκαμες τὴν σκέψη αὐτὴ στὸ νοῦ σου,
πῶς δ' Δυσσέας σπίτι του σὰν πάη νὰ τοὺς πλερώσῃ;
Φέρ' τα ἔσυ τώρα βολικὰ—γιατὶ μπορεῖς—στὸ γιό του,
ἄβλαβος στὴν πατρίδα του νὰ φτάσῃ, κι οἱ μνηστῆρες

25

ἀπραχτοι μὲ τὸ γλήγορο καράβι νὰ γυρίσουν».

“Ἐτσι εἶπε, καὶ στὸ γιό του Ἐρμῆ γυρίζει καὶ τοῦ κάνει· 30
«Ἐρμῆ, καὶ σ’ ἄλλα ἐσύ σωστὸς μανταποφόρος μου εἶσαι.

Σύρε νὰ πῆς στὴν Καλυψώ τὴν ἄσειστη βουλή μας,
πῶς νὰ γυρίσῃ ὁ τολμηρὸς Δυσσέας στὴν πατρίδα,
δίχως τὴν συνοδειὰ θεῶν μήτε θυνητῶν ἀνθρώπων,
παρὰ μ’ ἔνα καλόδετο σκαφί, περνώντας πάθια, 35

σὲ εἴκοσι μέρες στὴ Σχεριὰ τὴν καρπερὴ νὰ φτάσῃ,
ὅπου οἱ Φαιάκοι κατοικοῦν, ἀπ’ τῶν θεῶν τὸ γένος.

‘Ἄπ’ τὴν καρδιά τους σὰ θεὸ θά τὸν τιμήσουν ὅλοι
καὶ μὲ καράβι στὴ γλυκιὰ πατρίδα θά τὸν στείλουν,
ἄφοῦ τοῦ δώσουν ἀρκετά, χαλκό, χρυσὸ καὶ ροῦχα,
πολλά, κι ὅσα δὲ θά παιρνε ποτέ του κι ἀπ’ τὴν Τροία 40

στὸ μερδικό του λάσφυρα, κι ἀν ἀβλαβος γυρνοῦσε.
Γιατὶ τοῦ γράφει ἡ μοίρα του νὰ ἰδῃ τοὺς ποθητούς του,
νὰ φτάσῃ στὴν πατρίδα του καὶ στὸ ψηλό του σπίτι». 45

Εἶπε, κι ὑπάκουουσε ὁ γοργὸς τοῦ Δία ἀποκρισάρης.
Κι ἔδεσε εὐτύς στὰ πόδια του τὰ δυὸ ὅμορφα σαντάλια,
χρυσὰ κι αἰώνια ποὺ μαζὶ μὲ τὴν πνοὴ τοῦ ἀνέμου,
παντοῦ, σὲ ἀτέλειωτες στεριές καὶ πέλαγα τὸν πᾶνε.

‘Ἐπειτα πῆρε τὸ ραβδί, ποὺ ἀνθρώπων— ὅσους θέλει—
μαγεύει μάτια ἡ καὶ ξυπνᾷ πάλες ἄλλους κοιμισμένους.
Μ’ αὐτὸ στὰ χέρια ὁ δυνατὸς Ἀργοφονιὰς πετοῦσε. 50

Κι ἀπ’ τὴν Πιερία σὰν πέρασε χύθηκε ἀπ’ τὸν αἰθέρα
στὸ πέλαγο καὶ πήγαινε στὸ κύμα σὰν τὸ γλάρο,
ποὺ μὲς στοῦ ἀστέρευτου γιαλοῦ τοὺς ἀφρισμένους κόρφους
ψάρια ζητᾶ καὶ τὰ πυκνὰ φτερά του βρέχει ἡ ἄρμη. 55

‘Ἐτσι ὅμοιος πήγαινε ὁ Ἐρμῆς στὰ κύματα τὰ πλήθια.
Σὰν ἔφτασε στ’ ἀπόμακρο νησὶ βγῆκε ὅξω τότε
ἀπ’ τὸ γαλάζιο πέλαγο καὶ στὴ στεριὰ τραβοῦσε,
ὅσο ποὺ βρῆκε μιὰ σπηλιὰ μεγάλη, ὅπου ἡ νεράιδα
καθόντανε ἡ λαμπρόμακλη καὶ μέσα ἔκει τὴν ἥβρε 60

Φωτιὰ μεγάλη εἶχε στὴ στιά καὶ μιὰ εὐωδιὰ ἀπ’ ἀλάργα
μοσκοβιοῦσε στὸ νησί, κέδρου κι ἀφράτης θούγιας
ποὺ καίγουνταν. Κι ἡ Καλυψώ, μ’ ὀλόχρυση σαΐτα
στὸν ἀργαλειό της ὑφαινε καὶ γλυκοτραγουδοῦσε.

- Φούντωνε γύρω στή σπηλιά δροσολουσμένο δάσος
μὲ κυπαρίσσια εύωδιαστά, μὲ πεῦκες καὶ μὲ σκλῆθρα,
ὅπου πλατύφτερα πουλιά φωλιάζανε ἐκεῖ πάντα,
γεράκια κι ἀνοιχτόφωνες κουροῦνες, βαρδοῦπες,
θαλασσοπούλια ποὺ ἀγαποῦν τὰ πέλαγα νὰ σκίζουν,
Κι διλόγυρα στὴν κουφωτὴ σπηλιά ἡταν ἀπλωμένη,
κληματαριά πολύβλαστη σταφύλια φορτωμένη.
70
- Τέσσερις βρύσες στή στεριά γλυκὸν νερὸν ἀναβρύζαν,
κοντά - κοντά, κι ἄλλη ἀπ' ἄλλοι κυλοῦσε τὰ νερά της.
Κι ἀνθοῦσαν γύρω στή σειρὰ λιβάδια μὲ γιοφύλια
καὶ σέλινα, ποὺ ἀν τὰ βλέπε κι ἀθάνατος ἀκόμα,
θὰ σάστιζε καὶ μέσα του θὰ ξάνοιγε ἡ καρδιά του.
75
- 'Εκεῖ στεκόντανε δ 'Ερμῆς καὶ θάμαζε θωρώντας.
Κι ὅλα πιὰ σὰν τὰ χόρτασαν τὰ μάτια του νὰ βλέπουν.
μπῆκε στὴν ἀπλωτὴ σπηλιά, κι ἡ λατρευτὴ νεράιδα,
ὅπως τὸν εἶδε ἀγνάντια της, τὸν γνώρισε ποιός ἡταν.
80
- Γιατὶ οἱ ἀθάνατοι θεοὶ ξέρουν ἔνας τὸν ἄλλο,
κι ἀνίσως κάθεται κανεὶς σ' ἀπόμακρα παλάτια.
Μὰ ἐκεῖ τὸ μεγαλόκαρδο Δυσσέα δὲν τὸν βρῆκε,
μόν' στ' ἀκρογιάλι κάθουνταν, σὰν πάντα, καὶ θρηνοῦσε,
μὲ κλάμα, πόνους, στεναγμούς σπαράζοντας στὰ στήθια,
κι ἔχυνε δάκρυα βλέποντας τὰ πέλαγα τὰ στεῖρα.
85
- Ρώτησε τότε τὸν 'Ερμῆ κι ἡ Καλυψώ ἡ νεράιδα,
σὲ λαμπροσκάλιστο θρονὶ νὰ κάτση βάζοντάς τον·
« Καὶ πῶς μᾶς κόπιασες, 'Ερμῆ, χρυσόραβδε, ἀκριβέ μου
καὶ σεβαστέ; Γιατὶ συχνὰ δὲ μᾶς πολυθυμᾶσαι.
- Πέξ τι ὁρίζεις; Θὰ γενῆ, σοῦ τάζω, δ, τι προστάξης,
ἄν γίνεται ἡ δουλειά ποὺ θὲς κι ἀν μοῦ περνᾶ ἀπ' τὸ χέρι.
Μόν' ἔλα μέσα, κόπιασε νὰ σὲ φιλέψω κάτι ».
90
- "Ετοι εἴπε κι ἔστρωσε ἡ θεὰ τραπέζι μὲ ἀμβροσία
γεμάτο, κι ἔνα κόκκινο τὸν κέρασε νεχτάρι,
κι ἔτρωγε κι ἔπινε δ γοργὸς τοῦ Δία ἀποκρισάρης.
Σὰν ἔφαγε καὶ χάρηκε μὲ τὸ φατὲ ἡ καρδιά του,
τότε μὲ λόγια φιλικὰ τῆς μίλησε ἔτσι κι εἴπε·
« Θεά, θὲδ μὲ ρώτησες γιατὶ ἥρθα, κι ὡς τὸ θέλεις,
τὴν πᾶσα ἀλήθεια θὰ σοῦ πῶ κι ἔγῳ μετὰ χαρᾶς σου.
100

Μ' ἔστειλε ἐδῶ τοῦ Κρόνου ὁ γιός, χωρὶς νὰ θέλω νά 'ρθω.
 Ποιός τόση πικροθάλασσα, ποὺ τελειωμὸ δὲν ἔχει,
 θὰ τὴν περνοῦσε αὐτόθελα; Μήτε ἔχει κὰν στὸ δρόμο
 ἀνθρώπων χῶρες, ποὺ σφαχτὰ καὶ διαλεχτὲς θυσίες
 πολλὲς προσφέρουν στοὺς θεούς. Μὰ τ' ἀσπιδάτου Δία 105
 ἄλλος τὴ γνώμη δὲν μπορεῖ ν' ἀλλάξῃ η νὰ μὴν κάμη.
 Λέει πώς κοντά σου δ πιὸ πικρὸς ἀπ' ὅλους ζῆ τοὺς ἄντρες,
 ποὺ χρόνια ἐννιὰ πολέμησαν στὴ χώρα τοῦ Πριάμου,
 κι ὅταν τὸ κάστρο κάψανε τὸ δέκατο πιὰ χρόνο,
 γιὰ τὴν πατρίδα κίνησαν. Μὰ στὸ ταξίδι ἀπάνω 110
 φταιξανε στὴ θεὰ Ἀθηνᾶ, καὶ σύκωσε ἔνα ἀγέρα
 γι' αὐτοὺς κακοταξίδευτο καὶ κύματα ἀφρισμένα.
 Τότε ὅλοι οἱ ἄλλοι θαρρετοὶ συντρόφοι του χαθῆκαν,
 κι αὐτὸν ἐδῶ τὸν ἔφερε τὸ κύμα κι ὁ ἀγέρας.
 Τώρα νὰ φύγῃ στὴ στιγμὴ ζητᾶ νὰ τὸν ἀφήσῃ. 115
 Γιατὶ δὲ γράφει ἡ μοίρα του, ἀλάργα ἀπ' τοὺς δικούς του
 νὰ κλείσῃ ἐδῶ τὰ μάτια του, μόν' εἶναι ριζικό του
 νὰ ἰδῃ πατρίδα καὶ δικούς καὶ τ' ἀρχοντόσπιτο του».

"Ἐτσι εἶπε, κι ὅλο πάγωσε τῆς Καλυψῶς τὸ αἷμα
 καὶ κράζοντάς τον τοῦ 'λεγε μὲ θυμωμένα λόγια·
 «Σκληροὶ θεοί, ζηλιαρχεῖς, πιὸ πάνω σεῖς ἀπ' ἄλλους,
 ποὺ σκάζετε μὲ τὶς θεὲς ἐν μὲ θητὸ πλαγιάσουν 120
 κι ἀνίσως κάμη ὅμοκλινο καμιὰ τὸν ποθητὸ της.
 Κι ἡ ροδοδάχτυλη Αὔγη τὸν Κυνηγὸ ὅταν πῆρε,
 ἔτσι οἱ γλυκόζωι θεοὶ ζουλέψατε ὅλοι, ὥστου 125
 ἡ Ἀρτεμη, ἡ χρυσόθρονη παρθένα, μὲ σαίτες
 πυκνὲς χτυπώντας, τὴ ζωὴ στὴν Ὁρτυγία τοῦ πῆρε.
 "Ἐτσι κι ὅταν ἡ Δήμητρα, μὲ τὶς σγουρὲς πλεξοῦδες,
 πῆγε σὲ βαθυχόρταρο χωράφι νὰ πλαγιάσῃ 130
 μὲ τὸ Γιασίονα ἀγκαλιά, καμένη ἀπ' τὴν ἀγάπη,
 τό 'μαθε ὁ Δίας στὴ στιγμή, καὶ μ' ἔνα ἀστροπελέκι
 καυτὸ χτυπώντας, τοῦ 'σβησε τὴ νιότη του κι ἔκείνου.
 Τώρα ἔτσι πάλε σκάσατε, θεοί, μαζί μου, πόχω
 ἄντρα θητόν. "Ομως ἐγὼ τὸν ἔσωσα, ὅταν ἔρμος
 σὲ μιὰ καρίνα ἐρχόντανε καβάλα καθισμένος, 135
 γιατὶ μὲ κεραυνὸ καυτὸ στὴ μέση τοῦ πελάγου

τοῦ ἀσπασε τὸ γοργόδρομο καράβι ὃ γιὸς τοῦ Κρόνου.
Τότε ὅλοι οἱ ἄλλοι διαιλεχτοὶ συντρόφοι του χαθῆκαν,
καὶ μόνο του τὸν ἔφερε τὸ κύμα ἐδῶ κι ὃ ἀγέρας.

Τὸν φίλευα, τὸν ἔθρεφα καὶ τὸ ἀλεγα μονάχη
ἀθάνατο κι ἀγέραστο γιὰ πάντα νὰ τὸν κάμω.

"Ομως τὴ γνώμη ἂν δὲν μπορῇ τ' ἀσπιδοφόρου Δία
νὰ τὴν ἀλλάξῃ ἄλλος θεός ἢ νὰ τὴν παρακούσῃ,
ἄς φύγη, ἀφοῦ τὸ πρόσταξε κι ἔτσι τ' ὅρίζει ἐκεῖνος,
στ' ἀστέρευτο τὸ πέλαγος. Ἐγὼ δύμας δὲν τὸν στέλνω.

Γιατὶ δὲν ἔχω μὲ κουπιὰ καράβι οὐδὲ συντρόφους
ποὺ θὰ τὸν πᾶνε στὰ πλατιὰ τῆς θάλασσας τὰ στήθια.
Μὰ πρόθυμα μιὰ συμβουλή—τὸ τάξω—θὰ τοῦ δώσω,
πῶς ἄβλαβος στὴν ποθητὴ πατρίδα του νὰ φτάσῃ».

Τότε ἔτσι πάλε ὁ δυνατὸς Ἀργοφονιὰς τῆς εἶπε:
«Στεῖλε τὸν τώρα. Τὸ θυμὸ τοῦ Δία συλλογίσου,
μὴ σοῦ κακιώσῃ στὰ στερνὰ καὶ θέλη νὰ σὲ βλάψῃ».

"Ἐτσι εἶπε κι ἔφυγε ὁ γοργὸς τοῦ Δία ἀποκρισάρης.
Πῆγε κι ἡ νύφη ἡ σεβαστή, τὸν ἄφοβο Δυσσέα
ζητῶντας, ὅταν ἀκουσε τὴν προσταγὴ τοῦ Δία.
Τὸν ἥψιρε ποὺ καθόντανε κοντὰ στ' ἀκροθαλάσση
κι οὕτε στιγμὴ τοῦ στέγνωναν τὰ μάτια του ἀπ' τὰ δάκρυα,
καὶ τοῦ σβήνε ἡ γλυκιὰ ζωὴ στοῦ γυρισμοῦ τὸν πόνο,
γιατὶ τοῦ γύρισε ἡ καρδιὰ νὰ ζῆ μὲ τὴ νεράιδα.

Μόνο ἀπ' ἀνάγκη στὴ βαθιὰ σπηλιὰ μ' αὐτὴ τὶς νύχτες
ἀθέλητά του πλάγιαζε, κι ἀς τὸν ποθοῦσε ἔκεινη.

"Ομως τὴ μέρα κάθουνταν σὲ βράχους, σ' ἀκρογιάλια,
μὲ κλάμα, πόνους, στεναγμούς σπαράζοντας τὰ στήθια,
κι ἔβλεπε, δάκρυα χύνοντας, τὰ πέλαγα τὰ στεῖρα.
Σιμά του στάθηκε ἡ θεά καὶ λυπημένα τοῦ 'πε·

«Καημένε, ἐδῶ δὲ πιὰ μὴν κλαῖς, μὴ λιώνεις τὴ ζωὴ σου,
κι ἥρθε ὁ καιρὸς ποὺ πρόθυμα νὰ φύγης θὰ σὲ στείλω.

Μόν' ἔλα κόψε μὲ μπαλτά ξύλα χοντρά, νὰ φτιάσης
βάρκα πλατιὰ καὶ τὸ σκαρὶ ψηλὰ νὰ τῆς τὸ χτίσης,
μὲς στὸ γαλάζιο πέλαγο νὰ πᾶς. Κι ἐγὼ γιὰ σένα
ψωμί, νερὸ καὶ κόκκινο κρασὶ θὰ βάλω μέσα,
ὅλα ἄφθονα, νὰ μὴν πεινᾶς, καὶ ροῦχα θὰ σὲ ντύσω.

καὶ θ' ἀπολύσω πίσω τῆς ἔνα ἀεράκι πρύμο,
ἔτσι ἄβλαβος στὴν ποθητὴ πατρίδα σου νὰ φτάσῃς,
ἄν τὸ θελήσουν οἱ θεοί, τῶν οὐρανῶν οἱ ἀφέντες,
πού 'ναι ἀπὸ μένα ἀνώτεροι νὰ κρίνουν, νὰ φρονίσουν ». 175

Εἶπε, καὶ πάγωσε ὁ θεῖκὸς πολύπαθος Δυσσέας,
κι ἔτσι μὲ λόγια πεταχτὰ τῆς εἶπε χράζοντάς την·
« "Ἄλλο, θεά, θὰ μελετᾶς μ' αὐτά, κι ὅχι ταξίδι,
·ἐνῷ μοῦ ὅρίζεις μὲ σκαφὶ τῆς θάλασσας τὸ πλάτος
νὰ πάρω αὐτό, τ' ἀτέλειωτο καὶ φοβερό, ποὺ μήτε
γοργὰ καράβια ἴσομετρα δὲν τὸ περνοῦν, ποὺ τρέχουν
χαρούμενα στὸν ἄνεμο. Μὰ ἐγώ, θεά, ποτέ μου
δὲ θὰ πατήσω στὸ σκαφί, χωρὶς τὸ θέλημά σου,
ἀνίσως καὶ δὲ μοῦ ὅρκιστης τὸν πιὸ μεγάλο σου ὄρκο
πῶς ἄλλο δὲ μοῦ μελετᾶς πάθος φριχτὸν νὰ πάθω ». 185

Εἶπε, καὶ χαμογέλασε στὰ λόγια του ἡ νεράιδα
καὶ τρυφερὰ τὸν χάιδεψε καὶ τοῦ 'πε ἀγαπημένα·
« "Α, τετραπέρατο κορμί, ποὺ κόβει ὁ νοῦς σου πάντα.
Τί λόγια ποὺ σοφίστηκες νὰ βγάλης ἀπ' τὸ στόμα ! 190
Ναι, μάρτυράς μου ἀς εἶναι ἡ γῆ καὶ τὰ ψηλὰ τὰ οὐράνια,
καὶ τὸ τρεχάμενο νερὸ τῆς Στύγας, πού 'ναι ὁ ὄρκος
ὅ πιὸ μεγάλος, πιὸ φριχτὸς τῶν ἀθανάτων ὅλων,
πῶς ἄλλο δὲ σοῦ μελετῶ πάθος κακὸ νὰ πάθης.
Καὶ μόνο αὐτὰ στοχάζομαι ὅσο κι ἐγώ ἡ ἵδια 195
στὸν ἑαυτό μου θά 'βρισκα, σὲ τόση ἀνάγκη ἄν ζμουν.
Γιατὶ εἶναι ἡ γνώμη μου καλὴ καὶ νιώθω μὲς στὰ στήθια
νά 'χω ψυχόπονη καρδιά, δὲν ἔχω σιδερένια ».

Εἶπε καὶ πήγαινε ἡ θεά, στὴ στράτα αὐτὴ ὁδηγώντας
γοργά, κι αὐτὸς στ' ἀγνάρια τῆς ξοπίσω ἀκολουθοῦσε,
κι ἔφτασαν στὴ βαθιὰ σπηλιά, μαζὶ ἡ θεά κι ὁ ἄντρας.
"Εκατσε ἐκεῖνος στὸ θρονὶ πού 'χε ὁ Ἐρμῆς ἀφήσει,
κι ἐμπρός του ἡ νύφη τοῦ 'βαλε κάθε λογῆς προσφάγια,
νὰ τρώῃ, νὰ πίνῃ, ποὺ οἱ θυντοὶ θέλουν νὰ τρῶνε οἱ ἄντρες.
Κι ἡ ἵδια ἀγνάντια κάθισε στὸ θεῖκὸ Δυσσέα 200
κι οἱ παρακόρες ἔφεραν νεχτάρι κι ἀμβροσία.
Τότε στὰ ἔτοιμα ἄπλωναν φαγιὰ στρωμένα ἐμπρός τους.
Κι ἀφοῦ χαρήκανε ἔπειτα νὰ τρῶνε καὶ νὰ πίνουν,

ἀρχισε πρώτη ἡ Καλυψώ κι ἔτσι εἶπε λυπημένα·

« Γιὲ τοῦ Λαέρτη, θεῖκε πολύτεχνε Δυσσέα,
ἔτσι λοιπόν, στὸ σπίτι σου καὶ στὴ γλυκιὰ πατρίδα,
θέλεις πιὰ γρήγορα νὰ πᾶς. Θεδς μαζί σου ώς τόσο.

“Αν ὅμως δλα τά ?ξερες, δσα πικρὰ φαρμάκια
θὰ σὲ ποτίσῃς ἡ μοίρα σου, πρὶν φτάσης στὴν πατρίδα,
μαζί μου θὰ σ’ αὐτὸν νὰ κάθεσαι τὸ σπίτι,
κι ἀθάνατο θὰ σ’ ἔκανα, μ’ δσον καημὸν κι ἀν ἔχης,
νὰ πᾶς νὰ ἰδῆς τὸ ταίρι σου ποὺ λαχταρᾶς αἰώνια.
Θαρρῶ δὲ πώς χειρότερη δὲν εἴμαι ἐγὼ ἀπὸ κείνη,
στ’ ἀνάστημα καὶ στὸ κορμί, μήτε ταιριάζει κι δλας,
νὰ παραβγαίνουν οἱ θυητὲς μὲ τὶς θεές στὰ κάλλη ». 220

Τότε ἔτσι κι ὁ πολύσοφος ἀπάντησε ὁ Δυσσέας·

« Συμπάθα, λατρευτὴ θεά. Καλὰ κι ἐγὼ τὸ ξέρω
σὰν πόσο φαίνεται ἀσχημη μπροστά σου ἡ Πηγελόπη,
στ’ ἀνάστημα καὶ στὴ μορφή, τὶς δυὸς ὅποιος σὰ συγκρίνη.
Θυητὴ εἶναι ἐκείνη, μὰ θεὰ κι ἀγέραστη εἴσαι ἀτή σου.
Μὰ κι ἔτσι πάντα λαχταρῶ νὰ φτάσω στὴν πατρίδα
καὶ νὰ τὴ δοῦν τὰ μάτια μου τοῦ γυρισμοῦ τὴ μέρα.

Κι ἀνίσως πάλε ἀθάνατος κανένας μὲ τσακίση
μὲς στὸ κρασάτο πέλαγος, κι αὐτὸν θὰ τὸ βαστάξω,
γιατὶ εἶναι μὲς στὰ στήθια μου καρτερικιὰ ἡ καρδιά μου. 230
Κι ἄλλα πολλὰ ποὺ πέρασα, πολλὰ ἔχω τραβηγμένα
στὶς μάχες καὶ στὴ θάλασσα. Κι αὐτὸν μὲς στ’ ἄλλα ἀς ἔρθη ».

Εἶπε, κι ὁ ἥλιος βούτηξε καὶ πῆρε τὸ σκοτάδι,
καὶ τότε στῆς βαθουλωτῆς σπηλιᾶς τὸ βάθος πῆγαν,
καὶ τὴν ἀγάπη χάρηκαν ὀγκαλιασμένοι οἱ δύο τους. 235

Σάν ξῆθε ἡ ροδοδάχτυλη νυχτοθρεμμένη Αὔγούλα,
τότε ὁ Δυσσέας φόρεσε χλαμύδα καὶ χιτώνα,
κι ἡ Καλυψώ μακρόσυρτο χιονόλευκο φουστάνι,
χαριτωμένο καὶ ψιλὸν καὶ μιὰ μαλαματένια
ζώνη δμορφη στὴ μέση της καὶ μπόλια στὸ κεφάλι,
καὶ τὸ ταξίδι ἔτοιμαζε τοῦ τολμηροῦ Δυσσέα. 240
Μεγάλο τοῦ ?δωσε μπαλτά ποὺ τοῦ ?ρχονταν στὴ χούφτα,
δλόχαλκο καὶ δίστομο ποὺ ?χε ὅμορφο στειλιάρι
μέσα μπηγμένο ἐλίτικο, μὲ τέχνη σφηνωμένο.

- Στὸ χέρι τοῦ ὁδωσε ἔπειτα σκεπάρνι ἀκονισμένο
καὶ γιὰ τὴν ὄχρη τοῦ νησιοῦ πῆρε τὸ δρόμο πρώτη.
ὅπου πολλὰ φυτρώνανε ψηλὰ μεγάλα δέντρα,
σκληθρὰ καὶ λεῦκες κι ἔλατα οὐρανοκαρφωμένα,
στεγνὰ ἀπὸ χρόνια, δλόξηρα, φύλλα στὸ κύμα ἀπάνω.
Κι ὅταν τὸ μέρος τοῦ ὁδεῖξε ποὺ φύτρωναν τὰ δέντρα,
γύρισε πίσω ἡ Καλυψὼ στὸ σπίτι, κι ὁ Δυσσέας
ἔκοβε καραβόξυλα καὶ πρόκοβε ἡ δουλειά του. 250
"Εκοψε ἀπ' ὅλα ὡς εἴκοσι, τὰ χαλκοπελεκοῦσε
μὲ τέχνη, τὰ σκεπάρνισε, στὴ στάφνη ἰσώνοντάς τα.
- Τότε ἡ νεράιδα ἡ Καλυψὼ τοῦ φέρνει ἔνα τρυπάνι,
κι ὅλα σὰν τὰ τρυπάνισε καὶ τὰ ὁδεῖσε ἐνωμένα,
μὲ ξυλοκάρφια ταίριαζε τὴ σκάφη καὶ δαβίδια.
Κι ὅσο πλατειὰ τὴν πατωσιὰ σὲ φορτηγὸ καράβι
τὴ σημαδεύει ὅπιος καλὰ ξυλουργικὴ γνωρίζει,
τόσο πλατειὰ τὴ σκάρωσε τὴ σκάφη κι ὁ Δυσσέας. 255
Καὶ τὰ σκαριὰ σὰν ἔστησε, κοντὰ κοντά, κατόπι
κάρφωσε τὰ στραβόξυλα καὶ δούλευε τὸ σκάφος.
καὶ τέλειωσε ὅταν κάρφωσε καὶ τὰ μακριὰ μαδέρια.
Κατάρτι τότε πελεκᾶ κι ἀντένα τῆς ταιριάζει,
καὶ τὸ τιμόνι ἑτοίμασε νὰ κυβερνᾶ τὴ σκάφη,
κι ὀλόγυρα τὴν ἔφραξε μὲ λυγαρᾶς κλωνάρια,
γιὰ νὰ μὴν μπαίνῃ ἡ θάλασσα καὶ φόρτωσε σαβούρα. 260
Τότε ἔνα καραβόπανο φέρνει ἡ θεά, νὰ κάμη
μ' αὐτὸ πανιὰ καὶ τεχνικὰ τὰ ἑτοίμασε ὁ Δυσσέας.
Σκότες τῆς ἔδεισε ἔπειτα κι ἀπλές καὶ ξάρτια βάζει
καὶ μὲ λοστούς τὴν ἔριξε στ' ἀφροντυμένο κύμα
- Τέσσερεις μέρες πέρασαν καὶ τὰ ἔχε ὅλα τελέψει.
Τὴν πέμπτη, ἀπ' τὸ νησὶ ἡ θεά τὸν ἀποχαιρετοῦσε.
Τοῦ ὁδωσε ροῦχα εὐωδιαστά, τὸν ἔλουσε μονάχη,
τοῦ 'βαλε μέσα σ' ἔνα ἀσκὶ μαῦρο κρασὶ καὶ σ' ἄλλο
μεγάλο τοῦ 'βαλε νερὸ καὶ μέσα σὲ ταγάρι 275
θροφές κι ὅλο τὸ γέμισε μὲ πληθερὰ προσφάγια,
κι ἔνα ἀεράκι ἀπόλυτε γλυκόπνευτο καὶ πρύμο.
"Ανοιξε τότε τὰ πανιὰ χαρούμενα ὁ Δυσσέας
καὶ στὸ τιμόνι καθιστὸς μὲ τέχνη κυβερνοῦσε, 280

- καὶ μήτε ὁ ὑπνος τοῦ ἀκλεινε τὰ μάτια, ἐνῶ τὴν Πούλια
ἀγνάντευ καὶ τὸ Βοσκό, ποὺ ἀργεῖ νὰ βασιλέψῃ,
καὶ τὴν Ἀρχούδα, ποὺ πολλοὶ κι Ἀμάξι τὴνε κράζουν
καὶ πάντα αὐτοῦ κλωθογυρᾶν τὸν Κυνηγὸν θωράντας,
καὶ μόνη αὐτῇ δὲ λούζεται στοῦ Ὁκεανοῦ τὸ κύμα. 285
- Γιατὶ ἡ νεράιδα τοῦ ἀλεγε, τ' ἀστέρι ἔκεινο νά ἔχῃ,
σὰν ἀρμενίζῃ στὸ γιαλό, στ' ἀριστερό του χέρι.
Μέρες τραβοῦσε δεκαφτά στῆς θάλασσας τὰ πλάτια.
Στὶς δεκοχτῷ φανήκανε τῆς χώρας τῶν Φαιάκων
τὰ βαθιοτσκιωτά βουνά στὸ πιὸ κοντά του μέρος
καὶ σὰ θολούρα φαίνουνταν στὸ θάμπος τοῦ πελάγου. 290
- Γυρνάντας τότε ὁ Σαλευτῆς τῆς γῆς ἀπ' τοὺς Αἰθιόπους,
ἀλάργα ἀκόμα, ἀπ' τὰ βουνά τὸν εἶδε τῶν Σολύμων
ποὺ ἀρμένιζε στὴ θάλασσα καὶ ξάναψε ὁ θυμός του,
κι ἔτσι μονάχος του ἔλεγε κουνάντας τὸ κεφάλι : 295
- «Ἄχ, οἱ θεοὶ τὴν ἄλλαξαν τὴ γνώμη τους στὸ τέλος
γιὰ τὸ Δυσσέα, ὅταν ἔγω στοὺς Αἰθιόπους ἤμουν.
Νά, στῶν Φαιάκων σίμωσε τὴ χώρα, ὅπου γραφτό του
είναι νὰ τὰ ξεφύγῃ ἔκει τοῦ χάρου τὰ πλεμάτια.
“Ομως, τὸ τάζω, συμφορὲς νὰ τὸν χορτάσω ἀκόμα». 300
- Ἐτσι εἶπε καὶ τὰ σύγνεφα συνάζει, καὶ στὰ χέρια
τὴν τρίαινά του ἀδράχνοντας, τὸ πέλαο συνταράζει,
κι ὅλες τὶς μπόρες σήκωσε κάθε λογῆς ἀνέμου
καὶ σκέπασε στεριὰ μαζὶ καὶ θάλασσα μὲ νέφια.
‘Απ’ τὰ οὐράνια χύθηκε σκοτάδι καὶ φυσοῦσαν
μαζὶ ὁ Σιρόκος κι ἡ Νοτιὰ κι ὁ Ζέφυρος, ἀέρας
φουρτουνιασμένος, κι ὁ Βοριὰς ποὺ φέρνει παγοκαίρι,
θεριὰ μεγάλα κύματα στὸ διάβα του κυλώντας. 305
- Γόνατα τότε κι ἡ καρδιὰ κόπτηκαν τοῦ Δυσσέα,
κι εἶπε, βαριὰ στενάζοντας στὴν ἄφοβη ψυχὴ του·
‘Αλίμονό μου ὁ δύστυχος! Στὸ τέλος τί θὰ γίνω;
Φοιβοῦμαι ἀλάθευτα ἡ θεὰ μὴ μοῦ τὰ πρόβλεψε ὅλα,
ποὺ μοῦ ἀλεγε πῶς συμφορὲς στὰ πέλαγα θὰ πάθω,
πρὶν φτάσω στὴν πατρίδα μου. Νά ποὺ ἀληθεύουν ὅλα. 310
- ‘Ο Δίας μὲ τὶ σύγνεφα τὸν οὐρανὸν σκεπάζει,
καὶ τάραξε τὴ θάλασσα κι ὅλες φυσοῦν οἱ μπόρες 315

τοῦ κάθε ἀνέμου. "Ἄχ, τώρα πιά, πάει, γλιτωμὸ δὲν ἔχει.
Χίλιες φορὲς οἱ Δαναοὶ πιὸ καλοτυχεροὶ μου
ποὺ μὲς στὴν Τροία χάθηκαν γιὰ τοὺς δυὸ γιοὺς τ' Ἀτρέα.
"Ετσι εἴθε νά 'πεφτα κι ἐγὼ τὴν ὄρα ποὺ χιλιάδες
τὰ χάλκινα κοντάρια τους οἱ Τρῶες μοῦ πετοῦσαν
γιὰ τ' Ἀχιλλέα τὸ νεκρό. Μνημούρι τότε θά 'χα
κι οἱ Ἀχαιοὶ τὴ δόξα μου παντοῦ θὰ τὴ σκορποῦσαν.
Μὰ τώρα γράφει ἡ μοίρα μου ν' ἀδικοθανατίσω ».

320

"Ἐτσι εἴπε καὶ κατάκορφα τὸν χτύπησε ἄγριο κύμα,
μὲ λύσσα δρμώντας φοβερή, ποὺ τράνταξε ὅλη ἡ σκάφη,
καὶ πέρα μὲς στὰ κύματα τὸν πέταξε τὸν ἔδιο,
καὶ τοῦ 'ψυγε ἀπ' τὰ χέρια του τὸ δοιάκι ποὺ κρατοῦσε,
καὶ τὸ κατάρτι τοῦ 'σπασε στὴ μέση ἡ ἀνεμοζάλη,
ποὺ ἀπ' τῶν ἀνέμων πλάκωσε τὸ πάλεμα μὲ λύσσα,
κι ἔπεισε ἀλάργα τὸ πανὶ στὸ κύμα κι ἡ ἀντένα.

325

"Ωρα πολλὴ κατάπατα τὸν εἴχε βυθισμένον,
καὶ μήτε μπόρεσε εὔκολα νὰ ξενερίσῃ ἀπάνω,
ὅπως τὸν χτύπησε μὲ δρμῇ τὸ φουσκωμένο κύμα.
Γιατὶ τὸν βάραιναν ποιὺ τὰ ροῦχα, ποὺ δόσμένα
τοῦ 'χε ἡ νεράιδα ἡ Καλυψώ. Κι ἀργὰ πιὰ βγῆκε ἀπάνω,
φτύνοντας ἀπ' τὸ στόμα του πικρὴ χολὴ τὴν ἀρμη,
ποὺ ἀπάνω στὸ κεφάλι του σὰ βρύση κελαθδοῦσε.
Μὰ τὸ σκαφὶ δὲν ζέχασε, κι ἀς ἔβγαινε ἡ ψυχὴ του,
μόν' χύθηκε στὰ κύματα καὶ πιάστηκε ἀπὸ πάνω,
καὶ μὲς στὴ μέση κάθισε τὸ χάρο νὰ ξεφύγη,
ἐνῶ τὸ κύμα ἔδω κι ἔκει τὸ πέτας στὴν δρμή του...
Πῶς χινοπωρινὸς βοριάς σαρώνει μὲς στὸν κάμπο
τ' ἀγκάθια κι ὅλα γίνονται κουβάρι ἔνα μὲ τ' ἄλλο,
ἔτσι ἔδερναν οἱ ἄνεμοι στὴ θάλασσα τὴ .σκάφη.
Πότε τὴν ἔπαιρνε ὁ Βοριάς ἀπ' τὸ Νοτιά σπρωγμένη,
πότε κυνήγι ὁ Ζέφυρος τὴν πέτας στὸ Σιρόκο.

330

Τὸν εἶδε ἡ κρουσταλλόποδη 'Ινώ, τοῦ Κάδμου ἡ κόρη,
ἡ Λευκοθέα, ποὺ θνητὴ πρὶν ἥταν καὶ μιλοῦσε
καὶ τώρα δόξα ἀπ' τοὺς θεοὺς μέσα στὰ πέλαγα εἴχε,
καὶ τοῦ Δυσσέα πόνεσε τὰ πάθια ποὺ τραβοῦσε.
Καὶ σὰν τὴν πάπια πεταχτὴ βγῆκε ἀπ' τὰ κύματα δέξω

335

340

345

350

καὶ στὸ καλόδετο σκαφὶ κάθισε ἀπάνω κι εἶπε·
« Γιατί, καημένε, θύμωσε μαζὶ σου ὁ Κοσμοσείστης
ἔτσι βαριὰ καὶ μὲ πικρὰ φαρμάκια σὲ ποτίζει ;

Μᾶ κι ἂν λυσσάξῃ ἀπ' τὸ θυμὸ δὲ θά σοῦ φάη τὸ μάτι.

Μόν' ἔτσι κάμε γλήγορα—θαρρῶ πώς κόβει ὁ νοῦς σου.

Βγάλε τὰ ροῦχα ποὺ φορεῖς κι ἀμόλα στοὺς ἀνέμους
νὰ παραδέρνη τὸ σκαφὶ καὶ πάντα κολυμπώντας
προσπάθησε πῶς θὰ βρεθῆστη χώρα τῶν Φαιάκων
ὅπου γραφτὸ εἶναι νὰ σωθῆσ. Πάρε κι αὐτὸν ὑπλώσης

κατάσαρκα στὰ στήθια σου τ' ἀθάνατο μαντίλι.

Δὲν ἔχεις φόβο νὰ πνιγῆς μήτε κακὸ νὰ πάθης.

Κι ὅταν ἀγγίξης στὴ στεριὰ τὰ χέρια σου, τὸ λύνεις
καὶ πίσω μὲς στὰ κύματα τὸ ρίχνεις τ' ἀφρισμένα,
ἀλάργα ἀπ' τὴν ἀκρογιαλιὰ καὶ στρέψε ἀλλοῦ νὰ βλέπης ».

Εἶπε καὶ τοῦ ὁδωσε ἡ θεὰ τ' ἀθάνατο μαντίλι
καὶ βούτηξε στὴ θάλασσα τὴν ἀφροκυματούσα,
ὅμοια μὲ πάπια, κι ἀξαφνα τὴ σκέπασε τὸ κύμα.

Τότε ἔτσι κι ὁ πολύπαθος Δυσσέας συλλογιοῦνταν
κι εἶπε, βαριὰ στενάζοντας, στὴν ἄφοβη ψυχὴ του:
« Ἄλι μου, πάλε ἀθάνατος κανεὶς καινούρια ἀπάτη
μοῦ πλέκει, ἐνόσω μοῦ ζητᾶ ὅξω νὰ βγῶ ἀπ' τὴ σκάφη.
Μᾶς ἀκόμα δὲ θὰ γελαστῶ, γιατὶ ἡ στεριὰ εἶναι ἀλάργα,
ὅπου μοῦ πρόβλεψε ἡ θεὰ καταφυγὴ πῶς θὰ βρω.

Μόν' ἄλλο πιὸ καλύτερο μοῦ φαίνεται θὰ κάμω.

«Οσο τις ξύλα στοὺς ἄρμούς εἶναι ἐνωμένα ἀκόμα,
θὰ μείνω αὐτοῦ καὶ θὰ βαστῶ, στὰ βάσανα χωμένος.

Κι ὅταν τὴ σκάφη ὅλότελα τὰ κύματα χωρίσουν,
θὰ κολυμπήσω, πιὸ καλὸ νὰ κάμω ἀφοῦ δὲν ἔχω ».

Κι ἔκει ποὺ τέτοια ἀνάδευε μὲς στῆς καρδιᾶς τὰ βάθη
σήκωσε ὁ Σαλευτῆς τῆς γῆς ἔνα πελώριο κύμα,
ὅρθιο, σκαστό, καμαρωτό, κι ἀπάνω του ἔπεσε ὅλο.

Κι δπως σαρώνει τ' ἄχυρα τῆς θημωνιᾶς, σὰν πιάση
σφοδρὸς ἀέρας, κι ἄλλα ἀλλοῦ τῆς τ' ἀνεμοσκορπίζει,
ἔτσι τῆς σκάφης τὰ μακριὰ τῆς σκόρπισε τὰ ξύλα.

Τότε ὁ Δυσσέας κάθισε καβάλα σ' ἔνα ξύλο
σὰ νὰ ταν ἀτι τρεξιμὶ κι ἔβγαλε εὔτὺς τὰ ροῦχα

355

360

365

370

375

380

385

ποὺ τοῦ ἔχε δώσει ἡ Καλυψώ κι ἀπλωσε τὸ μαντίλι
στὰ στήθια του καὶ πέφτοντας στὴ θάλασσα τὰ μπρούμτα
τὰ χέρια κλειοῦσε κι ἀνοιγε νὰ κολυμπᾶ ζητώντας.

390

Τὸν εἶδε τότε ὁ Σαλευτῆς τῆς γῆς ὁ Ποσειδώνας
κι ἔτσι ἐλεγε μονάχος του κουνώντας τὸ κεφάλι·

« "Ετσι χορτάτος βάσανα στὸ πέλαο τώρα τράβα,
ώσότου θεογέννητους ἀνθρώπους ν' ἀπαντήσῃς.

395

Μὰ κι ἔτσι μ' ὅσα τράβηξε, παράπονο δὲ θά 'χης».

Εἶπε καὶ τὰ καλότριχα χτυπώντας ἀλογά του,
πῆγε τρεχάτος στὶς Αἰγαίς πού ἔχε ἀκουστὸν ναό του.

Τότε ἄλλο σκέφτηκε ἡ θεὰ Παλλάδα μὲ τὸ νοῦ της.

400

« Εκοψε κάθε ἀνέμου ὄρμὴ κι ὅλοι εἶπε νὰ λαγιάσουν
καὶ τὸ γλυκόπνευτο Βοριὰ ξεσήκωσε μονάχο,
κι ἔσπασε ἐμπρὸς τὰ κύματα ὥσότου πιὰ ὁ Δυσσέας
νὰ πάγη νὰ βρῇ τοὺς Φαίακες τοὺς θαλασσοθρευμένους
ἀπ' τὸ χαμὸ γλιτώνοντας κι ἀπ' τὴ βαριά του μοίρα.

Στὰ φουσκωμένα κύματα δυὸ μέρες καὶ δυὸ νύχτες
παράδερνε κι ἀντίκρισε χίλιες φορὲς τὸ χάρο.

405

Σὰν ἔφεζε ἡ ροδόχρωμη αὔγη τὴν τρίτη μέρα
ἔπαψε τότε ὁ ἀνεμος κι ἤρθε ἀπνευτη γαλήνη.

Τότε εἶδε τὴ στεριὰ κοντά, μὲ μιὰ γοργὴ ματιά του,
ὅπως τὸν σήκωσε ψήλᾳ τὸ φουσκωμένο κύμα.

410

Πῶς εἶναι τοῦ πατέρα ἡ γειὰ γλυκιὰ γιὰ τὰ παιδιά του,
ποὺ κείτεται βαριάρρωστος καὶ λιώνει μὲς στοὺς πόνους
χρόνια καὶ χρόνια καὶ πικρὴ τὸν βασανίζει μοίρα,
μὰ τὸν γλιτώνουν οἱ θεοὶ χαρούμενα ἀπ' τὸ χάρο,

415

ἔτσι τὰ δένδρα κι ἡ στεριὰ τρισπόδητα φανῆκαν
καὶ στὸ Δυσσέα, κι ἐπλεγε γοργὰ στὴ γῆ νὰ φτάσῃ.

Κι ὅταν πιὰ τόσο ἥταν κοντὰ ποὺ ἀκοῦνε ὅταν φωνάξῃς,
τότε ἀκουσε τῆς θάλασσας τοὺς χτύπους στ' ἀκροβράχια.

Βαριὰ βογγοῦσαν στὴ στεριὰ τὰ κύματα ἀφρισμένα
χτυπώντας, κι ὅλα τὰ ἔκρυβε τῆς θάλασσας ἡ ἄχνα.

420

Γιατὶ δὲν εἶχε ἀπόσκεπτα λιμάνια μήτε κόρφους,
μόν' ἀκροβράχια πρόβελναν, φαγώματα καὶ πέτρες.

Γόνατα τότε καὶ καρδιὰ κοπῆκαν τοῦ Δυσσέα
κι εἶπε, βαριὰ στενάζοντας, στὴν ἀφοβη καρδιά του·

- « Ἀλί μου, κι ἀν ἀνέλπιστα μοῦ ’δωσε ὁ γιὸς τοῦ Κρόνου 425
 νὰ ἰδῶ στεριὰ καὶ πέρασα τὸ βάθος τοῦ πελάγου,
 τὸ ἔβγα δμως δὲν φαίνεται ἀπ’ τ’ ἀφρισμένο κύμα.
 Τὰ βράχια εἶναι δέξια κοφτερὰ καὶ γύρω τους μουγγρίζουν
 τὰ κύματα ἄγρια κι ἀρχινοῦν ἀπότομες οἱ πέτρες,
 κι εἶναι ἄπατα δέξια τὰ ρηχά, μήτε κι ὑπάρχει τρόπος 430
 στὰ δυό μου πόδια νὰ σταθῶ γιὰ νὰ σωθῶ ἀπ’ τὸ χάρο,
 μήπως σὲ πέτρα ἀγκαθωὴ τὸ κύμα μὲ χτυπήσῃ,
 καθὼς θὰ βγαίνω, ἀρπάντας με καὶ πάει χαμένη ἡ ὁρμή μου.
 Κι ἀν κολυμπήσω παρακεῖ, κάπου νὰ ξεδιαλύνω
 ἀκρογιαλιὰ ἀπαλόστρωτη καὶ σφαλιστὸ λιμάνι, 435
 φοβοῦμαι πάλε δρμητικὰ μήπως μ’ ἀρπάξῃ ἡ ἀντάρα
 κι ἐνῶ βοιγγῶ στὸ πέλαγος μὲ πάνη τὸ ψαροθρόφο,
 ἥ καὶ τρανὸ θεριόψαρο μοῦ βγάλη ἐμπρός μου ἡ μοίρα,
 ἀπ’ ὅσα θρέφει ἀμέτρητα τῆς θάλασσας τὸ βάθος.
 Γιατὶ τὸ ξέρω τὶ θυμὸ βαστάει γιὰ μένα δ Σείστης ». 440
- Κι ἔκει ποὺ τέτοια ἀνάδευε στὰ βάθη τῆς καρδιᾶς του,
 κύμα σκαστὸ τὸν πέταξε στ’ ἀνώμαλα ἀκροβράχια.
 Θά ’σπαζε ἔκει τὰ κόκαλα καὶ θά ’γδερνε τὶς σάρκες,
 ἀν ἡ λιοθώρητη Ἀθηνᾶ δὲ φώτιζε τὸ νοῦ του.
 ’Από ’να βράχο πιάστηκε μὲ τὰ γερά του χέρια, 445
 χυμώντας καὶ κρατήθηκε μὲ τὴν ψυχὴ στὸ στόμα,
 ὅσο ποὺ πέρασε γοργὸ τ’ ἀφροντυμένο κύμα.
 ’Ετσι τὸ ξέφυγε. Μὰ εὐτὺς ξανάστροφα γυρνώντας
 τὸν χτύπησε καὶ στοῦ γιαλοῦ τὸν πέταξε τὸ βάθος. 450
 Πῶς, τὸ χταπόδι ὅταν τραβοῦν ἀπ’ τὸ θαλάμι του δέξια,
 πετράδια ἀμέτρητα κολλοῦν ἀπάνου στὰ βυζιά του,
 ἔτσι στὸ βράχο κόλλησαν ἀπ’ τὰ γερά του χέρια
 οἱ σάρκες καὶ τὸν σκέπασε τὸ φουσκωμένο κύμα.
 Γραφτό του θά ’ταν νὰ χαθῇ τότε δ πικρὸς Δυσσέας,
 ἀν ἡ λιοθώρητη Ἀθηνᾶ δὲ φώτιζε τὸ νοῦ νου. 455
- Σὰ βγῆκε ἀπάνω στὸν ἀφρό, πιὸ πέρα κολυμποῦσε,
 πρὸς τὴ στεριὰ κοιτάζοντας ἀν θ’ ἀντικρίση κάπου
 ἀκρογιαλιὰ ἀπαλόστρωτη καὶ σφαλιστὸ λιμάνι.
 Σὲ ποταμοῦ γοργότρεχου σὰν ἦρθε κολυμπώντας
 τὸ στόμα, δ τόπος βολικὸς τοῦ φάνηκε πῶς ἤταν, 460

- ἀμμουδερὸς κι ἀπάνεμος κι ἔνιωσε ποὺ κυλοῦσε
ὅ ποταμὸς κι ἄρχισε εύτὺς παράκληση νὰ κάνῃ·
« Σῶσε με, ἀφέντη, δόπιοις ἐσὺ κι ἀν εἶσαι, ποὺ σὲ βρῆκα
μπροστά μου πολυπόθητο, ζητώντας νὰ ζεψύγω
τοῦ Ποσειδώνα τὸ θυμὸ στῆς θάλασσας τὰ βάθια. 465
- ‘Απ’ τοὺς παντοτινοὺς θεοὺς ὁ πολυπλανεμένος
παίρνει τὴ χάρη ποὺ ζητᾷ, καθὼς κι ἐγὼ ποὺ τώρα
στὸ ρέμα σου, στὰ πόδια σου προσπέφτω ἀπ’ τὰ δεινά μου.
‘Ελέησέ με, ἀφέντη μου, προστάτη μου σὲ κράζω’. 470
- Εἶπε, κι ἐκεῖνος ἔκοψε ἀμέσως τὴν ὁρμή του,
τὸ κύμα κράτησε κι ἐμπρὸς ἔκαμε στὸ Δυσσέα
γαλήνη καὶ τὸν γλίτωσε στοῦ ποταμοῦ τὸ στόμα
κι ἐκεῖ στὴ γῆς γονάτισε καὶ κρέμασε τὰ χέρια,
γιατὶ στὸ κύμα ἀπόκαμε κι ἡταν πρησμένος ὅλος
κι ἀνάβρυζε ἀπ’ τὸ στόμα του κι ἀπ’ τὰ ρουθούνια ἡ ἄρμη. 475
- Δίχως πνοή, δίχως λαλιὰ καὶ λιγοθυμισμένος
κείτονταν κι ἀπ’ τὴν κούραση πονοῦσε τὸ κορμί του.
Κι ὡς πῆρε ἀνάσα κι ἡ καρδιὰ συνέφερε στὰ στήθια
τότε ἔλυσε ἀπὸ πάνου του τὸ θεῖκὸ μαντίλι
καὶ στὸ θαλασσοφύλοισβιστο τ’ ἀπόλυσε ποτάμι, 480
- κι ἀμέσως κύμα φουσκωτὸ τὸ πῆρε στὴν ὁρμή του
κι ἡ Λευκοθέα τ’ ἄρπαξε στὰ τρυφερά τῆς χέρια.
‘Απ’ τὸ ποτάμι ἀλάργεψε καὶ πλάγιασε στὰ βοῦρλα
κι ἐκεῖ φιλοῦσε σκύβοντας τὴ γῆς τὴν καρποδότρα
κι εἶπε, βαριὰ στενάζοντας, στὴν ἄφοβη καρδιά του. 485
- « ‘Αλι μου, τί θὰ πάθω πιά; Στὸ τέλος τί θὰ γίνω;
‘Αν τὴν πολύπικρη νυχτιὰ περάσω στὸ ποτάμι,
ψυχρὴ θὰ μ’ ἔβη παγωνιὰ καὶ παγερὴ δροσούλα
τὴ λιγωμένη μου καρδιὰ νὰ μοῦ τὴν παραλύσουν.
‘Απ’ τὸ ποτάμι τὴν αὐγὴ φυσάει ψυχρὸ τ’ ἀγιάζι. 490
- Κι ἀν στὴ βουνοπλαγιὰ ἀνεβῶ καὶ στὸ ἴσκιερὸ λαγκάδι
νὰ κοιμηθῶ μὲς στὰ πυκνὰ χαμόκλαδα, ἀν μ’ ἀφήση
τὸ τούρτουρο κι ἡ κούραση κι ὑπνος βαθὺς μὲ πάρη,
τρέμω μὴν πέσουν τὰ θεριὰ καὶ δὲ μ’ ἀφήσουν σκλίδα». 495
- Κι ἐκεῖ ποὺ τέτοια ἀνάδευε, καλύτερό του βρῆκε
νὰ πάη στὸ δάσος καὶ κοντὰ τὸ βρῆκε στὸ ποτάμι,

σὲ μιὰ κορφὴ καὶ τρύπωσε σὲ δυὸς ἀπὸ κάτω δέντρα
μαζὶ βγαλμένα, τό 'να ἐλιὰ καὶ τ' ἄλλο ἥταν ἀγρέλα.
Ποτὲ δὲν τά 'πιανε ἡ ὁρμὴ τοῦ νοτισμένου ἀνέμου,
μήτε κι ὁ ἥλιος τά 'φρυγε μὲ τὶς λαμπρές του ἀχτίδες, 500
μήτε περνοῦσε κι ἡ βροχὴ στὴ ρίζα τους νὰ φτάσῃ.
Τόσο πυκνὰ ποὺ φύτρωναν πλεγμένα ἔνα μὲ τ' ἄλλο.
Κάτω ὁ Δυσσέας τρύπωσε, καὶ μὲ τὰ δυό του χέρια
στοιβιασε στρῶμα ἀπλόχωρο - γιατὶ εἶχε ἐκεῖ χυμένα
σωρὸ τὰ φύλλα ποὺ καὶ δυὸς καὶ τρεῖς θὰ φυλαγόνταν
μὲς στοῦ χειμώνα τὴν καρδιὰ κι ἀς φρένιαζε φυσώντας. 505
Τό εἰδε καὶ χάρηκε ὁ θεῖκὸς πολύπαθος Δυσσέας
κι ἐκεῖ στὴ μέση πλάγιασε κι ἀπάνου του μὲ φύλλα
σκεπάστηκε. Κι δπως κανεὶς χώνει στὴ μαύρη στάχτη
δαυλὶ μὲς στ' ἀκροχώραφο, γειτόνους ἀν δὲν ἔχῃ,
γιὰ νὰ φυλάξῃ τὴ φωτιά, νὰ μὴ γυρεύῃ ἀπ' ἄλλους,
ἔτσι ὁ Δυσσέας χώθηκε στὰ φύλλα. Κι ἡ Παλλάδα
ῦπνο στὰ μάτια τοῦ 'χυνε, γιὰ νὰ τὸν ξαποστάσῃ
ἀπ' τὴ βαριά του κούραση, τὰ βλέφαρά του κλειώντας.

Ζ

"Ετσι κοιμόντανε ὁ θεῖκὸς πολύπαθος Δυσσέας
κομμένος ἀπὸ κούραση κι ἀγρύπνια. Αὐτὴ τὴν ὥρα
ἔφτασε κι ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ στὴν χώρα τῶν Φαιάκων,
ποὺ στὴν ἀπλόχωρη ἀπ' ἀρχῆς 'Υπέρεια κατοικοῦσαν,
γειτονικὰ στοὺς Κύκλωπες, ἀνθρώπους διαστρεμμένους, 5
ποὺ ὅλο τοὺς κλέβανε, ἐπειδὴ πιὸ δυνατοί των ἤσαν.
Μὰ ἐκεῖθε τοὺς ξεσήκωσε ὁ θεόμορφος Ναυσίθος
καὶ στὴ Σχεριά τοὺς ἔφερε, μακριὰ ἀπ' ἀνθρώπους κλέφτες.
Σήκωσε κάστρο ὀλόγυρα στὴν πόλη, ἔχτισε σπίτια,
ἔφτιασε τῶν θεῶν ναοὺς καὶ μοίρασε χωράφια. 10
Μὰ τότε αὐτὸν ἡ μοίρα του τὸν ἔστειλε στὸν "Αδη
κι ἤρθε ὁ 'Αλκίνοος βασιλιάς μὲ γνώση προικισμένος.
Σ' ἐκείνου πῆγε ἡ λιόφωτη Παλλάδα τὸ παλάτι,
τὸ γυρισμὸ τοῦ τολμηροῦ Δυσσέα νὰ ἐτοιμάσῃ.

Μπῆκε σὲ λαμπροσκάλιστο κοιτώνα, όπου μιὰ κόρη
κοιμόντανε δμοια μὲ θεὰ στ' ἀνάστημα, στὰ κάλλη,
ἡ Ναυσικᾶ, τοῦ ἀντρόψυχου τ' Ἀλκίνου ἡ θυγατέρα,
μὲ δυό της σκλάβες, πόλαμπαν ἀπ' δμορφές καὶ χάρες,
στὰ πλάγια πόρτας λαμπερῆς ποὺ ἤταν κλειστὰ τὰ φύλλα.

15

Μὰ σὰν ἀεροφύσημα στῆς κόρης τὸ κρεβάτι
πῆγε καὶ στὸ κεφάλι της στάθηκε ἀπάνω κι εἶπε,
μοιασμένη μὲ τοῦ Δύμαντα τοῦ θαλασσακούσμενου
τὴν κόρη, ποὺ ὁχε δμήλικη καὶ τὴν πολυαγαποῦσε.

20

Μ' αὐτῇ παρόμοια ἡ λιόφωτη θεὰ Ἀθηνᾶ τῆς εἶπε·
«Πῶς σ' ἔκαμε ἔτσι, Ναυσικᾶ, ἡ μάνα σου ἀκαμάτρα;
Παραριμμένα κείτονται τὰ λιμπιστά σου ροῦχα,
κι ἡ ὥρα εἶναι τοῦ γάμου σου κοντά, ποὺ πρέπει τότε
καὶ σὺ νὰ βάλῃς δμορφα κι δμορφα νὰ χαρίσῃς
σ' αὐτούς ποὺ θά ῥθουν σπίτι σου νὰ σ' ὁδηγήσουν νύφη.

25

Μ' αὐτὰ δικαθένας δόνομα καλὸ στὸν κόσμο παίρνει
καὶ χαίρεται δι πατέρας του κι ἡ λατρευτή του ἡ μάνα.

30

Μόν' ἔλα, πάμε τὴν αὐγὴ νὰ πλύνουμε. Μαζί σου
θά ῥθω βοηθός σου, γρήγορα τὴν πλύση ν' ἀποσώσης.
Γιατὶ εἶναι λίγος δι καιρός ποὺ θά σαι ἀκόμα κόρη.

35

Ταίρι ἀπὸ τώρα σὲ ζητοῦν τὰ πρῶτα τῶν Φαιάκων
ἀρχοντοπαίδια, δθε βαστᾶ καὶ τὸ δικό σου γένος.
Μόν' πάνε στὸν πατέρα σου νὰ τὸν παρακαλέσῃς
νὰ σου ἑτοιμάσῃ τὴν αὐγὴ μουλάρια κι ἔνα ὅμαξι
νὰ πάρουν τὰ φουστάνια σου, τὶς ζῶστρες, τὰ σεντόνια:

Κι ἔτσι καλύτερα καὶ σὺ νὰ πᾶς μαζί μὲ ὅμαξι
παρὰ πεζή, γιατὶ μακριὰ εἶναι ἀπ' τὴ χώρα οἱ πλύστρες».

40

“Ἐτσι εἶπε καὶ στὸν “Ολυμπο πῆγε ἔπειτα ἡ Παλλάδα,
ὅπου εἶναι πάντα τῶν θεῶν τ' ἀσάλευτο λημέρι,
ποὺ δὲν τὸ δέρνουν ἄνεμοι, βροχὴς δὲν τὸ μουσκεύουν,
μήτε τὰ χιόνια τὸ πατοῦν, μόν' ἔχει μιὰ ἀπλωμένη
καλοκαιριὰ ἀσυγνέφιαστη κι ἀσπροβολᾶ καὶ λάμπει.
Ἐκεῖ οἱ μακαριστοὶ θεοὶ χαίρονται ἀπάνω αἰώνια.
Ἐκεῖ πῆγε κι ἡ Ἀθηνᾶ σὰ φώτισε τὴν κόρη.
Ἡρθε ἡ καλόθρονη Αὔγη καὶ ξύπνησε ἡ πανώρια
ἡ Ναυσικᾶ καὶ τ' ὅνειρο θυμόταν κι ἀποροῦσε

45

50

κι ἔτρεξε ἀμέσως νὰ τὸ πῆ, περνώντας ἀπ' τὶς σάλες,
στὸ λατρευτὸ πατέρα της καὶ στὴ γλυκιά της μάνα.
Μέσα τοὺς ἥβρε καὶ τοὺς δυό. Κοντὰ στὴ στιὰ μὲ σκλάβες
ἡ μάνα της καθόντανε κι ἔστριβε μὲ τ' ἀδράχτι
θαλασσογάλανο μαλλί. Στὴν πόρτα τὸ γονιό της 55
ἀντάμωσε ποὺ πήγαινε τοὺς πρωταρχόντους νὰ βρῃ
στὴ σύνοδο, ὅπου οἱ ξακουστοὶ Φαιάκοι τὸν καλοῦσσαν.
Κοντά του πάει καὶ στάθηκε καὶ τρυφερὰ τοῦ κάνει.
« Καλὲ παπάκη, δὲ θὰ πῆς νὰ ζέψουν ἐνα ἀμάξι,
μεγάλο καὶ καλότροχο, τὰ ροῦχα μου νὰ πάρω,
ὅσα μοῦ κείτονται λερά, στὸ ρέμα νὰ τὰ πλύνω;
"Οταν πηγαίνης στὴ βουλὴ μὲ τ' ἄλλα τὰ πρωτάτα
κι ἀποφασίζης, καθαρὰ πρέπει νὰ βάζης ροῦχα.
"Εχεις καὶ πέντε ὀλάκριβους μὲς στὸ παλάτι γιούς σου,
δυὸ παντρεμένους κι ἄλλους τρεῖς μὲς στὸν ἀθὸ τῆς νιότης,
ποὺ σὰν πηγαίνουν στὸ χορὸ θέλουν νὰ βάζουν πάντα
νιόπλυτα ροῦχα. Κι ὅλα αὐτὰ δικές μου εἶναι φροντίδες ». 60
"Ετσι εἶπε, γιατὶ ντράπηκε γιὰ τὸ γλυκό τὸ γάμο
νὰ κάμη λόγο. "Ομως αὐτὸς τὴ νιώθει καὶ τῆς εἶπε:
« Μήτε μουλάρια, κόρη μου, θὰ λυπηθῶ, μήτε ἄλλο. 70
Μόν' πήγαινε κι οἱ παραγιοὶ θὰ ζέψουν ἐνα ἀμάξι,
νά 'ναι ψηλό, καλόρodo κι ἀπάνω σκεπασμένο ».
Εἶπε κι εύτὺς τοὺς παραγιοὺς προστάζει κι ὅλοι ἀκοῦνε.
Κι δέω τὸ μουλαρόσυρτο καλοφτιασμένο ἀμάξι 75
συγύρισαν καὶ φέρανε νὰ ζέψουν τὰ μουλάρια.
Φέρνει ἀπὸ μέσα ἡ Ναυσικᾶ τ' ἀστραφτερά της ροῦχα
κι ἀπάνω στὸ καλόξυστο τ' ἀμάξι τὰ φορτώνει.
Σ' ἐνα καλάθι ἡ μάνα της κάθε λογῆς προσφάγια
τῆς ἔβαλε, καὶ σ' ἐνα ἀσκὶ γιδίσιο, κρασὶ μαῦρο.
Τότε ἡ κοπέλα ἀνέβηκε καὶ κάθισε στ' ἀμάξι. 80
Τῆς ἔδωσε κι ἐνα ροτ̄ χρυσό, γεμάτο λάδι
νὰ τρίψῃ αὐτὴ κι οἱ σκλάβες της τὸ σῶμα ἀφοῦ λουστοῦνε.
"Επιασε ἡ κόρη τὸ καμτσὶ καὶ τὰ λαμπρὰ τὰ γκέμια
καὶ τὰ μουλάρια χτύπησε καὶ ξεκινοῦν μὲ κρότο
κι ἀπαυτα τρέχαν φέρνοντας τὰ ροῦχα καὶ τὴν κόρη, 85
ὅχι μονάχη — πήγαιναν μαζὶ της κι ἄλλες σκλάβες.

Στὰ κρουσταλλότρεχα νερά τοῦ ποταμοῦ σὰν πῆγαν,
πὸν γοῦρνες εἶχε στὴ σειρὰ κι ἀνάβρυζε ἀπ' τὸ ρέμα
καθάριο, ἀστέρευτο νερό, πόβγαζε κάθε λέρα,
ἔκεī τ' ἀμάξι ζέζεψαν κι ἀπόλυσαν τὰ ζῶα

90

νὰ βόσκουν στ' ἀφροκύλιστου τοῦ ποταμοῦ τὶς ἄκρες
γλυκιὰ ἀγριάδα. Πήρανε κι οἱ κόρες ἀπ' τ' ἀμάξι
τὰ ρῦχα καὶ μὲς στὸ νερὸν τὰ βούτηξαν καὶ τότε
ποιὰ νὰ περάσῃ βιαστικὰ στὶς γοῦβες τὰ πατοῦσαν.
Σὰν τὰ πλυναν κι δλες καλὰ καθάρισαν τὶς λέρες,
ἀράδα ἀράδα τ' ἀπλωσαν στῆς ἀμμουδιᾶς τὴν ἄκρη,

95

ὅπου τὸ κύμα στὴν Ἑηρὸν ξεπλύνει τὰ χαλίκια.
Κι ἀφοῦ λουστήκανε ἐπειτα καὶ τρίφτηκαν μὲ λάδι
κοντὰ στὴν ἀκροποταμιὰ στρώνουν νὰ φᾶνε λίγο
καὶ τὰ σκουτιὰ περίμεναν νὰ τὰ στεγνωσθ ὁ ἥλιος.
Κι ἀφοῦ χαρῆκαν τὸ φᾶτι κι αὐτὴ κι οἱ παρακόρες

100

βγάλανε τὶς μαντιλωσὲς νὰ παλέουνε τὸ τόπι.

Κι ἄρχισε πρώτη ἡ Ναυσικᾶ νὰ ρίξῃ τραγουδώντας.

Πῶς ὅταν τρέχῃ ἡ "Αρτεμη στὰ δρη ἡ σαϊτεύτρα

105

ἢ στὸν ψηλὸν Ταῦγετο ἢ στοῦν Ὦλονοῦ τὶς ράχες
καὶ χαίρεται μὲ τὰ γοργὰ τὰ λάφια καὶ τοὺς κάπρους,
κι οἱ λαγκαδόθρεφτες Ξωθιές, τοῦ Δία οἱ θυγατέρες,
παίζουν μαζὶ τῆς κι ἡ Λητώ κοιτάει κι ἀναγαλλιάζει
κι ἀπάνω ἀπ' δλες πιὸ ψηλὰ τῆς ζέχει τὸ κεφάλι
καὶ τὴ γνωρίζεις μὲς σ' αὐτές, κι ἀς εἶναι δλες πανώρεις,
ἔτσι κι ἡ κόρη ἡ ἀπάρθενη ξέκρινε μὲς στὶς δοῦλες.

110

Σὰν ἔρθε ἡ ὥρα πόμελλε στὸ σπίτι νὰ γυρίσῃ,
νὰ ζέψῃ τὰ μουλάρια τῆς, τὰ ροῦχα νὰ διπλώσῃ,
τότε ἄλλο βρῆκε ἡ λιόφωτη Παλλάδα, πῶς τὴν κόρη
νὰ ἰδῆ μπροστά του ὁ θεῖκὸς Δυσσέας σὰν ξυπνήσῃ,
ποὺ νὰ τὸν ὁδηγήσῃ αὐτὴ στὴ χώρα τῶν Φαιάκων.

115

Τὸ τόπι σὲ μιὰ σκλάβια τῆς πετάει ἡ βασιλοπούλα,
μὰ ἀστόχησε καὶ τό ριξε μὲς στὸ βαθὺ ποτάμι
κι ὥρες γελοῦσαν. Ξύπνησε τότε ὁ θεῖκὸς Δυσσέας
καὶ κάθισε καὶ στῆς καρδιᾶς τὰ βάθη συλλογιοῦνταν.
«'Αλι μου, σὲ ποιῶν βρέθηκα τὴ χώρα ἀνθρώπων πάλε;

120

Νά' ναι ἄγριοι τάχα καὶ κακοὶ καὶ δίκιο δὲν κατέχουν,

ἢ νὰ φοβοῦνται τοὺς θεοὺς καὶ ν' ἀγαποῦν τοὺς ξένους ;
 Γλυκιές φωνὲς σὰ ν' ἄκουσαν τ' αὐτιά μου ἀπὸ κορίτσια,
 ἀπὸ Εωθιές ποὺ τὰ ψηλὰ χαίρονται κορφοβούνια
 καὶ βρύσες καὶ νερῶν πηγὲς καὶ δροσερὰ λιβάδια.
 "Η νά' μαι σὲ θνητοὺς κοντὰ ποὺ ἀνθρώπινα μιλοῦνε ;
 "Ἄς πάω μονάχος μου νὰ ἴδω καὶ νὰ καλοξετάσω ».

Ἐπει, κι ἀπ' τὰ χαμόκλαδα ξετρύπωσε δὲ Δυσσέας
 κι ἀπ' τὸ λαγκάδι τὸ πυκνὸ μὲ τὸ γερό του χέρι
 κόβει κλωνάρι φουντωτὸ νὰ κρύψῃ τ' ἀχαμνά του.
 Λιοντάρι πῶς βουνόθρεφτο, στὰ νύχια του θαρρώντας,
 χυμάει μὲ τ' ἀνεμόβροχα κι ἀστράφτουν οἱ ματιές του
 κι ἀρπάζει βόδια ἀπ' τὸ σωρό, πρόβατα κι ἄγρια λάφια
 καὶ τ' ἀναγκάζει ἡ πείνα του νὰ πάῃ νὰ δοκιμάσῃ
 ἀρνιά, κι ἀν εἶναι ἔνα γερὸ μαντρὶ νὰ τὸ πατήσῃ,
 ἔτσι δὲ Δυσσέας ἔμελλε τὶς κόρες ν' ἀνταμώσῃ,
 μ' ὅλη τὴ γδύμνια του, γιατὶ τὸν ἔσπρωχνε ἡ ἀνάγκη.
 Μὰ σ' ὅλες φάνηκε φριχτός, ἀπ' ἄρμες ρηματσμένος,
 καὶ τρομαγμένες σκόρπισαν ἄλλη ἀπ' ἄλλοι στοὺς λόφους.
 Μονάχη ἡ κόρη στάθηκε τ' Ἀλκίνου, γιατὶ Θάρρος
 τῆς ἔδωσε ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ τὸ φόβο παίρνοντάς της.
 Στάθηκε ἐμπρός του ἀσάλευτη. Κι ἀνάδευε δὲ Δυσσέας,
 τῆς κόρης τῆς ροδόθωρης τὰ γόνατα νὰ πιάσῃ,
 εἴτε ἀπ' ἀλάργα μὲ γλυκὰ νὰ τῆς μιλήσῃ λόγια,
 ποῦ πέφτει ἡ χώρα νὰ τοῦ πῆ καὶ νὰ τοῦ δώσῃ ροῦχα.
 Κι ἔκει ποὺ συλλογίζονταν καλύτερό του βρῆκε
 μὲ γλυκὰ λόγια ἀπὸ μακριὰ νὰ τὴν παρακαλέσῃ,
 μήπως καὶ τῆς κακοφανῆ τὸ γόνα ἀν τῆς ἀγγίξῃ.
 Κι εὐτὺς τῆς εἴπε μὲ γλυκὰ πονηρεμένα λόγια:

« Σπλαχνίσου με, βασίλισσα. θνητὴ γιάς ἀθάνατη εἰσαι ;
 "Αν εἰσαι κάποια ἀπ' τὶς θεές ποὺ χαίρονται τὰ οὐράνια,
 μονάχα μὲ τὴν Ἀρτεμη, τοῦ Δία ἔγρῳ τὴν κόρη,
 σὲ πρόσομοιάζω στὴ μορφή, στ' ἀνάστημα, στὰ κάλλη.
 Κι ἀν εἰσαι πάλε ἀπλὴ θνητή, ποὺ κατοικᾶς στὸν κόσμο,
 μακάριος δὲ πατέρας σου κι ἡ σεβαστὴ σου ἡ μάνα,
 μακάρια καὶ τ' ἀδέρφια σου. Πόσο ἡ καρδιά τους πάντα
 θ' ἀναγκαλιάζῃ μέσα τους. ἀπὸ χαρὰ γιὰ σένα,

τέτοιο βλαστάρι στὸ χορὸν νὰ μπαίνῃ ἅμα τὸ βλέπουν.

Κι ἀπ' ὅλους πιὸ μακαριστὸς ἀσύγκριτα τοὺς ἄλλους
ποὺ βγῆ στὰ δῶρα νικητῆς καὶ σὲ κερδίση ταῖρι.

Γιατὶ ποτὲ τὰ μάτια μου δὲν εἰδαν τέτοιο πλάσμα,
ἄντρα ἥ γυναικα. Θάμπωσαν τὰ μάτια μου δταν σ' εἰδα.
Μόνο στὴ Δῆλο μιὰ φορὰ πλάι στὸ βωμὸ τοῦ Ἀπόλλου,
τέτοιο δροσάτο φοινικιᾶς βλαστάρι εἰδα ν' ἀνθίζῃ.

Πῆγα κι ἔκει. Λαὸς πολὺς μ' ἀκλούθαι στὸ ταξίδι,
ὅπου γραφτὸ τὶς πιὸ βαριὲς νὰ δοκιμάσω πίκρες.

Κι ὅπως ἔκεινο ὥρα πολλὴ μὲ θάμπωσε δταν τὸ 'δα,
γιατὶ ἀπ' τὴ γῆς δὲ φύτρωσε φυτὸ παρόμοιο ἀκόμα,
ἔτσι καὶ σὺ μὲ θάμπωσες, παρθένα, κι ὅλος τρέμω,
μ' ὅσες κι ἀν ἔχω* συμφορές, τὸ γόνφ σου νὰ πιάσω.
Ψὲς γλίτωσα ἀπ' τὴ θάλασσα τὴν εἰκοστὴ πιὰ μέρα
ποὺ μ' ἔδερναν τὰ κύματα κι οἱ πιὸ σφοδρές ἀντάρες
μέσα ἀπ' τοῦ Ὥργυγη τὸ νησί. Καὶ μ' ἔριξε ἐδῶ τώρα
ἥ μοίρα κι ἄλλες συμφορές νὰ δοκιμάσω ἀκόμα,
γιατὶ θαρρῶ πῶς οἱ θεοὶ κι ἄλλα πολλὰ μοῦ γράφουν.

Κάμε ἔνα ἔλεος, Κυρά. Μὲ τὴν ψυχὴ στὸ στόμα
στὰ χέρια σου πρωτόπεσα κι ἄλλους δὲν ξέρω ἀνθρώπους
ποὺ κατοικοῦν τὴ χώρα αὐτὴ καὶ χαίρονται τὸν τόπο.

"Ελα τὴν πόλη δεῖξε μου καὶ δῶσ' μου ἔνα ἀποφόρι,
μαζί σου ἀν ἔφερες ἐδῶ τὰ ροῦχα νὰ τυλίξης.

Κι ἀς σοῦ χαρίσουν οἱ θεοὶ ὅσα ζητᾶ ἡ καρδιά σου,
ἄντρα καὶ σπίτι, καὶ γλυκιὰ μέσα του ἀγάπη ἀς κλείσουν.
Γιατὶ δὲν ἔχει πιὸ δμορφο παρ' δταν μὲ μιὰ γνώμη
ἀγαπημένο ἀντρόγυνο φροντίζῃ γιὰ τὸ σπίτι.

Καημὸς μεγάλος στοὺς δχτρούς, στοὺς συγγενεῖς λαχτάρα,
ποὺ πρῶτα αὐτοὶ μὲς στὴν καρδιὰ καλύτερα τὴ νιώθουν ».

Κι ἡ ἀσπροχέρα ἡ Ναυσικᾶ τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε:
« Ξένε, δὲ φαίνεσαι ἀκριτος μήτε ἀνθρωπος τυχόντας.
Στὸν κόσμο δίας μόνος του μοιράζει τ' ἀγαθά του,
σὲ βασιλιάδες καὶ φτωχούς, καθώς τὸ θέλει ἔκεινος.
Αὐτὰ καὶ σένα σοῦ δωσε καὶ πρέπει νὰ ὑπομένης.
Καὶ τώρα τῆς πατρίδας μου σὰν πάτησες τὸ χῶμα,
δὲ θὰ σοῦ λείψη φόρεμα μήτε ἄλλο ἀπ' ὅσα πρέπει

- νὰ λάβῃ ξένος δύστυχος ποὺ θὰ μᾶς συναντήσῃ. 195
 Καὶ θὰ σοῦ δείξω πρόθυμα τὴν πόλη καὶ θὰ μάθης
 καὶ τοῦ λαοῦ τῆς τ' ὄνομα. Τὴν χώρα αὐτὴ οἱ Φαιάκοι
 τὴν ἔχουν κι εἴμαι κόρη ἐγὼ τοῦ ξακουσμένου Ἀλκίνου,
 ποὺ θάρρος καὶ ζωὴ ἀπ' αὐτὸν κρατιέται τῶν Φαιάκων». 200
- Εἶπε καὶ τὶς σγουρόμαλλες φωνάζει παρακόρες·
 «Σταθῆτε· γιατὶ φύγατε, κορίτσια, ποὺ εἰδάτε ἀντρα;
 Μήπως καὶ φοβηθήκατε κανεὶς ὀχτρὸς πῶς εἰναι;
 Δὲ βρίσκεται οὕτε θὰ βρεθῇ τὸ παλικάρι τ' ἄξιο,
 ποὺ θὰ ὥρη ἐδῶ τὸν πόλεμο νὰ φέρη στους Φαιάκους,
 γιατὶ οἱ ἀθάνατοι θεοὶ μᾶς προστατεύουν ὅλοι 205
 κι ἀλάργα μὲς στὸ πέλαγο τ' ἀφροπερικλεισμένο
 καθόμαστε παράμεροι, μήτε μᾶς σμίγουν ἄλλοι.
 Μὰ αὐτὸς ὁ δύστυχος ἐδῶ ναυαγισμένος ἥρθε
 καὶ πρέπει νὰ τὸν σώσουμε. Γιατὶ τοὺς στέλνει ὁ Δίας
 φτωχοὺς καὶ ξένους. Πρόσχαρο τὸ λίγο ποὺ θὰ δώσης. 210
 Μὰ ἐλάτε, κόρες, δῶστε του φατ-πιοτὸ τοῦ ξένου
 καὶ στὸ ποτάμι λοῦστε τον, σὲ ἀπάνεμο ἔνα μέρος».
- Εἶπε, κι οἱ κόρες στάθηκαν κι ἔσπρωχνε ἡ μιὰ τὴν ἄλλη,
 καὶ σ' ἔνα ἀπόσκιο ὄδηγησαν τὸ θεῖκὸ Δυσσέα,
 καθὼς τοὺς εἶπε ἡ Ναυσικᾶ, τοῦ Ἀλκίνου ἡ θυγατέρα. 215
 Κοντά του ροῦχα τοῦ ὀβλαν, χιτώνα καὶ χλαμύδα,
 τοῦ ὀδωσαν καὶ ροτ̄ χρυσὸ μὲ λάδι ὑγρὸ γεμάτο,
 καὶ τὸν καλοῦσαν νὰ λουστῆ στοῦ ποταμοῦ τὸ ρέμα.
 Τότε ὁ Δυσσέας γύρισε στὶς παρακόρες κι εἶπε·
 «Κορίτσια, λίγο ἀπόμερα σταθῆτε νὰ ξεπλύνω 220
 τὴν ἄρμη αὐτὸπ' τὶς πλάτες μου καὶ νὰ τριφτῶ μὲ λάδι
 κι ἔχω καιρὸ σταλιὰ ἀλοιφὴ νὰ βάλω στὸ κορμί μου.
 Στὸ φανερὸ δὲ λούζομαι. Γιατὶ ντροπή μου τὸ χω
 μπροστὰ σὲ σγουροπλέξουδα νὰ γυμνωθῶ κορίτσια».
- “Ετσι εἶπε, κι ἔφυγαν μακριὰ καὶ τά 'πανε τῆς κόρης. 225
 Τότε ὁ Δυσσέας ἔλουζε τὴν ἄρμη στὸ ποτάμι,
 ποὺ σκέπαζε τὶς πλάτες του καὶ τοὺς θρεμμένους του ὕμους,
 κι ἀπὸ τὸ κεφάλι σφούγγιζε τῆς θάλασσας τὴν ἄχνα.
 Σὰν ἔλουσε ὅλο τὸ κορμὶ καὶ τρίφτηκε μὲ λάδι,
 τὰ ροῦχα τότε φόρεσε ποὺ τοῦ ὀδωσε ἡ παρθένα, 230

κι ἡ Διογένητη 'Αθηνᾶ τὸν ἔκανε νὰ δείχνῃ
σὰν πιὸ ψηλός καὶ πιὸ παχύς καὶ τὰ σγουρὰ μαλλιά του
πέφτανε ἀπ' τὸ κεφάλι του ποὺ μοιάζανε ζουμπούλια.

Κι ὅπως τεχνίτης ξακουστὸς μὲ μάλαμα χρυσώνει
τ' ἀσήμι, ποὺ τὸν ἔμαθαν λογῆς νὰ ξέρῃ τέχνες
ἡ 'Αθηνᾶ κι ὁ "Ηφαιστος, κι ἔργα πανώρια φτιάνει,
ἔτσι μιὰ χάρη τοῦ 'χυνε κι ἔκεινου στὸ κορμί του.

Πῆγε ἔπειτα καὶ κάθισε στῆς θάλασσας τὴν ἄκρη
χάρες γεμάτος κι ὀδορφιές ποὺ σάστιζε ἡ παρθένα.
Τότε ἔτσι στὶς σγουρόμαλλες τὶς παρακόρες εἶπε:

« Ἀκοῦστε κάτι νὰ σᾶς πῶ, κρινόχερα κορίτσια.
Δίχως τὴ γνώμη τῶν θεῶν ποὺ κατοικοῦν στὰ οὐράνια.
δὲν ἥρθε αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος στὴ χώρα τῶν Φαιάκων.

Πρωτύτερα μοῦ φάνηκε πῶς εἶναι ἀσκημομούρης,
μὰ τώρα μοιάζει τῶν θεῶν ποὺ χαίρονται τὰ οὐράνια.
Μακάρι τέτοιος νά 'τανε γραφτὸς γιὰ μένα ὁ ἄντρας
τοῦ τόπου κάτοικος κι ἐδῶ νά 'θελε αὐτὸς νὰ μείνη.
Μὰ ἐλάτε, κόρες, δῶστε τὸν φατ'-πιοτὸ τοῦ ξένου».

« Ετσι εἶπε, κι ὅλες πρόθυμα τῆς ἄκουσαν τὰ λόγια,
καὶ στὸ Δυσσέα βάλανε μπροστὰ του φαγοπότι.

Κι ἔτρωγε κι ἔπινε ἀρπαχτὰ ὁ θεῖκὸς Δυσσέας,
γιατὶ εἶχε μέρες ποὺ μπουκιὰ δὲν ἔβαλε στὸ στόμα.
Κι ἡ ἀσπροχέρα ἡ Ναυσικᾶ σκέφτηκε τότε ἔνα ἄλλο.
Τὰ ροῦχα πρῶτα δίπλωσε καὶ τὰ 'βαλε στ' ἀμάξι
κι ἔζεψε τὰ χοντρόνυχα μουλάρια καὶ μονάχη
ἀπάνου ἀνέβηκε ἔπειτα κι ἔτσι εἶπε στὸ Δυσσέα:

« Σήκω νὰ πᾶμε, ξένε, πιὰ στὴ χώρα, νὰ σὲ στείλω
στοῦ συνετοῦ πατέρα μου τὸ σπίτι, ὅπου τοὺς πρώτους
Φαιάκους ὅλους μαζωχτοὺς θαρρῶ πῶς θὰ γνωρίσης.

Μόν' ἔλα κάμε ὅπως σοῦ πῶ. Θαρρῶ πῶς κόβει ὁ νοῦς σου.
Χωράφια ἔνδσω παίρνουμε καὶ δουλεμένους τόπους,
πίσω ἀπ' τ' ἀμάξι νά 'ρχεσαι τρεχάτα μὲ τὶς δοῦλες,
κι ἔγω μπροστὰ πηγαίνοντας θὰ σ' ὁδηγῶ στὸ δρόμο.

Κι ὅταν στὴν πόλη φτάσουμε μὲ τοὺς ψηλούς της πύργους,
ἐκεῖ λιμάνι ἔχει ὅμορφο στό 'να καὶ στ' ἄλλο μέρος,
πόχει τὸ ἔμπα του στενὸ κι ἔχουν ἐκεῖ τραβήξει

235

240

245

250

255

260

265

τὰ τρεχαντήρια στὴ στεριά, καθένα στὴ σκεπή του.

Γύρω στὸν ὄμορφο ναὸ τοῦ Ποσειδώνα ὑπάρχει

κι ἡ ἀγορὰ μ' ἀσήκωτες πέτρες στὴ γῆς χωμένες

στρωμένη, ὅπου τῶν καραβιῶν τ' ἔρμενα μέσα φτιάνουν,

τὰ παλαιάρια, τὰ πανιά καὶ ξύνουν τὰ κουπιά τους.

270

Γιατὶ οἱ Φαιάκοι γιὰ σπαθιὰ δὲ νοιάζονται ἢ δοξάρια,

μόν' γιὰ κατάρτια καὶ κουπιά κι ἴσομετρα καράβια,

ποὺ στὸν ἀφρὸ τῆς θάλασσας τὰ χαίρονται νὰ τρέχουν.

Δὲ θέλω αὐτοὶ ξοπίσω μου πικρὰ ν' ἀρχίσουν λόγια,

275

γιατὶ κανένας δὲν ψηφᾶ τὸν ἄλλο μὲς στὴ χώρα.

Κι ἔτσι ἵσως ποῦνε οἱ πιὸ κακοὶ ὅταν μὲ ἴδοῦν στὸ δρόμο·

«Ποιός νά 'ναι ἐκεῖνος ὁ ψηλὸς κι ὄμορφοκαμωμένος

πόρχεται μὲ τὴ Ναυσικᾶ; Ποῦ νὰ τὸν βρῆκε τάχα;

Ἔσως τὸν πάση κι ἀντρα τῆς. Μπορεῖ ναυαγισμένον

280

τὸν πῆρε ἀπ' τὸ καράβι του νὰ τὸν φιλοξενήσῃ

ξενομερίτη, ἀφοῦ κοντὰ δὲν ἔχουμε γειτόνους.

«Η θά 'ναι ἀθάνατος θεὸς ποὺ μὲ τὶς προσευχές της

κατέβηκε ἀπ' τὸν οὐρανὸ γιὰ πάντα νὰ τὴν ἔχῃ.

Κάλλιο ἀν τὸ πέτυχε ἀπ' ἄλλοῦ τὸ ταίρι της ἢ ἴδια,

285

ἀφοῦ τοὺς ντόπιους δὲν ψηφᾶ κι ἀς τὴ ζητοῦν τὰ πρῶτα

τοῦ τόπου τ' ἀρχοντόπουλα μὲς στοὺς Φαιάκους δλους».

«Ἐτσι ἵσως ποῦνε, καὶ ντροπή τὰ λόγια αὐτὰ ν' ἀκούσω.

Γιατὶ κι ἐγὼ κατηγορῶ τὶς ἄλλες ποὺ τὰ κάνουν,

ποὺ δίχως τοῦ πατέρα τους τὴ γνώμη καὶ τῆς μάνας

290

καὶ πρὸν ἀκόμα παντρευτοῦν τὰ παλικάρια σμίγουν.

Μόν' ὄκου, ξένε, γλήγορα νὰ ἰδῆς πώς θὰ σὲ στείλη

μὲ τὸ καλὸ ὁ πατέρας μου νὰ πᾶς γιὰ τὴν πατρίδα.

Στὸ δρόμο τ' ὄμορφο θὰ ἰδῆς τῆς Ἀθηνᾶς τὸ δάσος

ὅλο ἀπὸ λεῦκες, μὲ πηγὴ κι ὀλόγυρα λιβάδι.

295

Ἐκεῖ εἶναι τοῦ πατέρα μου τὸ δροσερὸ περβόλι,

τόσο ἀπ' τὴ χώρα ἀλαργυνὸ ποὺ ἀκοῦνε ὅταν φωνάξῃς.

Κάτσε νὰ καρτερῆς ἐκεῖ λιγάκι ὅσο νὰ πᾶμε

στὴ χώρα καὶ νὰ φτάσουμε στὸ πατρικό μου σπίτι.

Κι ἀπάνω κάτω ὅταν σκεφτῆς πώς εἴμαστε φτασμένοι,

300

ξεκίνα τότε πιὰ νὰ ρθῆς στὴ χώρα τῶν Φαιάκων,

καὶ ρώτα τοῦ πατέρα μου τὸ σπίτι νὰ σοῦ δείξουν.

Νὰ τό 'βρης εῦκολα μπορεῖς. Καὶ τὰ μωρά τὸ ξέρουν,
γιατὶ ἄλλο σπίτι δὲ θὰ βρῆς κανένα μὲς τὴ χώρα
νὰ μοιάζῃ μὲ τοῦ βασιλιᾶ τ' Ἀλκίνου τὸ παλάτι.

305

Κι ὅταν περάσης τὴν αὐλή, στὸ πρόσπιτο ὅταν φτάσης,
πέρνα ἀπ' τὶς σάλες γλήγορα στὴ μάνα μου νὰ φτάσης.
Κοντὰ στὴ στιλ θὰ κάθεται καὶ στῆς φωτιᾶς τὴ λάμψη,
θαλασσογάλανο μαλλὶ στ' ἀδράχτι τῆς θὰ κλώθη,
στὸ στύλο ἀπάνου ἀκουμπιστή, ποὺ θὰ σαστίσῃ ὁ νοῦς σου,
κι διλόγυρφά της κάθονται κοντά της κι ἄλλες σκλάβες.

310

Κοντά της κι ὁ πατέρας μου τὸ θρόνο του ἔχει στήσει
καὶ κάθεται σάμπως θεδς καὶ πίνει τὰ κρασί του.

Προσπέρασέ τον κι ἄγγιξε τῆς μάνας μου τὸ γόνα,
γοργὰ νὰ ἴδης χαρδύμενος τοῦ γυρισμοῦ τὴ μέρα,
κι ἀς εἶναι ἀλάργα ὁ τόπος σου. Κι ἀπὸ καλὸ ἀν σὲ πάρη,
ἔχεις ἐλπίδα σύντομα νὰ ἴδης τοὺς ποθητούς σου,
νὰ φτάσης στὴ πατρίδα σου καὶ στ' ἀρχοντόσπιτο σου».

315

Εἶπε, καὶ μὲ λαμπρὸ καμτοὶ βάρεσε τὰ μουλάρια
καὶ πίσω ἀφῆσανε μεμιᾶς τ' ἀφρότρεχο ποτάμι
καὶ τρέχανε ἀκατάπαυτα τὰ πόδια τους χτυπώντας.

320

Κρατοῦσε ἡ κόρη τὰ λουριὰ κι' ἀλαφροσαλαγοῦσε,
πεζὸι ζοτίσω νά 'ρχουνται οἱ δοῦλες κι ὁ Δυσσέας.
Κι ὁ ἥλιος πιὰ βασίλεψε σὰν ἤρθανε στὸ δάσος
τὸ δοξαστὸ τῆς Ἀθηνᾶς, κι ἔκατσε ἔκει ὁ Δυσσέας
κι ἔτσι ἄρχισε παράληση νὰ κάνη στὴν Παλλάδα.

325

« 'Ακου με, κόρη ἀνίκητη τ' ἀσπιδοφόρου Δία,
τώρα κὰν ἀκου με ἀφοῦ πρὶν δὲ μ' ἀκουσες ποτέ σου
ὅταν μὲ θαλασσόπνιγε ὁ Σαλευτῆς τοῦ κόσμου.

Κάμε νὰ βρῶ ἀπ' τοὺς Φαίακες λίγη σπλαχνιά κι ἀγάπη».

330

Εἶπε, καὶ τὴν παράληση τοῦ ξάκουσε ἡ Παλλάδα,
μὰ δὲν τοῦ φανερώθηκε, γιατὶ τὸν ἀδερφό της
τὸν πατρικὸ σεβόντανε, ποὺ τοῦ θεϊκοῦ Δυσσέα
πάθος τοῦ κράτας ἀσβηστο πρὶν φτάση στὴν πατρίδα.

Η

Τότε ἔτσι εὐχόντανε ὁ θεῖκὸς πολυπαθος Δυσσέας,
καὶ τὰ μουλάρια φέρανε τὴ Ναυσικᾶ στὴ χώρα.
Σὰν ἤρθε στοῦ πατέρα της τὸ ξακουστὸ παλάτι,
στάθηκε στὶς αὐλόπορτες κι ὅμοιοι θεοὶ σταθῆκαν
τ' ἀδέρφια της ζερβόδεξα κι ἔλυσαν ἀπ' τ' ἀμάξι
τὰ ζῶα καὶ κουβάλησαν ὅλα τὰ ροῦχα μέσα. 5
Πῆγε κι αὐτὴ στὸν πύργο της. Φωτιὰ τῆς εἶχε ἀνάψει
μιὰ Ἡπειρώτισσα γριά, ἡ δούλα της Βρυμέδη,
ποὺ μιὰ φορὰ ἀπ' τὴν Ἡπειρο τὴν ἔφεραν τὰ πλοῖα
καὶ δῶρο τοῦ τὴν ἔκαμαν τοῦ βασιλέα Ἀλκίνου,
ποὺ σὰν ἀθάνατο θεὸ δὲν λάτρευε τὸ πλῆθος. 10
Τὴν ἀσπροχέρα Ναυσικᾶ αὐτὴ εἶχε μεγαλώσει
κι αὐτὴ φωτιὰ τῆς ἀνάψε κι ἐτοίμασε τραπέζι.

Κίνησε τότε κι ὁ θεῖκὸς Δυσσέας γιὰ τὴ χώρα,
κι ἡ Ἀθηνᾶ μ' ἐνικ θοιὸ τὸν σκέπαζε σκοτάδι
γιὰ τὸ καλό του, μὴ τὸν δῆ κανεὶς ἀπ' τοὺς Φαιάκους
καὶ τὸν πειράξῃ ὁ λόγος του καὶ τὸν ρωτοῦν ποιός εἰναι.
Κι ὅτι ἔμελε στὴν ποθητὴ νὰ μπῇ τὴ χώρα μέσα,
νά ! βγῆκε ἡ φωτοστάλαχτη θεὰ Παλλάδα ἐμπρός του,
ὅμοια μὲ κόρη ἀπάρθενη ποὺ σήκωνε μιὰ στάμνα. 15
Μπροστά του στάθηκε κι εὔτὺς τὴ ρώτησε ὁ Δυσσέας:
« Δὲ θὰ μοῦ δείξης, λυγερή, τ' Ἀλκίνου τὸ παλάτι,
ποὺ βασιλεύει ἐδῶ σ' αὐτοῦ τοῦ τόπου τοὺς ἀνθρώπους ;
Ξένος ἐγώ, ταλαίπωρος, πρώτη φορά μου τώρα
ἡρθα ἀπὸ τόπους μακρινούς, γι' αὐτὸ κι ἐδῶ κανένα 20
δὲν ξέρω, ἀπ' ὅσους κατοικοῦν στὴ χώρα καὶ στὸν τόπο ». 25

Πάλε ἡ κουκουβαγιόθωρη τ' ἀπάντησε ἡ Παλλάδα:
« Ξένε πατέρα, πρόθυμα τὸ σπίτι νὰ σου δείξω
ποὺ θέλεις, γιατὶ βρίσκεται κοντά στὸ πατρικό μου.
Μόν' ἔλα ἀκλούθα ἐσύ σιγὰ κι ἐγώ ὁδηγῶ στὸ δρόμο.
Καὶ σὲ κανένα μὴ μιλᾶς, μὴ στρέφης νὰ τοὺς βλέπης.
Γιατὶ τοὺς ξένους ὅλοι ἐδῶ δὲν τοὺς πολυχωνεύουν,
μήτε τοὺς παίρνουν μὲ χαρὰ νὰ τοὺς φιλοξενήσουν.
Πέτονται μόνο στὰ γοργά, τὰ φτερωτὰ καράβια,

πού διαπερνοῦν τὰ πέλαγα. Γιατὶ μιὰ τέτοια χάρη
ὅ Σαλευτής τοὺς χάρισε. Καὶ τὰ γοργά τους πλοῖα
σὰν τὰ πουλιά στὴ θάλασσα καὶ σὰν τὴ σκέψη τρέχουν».

Εἶπε καὶ κίνησε γοργά πρώτη μπροστά ἡ Παλλάδα
κι αὐτὸς ἔσπισω στῆς θεᾶς τὰ βήματα ἀκλουθοῦσε.
Κι ὅπως στὴ χώρα ἐρχόντανε, περνώντας μὲς στὸν κόσμο,
κανεὶς ἀπ' τοὺς κοσμάκουστους Φαιάκους δὲν τὸν εἶδε, 40
γιατὶ δὲν ἄφηνε ἡ θεὰ ἡ λατρευτὴ Παλλάδα,
καὶ γιὰ καλό του μὲ θεῖκὸ τὸν σκέπαζε σκοτάδι.

Θάμαζε ἐκεῖνος τὰ γοργά καράβια, τὰ λιμάνια,
τὶς ἀγορὲς τῶν ἀρχηγῶν καὶ τὰ ψηλὰ τὰ κάστρα,
—θάμα νὰ βλέπης — διάπλατα, φραγμένα μὲ παλούκια.
Σὰν ἔφτασαν στοῦ βασιλιὰ τὸ ξακουστὸ παλάτι,
πρώτη ἡ κουκουβαγιόθωρη θεὰ Παλλάδα τοῦ 'πε·

«Νά τὸ παλάτι ποὺ ζητᾶς, πατέρα, νὰ σου δεῖξω,
ὅπου τοὺς θεογέννητους τοὺς πρωταρχόντους θά 'βρης
τραπέζι νά 'χουν, κι ἀφοβά πήγαινε κι ἔμπα μέσα.

'Ο θαρρεμένος ἀνθρωπὸς καλύτερα τελειώνει
κάθις δουλειά, κι ἀς ἔρχεται μακριὰ ἀπὸ ξένους τόπους.
Πρόσπεσε στὴ βασίλισσα μὲς στὸ παλάτι πρῶτα.

Τὴ λένε 'Αρήτη, καὶ βαστᾶ κι ἡ ἔδια ἀπ' τοὺς προγόνους,
ποὺ τὸν 'Αλκίνο γέννησαν, τὸ βασιλιὰ τοῦ τόπου.

"Ἐκαμε πρῶτα ὁ Σαλευτής τοῦ κόσμου τὸ Ναυσίθο
μὲ τὴν Περίβοια, ἀσύγκριτη στὴν ὄμορφιὰ γυναικά,
στερνὴ τοῦ μεγαλόκαρδου Βρυμέδου θυγατέρα,
ποὺ μιὰ φορὰ βασίλεψε στοὺς ἀφοβους Γιγάντους.

Μὰ μὲ τὸν ἀσεβο λαὸ χαλάστηκε κι ὁ ἔδιος.

Μὲ ἐκείνη δὲ Σείστης πλάγιασε κι ἐκαμε τὸ Ναυσίθο,
ποὺ στοὺς Φαιάκους ἔπειτα βασίλεψε, καὶ γιούς του
ἐκαμε τὸ Ρηγήνορα καὶ τὸν ἀφέντη 'Αλκίνο.

Νιόπαντρο ἀκόμα, δίχως γύρ, πῆρε τὸν πρῶτο δ Φοῖβος,
κι ἔνα κορίτσι πρόφτασε ν' ἀφήσῃ, τὴν 'Αρήτη,
ποὺ ταίρι του τὴν ἐκαμε δὲ βασιλιάς 'Αλκίνος,
καὶ τὴν τιμοῦσε ὅπως καμιὰ στὸν κόσμο ἄλλη γυναικά,
ἀπ' ὅσες παντρευτήκανε καὶ κυβερνῆσαν σπίτι,
ἀκόμα δὲν τιμήθηκε. "Ετσι ὅλοι ἀπ' τὴν καρδιά τους,

35

40

45

50

55

60

65

70

καὶ τὰ παιδιά της κι ὁ λαὸς κι ὁ βασιλιάς Ἀλκίνοος,
τὴ σέβονται καὶ σὰν θεὰ νὰ βλέπουν τὴ δοξάζουν,
ὅταν στὴν πόλη φαίνεται. Γιατὶ εἶναι στολισμένη
μὲ γνώση, κι ὅσες ἀγαπᾶ, ἀκόμα καὶ στοὺς ἄντρες,
λύνει ὅλες τους τὶς διαφορές. Ἀπὸ καλὸ ἀν σὲ πάρη,
ἔχεις ἐλπίδα στὴ γλυκιὰ πατρίδα νὰ γυρίσης,
νὰ ιδῆς ξανὰ τοὺς φίλους σου, νὰ πᾶς στ' ἀρχοντικό σου».

75

“Ετσι εἶπε κι ἔφυγε· ἔπειτα ἡ λαμπερὴ Παλλάδα
μὲς στὸν ἀστέρευτο γιαλὸ καὶ τὴ χαριτωμένη

Σχεριὰ ξοπίσω ἀφήνοντας, στὸν Μαραθώνα πῆγε,
κι ἔπειτα στὴν πλατύδρομην Ἀθήνα κι ἐκεῖ μπῆκε
μὲς στοῦ Ἐρεχθέα τὸ ναὸ τὸ μαρμαροχτισμένο.

80

Στ' Ἀλκίνου πῆγε τὸ λαμπρὸ παλάτι κι ὁ Δυσσέας,
κι ὅπως στεκόντανε πολλὰ λογάριαζε στὸ νοῦ του,
προτοῦ πατήσῃ τὴ μπασιὰ τὴ χαλκοκαμωμένη.

85

Γιατὶ μιὰ λάμψη χύνονταν σὰ φεγγαριοῦ, σὰν ἥλιου,
ἀπ' ὅλο τ' ἀψηλόσκεπο τ' Ἀλκίνου τὸ παλάτι.

Χάλκινοι οἱ τοῦχοι πήγαιναν ἀπ' τὴ μπασιὰ ὡς τὸ βάθος,
κι εἴχαν μιὰ ζώνη ἀπὸ γυαλὶ γαλάζιο γύρω γύρω.

Χρυσὲς οἱ πόρτες τὸ φηλὸ παλάτι μέσα κλεισοῦσαν,
καὶ σὲ κατώφλι χάλκινο στεκόντανε ἀσημένιοι.

90

οἱ παραστάτες κι ἀργυρὸ τ' ἀνώφλι ἦταν ἀπάνω,
καὶ τὸ κρικέλι ὀλόχρυσο. Στὸ 'να καὶ στ' ἄλλο μέρος
εἴχε σκυλιὰ ἀπὸ μάλαμα κι ἀσήμι καμωμένα,
ποὺ τὰ 'χε φτιάσει ὁ "Ηφαιστος μὲ τὴ σοφή του τέχνη,
νὰ τοῦ φυλοῦν τ' ἀρχοντικὸ τ' ἄντρειωμένου Ἀλκίνου,
κι ἀθάνατα κι ἀγέραστα νὰ στέκουν ἐκεῖ πάντα.

95

Γύρω στὸν τοῦχο εἴχε θρονιά, στὸ 'να καὶ στ' ἄλλο μέρος,
χτισμένα ἀράδα, ποὺ ἀρχιζαν ἀπ' τὴ μπασιὰ ὡς τὸ βάθος,
ὅλα στρωμένα μὲ ψιλὰ καλόφαντα σεντόνια,

100

τεχνίτρες ποὺ τὰ ξέφαναν, κι ἀπάνω τῶν Φαιάκων
καθόντανε οἱ πρωτάρχοντες καὶ τρώγανε καὶ πίναν,
γιατὶ εἴχαν ὅλα τ' ἀγαθά. Καὶ σὲ καλοχτισμένες
βάσεις, ἀγάλματα χρυσὰ παιδιῶν ἦταν στημένα,
ποὺ μὲς στὰ χέρια τους δαδιὰ κρατοῦσαν ἀναμμένα,
μ' αὐτὰ στοὺς διμοτράπεζους νὰ φέγγουν κάθε νύχτα.

105

Πενήντα σκλάβες τὸ ψηλὸ παλάτι εἶχε ὅλες ὅλες,
κι ἄλλες σὲ μύλους ἀλεθαν στάρι ἔανθὸ σὰ μῆλο,
κι ἄλλες πάλε ἔφαιναν πανιὰ καὶ κλώθανε στ' ἀδράχτι,
καθὼς τὰ φύλλα τῆς ψηλῆς τῆς λεύκας καθισμένες, 110
καὶ τόσο τά ἑφαιναν κρουστά, ποὺ λάδι δὲν περοῦσε.
Κι ὡς εἶναι ἀπ' ὅλους πιὸ καλοὶ τεχνίτες οἱ Φαιάκοι
νὰ κυβερνοῦν στὴ θάλασσα τὰ φτερωτὰ καράβια,
ἔτσι εἶναι κι οἱ γυναικεῖς τους στὸν ἀργαλειὸ τεχνίτρες.
Γιατὶ τοὺς χάρισε ἡ θεὰ Παλλάδα αὐτὴ τῇ χάρῃ, 115
νὰ ξέρουν ὅμορφες δουλειές, περίσσια γνώση νὰ ἔχουν.
Στ' ἀπόξῳ μέρος τῆς αὐλῆς, κοντὰ στὶς πόρτες, εἶχε
μεγάλο κῆπο, τέσσερων στρεμμάτων, κι ἔνας φράχτης
γύρω τὸν ἔφαρζε παντοῦ. Κι ἐκεῖ μεγάλα δέντρα,
φύτρωναν δροσερά, ἀχλαδίες, ροδιές, μηλιές μὲ μῆλα, 120
συκιές γλυκόκαρπες κι ἐλιές ἀπάνω στὸν ἀθό τους,
ποὺ δὲν τοὺς ἔλειπε ὁ καρπὸς χειμῶνα καλοκαίρι,
μήτε ποτὲ τὸν ἔχαναν, μόν' ἀπαυτα φυσώντας
ὅ Ζέφυρος ἄλλον γεννᾶ κι ἄλλον τὸν ὥριμαζει.
Μετὰ ἀπ' τ' ἀχλαδία, ἀχλαδία ἀνθοῦν, μετὰ ἀπ' τὰ μῆλα, μῆλα,
σύκο στὸ σύκο γίνεται, σταφύλι στὸ σταφύλι. 125
Εἶχε κι ἔνα πολύκαρπο ἀμπέλι φυτεμένο.
"Αλλες του λιάστρες ἔχραινε σὲ γῆς στρωμένη ὁ ἥλιος
κι ἄλλα σταφύλια ποὺ τρυγοῦν κι ἄλλα πατοῦν ξοπίσω.
Βγάζουν τὴν ἀγουρίδα ἐμπρός, ποὺ τὸν ἀνθό της ρίχνει, 130
κι ἄλλων γυαλίζει ἡ ράγα τους. Καὶ στοὺς στερνούς τοὺς δργούς,
λογῆς μὲ τέχνη φύτρωναν πρασιές πάντα ἀνθισμένες.
Δυὸς βρύσες ἔτρεχαν, κι ἡ μιὰ πότιζε ὅλο τὸν κῆπο,
κι ἀπ' τὸ κατώφλι τῆς αὐλῆς, ἡ ἄλλη ἀπ' τ' ἄλλο μέρος,
πρὸς τὸ παλάτι πήγαινε, δύθε ἔπαιρνε κι ὁ κόσμος. 135
Τέτοια χαρίσανε οἱ θεοὶ δῶρα λαμπρὰ τοῦ Ἀλκίνου.
Ἐκεῖ στεκόντανε ὁ θεῖκὸς καὶ θάμαζε ὁ Δυσσέας.
Κι ὅλα πιὰ σὰν τὰ χόρτασαν τὰ μάτια του νὰ βλέπουν,
μπῆκε πιὸ μέσα μὲ σπουδῆ, περνώντας τὸ κατώφλι.
Καὶ βρῆκε ἐκεῖ τοὺς ἀρχηγούς κι ἀρχόντους τῶν Φαιάκων 140
στὸν ὑπνοδότη τὸν Ἐρμῆ νὰ στάζουν τὰ ποτήρια,
ποὺ τοῦ ἔκαναν παράκληση στὸ τέλος πρὶν πλαγιάσουν.

Τότε ἀπ' τὴ σάλα πέρασε, μ' ἔνα πυκνὸ σκοτάδι,
ποὺ τοῦ περίχυνε ἡ θεὰ Παλλάδα, σκεπασμένος,
ὅσο ποὺ στὴ βασίλισσα καὶ στὸν Ἀλκίνο πῆγε.

145

Στὰ γόνωντά της ἄπλωσε τὰ χέρια του ὁ Δυσσέας
καὶ τότε πιλ τοῦ σκόρπισε τὸ θεῖκὸ σκοτάδι.

«Ολοι σταθῆκαν ἄλλαιοι μπροστά του σὰν τὸν εἰδαν
καὶ σάστιζαν νὰ τὸν θωροῦν κι αὐτὸς τοὺς ξόρκιζε ἔτσι:
«Ἀρήτη, κόρη τοῦ ἄρχοντα Ρηξήνορα, προσπέφτω
στὰ πόδια σου ὁ πολύπαθος καὶ στὸ γλυκό σου ταίρι
καὶ σ' ὅλους τοὺς πρωτάρχοντες. Εἴθε ὅλα τ' ἀγαθά τους
νὰ τοὺς χαρίσουν οἱ θεοί, ν' ἀσπρίσουν, νὰ γεράσουν,
καὶ στὰ παιδιά τους ἔπειτα ν' ἀφήσουν τὰ καλά τους
κι ὅλα τὰ δικαιώματα πόχει ὁ λαός τους δώσει.

150

Στεῦλε κι ἐμένα γλήγορα στὴν ποθητὴ πατρίδα,
γιατὶ μὲ δέρνουν συμφορές ἀλάργα ἀπ' τοὺς δικούς μου».

Ἐλπε καὶ κάθισε ἔπειτα κοντὰ στῆς στιᾶς τὴ λάμψη,
στὴ στάχτη ἀπάνω κι ἄλλαιοι στεκόντανε ὅλοι οἱ ἄλλοι.

Καὶ μὲ καὶρὸ τοὺς μίλησε ὁ μαχητῆς Ἐγένηος,
πού 'ταν ὁ γεροντότερος ἀπ' ὅλους τοὺς Φαιάκους,
πρῶτος στοὺς λόγους κι ἤξερε πολλὰ καὶ περασμένα.
Αὐτὸς μὲ λόγια γνωστικὰ τοὺς μίλησε ἔτσι κι εἶπε:
«Δὲν εἶναι, Ἀλκίνο, αὐτὸ σωστό, μήτε, νὰ πῆς, ταιριάζει,
χάμω στὴ στιά νὰ κάθεται στὴ στάχτη ἀπάνω ὁ ζένος
κι ὅλοι μουδιάζουν, λόγο σου ν' ἀκούσουν καρτερώντας.

160

Μόν' ἔλα τώρα σήκωσε τὸν ζένο νὰ καθίσῃ
σ' ἔνα ἀργυρόκαρφο θρονὶ κι οἱ κράχτες ἀς κεράσουν
πάλε κρασί, νὰ στάξουμε στὸ βροντορίχτη Δία,
ποὺ προστατεύει ἡ χάρη του τοὺς ζένους, κι ἡ οἰκονόμικ
ἀπ' ὅτι μέσα βρίσκεται φαῖ στὸν ζένο ἀς δώσῃ».

165

Τὸ λόγο αὐτὸ σὰν ἄκουσε ὁ λατρευτὸς Ἀλκίνος,
πῆρε ἀπ' τὸ χέρι τὸ σοφὸ πολύτεχνο Δυσσέα,
σηκώνοντάς τον ἀπ' τὴ στιά, καὶ σὲ θρονὶ πανώριο
τὸν κάθισε, σηκώνοντας τὸ γιό του Λαοδάμα,
ποὺ δίπλα του καθόντανε κι ἀγαπημένος του ἦταν.

175

Μιὰ παρακόρη μὲ χρυσὸ πεντάμορφο λαγήνι
νερὸ τοῦ χύνει νὰ νιφτῇ σὲ μιὰ ἀργυρὴ λεκάνη.

κι εμπρόδε τοῦ μάχρου τοῦ 'στρωσε καὶ σκαλιστὸ τραπέζι.

Κι ἡ σεβαστὴ κελάρισσα ψωμιὰ τοῦ κουβαλοῦσε
κι ἀλλὰ προσφάγια πληθερὰ μετὰ χαρᾶς δ, τι εἶχε.

Κι ἔτρωγε κι ἐπινε ὁ θεῖκὸς πολύπαθος Δυσσέας.

Τότε τὸν κράχτη ὁ δυνατὸς Ἄλκινος πρόσταξε ἔτσι·

« Ποντόνα, κέρνα μας κρασὶ καὶ μοίρασέ μας σ' ὅλους
μὲ τὴ σειρά, νὰ στάξουμε στὸ βροντορίχτη Δία,
ποὺ πάντα τοὺς καλόδεχτους τοὺς ξένους συνοδεύει ».

"Ἐτσι εἶπε καὶ γλυκὸ κρασὶ τοὺς κέρασε ὁ Ποντόνας
καὶ σ' ὅλους μοίρασε σειρὰ γιὰ δέηση στὰ ποτήρια.

Σὰν ἔσταξαν κι ἥπιαν κρασὶ δσο ἥθελε ἡ καρδιά τους,
τὸ λόγο πῆρε ὁ σεβαστὸς Ἄλκινος καὶ τοὺς εἶπε·

« Ἀκοῦστε με, ὅλαι οἱ ἀρχηγοὶ κι ἀρχόντοι τῶν Φαιάκων,
γιὰ νὰ σᾶς πῶ δσα μοῦ ζητᾶ μέσα ἡ καρδιά στὰ στήθια.

Τώρα ποὺ φάγατε, δ καθεὶς στὸ σπίτι του ἀς πλαγιάση
καὶ τὴν αὐγὴ φωνάζουμε κι ἀλλούς δημογερόντους

γιὰ νὰ φιλοξενήσουμε τὸν ξένο στὸ παλάτι,
καὶ διαλεχτὰ νὰ σφάξουμε στοὺς ἀθανάτους βόδια,

κι ἔπειτα νὰ φροντίσουμε τοῦ ξένου τὸ ταξίδι,

πῶς, μὲ δικὴ μας συνοδειά, δίχως φροντίδα ἡ κόπο,
νὰ πάη γοργὰ χαρούμενος στὴν ποθητή του χώρα,

δσο κι ἀν εἶναι ἀπόμακρη, κι οὔτε κακὸ στὸ δρόμο

νὰ μὴν τοῦ τύχῃ ἡ πάθημα στὸν τόπο του πρὶν φτάση.

Κι ἔκει πιὰ θά 'βρη στὰ στερνά, δσα ἡ βαριά του μοίρα
τοῦ 'γραψε, ἀφότου ἡ μάνα του τὸν ἔφερε στὸν κόσμο.

"Αν δύμως εἰναι τ' οὐρανοῦ θεὸς κατεβασμένος,
τότε ἄλλο πιὰ σοφίζονται στὸ νοῦ τους οἱ οὐράνιοι.

Γιατὶ συχνὰ δλοφάνεροι στὰ περασμένα χρόνια
φαινόντανε, δταν εἴχαμε λυτρωτικὲς θυσίες

κι δπου κι ἐμεῖς καθόντανε καὶ τρώγανε κοντά μας.

Κι ἀν μόνος του πηγαίνοντας τοὺς ἔβρισκε διαβάτης,
δὲν τοῦ κρυβόντανε οἱ θεοί, γιατὶ είμαστε γενιά των,

ώς οἱ Κυκλῶποι στὴ φυλὴ τὴν ἄγρια τῶν Γιγάντων ».

Τότε ἔτσι κι ὁ πολύσοφος τ' ἀπάντησε δ Δυσσέας·

« Ἄλκινο, τέτοια συλλογὴ στὸ νοῦ σου μὴν τὴν βάζης,
γιατὶ δὲ μοιάζω τῶν θεῶν ποὺ χαίρονται τὰ οὐράνια,

180

185

190

195

200

205

210

στ' ἀνάστημα καὶ στὴ μορφή, μόν' τῶν θυητῶν ἀνθρώπων.

215

Κι ἂν ξέρετε ποιοί πέρασαν τὶς πιὸ μεγάλες πίκρες
στὸν κόσμο, μόνο ἐγώ μ' αὐτοὺς νὰ συγκριθῶ ταιριάζει
καὶ πιὸ πολλὰ θὰ τὰ ἔλεγα τὰ βάσανά μου ἀκόμα,
ὅσα μοῦ τύχανε ἄπειρα κι ἀπὸ θεῶν κατάρα.

'Αφῆστε με δύμας μιὰ μπουκιὰ στὸ στόμα μου νὰ βάλω.

220

Γιατὶ δὲν ἔχει ἀπ' τὴν κοιλιὰ τὴν ἔρμη ὅλλο κανένα
στὸν κόσμο πιὸ ξεδιάντροπο, ποὺ στανικῶς σὲ βάζει
νὰ τὴ νοιαστῆς, μ' ὅσους καημούς, μ' ὅσες κι ἂν ἔχης λύπες,
ὅπως κι ἐμένα, ποὺ καημοὶ τὰ στήθια μοῦ πληγώνουν
κι αὐτὴ ζητᾶ ἀκατάπτωτα νὰ τρώγω καὶ νὰ πίνω,

225

νὰ λησμονῶ τὰ πάθια μου καὶ νὰ γεμίζω ἔκεινη.

Καὶ σεῖς σὰν ξημερώσῃ ἡ αὔγῃ νοιαστῆτε τὸ ταξίδι,
καὶ στεῦλτε με τὸ δύστυχο στὴν ποθητὴ πατρίδα,
ποὺ πέρασα ἄπειρα δεινά. Κι ἀς μοῦ κοπῆ ἡ ζωή μου,
ὅταν πιὰ ἰδῶ τὸ σπίτι μου, τοὺς δούλους μου, τὸ βιός μου».

230

"Ἐτσι εἶπε κι ὅλοι παίνεσαν καὶ εἶπαν τὸ ναί, νὰ στείλουν
τὸν ξένο στὴν πατρίδα του ποὺ φρόνιμα μιλοῦσε.

Σὰν ἔσταξαν κι ἤπιαν κρασὶ ὅσο ἤθελε ἡ καρδιά τους,
στὸ σπίτι του ξεκίνησε νὰ κοιμηθῇ ὁ καθένας,
κι ἀπόμεινε ὁ πολύσοφος Δυσσέας στὸ παλάτι.

235

Κοντά του κάθισε ὁ θεῖκὸς Ἀλκίνοος κι ἡ Ἀρήτη,
κι οἱ παρακόρες σήκωναν σὲ λίγο τὸ τραπέζι.

Τότε ἔτσι πρώτη μίλησε ἡ λευκοχέρα Ἀρήτη,
γιατὶ τὰ ροῦχα γνώρισε χλαμύδα καὶ χιτώνα,
σὰν τὰ εἰδεῖ, ποὺ τὰ ξέφανε μονάχη μὲ τὶς σκλάβες,

240

καὶ κράζοντάς τον τοῦ λαλεῖ μὲ φτερωμένα λόγια·

«Ἐγώ θὰ κάμω τὴν ἀρχὴν νὰ σὲ ρωτήσω, ξένε,
ποιός εἶσαι; Πόθε κόπιασες; Ποιός σοῦ δώσε τὰ ροῦχα;
Δὲν εἶπες θαλασσόδαρτος στὸν τόπο μας πώς ηρθες»;

Τότε ἔτσι κι ὁ πολύσοφος τῆς ἀπαντᾶ ὁ Δυσσέας:

245

«Σὰ δύσκολο, βασίλισσα, νὰ σου τὰ πῶ ὡς τὸ τέλος,
ὅσα μοῦ δώσανε οἱ θεοὶ νὰ δοκιμάσω πάθια·

Κι ὅσο κι αὐτὸ ποὺ μὲ ρωτᾶς, ἐγώ νὰ στὸ ξηγήσω.

'Αλάργα εἶναι στὸ πέλαγο κάποιο νησὶ 'Ωγυγία,

ὅπου μιὰ φοβερὴ θεὰ δολοτεχνίτρα μένει,

250

- τοῦ "Ατλαντα ἡ κόρη ἡ Καλυψώ μὲ τὶς σγουρὲς πλεξοῦδες.
 Μήτε θεὸς μήτ' ἀνθρωπος κανένας δὲν τὴ σμίγει,
 καὶ μόνο ἐμένα μ' ἔφερε στὸ σπίτι τῆς ἡ μούρα
 τὸν ἔρμο, ἀφοῦ μὲ φλογερὸ ἀστροπελέκι ὁ Δίας
 μοῦ 'καψε μισοπέλαγα τὸ γλήγορο καράβι 255
 κι δῖοι οἱ ἄλλοι διαλεχτοὶ συντρόφοι μου χαθῆκαν,
 καὶ τὴν καρίνα ἔγω ἀγκαλιὰ τοῦ καραβίου κρατῶντας,
 μέρες ἐννιὰ παράδερνα. Τὴ δέκατη πιὰ νύχτα
 μὲ πῆγαν οἱ ἀθάνατοι θεοὶ στὴν Ὁγυγία,
 ὅπου μιὰ φοβερὴ θεὰ πανώρια κατοικοῦσε, 260
 ἡ Καλυψώ καὶ πρόθυμα νὰ μὲ φιλοξενήσῃ
 μὲ πῆρε αὐτὴ καὶ μ' ἔφερε καὶ σ' δηλ τὴ ζωὴ μου
 ἀθάνατο κι ἀγέραστο μοῦ 'λεγε νὰ μὲ κάμη.
 "Ομως ποτὲ δὲν ἐπειθε στὰ στήθια τὴν καρδιὰ μου. 265
 "Εμεινα ἀσάλευτος ἔκει μαζὶ τῆς ἔφτα χρόνια
 κι δῖο μὲ δάκρυα μούσκενα πικρὰ ἄλιωτα ροῦχα
 ποὺ μοῦ 'δωσε. Σὰν ἔφτασε ὁ ὅγδοος ὁ χρόνος,
 μ' ἄφησε τότε στὴ γλυκιὰ πατρίδα νὰ γυρίσω,
 θὲς ἀπὸ θέλημα θεοῦ, θὲς ποὺ ἄλλαξε πιὰ γνώμη.
 Μ' ἔνα σκαφὶ καλόδετο μ' ἔστειλε ν' ἀρμενίσω 270
 κι ἄφθονο μοῦ 'δωσε ψωμί, γλυκὸ κρασὶ καὶ ροῦχα
 κι ἔνα ἀγεράκι ἀπόλυτε γλυκόπνευτο καὶ πρύμο.
 Μέρες τραβοῦσα δεκαφτὰ μὲς στοῦ γιαλοῦ τὰ πλάτια.
 Στὶς δεκοχτὼ φανήκανε τ' ἀπλόσκιωτα ἀκροβούνια
 τοῦ τόπου σας καὶ χάρηκε τοῦ δύστυχου ἡ καρδιά μου. 275
 "Ομως ἀκόμα συμφορὲς μὲ καρτεροῦσαν κι ἄλλες,
 δῆσε τῆς γῆς ὁ Σαλευτῆς μοῦ 'στειλε ὁ Ποσειδώνας,
 ποὺ σήκωσε δῆλους τοὺς καιροὺς καὶ μοῦ 'κλεισε τὸ δρόμο,
 καὶ δυνατὰ συντάραξε τὴ θάλασσα, ποὺ μήτε
 στὴ βάρκα ἀπάνω νὰ σταθῶ δὲ μ' ἄφηνε τὸ κύμα 280
 μὲ τοὺς πικροὺς μου στεναγμούς. Στὸ τέλος ἡ φουρτούνα
 κομμάτιασε τὴ βάρκα μου. Καὶ κολυμπώντας τότε,
 αὐτὸ τὸ χάος πέρασα, ώστου στὴ στεριά σας
 μὲ σίμωσαν τὰ κύματα κι ὁ ἄνεμος φυσώντας.
 Μ' ἀν ἔβγαινα ὅξω στὴ στεριά, θὰ μ' ἔλιωνε τὸ κύμα,
 σὲ βράχους καὶ σ' ἀνάσβολα χτυπώντας με ἀκρογιάλια. 285

- Τότες ἀποτραβήχησκα καὶ κολυμποῦσα, ὡσότου
σ' ἔνα ποτάμι σίμωσα, καὶ βολικὸς ὁ τόπος
μοῦ φάνηκε κι ἀπάνεμος, χωρὶς μεγάλες πέτρες·
"Οἶσα γιὰ ἀνάσα πλάγιασα κι ἐκεῖ ἥρθε ἡ μαύρη νύχτα. 290
"Ἐπειτα ἀπ' τὸ θεόθρεφτο ποτάμι ἀλάργα πῆγα
νὰ γύρω στὰ χαμόκλαδα κι ὑλόγυρά μου φύλα
σώριασσα κι ἔστειλες δὲ θεὸς ἔναν ἀτέλειωτο ὕπνο.
Μὲ πονεμένη τὴν καρδιὰ κοιμήθηκα στὰ φύλα,
ὅλη τὴ νύχτα ὡς τὴν αὔγῃ κι ὡς τ' ἄλλο μεσημέρι. 295
Βουτοῦσε δὲ ἥλιος, τὸ γλυκὸ σὰ χόρτασα τὸν ὕπνο.
Τότε ἀκουσα στὴν ἀμμουδιὰ τῆς κόρης σου τὶς δοῦλες
νὰ παίζουν, κι ἤταν σὰ θεὰ κι ἐκείνη ἀνάμεσό τους.
Τῆς πρόσπεσα. Μοῦ φέρθηκε καθὼς τὸ θέλει ἡ τάξη,
ὡς δὲν ἐλπίζεις τὰ παιδιά νὰ κάμουν σὰν τὰ λάχης. 300
Γιατὶ εἶναι πάντα ἀστόχαστοι δῆλοι οἱ μικροὶ στὰ χρόνια.
"Αφθονο μοῦ 'δωσε ψωμὶ κι ἔνα κρασὶ μοσκάτο,
καὶ στὸ ποτάμι μ' ἔλουσε καὶ μοῦ 'δωσε τὰ ροῦχα.
Τὴν πᾶσα ἀλήθεια μίλησα, μ' ὅση κι ἀν ἔχω λύπη".
Πάλε ὁ Ἀλκίνοος τ' ἀπαντᾶ καὶ τοῦ 'πε κράζοντάς τον· 305
«Νά, ξένε, ποιὸ τῆς κόρης μου βρίσκω τὸ μόνο λάθος,
ποὺ μὲ τὶς σκλάβες της ἐδῶ στὸ σπίτι δὲ σὲ πῆσε,
ενῶ τὴν πρωταπάντησες καὶ χάρη τῆς ζητοῦσες».
Κι ἀπάντησε ὁ ποιλύπειρος Δυσσέας κι ἔτσι τοῦ 'πε·
«Τ' ἀθῶ κορίτσι, βασιλιά, γι' αὐτὸ μὴν τὸ μαλώσης,
γιατὶ μὲ παρακίνησε τὶς σκλάβες ν' ἀκλούθησω,
μὰ μόνος δὲν τὸ δέχτηκα, ἀπὸ ντροπὴ καὶ φόβο,
μήπως θυμώσης ἀν μὲ ἴδης. Γιατὶ σ' αὐτὸ τὸν κόσμο
ἔτσι εἴμαστε δῆλο ἀράθυμο τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων». 310
Τότε ἔτσι μὲ δυὸ λόγια του ἀπάντησε ὁ Ἀλκίνοος·
«Δὲν ἔχω, ξένε, τὴν καρδιὰ σὰν τέτοια μὲς στὰ στήθια,
ν' ἀρπάχεται ἀσυλλόγιστα. Μ' ἀρέσει σ' ὅλα ἡ τάξη.
Εἴθε, πατέρα Δία μου καὶ σὺ Ἀθηνᾶ κι Ἀπόλλο,
τέτοιος, καθὼς μοῦ φαίνεσαι καὶ θέλεις ὅ,τι θέλω,
νὰ παντρευτῆς τὴν κόρη μου καὶ νὰ σὲ πῶ γαμπρό μου, 320
κι ἐδῶ νὰ μείνης. Θά 'δινα καὶ σπίτι καὶ χωράφια,
ἀν μὲ τὴ γνώμη σου ἔμενες. Μὰ δὲ μπορεῖ κανένας

νὰ σὲ κρατήσῃ, στανικῶς, θεδὸς νὰ μὴν τὸ δώσῃ.

Κι ὡς αὔριο βάζω μὲ τὸ νοῦ — καὶ ξέρε το — νὰ φύγης
κι ἐνῶ ἐσύ θά 'σαι στὸ γλυκὸ τὸν ὑπνό βυθισμένος, 325
στὸ κύμα οἱ ναῦτες ἥσυχα θὰ λάμουν νὰ σὲ πᾶνε
στὸ σπίτι σου, στὸν τόπο σου, κι ὅπου ζητᾶ ἡ καρδιά σου
κι ἀν εἰναι ἀκόμα πιὸ πολὺ μακρύτερα ἀπ' τὴν Εὔβοια,
ποὺ λένε δσοι ταξίδεψαν, πῶς εἶναι μίλια ἀλάργα
ἀπ' τὴν πατρίδα, τὸν ξανθὸ Ραδάμανθο ὅταν πῆγαν
τὸν Τίτυο, τῆς Γῆς τὸ γιό, νὰ ίδῃ, καὶ σὲ μιὰ μέρα
πῆγαν καὶ πάλε γύρισαν χωρὶς νὰ ξαποστάσουν.
Τότε θὰ ίδῃς τὰ πλοῖα μου κι οἱ ναῦτες πόσο ἀξίζουν
ν' ἀφροκοποῦν τὴ θάλασσα μὲ τῶν κουπιῶν τὴν πλάτη ».

Εἶπε καὶ χάρηκε ὁ θεῖκὸς πολύπαθος Δυσσέας 335
κι ἀπ' τὴν καρδιά του εὐχήθηκε κι ἔτσι εἶπε μὲ λαχτάρα:
« Εἴθε, πατέρα Δία^{*}μου, δσα μοῦ τάζει ὁ Ἀλκίνος
νὰ τὰ τελέψῃ. 'Η δόξα του στὸν κάσμο θὰ 'ναι αἰώνια,
κι ἐγὼ πιὰ τέλος στὴ γλυκειὰ πατρίδα θὰ γυρίσω ».

Τέτοιες κουβέντες ἔκαναν μιλώντας μεταξύ τους. 340
Τότε τὶς σκλάβεις πρόσταξε ἡ λευκοχέρα 'Αρήτη,
στὸ λιακωτὸ νὰ βάλουνε κρεβάτι καὶ νὰ στρώσουν,
ὅμορφα κόκκινα χαλιά, ν' ἀπλώσουν ἀντρομίδες
κι ἀπάνω σκέπασμα σγουρὲς νὰ βάλουνε φλοκάτες.
Κι ἔβγαιναν ἀπ' τὴ σάλα αὐτὲς στὰ χέρια φῶς κρατώντας. 345
Σὰν τοῦ 'στρωσκν γοργὰ γοργὰ τὸ μαλακὸ κρεβάτι,
κοντά του πῆγαν κι ἔπειτα κι ἔτσι εἶπαν στὸ Δυσσέα:
« "Ετοιμη, ξένε, ἡ κλίνη σου καὶ σήκω νὰ πλαγιάσης ».
Εἶπαν καὶ κεῖνος μὲ χαρὰ νὰ κοιμηθῇ ποθοῦσε.

Τότε κοιμήθηκε ὁ θεῖκὸς πολύπαθος Δυσσέας, 350
κάτω ἀπ' τ' ἀχόλαλο λιακὸ σὲ τορνευτὸ κρεβάτι.
Στὸ βάθος τοῦ ψηλοῦ σπιτιοῦ πλάγιασε κι ὁ Ἀλκίνος
σὰν τοῦ 'στρωσε ἡ βασίλισσα καὶ στρῶμα καὶ κρεβάτι.

Θ

Σάν ήρθε ή ροδοδάχτυλη νυχτοθρεμμένη Αύγούλα,
σηκώθηκε ἀπ' τὴν κλίνη του δ σεβαστὸς Ἀλκίνος,
σηκώθηκε κι δ πορθητῆς θεόθρεφτος Δυσσέας.
Γιὰ τῶν Φαιάκων κίνησαν τὴν ἄγορὰ - κι δ Ἀλκίνος
πήγαινε πρῶτος - ποὺ κοντὰ χτισμένη ἤταν στὰ πλοῖα.

5

Κι ἔκει σάν πήγαν, κάθισαν σὲ θρόνους σκαλισμένους
κοντὰ κοντά. Κι ἡ Ἀθηνᾶ τὴν χώρα τριγυροῦσε,
μὲ κράχτη σ' ὅλα μοιάζοντας τοῦ βαθύγνώστη Ἀλκίνου,
τὸ γυρισμὸ τοῦ τολμηροῦ Δυσσέα νὰ ἐτοιμάσῃ,
καὶ στὸν καθένα πήγαινε κοντὰ καὶ τοῦ μιλοῦσε.
«Ἐμπρός, πηγαίνετε, ἀρχηγοὶ κι ἀρχόντοι τῶν Φαιάκων,
στὴν ἄγορά, νὰ μάθετε γι' αὐτὸν τὸν ξένο πουνήρθε
νιόφερτος στοῦ βαθύγνωμο τ' Ἀλκίνου τὸ παλάτι,
δαρμένος ἀπὸ θάλασσες καὶ ἀθάνατος λές μοιάζει».

10

“Ετσι εἶπε, κι ὅλων ἀναψε τὸν πόθο καὶ τὸ θάρρος
κι ἀμέσως γέμισαν λαὸς κι ἡ ἄγορὰ κι οἱ ἔδρες,
κι ὅλοι θαμάζανε τὸ γιὸ σὰν εἰδαν τοῦ Λαέρτη,
γιατὶ μιὰ χάρη τοῦ ἔχουν θεοτικὰ ἡ Παλλάδα
στοὺς ὄμους καὶ στὴν κεφαλή, νὰ δείχνη κάνοντάς τον
σὰν πιὸ φηλὸς καὶ πιὸ παχύς, καὶ στοὺς Φαιάκους ὅλους
ἔτσι νὰ γίνη σεβαστὸς καὶ τιμημένος φίλος
καὶ κάθε ἀγώνα δύσκολο νὰ βγάλη σὲ κεφάλι,
ποὺ θά βαζαν οἱ Φαιάκες γιὰ νὰ τὸν δοκιμάσουν.

15

Κι ὅταν τὸ πλῆθος ἔφτασε καὶ συναχτήκανε ὅλοι,
τὸ λόγῳ πῆρε δ σεβαστὸς Ἀλκίνος πρῶτος κι εἶπε:
«Ἀκοῦτε με ὅλοι οἱ ἀρχηγοὶ καὶ πρῶτοι τῶν Φαιάκων,
γιὰ νὰ σᾶς πῶ δσα μοῦ ζητᾶ μέσα ἡ καρδιὰ στὰ στήθια.
Αὐτὸς δ ξένος — μήτε ἔγώ ποιὸς εἰναι δὲν τὸν ξέρω,
ἄν εἰναι ἀπ' τὴν ἀνατολὴ κι ἄν ἔρχεται ἀπ' τὴ δύση —
μοῦ ῥε στὸ σπίτι ἀπ' ἄχαρο γυρίζοντας ταξίδι,
καὶ τὴ βοήθεια μας ζητᾶ νὰ φύγη δίχως ἄλλο.
Λοιπὸν δὲς στείλουμε κι αὐτὸν ὡς κάνουμε καὶ σ' ἄλλους,
γιατὶ κανεὶς δὲν ἔμεινε στὸ σπίτι μου δποιος ἥρθε,

20

30

πολὺν καιρὸν νὰ κλαίγεται πῶς θὰ γυρίση πίσω.

Μὰ ἐλᾶτε, ἐμπρός. "Ἄς ρίξουμε στὴ θάλασσα καράβι
βαμμένο, πρωτοτάξιο, κι ἀς διαλεχτοῦνε ἀπ' ὅλους
πενήντα δυό, τὰ πιὸ γερά τοῦ τόπου παλικάρια.

Καὶ τὰ κουπιὰ μὲ τοὺς σκαρμοὺς σὰ δέστε ὅλα μὲ τάξη,
βγῆτε κι ἐλᾶτε γλήγορα στὸ σπίτι μου νὰ φᾶτε,
κι ἔγω τραπέζι ἀρχοντικὸ καὶ πλούσιο θὰ σᾶς στρώσω.

Αὐτὰ προστάζω στὰ παιδιά. Κι οἱ ἄλλοι σκηπτροφόροι
δημογερόντοι, στ' ὅμορφο παλάτι μου κοπιάστε
τὸν ξένο νὰ φιλέψουμε, κι ὅχι μὴν πῆ κανεὶς σας.

Καὶ τὸ θεῖκὸ τραγουδιστὴ Δημόδοκο ἀς καλέσουν,
γιατὶ τοῦ χάρισε ὁ θεδὲς τοῦ τραγουδιοῦ τὴ χάρη,
νὰ μᾶς λιγώνη ὅταν τοῦ πῆ νὰ τραγουδᾶ ἡ καρδιά του».

Ἐπει κι ἐμπρός προχώρησε κι οἱ σκηπτροφόροι πίσω.
"Ο κράχτης πῆγε τὸ θεῖκὸ τραγουδιστὴ νὰ φέρῃ.

Κι ἔτσι ὅπως εἶπε, χώρισαν πενήντα δυὸ λεβέντες
καὶ πήγανε στοῦ ἀστέρευτου πελάγου τ' ἀκρογιάλι.

Σὰν ἤρθανε στὴν ἀμμουδιὰ καὶ στὸ γοργὸ καράβι,
ρίξανε στὰ βαθιὰ νερὰ τὸ μαῦρο τρεχαντήρι
καὶ τὸ κατάρτι στήσανε καὶ τὰ πανιὰ σηκώνουν,
καὶ στὰ κουπιὰ περάσανε πετσένιους τροπωτῆρες,
ὅλα μὲ τάξη κι ἀνοιξαν τ' ἀσπρὰ πανιά του ἀπάνω
καὶ στ' ἀνοιχτὰ τ' ἀράξανε, τὸ κύμα ἐκεῖ ποὺ σκάζει.

Στ' Ἀλκίνου πῆγαν ἔπειτα τ' ἀρχοντικὸ παλάτι.
Λαὸ γεμίσανε οἱ αὐλές κι οἱ κάμαρες κι οἱ σάλες,
ποὺ συναζόνταν κι ἔφταναν χιλιάδες νιοὶ καὶ γέροι.

Δώδεκα ὀργιὰ τοὺς ἔσφαξεν ὁ σεβαστὸς Ἀλκίνος
κι ὀχτὼ γουρούνια ἀσπρόδοντα καὶ δυὸ θρεμμένα βόδια
καὶ τά 'γδαραν καὶ τά 'ψησαν κι ἑτοίμασαν νὰ φᾶνε.

"Ἡρθε κι ὁ κράχτης τὸ θεῖκὸ τραγουδιστὴ ὁδηγώντας,
ποὺ ἡ Μούσα τὸν ἀγάπησε καὶ τοῦ 'δωσε μιὰ χάρη
καὶ μιὰ συνάμα συμφορά. Τοῦ στέρησε τὸ φῶς του
καὶ τοῦ 'δωσε γλυκιὰ φωνή. Κι ὁ κράχτης ὁ Ποντόνας,
σ' ἔνα ἀργυρόκαρφο θρονὶ τὸν ἔκατσε, στὴ μέση
τῶν καλεσμένων, στὸν ψηλὸ τὸ στύλο ν' ἀκουμπήση,
καὶ στὸ παλούκι κρέμασε τὴν ἡχηρὴ κιθάρα,

- πιὸ ἀπάνω ἀπ' τὸ κεφάλι του καὶ τοῦ δειξε, ὅταν θέλη,
ν' ἀπλώσῃ ἔκει τὸ χέρι του καὶ νὰ τὴν ξεκρεμάσῃ. 70
 Πανέρι τοῦ φερε ἔπειτα καὶ τοῦ στρωσε τραπέζι
κι ἔνα ποτήρι μὲ κρασὶ νὰ πίνη ὅταν θελήσῃ.
 Κι ὅλοι στὰ ἔτοιμα ἀπλωσαν φαγιὰ στρωμένα ἐμπρός τους.
 Καὶ τέλος ἀφοῦ χόρτασαν νὰ τρῶνε καὶ νὰ πίνουν,
φτέρωνε ἡ Μούσα τὸ θεϊκὸ τραγουδιστὴν ν' ἀρχίσῃ
νὰ τραγουδήσῃ ξακουστὸ πολεμικὸ τραγούδι,
πόφτανε τότε ἡ φήμη του ὡς τὸ πλατιὰ τὰ οὐράνια,
πῶς δὲ Δυσσέας μιὰ φορὰ μὲ τὸ γοργὸ Ἀχιλλέα
μὲ λόγια πιάστηκαν χοντρὰ σὲ ἀρχοντικὸ τραπέζι
καὶ μέσα του κρυφὴ χαρὰ τὸ πῆρε δὲ Ἀγαμέμνος,
ποὺ μάλωναν οἱ ἀρχηγοὶ τῶν Αχαιῶν οἱ πρῶτοι. 80
 Γιατὶ ἔτσι δὲ Φοῖβος μιὰ φορὰ τοῦ τὰ πε πῶς θὰ γίνουν,
στὴ βλογημένη τὴν Πυθώ, τὸ πέτρινο κατώφλι
σὰν πέρασε, ποὺ πῆγε ἔκει χρησμὸ νὰ τοῦ ζητήσῃ. 85
 Κι ἀλήθεια, τότες ἀρχισαν οἱ συμφορὲς νὰ πέφτουν
στοὺς Τρῶες καὶ στοὺς Αχαιούς, μὲ τὴ βουλὴ τοῦ Δία.
 'Ο ξακουστὸς τραγουδιστὴς αὐτὰ τοὺς τραγουδοῦσε.
 Τότε δὲ Δυσσέας ἔπιασε μὲ τὸ βαρύ του χέρι
κι ἔριξε στὸ κεφάλι του τὴν κοκκινοβαμμένη 90
μεγάλη κάπα κι ἔκρυψε τὸ ώραῖο πρόσωπό του,
γιατὶ ντρεπόντανε νὰ ἴδοῦν πῶς ἔκλαιγε οἱ Φαιάκοι.
 Σὰν ἔπαινε δὲ τραγουδιστής, τὰ δάκρυα αὐτὸς σφογγοῦσε
κι ἔβγανε ἀπ' τὸ κεφάλι του τὴν κόκκινή του κάπα.
 Κι ὅταν ξανάρχιζε ἔπειτα κι οἱ πρῶτοι τῶν Φαιάκων
νὰ τραγουδήσῃ τοῦ λεγαν — γιατὶ χαιρόντανε ὅλοι
ν' ἀκοῦνε τὰ τραγούδια του — πάλε δὲ Δυσσέας τότε
σκέπαζε τὸ κεφάλι του, τὰ κλάματα ἀρχινοῦσε. 95
 Κι οἱ ἄλλοι δὲν κατάλαβαν πῶς τοῦ τρεχαν τὰ μάτια.
 Μόνο δὲ Ἀλκίνος, ποὺ κοντὰ καθότανε, τὸν εἶδε
κι ἀκούσε ποὺ ἀναστέναζε βαριὰ ἀπ' τὰ σωθικὰ του
κι ἔτσι εἶπε εὐτὺς στοὺς Φαιάκες τοὺς θαλασσοθρεμμένους:
 «Ἀκοῦστε με ὅλοι οἱ ἀρχηγοὶ κι οἱ πρῶτοι τῶν Φαιάκων.
 Τώρα ποὺ πιὰ χαρήκαμε τὸ ἀρχοντικὸ τραπέζι
καὶ τὴν κιθάρα, ἀχώριστη συντρόφισσα στὸ γλέντι, 105

άς βγοῦμε τοὺς ἀγῶνες μας νὰ δοκιμάσουμε ὅλους,
νὰ πῆ κι ὁ ξένος, μιὰ φορὰ στὸν τόπο του ὅταν φτάση,
στοὺς ποθητούς του, πόσο ἐμεῖς τοὺς ἄλλους ξεπερνοῦμε
στὸ πάλεμα, στὸ πήδημα, στὸ τρέξιμο, στοὺς γρόθους ».

Εἶπε καὶ πρῶτος κίνησε κι ἀκλούθησαν οἱ ἄλλοι.

110

Κρέμασε ὁ κράχτης στὸ καρφὶ τὴν ἡχηρὴ κιθάρα,
καὶ τὸ θεῖκὸ Δημόδοκο κρατώντας ἀπ' τὸ χέρι
τὸν ἔβγαλε ὅξω ἀπ' τὸ ψηλὸ παλάτι, καὶ στὸν ἔδιο
τὸ δρόμο τὸν ὀδήγησε ποὺ πήγαιναν κι οἱ ἄλλοι
ἀρχοντες Φαίακες νὰ ἰδοῦν τοὺς θαυμαστοὺς ἀγῶνες.
Κινοῦν νὰ πᾶν στὴν ἀγορὰ κι ἀπειρο ἀκλούθηκε πλῆθος.

115

Κι ἔκει πολλὰ ἀρχοντόπουλα σηκώθηκαν νὰ πᾶνε
ὁ Ἐλατρέας, ὁ Ναυτιάς, ὁ Ὁκύαλος, ὁ Ἀκρόνας,
ὁ Ἐρετμέας, ὁ Πρυμνιάς, ὁ Ἀγχίαλος, ὁ Θόας,
ὁ Ἀναβήσινος, ὁ Ποντιάς, ὁ Πλωριάς καὶ τοῦ Πολύνα
ὁ ἄξιος γιὸς Ἀμφίαλος κι ὁ ἵσος μὲ τὸν "Αρη
τὸ θυντοφάγο Εύρυαλος, κι ὁ Ναυβουλίδης ποὺ ἤταν
ὅ πιὸ λεβέντης στὸ κορμὶ κι ὁ πιὸ ὅμορφος στὴν ὅψη
μέσσα στοὺς ἄλλους Ἀχαιοὺς στερνὰ ἀπ' τὸ Λαοδάμα.
Σηκώθηκαν κι οἱ τρεῖς οἱ γιοὶ τοῦ στοχασμένου Ἀλκίνου,

120

δι Λαοδάμας κι ὁ θεῖκὸς Κλειτόνας μὲ τὸν "Αλιο.

125

Οἱ τρεῖς αὐτὸι πρωτάρχισαν νὰ παραβγοῦν στὸ δρόμο.
"Ολοι ἀπ' τὴ μάνα χύμηξαν καὶ φτερώτοι πετοῦσαν
στὸν κάμπο, κι ἔναν κουρνιαχτὸ τὰ πόδια τους σηκῶναν.
Κι ἤταν ἀπ' ὅλους ἀρταστος στὸ τρέξιμο δι Κλειτόνας.

130

Κι ὅσο χωράφι δργώνουνε μιὰ μέρα δυὸ μουλάρια,
τόσο τοὺς ἄλλους πέρασε κι ἀπ' ὅλους ἤρθε πρῶτος.

"Ἄλλοι πιαστήκανε ἔπειτα στὴ δύσκολη παλαίστρα.

Σ' αὐτὴ πάλε ὁ Εύρυαλος τοὺς πιὸ καλοὺς νικοῦσε.

Στὸ πήδημα δι Ἀμφίαλος περνοῦσε ὅλους τοὺς ἄλλους.

135

Στὸ δίσκο πάλε ἀνώτερο δὲν εἶχε δι Ἐλατρέας,

κι δι Λαοδάμας στὶς γροθιές, τ' ἄξιο παιδὶ τοῦ Ἀλκίνου.

Κι ἀφοῦ χαρήκανε ἔπειτα μὲ τοὺς ἀγῶνες ὅλοι,
ἔτσι τοὺς εἶπε δι ἄξιος γιὸς τ' Ἀλκίνου δι Λαοδάμας.

« Ἐλάτε νὰ ρωτήσουμε, παιδιά, τὸν ξένο τώρα,
κανένα ἀγώνα ἀν ἔμαθε. Κακόπλαστος δὲν είναι

140

καὶ στὰ μηριά καὶ στὰ κανιά καὶ στὰ γερά του χέρια
καὶ στὶς θρεμμένες πλάτες του καὶ στὰ δεσίματά του,
μήτε τοῦ λείπει ἡ νιότη αὐτοῦ, μόν' εἶναι τσακισμένος
ἀπ' τὰ πολλὰ τὰ βάσανα. Γιατὶ δὲ βρίσκεται ἄλλο
χειρότερο ἀπ' τὴν θάλασσα κακὸ σ' αὐτὸ τὸν κόσμο
νὰ καταλῇ τὸν ἄνθρωπο κι ἂς εἶναι ἀντρειωμένος ».

Τότε ἔτσι κι ὁ Εύρύαλος τ' ἀπάντησε καὶ τοῦ 'πε'
« Ναί, Λαοδάμα, μίλησες καθὼς τὸ θέλει ἡ τάξη.
Προσκάλεσέ τον τώρα ἐσύ καὶ ξῆγα του τί θέλεις ».

Σᾶν ἀκουσε δὲ λεβέντης γιὸς τ' Ἀλκίνου αὐτὰ τὰ λόγια
στὴ μέση πάσι καὶ στάθηκε κι ἔτσι εἶπε στὸ Δυσσέα:
« Ξένε πατέρα, ἔλα καὶ σύ, κανένα ἀγώνα ἀν ξέρης,
νὰ δοκιμάσῃς. Φαίνεσαι νὰ ξέρης ἀπ' ἀγῶνες.

Γιατὶ δὲν ἔχει δὲν ἄνθρωπος ἀνώτερη ἄλλη δόξα,
παρὰ ἀν τὸ δείξη, ἐνόσω ζῆν, στὰ χέρια καὶ στὰ πόδια.
« Ελα λοιπὸν δοκίμασε καὶ διώξε ἀπ' τὴν καρδιά σου
τὶς ἔννοιες. Τὸ ταξίδι σου ν' ἀργήση μὴ φοβᾶσαι.
Νά, τὸ καράβι τό 'ριξαν κι εἶναι ἔτοιμοι κι οἱ ναῦτες ».

Τότε ἔτσι κι ὁ πολύπειρος τ' ἀπάντησε Δυσσέας:
« Γιὰ νὰ γελάσῃς μὲ καλεῖς σὲ τέτοια, Λαοδάμα;
Ἐγὼ ὅλο συλλογίζομαι τὰ πάθια μου, δχι ἀγῶνες,
ποὺ ὡς τώρα πέρασα πολλά, πολλὰ ἔχω τραβηγμένα.
Καὶ τώρα ἔδω ποὺ κάθομαι ποθῶ τὸ γυρισμό μου,
θερμά, λαὸ καὶ βασιλιά, γι' αὐτὸ παρακαλώντας ».

Τότε δὲ οὐρανος πικρὰ τοῦ μίλησε κι ἔτσι εἶπε:
« Δὲ μοιάζεις, ξένε, μὲ ἄνθρωπο τεχνίτη στοὺς ἀγῶνες,
ἀλήθεια, ἀπ' ὅσους ἀπειρους γνωρίζει δὲ κόσμος ὅλος,
παρὰ μοῦ φαίνεσαι ἀρχηγὸς θαλασσινῶν ἐμπόρων,
ποὺ τρέχει μὲ πολύκουπο καράβι κι εἶναι δὲ νοῦς του
μονάχα στὶς πραμάτειες του καὶ στὰ συμφέροντά του,
πῶς θὰ κερδίζῃ ἀρπάζοντας. Γιὰ ἀγωνιστὴς δὲ μοιάζεις ».

Τότε λοξὰ τὸν κοίταξε κι ἔτσι δὲ Δυσσέας τοῦ 'πε'
« Σύντροφε, δὲ μιλᾶς σωστὰ καὶ μ' ἄντρα αὐθάδη μοιάζεις.
Ἐτσι ὅλα τὰ χαρίσματα δὲ δίνουν στοὺς ἄνθρωπους
σωρὸ οἱ θεοί, τὴν δύμαρφιά, τὴ γνώση καὶ τὸ λόγο.
Ο ἔνας εἶναι στὴ μορφὴ πιὸ ἀσκημός ἀπ' ἄλλους,

μὰ τοῦ στολίζουν οἱ θεοὶ τὰ λόγια του μὲ χάρη,
ποὺ χαίρονται δσοι τὸν ἀκοῦν κι ἐκεῦνος ρητορεύει
ἀσκόνταφτα μὲ συστολὴ κι ἀπ' ὅλους ξεχωρίζει,
καὶ σὰ θεό, δταν περπατᾶ στὴν πόλη, τὸν κοιτάζουν.
180
"Άλλος πάλι εἶναι μὲ θεὸ στὸ πρόσωπο παρόμοιος,
ὅμως αὐτοῦ τὰ λόγια του δὲν τὰ στολίζει ἡ χάρη.
Καθώς καὶ σύ, τὸ πρόσωπο χαριτωμένο τὸ χεις,
ποὺ κι ὁ θεὸς ἀνώτερο νὰ πλάσῃ δὲν μποροῦσε,
ὅμως σταλιὰ δὲν ἔχεις νοῦ. Μὲ τ' ἄπρεπά σου λόγια
μοῦ τάραξες τὰ σπλάχνα μου στὰ τρυφερά μου στήθια.
185
"Οχι, δὲν εἴμαι ὅπως τὸ λέες ἀνάξιος στοὺς ἀγῶνες,
παρὰ θαρρῶ πώς στάθηκα σ' αὐτοὺς κι ἐγὼ ἀπ' τοὺς πρώτους,
ὅσο στὰ νιάτα θάρρευα καὶ στὴν παλικαριά μου.
190
Μὰ τώρα πίκρες καὶ καημοὶ μὲ δέρνουν νύχτα μέρα,
γιατὶ ἔπαθα στὰ πέλαγα πολλὰ καὶ στοὺς πολέμους.
Μὰ κι ἔτσι μ' ὅσα πέρασα, θὰ μπῶ μὲς στοὺς ἀγῶνες,
γιατὶ τὸ αἷμα μοῦ ἀναψες μὲ τὸν πικρό σου λόγο ».
195
Εἶπε κι εύτὺς πετάχτηκε, τὴν κάπα του φορώντας,
κι ἔπιασε δίσκο πιὸ τρανὸ καὶ πιὸ βαρὺ στὸ χέρι
καὶ μεγαλύτερο ἀπ' αὐτὸν ποὺ ρίχνανε οἱ Φαιάκοι
καὶ στρέφοντας τὸν ἔριξε μὲ τὸ γερό του χέρι.
Βρόντηξε ὁ βράχος κι ἔσκυψαν οἱ ζακουστοὶ Φαιάκοι
κάτω στὴ γῆς, ἀπ' τὴν ὁρμὴ τοῦ δίσκου, κι ὅλα τ' ἄλλα
σημάδια τὰ ζεπέρασε, ὡς πέταξε μὲ φόρα.
200
"Ετρεξε κι ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ κι ἔβαλε τὸ σημάδι,
μοιασμένη μὲ ἀντρα στὴ μορφὴ κι ἔτσι χαρούμενη εἶπε.
« Κι ἔνας τυφλός, ζένε, θὰ βρῇ ψάχνοντας τὸ σημάδι,
γιατὶ εἶναι ἀπ' ὅλα πιὸ μακριά, μήτε ἔσμιξε μὲ τ' ἄλλα.
205
Τώρα γιὰ τὸν ἀγώνα αὐτὸν καμάρωνε ἐσύ, ζένε·
δὲ θὰ τὸ φτάση ἄλλος κανεῖς μήτε θὰ τὸ περάσῃ ».
Εἶπε, καὶ χάρηκε ὁ θεῖκὸς πολύπαθος Δυσσέας
πόβλεπε φίλο τῆς καρδιᾶς μὲς στοὺς ἀγῶνες νά χη,
καὶ τότε πιὸ περήφανα μιλοῦσε στοὺς Φαιάκους.
210
« Φτάστε ἐδῶ τώρα αὐτό, παιδιά, κι ὑστερα ἀμέσως πάλε
θὰ ξαναρίξω, εἴτε ὡς αὐτοῦ εἴτε θαρρῶ πιὸ πέρα.
Κι ἀπ' ὅλους δποιου τοῦ βαστᾶ μέσα ἡ καρδιὰ στὰ στήθια,

- άς ἔρθη ἐδῶ νὰ παραβγῆ, σὰ μὲ πεισμώσατε ἔτσι,
στὸ πάλεμο καὶ στὶς γροθιές, στὸ δρόμο, σ' ὅτι θέλει,
ὅποιος κι ἀν εἶναι Φαίακας, ἔξὸν τὸ Λαοδάμα.215
- Γιατὶ εἶναι κεῖνος φίλος μου. Ποιός πολεμάει μὲ φίλο;
"Αμυαλος εἶναι κι ἀνθρωπος στὸν κόσμο τιποτένιος
ὅποιος σὲ ἀγώνα προσκαλεῖ στὴν ζενιτιὰ τὸ φίλο,
ποὺ φάει ψωμὶ στὸ σπίτι του. Κακὸ δικό του κάνει.220
- Μὰ ἄλλον κανένα δὲν ψηφῶ, δὲ σκιάζομαι ὅποιος εἶναι,
κι ἀς βγοῦν ἐδῶ ν' ἀγωνιστοῦν μαζί μου νὰ τοὺς μάθω.
Γιατὶ δὲν εἴμαι ἀκάτεγος ἐγὼ σὲ κάθε ἀγώνα,
μόν' ξέρω τὸ καλόξυστο δοξάρι νὰ τὸ πιάσω225
καὶ πρῶτος ρίχνοντας χτυπῶ μὲς στῶν δχτρῶν τὸ πλήθος
ὅποιον θελήσω, κι ἀν πολλοὶ κοντά μου στέκουν ἄλλοι
συντρόφοι μου καὶ στὸ σωρὸ βαροῦν μὲ τὸ δοξάρι.
'Απ' ὅλους μ' ἔπαιρνε σ' αὐτὸ μονάχα δ Φιλοκτήτης,
μὲ τὸ δοξάρι οἱ Ἀχαιοὶ σὰ ρίχναμε στὴν Τροία.230
- "Ομως παινιέμαι ἄλλος κανεὶς, πώς δὲ μοῦ βγάζει πλιώρη,
ἀπ' ὅσους ἀντρες βρίσκονται στὸν κόσμο σιτοφάγοι.
Μὲ τοὺς παλιοὺς δὲ θά θελα νὰ πολεμήσω μόνο,
τὸν Ἡρακλῆ ἢ τὸν Εὔρυτο τῆς Οἰχαλίας ἀφέντη,
ποὺ στὸ δοξάρι τὰ 'βαζαν καὶ μὲ τοὺς ἀθανάτους.235
Γι' αὐτὸ δ μεγάλος Εὔρυτος πῆγε ἀκαιρα στὸν τάφο,
προτοῦ χαρῇ γεράματα στ' ἀρχοντικό του σπίτι,
γιατὶ βαριὰ θυμώνοντας τὸν σκότωσε δ 'Απόλλος,
ποὺ στὸ δοξάρι τοῦ ἔλεγε νὰ μετρηθῆ μαζί του.
Καὶ τὸ κοντάρι ὅσο πετῶ, ἄλλου δὲν πάει ἡ σαΐτα.240
- Μόνο φοβοῦμαι οἱ Φαίακες στὸ δρόμο μὴ μὲ πάρουν,
γιατὶ σκληρὰ μὲ δάμασαν στὰ πέλαγα οἱ φουρτοῦνες
κι ἔλειπτε ἡ καλοπέραση συχνὰ μὲς στὸ καράβι,
γι' αὐτὸ καὶ μοῦ παράλυσαν τὰ μέλη στὸ κορμὶ μου ».
"Ετσι εἶπε, κι ὅλοι ἀπόμειναν χωρὶς μιλιὰ νὰ βγάλουν
κι ἀπ' ὅλους μόνο δ βασιλιάς τ' ἀπάντησε δ 'Αλκίνος.245
- « Τὰ λόγια, ξένε, αὐτὰ ποὺ λές δυσάρεστα δὲν εἶναι,
μόν' θέλεις τὴν ἀξία σου νὰ δείξης, θυμωμένος
γιατὶ σὲ πρόσβαλε ἔτσι αὐτὸς νὰ βγῆς μὲς στὸν ἀγώνα,
ποὺ τὴν τιμὴ σου ἄλλος κανεὶς δὲ θὰ προσβάλη ἔτσι ἀντρας

- ποτέ του, ἀν̄ ξέρη τὸ σωστὸν νὰ κατεβάσῃ ὁ νοῦς του. 250
 Μὰ ἀκου ἔνα λόγο νὰ σοῦ πῶ, νά 'χης νὰ λές καὶ σ' ἄλλους
 ὅπλαρχηγούς, στὸ σπίτι σου σὰν τρῶς μὲ τὰ παιδιά σου
 καὶ τὴ γυναίκα σου κι ἔκει θυμᾶσαι τὴν ἀξία,
 ποὺ στὶς δουλειές μᾶς χάρισε πάππου πρὸς πάππου ὁ Διας.
 Ναὶ μέν, δὲν εἴμαστε ἄφταστοι στὸ πάλεμα ἢ στοὺς γρόθους,
 μὰ δὲ μᾶς φτάνει ἄλλος κανεὶς στὸ δρόμο ἢ στὰ καράβια. 255
 Καὶ μᾶς ἀρέσουν οἱ χοροί, τὰ γλεντιά, τὸ τραγούδι
 κι οἱ φορεσιές καὶ τὰ θερμὰ λουτρὰ καὶ τὸ κρεβάτι.
 Μὰ ἐλλάτε νὰ χορέψετε οἱ πρῶτοι χορευτάδες,
 νὰ πῆ κι ὁ ζένος, σπίτι του σὰν πάση, στοὺς ποθητούς του,
 πόσο τοὺς ἄλλους τοὺς θνητούς στὸν κόσμο ξεπερνοῦμε,
 στὰ ναυτικά, καὶ στὸ χορό, στὸ δρόμο, στὸ τραγούδι.
 Κι ἔνας ἀς φέρη τὴ γλυκιὰ κιθάρα νὰ τὴ δώσῃ
 γλήγορα στὸ Δημόδοκο. Κάπου στὸ σπίτι θά 'ναι ». 260
 "Ετσι εἶπε ὁ θεοπρόσωπος Ἀλκίνοος, κι ἔνας κράχτης
 ἔφερε ἀπ' τὸ βασιλικὸν παλάτι τὴν κιθάρα.
 Κι ὅλοι ὅλοι ἐννιὰ σηκώθηκαν ἀπάνω ἀγωνοδίκες,
 ποὺ τοῦ λαοῦ ἤταν διαλεχτοὶ καὶ πρόσεχαν τὴν τάξη.
 "Ισιωσαν τόπο τοῦ χοροῦ κι ἀνοίξαν τὸ μέρος.
 Κι ὁ κράχτης τὴ γλυκόλαλη ἔφερε τὴν κιθάρα 270
 γιὰ τὸ Δημόδοκο, κι αὐτὸς στὴ μέση πῆγε τότε
 κι ὀλόγυρά του στάθηκαν πρωτόχνουδοι λεβέντες,
 ὅλοι τεχνίτες στὸ χορὸ κι ἀρχισαν νὰ χορεύουν,
 χτυπώντας μὲ τὰ πόδια τους τὴ γῆς, ποὺ λές πετοῦσαν
 φωτιές, καὶ θάμαζε ὁ θεϊκὸς Δυσσέας νὰ τοὺς βλέπη.
 Κι ἀρχισε ἔκεινος παίζοντας γλυκὰ νὰ τραγουδήσῃ 275
 ὁ "Αρης πῶς ἀγάπησε τὴν δμορφὴν Ἀφροδίτη
 καὶ πῶς κρυφὰ πρωτόσμιες στὸν πύργο τοῦ Ἡφαίστου
 κι ἀφοῦ πολλὰ τῆς χάρισε, τοῦ ἀτίμασε τὸ στρῶμα.
 Κι ἔτρεξε ὁ "Ηλιος ἀξαφνα σ' αὐτὸν μανταφόρος
 δταν τοὺς εἶδε ἀγκαλιαστοὺς νὰ σμίξουν ἀπ' ἀγάπη.
 Κι ὁ "Ἡφαιστος σὰν ἀκουσε τὸ θλιβερὸ μαντάτο
 στὸ γυφταριό του κίνησε μὲ τὸ κακὸ στὸ νοῦ του.
 Καὶ βάζοντας στὸ κούρσουρο τ' ἀμόνι τὸ μεγάλο,
 ἀσπαστα δίχτυα κι ἄλυτα γι' αὐτοὺς σφυροκοποῦσε 285

- γιὰ νὰ πιαστοῦν κι ἀσάλευτοι νὰ μείνουν ἐνωμένοι.
 Κι ἀπ' τὸ θυμό του ἀφρίζοντας σὰν ἔφτιασε τὰ δίχτυα,
 σπίτι του πῆγε πού 'χε ἐκεῖ τὸ νυφικό του στρῶμα,
 κι ἀπλώσε γύρω τὰ δεσμὰ στοῦ κρεβατιοῦ τὰ πόδια
 κι ἀπάνω κρέμουνταν πυκνὰ κατάκορφα ἀπ' τὴ στέγη, 290
 λεπτὰ σὰν ἀραχνόπλεχτα ποὺ καὶ τῶν ἀθανάτων
 τὸ μάτι δὲ θὰ τὰ 'βλεπε. Γιατὶ ἥταν καμωμένα
 μὲ πονηρὶά ἀξεπέραστη. Καὶ στὸ κρεβάτι κύκλῳ
 σὰν ἀπλώσε τὸ δολερὰ πλεμάτια, γιὰ τὴ Λῆμνο
 καμώθηκε πώς ἔφυγε τὴν δμορφοχιτισμένη, 295
 ποὺ ξέχωρα τὴ χώρα αὐτὴ τὴν ἀγαποῦσε ἀπ' ὅλες.
 Μὰ σὰν τυφλὸς δὲ φύλαχε κι ὁ χρυσαστράφτης "Αρης
 ὡς εἶδε τὸν καλότεχνο θεὸ ποὺ ἀναχωροῦσε
 καὶ γιὰ τὸν πύργο κίνησε τοῦ δᾶξασμένου 'Ηφαίστου,
 ποθώντας τῆς καλόζωστης Κυθέρειας τὴν ἀγάπη. 300
 Μόλις ἀπ' τὸν ἀνίκητο πατέρα τῆς τὸ Δία
 γύρισε καὶ καθόνταν κι ὁ "Αρης μπῆκε μέσα
 κι εὔτυς γλυκὰ τὴ χάιδεψε καὶ τρυφερὰ τῆς εἰπε·
 « Πᾶμε στὸ στρῶμα, ἀγάπη μου, τὸν ὑπνο νὰ χαροῦμε.
 'Ο "Ηφαιστος δὲν εἶναι ἄδο, μόν' γιὰ τὴ Λῆμνο πῆγε
 ἐκεῖ τοὺς ἀγριόφωνους τοὺς Σίντιες ν' ἀνταμώσῃ ». 305
 Εἶπε κι ἐκείνη μὲ χαρὰ νὰ κοιμηθοῦν ποθοῦσε
 καὶ σ-δ κρεβάτι ἀνέβηκαν γλυκὸ νὰ πάρουν ὑπνο.
 Μὰ γύρω τους ἀπλώθηκαν τὰ τεχνικὰ πλεμάτια
 τοῦ βαθυστόχαστου θεοῦ, καὶ μήτε νὰ σαλέψουν 310
 μποροῦσαν πιὰ τὰ μέλη τους μηδὲ νὰ τὰ σηκώσουν,
 κι εἶδαν πιὰ τότε ἀδύνατο, πώς ἥταν νὰ γλιτώσουν.
 Στὴν ὥρα πλάκωσε ἀξαφνα κι ὁ ξακουστὸς τεχνίτης,
 πίσω ξανὰ γυρίζοντας, προτοῦ νὰ πάη στὴ Λῆμνο,
 γιατὶ τοὺς φύλαχε σκοπὸς κι ὅλα τοῦ τὰ 'πε ὁ "Ηλιος 315
 καὶ πήγαινε στὸν πύργο του μὲ σπλάχνα ματωμένα.
 Στάθηκε ἐμπρὸς στὶς ξώπορτες κι ἀφρίζε ἀπ' τὸ θυμό του
 καὶ μὲ μεγάλες ἔσκουζε φωνὲς στοὺς ἀθανάτους·
 « Δία πατέρα κι οἱ λοιποὶ μακαριστοὶ κι αἰώνιοι,
 ἔλα νὰ ιδῆτε ἀβάσταχτες δούλειές ποὺ νὰ τὶς κλαῖτε, 320
 πώς πάντα ἐμένα τὸ χωλό, τοῦ Δία ἡ θυγατέρα

- ἡ Ἀφροδίτη μὲ γελᾶ κι ἀγάπησε τὸν "Αρη
αὐτόν τὸν ἀφανιστή, γιατὶ γερὸς στὰ πόδια
κι δμορφος εἶναι, δμως ἐγώ γεννήθηκα σάκατης.
Μόν' δὲ μοῦ φταιέι ἄλλος κανείς, μόν' οἱ γονιοί μου φταινε,
ποὺ νάθε νὰ μὴ μ' ἔκαναν. Μὰ ἵδετε πῶς κοιμοῦνται,
ἀπάνω στὸ κρεβάτι μου ἀγκαλιασμένοι οἱ δυό τους.
Κι ἐγώ λυσσάζω βλέποντας, δμως θαρρῶ πῶς ἔτσι,
κι ἀς ἀγαπιοῦνται ἀπὸ καρδιᾶς ξανὰ δὲ θὰ πλαγιάσουν.
Εύτυς δὲ πόθος καὶ τῶν δυὸς θὰ σβήσῃ νὰ κοιμοῦνται.
Μὰ τὰ δεσμὰ κι ἡ τέχνη μου θὰ τοὺς κρατήσῃ τώρα,
ώστου κι ὁ πατέρας της τὰ δῶρα μοῦ γυρίσεν
δσα γιὰ τὴν ξετσίπωτη τὴν κόρη του μοῦ πῆρε.
Γιατὶ εἶναι ἡ κόρη του δμορφη, μὰ δὲν κρατάει στὰ πάθικ ». 325
- Ἐίπε καὶ στὸ χαλκόστρωτο παλάτι συναζόνταν
ὅλοι οἱ θεοὶ κι ὁ σαλευτῆς τοῦ κόσμου δὲ Ποσειδώνας,
ἥρθε κι ὁ σαλευτῆς Ἐρμῆς κι ὁ προφυλάχτης Φοῖβος.
Μόνο οἱ θεές ἀπόμειναν ἀπὸ ντροπή στὸ σπίτι.
Κι οἱ ἀγαθόδωροι θεοὶ στὴν ξώπορτα σταθῆκαν
κι ὅλοι στὰ γέλια σκάσανε θωρώντας τοῦ Ἡφαίστου
τοῦ πολυυστόχαστου θεοῦ τὶς τέχνες τὶς πανοῦργες.
Κι ἔτσι δὲ καθένας ἔλεγε στὸ διπλανὸ γυρνώντας :
« 'Ωστόσο οἱ ἀσκημες δουλειὲς κακὸ τὸ τέλος ἔχουν·
τὸν φτάνει δὲ ἀργὸς τὸ γλήγορο καθὼς καὶ τώρα, νὰ τα,
δὲ κουτσοπόδης "Ἡφαιστος σοῦ τσάκωσε τὸν "Αρη,
μὲ τέχνη κι ὁ πιὸ γλήγορος ἀπ' τοὺς θεοὺς ἀς ήταν,
ποὺ κατοικοῦν στὸν "Ολυμπο καὶ θὰ τὸν προτιμήσῃ ». 340
- Τέτοια οἱ ἀθάνατοι θεοὶ μιλοῦσαν μεταξύ τους.
Καὶ ἔτσι εἴπε στὸν Ἐρμῆ τοῦ Δία δὲ γιὸς δὲ Ἀπόλλων·
« Τοῦ Δία στρατολάτη γιέ, ἀγαθοδότη Ἐρμῆ μου,
θὰ θελεις τάχα στὰ σφιχτὰ δεσμὰ πιασμένος νὰ σαι
δν στὸ κρεβάτι πλάγιαζες μὲ τὴ χρυσὴ 'Αφροδίτη; » 345
- Κι ἀπάντησε δὲ γοργόφτερος μαντατοφόρος κι εἴπε·
« "Ἄχ, εἴθε αὐτὸ νὰ γίνουνταν, Ἀπόλλο προφυλάχτη.
Κι ἀλυτα τόσα τρεῖς φορὲς πλεμάτια ἀς μὲ κυκλώσουν
κι ὅλοι ἀς κοιτάζατε οἱ θεοὶ μὲ τὶς θεές, ἐγώ δμως
στὴν ἀγκαλιά μου τὴ χρυσὴ τὴν 'Αφροδίτη νάχω ». 350
- Κι ἀπάντησε δὲ γοργόφτερος μαντατοφόρος κι εἴπε·
« "Ἄχ, εἴθε αὐτὸ νὰ γίνουνταν, Ἀπόλλο προφυλάχτη.
Κι ἀλυτα τόσα τρεῖς φορὲς πλεμάτια ἀς μὲ κυκλώσουν
κι ὅλοι ἀς κοιτάζατε οἱ θεοὶ μὲ τὶς θεές, ἐγώ δμως
στὴν ἀγκαλιά μου τὴ χρυσὴ τὴν 'Αφροδίτη νάχω ». 355

- “Ετσι εἶπε κι οἱ ἀθάνατοι θεοὶ ξεκαρδιστῆκαν.
 Κι ὁ Ποσειδώνας μοναχὸς ἀπ' ὅλους δὲ γελοῦσε
 καὶ τὸν τεχνίτην “Ηφαιστο παρακαλοῦσε πάντα
 τὸν “Αρη νὰ τὸν λύσῃ πά. Καὶ τοῦ ἐπε μὲ δυὸ λόγια·
 « Λευτέρωσέ τον καὶ γι' αὐτὸν ὑπόσχομαι ὅπως θέλεις
 μπρὸς στοὺς ἀθανάτους θεοὺς τὸ δίκιο νὰ πλερώσῃ ».
 “Ετσι εἶπε καὶ τ' ἀπάντησε ὁ ξακουστὸς τεχνίτης·
 « Αὐτό, τοῦ κόσμου Σαλευτή, μὴ μοῦ ζητᾶς νὰ κάμω.
 Τοῦ καπετάνιου εἶναι ἀπρεπο κι ἔγγυητῆς νὰ γίνης·
 πῶς θὰ σὲ πιάσω ἐσένα ἐγὼ μπροστὰ στοὺς ἀθανάτους,
 ἂν φύγη ὁ “Αρης, σὰ λυθῇ, χωρὶς νὰ μὲ πλερώσῃ ; »
- Τότε σ' αὐτὸν ἀπάντησε ὁ Σείστης Ποσειδώνας·
 « “Αν φύγη ὁ “Αρης, “Ηφαιστε, καὶ δὲ σοῦ τὸ πλερώση
 ἐγὼ γι' αὐτὸν ὑπόσχομαι νὰ σοῦ πλερώσω ὁ ἔδιος ». 370
- Τότε ἔτσι πάλε ὁ ξακουστὸς πρωτοτεχνίτης εἶπε·
 « Οὔτε ταιριάζει, οὔτε μπορῶ νὰ σ' ἀρνηθῶ τὴ χάρη ».
 “Ετσι σὰν εἶπε ὁ “Ηφαιστος ξεσκοῦσε τὰ δεσμά τους.
 Κι ἔκεῖνοι ἄμα λυθήκανε ἀπ' τὰ δσπαστα πλεμάτια,
 πετάχτηκαν, κι ἔφυγε εύτὺς ὁ “Αρης γιὰ τὴ Θράκη
 κι ἡ Ἀφροδίτη γελαστὴ κατὰ τὴν Κύπρο πῆγε
 στὴν Πάφο, πού 'χε ἔκει ναὸ βωμὸ μοσκαχγισμένο.
 Κι οἱ Χάρες σὰν τὴν ἔλουσαν καὶ μυρωδιές οὐράνιες
 τὴν ἄλειψαν, ποὺ στοὺς θεοὺς τοὺς ἀθανάτους πρέπουν
 κι ὄλόμορφα τὴ στόλισαν, καὶ νὰ τὴ βλέπης θάμα. 380
- ‘Ο ξακουστὸς τραγουδιστῆς αὐτὰ τοὺς τραγουδοῦσε.
 Καὶ τοῦ Δυσσέα ἔάνοιγε ν' ἀκούῃ βαθιὰ ἡ καρδιά του,
 χαιρόντανε κι οἱ ξακουστοὶ μακρόκουποι Φαιάκοι.
- Τότε ὁ Ἀλκίνος πρόσταξε τὸ Λαοδάμα κι “Αλιο
 μόνοι νὰ πιάσουν τὸ χορό, ποὺ δὲν τοὺς ἔφτανε ἄλλος.
 Κι αὐτοὶ μιὰ κόκκινη ὅμορφη σφαίρα στὰ χέρια παίρνουν
 πού 'χε φτιασμένη ὁ Πόλυβος, κι ὁ ἔνας τὴν πετοῦσε,
 πίσω λυγώντας τὸ κορμί, στὰ σύγνεφα τὰ μαῦρα,
 κι ὁ ἄλλος ἀπ' τὴ γῆ ψήλᾳ πηδώντας, στὸν ἀέρα
 τὴν ἔπιανε εὔκολα, προτοῦ στὸ χῶμα νὰ πατήσῃ. 385
 Κι ἀφοῦ τὴ σφαίρα παίξανε πετώντας τη στὰ οὐράνια,
 ἀρχισαν καὶ χορεύανε στὸ μαλακὸ τὸ χῶμα,

συχνά τὸν κάβο ἀλλάζοντας, κι οἱ ἄλλοι νιοί, ποὺ γύρω
γιὰ τὸ χορὸ στεκόντανε, τὰ χέρια τους χτυποῦσαν
κι ἔκει ἀπ' τοὺς κρότους τοὺς πολλοὺς ἀντιλαλοῦσες ὁ τόπος.

395

Τότε ἔτσι μίλησε ὁ θεῖκὸς Δυσσέας στὸν Ἀλκίνοο
« Ἀφέντη Ἀλκίνοο, λατρευτὲ ἀπ' ὅλο τὸ λαό σου,
τοὺς παίνεψες ἀμίμητοι πῶς εἶναι χορευτάδες,
κι ξταν ἀλήθεια φανερή. Θαμάζω νὰ τοὺς βλέπω ».

400

Εἶπε, καὶ χάρηκε γι' αὐτὰ ὁ σεβαστὸς Ἀλκίνοος,
καὶ στοὺς θαλασσογέννητους Φαιάκους εἶπε ἀμέσως:
« Ἀκοῦτε με ὅλοι οἱ ἀρχηγοὶ κι ἀρχόντοι τῶν Φαιάκων.
Μοῦ φαίνεται πῶς στόχαση μεγάλη ὁ ξένος ἔχει.
Μὰ ἐλάτε νὰ τοῦ δώσουμε φιλόξενό μας δῶρο

405

καθὼς ταιριάζει. Δώδεκα τὴ χώρα βασιλιάδες
πρωτάρχοντες τὴν κυβερνοῦν κι ἐγώ δέκατος τρίτος.
Φέρτε ὁ καθένας σας σ' αὐτὸν χιτώνα καὶ χλαμύδα
καλοπλυμένη καὶ χρυσοῦ πολύτιμο κομμάτι.

410

« Ολα ἀς τὰ φέρουνε μαζί, στὰ χέρια θὰ τὰ πάρη
ὁ ξένος, καὶ χαρούμενος νὰ κάτση στὸ τραπέζι.
Κι ἀς καλοπιάσῃ ὁ Εὔρύαλος μὲ λόγια του τὸν ξένο,
καὶ δῶρο του γιὰ τ' ἀπρεπτα τὰ λόγια πού πε πρῶτα ».

« Ετσι εἶπε, κι ὅλοι παίνεσαν κι εἶπαν τὸ ναὶ, νὰ γίνη.
Κι ἔστειλε κράχτη του ὁ καθεὶς τὰ δῶρα νὰ τοῦ φέρη.
Καὶ στὸν Ἀλκίνοο ἀπάντησε κι ἔτσι ὁ Εύρύαλος εἶπε:
« Ἀφέντη Ἀλκίνοο, λατρευτὲ ἀπ' ὅλο τὸ λαό σου,
ὅπως τ' ὅρίζεις πρόθυμα τὸν ξένο θὰ μαλάξω.
Κι αὐτὸ τὸ χάλκινο σπαθί, πόχει ἀσημένια χούφτα,
κι ἀπὸ καινούριο φίλτισι φηκάρι γύρω γύρω,
θὰ τοῦ χαρίσω, ποὺ γι' αὐτὸν ὅσο νὰ πῆξ ἀξίζει ».

415

Εἶπε, καὶ τ' ἀργυρόκαρφο σπαθὶ στὸν ξένο δίνει
κι ἔτσι μὲ λόγια φιλικὰ γυρίζει καὶ τοῦ κάνει.
« Γειά σου, πατέρα. Ό λόγιος μου πειραχτικὸς ἀν βγῆκε,
ἀς τὸν ἀρπάξῃ ὁ ἀνεμος κι εἴθε νὰ δώση ὁ Δίας
νὰ ιδῆς ξανὰ τὸ ταίρι σου, νὰ φτάσης στὴν πατρίδα,
ποὺ χρόνια βασανίζεσαι ἀλάργα ἀπ' τοὺς δικούς σου ».

425

Τότε ἔτσι κι ὁ πολύσοφος τ' ἀπάντησε ὁ Δυσσέας:
« Γειά σου κι ἔσένα κι οἱ θεοὶ κάθε καλὸ ἀς σοῦ δώσουν.

- Καὶ τὸ σπαθὶ ποὺ μοῦ 'δωσες, μαζί μου νὰ φιλιώσης,
εἴθε ποτέ σου δόσο νὰ ζῆς νὰ μὴν τὸ λαχταρήσης ». 430
- Εἶπε καὶ τ' ἀσημόκαρφο σπαθὶ κρεμνάει στὸν δῶμα.
Κι ὁ ἥλιος πιὰ βασίλευε σὰν ἔφερναν τὰ δῶρα.
Κράχτες πιστοὶ τὰ φέρανε στοῦ Ἀλκίνου τὸ παλάτι,
κι οἱ γιοί του σὰν τὰ πήγανε τὰ ζηλεμένα δῶρα,
ὅλα κοντὰ τὰ πήγανε στὴ σεβαστὴ τους μάνα. 435
- Στὸ δρόμο πρῶτος κίνησε ὁ λατρευτὸς Ἀλκίνος
καὶ πῆγε εύτὺς καὶ κάθισε στὸν ἀψήλο του θρόνο
κι ἐκεῖ δυὸς λόγια μίλησε καὶ τῆς Ἀρήτης εἶπε:
« Φέρε ἐδῶ, φῶς μου, ἔνα καλό, τὸ πιὸ ὅμορφο σεντούκι
καὶ βάλε μέσα καθαρὸ χιτώνα καὶ χλαμύδα. 440
- Ζεστάνετε ἔπειτα νερὸ σὲ χάλκινο λεβέτι
ἀφοῦ λουστῇ κι δλα τὰ ἴδῃ στὴν τάξη τους τὰ δῶρα
βαλμένα, δσα τοῦ φέρανε οἱ ξακουστοὶ Φαιάκοι,
μὲ τὸ τραπέζι νὰ χαρῆ, τὴν ὑμνωδία ν' ἀκούση. 445
- Αὐτὸ κι ἔγώ τ' ὁλόχρυσο πεντάμορφο ποτήρι
θὰ τοῦ χαρίσω, ἐνόσω ζῆ νὰ μὲ θυμᾶται πάντα,
νὰ τὸ φυλάχη στὸ σπίτι του καὶ στοὺς θεοὺς νὰ στάζῃ ».
- Εἶπε, κι ἀμέσως πρόσταξε τὶς δοῦλες ἡ Ἀρήτη,
λεβέτι ἀπάνω στὴ φωτιὰ μεγάλο εύτυς νὰ στήσουν. 450
- Κι αὐτές λεβέτι τοῦ λουτροῦ τρίποδο πᾶν καὶ σταίνουν
καὶ μέσα χύνουνε νερό, κανεὶς ἀπὸ κάτω ξύλα.
Καὶ τὴν κοιλιὰ τοῦ λεβετιοῦ χαϊδεύοντας οἱ φλόγες
ζέσταιναν μέσα τὸ νερὸ. Τότε ἔβγαλε ἡ Ἀρήτη
τὸ πιὸ ὅμορφο σεντούκι της πού 'χε μὲς στὸ παλάτι,
κι ἔβαλε μέσα στὴ σειρὰ τὰ ζηλεμένα δῶρα,
τὰ ροῦχα καὶ τὸ μάλαμα ποὺ φέρανε οἱ Φαιάκοι. 455
- "Ομορφο τοῦ 'βαλε κι αὐτὴ χιτώνα καὶ χλαμύδα
κι ἔτσι μὲ λόγια της γλυκὰ τοῦ μίλησε καὶ τοῦ 'πε·
« 'Ο ἵδιος τώρα κοίταξε καὶ δέσε τὸ καπάκι,
μήπως στὸ δρόμο ἄλλος κανεὶς βαθιὰ σὰ θὰ κοιμᾶσαι
τ' ἀνοίξῃ, ἐνῶ στὰ κύματα θὰ τρέχῃ τὸ καράβι ». 460
- Αὐτὰ σὰν ἀκουσε ὁ θεϊκὸς πολύπαθος Δυσσέας,
ἔβαλε τὸ καπάκι εύτυς καὶ μὲ τριχιὰ τὸ δένει
πολύκομπα, ὅπως ἔμαθε ἀπ' τὴ σεβάσμια Κίρκη. 465

- Τότε ἡ οἰκονόμα στὸ λουτρὸ τὸν πῆρε νὰ τὸν λούσῃ,
κι αὐτὸς τὸ καταχάρηκε θερμὸ λουτρὸ ὅταν εἰδε,
γιατὶ συχνὰ δὲν εὕρισκε τέτοια φροντίδα, ἀφότου
ἀφῆσε τῆς καλόπλευτης τῆς Καλυψῶς τὸ σπίτι,
ποὺ σὰν ἀθάνατος θεὸς τὰ ἔχει δλα ἐκεῖ τὰ χάδια. 470
- Κι οἱ σκλάβες σὰν τὸν ἔλουσαν κι ἀλειψανε μὲ λάδι,
καὶ μ' ὅμορφη τὸν ἔντυσαν χλαμύδα καὶ χιτώνα
ἀπ' τὸ λουτρὸ ξεκίνησε νὰ πάη στοὺς κρασοπότες.
Κι ἡ Ναυσικᾶ, ποὺ μ' ὅμορφιές λαμποκοποῦσε οὐράνιες,
στάθηκε στοῦ καλόχτιστου σπιτιοῦ τὸν παραστάτη, 475
καὶ τὸ Δυσσέα θάμαζε μὲ τὰ γλυκά της μάτια.
Κι ἔτσι ἔπειτα τοῦ μίλησε μὲ πεταχτά της λόγια:
« Ξένε, δ θεὸς στὸ δρόμο σου. Καὶ κάπου στὴν πατρίδα
μὴ μὲ ξεχνᾶς, ποὺ τὴ ζωὴ χρωστᾶς σὲ μένα πρώτη ». 480
- Τότε ἔτσι κι ὁ πολύσοφος τῆς ἀπαντᾷ ὁ Δυσσέας:
« Ὡ Ναυσικᾶ, τοῦ λατρευτοῦ τ' Ἀλκίνου θυγατέρα,
εἴθε νὰ δώσῃ ὁ βροντερὸς τοῦ Κρόνου ὁ γιδὸς ὁ Δίας,
νὰ ξημερώσῃ ἡ ποθητὴ τοῦ γυρισμοῦ μου ἡ μέρα.
Τότε ἐκεῖ κάτω σὰ θεὰ θὰ σὲ λατρεύω πάντα,
γιατὶ σὺ πρώτη μοῦ 'σωσες, παρθένα, τὴ ζωὴ μου ». 485
- Εἶπε, καὶ κάθισε κοντὰ στοῦ βασιλιᾶ τὸ θρόνο.
Κι ἄλλοι κομμάτια μοίραζαν, ἄλλοι κρασὶ κερνοῦσαν.
Κι ὁ κράχτης τὸ Δημόδοκο κοντὰ τους ὀδηγοῦσε
τὸν ποθητὸ τραγουδιστὴ ποὺ τὸν τιμοῦσαν ὅλοι.
Καταμεύς τὸν ἔκατσε στοὺς ἄλλους καλεσμένους,
κατὰ τὸ στύλο τὸν φηλὸ τὴ ράχη ν' ἀκουμπήσῃ. 490
- Τότε στὸν κράχτη εἶπε ὁ σοφὸς Δυσσέας, — ἀπ' τὴν πλάτη
κόβοντας χούρου ἀσπρόδοντου κομμάτι, ποὺ τὸ πάχος
γυάλιζε γύρω τρυφερὸ — τὸ πιὸ πολὺ εἰχε ἀφήσει:
« Πάρε καὶ στὸ Δημόδοκο δῶσε τὸ κρέας, κράχτη,
νὰ φάη. Τοῦ τὸ φιλεύω ἐγώ, μ' ὅση κι ἂν ἔχω λύπη. 495
Γιατὶ ἔχουν δόξα καὶ τιμὴ στὴ γῆ οἱ τραγουδιστάδες
ἀπ' ὅλους, ποὺ τοὺς ἔμαθε νὰ τραγουδοῦν ἡ Μούσα
κι ἀγάπτησε τὸ γένος τους ξέχωρα ἀπ' ὅλα τ' ἄλλα ».
Εἶπε, καὶ στοῦ Δημόδοκου τὰ χέρια εὔτνς ὁ κράχτης
τὸ βαλε καὶ τὸ πῆρε αὐτὸς καὶ χάρηκε ἡ καρδιά του. 500

- Κι ὅλοι στὰ ἔτοιμα ἀπλωναν φαγιὰ στρωμένα ἐμπρός τους.
 Κι ὅταν πιὰ τέλος χόρτασαν καλὸ μὲ φαγοπότι,
 γύρισε στὸ Δημόδοκο κι ἔτσι δὲ Δυσσέας εἶπε·
 «'Απ' ὅλους σένα ἐγὼ τιμῶ, Δημόδοκε, στὸν κόσμο,
 ποὺς ἡ Μούσα ἡ κόρη τοῦ Διὸς σ' ἔμαθε κι δὲ Ἀπόλλος,
 τῶν Ἀχαιῶν τὰ βάσανα νὰ τραγουδᾶς μὲ χάρη,
 ὅσα στὴν Τροία κάμανε καὶ πάθανε καὶ βρῆκαν,
 δὲ ἔδιος σὰ νὰ τὰ βλεπεις ἢ τ' ἀκουσεις ἀπ' ὅλους.
 Μόνον ἀλλαξεις τὸ θέμα αὐτὸ καὶ τοῦ ξυλένιου ἀλόγου
 τραγούδα μας τὸ τέχνασμα ποὺ τὸ φτιασε ἡ Παλλάδα
 κι δὲ Ἐπειός, καὶ τὸ φερε στὸ κάστρο τοῦ Πριάμου
 παγίδα τοῦ Λαέρτη δικός, ὄπλαρχηγοὺς γεμάτο,
 κι ἐκεῖνοι τότε κούρσεψαν τὴν ἔακουσμένη Τροία.
 Κι αὐτὰ μὲ τάξη ἀν μοῦ τὰ πῆς θὰ τὸ κηρύξω ἀμεσως
 σ' ὅλα τὰ πέρατα τῆς γῆς πώς ξέχωρα σὲ σένα
 ἡ Μούσα ἀπ' ὅλους χάρισε τοῦ τραγουδιοῦ τὴν τέχνη».
- Εἶπε, κι ἐκεῖνος ἀρχισε — θεὸς λὲς τοῦ λαλοῦσε —
 νὰ τραγουδήσῃ, πιάνοντας ἐκεῖθε τὸ τραγούδι
 ποὺ μπήκανε στ' ἀνάφρυδα καράβια ὅλοι νὰ φύγουν,
 πρῶτα ἀφοῦ βάλανε φωτιὰ νὰ κάψουν τὶς καλύβες,
 κι ὅλοι Ἀχαιοὶ στὴν ἀγορὰ καθίσανε τῆς Τροίας
 κρυμμένοι μέσα στ' ἄλογο μὲ τὸ σοφὸ Δυσσέα,
 ποὺ τὸ σύραν μονάχοι τους μέσα στὸ κάστρο οἱ Τρῶες.
 Τ' ἄλογο ὄρθῳ στεκόντανε κι οἱ Τρῶες καθισμένοι
 ὀλόγυρά του λέγανε καθένας τὸ δικό του.
- Σὲ τρεῖς οἱ γνῶμες χώρισαν. "Η μὲ βαριοὺς μπαλτάδες
 τὸ κούφιο ξύλο πιάνοντας κοιμάτια νὰ τὸ κάμουν,
 ἢ νὰ τὸ σύρουν σὲ κορφὴ στους βράχους νὰ τὸ ρίξουν,
 ἢ νὰ τ' ἀφήσουν λυτρωμοῦ στους ἀθανάτους τάμα,
 ώς ἔγινε καὶ στὰ στερνά. Γιατὶ ἥτανε γραμμένο
 νὰ πέση ἡ Τροία ὅταν δεχτῇ τ' ἄλογο τὸ ξυλένιο,
 ποὺ στὴν κοιλιά του κρύφτηκαν τῶν Ἀχαιῶν οἱ πρῶτοι,
 σφαγὴ καὶ χάρο φέρνοντας στοὺς ἀμοιρούς τους Τρῶες.
 Καὶ τραγουδοῦσε, οἱ Ἀχαιοὶ πώς ἔκαψαν τὴν χώρα
 χυμώντας ἀπ' τὴν κουφωτὴ ξυλένια ὀλογοκρύφτρα,
 κι ὅλοι ἀπ' ἀλοῦ πώς ρήμαζαν τ' ὄρθοχτισμένο κάστρο.

- Πώς δέ Δυσσέας δρμησε μὲ τὸ θεῖκὸ Μενέλαιο
σὰν Ἀρης καὶ πὼς πάτησε τοῦ Διοκλῆ τὸ σπίτι.
Κι ἔκει μὲ θάρρος μπαίνοντας μὲς στὴ φωτιὰ τῆς μάχης,
πὼς νίκησε μὲ τῆς θεᾶς Παλλάδας τὴ βοήθεια.540
- ‘Ο ξακουστὸς τραγουδιστὴς αὐτὰ τοὺς τραγουδοῦσε.
Κι ὅλο δέ Δυσσέας ἔλιωνε κι ὅλο δακρυολογοῦσε.
Πῶς κλαίει γυναίκα θλιβερὴ τὸν ἀντρα τῆς, πεσμένη
στὰ στήθια του, ποὺ σκυτωθῆ στὴ μάχη, πολεμώντας
νὰ σώσῃ ἀπ’ τὴν πικρὴ σκλαβιὰ πατρίδα καὶ παιδιά του,
κι ὅταν τὸν δῆν νὰ σπαρταρᾶ, νὰ ξεψυχάη μπροστά της,
χυμένη ἀπάνω στὸν νεκρὸ μοιρολογάει καὶ σκουζει,
κι ἄλλοι ἀπὸ πίσω τῆς χτυποῦν μὲ χάλκινα κοντάρια
τὴ ράχη καὶ τοὺς ὕλους τῆς καὶ στὴ σκλαβιὰ τὴ σέρνουν,545
πίκρες νὰ ἰδῃ καὶ βάσανα κι ἡ ὄψη τῆς κερώνει
ἀπ’ τοὺς ἀβάσταχτους καημούς τὸ ἱδιό τοῦ Δυσσέα
δάκρυα πικρὰ τοῦ χύνονταν ἀπ’ τὸ ματόκλαδά του.550
- Κι οἱ ἄλλοι δὲν κατάλαβαν πὼς τοῦ τρεχαν τὰ μάτια.
Μόνο δέ Ἀλκίνος ποὺ κοντὰ καθόντανε τὸν εἶδε555
κι ἄκουσε ποὺ ἀναστέναζε βαθιὰ ἀπ’ τὰ σωθικά του,
κι ἔτσι εἶπε εὔτὺς στοὺς Φαιάκες τοὺς θαλασσοψημένους.
«Ἀκοῦτε με δόλοι οἱ ἀρχηγοὶ κι ἀρχόντοι τῶν Φαιάκων,
κι ἀς πάψη κι δέ Δημόδοκος τὴν ἡχηρὴ κιθάρα,560
γιατὶ μὲ αὐτὰ ποὺ τραγουδᾶ δὲν πολυαρέσει σ’ ὅλους.
- Νὰ τρῶμε ἀφότου πάψαμε κι ἀρχισε τὸ τραγούδι,
κι δέ ξένος δὲ σταμάτησε τὸν κλαψερό του θρῆνο.
Κάποιος βαρύς τὰ στήθια του καημὸς τοῦ τὰ πλακώνει.
Μὰ ἀς πάψη τὸ τραγούδι πιά, γιὰ νὰ χαιρόμαστε δόλοι
κι δέ ξένος κι οἱ φιλόξενοι. Καλύτερα ἔτσι θά ναι.565
- Γιατὶ ἐτοιμάστηκαν αὐτὰ γιὰ τὸ σεβάσμιο ξένο
ταξίδι καὶ τὰ δῶρα μας ποὺ δώσαμε ἀπ’ ἀγάπη.
Γιατὶ εἶναι σὰν τὸν ἀδερφὸ δέ ξένος κι δέ ἵκέτης
στὸν ἀνθρωπὸ ποὺ λίγο δέ νοῦς του κόβει στὸ κεφάλι.
Γι’ αὐτὸ ἀπὸ σκέψη πονηρὴ μὴ μοῦ τὰ κρύψης τώρα
δέ, τι ρωτήσω. Πιὸ καλὸ νὰ μ’ ἀπαντήσης εἶναι.570
- Πὲς τ’ δνομα ποὺ σ’ ἔλεγαν ἡ μάνα κι δέ γονιός σου
κι οἱ ἄλλοι στὴν πατρίδα σου κι δλόγυρα οἱ γειτόνοι.

- Γιατὶ ἔτσι δίγως ὄνομα δὲ βρίσκεται κανένας
μήτε ἀρχοντας μήτε φτωχὸς ποὺ γεννηθῆ στὸν κόσμο,
μόν' σ' ὅλους δίνουν ὄνομα σὰ γεννηθῆ οἱ γονιοὶ του. 575
- Πές μου καὶ τὴν πατρίδα σου, τὴ χώρα, τὸ χωριό σου,
γιὰ νὰ σὲ πᾶνε ἔκει μὲ νοῦ καὶ σκέψη τὰ καράβια.
Γιατὶ δὲν ἔχουν τὰ γοργὰ καράβια τῶν Φαιάκων
σὰν τ' ἀλλα τὰ πλεούμενα τιμόνια ἢ κυβερνῆτες,
μόν' βρίσκουν ἔτσι μόνα τους τὴ σκέψη τῶν ἀνθρώπων
καὶ ἔρουν ὅλων τὰ χωριά, τὰ καρπερὰ χωράφια,
καὶ γοργοτάξιδα περνοῦν τῆς θάλασσας τὰ πλάτια,
κρυμμένα μὲς στὴν καταχνιὰ καὶ στὴν πυκνὴ θολούρα
κι οὔτε φοβοῦνται νὰ χαθοῦν μήτε κακὸ νὰ πάθουν. 580
- Μὰ τὸ χω ἀπ' τὸν πατέρα μου Ναυσίθιο ἐγὼ ἀκουστά μου
πὼς θὰ θυμάσῃ μιὰ φορὰ μὲ μᾶς ὁ Ποσειδώνας,
γιατὶ ἔτσι σ' ὅλους εἴμαστε καλόβιοι περάτες.
Μοῦ λεγε πῶς καλόφτιαστο καράβι τῶν Φαιάκων
ἀπ' τὸ ταξίδι ὅταν γυρνᾶ, μιὰ μέρα θὰ τὸ σπάσῃ 585
- μὲς στὸ γεράνιο πέλαγος κι ὀλόγυρα τὴ χώρα
θὰ κλείσῃ μὲ ψηλὸ βουνό. 'Ο γέρος ἔτσι μοῦ 'πε.
Κι ὅπως τὸ θέλει αὐτὸς ὁ θεὸς θὰ γίνη ἢ θὰ τ' ἀφήσῃ.
Μόν' ἔλα ξήγα μου κι αὐτὸς καὶ τὴν ἀλήθεια πές μου.
Ποῦ πῆγες, ποῦ ταξίδεψες, ποιές πολιτεῖες εἰδες. 595
- Πές μου γιὰ τὶς καλόχτιστες χῶρες καὶ τοὺς ἀνθρώπους
ὅσοι εἶναι ἄγριοι καὶ κακοὶ καὶ δίκιο δὲν κατέχουν
καὶ ποιοι εἶναι ἀντρες φιλόζενοι καὶ τοὺς θεοὺς φοβοῦνται.
Κι ἀκόμα πές μου γιατὶ κλαῖς καὶ βαριαναστενάζεις
τῆς Τροίας καὶ τῶν Δαναῶν τὰ πάθια σὰν ἀκούσης. 600
- "Ἐτσι οἱ θεοὶ τὶς δρισταν τὶς συμφορὲς σ' ἔκεινους
πολύπικρες, ποὺ κι οἱ στερνοὶ τραγούδι νὰ τὶς κάμουν.
Κάποιον καλό σου συγγενὴ μὴν ἔχασες στὴν Τροία,
γαμπρό σου ἢ καὶ πεθερό; Οἱ πιὸ ἀκριβοὶ μας εἶναι
αὐτοὶ μετὰ ἀπ' τὸ αἷμα μας κι ἀπ' τὸ δικό μας γένος. 605
- Φίλο μὴν ἔχασες πιστὸ ποὺ τὸν πολυαγαποῦσες;
Γιατὶ κι ὁ φίλος ὁ πιστὸς κατώτερος δὲν εἶναι
ἀπ' ἀδερφό μας σὰ βρεθῆ μὲ χάρες στολισμένος.

I

Κι ἀπάντησε ὁ πολύπειρος Δυσσέας κι ἔτσι τοῦ 'πε·
 «'Αλκίνο, ἀφέντη βασιλιὰ, καὶ παινεμένε ἀπ' ὅλους,
 αὐτὸ εἶναι τὸ καλύτερο, ν' ἀκούσουμε ἔναν τέτοιο,
 ὡς εἶναι αὐτός, τραγουδιστὴ πόχει φωνῇ ἀθανάτου.
 Γιατὶ δὲν ξέρω ἄλλο σκοπὸ πιὸ χαρωπὸ στὸν κόσμο,
 παρ' ὅταν μ' ἡσυχῃ καρδιὰ ζοῦν ὅλοι μὲς στὴ χώρα
 κι οἱ καλεσμένοι κάθονται μὲς στὸ παλάτι ἀράδα
 κι ἀκοῦνται τὸν τραγουδιστὴ κι ἔχουν τραπέζι ἐμπρός τους
 ψωμιὰ γεμάτο καὶ ψητὰ κι ἀπὸ κροντήρι παίρνει
 ὁ κεραστῆς γλυκὸ κρασὶ καὶ χύνει στὰ ποτήρια.

5

'Απ' ὅλα, αὐτὸ μοῦ φαίνεται τὸ πιὸ ὅμορφο πῶς εἶναι.

Τώρα σοῦ ζήτησε ἡ καρδιὰ γιὰ τὰ δικά μου πάθια
 νὰ μὲ ρωτήσης, πιὸ πολὺ γι' αὐτὰ νὰ κλάψω ἀκόμα.

10

Τὶ πρῶτο ἀπ' ὅλα νὰ σοῦ πῶν καὶ τί στερνὸ ν' ἀφήσω,
 ποὺ ἀμέτρητα τὰ βάσανα μοῦ δώσανε οἱ οὐράνιοι.

15

Καὶ τώρα πρῶτα θὰ σοῦ πῶν νὰ μάθης τ' ὅνομά μου,
 κι ἀν στὰ στερνὰ ἀπ' τὸ μαῦρο μου τὸ ωιζικὸ γλιτώσω,
 νὰ μείνω πάντα φίλος σας κι ἀς κάθουμαι ἔτσι ἀλάργα.

'Εγὼ εἴμαι τοῦ Λαέρτη δι γιὸς Δυσσέας, ποὺ ὅλοι λένε
 τὶς τέχνες μου, κι ἡ δόξα μου ὡς τὰ οὐράνια φτάνει,
 καὶ κατοικῶ στὸ ξέφαντο, τὸ φημισμένο Θιάκι,
 πόχει τὸ Νήριτο βουνό, ψηλὸ καὶ δεντρωμένο,
 κι ὀλόγυρα πολλὰ νησιά, τό 'να κοντὰ μὲ τ' ἄλλο,
 τὴ δασωμένη Ζάκυνθο, τὴ Σάμη, τὸ Δουλίχι.

20

Πιὸ κάτω ἀπ' ὅλα, χαμηλὸ τὸ Θιάκι, στοῦ πελάγου
 τὰ δυτικά, κι ἡλιόβργαλμα κοιτάζουν ὅλα τ' ἄλλα.

25

Βραχότοπος, μὰ ξακουστὴ παλικαριῶν γεννήτρα.

Δὲν εἰδα ἀπ' τὴν πατρίδα μου γλυκύτερο στὸν κόσμο.

"Ετσι λοιπὸν ἡ Καλυψώ μὲ κράτας ἡ νεράιδα
 μὲς στὴ βαθουλωτὴ σπηλιὰ ποθώντας με γιὰ ταίρι.

30

"Ετσι μ' ἐμπόδιζε ἔπειτα κι ἡ δολοπλέχτρα ἡ Κίρκη
 στὸ σπίτι της καὶ ταίρι της νὰ μ' ἔχῃ λαχταροῦσε.

"Ομως ποτὲ δὲν ἔπειθαν στὰ στήθια τὴν καρδιὰ μου.

Γιατὶ δὲν ἔχει πιὸ γλυκὸ στὸν κόσμο ἀπ' τὴν πατρίδα
κι ἀπ' τοὺς γονιούς, κι ἂν κάθεσαι σὲ ἀρχοντικὰ παλάτια,
μὲς στὴν πικρὴ τὴν ξενιτιά κι ἀπ' τοὺς γονιούς σου ἀλάργα.
Μὰ ἐλάτε τὸν πολύπαθο ν' ἀκοῦστε γυρισμό μου,
που μ' ὅρισε τοῦ Κρόνου ὁ γιὸς σὰν ἔφυγα ἀπ' τὴν Τροία.

Στοὺς Κίκονες δὲ ἄνεμος μὲς ξώριασε ἀπ' τὴν Τροία,
στὴν Ἰσμαρο, ὅπου κούρσεψα καὶ κάστρο καὶ κατοίκους. 40

Κι ὅσες γυναικες πήραμε καὶ λάφυρα ἀπ' τὴ χώρα,
έξ ἵσου τὰ μοιράσαμε, κανεὶς νὰ μὴ χολιάσῃ.

Τότε ἀπ' ἔκει τοὺς ἔτρωγα νὰ φεύγουμε τρεχάτοι,
μὰ δὲ μ' ἀκούσανε οἱ τυφλοί, καὶ στ' ἀκρογιάλι κάτω
μεθοῦσαν κι ἔσφαζαν ἀρνιά καὶ κουτελάτα βόδια. 45

Τότε ἔτρεξαν οἱ Κίκονες Κικόνους νὰ φωνάξουν,
ποὺ χαν γειτόνους, πιὸ πολλοὺς καὶ σὰν πιὸ ἀντρειωμένους,
ποὺ κατοικοῦσαν στὰ χωρά, στὸν πόλεμο τεχνίτες,
θέλεις πεζοὶ θὲς μ' ἄλογα, σὰν τὸ καλοῦσε ἡ ἀνάργη.

Κι ἤρθαν τόσοι τὴν αὐγή, ὅσα ἀνθια κι ὅσα φύλα
ἀνθοβολοῦν τὴν ἀνοιξη. Τότε ἀσπλαχνη τοὺς ἔρμους
μᾶς βρῆκε μοίρα ἀπ' τὸ θεὸν νὰ πάθουμε λαχτάρες. 50

Κι ὅταν σὲ λίγο φτάσανε, παράταξαν τοὺς λόχους
κοντά στὰ πλοῖα τὰ γοργὰ κι ἀρχίσανε τὴ μάχη
κι ἔνας τὸν ἄλλον κάρφωνε μὲς χάλκινο κοντάρι.

Κι ὅσο βαστοῦσε ἀκόμα αὐγῆ καὶ προχωροῦσε ἡ μέρα,
ώς τότε τοὺς κρατοῦσαμε, κι ἂς ἥτανε χιλιάδες.

Κι ὅταν δὲ ἦλιος ἔγερνε, τὴν ὕρα ποὺ ξεζεύσουν
τὰ βόδια, τότε οἱ Κίκονες τοὺς Ἀχαιοὺς τσακίζουν.

"Εξι λεβέντες χάθηκαν μέσα ἀπ' τὸ κάθε πλοῖο
κι δλοὶ οἱ λοιποὶ γλιτώσαμε ἀπὸ σφαγὴ καὶ χάρο. 60

Θηιμμένοι ἔκειθε κάμαμε πανιὰ νὰ προχωροῦμε,
πρόθυμα ποὺ γλιτώσαμε, θρηνώντας τοὺς χαμένους.

"Ομως δὲν ξεκινήσανε τ' ἀνάφρυδα καράβια
πρὶν τρεῖς φορὲς φωνάξουμε τοὺς ἀμοιρούς συντρόφους,
δσοι στὸν κάμπο ἀπὸ σπαθὶ σκοτώθηκαν Κικόνων. 65

"Ο Δίας τότε σήκωσεν δ συγνεφοσυνάχτης
μὲ μαύρη ἀντάρα τὸ Βοριὰ καὶ σκέπασε μὲ νέφια
στεριὰ μαζὶ καὶ θάλασσα καὶ θάμπωσαν τὰ οὐράνια.

Τὰ πλοῖκ κατακέφαλα στὰ κύματα βουτοῦσαν,
καὶ τὰ πκνιὰ μᾶς ἔσχισε νή δύναμη τοῦ ἀνέμου
σὲ τρεῖς καὶ τέσσερεις μεριές, καὶ γιὰ νὰ μὴν πνιγοῦμε,
ὅλα τὰ κατεβάσαμε στὰ τρεχαντήρια μέσα,
καὶ τ' ἀκρογιάλι πιάσαμε γοργὰ λαμνοκοπώντας.

70

'Ασάλευτοι μείναμε ἐκεῖ δυὸς μέρες καὶ δυὸς νύχτες,
κι οἱ ἔννοιες μὲ τὴν κούραση μᾶς θέριζαν τὰ σπλάχνα.
Σὰν ἔφεξε νή χρυσάχτιδη Αὔγη τὴν τρίτη μέρα,
τ' ἀσπρὰ πανιὰ σηκωσάμε σὰν μπῆκαν τὰ κατάρτια,
κι εἴχαμε τὸν καιρὸ δόδηγδ καὶ τοὺς καπετανέους.

75

"Αβλαβίος τότε θά 'φτανα στὴν ποθητὴ πατρίδα.
Μὰ σὰν περνοῦσα ἀπ' τὸ Μαλιά, τὸ κύμα καὶ τὸ ρέμα
μὲ τὸ Βοριά, ἀπ' τὰ Κύθηρα μὲ ξόριασαν πιὸ πέρα.

80

Μέρες ἔννιὰ παράδερνα μ' ἀνάποδους ἀνέμους
στὸ ψαροθρόφῳ πέλαγο. Τὴ δέκατη πιὰ μέρα
στοὺς Λωτοφάγους πήγαμε, πόχουν θροφὴ λουλούδια.

85

Τότε ὅξω βγήκαμε νερὸ νὰ πάρουμε ἀπὸ βρύση,
κι ἐκεῖ τραπέζι ἑτοίμασαν κοντὰ στὰ πλοῖα οἱ ναῦτες.
Καὶ μιὰ μπούκιὰ ἄμα φάγαμε καὶ βρέξαμε τὰ χεῖλια,
τότε συντρόφους ἔστειλα νὰ πᾶνε καὶ νὰ μάθουν,
ποιοὶ κατοικοῦσαν ἄνθρωποι στὸν τόπο σιτοφάγοι,

90

ἀπ' ὅλους δυὸ διαλέγοντας καὶ τρίτον ἔναν κράχτη.
Κι ἐκεῖ ποὺ πῆγαν τρέχοντας, τοὺς Λωτοφάγους βρῆκαν.

95

Αὐτὸι κακὸ δὲ σκέφτηκαν νὰ κάμουν στοὺς συντρόφους,
μόνο τοὺς ἔδωσαν λωτὸ νὰ φᾶνε. Κι ἀν κανένας
τὸ μελιστάλαχτο καρπὸ τὸν ἔβαζε στὸ στόμα,
πίσω δὲν ἥθελε νὰ ρῆῃ, μήτε εἰδηση νὰ φέρῃ,
παρὰ νὰ μένουν ἥθελαν κοντὰ στοὺς Λωτοφάγους

λωτὸ νὰ τρῶνε, τὴ γλυκιὰ πατρίδα λησμονώντας.

Μὰ ἔγω τοὺς πῆρα στανικῶς, κι ἀς ἔχλαιγαν, στὰ πλοῖα
καὶ σέρνοντας τοὺς ἔδεσα στοὺς μπάγκους ἀπὸ κάτω.

100

Τότε στοὺς ἄλλους φώναξα τοὺς ποθητοὺς συντρόφους,
γλήγορα ἀπάνω στὰ γοργὰ καράβια νὰ πηδήσουν,

λωτὸ μὴ φᾶνε κι ἔπειτα ξεχάσουν τὴν πατρίδα.

Κι ἐκεῖνοι ἀμέσως μπήκανε καὶ κάθισαν στοὺς μπάγκους,
ἀράδα καὶ τὴ θάλασσα μὲ τὰ κουπιὰ χτυποῦσαν.

105

Ἐκεῖθε ἐμπρὸς τραβήξαμε μὲ σπλάχνα μαραμένα
καὶ στῶν ἀνόμων πήγαμε Κυκλώπων τὴν πατρίδα,
ποὺ στῶν μακαριστῶν θεῶν τῇ δύναμη θαρρώντας,
φυτὸ στὴ γῆ δὲ φύτεψαν μήτε ὅργωσαν χωράφι,
μόν' ὅλα βγαίνουν ἀσπαρτα κι ἀνόργωτα φυτρώνουν,
στάρια, κριθάρια, κλήματα ποὺ τὸ κρασί τους κάνουν,
ἀπὸ μεγαλοστάφυλα καθὼς τὰ φέρνει ὁ Δίας..

Δὲν ἔχουν προεστῶν βουλές μήτε ἀπὸ νόμους ξέρουν,
καὶ κατοικοῦνε στῶν βουνῶν κατάκορφα τὶς ράχες,
μέσα σὲ βαθουλές σπηλιές καὶ τὰ παιδιά του ὅρίζει
καθεὶς καὶ τὴ γυναίκα του, μήτε ψηφᾶ τοὺς ἄλλους.

Κι ἔνα νησάκι ἀπλώνεται πιὸ πέρα ἀπ' τὸ λιμάνι,
οὔτε κι ἀλάργα οὔτε κόντα στὴ χώρα τῶν Κυκλώπων,
πολύδεντρο, ὅπου ἀμέτρητα τ' ἄγρια γίδια βόσκουν,
γιατὶ πατήματα ποτὲς ἀνθρώπων δὲν τὰ σκιάζουν,
μήτε συχνάζουν κυνηγοὶ ποὺ στὰ πυκνὰ λαγκάδια
καὶ στὶς ψηλές βουνοκορφές πᾶν καὶ τσακοῦν τὰ πόδια.
Κοπάδια ἀπάνω στὸ νησὶ δὲν ἔχει οὔτε χωράφια,
μόν' ἀσπαρτο κι ἀνόργωτο χρόνο καιρὸ εἶναι κι ἔρμο
καὶ μόνο θρέφει στὶς βοσκές βελαζολάλες γίδες.

Δὲν ἔχουν κοκκινόπλωρα οἱ Κύκλωπες καρδβία
μήτε τεχνίτες καραβιῶν πλεούμενα νὰ φτιάσουν
σὲ κάθε χρήσιμη δουλειά, νὰ πᾶνε σ' ἄλλους τόπους,
ὅπως συχνὰ τὶς θάλασσες περνώντας τρέχουν ἄλλοι,
νὰ φέρουν στ' ἀφροχώματο νησὶ νὰ τοὺς δουλέψουν.

Ξερὸ δὲν εἶναι. Θά' φερνε κάθε καρπὸ στὴν ὥρα.
Γιατὶ ἀπ' τὴν ἄκρη τοῦ γιαλοῦ ἀρχίζουν τὰ λιβάδια
δροσάτα, ἀπαλοχώματα. Τ' ἀμπέλια αἰώνια θά' ταν.

'Η γῆ στρωτὴ γιὰ ὅργωμα. Παντοῦ βαθιὰ χωράφια,
μὲ χῶμα ἀφράτο, ποὺ ὁ καιρὸς σὰν ἔρθη θά θερίσης.

Κι ἔχει λιμάνι ἀπάνεμο, ποὺ μήτε παλαμάρια
θέλεις ἔκει, μήτε ἀγκυρες, μήτε σκοινιά νὰ δέσης,
μόν' ἀραγμένος κάθεσαι καιρό, ὅσο πάλε οἱ ναῦτες
γιὰ τὸ ταξίδι σηκωθοῦν καὶ πάρη πρύμο ἀγέρι.

Καὶ μιὰ πηγὴ στοῦ λιμανιοῦ τὸ βάθος ἀναβρύζει
νεράκι, κάτω ἀπ' τὴ σπηλιά, καὶ γύρω ἀνθίζουν λεῦκες.

110

115

120

125

130

135

140

Πήγαμε ἐκεῖ. Κάποιος θεὸς στῆς νύχτας τὸ σκοτάδι μᾶς ὀδηγοῦσε, οὔτε ἔφεγγε μπροστά νὰ ξεδιαλύνῃς.

Γιατὶ ἦταν γύρω καταχνὶ πηγὴ καὶ τὸ φεγγάρι κρυμμένο μὲς στὰ σύγνεφα, δὲν ἔλαμπε στὰ οὐράνια.

145

Κανείς μας τότε τὸ νησὶ δὲν ξανοιέσε μπροστά του, μηδὲ τὰ κύματα εἴδαμε ποὺ στὴ στεριὰ κυλοῦσαν μεγάλα, πρὶν τ' ἀνάφρυδα καράβια πᾶν ν' ἀρδάσουν.

Μαζώξαμε ὅλα τὰ πανιὰ σὰν ἄραξαν τὰ πλοῖα, καὶ βγήκαμε ὅξω στὴ στεριά, στὴ θάλασσα ἄκρη ἄκρη κι ἐκεῖ ὑπὸ λίγο πήραμε νὰ φέξῃ καρτερώντας.

150

Σὰν ἤρθε ἡ ροδοδάχτυλη νυχτοθρεμμένη Αὔγούλα, γυρίζαμε ὅλο τὸ νησὶ καὶ θάμαξε ἡ καρδιά μας.

Τότε οἱ Νεράϊδες, τοῦ Διὸς τ' ἀσπιδοφόρου οἱ κόρες, γύδες βουνίσεις σήκωσαν, προσφάγι τῶν συντρόφων. Κι εὐτὺς δοξάρια γυριστά, μακρόλαιμα κοντάρια ἀπ' τὸ καράβι ἀδράχνοντας, σὲ τρεῖς σειρὲς βαλμένοι, ρίγναμε κι ἀφθονο ὁ θεὸς μᾶς ἔδωσε κυνήγι.

155

Εἶχα καράβια δώδεκα καὶ τὸ καθένα πῆρε γίδες ἐννιὰ καὶ χάρισαν μόνο σὲ μένα δέκα.

160

Ἐτσι ὅλη μέρα τρώγαμε ὅσο νὰ πέσῃ ὁ ἥλιος, ἀφθονο κρέας καὶ γλυκό τραβούσαμε μοσκάτο, γιατὶ εἶχε ἀκόμα κόκκινο κρασὶ μὲς στὰ καράβια, δὲ σώθηκε. Ὁ καθένας μας περίσσιο στὰ κροντήρια τὸ πῆρε, ὅταν πατήσαμε τὸ κάστρο τῶν Κικόνων.

165

Καὶ στῶν Κυκλώπων βλέπαμε τὴ γῆ, πού τ' ταν κοντά μας, καπνὸ καὶ ἀκούγαμε φωνὲς γιδιῶν, ἀρνιῶν, δικές τους.

Κι ὁ ἥλιος σὰ βασίλεψε καὶ πῆρε τὸ σκοτάδι, τότε πιὰ κοιμηθήκαμε στῆς θάλασσας τὴν ἄκρη.

170

Σὰν ἤρθε ἡ ροδοδάχτυλη νυχτοθρεμμένη Αὔγούλα, τότε συγκάλεσα βουλὴ κι ἔτσι εἶπα στοὺς συντρόφους:

« Οἱ ἄλλοι ἔδω νὰ μείνετε τώρα, πιστοὶ συντρόφοι, κι ἐγὼ μὲ τὸ καράβι μου καὶ τοὺς δικούς μου ἀνθρώπους, θὰ πάω νὰ μάθω ποιοὶ εἰναι αὐτοὶ ποὺ κατοικοῦν τὸν τόπο, ἄγριοι ἀν εἰναι κι ἀπιστοὶ καὶ δίκιο ἀν δὲν κατέχουν,

ἢ τοὺς θεοὺς ἀν σέβουνται κι ἀντρες φιλόξενοι εἰναι ».

175

Εἶπα, κι ἀπάνω ἀνέβηκα στὸ μαῦρο τρεχαντήρ

- κι είπα στους ναῦτες ν' ἀνεβοῦν καὶ τὰ σκοινιὰ νὰ λύσουν.
 Κι ἐκεῖνοι ἀμέσως μπήκανε καὶ κάθισαν στους μπάγκους
 ὀράδα καὶ τὴ θάλασσα μὲ τὰ κουπιὰ χτυποῦσαν. 180
- Κι ὅταν σὲ τόπο φτάσαμε ποὺ δὲν ἦταν ἀλάργα,
 εἴδαμε ἀπόμερη σπηλιὰ κοντὰ κοντὰ στὸ κύμα,
 ψηλὴ καὶ δαφνοσκέπαστη, κι ἄπειρα ἐκεῖ κοπάδια
 γιδοπροβάτων στάλιζαν καὶ αὐλὴ εἶχε γύρω γύρω
 ψηλὴ μὲ πέτρες μὲς στὴ γῆς χωμένες, καὶ μὲ πεύκους
 μεγάλους κι ἀψηλόκορφες βελανιδιές φραγμένη. 185
- "Αντρας θεόρατος ἐκεῖ καθόντανε, ποὺ μόνος
 τ' ἀρνιὰ βοσκοῦσε ἀπόμερα μήτε ἔσμιγε τοὺς δῆλους,
 μόν' τὸ κακὸ λογάριαζε στὴν ἐρημιὰ ποὺ ζοῦσε. 190
- Τέρας πελώριο πλάστηκε, μήτε ἔμοιαζε δῆλου ἀνθρώπου,
 μόν' ἦταν σὰν ψηλοῦ βουνοῦ ραχούλα φουντωμένη,
 ποὺ ξεχωρίζει ἀνάμεσα σ' δῆλες κορφὲς μονάχη.
- Πρόσταξα τότε τοὺς λοιποὺς ἀγαπητοὺς συντρόφους
 νὰ μείνουν στὸ καράβι ἐκεῖ κοντὰ νὰ τὸ προσέχουν
 καὶ δώδεκα ἀφοῦ διάλεξα τοὺς πιὸ καλοὺς ἀπ' δῆλους,
 ἔφυγα. Πήραμε μαζὶ καὶ σ' ἔνα ἀσκὶ γιδίσιο 195
- μαῦρο γλυκόπιοτο κρασὶ ποὺ μοῦ 'χε δώσει δῶρο
 δ' Μάρωνας τοῦ Εὐάνθη δ' γιός, δ' λειτουργὸς τοῦ Φοίβου
 πού 'χε προστάτη ἡ "Ισμαρος, γιατὶ ἀπὸ σεβασμό μας
 σώσαμε αὐτὸν καὶ τὸ πιστὸ ταίρι του καὶ τὸ γιό του,
 ποὺ κατοικοῦσαν σὲ πυκνὸ δάσος τοῦ Φοίβου Ἀπόλλου. 200
- 'Αξίας δῶρα μοῦ 'δωσε γιὰ τοῦτο, ἔφτὰ κομμάτια
 καλοφτιασμένο μάλαμα, κι ἔνα ἀργυρὸ κροντήρι,
 καὶ στάμνες δώδεκα κρασὶ μοῦ γέμισε ώς τὰ χεῖλα,
 γλυκὸ κι ἀνέρωτο, πιστὸ θεϊκό, ποὺ μὲς στὸ σπίτι
 σκλάβα καμιὰ δὲν τό 'ξερε μήτε δῆλη παρακόρη 205
- ἔξον αὐτός, τὸ ταίρι του καὶ μιὰ ἐπιστάτρα μόνη.
 Κι ὅταν τὸ μελιστάλαχτο κρασὶ ἤθελαν νὰ πιοῦνε,
 σὲ εἴκοσι μέτρα ρίχνανε νεροῦ κι ἔνα ποτήρι,
 καὶ τότε μιὰ γλυκιὰ εὐωδιὰ κι οὐράνια ἀπ' τὸ κροντήρι
 χυνότανε, ποὺ νὰ μὴν πιῆς δὲ βάστας ἡ καρδιά σου.
 'Ασκὶ μεγάλο, ἀπ' τὸ κρασὶ αὐτό, γεμάτο πῆρα 210
 καὶ στὸ δισάκι μου θροφές. Γιατὶ εἶχε κόψει ὁ νοῦς μου

εύτυς, πώς σὲ δντρα πήγαινα μὲ δύναμη μεγάλη,
ἄγριο, ποὺ στὰ στήθια του δὲν εἶχε πίστη ἥ νόμο.

215

Φτάσαμε ἀμέσως στὴ σπηλιά, μὰ αὐτὸς δὲν ἦταν μέσα,
μόν' τὰ παχιά του πρόβατα βοσκοῦσε στὸ λιβάδι.
Καὶ στὴ σπηλιὰ ἄμα μπήκαμε βλέπαμε δ', τι εἶχε μέσα.
Γεμάτα τὰ τυρόβολα κι οἱ μάντρες στοιβαγμένες
ἀπὸ κατσίκια κι ἀπ' ἀρνιά, καὶ χώρια μαντρισμένα
τὰ πρώιμα ἀλλοῦ, τὰ μέσα ἀλλοῦ, κι ἀλλοῦ τὰ ὄψιμα ἦταν.
Κι ἦταν ἀπὸ τυρόγαλο γεμάτα ὅλα τ' ἀγγειά του.

220

σκάφες, καρδάρες, ποὺ ἄρμεγε μέσα σ' αὐτὰ τὸ γάλα.
Τότε οἱ συντρόφοι μ' ὅρκιζαν μὲ πειστικά τους λόγια,
λίγο τυρὶ νὰ πάρουμε καὶ νὰ τραβοῦμε πίσω,
κι ἀπ' τὸ μαντρὶ ξεκόβοντας μανάρια καὶ κατσίκια
γλήγορα στὸ γοργόδρομο καράβι νὰ τὰ πᾶμε,
κι εὐτὺς νὰ κάνουμε πανιά καὶ στ' ἀνοιχτὰ νὰ βγοῦμε.
'Εγὼ δμως δὲν τοὺς ἄκουσα, ποὺ πιὸ καλὸ ἔτσι θά 'ταν,
γιὰ νὰ τὸν δῶ καὶ δῶρα του φιλόξενα νὰ πάρω.

225

Μὰ στοὺς συντρόφους πρόσχαρος δὲ φάνηκε ὅταν ἤρθε.
Τότες ἀνάψαμε φωτιά καὶ κάμαμε θυσία
τυριὰ κομμάτια κόβοντας καὶ φάγαμε κι οἱ ἔδιοι,
καὶ στὴ σπηλιὰ καθίσαμε προσιμένοντας, ὁσότου
ἡρθε κι αὐτὸς ἀπ' τὴ βοσκή, μὲ φόρτωμα μεγάλο
ξύλα ξηρὰ γιὰ τὸ φατ νά 'χη φωτιὰ ν' ἀνάψη.
Μές στὴ σπηλιὰ σὰν τὸ 'ριξε βούιξε δ τόπος ὅλος,
κι ἐμεῖς ἀπ' τὴν τρομάρα μας χωθήκαμε στὸ βάθος
Τότε ἔμπασε μές στὴν πλατιὰ σπηλιὰ τὶς προβατίνες,
μὲ τὴ σειρὰ ὅσες ἄρμεγε κι ἀφῆσε ἔμπρὸς στὴν πόρτα
μὲς στὴν αὐλὴ τ' ἀρσενικά, κράρια του καὶ τράγους.
'Επειτα σήκωσε ψηλὰ κι ἔβαλε ἔμπρὸς στὴν πόρτα
ἀσήκωτη θυρόπετρα, ποὺ δὲ θὰ τὴν κινοῦσαν
κι εἰκοσιδύο τετράκυκλα καλοφτιασμένα ἀμάξια.
τόσο τεράστιο ἔβαλε μπροστὰ στὴν πόρτα βράχο.
Κάθισε τότες κι ἄρμεγε γίδες καὶ προβατίνες
καὶ τὸ παιδὶ τῆς καθεμιᾶς προσθήλιαζε ἀπὸ κάτω.
Καὶ τὸ μισὸ ὅταν ἔπηξε τ' ἀσπρὸ χιονάτο γάλα,
τὸ σύναξε καὶ τὸ 'βαλε μὲς στὰ πλεχτὰ καλάθια,

235

240

245

- καὶ στὶς καρδάρες φύλαξε τ' ἄλλο μισὸ δὲ πίνη. 250
 Καὶ τὶς δουλειές του βιαστικὰ σὰν ἔκαμε δύες εἰχε,
 ξάναψε τότε τὴ φωτιὰ κι ἐμᾶς θωρώντας εἶπε :
 « Ποιοί εἴστε, ὅρε ξένοι, κι ἀπὸ ποῦ στῆς θάλασσας τοὺς δρόμους
 γυρνᾶτε ; Μήνα γιὰ δουλειές, ἢ πᾶτε ἔτσι στὴν τύχη,
 ὅπως οἱ κλέφτες ποὺ γυρνοῦν στὰ πέλαγα καὶ φέρουν
 στοὺς ξένους τόπους συμφορές καὶ τὴ ζωὴ τους παίζουν ; » 255
- “Ετσι εἶπε, κι ὅλων ἡ καρδιὰ παράλυσε στὰ στήθια,
 τρομάζοντας τὸ γίγαντα καὶ τὴ βαριὰ φωνὴ του.
 Μὰ κι ἔτσι ἐγὼ τ' ἀπάντησα μὲ δυό μου λόγια κι εἶπα·
 « Ἐμεῖς, πολύπαθοι Ἀχαιοί, γυρίζουμε ἀπ' τὴν Τροία 260
 μὲς στὰ θαλασσοπέλαγα καὶ μὲ λογῆς ἀνέμους,
 νὰ πᾶμε στὴν πατρίδα μας, μὰ πήραμε ἄλλο δρόμο.
 ”Ετσι ἤθελε τοῦ Κρόνου ὁ γιὸς γιὰ μᾶς ν' ἀποφασίσῃ.
 “Ολοι στρατιῶτες εἴμαστε τοῦ βασιλιὰ Ἀγαμέμνου,
 πόφτασε τώρα ἡ δόξα του στὰ πέρατα τοῦ κόσμου, 265
 γιατὶ λαοὺς κατάστρεψε κι ἔριξε τέτοιο κάστρο.
 Καὶ νὰ μᾶς σώσῃς πέφτουμε στὰ πόδια σου, ἀν θελήσῃς
 μὲ δῶρα σου φιλόξενα νὰ μᾶς φιλοξενήσῃς,
 ποὺ τὸ χουν ὅλοι σύστημα στὸν κόσμο γιὰ τοὺς ξένους.
 Σεβάσου, βλάμη, τοὺς θεούς, μιὰ χάρη σοῦ ζητοῦμε. 270
- “Ο Δίας δὲ φιλόξενος τοὺς ξένους προστατεύει,
 κι ὅπου νὰ πᾶνε ἡ χάρη του μαζὶ τοὺς συνοδεύει ».
 Εἶπα, καὶ μ' ἀσπλαχνὴ καρδιὰ μ' ἀπάντησε ἔτσι ἀμέσως·
 « Τάχεις χαμένα, σύντροφε, ἢ θάρχεσαι ἀπ' ἀλάργα,
 ἐνῷ μοῦ λές νὰ φοβηθῶ θεούς καὶ νὰ πιστέψω. 275
- Δὲν τὸν ψηφοῦν οἱ Κύκλωπες τὸν ἀσπιδάτο Δία,
 μήτε θεούς, γιατὶ εἴμαστε πολὺ πιὸ ἀνώτεροί τους.
 Μήτε ἀπ' τοῦ Δία φόρο ἐγὼ θὰ σὲ πονέσω ἐσένα,
 καθὼς καὶ τοὺς συντρόφους σου, ἀν δὲν τὸ θέλω δὲδιος.
 Μόν' πές μου ποῦ νὰ τ' ἀράξεις τὸ καλοκαμωμένο 280
 καράβι, ἀν κάπου ἀπόμερα γιὰ ἐδῶ κοντά, νὰ ξέρω ».
- “Ετσι εἶπε δοκιμάζοντας, μὰ ποῦ νὰ μὲ γελάσῃ.
 Κι εὔτυς μὲ λόγια πονηρὰ τ' ἀπάντησα κι ἔτσι εἶπα·
 « Ἄχ ! τὸ καράβι δὲ Σαλευτὴς μοῦ τὸ σπασε τοῦ κόσμου,
 στὰ βράχια ὅπως τὸ χτύπησε σὲ μιὰ τῆς χώρας σου ἀκρη, 285

στὸν κάρο ἀφοῦ τὸ ξόριασε κι ἡ θάλασσα τὸ πῆρε,
κι ἐγὼ μονάχος ξέφυγα μ' αὐτοὺς τὸ μαῦρο χάρο».

Ἐτσι εἶπα, κι ὁ σκληρόψυχος δὲ μοῦ βγαλε ἄλλη λέξη,
μόν' χύμηξε κι ἀπλώνοντας τὰ χέρια στοὺς συντρόφους,
ἄρπαξε δυὸς καὶ καταγῆς τοὺς χτύπαε σὰν κουτάβια,
καὶ τὰ μυαλά τους χύθηκαν καὶ μούσκεψαν τὸ χῶμα.
Κι ἔτσι σὰν τοὺς κομμάτιασε, τοὺς ἔβαλε στὸ δόντι.
Κι ἔτρωγε σὰ βουνόθρεφτο λιοντάρι, δίχως σκλίδα
ν' ἀφήση, σάρκες, σωθικά, κόκκαλα μεδουλάτα.

Κι ἔμεῖς στὸ Δία κλαίοντας σηκώναμε τὰ χέρια,
θωράντας βάρβαρες δουλειές ποὺ χάναμε τὸ νοῦ μας.
Κι ὁ Κύκλωπας σὰ γέμισε τὴν ἀπατη κοιλιά του,
κρέας ἀνθρώπων τρώγοντας, ὅγνδ ρουφώντας γάλα,
τεντώθηκε μὲς στὴ σπηλιὰ καταμεσίς στ' ἀρνιά του.
Τότε εἶπα μὲ τὴν ἀφοβη καρδιά μου νὰ ζυγάσω
κι ἀπ' τὸ μηρὶ μου βγάζοντας τὸ κοφτερὸ μαχαίρι,
στὰ στήθια νὰ τοῦ τό 'μπτηχνα, στὸ μέρος ποὺ τὰ σπλάχνα
κλειοῦν τὸ συκάτι, ψάχνοντας μὲ τ' ἄλλο μου τὸ χέρι
μὰ μ' ἔκοψε ἄλλος στοχασμός. Γιατὶ κι ἔμεῖς μαζὶ του
τὸ χάρο ἔκει θὰ βρίσκαμε. Πᾶς θὰ μπορούσαμε. ὅλοι
τὸ βράχο τὸν ἀσήκωτο νὰ βγάλουμε ἀπ' τὴν πόρτα;
Ἐτσι βαριὰ στενάζοντας προσμέναμε νὰ φέξῃ.

Σὰν ἤρθε ἡ ροδοδάχτυλη νυχτοθρεμμένη Αὔγούλα,
ἄναψε πάλε τὴ φωτιὰ κι ὅλες σειρὰ τὶς μάνες
ἄρμεγε καὶ προσθήλιαζε καὶ τὰ μικρά τους κάτω.
Καὶ τὶς δουλειές του βιαστικὰ σὰν ἔκαμε ὅσες εἶχε,
ἄρπαξε πάλε δυὸς μαζὶ νὰ φάγη τὸ κολατσό του.
Χορτάτος τότε ἀπ' τὴ σπηλιὰ μπρογκοῦσε τὸ κοπάδι,
πρῶτα τὸ βράχο ἀψήφιστα σὰν ἔβγαλε ἀπ' τὴν πόρτα,
καὶ τὸν ξανάβαλε ἔπειτα σὰ σκέπασμα σὲ θήκη,
καὶ στὸ βουνὸ σφυρίζοντας τ' ἀρνιά του σαλαγοῦσε.
Ἐμεινα ἐγὼ τὸ χάρο του στὸ νοῦ μου ἀναμετρώντας
νὰ τὸν πλερώσω, ἀν μοῦ 'δινε τέτοια χαρὰ ἡ Παλλάδα.
Κι αὐτὴ ἡ βουλὴ μοῦ φάνηκε καλύτερη πῶς ἤταν.
Μὲς στὸ μαντρὶ εἶχε ὁ Κύκλωπας ἔνα χοντρὸ ματσούκι
χλωροκομμένο, ἐλίτικο, νὰ τὸ βαστᾶ ὅταν γίνη,

290

295

300

305

310

315

320

ξερό, κι ἐμεῖς τὸ λέγαμε, θωρώντας το, πῶς ἦταν
κατάρτι σὲ είκοσάκουπο καράβι πισσωμένο,
ἀπ' τὰ μεγάλα φορτηγά ποὺ πέλαγα ἀρμενίζουν.

Τόσο στὸ μάκρος φαίνονταν καὶ τόσο καὶ στὸ χόντρος. 325

Πιάνω καὶ κόβω ώς μιὰν ὅργιὰ κομμάτι ἀπ' τὸ ματσούκι
καὶ στοὺς συντρόφους τὸ 'δωσα νὰ μοῦ τὸ πελεκήσουν.

Κι ἵστι σὰν τὸ 'καμαν αὐτοί, τὸ 'ξυσα ἐγώ στὴν ἄκρη
καὶ νὰ πυρώση τὸ 'βαλα στὴν ἀναμμένη θράκα.

"Ἐπειτα τὸ 'χωσα βαθιὰ μὲς στὴν κοπριὰ ἀπὸ κάτω,
ποὺ ἤταν χυμένη στὴ σπηλιὰ παντοῦ σωρὸς μεγάλος. 330

Καὶ τότε πρόσταξα λαχνὸν νὰ ρίξουν οἱ συντρόφοι,
μαζί μου ποιοὶ θὰ τύχαιναν τὸν πάλο νὰ τὸν μπήξουν
στὸ μάτι του ὅταν κοιμηθῇ κι ὑπνος βαθὺς τὸν πάρη.

Λάχανε αὐτοὶ ποὺ θά 'θελα κι ὁ ἴδιος νὰ διαλέξω,
τέσσερεις ὅλοι καὶ μ' αὐτοὺς κι ἐγώ μαζί τους πέντε. 335

"Ηρθε τὸ βράδυ βόσκοντας τ' ἀφρόμαλλο κοπάδι,
κι ἔμπασε ἀμέσως στὴν πλατιὰ σπηλιὰ τὰ πρόβατα ὅλα
κι οὔτε ἔνα στὴ βαθιὰ του αὐλὴ δὲν ἀφησε κεφάλι,
κάτι σὰ νὰ μυρίστηκε, εἴτε ὁ θεός ἔτσι εἶπε. 340

Σήκωσε πάλε κι ἔβαλε τὸ βράχο ἐμπρὸς στὴν πόρτα,
καὶ καθισμένος ἀρμεγε σειρὰ τὶς μάνες ὅλες
καὶ τὰ μικρά τους καθεμιᾶς προσθήλιαζε ἀπὸ κάτω.
Καὶ τὶς δουλειές του βιαστικὰ σὰν ἔκαμε ὅσες εἶχε
ἄρπαξε πάλε δυὸ μαζί συντρόφους νὰ δειπνήσῃ. 345

Τότε κοντά στὸν Κύκλωπα πηγαίνω κι ἔτσι τοῦ 'πα,
μ' ἔνα καυκὶ στὸ χέρι μου γεμάτο κρασὶ μαῦρο.
« Κύκλωπα, πάρε, πιὲ κρασί, σὰν ἔφαγες ἀνθρώπους,
νὰ ἰδῆς στὸ τρεχαντήρι μου σὰν τί πιοτὸ εἶχα κρύψει.

Τάμα γιὰ σένα τὸ 'φερνα, ἵστος καὶ μὲ πονοῦσες
καὶ μ' ἔστελνες στὸν τόπο μου. Μά 'έσνε εἰσαι λυσσασμένος.
"Ασπλαγχνε, πῶς ἀλλος θνητός, ἀπ' δσους ἔχει δ κόσμος,
θά 'ρθη σὲ σένα ἀλλη φορά, ἔτσι ἀνομα ἀφοῦ κάνεις; »

Εἶπα, καὶ πῆρε τὸ κρασὶ καὶ τὸ 'πιε μονορούφι.
Σὰν ἥπιε, τ' ἀρεσε πολὺ καὶ μοῦ ζητοῦσε κι ἄλλο. 355

« 'Ακόμα δῶσ' μου, ἔτσι νὰ ζῆς καὶ τ' ὄνομά σου πές μου
εύτυς, νὰ λάβης δῶρο μου ποὺ νὰ χαρῆ ἡ καρδιά σου.

Βγάζει ἡ πολύκαρπή μας γῇ κρασὶ καὶ στοὺς Κυκλώπους
ἀπὸ μεγαλοστάφυλα, καθὼς τὰ βρέξῃ ὁ Δίας,
ὅμως ἀπὸ νεχτάρι αὐτὸς κι ἀπ' ἀμβροσία βγῆκε».

360

Ἐτσι εἶπε, καὶ τὸ φλοιορέδο κρασὶ τοῦ δίνω πάλε,
καὶ τρεῖς φορὲς τὸν κέρασα κι ἀστόχαστα τρεῖς ἥπιε.
Κι ὅταν τοῦ ζάλισε ἔπειτα καλὰ τὰ λογικά του,
τότε μὲ λόγια μαλακὰ τοῦ μίλησα καὶ τοῦ 'πα·
«Κύκλωπα, ἀφοῦ μὲ ρώτησες, καὶ τ' ὄνομά μου μάθε
καὶ δῶσ' μου καθὼς τὸ 'ταξεῖς τὸ φιλικό σου δῶρο.

365

Κανεὶς ἐγὼ ὄνομάζομαι κι ὅλοι Κανεὶ μὲ λένε
ἥ μάνα κι ὁ πατέρας μου κι ὅλοι οἱ λοιποί μου φίλοι».

Εἶπα, καὶ μ' ἀσπλαχνη καρδιὰ μ' ἀπάντησε ἔτσι πάλε·
«Κι ἐγὼ στερνόνε τὸν Κανεὶ θὰ φάω ἀπ' τοὺς συντρόφους,
ὅμως αὐτοὺς πρωτύτερα. Νά τι σοῦ κάνω δῶρο».

370

Ἐτσι εἶπε καὶ τεντώθηκε τ' ἀνάσκελα πεσμένος,
κι ἔγειρε δίπλα τὸ χοντρὸ λαιμὸ κι εὔτὺς ὁ ὕπνος
τὸν πῆρε ὁ παντοδαμαστής. Κι ἔβγανε ἀπ' τὰ λαρύγγια
μπουκιές ἀνθρώπων καὶ κρασὶ ποὺ ξέρνας μεθυσμένος.
Τότε ἔχωσα τὸν πάλο εὔτὺς στὴν ἀναμμένη θράκα
νὰ πυρωθῇ καὶ ψύχωνα μὲ λόγια τοὺς συντρόφους
ὅλους, μὴ φοβηθῇ κανεὶς καὶ θέλῃ νὰ μοῦ φύγη.

375

Κι ὁ πάλος ὁ ἀλίτικος σὰν κόντευε ν' ἀνάψη,
ἄν καὶ χοντρὸς μὲς στὴ φωτιὰ καὶ φαίνονταν νὰ λάμπη
τὸν πῆρα ἀπ' τὴ φωτιὰ κοντὰ στὸν Κύκλωπα καὶ γύρω
στεκόντανε οἱ συντρόφοι μου. Καρδιὰ ὁ θεὸς μᾶς δίνει,

380

κι ἀφοῦ τὸν πάλο σήκωσαν, τὸ μυτερὸ στὴν ἀκρη,
στὸ μάτι του τὸν ἔχωσαν. Κι ἐγὼ ἀπὸ πάνω τότε
πέφτοντας τοῦ τὸν ἔστριβα, ἔτσι δπως μὲ τρυπάνι

385

τρυπάει τὸ καραβόξυλο τεχνίτης κι ἀπὸ κάτω
τὸ στρέφουν ἄλλοι μὲ λουρὶ στό 'να καὶ στ' ἄλλο μέρος
κι αὐτὸς γυρίζει ἀδιάκοπα. «Ἐτσι κι ἐμεῖς στὸ μάτι
τοῦ Κύκλωπα γυρίζαμε τὸν πυρωμένο πάλο,
κι δπως μπηγότανε ζεστός, τὸν μούσκευε τὸ αἴμα
κι ὅλα τριγύρω τοῦ ματιοῦ, ματόφυλα καὶ φρύδια,
τοῦ τὰ καψάλιζε ἡ φωτιὰ καὶ τοῦ 'καψε τὴν κόρη,
κι ἔτρεζαν μέσα ἀπ' τὴ φωτιὰ οἱ ρίζες τοῦ ματιοῦ του.

390

- Πῶς δταν στὸ κρύο νερὸ χώνει μπαλτὰ ἡ σκεπάρνι
γιὰ νὰ τὰ βάψῃ ὁ σιδεράς κι ἀχοῦν καὶ τσιτσιρίζουν,
—γιατὶ ἡ περίσσια δύναμη αὐτὴ εἶναι τοῦ σιδήρου—
ἔτσι ἔτριξε τὸ μάτι του κι αὐτοῦ στὸν πάλο γύρω.
Μούγγιρε τότε σὰ θεριὸ κι οἱ βράχοι ἀντιλαλοῦσαν,
κι ἐμεῖς ἀπ' τὴν τρομάρα μας σκορπίσαμε δλοι ἀλάργα. 395
Τότε ἔβγαλε ἀπ' τὸ μάτι του τὸν πάλο, βουτηγμένον
στὸ αἷμα, καὶ τὸν πέταξε μακριά, χειρονομώντας
σὰ φρενιασμένος, κι ἔσκουζε στοὺς Κύκλωπες, που γύρω
στὶς ἀνεμόδαρτες κορφές, μὲς στὶς σπηλιὲς καθόνταν
καὶ τρέχανε ἀλλος ἀπ' ἀλλοῦ, σὰν ἄκουσαν νὰ σκούζῃ,
καὶ στὴ σπηλιὰ σταθήκανε τριγύρω καὶ ρωτοῦσαν. 400
«Τί σοῦ τυχε, Πολύφημε, καὶ μεγαλοφωνάζεις
μὲς στὴν ἀθάνατη νυχτιὰ καὶ μᾶς χαλᾶς τὸν ὅπνο;
Μὴν ἀθελά σου σ' ἀρπαξε κανένας τὸ κοπάδι;
Μήνα σοῦ παίρνει τὴ ζωὴ μ' ἀπάτη καὶ μ' ἀντρεία;» 405
Κι ὁ φοιβερὸς Πολύφημος ἀπ' τὴ σπηλιὰ ἀπαντοῦσε·
«Ἀδέρφια, μ' ἔφαγε ὁ Κανεὶς μ' ἀπάτη, ὅχι μ' ἀντρεία.»
Κι ἐκεῖνοι τ' ἀπαντοῦσαν μὲ πεταχτά τους λόγια·
«Ἄφοῦ κανεὶς δὲ σ' ἔβλαψε καὶ μέσα εἰσαι μονάχος,
ἀπ' τὴν ἀρρώστια ποιός μπορεῖ τοῦ Δία νὰ σὲ σώσῃ;
Δεήσου στὸν πατέρα σου τὸ σείστη Ποσειδώνα.» 415
“Ετσι εἴπανε καὶ φεύγανε καὶ γέλασε ἡ καρδιά μου
ποὺ τ' δόνομά μου ἀπάτησε κι ἡ πονηρή μου σκέψη.
Κι ὁ Κύκλωπας σπαράζοντας στοὺς πόνους καὶ βογγώντας,
πῆγε στὴν πόρτα ψάχνοντας καὶ σήκωσε τὴν πέτρα
κι αὐτὸς στὴν πόρτα κάθισε κι ἀνοίξε τὰ δυὸ χέρια,
μὲ τὸ κοπάδι ἐν ἔβγαινε κανεὶς νὰ τὸν τσακώσῃ. 420
Γιατὶ θαρροῦσε ἀστόχαστο πῶς εἶχα τὸ κεφάλι.
Μὰ ἐγὼ ὅλο τὸ καλύτερο ζητοῦσα πῶς νὰ γίνη,
νά 'βρω ἀπ' τὸ χάρο γλιτωμὸ στοὺς ἀλλους καὶ σὲ μένα.
Κι δλους τοὺς δόλους ἔφαινα, γιατὶ ἤταν τὴ ζωὴ μας
νὰ σώσουμε, καὶ συμφορὰ μεγάλη ἤταν μπροστά μας. 425
Κι αὐτὴ ἡ βουλὴ μοῦ φάνηκε καλύτερη πῶς ἤταν.
Εἶχε κριάρια παχουλά, πυκνόμαλλα, μεγάλα,
μὲ σκοτεινόχρωμο μαλλὶ καὶ ξεχωρίζοντάς τα

σιγά, συντρία τά 'δενα μὲ λυγαριές στριμμένες,
πού ἀπάνω τους κοιμόντανε δέ Κύκλωπας, τὸ τέρας
μὲ τὴν ἀνήμερη ψυχή. Κι αὐτὸ πού 'ταν στὴ μέση
σήκωνε κι ἔνα σύντροφο καὶ τ' ἄλλα δυὸς ἀπὸ δίπλα
μαζὶ δεμένα πήγαιναν τοὺς ἄντρες νὰ γλιτώσουν.

Τρία κριάρια σήκωναν κι ἀπό 'να σύντροφό μου.

Κι ἐγώ — μὲς στ' ἄλλα διαλεχτὸ κριάρι ἤταν στὴ μάντρα,
καὶ πιάστηκα ἀπ' τὰ νῶτα του, στὴ μαλλιαρή κοιλιά του
συμμαζωμένος καὶ γερά κρατοῦσα μὲ τὰ χέρια
τὰ φουντωμένα του μαλλιά, τὸ πρόσωπό μου δίπλα
γέρνοντας καὶ κρατιόμουνα μ' ὑπομονὴ καὶ θάρρος.

"Ἐτοι βαριὰ στενάζοντας προσμέναμε νὰ φέξῃ.

Σὰν ἤρθε δέ ροδοδάχτυλη νυχτοθρεμμένη 'Αύγούλα
ξεκίνησε γιὰ τὴ βοσκὴ τ' ἀρσενικὸ κοπάδι
κι ἀνάρμεχτα βελάζανε τὰ θηλυκὰ στὶς μάντρες
μὲ σπαργωμένα τὰ βυζιά. Κι δέ Κύκλωπας, λιωμένος
στοὺς πόνους, κάθε κριαριοῦ τὴν ράχην ψηλαφοῦσε,
ὅλόρθια ὅπως στεκόντανε. Τυφλός, ποῦ νὰ τὸ νιώσῃ,
στὰ λογγωμένα στήθια τους πώς δέθηκαν οἱ ἄντρες.
Κι ἕφτασε ἀπ' ὅλα πιὸ στερνὸ στὴν πέρτα τὸ κριάρι,
ἀπ' τὰ μαλλιά ἀργοκίνητο κι ἀπ' τὸ σοφὸν ἐμένα.

Κι δέ γίγαντας Πολύφημος τοῦ 'πε χαιδεύοντάς το·
« Γιατί, καλὸ κριάρι μου, στερνὸ ἀπ' τὴ μάντρα βγαίνεις;

"Αλλη φορὰ δὲν ἔμενες ἀπ' τὸ κοπάδι πίσω,
μόν' πρῶτο πάντα πήγαινες μὲ δρασκελίες μεγάλες
τῆς χλωραστᾶς τὰ τρυφερὰ βλαστάρια νὰ βοσκήσης.

Πρῶτο στὸ ρέμα ἐρχόσουνα καὶ πρῶτο μοῦ γυρνοῦσες
πάλε τὸ βράδυ στὸ μαντρί. Τώρα στερνὸ ἀπομένεις.

Θὰ κλαῖς καὶ σὺ τ' ἀφέντη σου τὸ μάτι, ποὺ κακοῦργος
ἄντρας μοῦ τὸ 'βγαλες ἀσπλαχνα μὲ ἀνθρώπους του χαμένους,
ἀφοῦ βαριὰ μοῦ σκότισε μὲ τὸ κρασὶ τὰ φρένα,
ἄχ, δέ Κανείς, ποὺ ὄρκίζομαι πώς δὲ θὰ μοῦ γλιτώσῃ.

"Αν εἴχες τὴ λαχτάρα μου κι ἀν μπόρειες νὰ μιλήσης
νὰ μοῦ 'λεγες ποῦ τρύπωσες ἀλάργα ἀπ' τὸ θυμό μου·

θά 'βλεπες τότε στὴ σπηλιὰ χυμένα τὰ μυαλά του
χάμω στὴ γῆς, ἄλλα ἀπ' ἄλλοι, καθώς θὰ τὸν χτυποῦσα,

430

435

440

445

450

455

460

465

καὶ μὲς στὰ στήθια μου ἡ καρδιά θὰ λούφαξε ἀπ' τοὺς πόνους,
ποὺ μοῦ τοὺς ἄναψε δὲ Κανεῖς, ἐνα κορμὶ χαμένο».

Εἶπε κι ἀπόλυσε ἔπειτα νὰ φύγη τὸ κριάρι.

Σὰ βγήκαμε δέξω ἀπ' τὴ σπηλιὰ κι ἀπ' τὴν αὐλὴν πιὸ πέρα,
πρῶτος ἐγὼ ξελύθηκα κι ἔλυσα τοὺς συντρόφους. 470

Κι εὔτὺς ἀρνιὰ λιγνόποδα καὶ τρυφερὰ κριάρια
γύρω πολλὰ ξεκόβοντας τὰ φέραμε στὸ πλοῖο.

Χαρούμενοι μᾶς εἴδανε οἱ ποθητοὶ συντρόφοι,
τὸ χάρο δοὶ ξεφύγαμε καὶ κλαίγανε τοὺς ἄλλους.

Μὰ νὰ θηρηοῦν δὲν ἄφηνα κι ἔγνεφα μὲ τὰ φρύδια,
προστάζοντάς τους γλήγορα νὰ μπάσουν στὸ καράβι
πολλὰ κριάρια ἀφρόμαλλα καὶ στ' ἀνοιχτὰ νὰ βγοῦμε. 475

Κι ἐκεῖνοι ἀμέσως μπαίνανε καὶ κάθισαν στοὺς μπάγκους
ἀράδα, καὶ τὴ θάλασσα μὲ τὰ κουπιὰ χτυποῦσαν.

Καὶ τόσο ἀμά ἀλαργέψαμε, ποὺ ἀκοῦνε δτὰν φωνάξης,
τότε ἔσκουζα στὸν Κύκλωπα μὲ πεισμωμένα λόγια:
«Δὲ σοῦ ξταν, Κύκλωπα, γραφτό, ἀνθρώπου τιποτένιου,
ἔτσι ἄγρια τοὺς συντρόφους του νὰ φᾶς μὲς στὴ σπηλιά σου.

Μόν' ἀκριβά θὰ πλέρωνες τὰ κακουργήματά σου,
σκυλί, ποὺ δὲ σεβάστηκες μὲς στὸ ρημαδιακό σου
ζένους νὰ φᾶς. Γ' αὐτὸὶ οἱ θεοὶ σὲ πλέρωσαν κι δ Δίας». 485

Εἶπα, καὶ τότε πιὸ πολὺ τοῦ λύσσαξε ἡ καρδιά του,
καὶ ξεκολλώντας μιὰ κορφὴ ψηλοῦ βουνοῦ μεγάλη,
μπροστὰ στὸ μελανόπλωρο τὴν πέταξε τὸ πλοῖο,
ποὺ πάρα λίγο νά παιρνε τῆς πλώρης του τὴν ἄκρη. 490

Γέμισε ἀφρούς ἡ θάλασσα καθώς τῆς ξρθε δ βράχος.
Καὶ τὸ καράβι ἀπ' τ' ἀνοιχτὰ ξανάστροφο τὸ κύμα
τὸ σίμωσε δέξω στὴ στεριά. Στὰ δυό μου χέρια τότε
μακρὺ κοντάρι ἀδράχνοντας σκουντοῦσα ἀπ' τ' ἀκρογιάλι
καὶ στοὺς συντρόφους ἔλεγχα νὰ πιάσουν τὰ κουπιά τους,
μὲ τὸ κεφάλι γνέφοντας, νὰ φύγουμε ἀπ' τὸ χάρο. 495

Καὶ στὰ κουπιά τους πέφτοντας αὐτοὶ λαμνοκοποῦσαν.
Κι δτὰν διπλὰ ἀλαργέψαμε στὸ πέλαγος τραβώντας
πάλε ἔσκουζα στὸν Κύκλωπα, κι ὅλοι οἱ συντρόφοι γύρω,
ἄλλοι ἀπ' ἄλλοι, μ' ἐμπόδιζαν μὲ μαλακά τους λόγια. 500

Κακημένε, τέτοιο ἐνα θεριὸ τί θέλεις κι ἐρεθίζεις;

Νά, τώρα μὲς στή θάλασσα μᾶς πέταξε τὸ βράχο
καὶ στή στεριά μᾶς σίμωσε τὸ πλοῖο, ποὺ εἴπαμε ὅλοι
πῶς ἤρθε πιὰ τὸ τέλος μας. Κι ἀν ἀκουγε κανένα
ἢ νὰ φωνάξῃ, εἴτε μιλιὰ τὸ στόμα του νὰ βγάλη,
θὰ 'σπαζε τὰ κεφάλια μας καὶ τ' ἄρμενα τοῦ πλοίου,
ἀξυστη πέτρα ρίχνοντας. Τόσο βαράει ἀλάργα ».

505

"Ετσι εἶπαν, μὰ δὲν ἔπειθαν τὴν ἀφοβή καρδιά μου
καὶ πάλε εύτὺς τοῦ φώναξα μὲ σπλάχνα φουσκωμένα"
« 'Αν, Κύκλωπα, κανεὶς θνητὸς στὸν κόσμο σὲ ρωτήσῃ,
νὰ μάθη τὴν ἀγιάτρευτη τὴν τύφλα τοῦ ματιοῦ σου,
δηγήσου πῶς σὲ τύφλωσε ὁ καστροπολεμίτης
Δυσσέας τοῦ Λαέρτη, ὁ γιός, ἀπ' τὸ νησὶ τὸ Θιάκι ».

510

"Ετσι εἶπα, καὶ μ' ἀπάντησε κι ἐκεῖνος ζεφωνώντας·
« 'Αχ, βγῆκαν τώρα τὰ παλιὰ τῆς μοίρας τὰ γραμμένα.
Ἐνας προφήτης ζοῦσε ἐδῶ, τρανὸς καὶ φημισμένος,
ὁ Τήλεμος τοῦ Εύρυμου ὁ γιός, στὴ μαντοσύνη πρῶτος,
ποὺ γέρασε στοὺς Κύκλωπες νὰ προφητεύῃ χρόνια,
καὶ μοῦ προφήτεψε ὅλα αὐτὰ μιὰ μέρα πῶς θὰ γίνουν,
τὸ φῶς μου πῶς θὰ στερηθῶ ἀπ' τοῦ Δυσσέα τὰ χέρια.
Μὰ πάντα ἐγὼ περίμενα πῶς θά 'ρθη ἐδῶ ἔνας ἄντρας
ὅμορφος, γιγαντόκορμος, μεγάλο παλικάρι,
καὶ μοῦ 'ρθε τώρα ἔνας κοντὸς καὶ ψόφιος καὶ χαμένος,
ποὺ μὲ κρασὶ μὲ δάμασε καὶ μοῦ 'βγαλε τὸ μάτι.
Μόν' ἔλα σίμωσε κοντά, Δυσσέα, νὰ σὲ φιλέψω
καὶ νὰ δεηθῶ στὸ Σαλευτὴ νὰ σὲ καταβοδώσῃ.

515

Γιατὶ εἴμαι ἐκείνου γιὸς ἐγὼ κι αὐτὸς εἴναι ὁ γονιός μου.
Κι αὐτός, ὃχι ἀλλος δύνεται νὰ μὲ γιατρέψῃ, ἀν θέλη,
ἀπ' τοὺς μακαριστοὺς θεούς καὶ τοὺς θνητούς ἀνθρώπους ».

520

Εἶπε, κι ἐγὼ τ' ἀπάντησα μὲ δυό μου λόγια πάλε·
« 'Ετσι ἀν μποροῦσα νὰ σοῦ πιῶ τὸ αἷμα, καὶ στοῦ τάφου
δίχως ζωὴ νὰ σ' ἔριχνα τ' ἀφωτιστχ σκοτάδια,
ἔτσι ὅπως μήτε ὁ Σαλευτῆς τὸ μάτι δὲ σοῦ γιαίνει ».

525

Εἶπα, κι εὐχόντανε ἔπειτα τ' ἀφέντη Ποσειδώνα,
στὸν ἀστροστόλιστο οὐρανὸ σηκώνοντας τὰ χέρια·
« 'Ακου με, Σαλευτὴ τῆς γῆς, πατέρα Μαυρομάλλη,
ἀν εἴσαι ἐσὺ ὁ πατέρας μου κι ἐγὼ εἴμαι ἀλήθεια γιός σου,

535

καὶ δῶσ' του σπίτι νὰ μὴ δῆ ὁ καστροπολεμίτης

Δυσσέας τοῦ Λαέρτη ὁ γίγης, ἀπ' τὸ νησὶ τὸ Θιάκι.

Κι ἂν τό χη ἡ μοίρα του, γραφτὸ νὰ πάγη στ' ἀρχοντικό του,
νὰ ξαναϊδοῦν τὰ μάτια του πατρίδα καὶ δικούς του,
μὲ χρόνια ἃς πάγη κακήν κακῶς, δίχως συντρόφους ἄλλους
μὲ ξένο πλοῖο καὶ δεινὰ στὸ σπίτι του ἃς τοῦ τύχουν ».

Εἶπε, καὶ τὴν παράξληση τοῦ κάνει ὁ Μαυρομάλλης.

Κι ἔπειτα πάλε ἀδράχνοντας μιὰ πιὸ βαριὰ κοτρόνα, 545
τὴν πέταξε μὲ δύναμη στιφογυρίζοντάς την,
κι ἔπεσε στὸ μαυρόπλωρο καράβι λίγο πίσω,
ποὺ πάρα τρίχα νὰ παιρνε τοῦ τιμονιοῦ τὴν ἄκρη.
Γέμισε ἀφρούς ἡ θάλασσα καθὼς τῆς ἥρθε ὁ βράχος
καὶ τὸ καράβι στὴ στεριά τὸ σίμωσε τὸ κύμα. 550

Καὶ στὸ νησὶ σὰν πήγαμε ποὺ τὰ καλοστρωμένα
τ' ἄλλα καράβια ἤταν μαζί, κι ὀλόγυρα οἱ συντρόφοι
καθόντανε περίλυποι κι ὅλο μᾶς καρτεροῦσαν,
σύραμε, ἐκεῖ σὰν πήγαμε, στὴν ἄμμο τὸ καράβι
κι ὅξω κι ἐμεῖς πηδήσαμε στῆς θάλασσας τὴν ἄκρη. 555

Καὶ βγάζοντας τοῦ Κύκλωπα τ' ἀρνιὰ ἀπ' τὸ κοῦλο πλοῖο.
ἔξισου τὰ μοιράσαμε κανεὶς νὰ μὴ χολιάσῃ.

Μόνο σ' ἐμένα, ὅταν τ' ἀρνιὰ μοιράζανε οἱ συντρόφοι,
ξεχωριστὰ μοῦ δώσανε δικό μου τὸ κριάρι.

Κι ἐγὼ στὸ μαυροσύγνεφο τοῦ Κρόνου γιδ τὸ Δία,
τὸ βασιλιὰ γῆς κι οὐρανοῦ, τοῦ τό σφαξα στὴν ἄμμο,
καὶ τὰ μηριὰ τοῦ πρόσφερα. Μὰ στὴ θυσία ὁ Δίας
δὲν πρόσεχε, μόν' κοίταζε πῶς θὰ χανόντανε ὅλα
τὰ φτερωτὰ καράβια μου κι οἱ ποθητοὶ συντρόφοι.

'Εκεῖ ὅλη μέρα τρώγαμε ὅσο νὰ πέση ὁ ἥλιος,
ἄφθονο κρέας καὶ γλυκὸ τραβούσαμε μοσκάτο.

Κι ὁ ἥλιος ὅταν βούτηξε καὶ πῆρε τὸ σκοτάδι,
τότε ὅλοι κοιμηθήκαμε στῆς θάλασσας τὴν ἄμμο.

Σὰν ἥρθε ἡ ροδοδάχτυλη νυχτοθεμμένη Αὔγούλα,
πρόσταξα τοὺς συντρόφους μου ν' ἀνέβουν στὸ καράβι
κι εὔτυς νὰ λύσουν τὰ σκοινιά. Κι ἐκεῖνοι ἀμέσως μπῆκαν
κι ὅλοι στοὺς μπάγκους κάθισαν ἀπάνω ἀράδα ἀράδα,
καὶ τ' ἀφρισμένα κύματα μὲ τὰ κουπιά χτυποῦσαν. 570

'Εκεῖθε ἐμπρὸς τραβήξαμε μὲ σπλάχνα ματωμένα,
πρόθυμα, ποὺ σωθήκαμε, θρηνώντας τοὺς χαμένους.

575

Κ

Φτάσαμε σὲ πλεούμενο νησί, τὴν Αἰολία,
ποὺ κατοικοῦσε ὁ Αἴολος, τῶν ἀθανάτων φίλος.
Εἶχε ἔνα κάστρο χάλκινο κι ἀπάτητο τριγύρω.
καὶ γλιστερές ἀνέβαιναν κι ἀπότομες οἱ πέτρες.
Δώδεκα ἀπόχτησε παιδιὰ στ' ἀρχοντικό του σπίτι,
ἔξι κορίτσια κι ἕξι γιούς μὲς στὸν ἀνθὸ τῆς νιότης.
Τις κόρες του τὶς πάντρεψε, τὶς ἔδωσε στούς γιούς του,
κι ὅλοι μὲ τὸν πατέρα τους καὶ τὴ γλυκιά τους μάνα
τρώγανε πάντα ἀχώριστοι κι ἀφθονα τά χανε ὅλα.
Κι ἀπὸ τραγούδια ἀντιλαλεῖ τὴ μέρα τὸ παλάτι,
τσίκνες γεμάτο, κι ἔπειτα τὴ νύχτα, ταίρι ταίρι
ὅλοι κοιμοῦνται σὲ χαλιά καὶ τορνευτὰ κρεβάτια.
Σ' αὐτοῦ τὴ χώρα φτάσαμε καὶ στὰ λαμπρὰ παλάτια.
Μήνα μὲ φιλοξένησε ρωτώντας γιὰ τὴν Τροία,
γιὰ τὸν Ἀργίτικο στρατὸ καὶ γιὰ τὸ γυρισμό του
κι ἐγὼ τὰ πάντα τοῦ 'λεγα μὲ τάξη ἔνα πρὸς ἔνα.
Κι ἔπειτα σὰν τοῦ ζήτησα τὴ χάρη νὰ μὲ στείλη
νὰ φύγω, εὐτὺς ἐτοίμασε πρόθυμα τὸ ταξίδι.
"Ἐγδαρε βόδι ἐννιάχρονο καὶ μοῦ 'δωσε τ' ἀσκί του
κι ἔκλεισε μέσα τὴν δρμὴ τῶν δυνατῶν ἀνέμων,
γιατὶ τὸν εἶχε φύλακα σ' αὐτοὺς ὁ γιὸς τοῦ Κρόνου,
ὅποιον ἀπ' ὅλους ἤθελε νὰ παύῃ ἢ νὰ σηκώνη.
Μὲς στὸ καράβι τὸ 'δεσε μ' ἔνα λεπτὸ μερμίδι
ὅλαργυρο, κι ἡ πιὸ μικρὴ πνοὴ νὰ μὴν περάσῃ,
κι ἄφησε νὰ φυσᾶ ἡ πνοὴ γιὰ μένα τοῦ Ζεφύρου,
στὸ κύμα ν' ἀρμενίζουμε μὲ τὰ γοργὰ καράβια.
"Ομως δὲν ἤτανε γραφτὸ νὰ γίνη ὡς τέλος ἔτσι,
γιατὶ ὅλοι ἐμεῖς χαθήκαμε ἀπ' ἀσυλλογισιά μας.
Μέρες ἐννιά ἀρμενίζαμε ἀπαυτα νύχτα μέρα,
κι ἄρχισε πιὰ τὴ δέκατη νὰ φαίνεται ἡ πατρίδα,
καὶ βλέπαμε, ὅπως φτάναμε κοντά, φωτιές νὰ καῖνε.

Τότε μὲ πῆρε ὅπνος γλυκός, γιατὶ ἥμουν κόυρασμένος,
πάντα τὴ σκότα νὰ κρατῶ, κι ἀλλον ἀπ' τοὺς συντρόφους
δὲν ἀφηνα, πιὸ γλήγορα νὰ πᾶμε στὴν πατρίδα.

Καὶ στὶς κουβέντες πόκαναν οἱ ναῦτες μεταξύ τους, 35

χρυσὸς κι ἀσήμιοι λέγανε πῶς ἔφερνα στὸ σπίτι,
δῶρα ἀπ' τὸν Αἴολο, τὸ γιὸ τοῦ ἔακουσμένου Ἰππότη.

Κι ἔτσι ὁ καθένας ἔλεγε στὸ γείτονα γυρνώντας·
«Μωρέ, πῶς εἶναι ἀγαπητὸς αὐτὸς καὶ τιμημένος
ἀπ' δλους, ὅπου κι ἀν βρεθῆ, σ' ὅποια κι ἀν φτάσῃ χώρα. 40

Ἀπειρα πῆρε λάφυρα πολύτιμα ἀπ' τὴν Τροία,
κι ἐμεῖς, που ἵδιο κάμαμε μαζί του τὸ ταξίδι,
γυρίζουμε στὰ σπίτια μας μ' ἔτσι ἀδειανὰ τὰ χέρια.

Τώρα κι ὁ Αἴολος αὐτὰ τοῦ χάρισε ἀπ' ἀγάπη.

Μόν' ἔλα, ἀς δοῦμε μιὰ στιγμὴ τί νά 'ναι αὐτὰ τὰ δῶρα,
σὰν πόσο μάλαμα στ' ἀσκὶ καὶ πόσο ἀσήμι νά 'χη ». 45

Ἐπίταν, κι ἡ ἀσκεφτῇ βουλὴ νικοῦσε τῶν συντρόφων.

Λύνουν τ' ἀσκὶ κι οἱ ἄνεμοι δέω χυθήκανε δλοι,
κι αὐτοὺς τοὺς πέταξε ἀξαφνα στὸ πέλαγος ἡ ἀντάρα,
ἀλάργα πάλε ἀπ' τὴ γλυκιὰ πατρίδα, ἐνῶ θρηνοῦσαν. 50

Ἐύπνησα τότε κι ἔλεγα στὴν ἄφοβη καρδιά μου,

νὰ πέσω ἀμέσως νὰ πνιγῶ στὸ κύμα ἀπ' τὸ καράβι
ἡ νὰ βαστάξω ἀμίλητα καὶ στὴ ζωὴ νὰ μείνω.

Βάσταξα πάλε κι ἐμεινα στὸ πλοῖο σκεπασμένος,
καὶ πίσω πάλε στὸ νησὶ μᾶς γύρισε τοῦ Αἴολου 55
ἡ μαύρη ἀντάρα, ἐνῶ πικρὰ θρηνοῦσαν οἱ συντρόφοι.

Τότε δέω βγήκαμε νερὸ νὰ πάρουμε ἀπὸ βρύση,

κι ἐκεῖ τραπέζι ἔτοιμασαν κοντὰ στὰ πλοῖα οἱ ἄντρες.

Καὶ μιὰ μπουκιὰ ἄμα φάγαμε καὶ βρέξαμε τὰ χέλια,
ἔνα καλὸ μου σύντροφο διάλεξα κι ἔναν κράχτη,
καὶ πῆγα στὸ κοσμάκουστο παλάτι τοῦ Αἴολου. 60

Τὸν ἥβρα μὲ τὸ ταίρι του νὰ τρώῃ καὶ τὰ παιδιά του,
καὶ στὸ κατώφλι κάτσαμε κοντὰ στοὺς παραστάτες.

Κι ὅπως μᾶς εἰδάν τά 'χασαν κι ἔτσι δλοι μᾶς ρωτοῦσαν.
«Πάλε, Δυσσέα, ποιὰ πικρὴ σὲ βρῆκε μοίρα κι ἥρθες;

Σὲ στείλαμε μ' ὅτι ἥθελες νὰ πᾶς γιὰ τὴν πατρίδα,
στ' ἀρχοντικό σου, κι ὅπου ἀλλοῦ σουσ ἔγκατες ἡ καρδιά σου ». 65

- Τότε ἔτσι ἀπάντησα κι ἐγώ μὲ σπλάχνα μαραμένα·
 « Ναῦτες κακοὶ μὲ τύφλωσαν κι ὁ γελαστής μου ὁ ὕπνος.
 Μὰ ἐλάτε, ἀδέρφια, σῶστε με, ποὺ σᾶς περνᾶ ἀπ' τὸ χέρι ». 70
- "Ἐτσι γλυκὰ τοὺς μίλησα γιὰ νὰ τοὺς καλοπιάσω.
 "Αφωνοὶ οἱ ἄλλοι ἀπόμειναν κι ἀπάντησε ὁ γονιός τους.
 « Γκρεμίσου ἀμέσως, σίχαμα τοῦ κόσμου, ἀπ' τὸ νησί μου,
 γιατὶ εἶναι κρίμα νὰ δεχτῶ καὶ νὰ τὸν στείλω πίσω
 ἀντρα ποὺ κι οἱ μακαριστοὶ θεοὶ τὸν κατατρέχουν. 75
 Τσακίσου, ἀφοῦ κι ἀπὸ θεῶν ὅργη ἥρθες πίσω πάλε ».
 Μὲ τέτοια λόγια μ' ἔδιωξε τὸν ἄχαρο ἀπ' τὸ σπίτι.
- Τότε τραβοῦμε ἔκειθε ἐμπρός μὲ ματωμένα σπλάχνα,
 κι ἔσβηγε στὸ σκληρὸ κουπὶ τὸ θάρρος τῶν συντρόφων,
 καὶ γιὰ τὶς ἀμαρτίες μας δὲν εἶχε ὁ δρόμος ἄκρη. 80
 'Αδιάκοπα ἀρμενίζαμε μέρες καὶ νύχτες ἔξι
 καὶ φτάσαμε τὴν ἔβδημη στ' ὅρθοχτισμένο κάστρο
 τοῦ Λάδου, στὴν Τηλέπυλο, τὴ γῆ τῶν Λαιστρυγόνων,
 ὅπου σὰν ἔρχεται ὁ βοσκὸς τὰ γίδια νὰ μαντρίσῃ,
 βοσκὸ ποὺ βγαίνει χαιρετᾶ καὶ τ' ἀπαντᾶ κι ἔκεινος. 85
 "Ανθρωπος ἄγρυπνος ἔκει θὰ κέρδιζε δυὸ ρόγες,
 τὴ μιὰ γελάδια βόσκοντας, τὴν ἄλλη πρόβατα ἀσπρα,
 γιατὶ εἶναι οἱ δρόμοι σύκοντα τῆς νύχτας καὶ τῆς μέρας.
 Σὰν ἥρθαμε στὸ ξακουστὸ λιμάνι, ποὺ τριγύρω
 τὸ κλειοῦσαν βράχοι ἀπότομοι κι ἀπὸ τὰ δυὸ τὰ μέρη,
 κι ἔβγαιναν ἄκρες πεταχτές, ἀγνάντια ἡ μιὰ στὴν ἄλλη
 στὴ θάλασσα, κι ἥταν στενὸ τοῦ λιμανιοῦ τὸ στόμα,
 ἔκει τ' ἀψηλοκέφαλα τ' ἀράξαμε καράβια,
 καὶ στὴ σειρὰ τὰ δέσαμε, τό 'να κοντὰ μὲ τ' ἄλλο,
 γιατὶ ποτὲ δὲ φούσκωντε τὸ κύμα στὸ λιμάνι,
 οὔτε μεγάλο οὔτε μικρό, μόν' ἀσπρη ἥταν γαλήνη. 90
 Μόνος ἐγώ δέξω κράτησα τὸ μελανὸ καράβι,
 κοντὰ σὲ κάβο κι ἔδεσα στὶς πέτρες παλαμάρι,
 κι ἀνέβηκα καὶ στάθηκα σὲ μιὰ ψηλὴ ραχούλα.
 "Οργώμασ ἔκει δὲ φαίνονταν βοδιῶν μήτε ἔργα ἀνθρώπων,
 καὶ μόνο βλέπαμε καπνὸ ψηλὰ ἀπ' τὴ γῆ νὰ βγαίνη. 100
 Τότε συντρόφους ἔστειλα νὰ πάνε καὶ νὰ μάθουν
 ποιοὶ σιτοφάγοι κάθονταν σ' αὐτὴ τὴ χώρα ἀνθρῶποι,

ἀπ' ὅλους δυὸς διαιλέγοντας καὶ τρίτον ἔναν κράχτη.

Τὸν ἵδιο δρόμο τράβηξαν κι ἐκεῖνοι ποὺ τὰ κάρα στὴ χώρα ἀπ' τὰ ψηλὰ βουνὰ κατέβαζαν τὰ ξύλα, κι ἐμπρὸς στὴ χώρα ἀντάμωσαν μιὰ κόρη νὰ γεμίζῃ, τοῦ Λαιστρυγόνα τ' ὄμορφο κορίτσι τοῦ Ἀντιφάτη.

Στὴ δροσερὴ κατέβηκε πηγὴ τὴν Ἀρτακία

ποὺ ἐκεῖθε παίρνωνε νερὸς καὶ πήγαινων στὴ χώρα.

Κοντά της πᾶν καὶ στάθηκαν καὶ νὰ τοὺς πῆρε ρωτοῦσαν ποιόν εἶχε ὁ τόπος βασιλιὰ καὶ ποιός τοὺς κυβερνοῦσε, κι ἐκείνη εὔτὺς τοὺς ἔδειξε τὸ πατρικό της σπίτι.

Σὰν μπῆκαν μέσα βρήκανε μπροστά τους μιὰ γυναίκα, ψηλὴ σὰ μιὰ βουνοκοφή κι ὅλους τοὺς πῆρε ὁ φόβος.

Φώναξε εὔτὺς τὸν ἀντρα της, τὸν ξακουστὸ Ἀντιφάτη, ἀπ' τὴν πλατέα, πού βαλε στὸ νοῦ του τὸ χαμό τους, κι ἀρπάξε, ὡς ἥρθε, κι ἔφαγε τὸν ἔνα ἀπ' τοὺς συντρόφους, κι οἱ δύο στὰ πόδια τὸ βαλαν καὶ φτάσανε στὰ πλοῖα.

"Ἐβαλε τότε τὶς φωνὲς στὴ χώρα ὁ Ἀντιφάτης,

κι ἔλλοι ἀπ' ἄλλοι ζετρύπωναν χιλιάδες Λαιστρυγόνες πελώριοι, ποὺ μὲ γίγαντες μοιάζανε κι ὅχι μ' ἄντρες.

'Ασήκωτες ἀπ' τὶς κορφὲς κοτρόνες μᾶς πετοῦσαν κι ἀξαφνα κρότοι φοβεροὶ κατὰ τὰ πλοῖα ἀχοῦσαν, ἀνθρώπων ποὺ σκοτώνουνταν καὶ καραβιῶν ποὺ σποῦσαν.

Σὰν φάρια τοὺς καμάκιαζαν, φριχτὸ φατὶ νὰ φᾶνε.

Κι ἐνόσω τοὺς συντρόφους μου χαλοῦσαν στὸ λιμάνι,

τράβηξα τότε ἀπ' τὸ μηρὶ τὸ κοφτερὸ μαχαίρι

κι ἔκοψα τὰ πρυμόσκοινα τοῦ μαύρου καραβιοῦ μου,

καὶ στοὺς συντρόφους ἔσκουζα, χωρὶς καιρὸ νὰ χάνουν,

νὰ πιάσουν ὅλοι τὰ κουπιά, νὰ φύγουμε ἀπ' τὸ χάρο,

κι ἐκεῖνοι ἀπ' τὴν τρομάρα τους τὸ κῦμα ἀφροκοποῦσαν.

Χαρούμενα ἔτσι ξέφυγε τοὺς κρεμασμένους βράχους

στὸ πέλαο τὸ καράβι μου· τ' ἄλλα χαθήκανε ὅλα.

Τραβοῦμε ἐκεῖθε πάλε ἐμπρὸς μὲ σπλάχνα ματωμένα, μακριὰ ἀπ' τὸ χάρο, τοὺς λοιποὺς συντρόφους μας θρηνώντας.

Στῆς Αἴας πᾶμε τὸ νησὶ ποὺ κατοικοῦσε ἡ Κίρκη,

θεὰ μεγάλη, φοβερή, ποὺ σὰ θνητὴ λαλοῦσε,

κι ἤταν ὀμόσπλαχνη ἀδελφὴ τοῦ δολοπλέχτη Αἰήτη.

105

110

115

120

125

130

135

- Εἶχαν τὸ θυητοφωτιστὴ πατέρα τους τὸν "Ηλιο,
κι εἶχαν τὴν Πέρση μάνα τους, τοῦ Ὀλκεανοῦ τὴν κόρη. 140
Σ' ἔνα ἀκρογιάλι πιάσαμε σιγὰ μὲ τὸ καράβι
σ' ἀραξοβόλι, κι ὁ θεὸς μᾶς ἔδειχγε τὸ δρόμο.
Βγήκαμε ἐκεῖ καὶ μείναμε δυὸ μέρες καὶ δυὸ νύχτες,
κι ὁ πόνος μὲ τὴν κούραση μᾶς θέριζε τὰ σπλάχνα. 145
Σὰν ἔφεξε ἡ ροδόχρωμη Αὔγη τὴν τρίτη μέρα,
πῆρα τὸ κοφτερὸ σπαθὶ καὶ τὸ γερὸ κοντάρι
κι ἀπ' τὸ καράβι ἀνέβηκα κοφτὰ κοφτὰ σὲ βίγλα,
ἴσως ἀκούσω μιὰ φωνὴ καὶ ἴδω ὅργωμένους τόπους.
Ἄνεβηκα καὶ στάθηκα σὲ μὰλ ψηλὴ ραχούλα 150
κι ἀπ' τὴν πλατύδρομη τὴ γῆς εἰδα καπνὸ νὰ βγαίνῃ
μὲς στὰ λαγκάδια τὰ πυκνά, στῆς Κίρκης τὸ παλάτι.
Κι ἀμέσως συλλογίστηκα στὰ βάθη τῆς καρδιᾶς μου,
σὰν εἶδα τὸ θολὸ καπνό, νὰ τρέξω καὶ νὰ μάθω. 155
Κι αὐτὴ ἡ βουλὴ μοῦ φάνηκε καλύτερη πῶς ἥταν,
νὰ τρέξω πρῶτα στὸ γιαλὸ καὶ στὸ γοργὸ καράβι,
νὰ φάνε οἱ ναῦτες κι ἔπειτα νὰ στείλω αὐτοὺς νὰ μάθουν.
Κι ἐκεῖ ποὺ κοντοζύγωνα στ' ἀνάφρυδο καράβι,
κάποιος θεὸς συμπόνεσε τὴν ἐρημιά μου τότε,
καὶ μοῦ ὕβγαλε ὅρθοκέρατο μεγάλο λάφι ἐμπρός μου. 160
Νερὸ κατέβαινε νὰ πιῇ στὸ ρέμα ἀπὸ λαγκάδι,
γιατὶ ἀπὸ τώρα τ' ἀναβεῖ τὸ καψερὸ λιοπύρι.
Κι ὡς πρόβαλε, τὸ χτύπησα στὸ ραχοκόκαλό του,
κι ἀπ' τ' ἄλλο μέρος πέρασε τὸ χάλκινο κοντάρι. 165
Στὴ γῆ βογγώντας ἔπεισε καὶ πέτοξε ἡ ψυχὴ του.
Πατώντας τότε ἀπάνω του, τράβηξα τὸ κοντάρι
ἀπ' τὴν πληγὴν καὶ τ' ἄφησα τὸ λάφι ἔαπλωμένο
στὸ χῶμα, κι ἔκοψα ψαθιὰ καὶ λυγαριᾶς κλωνάρια
κι ἔπλεξα, μάκρος μιὰν ὅργιά, σκοινὶ καλοστριμένο
καὶ τοῦ 'δεσα τὰ πόδια του τοῦ φοβεροῦ τεράτου,
ὅλα μαζὶ καὶ τὸ 'φερα στὴ ράχη φορτωμένος 170
στὸ τρεχαντήρι, στὸ γερὸ κοντάρι μου ἀκουμπώντας,
γιατὶ δὲν ἥταν βολικὸ μόνο μὲ τό 'να χέρι
στὸν ὅμο νὰ τὸ φορτωθῶ τέτοιο θεριὸ μεγάλο.
Τό 'ριξα στὸ καράβι ἐμπρός στὴ γῆ καὶ τοὺς συντρόφους 175

τοὺς ψύχωνα, λόγια γλυκὰ μιλώντας στὸν καθένα·
 « Μ' ὅλα τὰ βάσανα, παιδιά, δὲ θὰ μᾶς φάγε ὁ χάρος,
 πρὶν ἔρθη ἡ ὥρα πόγραψε γιὰ τὸν καθένα ἡ μοίρα.
 Μὰ ἐλάτε, κι ὅσο νὰ χουμε φαῖ μὲς στὸ καράβι,
 νὰ φάμε ἂς μὴν ξεχάνουμε, νὰ μὴ μᾶς δέρνη ἡ πείνα ». 180

Ἐίπα, κι εὐτύς ὑπάκουουσαν στὰ λόγια μου οἱ συντρόφοι
 κι ἀμέσως ξεσκεπάστηκαν καὶ θάμαζαν τὸ λάφι
 στην ἀμμουδιὰ τῆς θάλασσας, πού 'ταν θεριὸ μεγάλο.
 Καὶ τέλος ἀφοῦ χόρτασαν τὰ μάτια τους νὰ βλέπουν,
 νίβουν τὰ χέρια κι ἔστρωσαν ἀρχοντικὸ τραπέζι. 185
 Τότε ὅλη μέρα τρώγαμε, ὅσο νὰ πέσῃ ὁ ἥλιος,
 κρέατα, ἀπ' ὅλα πληθερά, καὶ πίναμε μοσχάτο.
 Κι ὁ ἥλιος σὰ βασίλεψε καὶ πῆρε τὸ σκοτάδι,
 τότε ὅλοι κοιμηθήκαμε στῆς θάλασσας τὴν ἄκρη. 190
 Σάν ἦρθε ἡ ροδοδάχτυλη νυχτοθρεμμένη Αὔγούλα,
 κάλεσα τότε σύνοδο κι ἔτσι εἶπα στοὺς συντρόφους·
 « Ἀκοῦστε, ἀδέρφια, τί θὰ πῶ, κι ἂς εἴστε λυπημένοι.
 Δὲν ξέρουμε ποῦ πέφτει ἡ Αὔγή, ποῦ νά 'ναι τὸ σκοτάδι,
 ποῦ βγαίνει καὶ ποῦ χάνεται ὁ φωτοδότης "Ηλιος". 195
 Μόν' ἂς μὴ χάνουμε καιρὸ κι ἐλάτε νὰ σκεφτοῦμε,
 ἀν βρίσκεται καμιὰ βουλὴ ποὺ δὲν τὴ νιώθω μόνος.
 Γιατὶ εἰδα ἀπ' τὴν ὁρθόβραχη ποὺ ἀνέβηκα ραχούλα
 ἔνα νησὶ που ἀτέλειωτος γιαλὸς τὸ στεφανώνει,
 καὶ τὸ νησὶ εἶναι χαμηλό. Κι εἰδα καπνὸ στὴ μέση
 νὰ βγαίνη ἀπὸ πολὺ πυκνὰ λαγκάδια κι ἀπὸ δάση ». 200

"Ετσι εἶπα, κι ὅλων ἡ καρδιὰ σὰ νά 'σπασε στὰ στήθια,
 γιατὶ στὸ νοῦ τους τὶς δουλειὲς βάλανε τ' Ἀντιφάτη,
 καὶ τί εἶχε κάμει ὁ Κύκλωπας, τ' ἀνθρωποφάγο τέρας,
 κι ἔχυναν δάκρυα φλογερά, πικρὰ θρηνολογώντας. 205
 "Ομως δὲν ἔβγαινε δφελος κανένα μὲ τοὺς θρήνους.
 Τότε σὲ δυὸ ξεχώρισα τοὺς θαρρετοὺς συντρόφους,
 καὶ δυὸ τοὺς ἔβαλα ἀρχηγούς, στὸ κάθε σῶμα κι ἔναν.
 Στὸ 'να ἀρχηγὸς ὁ Εύρυλοχος καὶ στ' ἄλλο ὁ Ἄδιος ἤμουν.
 Ρίξαμε τότε εὐτύς λαχνὸ σ' ἔνα χαλκένιο κράνος
 κι δέω πετάχτηκε ὁ λαχνὸς τοῦ ἀτρόμητου Εύρυλόχου. 210
 Μὲ εἴκοσι δυὸ ξεκίνησε συντρόφους λυπημένους

κι έμας ξοπίσων αφήσανε μὲδάκρυα νὰ θρηνοῦμε.

Μέσ στὸ λαγκάδι βρήκανε τῆς Κίρκης τὸ παλάτι,
σὲ μιὰ κορφούλα ἀγναντερή, μὲ μάρμαρα χτισμένο.

Λιοντάρια λαγκαδόθρεφτα καὶ λύκους εἶχε γύρω,
ποὺ μὲ βοτάνια μαγικὰ τάχ' χεὶ δλα μερωμένα,
μήδ' ὅρμησαν ἀπάνω τους, μέν' τις μακριὲς οὐρές τους
κουνοῦσαν κι ὅρθια στάθηκαν. Κι ὅπως ἀπὸ τραπέζι,
ὅταν κινᾶ ὁ ἀφέντης τους, οἱ σκύλοι δλόγυρά του
χοροπηδοῦν, γιατὶ βαστᾶ γλυκαδία νὰ τοὺς ρίξῃ,
ἔτσι καὶ τὰ σκληρόνυχα λιοντάρια μὲ τοὺς λύκους
τοὺς χαίρουνταν. Κι ὅλοι ἔτρεμαν τέτοια θεριὰ σὰν εἰδαν.

Στῆς καλοπλέξουδης θεᾶς τὶς ξώπορτες σταθῆκαν
κι ἀκουσαν μέσα μὲ γλυκιὰ φωνὴ ποὺ τραγουδοῦσε,
τὴν Κίρκη κι ἔφαινε ἄφθαρτο πανὶ μεγάλο, ὡς εἶναι
δλα τὰ ἔργα τῶν θεῶν, ψιλά, χαριτωμένα.

Τὸ λόγο πῆρε ὁ ἀρχηγὸς Πολίτης κι εἴπε πρῶτος,
ποὺ ἤταν ἀπ' δλους πιὸ στενὸς καὶ πιὸ πιστός μου φίλος.
« Ἄδερφια, κάποια μέσα ἐκεῖ στὸν ἀργαλειό της φαίνει
καὶ τραγουδάει γλυκόλαλα ποὺ ἀντιλαλεῖ τὸ σπίτι,
εἴτε γυναίκα εἴτε θεά. Μόν' ἀς φωνάξῃ κάποιος ». 230

Ἐτσι εἴπε, κι ὅλοι φωνάξαν καλώντας την, κι ἐκείνη
ἀμέσως βγῆκε κι ἀνοιξε τὶς λαμπερές της πόρτες,
καὶ τοὺς καλοῦσε, κι ἔτρεξαν ἀνύποπτοι ὅλοι οἱ ἄλλοι,
κι ἀπόμεινε ὁ Εύρύλοχος σὰ νά γιωσε παγίδα.

Σὰν μπῆκαν μέσα, σὲ θρονιὰ τοὺς ἔβαλε νὰ κάτσουν,
κι ἔπειτα ἀνάμειξε τυρί, μέλι ξανθὸ κι ἀλεύρι
κι ἔνα κρασὶ πραμνιώτικο. Κι ἔριξε στὸ φαῖ τους
κάποια βοτάνια μαγικά, τὴν ποθητὴ πατρίδα
νὰ λησμονήσουν. Κι ἔξαφνα, σὰν ἥπιανε οἱ συντρόφοι,
μ' ἔνα ραβδὶ τοὺς χτύπησε καὶ μὲς στὴ χοιρομάντρα
τοὺς ἔκλεισε. Κι εἶχαν φωνὴ καὶ τρίχες καὶ κεφάλι
καὶ σῶμα χοίρων, μὰ γερδὸς σὰν πρῶτα ὁ νοῦς τους ἤταν.

Ἐκεὶ θρηνοῦσαν μαντριστοί, κι ἔβαλε ἡ Κίρκη ἐμπρός τους
νὰ φᾶν περναροβέλανα κι ἀκράνια καὶ βελάνια,
δσα τὰ χαμοκύλιστα γουρούνια τρῶνε πάντα.

Τρέχει ὁ Εύρύλοχος εύτὺς στὸ μελανὸ καράβι,

νὰ πῆ τὴ μαύρη συμφορὰ ποὺ βρῆκε τοὺς συντρόφους,
μὰ δὲν κατέρθωνε μιλιὰ τὸ στόμα του νὰ βγάλῃ,
γιατὶ μεγάλος τὴν ψυχὴ τοῦ τὴν κρατοῦσε πόνος,
κι εἶχε τὰ μάτια δλόδακρα καὶ σπάραζε ἡ καρδιά του.

Κι δῖοι ὅταν τὸν ρωτούσαμε τί τρέχει σαστισμένοι,
μᾶς εἶπε τότε τὸ κακὸ ποὺ βρῆκε τοὺς συντρόφους:

« Πήγαμε, καθὼς πρόσταξες, Δυσσέα, στὸ λαγκάδι,
καὶ μὲς στὸ δάσος βρήκαμε ψηλόχτιστο παλάτι,

σὲ μιὰ κορφούλα ξάγναντη μὲ μάρμαρο χτισμένο.

« Εφαίνε κάποια ἔκει πανὶ καὶ γλυκοτραγουδοῦσε,
εἴτε γυναίκα εἴτε θεά καὶ φώναξαν ν' ἀκούση.

Καὶ βγῆκε ἀμέσως κι ἀνοίξε τὶς λαμπερές της πόρτες,
καὶ τοὺς καλοῦσε, κι ἔτρεξαν ἀστόχαστα οἱ συντρόφοι,
κι ἐγὼ μονάχος ἔμεινα σὰ νὰ 'νιωσα παγίδα.

Μὰ πᾶνε! ὅλοι ἄφαντοι ἔγιναν, δὲν εἶδα πιὰ κανένα,
κι ὥρες ἔκει καθόμουνα καὶ κοίταζα τοῦ κάκου ».

Εἶπε, κι ἀμέσως κρέμασα στὸν ὅμο τὸ μεγάλο
χάλκινο ἀσημοκάρφωτο σπαθί καὶ τὸ δοξάρι,

κι ἔκείνου πίσω τοῦ 'λεγα τὸ δρόμο νὰ μοῦ δείξῃ.

Μὰ πρόσπεσε στὰ πόδια μου καὶ μὲ παρακαλοῦσε
κι ἔτσι θρηνώντας μοῦ 'λεγε μὲ πεταχτά του λόγια.

« 'Ασε με ἐδῶ, θεόθρεφτε, κι ἄθελα μὴ μὲ πάρης.
Γιατὶ τὸ ξέρω πῶς καὶ σὺ δὲ θὰ γυρίσης πίσω,

μήτε κανένα σύντροφο θὰ φέρης ἀπ' τοὺς ἄλλους.

Μόν' ἔλα, ἀς φεύγουμε μ' αὐτοὺς τρεχάτοι, ἐνόσω ἀκόμα
εἶναι καιρός, ἀπ' τὴν κακὴ τὴν ὥρα νὰ σωθοῦμε ».

Εἶπε, κι ἐγὼ τ' ἀπάντησα μὲ δυὸ πικρά μου λόγια.
« Κάτσε λοιπόν, Εύρύλοχε, μονάχος στ' ἀκρογιάλι,

νὰ τρῶς, νὰ πίνης, στὸ βαθὺ κοντά τὸ τρεχαντήρι.

Μὰ ἐγὼ θὰ σύρω ἀβάσταχτη μὲ σπρώχνει ἐμένα ἀνάγκη ».

Εἶπα, κι ἀμέσως ἄφησα καράβι κι ἀκρογιάλι.
Κι ὅ,τι ἔμελλα, διαβαίνοντας τὰ βλογημένα δάση,

νά 'ρθω κοντά στῆς μάγισσας τῆς Κίρκης τὸ παλάτι,
ἔκει ὁ χρυσόραβδος 'Ερμῆς στὸ δρόμο μου προβάλλει,

ὅμοιος μὲ νιὸ πρωτόχνουδο στῆς νιότης του τὴ χάρη,
κι ἔτσι γλυκά μοῦ μίλησε, τὸ χέρι πιάνοντάς μου».

« Ποῦ τρέχεις πάλε, δύστυχε, μανάχος στ' ἀκροβούνια,
μέσα σὲ τόπους ἄγνωστους ; Στὴ χοιρομάντρα ἡ Κίρκη
τοὺς ἔχει τοὺς συντρόφους σου σὰ χοίρους μαντρισμένους.
Νὰ τοὺς γλιτώσῃς πᾶς ἔκει ; Θαρρὼ δύμως πὼς κι ὁ ἔδιος
δὲ θὰ γυρίσῃς, καὶ μαζὶ θὰ μείνης μὲ τοὺς ἄλλους.

Μόν' ἔλα νὰ σὲ σώσω ἐγὼ ἀπ' τὴν κακὴ τὴν ὥρα.

Πάρε καὶ πήγαινε μ' αὐτὸ τὸ μαγικὸ βοτάνι
στὴν Κίρκη, ἀπ' τὸ κεφάλι σου κάθε κακὸ νὰ διώχνῃ.

Καὶ θὰ σοῦ πῶ τὰ δολερὰ τεχνάσματά της ὅλα.

Χυλὸ θὰ φτιάσῃ, στὸ φατ βοτάνια θὰ σοῦ ρίξῃ,
μὰ κι ἔτοι ἔσένα ἀδύνατο τὰ μάγια νὰ σὲ πιάσουν,
γιατὶ τὸ καλοβότανο ποὺ θὰ 'χης, δὲ θ' ἀφήσῃ.

Καὶ θὰ σοῦ πῶ τὸ κάθε τι, πῶς θὰ φερθῆς νὰ ξέρης.

Σὰ θέλεις ἡ Κίρκη μὲ μακρὺ ραβδὶ νὰ σὲ χτυπήσῃ,
νὰ βγάλης τότε ἀπ' τὸ μηρὶ τὸ κοφτερὸ σπαθὶ σου
καὶ νὰ χυθῆς ἀπάνω της σὰ νάθε νὰ τὴ σφάξῃς.

Θὰ φοβηθῇ καὶ θὰ σοῦ πῆγη νὰ κοιμηθῆς μαζὶ της,
καὶ τότε ἐσύ μὴν ἀρνηθῆς τῆς Κίρκης τὸ κρεβάτι,
νὰ λύσῃ τοὺς συντρόφους σου, νὰ σὲ φιλοξενήσῃ,
μὰ πές της πρῶτα τῶν θεῶν τὸν δρόκο νὰ σοῦ ἀμώσῃ,
πῶς ἄλλη κάποια συμφορὰ δὲ μελετᾶ γιὰ σένα,
μήπως σοῦ πάρη δύπως γδυθῆς καὶ δύναμη κι ἀντρεία ».

“Ετσι εἰπε, καὶ ξερίζωσε βοτάνι ὁ Φτεροφόρος,
κάτω ἀπ' τὴ γῆς καὶ μοῦ δειξε τὸ κάθε γνώρισμά του.

Μαύρη εἶχε ρίζα καὶ λευκὸ σὰ γάλα τ' ἀνθος του ἤταν.

Σφλόμο τὸ λέν οἱ ἀθάνατοι, καὶ δύσκολα ἀπ' τὸ χῶμα

τὸ ξεριζώνουν οἱ θνητοί, μὰ δύνανται ὅλα ἔκεινοι.

Τότε ἔφυγε ὁ γοργὸς Ἐρμῆς γιὰ τὰ ψηλὰ τὰ οὐράνια
ἀπ' τὸ πολύδεντρο νησί, κι ἐγὼ στῆς Κίρκης πῆγα,

κι ὁ νοῦς μου ἀνάδεινε πολλὰ στὸ δρόμο ποὺ τραβοῦσσα.

Στῆς καλοπλέξουδης θεᾶς σταμάτησα τὴν πόρτα

καὶ φώναξα, κι ὡς ἀκουσε ἡ Κίρκη τὴ φωνὴ μου,

ἀμέσως βγῆκε κι ἀνοίξε τὶς λαμπτερές της πόρτες,

καὶ μὲ καλοῦσε. Πήγαινα μὲ σπλάχνα μαραμένα.

Σὰν μπῆκα μέσα μ' ἔβαλε σ' ἔνα θρονὶ νὰ κάτσω,

πανώριο, ἀργυροκάρφωτο, πού 'χε σκαμνὶ ἀπὸ κάτω,

285

290

295

300

305

310

315

- κι ἑτοίμασε χυλὸν νὰ πιῶ σ' ἔνα χρυσὸν ποτήρι
κι ἔριξε μέσα μὲ κακὸν σκοπὸν τὰ μαγικά της.
Σὰν ἥπια καὶ δὲ μ' ἐπιασαν τὰ δολερά της μάγια,
μὲ χτύπησε μὲ τὸ ραβδὸν κι ἔτσι δυὸς λόγια μοῦ πε.
« Σύρε μὲ τοὺς συντρόφους σου στὴ χοιρομάντρα τώρα ». 320
- Εἶπε, κι ἀμέσως τράβηξα τὸ κοφτερὸν σπαθί μου
καὶ χύμηξα, καμώνοντας πῶς θέλω νὰ τὴ σφάξω.
“Εβαλε τότε τὶς φωνὲς καὶ ζάρωσε μπροστά μου
καὶ πέφτοντας στὰ πόδια μου μὲ δάκρυα μὲ ρωτοῦσε·
« Ποιός εἰσαι; ποιά ἡ πατρίδα σου; πῶς λένε τοὺς γονιούς σου;
Θάμα, νὰ πῆς τὰ βότανα καὶ νὰ μὴ σὲ μαγέψουν. 325
- Γιατὶ κανεὶς δὲ βάσταξε θνητὸς αὐτὰ τὰ μάγια,
ἄμα τὰ πῖη καὶ τὸ φραγμὸν περάσουν τῶν δοντιῶν του.
Μὰ ἐσένα ἀμάγευτη ἡ ψυχὴ μέσα στὰ στήθια σου εἰναι.
‘Εσύ θά ’σαι ὁ πολύτροπος, ἀλάθευτα, ὁ Δυσσέας
ποὺ μοῦ ’λεγε ὁ χρυσόραβδος ‘Ερμῆς πάντα πῶς θά ’ρθη,
μ' ἔνα καράβι μελανὸν σὰν ἔρχεται ἀπ' τὴν Τροία. 330
- Μόν' ἔλα, βάλε τὸ σπαθὶ τὸ κοφτερὸν στὴ θήκη,
νὰ πᾶμε στὸ κρεβάτι μου μαζὶ νὰ κοιμηθοῦμε,
τὸ στρῶμα καὶ τ' ἀγκάλιασμα κάθε ὑποψία νὰ σβήσουν ». 335
- Εἶπε, καὶ τῆς ἀπάντησα κι ἐγὼ μὲ δυό μου λόγια·
« “Ω, Κίρκη, πῶς μοῦ τὸ ζητᾶς γλυκὸς μαζί σου νά ’μαι,
ποὺ μοῦ ’καμες στὸ σπίτι σου γουρούνια τοὺς συντρόφους;
Καὶ μένα ἐδῶ ποὺ μὲ κρατᾶς παγίδα θὰ μοῦ σταίνης,
καὶ μοῦ ζητᾶς νὰ κοιμηθῶ μαζί σου στὸ κρεβάτι,
ὅταν γδυθῶ καὶ δύναμη κι ἀντρεία νὰ μοῦ πάρησ. 340
- Μὰ ἐγὼ ποτὲ στὴν κλίνη σου δὲ θέλω νὰ πλαγιάσω,
πρῶτα, θεά, ἀν δὲν ὀρκιστῆς τὸν πιὸ μεγάλον ὄρκο,
πῶς ἀλλο πάθημα κακὸ δὲ μελετᾶς γιὰ μένα ». 345
- Εἶπα, κι ἐκείνη ὀρκίστηκε καθώς ἐγὼ ζητοῦσα.
Κι ἔπειτα πιὰ σὰν ἀμωσε καὶ τέλεψε τὸν ὄρκο,
πῆγα μαζί της κι ἔπεσα στ' ὠραῖο της κρεβάτι. 350
- Κι ὡς τότε σκλάβεις τέσσερεις ἑτοίμαζαν τραπέζι,
πού ’χε μὲς στὸ παλάτι της πιστές της παρακόρες.
Κοπέλεις ἦταν τῶν πηγῶν, τῶν λόγγων θυγατέρες
καὶ τῶν πανάγιων ποταμῶν ποὺ χύνονταν στὸ κύμα. 355

"Εστρωνε ἡ πρώτη στὰ θρονιὰ χαλιὰ ἄλικα, πανώρια,
πρῶτα ἀπὸ κάτω ἀπλώνοντας ἐνα λινὸ σεντόνι,
κι ἔστρωνε ἡ δεύτερη μπροστὰ διάργυρα τραπέζια
κι ἔφερνε ἀπάνω κι ἔβαζε χρυσόπλεχτα πανέρια.

'Η τρίτη τὸ γλυκὸ κρασὶ κερνοῦσε, σ' ἀσημένιο
χροντήρι καὶ τὸ μοίραζε μ' ὀλόχρυσα ποτήρια.

360

'Ἐφερνε ἡ τέταρτη νερό, καὶ κάτω ἀπὸ λεβέτι
μὲς στὸ λουτρὸ μ' ὀδήγησε καὶ μοῦ 'λουσε τοὺς ὅμους
καὶ τὸ κεφάλι, παίρνοντας νερὸ συγκεριασμένο
ἀπ' τὸ μεγάλο τρίποδο, κι ἔτοι τὴν κούραση ὅλη,
μοῦ σήκωσε ἀπ' τὸ μέλη μου, τὴν καρδιοβασανίστρα.

365

Σὰ μ' ἔλουσε καὶ μ' ἔτριψε μὲ μυρωδάτο λάδι,
μοῦ φόρεσε πεντάμορφη χλαμύδα καὶ χιτώνα,
κι ὃς μπῆκα μέσα, ψ' ἔβαλε σ' ἐνα θρονὶ νὰ κάτσω
πανώριο, ἀργυροκάρφωτο, πού 'χε σκαμνὶ ἀπὸ κάτω.

370

Μιὰ παρακόρη μὲ χρυσὸ πεντάμορφο λαγῆνι
νερὸ μοῦ χύνει νὰ νιφτῶ σὲ μιὰ ἀργυρὴ λεκάνη
κι ἔφερε ἐμπρός μου σπαλιστὸ καὶ μοῦ 'στρωσε τραπέζι.

375

Ψωμὶ κατόπι μοῦ 'φερε κι ἡ σεβαστὴ οἰκονόμα
κι ἄλλα προσφάγια πληθερὰ μετὰ χαρᾶς ὅτι εἶχε.
Νὰ φάγω μοῦ 'λεγε ἡ θεά, μὰ ἐγὼ καρδιὰ δὲν εἶχα,
κι ἔριχνα ἀλλοῦ τὴ σκέψη μου καὶ τά 'βλεπα ὅλα μαῦρα.

Σὰ μ' εἶδες ἡ Κίρκη μὲ βαριὰ νὰ κάθουμαι ἔτοι λύπη,
δίχως καθόλου στὸ φατ τὸ χέρι μου ν' ἀπλώσω,
ἡρθε κοντά μου κι ἔκατσε καὶ λυπημένη μοῦ 'πε.

380

« Γιατί, Δυσσέα, κάθεσαι βουβός καὶ τὴν καρδιά σου
μαραίνεις, μήτε κι ἄγγιξες νὰ φᾶς, νὰ πιῆς μιὰ στάλα;
Καμιὰ ἄλλη ἀπάτη σκιάζεσαι; Δὲν πρέπει νὰ φοβᾶσαι,
γιατὶ νά, τώρα σοῦ ἀμωσα τὸν πιὸ μεγάλο μου ὄφο».

Εἶπε, καὶ τῆς ἀπάντησα κι ἐγὼ μ' αὐτὰ τὰ λόγια:
« Ποιός, Κίρκη, μὲ φιλότιμο στὸν κόσμο θά 'ταν δύντρας,

385

ψωμὶ ἥ κρασὶ πρωτύτερα στὸ στόμα του νὰ βάλῃ,
πρωτοῦ νὰ ἴδοιν τὰ μάτια του λυμένους τοὺς συντρόφους;
Μὰ ἀπ' τὴν καρδιά σου ἀν μοῦ τὸ λές νὰ φάω νὰ πιῶ μιὰ στάλα,
λευτέρωσέ μου νὰ τοὺς δῶ τοὺς ποθητοὺς συντρόφους».

390

"Ετοι εἶπα, κι ὅξω ἀπ' τὸ ψηλὸ παλάτι βγῆκε ἡ Κίρκη,

μ' ἔνα ραβδί στὸ χέρι τῆς κι ἀνοίγοντας τὴ μάντρα
τοὺς ἔβγαλε δόλους, κι ἔμοιαζαν μ' ἐννιάχρονα θρεφτάρια.
Καρσί της στάθηκαν αὐτοί, κι ἡ Κίρκη ἀνάμεσά τους
περνώντας, μ' ἀλλο μαγικὸ πασάλειβε καθένα.

395

Κι ἀπ' τὸ κορμί τους ἐπεφταν οἱ τρίχες, πού 'χαν πρῶτα
φυτρώσει, ἀπ' τὸ κατάρατο τῆς μάγισσας βοτάνι.

Κι ἔγιναν ἀνθρωποι ξανά, πιὸ νιοί καὶ πιὸ λεβέντες
κι ἀπ' δ', τι ἦταν πρωτύτερα πιὸ ὀμορφοκαμωμένοι.

Κι ἀμέσως μὲ γνωρίσανε καὶ μοῦ 'σφιγγαν τὰ χέρια
κι ἔκλαιγαν μ' ἀναφιλητά, ποὺ ἀχοῦσε τὸ παλάτι
ὅλο τριγύρω κι ἡ θεὰ συμπόνεσε κι ἔκεινη,
κι εὔτὺς σιμά μου στάθηκε κι ἔτσι δυὸ λόγια μοῦ 'πε·

400

« Γιὲ τοῦ Λαέρτη θεϊκέ, πολύτεχνε Δυσσέα,
πήγαινε τώρα στὸ γιαλὸ καὶ στὸ γοργὸ καράβι,
καὶ τράβηξέ το στὴν ξηρὰ καὶ τ' ἄρμενά του κρύψε
κι ὅλο τὸ πράμα στὶς σπηλιές κι ἔλα ξοπίσω πάλε
φέρνοντας καὶ τοὺς ποθητοὺς συντρόφους σου μαζί σου ».

"Ἐτσι εἶπε, καὶ κατάπεισε τὴν ἄφοβη καρδιά μου
καὶ κίνησα γιὰ τὸ γιαλὸ καὶ τὸ γοργὸ καράβι
καὶ βρῆκα ἑκεῖ τοὺς ποθητοὺς συντρόφους στ' ἀκρογιάλι,
πόχυναν δάκρυα φλογερά, πικρὰ θρηνολογοῦσαν.

410

Κι ὅπως μοσκάρια μαντριστὰ τριγύρω στὶς γελάδες,
ὅταν γυρίσουν στὸ παχνὶ χορτάτες πιὰ γρασίδι,
πηδοῦν μπροστά τους σωρευτὸ κι οἱ μάντρες δὲν ἀντέχουν
νὰ τὰ κρατήσουν, μόν' χυμοῦν μὲ μουγγρητὰ στὶς μάνες,
ἔτσι κι αὐτὸι χυθήκαν μὲ κλάματα σὰ μ' εἰδαν

415

καὶ στὴν καρδιά τους φάνηκε σὰ νά 'τανε νὰ πῆγαν
στὴν ποθητὴ πατρίδα τους, στὸ βραχωμένο Θιάκι,
στὴ χώρα ὅπου γεννήθηκαν κι ὅπου εἶχαν μεγαλώσει
καὶ τέτοια λόγια μοῦ 'λεγαν στὰ δάκρυα βουτηγμένοι·
« "Ἐτσι χαρήκαμε, ἀρχηγέ, κι ἐσένα ποὺ 'ρθες πίσω,
στὸ Θιάκι σὰ νὰ φτάσαμε, στὴν ποθητὴ πατρίδα.
Μόν' ἔλα πές μας τῶν λοιπῶν συντρόφων μας τὴ μοίρα ».

420

"Ἐτσι εἶπαν, καὶ μὲ μαλακὰ τοὺς ἀπαντοῦσα λόγια·
« "Ἄς σύρουμε δέξα στὴν ξηρὰ τὸ τρεχαντήρι πρῶτα,
καὶ στὶς σπηλιές ἃς κρύψουμε τ' ἄρμενα καὶ τὸ πράμα,

425

κι ἑτοιμαστῆτε γρήγορα νὰ ρθῆτε ὅλοι μαζί μου,
νὰ ίδητε τοὺς συντρόφους μας στῆς Κίρκης τὸ παλάτι
νὰ τρῶν καὶ πίνουν κι ἀφθονα νὰ τά 'χουν ὅσα θέλουν ». 430

"Ἐτσι εἶπα, κι ὅλοι ὑπάκουσαν σ' αὐτὸν ποὺ τοὺς μιλοῦσα
καὶ μόνος ὁ Εὐρύλοχος ἀντίκοβε τοὺς ἄλλους
κι ἔτσι μὲ λόγια πεταχτὸ τοὺς ἀποπῆρε κι εἶπε·
« Βρέ, ποὺ θὰ πᾶμε, δύστυχοι; Τὸ χάρο σας ζητάτε;
Τὸ πόδι ἀν τὸ πατάρησουμε στῆς Κίρκης τὸ παλάτι,
ποὺ θὰ μᾶς κάμη στὴ στιγμὴ χοίρους, λιοντάρια, λύκους,
νὰ τῆς φυλάξμε στανικῶς τ' ἀρχοντικό της σπίτι,
ώς ἔκαμε κι ὁ Κύκλωπας, σὰν πήγανε οἱ συντρόφοι
στὴ μάντρα του κι ὁ τολμηρὸς Δυσσέας ἀκλουθοῦσε·
γιατὶ κι ἐκεῖνοι χάθηκαν ἀπ' ἀνεκεφαλιά του ». 440

"Ἐτσι τοὺς μίλησε, κι ἐγὼ στὸ νοῦ μου ἀναμετροῦσα,
νὰ βγάλω εὔτὺς τὸ δίκοπο μαχαίρι ἀπ' τὸ μηρὶ μου
καὶ νὰ τοῦ κόψω τὸ ξερό, στὸ χῶμα νὰ κυλήσῃ,
κι ἀς μοῦ ἥταν συγγενῆς στενός. Μὰ ἐδῶθε ἐκεῖθε οἱ ἄλλοι
συντρόφοι μ' ἐμποδίζανε μὲ μαλακά τους λόγια· 445
« "Ἄς τὸν ἀφήσουμε, ἀρχηγέ, ἀν εἴναι κι ὅρισμός σου,
νὰ μείνῃ ἐδῶ τὸ γρήγορο καράβι νὰ προσέχῃ
καὶ σὺ τὸ δρόμο δεῖξε μας στῆς Κίρκης τὸ παλάτι ». 450

"Ἐτσι εἶπαν κι ὅλοι ἀνέβαιναν μαζί μου ἀπ' τ' ἀκρογιάλι,
μήτε ἔμεινε ὁ Εὐρύλοχος στὸ βαθούλὸ καράβι,
μόν' ἥρθε, γιατὶ τρόμαξε τὸν ἀπιαστὸ θυμό μου.

Κι ὡς τότε ἡ Κίρκη τοὺς λοιποὺς συντρόφους στὸ παλάτι,
τοὺς ἔλουσε, τοὺς ἄλειψε μὲ μυρωδάτο λάδι,
καὶ μὲ σγουρὲς τοὺς ἔντυσε χλαμύδες καὶ χιτῶνες
καὶ μιὰ χαρὰ τοὺς βρήκαμε νὰ τρῶνε στὸ παλάτι. 455
Κι ὡς εἶδαν, ὡς ἀντίκρισαν ἀγνάντια ὁ ἔνας τὸν ἄλλο,
στοὺς θρήνους ὅλοι ξέσπασαν, ποὺ ἀχοῦσε τὸ παλάτι.
Τότε ἥρθε ἡ σεβαστὴ θεὰ κοντά μου κι ἔτσι μοῦ 'πε.
« Γιὲ τοῦ Λαέρτη θεϊκέ, πολύτεχνε Δυσσέα,
ἀφῆστε πιὰ τὰ πύρινα τὰ δάκρυα. Ναί, τὸ ξέρω,
στὴν ψαροθρόφα θάλασσα πόσα δεινὰ σᾶς βρῆκαν
καὶ πόσα πάθητε ἀπ' ὁχτροὺς μὲς στῆς στεριαῖς τὶς ἄκρες.
Μόν' ἔλα, φᾶτε μιὰ μπουκιὰ καὶ πιῆτε καὶ μιὰ στάλα,

ὅσο νὰ συνεφέρετε στὰ στήθια τὴν καρδιά σας,
ώς ἡταν σὰν ἀφήσατε τὸ βραχωμένο Θιάκι. 465

Τώρα θλιμμένοι, ἀδύναμοι, θυμάστε τὰ δεινά σας
καὶ μήτε νιώθετε χαρὰ ποτὲ μές στὴν καρδιά σας,
γιατὶ πολλὰ περάσατε μαρτύρια στὴ ζωή σας».

Ἐλπε κι ὁ λόγος ἀρεσε στὴν ἀφοβή ψυχή μας.

Καὶ τότε ἐκεῖ καθίσαμε ὥλόκληρο ἔνα χρόνο,
κρέατα πλήθια τρώγοντας, γλυκὸ κρασὶ ρουφώντας. 470

Κι ὅταν ὁ χρόνος πέρασε κι οἱ ἐποχὲς γυρνοῦσαν,
οἱ μῆνες ὅταν τέλευταν καὶ πλήθαιναν οἱ μέρες,
παράμερα μὲ φώναξαν καὶ μοῦ 'πανε οἱ συντρόφοι·
«Καημένε, βάλε πιὰ στὸ νοῦ καὶ τὴ γλυκιὰ πατρίδα,
γραφτό σου ἀν εἶναι νὰ σωθῆς καὶ νὰ γυρίσης πίσω
στὸ σπίτι σου τ' ἀρχοντικό, στὴν πατρικιά σου χώρα». 475

Ἐτσι εἶπαν καὶ κατάπεισαν τὴν ἀφοβή καρδιά μου.

Τότε ὅλη μέρα τρώγαμε ὅσο νὰ πέσῃ ὁ ἥλιος
κρέατα ἀπ' ὅλα πληθερά καὶ πίναμε μοσχάτο. 480

Κι ὁ ἥλιος σὰ βασίλεψε καὶ πῆρε τὸ σκοτάδι
πῆγαν αὐτὸι νὰ κοιμηθοῦν μὲς στὸ ἵσκιερδο παλάτι,
κι ἐγὼ στῆς Κίρκης τ' ὄμορφο ἀνέβηκα κρεβάτι
καὶ πρόσπεσα στὰ πόδια τῆς κι ἐκείνη ἀφουγκραζόταν,
κι ἔτσι δυὸ λόγια πεταχτὰ τῆς εἶπα κράζοντάς τη·
«὾ Κίρκη, τέλεψέ το πιὰ τὸ τάξιμο ποὺ μοῦ 'πες
καὶ στὴν πατρίδα στεῦλε με. Τὸ λαχταρᾶ ἡ καρδιά μου,
κι ὅλοι οἱ συντρόφοι τὸ ζητοῦν, ποὺ καῦνε τὴν καρδιά μου
κοντά μου πάντα νὰ θρηνοῦν, τὴν ὥρα ἐσύ ποὺ λείπεις». 485

Ἐπία κι ἡ λατρευτὴ θεὰ μ' ἀπάντησε ἔτσι ἀμέσως·

«Γιὲ τοῦ Λαέρτη θεϊκέ, πολύτεχνε Δυσσέα,
δὲ σᾶς κρατῶ πιὰ σπίτι μου νὰ μένετε ἀθελά σας.

Μόν' ἄλλο πρῶτα εἶναι γραφτὸ νὰ κάμετε ταξίδι,
στὸν "Αδη καὶ στὴ φοβερὴ νὰ πάτε Περσεφόνη,
ἀπ' τὴν ψυχὴ τοῦ ἀδύματου προφήτη Τειρεσία
κάποιο νὰ πάρετε χρησμό, πούν' ναι στὸν τόπο ὁ νοῦς του. 495

«Ἡ Περσεφόνη τοῦ 'δωσε καὶ πεθαμένου ἐκείνου
τοῦ νοῦ τὴ χάρη, μὰ οἱ λοιποὶ σὰν ἵσκιοι τριγυρίζουν».

Ἐτσι εἶπε καὶ παράλυσε στὰ στήθια τὴν καρδιά μου,

- κι ἔκλαιγα ἀπάνω καθιστός στὸ στρῶμα κι ἡ ψυχή μου
δὲν ἥθελε πιὰ τὴ ζωὴ μηδὲ τὸ φῶς νὰ βλέπῃ.500
 Κι ὅταν πιὰ τέλος χόρτασα νὰ κλαίω καὶ νὰ κυλιέμαι,
τότε τῆς Κίρκης μίλησα μὲ λόγια ἀπελπισμένα·
 «"Ω, Κίρκη, στὸ ταξίδι αὐτὸ ποιόν ὁδηγό μου θά 'χω;
Δὲν πῆγε ἀκόμα ἄλλος θυητὸς στὸν "Αδη μὲ καράβι». 505
- Εἰπα, κι ἡ λατρευτὴ θεὰ μ' ἀπάντησε ἔτσι ἀμέσως:
 « Γιὲ τοῦ Λαέρτη θεϊκέ, πολύτεχνε Δυσσέα,
νὰ μὴ σὲ μέλη ἂν ὁδηγὸ δὲ θά 'χης στὸ καράβι,
μόν' ἀνοίξε τ' ἀσπρα πανιὰ καὶ στῆσε τὸ κατάρτι,
καὶ κάτσε. Τοῦ Βοριᾶ ἡ πνοὴ σιγὰ θὰ τ' ἀρμενίζῃ.510
 Κι ὅταν τὸν Ὦκεανὸ διαβῆς, θὰ ἴδης ἔνα ἀκρογιάλι
μικρό, μὲ γύρω φουντωτὰ τῆς Περσεφόνης δάση,
ὅλο ἀπὸ λεῦκες λυγερὲς κι ἵτιές καρποτινάχτρες.
 'Εκεῖ στὸν ἀπατε 'Ωκεανὸν ν' ἀράξης τὸ καράβι,
καὶ σὺ στὸν "Αδη πήγαινε τὸν καταραχνιασμένο,515
ποὺ μέσα στὸν Ἀχέροντα τρέχει δ Πυριφλογάτος
κι δ Κωκυτός, ἀπ' τὰ νερὰ τῆς Στύγας ξεκομμένος
κι οἱ βροντολάλοι ποταμοὶ στὸν ἔδιο βράχο σμίγουν.
 'Εκεῖ, λοιπόν, πολέμαρχε, κοντὰ κοντὰ περνώντας,
ἀνοίξε λάχκο διὰ μάλαν ὄργιὰ τὸ φάρδος καὶ τὸ μάκρος520
καὶ χύσε γύρω του χοὲς στοὺς πεθαμένους ὅλους,
μέλι μὲ γάλα στὴν ἀρχή, γλυκὸ κρασὶ κατόπι,
τρίτο νερό, καὶ μὲ λευκὸ πασπάλισέ τα ἀλεύρι.
 Καὶ τάξε στὶς ἀνάζωες τῶν πεθαμένων κάρες,
σὰν πᾶς στὸ Θιάκι, στέρφα σου δαμάλα νὰ τοὺς σφάξης,525
τὴν πιὸ καλὴ καὶ τὴ φωτιὰ μὲ δῶρα νὰ στολίσης,
κι ἔνα κριάρι χωριστὰ στὸν Τειρεσία μαῦρο
νὰ σφάξῃς τὸ καλύτερο ποὺ θά 'χης στὸ κοπάδι.
 Καὶ στὰ σεβάσμια τῶν νεκρῶν νὰ δεηθῆς τὰ πλήθη,
σφάξε κριάρι τότε ἐκεῖ καὶ μαύρη προβατίνα,530
γυρίζοντας στ' ἀφώτιστο σκοτάδι τὸ λαιμό τους,
καὶ στρέψε ἀλλοῦ τὸ πρόσωπο, στοῦ ποταμοῦ τὸ ρέμα.
 "Απειρες τότε ἐκεῖ ψυχὲς τῶν πεθαμένων θά 'ρθουν,
καὶ τοὺς συντρόφους πρόσταξε κατόπι νὰ σηκώσουν
τ' ἀρνιὰ ποὺ κείτουνται στὴ γῆς σφαγμένα μὲ μαχαίρι,535

- κι ἀφοῦ τὰ γδάρουν, στῆς φωτιᾶς τὴ φλόγα νὰ τὰ κάψουν,
στὴν Περσεφόνη τάξοντας καὶ στὸν ἀνίκητο "Αδη".
Καὶ σὺ τραβώντας τὸ σπαθὶ κάτσε καὶ μὴν ἀφήνης
τὶς ἄζωες κάρες τῶν νεκρῶν στὸ αἷμα νὰ ζυγώσουν
καθόλου, πρὸν συμβουλευτῆς τὸ γερό - Τειρεσία. 540
- Τότε σὲ λίγο θὰ φανῆ, πολέμαρχε, ὁ προφήτης
κι εὐτὸς τὸ δρόμο θὰ σοῦ πῆ, τοῦ ταξιδιοῦ τὸ μάκρος,
καὶ στὴν πατρίδα πῶς θὰ πᾶς τὴ θάλασσα περνώντας ». 545
- "Ετσι εἶπε κι ἡ χρυσόθρονη πρόβαλε εὔτυς Αὔγούλα.
Τότε μὲ ροῦχα μ' ἔντυσε, χλαμύδα καὶ χιτώνα. 550
- κι ἡ νύφη φόρεσε λευκὸ μακρόσυρτο φουστάνι,
χαριτωμένο καὶ ψιλό, κι ἔβαλε μιὰ πανώρια
ζώνη χρυσὴ στὴ μέση της καὶ μπόλια στὸ κεφάλι.
Καὶ τότε ἐγὼ γυρίζοντας παντοῦ μὲς στὸ παλάτι
μὲ λόγια σήκωσα γλυκὰ τοὺς ἄλλους μου συντρόφους. 555
« Ξυπνᾶτε, μὴν κοιμάστε πιά, στὸν ὕπνο βυθισμένοι.
Μόν' πᾶμε. Ἡ σεβαστὴ θεὰ μ' ὀδήγησε ὅπως πρέπει ».
- "Ετσι τοὺς εἶπα κι ἔπεισα τὴν ἀφοβὴ καρδιά τους.
Μὰ μήτε ἐκεῦθε ἐγὼ σωστοὺς δὲν πῆρα τοὺς συντρόφους.
Εἴχαμε κάποιο Ἐλπήνορα, στὰ χρόνια παλικάρι, 560
ὅμως καὶ στὸν πόλεμο, μήτε γερὸ στὸ νοῦ του,
κι ἐκεῖνος χώρια ἀπ' τοὺς λοιποὺς συντρόφους στὸ παλάτι,
δροσιὰ ποθώντας πλάγιασε, γιατὶ ἦταν μεθυσμένος.
Κι ὡς ἀκούσε τὴν ταραχὴ καὶ τὸν ἀχὸ τῶν ἄλλων
ὅρθὸς πετάχτηκε ἀξαφνα, μὰ ἔχασε ἀπ' τὴ σκάλα
νὰ κατεβῇ, κι ὡς πήγαινε, γκρεμίστηκε ἀντικρύ της
ἀπ' τὴ σκεπή, κι ὁ σβέρκος του τοῦ βγῆκε ἀπ' τὰ σφοντύλια
καὶ τοῦ ροβόλησε ἡ ψυχὴ στὸν ἄχαρο τὸν "Αδη". 565
- Σὰν ἤρθαν ὅλοι, στάθηκα στὴ μέση καὶ τοὺς εἶπα:
« Τώρα θὰ λέτε, στὴ γλυκιὰ πατρίδα μας πῶς πᾶμε,
ὅμως ἀλλοῦ τὸν ὄρισε τὸ δρόμο μας ἡ Κίρκη,
στὸν "Αδη" καὶ στὴ φοβερὴ νὰ πᾶμε Περσεφόνη,
ἀπ' τὴν ψυχὴ νὰ πάρουμε χρησμὸ τοῦ Τειρεσία ». 570
- "Ετσι εἶπα, κι ὅλων ἡ καρδιὰ τοὺς κόπηκε στὰ στήθια
κι ἀρχισαν πάλε κι ἔκλαιγαν καὶ τὰ μαλλιὰ τραβοῦσαν,
ὅμως δὲν ἔβγαινε ὅφελος κανένα μὲ τοὺς θρήνους.

Σάν ήρθαμε στήν ἀμμουδιά καὶ στὸ γοργὸν καράβι,
χύνοντας δάκρυα φλογερά, κατάκαρδα θλιψμένοι,
μᾶς ἥρθε ἡ Κίρκη κι ἔδεσε κοντὰ στὸ μαῦρο πλοῖο
ἔνα κριάρι καὶ μαζὶ μιὰ μαύρη προβατίνα
περνώντας ἀφανέρωτη. Ποιός τὸ θεό, ἂν δὲ θέλη,
μπορεῖ νὰ ἰδῃ στὰ μάτια του, σὰν τρέχει ἐδῶθε ἐκεῖθε ;

575

Λ

Σάν ήρθαμε στήν ἀμμουδιά καὶ στὸ καράβι κάτω,
τὸ σύραμε στὴ θάλασσα τὴν κυματούσα πρῶτα
καὶ τὰ πανιά σηκώσαμε καὶ τὸ κατάρτι ἀπάνω
κι ἔπειτα βάλαμε τ' ἀρνιὰ καὶ μπήκαμε κι οἱ ἔδιοι,
χύνοντας δάκρυα φλογερά, κατάκαρδα θλιψμένοι.
Καὶ πίσω ἀπ' τὸ μαυρόπλωρο καράβι ἀγέρα πρύμο,
ποὺ φούσκωνε ὅλα τὰ πανιά, καλόδεχτό μας φίλο,
μᾶς ἔστειλε ἡ λαμπρόμαλλη θνητολαλούσα Κίρκη.
Τ' ἀρμενα σὰ βολέψαμε καθίσαμε στὸ πλοῖο
καὶ τ' ὁ δόδηγοῦσε ὁ ἄνεμος κι ὁ ἄξιος κυβερνήτης.

5

"Ολη τὴν μέρα ἀρμενίζει μὲ τὰ πανιά ἀνοιγμένα.
Κι ὁ ἥλιος σὰ βασίλεψε κι ἵσκιώσανε ὅλοι οἱ δρόμοι,
στὰ πέρατα τοῦ τρίσβαθου Ὁκεανοῦ εἰχε φτάσει.
Ἐκεῖ ἤταν τῶν Κιμμεριῶν ὁ τόπος κι ἡ πατρίδα,
ποὺ τοὺς σκεπάζουν σύγνεφα κι ἔνα πηχτὸν σκοτάδι.

10

Ποτὲ. μὲ τὶς ἀχτίδες του δὲν τοὺς φωτίζει ὁ ἥλιος,
μήδ' ὅταν στὸν ἀστρόφωτο τὸν οὐρανὸν ἀνατέλλη,
μήδ' ὅταν πίσω πρὸς τὴ γῆ γυρίζῃ ἀπ' τὰ οὐράνια,
μόν' τοὺς σκεπάζει ἔνα βαθὺ τοὺς ἄμοιρους σκοτάδι.
Ἐκεῖ ήρθαμε κι ἀράξαμε, καὶ παίρνοντας μαζὶ μας

15

τ' ἀρνιά, τραβούσαμε κοντὰ στοῦ Ὁκεανοῦ τὸ ρέμα,
ώσότου φτάσαμε ἔπειτα στὸ μέρος πού 'πε ἡ Κίρκη.
‘Ο Περιμήδης τὰ σφαχτὰ κι ὁ Εὔρύλοχος βαστοῦσαν.
Τράβηξα τότε ἀπ' τὸ μηρὶ τὸ μυτερὸν σπαθί μου
κι ἔνοιξα λάκκο, ὃς μιὰν ὄργια τὸ φάρδος καὶ τὸ μάκρος
κι ἔχυσα γύρω του χοὲς στοὺς πεθαμένους ὅλους,
μέλι μὲ γάλα στήν ἀρχή, γλυκὸν κρασὶ κατόπι,

20

25

- τρίτο νερό, καὶ μὲ λευκὸ τὰ πασπαλίζω ἀλεύρι.
 Κι ἔταξα στὶς ἀνάζωες τῶν πεθαμένων κάρες
 στέρφα δαμάλα, ὅταν βρεθῶ στὸ Θιάκι, νὰ τοὺς σφάξω,
 τὴν πιὸ καλὴ καὶ τὴ φωτιὰ μὲ δῶρα νὰ στολίσω,
 κι ἔνα κριάρι χωριστὰ στὸν Τειρεσία μαῦρο
 νὰ σφάξω, τὸ καλύτερο ποὺ θά 'χω στὸ κοπάδι.
- Κι ἀφοῦ στὰ πλήθη τῶν νεκρῶν μὲ τάματα κι εὐγές μου
 δεήθηκα, πῆρα τ' ἄρνια καὶ τὰ 'σφαξα στὸ λάκκο
 καὶ πότισε τὸ αἷμα τους τὴ γῆ. Κι ἀπ' τὸ σκοτάδι
 τῶν πεθαμένων οἱ ψυχὲς συνάχτηκαν σὲ λίγο,
 κορίτσια, ἀγόρια λεύτερα, βασανισμένοι γέροι,
 παρθένες ἀπαλόκορμες μὲ νιόθωρη τὴ λύπη,
 κι ἄλλοι ποὺ μὲ τὰ χάλκινα τοὺς χτύπησαν κοντάρια,
 μὲ τ' ἄρματα αἵματόβρεχτα καὶ πολεμοσφαγμένοι.
- Κι ὅλοι στὸ λάκκο τρέχανε, ἄλλοι ἀπ' ἄλλοι χιλιάδες,
 μ' ἀλαλαγμούς ἀνείπωτους ποὺ κέρωσα ἀπ' τὸ φόβο.
- Τότε εἶπα στοὺς συντρόφους μου νὰ γδάρουν καὶ νὰ κάψουν
 τ' ἄρνιά, ποὺ κείτονταν στὴ γῆ σφαγμένα μὲ μαχαίρι,
 στὴν Περσεφόνη τάζοντας καὶ στὸν ἀνίκητο "Ἄδη".
 "Ἐπειτα βγάζω ἀπ' τὸ μηρὶ τὸ μυτερὸ σπαθί μου,
 καὶ κάθισα, μήδ' ἀφηγα καθόλου νὰ ζυγώσουν
 κοντὰ στὸ αἷμα οἱ ἄζωες τῶν πεθαμένων κάρες,
 προτοῦ ρωτήσω τὴν ψυχὴ τοῦ μάντη Τειρεσία.
- Πρώτη ἡ ψυχὴ τοῦ Ἐλπήνορα τότε ἥρθε τοῦ συντρόφου,
 γιατὶ δὲν εἶχε ἀκόμα ἡ γῆ σκεπάσει τὸ κορμί του.
 Στῆς Κίρκης τὸν ἀφήσαμε τ' ἀρχοντικὸ παλάτι
 ἀκλαυτο κι ἀθαφτο, ἐπειδὴ μᾶς ἔσπρωχνε ἄλλη ἀνάγκη.
 Καὶ σὰν τὸν εἶδα δάκρυσα καὶ πόνεσε ἡ καρδιά μου,
 κι ἔτσι ἀρχισα νὰ τοῦ μιλῶ μὲ λυπημένα λόγια·
 « Ἐλπήνορα, πῶς ἔφτασες μὲς στὸ θολὸ σκοτάδι ;
 Πεζὸς ἐσὺ μὲ πρόλαβες κι ἀς εἶχα ἐγώ καράβι ».
- Εἶπα, κι αὐτὸς μ' ἀπάντησε στὰ κλάματα ξεσπώντας·
 « Γιε τοῦ Λαέρτη θεῖκέ, πολύτεχνε Δυσσέα,
 δργὴ θεοῦ μὲ τύφλωσε καὶ τὸ πολὺ πιοτό μου.
 Πεσμένος ὅπως βρέθηκα στῆς Κίρκης τὸ παλάτι,
 δὲ σκέφτηκα νὰ κατεβῶ ἀπ' τὴν φηλὴ τὴ σκάλα,

κι ἀντίκρυ της ἥρθα σωρδὸς ἀπ' τὴ σκεπὴ ἵσια κάτω
κι ὁ σβέρκος μου πετάχτηκε ἀπ' τὰ σφοντύλια του ὅξω
καὶ μοῦ ροβόλησε ἡ ψυχὴ στὸν ἄχαρο τὸν "Ἄδη".

65

Σ' ὁρκίζω τώρα, νὰ χαρῆς ἐκείνους ποὺ σοῦ λείπουν
στὸ σπίτι σου, τὸ ταίρι σου, τὸ γέρο σου πατέρα,
ποὺ μωρουδάκι σ' ἔθεψε, καὶ τὸν Τηλέμαχό σου,
ποὺ στὸ ψηλὸ παλάτι σου μοναχογιὸ τὸν ἔχεις
— γιατὶ τὸ ξέρω, ἀπ' τὸ βαθὺ τὸν "Άδη ὅταν γυρίσης,
στῆς Κίρκης πάλε τὸ νησὶ θ' ἀράξης τὸ καράβι —
σ' ὁρκίζω, ἐκεῖ νὰ θυμηθῆς κι ἐμένα, βασιλιά μου,
κι ἀθαφτο πίσω κι ἀκλαυτο μὴ· φύγης καὶ μ' ἀφήσης,
μήπως μὲ κάμουν οἱ θεοὶ κακὸ στοιχεῖο γιὰ σένα.

70

Μόν' κάψε τὸ κουφάρι μου μὲ τὴν ἀρματωσιά μου,
καὶ μνῆμα χτίσε μου κοντὰ στ' ἀφροντυμένο κύμα,
γιὰ νὰ θυμοῦνται κι ὅι στερνοὶ τὸ δόλιο παλικάρι.
Κι αὐτὰ ὅταν κάμης, στῆσε μου κι ἔνα κουπὶ στὸν τάφο,
αὐτὸ ποὺ ζώντας ἔλαμψα κι ἐγὼ μὲ τοὺς συντρόφους».

75

"Ἐτσι εἶπε, καὶ τ' ἀπάντησα μὲ λόγια μου θλιμμένα.
«Σ' τὸ τάζω, δύστυχε, δόλιο αὐτὰ ποὺ θέλεις νὰ σοῦ κάμω».

Τέτοιες κουβέντες λυπηρὲς καθόμασταν νὰ λέμε,
κι ἐγὼ κρατοῦσα τὸ σπαθὶ πάντα ἀπ' τὸ αἷμα ἀπάνω
κι ἐκεῖθε τοῦ συντρόφου μου τὸ φάντασμα λαλοῦσε.

85

Σὲ λίγο πρόβαλε ἡ ψυχὴ τῆς μάνας μου, ἡ Ἀντικλεια,
ἡ κόρη τοῦ καλόκαρδου πρωτάρχοντα Αὐτολύκου,
ποὺ ζωντανὴ τὴν ἀφῆσα σὰν πήγαινα στὴν Τροία.
Κι ὅταν τὴν εἶδα, δάκρυσε καὶ λίγωσε ἡ καρδιά μου.
Μὰ κι ἔτσι δὲν τὴν ἀφῆνα κοντὰ στὸ αἷμα νὰ 'ρθῃ,
μ' δόλο τὸν πόνο πόνιαθα, πρὶν φτάσῃ δὲ Τειρεσίας.

90

Τοῦ Τειρεσίᾳ ἐκεῖ ἡ ψυχὴ τότε ἥρθε τοῦ Θηβαίου.
Σκῆπτρο κρατοῦσε δλόχρυσο, μὲ γνώρισε καὶ μοῦ 'πε·
«Γεὲ τοῦ Λαέρτη θεῖκέ, πολύτεχνε Δυσσέα,
γιατὶ ἥρθες, δόλιε, ἀφήνοντας τοῦ ἥλιου τὴ λαμπτράδα,
νὰ ἰδῆς στὸν "Άδη τοὺς νεκρούς, τὸν ἄχαρο τὸν κόσμο;
Τράβα ἀπ' τὸ λάκκο τὸ σπαθὶ κι ἀλάργα βάσταξέ το,
αἷμα νὰ πιῶ καὶ νὰ σοῦ πῶ στερνὰ τὴν πᾶσα ἀλήθεια».

95

Εἶπε, κι ἐγὼ τραβήχτηκα κι ἔβαλα στὸ θηκάρι

- τ' ἀσημοκάρφωτο σπαθί. Κι αἷμα σὰν ἥπιε μαῦρο,
ἀρχισε τότε δ ἄψεγος προφήτης κι ἔτσι μοῦ 'πε·
«Τὸ γλυκοπόθητο ζητᾶς, Δυσσέα, γυρισμό σου,
μὰ δύσκολο κάποιος θεδς γιὰ σένα θὰ τὸν κάμη.
Γιατὶ τοῦ κόσμου δ Σαλευτῆς θαρρῶ δὲ θὰ ξεχάση
τὸ πάθος πόχει στὴν καρδιά, ποὺ τύφλωσες τὸ γιό του.
Μὰ κι ἔτσι, ἀν πάθετε δεινά, θὰ πᾶτε στὴν πατρίδα,
ἄν κρατηῆς στὸν πόθο σου, κι ὁ Ἰδιος κι οἱ συντρόφοι,
ὅταν τὸ καλοκάμωτο καράβι πρωταράξης
στῆς Θρινακίας τὸ νησί, ἀπ' τὰ δεινὰ σωμένος
τοῦ μενεξόθωρου γιαλοῦ, καὶ βρῆτε ἐκεῖ νὰ βόσκουν
τὰ βόδια καὶ τὰ πρόβατα τὰ παχουλὰ τοῦ "Ηλιου,
ποὺ ὅλα τὰ βλέπει ἀπὸ ψηλὰ κι ἀκούει ὅλα τὰ πάντα.
"Αν δὲν τ' ἀγγίζης καὶ ποθῆς νὰ φτάσης στὴν πατρίδα,
μ' ὅσα κι ἀν πάθετε δεινά, θὰ φτάσετε στὸ Θιάκι.
Μὰ ἀν βάλης χέρι, τότε ἑγώ προλέγω τὸ χαμό σας
συντρόφων σου καὶ καραβιοῦ. Κι ἀν μόνος σου γλιτώσης,
θὰ φτάσης κακῶς ἔχοντας, ἀργά, δίχως συντρόφους,
μὲ ξένο πλοϊο καὶ θὰ βρῆς στὸ σπίτι σου ἀλλα πάθια,
ἀνθρώπους ἀσυλλόγιστους ποὺ καταλοῦν τὸ βιός σου
καὶ δίνουν προῖκες, τὴν πιστὴ γυναίκα σου νὰ πάρουν.
"Ομως ἔκείνων τ' ἀδικα σὰν πᾶς θὰ τὰ πλερώσης.
Κι δταν ξεκάμης μ' ἀπονο μαχαίρι τοὺς μνηστῆρες,
εἴτε μὲ δόλο ἢ φανερὰ στ' ἀρχοντικό σου σπίτι,
πάρε ἔνα καλοτράβηχτο κουπὶ καὶ φύγε τότε
ὅσο νὰ φτάσης σὲ λαοὺς ποὺ θάλασσα δὲν ξέρουν
καὶ τρῶνε ἀνάλατο φατ καὶ μήτε ἀπὸ καράβια
κατέχουν κοκκινόπλωρα μήτε κουπιὰ γνωρίζουν
ποὺ 'ναι φτερὰ τῶν καραβιῶν. Καὶ θὰ σοῦ πῶ νὰ ξέρης
ἔνα σημαδί ἀλάθευτο, ποὺ δὲ θὰ κάμης λάθος.
"Οταν στὸ δρόμο ἔκει ποὺ πᾶς διαβάτης σ' ἀπαντήσῃ
καὶ λιχνιστήρι αὐτὸ σοῦ πῆ στὸν ὄμο ποὺ σηκώνεις,
τότε τὸ καλοτράβηχτο κουπὶ στὴ γῇ νὰ μπήξῃς,
κι ἔκει νὰ σφάξης δύμορφα σφαχτὰ στὸν Ποσειδώνα,
κριάρι, ταῦρο καὶ καπρί, τῶν χοίρων ἐλατάρη,
καὶ στὴν πατρίδα γύρισε κι ἀρχοντικές θυσίες

νὰ κάμης σ' ὅλους τοὺς θεοὺς ποὺ κατοικοῦν στὰ οὐράνια.
Κι ἀλάργα ἔκει ἀπὸ θάλασσες ὁ θάνατός σου θά 'ρθη
σὲ ἀρχοντικὰ γεράματα στὸ σπίτι σου νὰ σ' ἔβρῃ,
καὶ γύρω σου καλότυχο ἐὰν βλέπης τὸ λαό σου.

Τὴν πᾶσα ἀλήθεια πού 'ξερα, Δυσσέα, σοῦ τὴν εἶπα ».

140

Εἶπε, κι ἔγῳ τ' ἀπάντησα μὲ δυό μου λόγια πάλε·
« "Ω Τειρεσία, αὐτὰ οἱ θεοὶ τά 'χουν κλωσμένα οἱ ίδιοι.
Μόν' ἔλα ξήγα μου κι αὐτὸ καὶ τὴν ἀλήθεια πές μου.
Αὐτὴ ποὺ βλέπω εἶναι ἡ ψυχὴ τῆς θλιβερῆς μου μάνας,
ποὺ κάθεται ἀλαλη κοντὰ στὸ αἷμα καὶ τὸ γιό της
μάτια δὲ σήκωσε νὰ ἴδῃ, ποιὸς εἴμαι νὰ ρωτήσῃ.
'Αφέντη, πές μου, πῶς μπορεῖ νὰ μὲ γνωρίσῃ ἐμένα ; »

Εἶπα κι εὐτὺς μ' ἀπάντησε μὲ δυό του λόγια ἀμέσως·
« Εὔκολο πράμα μοῦ ζητᾶς, κι ἔγῳ θὰ σὲ φωτίσω.
"Οποιον στὸ αἷμα ἀπ' τοὺς νεκροὺς ἀφήνεις νὰ ζυγώσῃ,
δοτε γνωρίζει, θὰ σοῦ πῆ, χωρὶς νὰ σὲ γελάσῃ.
Κι ὅποιου ἀρνηθῆς τὴν χάρη αὐτὴ θὰ φεύγη πίσω πάλε ». 150

"Ετσι σὰ μίλησε ἡ ψυχὴ τ' ἀφέντη Τειρεσία,
μπῆκε στὸν "Αδη, τὰ γραφτὰ τῆς μοίρας μου σὰν εἶπε.
Κι ἔμεινα ἀσάλευτος ἔγῳ, ώστου ἡ μάνα μου ἥρθε,
κι αἷμα σὰν ἥπις μελανὸ μὲ γνώρισε ποιός εἴμαι
καὶ μοῦ 'πε, δάκρυα χύνοντας, μὲ λόγια λυπημένα·
« Πῶς ἥρθες, γιέ μου, ζωντανὸς μὲς στὸ θολὸ σκοτάδι ;
Δύσκολο νὰ 'ρθουν ζωντανοὶ νὰ ίδοῦν αὐτὰ ἐδῶ κάτω.

Γιατὶ ἔχει ρέματα βαθιὰ καὶ ποταμοὺς μεγάλους
στὴ μέση, πρῶτα δ 'Ωκεανὸς, ποὺ δὲν μπορεῖ κανένας
δίχως καράβι γλήγορο πεζός νὰ τὸν περάσῃ.
Τώρα ἀπ' τὴν Τροία μὲ πιστοὺς συντρόφους καὶ καράβι

μὴν ἥρθες παραδέρνοντας καιρὸ πολύ ; Δὲν πῆγες
στὸ Θιάκι ἀκόμα ; Σπίτι σου τὸ ταίρι σου δὲν τὸ είδες ; »

155

Τότε ἔτσι τῆς ἀπάντησα κι ἔγῳ μὲ δυό μου λόγια·

« Μάνα μου, ἀνάγκη μ' ἔφερε νὰ κατεβῶ στὸν "Αδη,
χρησμὸ νὰ πάρω ἀπ' τὴν ψυχὴ τοῦ μάντη Τειρεσία.

Κοντὰ σὲ χῶμα ἑλληνικὸ δὲν πῆγα ως τώρα ἀκόμα
μήτε στὸ Θιάκι πάτησα, μόν' συμφορές μὲ δέρνουν
ἀπ' τὸν καιρὸ ποὺ ἀκλούθησα τὸν ἀρχηγὸ 'Αγαμέμνο

160

165

170

στὴν Τροία τὴν πλατύδρομη νὰ πολεμήσω Τρῶες.

Μόν' ἔλα πές μου τώρα αὐτὸ καὶ τὴν ἀλήθεια μίλα.

Ποιά μοίρα σὲ κατάβαλε τοῦ ἀξύπνητου θανάτου;

Μήνη ἥρθε ἀρρώστια ἀγιάτρευτη; Μήνη πῆρε τὴ ζωὴ σου
ἡ σαιτεύτρα ἡ "Αρτεμη μὲ τὶς πυκνὲς σαῖτες;

Πές μου γιὰ τὸν πατέρα μου καὶ τὸ μοναχογό μου,
ἔκεινοι ὡς τώρα ἀν τὴν κρατοῦν τὴ βασιλεία ἀκόμα
ἡ νὰ τὴν ἔχῃ ἄλλος κανεὶς κι ἐγὼ θαρροῦν δὲ θά 'ρθω;

Πές μου καὶ τῆς γυναίκας μου τὴ γνώμη τῆς καρδιᾶς της
ἀν μένη στὸ παιδὶ κοντὰ καὶ κυβερνᾶ τὸ σπίτι,
ἢ κάποιος ἀπ' τοὺς Ἀχαιοὺς πρωτάρχοντας τὴν πῆρε».

Εἶπα, κι εύτυς μ' ἀπάντησε ἡ σεβαστή μου μάνα.

«Ναί, ἔκεινη μὲ πιστὴ καρδιὰ στ' ἀρχοντικό σου μένει
κι οἱ νύχτες τῆς περνοῦν πικρές κι οἱ μέρες τῆς θλιψιμένες.

Μήτε τὴν ὅμορφη κανεὶς τὴ βασιλεία σου πῆρε,
μόν' ἥσυχα ὁ Τηλέμαχος ὅρίζει τὰ περβόλια,
καὶ κάθεται στὰ ίσοτιμα τραπέζια, σὲ ὅσα πρέπει
ὅ δικαιοκρίτης νὰ βρεθῇ, γιατὶ τὸν κράζουν ὅλοι.

Κι ὁ γέρος ὁ πατέρας σου στὸ ξοχικό του μένει,
μήτε ἔρχεται στὴ χώρα πιά, μήτε ἔχει ἔνα κρεβάτι
μὲ στρῶμα, μὲ σκεπάσματα, μὲ κεντητὰ σεντόνια,
μόν' τὸ χειμώνα σπίτι του κοιμᾶται ὅπου κι οἱ δοῦλοι,
κοντὰ στὸ τζάκι, καταγῆς κι εἶναι φτωχὰ ντυμένος.

Κι δταν τὸ καλοκαίρι ἔρθῃ κι ὁ δροσερὸς ὁ τρύγος,
στὰ καρπερά του χτήματα, τ' ἀμπελοφυτεμένα,
τὰ φύλλα κάνει κλίνη του πού 'ναι στὴ γῆ πεσμένα.

Κείτεται ἔκει μὲ στεναγμούς κι ὁ πόνος του πληθαίνει
στοῦ γυρισμοῦ σου τὸν καημὸ μεγάλος στὴν καρδιὰ του,
γιατὶ πικρὰ γεράματα τὸν πλάκωσαν τὸν ἔρμο.

'Ο ἴδιος μ' ἔριξε: καημὸς κι ἐμένα μὲς στὸν τάφο.

Δὲν ἔτρεξε στὸ σπίτι μου νὰ μ' ἔβρῃ ἡ Σαιτεύτρα,
μὲ τὶς πυκνὲς σαῖτες της νὰ σβήσῃ τὴ ζωὴ μου,
μήτε ἄλλη ἀρρώστια τὴν καρδιὰ μοῦ νέκρωσε στὰ στήθια.

Μόνο ὁ καημός σου μ' ἔφαγε, λεβέντη μου Δυσσέα,
ἢ γνώση ποὺ σὲ στόλιζε κι ἡ τρυφερὴ καρδιά σου».

"Ετσι εἶπε καὶ τὰ στήθια μου μοῦ τὰ 'καιγε ἡ λαχτάρα,

πῶς ν' ἀγκαλιάσω τὴν ψυχὴ τῆς θλιβερῆς μου μάνας.

Χύθηκα τότε τρεῖς φορὲς νὰ τὴ σφιχταγκαλιάσω

καὶ τρεῖς φορὲς μοῦ πέταξε σὰν δνειρό, σὰν ἵσκιος,
καὶ πιὸ πικρὸς ἀνάβρυζε μὲς στὴν καρδιά μου δύ πόνος.

Κι ἔτσι μὲ λόγια θλιβερὰ τῆς εἶπα κράζοντάς την·

«Μανούλα, πῶς δὲ στέκεσαι νὰ σὲ σφιχταγκαλιάσω
κι ἀγκαλιασμένοι τρυφερὰ μέσα στὸν "Αδη οἱ δυό μας
τὸ θρῆνο νὰ χορτάσουμε τὸν κρυοπαγωμένο»;

Μήν εἰσαι κάποιο φάντασμα πόστειλε ἡ Περσεφόνη,
γιὰ νὰ μοῦ κάμη τῆς καρδιᾶς τοὺς πόνους πιὸ μεγάλους;;»

Εἶπα, κι εύτὺς μ' ἀπάντησε ἡ σεβαστὴ μου μάνα·

«Ἄχ, γιέ μου, ἐσὺ πιὸ δύστυχε ἀπ' ὅλους μὲς στὸν κόσμο.

‘Η κόρη δὲ σ' ἀπάτησε τοῦ Δία ἡ Περσεφόνη.

‘Ομως αὐτὴ εἶναι τῶν θυητῶν ἡ μοίρα σὰν πεθάνουν.

Δὲ συγκρατοῦν τὰ νεῦρα τους κόκαλα πιὰ καὶ σάρκες,
παρὰ τὰ παίρνει ἡ δύναμη τῆς φλόγας καὶ τὰ λιώνει
ὅταν ἀφήσῃ πιὰ ἡ ζωὴ τὰ κόκαλά τους τ' ἀσπρα,
καὶ σάμπως δνειρὸν ἡ ψυχὴ γυρίζει ὅταν πετάξῃ.

Μόν' ζήτα γλήγορα τὸ φῶς, κι ἐδῶ ὅλα ἀφοῦ τὰ μάθησ
κατόπι στὴ γυναίκα σου γὰ τὰ χῆς νὰ δηγᾶσαι».

Τέτοιες κοιβάντες κάναμε κι ἥρθαν γυναῖκες πλῆθος,
ποὺ ἡ Περσεφόνη ἡ φοβερὴ τὶς ἔστειλε ἔκει νά ᾗθουν,
ὅλες γυναῖκες ἀρχηγῶν κι ἀρχοντοθυγατέρες.

Γύρω στὸ αἷμα σωρευτές συνάγτηκαν τὸ μαῦρο
καὶ κάθε μιὰ λογάριαζα νὰ τὴ ρωτήρω χώρια.
Κι αὐτὴ ἡ βουλὴ μοῦ φάνηκε καλύτερη πῶς ξήταν.

Τράβηξα τὸ μακρὺ σπαθὶ ἀπ' τὸ παχὺ μηρὶ μου
καὶ δὲν τὶς δέρηνα νὰ πιοῦν ὅλες μαζὶ τὸ αἷμα.

Κι ἐρχόντανε μὲ τὴ σειρὰ καὶ καθεμιά τῆς τότε
φανέρωνε τὸ γένος τῆς κι ἐγὼ ὅλες τὶς ρωτοῦσα.

Τότε εἶδα πρώτη τὴν Τυρὼ τὴν ἀρχοντοθρεμμένη,
ποὺ μοῦ λεγε πατέρα της τὸ Σαλμωνὶα πῶς εἶχε

κι ξήταν γυναίκα τοῦ Κρηθιᾶ, λεβέντη γιοῦ τοῦ Αἰόλου.

Τὸν Ἐνιπέα ἀγάπησε, τὸ θεϊκὸ ποτάμι,

ἀπ' ὅλα τ' δμορφότερο ποὺ βρέθηκαν στὸν κόσμο,

καὶ κάθε μέρα σύχναζε στὰ δροσερὰ νερά του.

210

215

220

225

230

235

240

- Καὶ τὴ μορφή του παίρνοντας ὁ Σάλευτής τοῦ κόσμου,
στοῦ ποταμοῦ τ' ἀφρότρεχου τὴν πλάγιασε τὸ στόμα. 245
 Κι ἄλικο κύμα, σὰ βουνό, καμαρωτὸ σηκώθη
κι ἔκρυψε γύρω τὸ θεῖο καὶ τὴ θυητὴ γυναικα,
κι ἔλυσε μὲς στὸν ὑπὸ τῆς τὴ ζώνη τῆς παρθένας.
 Κι ὅταν πιὰ τέλεψε ὁ θεῖος τὰ ἔργα τῆς ἀγάπης,
τότε γλυκὰ τὴ χάιδεψε καὶ τρυφερὰ τῆς εἶπε· 250
 « Χαρὰ σὲ σένα, λυγερή, γιὰ τὴ γλυκιά μου ἀγάπη.
 Κι ὅταν σιμώσῃ ἡ ὥρα σου θὰ κάμης δυὸ λεβέντες,
γιατὶ δὲν εἶναι τῶν θεῶν τὸ στρῶμα δίχως φύτρα.
 Μεγάλωσέ τα μὲ χαρὲς καὶ θρέψε τα μὲ χάδια. 255
 Καὶ τώρα σύρε σπίτι σου καὶ μὴν τὸ μαρτυρῆσης,
μόν' ξέρε το μονάχη σου πώς εἰμαι ὁ Ποσειδώνας».«
 "Ετσι εἶπε, καὶ στὴ θάλασσα βουτάει τὴν κυματούσα.
 Καὶ τὸν Πελία γέννησε καὶ τὸ Νηλέα ἐκείνη,
ποὺ βασιλιάδες ἔγιναν μὲ τοῦ Διὸς τὴ χάρη. 260
 Στὸ Βόλο τὸν πλατύδρομο καθόνταν ὁ Πελίας
πλούσιος σ' ἀρνιά. Κι ὁ δεύτερος στὴν ἀμμούδατη Πύλο.
 Μὰ κι ἄλλα ἀπόχτησε παιδιὰ ἡ βασιλογυναίκα,
μὲ τὸν Κρηθιά, τὸν Αἴσονα, τὸν Ἀμυθά, τὸ Φέρη.
 Κι εἰδα τὴν κόρη τοῦ Ἀσωποῦ, τὴν ὅμορφη Ἀντιόπη,
πόλεγε πώς κοιμήθηκε στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ Δία, 265
 κι ἔκαμε τὸν Ἀμφίονα καὶ τὸ λεβέντη Ζῆθο,
ποὺ πρῶτοι τὴν ἐφτάπορτη θεμέλιωσαν τὴ Θήβα,
 κι ἔχτισαν κάστρο δλόγυρα, γιατὶ δὲ θὰ μποροῦσαν,
 μιὰ χώρα τόσο ἀπλόχωρη, σὰν τὴν πλατιὰ τὴ Θήβα,
 νὰ τὴ φυλοῦν ἀτείχιστη κι ἀς ήταν παλικάρια 270
 Εἰδα καὶ τ' Ἀμφιτρύωνα τὸ ταίρι, τὴν Ἀλκμήνη,
 πόκαμε τὸ λιοντόψυχο κι ἀτρόμητο Ἡρακλέα,
 στὴν ἀγκαλιὰ σὰν πλάγιασε τοῦ Δία τοῦ μεγάλου.
 Κι εἰδα στερνὰ τοῦ Κρέοντα τὴν κόρη, τὴ Μεγάρη,
 ποὺ τ' Ἀμφιτρύωνα δὲ γιὸς γυναικα του τὴν πῆρε. 275
 Τοῦ Οἰδίπου δὲ μάνα πρόβαλε, δὲ ὅμορφη Ἐπικάστη,
 ποὺ πῆρε μὲ ζαβὸ τὸ νοῦ, παράνομα, τὸ γιό της,
 κι ἔκεινος τὸν πατέρα του σὰ σκότωσε τὴν πῆρε,
 κι ἀξαφνα τὰ φανέρωσε στὸν κόσμο δὲ γιὸς τοῦ Κρόνου.

- Μὲ πίκρες στὴν πολύποθη βασίλεψε τὴ Θήβα
καὶ κυβερνοῦσε ἀπὸ θεῶν κατάρα τοὺς Θηβαίους.
Κι ἐκείνη στὸν ἀγύριστο κατέβηκε τὸν "Αδη,
ἀφοῦ κρεμάστηκε ψῆλα μὲν μιὰ θηλιὰ ἀπὸ λύπη,
ἀπ' τὴ σκεπὴ τοῦ πύργου τῆς κι ἀφησε πίσω ἐκείνου
πάθη, ὅσα φέρνουν δύπειρα τῆς μάνας οἱ κατάρες." 280
- Τὴ Χλώρη εἶδα τὴν δύμορφη, ποὺ στὰ παλιὰ δὲ Νηλέας
τὴν πῆρε γιὰ τὰ κάλλη της, δίνοντας πλούσια δῶρα,
τὴν πιὸ στερνὴ τοῦ Ἀμφίωνα, τοῦ γιοῦ τοῦ Γιάσου κόρη,
ποὺ κεῖνος στὸν Ὁρχομενὸ δύμορφη βασίλεψε μὲ δόξα. 285
- Στὴν Πύλο αὐτὴ βασίλεψε κι ἔκαμε τρεῖς λεβέντες,
τὸ Νέστορα, τὸ Χρόμιο καὶ τὸν Περικλυμένη
καὶ τὴν Πηρὼ τὴ λυγερή, σ' ὅλον τὸν κόσμο θάμα,
ποὺ ταίρι τῆς τὴν ἥθελαν ἀπ' τὰ περίχωρα ὅλοι. 290
- Μὰ κι ὁ Νηλέας θά δίνε τὴν κόρη του σὲ κεῖνον,
ποὺ ἀπ' τὴ Φυλάκη^η θ' ἀρπαχνε τὰ βόδια τοῦ Ἰφίκλου,
τ' ἀμέρωτα, στριφτόποδα κι ἀνοιχτοκουτελάτα. 295
- Κι ἔνας ἀπ' ὅλους τοῦ ταξε προφήτης νὰ τ' ἀρπάξῃ,
δύμως σκληρὴ τὸν ἔδεσε κι ἀπονη ἐκεῖνον μοίρα
κι ἀκαταπόνετα δεσμὰ καὶ χωριανοὶ βουκόλοι.
- Κι ὅταν στὸ τέλος ἔφταναν οἱ μέρες μὲ τοὺς μῆνες
κι ἔκλεινε δὲ χρόνος κι ἐποχὴ ξανάρχιζε ἄλλη πίσω,
τὸν ἔλυσε κι ὁ "Ιφικλος ἀπ' τὰ δεσμὰ ἀφοῦ τοῦ πε
τί ἤταν γραφτό του κι ἡ βουλὴ γινότανε τοῦ Δία.
- Ἡ Λήδα πρόβαλε ἔπειτα, τὸ ταίρι τοῦ Τυνδάρου,
πόκαμε δυὸ λεβέντες γιούς, τὸν ἀλογοτεχνίτη 300
- τὸν Κάστορα καὶ τὸ γερδ στοὺς γρόθους Πολυδεύκη,
ποὺ ζωντανοὺς τοὺς δυὸ ἀδερφοὺς τὸ χῶμα τοὺς κρατοῦσε,
κι ὁ Δίας μὲς στὸν τάφο τους τοὺς ἔδωσε ἄλλη χάρη,
ἄλλοτε νάι ζωντανοὶ κι ἄλλοτε νὰ πεθαίνουν,
καθένας μὲ τὴ μέρα του, κι ἔχουν τιμὴ ἀθανάτων. 310
- Εἶδα τὴν Ἰφιμέδεια, τὸ ταίρι τοῦ Ἀλώα,
πόλεγε πῶς κοιμήθηκε σιμὰ στὸν Ποσειδώνα,
καὶ δυὸ παιδιὰ της ἔφερε λιγόχρονα στὸν κόσμο,
τὸν Ὅμο τὸν ισόθεο, τὸν ξακουστὸ Ἐφιάλτη,
ποὺ ταν οἱ πιὰ ψηλότεροι ἀπ' ὅσους θρέφει ἡ πλάση, 315

κι ὕστερα ἀπ' τὸν Ὀρίωνα, οἱ πιὸ δμορφοὶ στὰ κάλλη.
Ἐννιὰ χρονῶν σὺν ἔγιναν, πῆχες ἐννιὰ εἶχαν πλάτος
κι δργιές ἐννιὰ τὸ μάκρος τους ποὺ κάμανε εἶχε φτάσει
καὶ τοὺς θεούς φοβέρισαν πῶς στὰ ψηλὰ οὐράνια
τὴ λύσσα τοῦ συνταραχῆ θὰ στήσουν τοῦ πολέμου.

320

Νὰ βάλουν σοφιστήκανε τὸν Ὄλυμπο στὴν Ὁσσα,
στερνὰ τὸ Πήλιο τὸ πυκνό, στὸν οὐρανὸν νὰ φτάσουν.
Κι ἂν ζῦσσαν καὶ μεγάλωναν, θὰ τὸ χαν κατορθώσει.
Μὰ δ γιδὸς τοῦ Δία, ποὺ ἡ Λητὼ τὸν γέννησε ἡ πανώρια,
τοὺς πῆρε, πρὶν τὸ χνούδι τους ἀνθίσῃ στὰ μηλίγγια,
καὶ πρὶν φυτρώσουν τὰ πυκνὰ στὰ μάγουλά τους γένια.

325

Εἶδα τὴ Φαίδρα κι ἔπειτα τὴν Πρόκρη καὶ τοῦ Μίνου
τὴν κόρη τοῦ κακόγνωμου, τὴν δμορφὴν Ἀριάδνη,
ποὺ δ ἔχακουστὸς τὴν ἔφερε Θησέας ἀπ' τὴν Κρήτη
στὴν βλογημένη Ἀκρόπολη τῶν Αθηνῶν. Μὰ ἀκόμα
πρὶν τὴ χαρῆ, τὴ σκότωσε ἡ Ἀρτεμη στὴ Δία,
γιατὶ ἔτρεξε διόνυσος νὰ τῆς τὸ μαρτυρήσῃ.

330

Μὲ τὴν Κλυμένη πρόβαλε ἡ Μαίρα κι ἡ Ἐριφύλη,
ἡ ἄπιστη, ποὺ ἀτίμασε τὸν δυντρα τῆς γιὰ χρῆμα.
Κι ὅλες ἐγώ γιὰ νὰ τὶς πῶ καὶ νὰ τὶς ὀνομάσω
δσες γυναῖκες ἀρχηγῶν καὶ θυγατέρες εἶδα,
κι ἡ νύχτα αὐτὴ δὲ θὰ ᾄφανε, κι ὁρα νὰ κοιμηθοῦμε
εἴτε ἐδῶ πέρα ἡ στὸ γοργὸ καράβι μὲ τοὺς ναῦτες.
Κι ἐσεῖς πιά, πρῶτα δ Θεός, φροντίστε τὸ ταξίδι ».

335

“Ετοι εἶπε, κι ὅλοι ἀπόμειναν χωρὶς μιλιὰ νὰ βγάλουν.
κι ἥταν· σὰ νὰ μαγεύτηκαν μὲς στὸ ἴσκιερὸ παλάτι.
Κι ἄρχισε πρώτη νὰ μιλᾶ ἡ λευκοχέρα Ἀρήτη·
« Φαίλκες, πῶς νὰ φαίνεται σὲ σᾶς αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου
ἡ δμορφιά, τ' ἀνάστημα καὶ τὸ γερὸ μυαλό του;
Δικός μου δ ἔνος, μὰ καὶ σᾶς τιμὴ δική σας εἶναι,
γι' αὐτὸ καὶ νὰ τὸν στείλετε μὴ βιάζεστε, οὔτε δῶρα
νὰ λυπηθῆτε ποὺ σ' αὐτὸν τοῦ κάνουν τόση ἀνάρκη.
Καὶ δόξα νὰ χουν οἱ θεοί, βιός ἔχουμε περίσσο ».

340

Τότε εἶπε δ γερομαχητής Ἐγένης μὲ δυὸ λόγια,
ποὺ ἥταν δ γεροντότερος ἀπ' δλοὺς τοὺς Φαιάκους·
« Σύμφωνα μὲ τὴ γνώμη μας, ἀδέρφια, κι ὅπως πρέπει,

345

ή γνωστικιά βασίλισσα μιλᾶ κι ὅλοι ν' ἀκοῦστε.

Μὰ δ λόγος, δπως κι ἡ δουλειά, στὸ χέρι εἰναι τ' Ἀλκίνου ».

Τότε δὲ Ἀλκίνος τ' ἀπαντᾶ κι ἔτσι εἶπε δυό του λόγια·

« Θὰ γίνη δὲ λόγος σας αὐτὸς ἀν τύχη ἐγώ νὰ ζήσω

355

σὰ βασιλιάς στοὺς Φαιάκες τοὺς θαλασσοθρεμένους.

Κι ὁ ξένος δσο κι ἀν ποθῇ νὰ φτάσῃ στὴν πατρίδα,
ώς αὔριο ἀς κάνη ὑπομονή, τὰ δῶρα νὰ συνάξω.

Κι δσο γιὰ τὸ ταξίδι του, οἱ ἄντρες θὰ φροντίσουν,

ὅλοι καὶ πρῶτα πρῶτα ἐγώ, ποὺ μὲς στὸν τόπο ὁρίζω ». 360

Τότε ἔτσι κι δὲ πολύσοφος τ' ἀπάντησε δὲ Δυσσέας·

« Ἀφέντη Ἀλκίνο, βασιλιά κι ἀπ' ὅλους παινεμένε,

κι ἀνίσως χρόνο δλάκερο μοῦ λέγατε νὰ μείνω

καὶ νὰ μὲ στείλετε ἔπειτα μὲ τ' ἀκριβά σας δῶρα,

ἄλλο δὲ θά 'Θελα κι ἐγώ καὶ πιὸ δρελός μου θά 'ναι

365

νὰ φτάσω, μὲ τὰ χέρια μου γεμάτα, στὴν πατρίδα.

Τότε ἔτσι πιὸ καλόδεχτος, πιὸ τιμημένος θά 'μαι

ἀπ' ὅλους δσοι θά μὲ ἰδοῦν στὸ Θιάκι νὰ γυρίσω ».

Τότε ἔτσι πάλε ἀπάντησε δὲ σεβαστὸς Ἀλκίνος.

« Ὁταν, Δυσσέα, σὲ δῆ κανεὶς στὸ πρόσωπο, δὲ δείχνεις

370

γιὰ ψεύτης καὶ ξελογιαστής, ἀπ' δσους θρέψει δὲ κόσμος

χιλιάδες, μὲς στὰ πέρατα τῆς γῆς, παντοῦ σπαρμένους,

ποὺ πλέκουν τέτοια ψέματα, ποὺ δὲν τὰ βάζει δὲ νοῦς σου.

Μὰ ἐσύ ἔχεις χάρη δταν μιλᾶς κι εὐγενικοὺς τοὺς τρόπους

375

καὶ σὰν καλὸς τραγουδιστής τὰ ίστόρησες μὲ τέχνη

τῶν Ἀχαιῶν τὰ βάσανα καὶ τὰ δικά σου πάθια.

Μόν' ἔλα ξήγα μου κι αὐτό καὶ τὴν ἀλήθεια πές μου,

κανένα ἀν εἰδες σύντροφο, ἀπ' δσους μὲς στὴν Τροία

μαζί σου πολεμήσανε κι ἔκει τὸ χάρο βρῆκαν.

Μεγάλη δὲ νύχτα, ἀτέλειωτη, κι ὥρα δὲν εἰναι ἀκόμα

380

νὰ πᾶμε νὰ πλαγιάσουμε. Μόν' λέγε μου ν' ἀκούσω

τὶς θαυμαστές αὐτὲς δουλειές. Μποροῦσα νὰ βαστάξω

δσο νὰ φέξη, ἀν ηθελεις νὰ λές τὰ βάσανά σου ».

Τότε ἔτσι κι δὲ πολύθουλος τ' ἀπάντησε δὲ Δυσσέας·

« Ἀλκίνο, ἀφέντη λατρευτὲ κι ἀπ' ὅλους παινεμένε,

385

τὸ κάθε τι στὴν ὥρα του κι δὲ πόνος κι ἡ κουβέντα.

Κι ἀκόμα ἀν θέλης βάσανα ν' ἀκούσης πιὸ μεγάλα,

μπορῶ κι αὐτὰ νὰ σοῦ τὰ πᾶν, τὰ πάθια ἄλλων συντρόφων,
ποὺ γλίτωσαν ἀπ' τὴ σφαγὴ στὸν πόλεμο τῆς Τροίας,
καὶ χάθηκαν στὸ γυρισμὸν ἀπὸ ἀπιστες γυναικες.

Σὰ σκόρπισε δλες τὶς ψυχὲς ἡ θέισσα Περσεφόνη,
τῶν γυναικῶν, ἥρθε ἡ ψυχὴ τοῦ βασιλιᾶ Ἀγαμέμνου
θλιψμένη καὶ τριγύρω τῆς συνάχτηκαν οἱ ἄλλες
ὅσες μαζί του χάθηκαν στοῦ Αἰγίσθου τὸ παλάτι.

Καὶ στὴ στιγμὴ μὲ γνώρισε αἷμα σὰν ἥπιε μαῦρο.
«Εκλαψε τότε μὲ λυγμοὺς καὶ δάκρυα τοῦ κυλοῦσαν
καὶ σήκωνε τὰ χέρια του ποθώντας νὰ μὲ φτάσῃ.

«Ομως δὲν ἦταν σταθερὰ τὰ νεῦρα του σὰν πρῶτα,
μήτε εἶχανε πιὰ δύναμη τὰ λυγερά του μέλη.

Κι ὅπως τὸν εἶδα, δάκρυσα καὶ μάτωσε ἡ καρδιά μου
κι ἔτσι μὲ λόγια πεταχτὰ τοῦ μίλησα θλιψμένος.

«Τ' Ἀτρέα ἔακουσμένε γιέ, πρωτάρχοντα Ἀγαμέμνο,
ποιά μοίρα νὰ σὲ δάμασε τοῦ ἀξύπνητου θανάτου;

Μὴ σ' ἐπνιές μὲ τὰ γοργὰ καράβια ὁ Ποσειδώνας
σηκώνοντας ἀνίκητων ἀνέμων ἄγρια μπόρα ;

Μήπως σὲ σκότωσαν ὀχτροὶ μὲς στῆς στεριάς τὶς ἄκρες,
βόδια κι ἀρνιὰ σὰν ἀρπαχνες ἀπ' ὅμορφα κοπάδια.

ἢ πολεμοῦσες, κάστρο τους νὰ πάρης καὶ γυναικες : »

«Ἐτσι εἶπα, καὶ μ' ἀπάντησε μὲ δυό του λόγια ἀμέσως:
«Γιὲ τοῦ Λαέρτη, θεῖκὲ πολύτεχνε Δυσσέα,

δὲ μ' ἐπνιές μὲ τὰ γοργὰ καράβια ὁ Ποσειδώνας,
σηκώνοντας ἀδάμαστων ἀνέμων ἄγρια μπόρα,

μήτε μὲ χάλασσαν ὀχτροὶ μὲς στῆς στεριάς τὶς ἄκρες.

«Ο Αἴγισθος μοῦ ἐτοίμασε τὸ χάρο, μὲ τὴ σκύλα
γυναικά μου. Μὲ κάλεσε στὸ σπίτι του νὰ φᾶμε,

καὶ μ' ἐσφαξε, ὅπως στὸ παχὺν σφάζει κανεὶς τὸ βόδι.

Μὲ τέτοιο θάνατο σκληρὸ μοῦ πῆρε τὴ ζωὴ μου,
κι ἐσφαξε γύρω μου διπλαχνα κι ὅλους μει τοὺς ἀνθρώπους,
ῶς σφάζουν σ' ἀρχοντόσπιτο τ' ἀσπρόδοντα γουρούνια,

σὲ γάμο, σὲ ξεφάντωση, σ' ἐπίσημο τραπέζι.

Θὰ βρέθηκες στὸ σκοτωμὸ πολλῶν ὡς τώρα ἀνθρώπων,

ποὺ πέσανε παράμεροι, σὲ λυσσασμένη μάχη.

«Ομως ἐκεῖνα ἀν τὰ βλεπες, θὰ μάτωνε ἡ καρδιά σου,

- πῶς στὰ κρονητηρια δόλόγυρα, στ' ἀσήκωτα τραπέζια,
μᾶς ἔξαπλωσαν καὶ κάτω ἡ γῆς ἄχνιζε ἀπὸ τὸ αἷμα. 425
κι ἔφριξα στὰ ξεφωνητὰ τῆς κόρης τοῦ Πριάμου
Κασσάντρας, ποὺ τὴ σκότωσε καντά μου ἡ Κλυταιμνήστρα,
κι ἐγώ τὰ χέρια σήκωνα στὸ ψυχομαχητό μου
νὰ πιάσω τὸ μαχαίρι της, μὰ δύναμη δὲν εῖχαν.
- Μ' ἔφησε ἡ σκύλα κι ἔψυγε, μήτε ἡ καρδιά της εἶπε
τὰ μάτια καὶ τὸ στόμα μου νὰ τὰ νεκροσφαλήσῃ. 430
"Ἐτσι ἄλλο πιὸ ἄπονο θεριὸ δὲν ἔχει ἀπ' τὴ γυναίκα,
ποὺ τέτοιο βάλη στὴν ψυχὴ κακούργημα νὰ κάμη.
Τί ἄτιμη ποὺ σκέφτηκε δουλειὰ κι ἔκεινη ὥστόσο
νὰ καταντήσῃ φόνισσα στὸν ἔδιο της τὸν ἄντρα. 435
Κι ἐγώ ἔλεγα καλόδεχτος στοὺς δούλους, στὰ παιδιά μου
πῶς θὰ γυρίσω σπίτι μου. "Ομως αὐτὴ ἡ κακούργη
καὶ τὸν ἀτό της ντρόπιασε καὶ τὶς γυναῖκες ὅλες
ὅσες στὸν κόσμο γεννήθιοῦν, καλόγνωμες κι ἀς εἰναι».
- Εἶπε, κι ἐγώ τ' ἀπάντησα μὲ λόγια λυπημένα: 440
«Ἄχ, ἀπαρχῆς κατάτρεξε ὁ βροντολάλος Δίας
γιὰ γυναικῶν φερσίματα τὴ γενεὰ τ' Ἀτρέα.
Γιὰ τὴν Ἐλένη φτύσαμε φαρμάκια ἐμεῖς, κι ἐσένα
ἡ Κλυταιμνήστρα σοῦ 'σκαβε, σὰν ἔλειπες, τὸ λάκκο».
- Εἶπα, κι εὐτὺς μ' ἀπάντησε μὲ πεταχτά του λόγια: 445
Γι' αὐτὸ ποτέ σου μὴ σταθῆς καλὸς πιὰ σὲ γυναίκα,
μήτε νὰ τῆς ἐμπιστευτῆς τὸ μυστικὸ ποὺ ξέρεις,
μόν' ἄλλα πάντα νὰ τῆς λές κι ἄλλα στὸ νοῦ νὰ κρύβης.
Μὰ ἐσύ, Δυσσέα, ἀπὸ σφαγὴ γυναίκας δὲ φοβᾶσαι,
γιατὶ εἶναι φρόνιμη πολὺ κι ἔχει καλὴ τὴ γνώμη, 450
ἡ Πηνελόπη, ἡ γνωστικὰ τοῦ Ἰκαρίου ἡ κόρη.
Νιόπαντρη τὴν ἀφήσαμε σὰν πήγαμε στῆς Τροίας
τὸν πόλεμο καὶ στὸ βυζὶ μωρὸ παιδὶ τὸ γιό σου.
Μὰ τώρα θὰ μεγάλωσε, θά 'γινε παλικάρι.
- Καλότυχο, ὁ πατέρας του θὰ τὸ χαρῆ ὅταν φτάσῃ,
κι ἐκεῖνο τὸν πατέρα του μ' ἀγάπη θ' ἀγκαλιάσῃ. 455
Μὰ μήτε τὸ παιδί μου ἐγώ δὲ μ' ἔφησε ἡ δική μου
νὰ τὸ χορτάσω καὶ πιὸ πρὶν μὲ σκότωσε κι ἐμένα.
Κι ἔνα ἄλλο τώρα θὰ σου πῶ καὶ βάλ' το μὲς στὸ νοῦ σου.

- Κρυφά κι ὅχι δόλοφάνερα ν' ἀράξης τὸ καράβι
στὸ Θιάκι. Γιατὶ πίστη πιὰ δὲν ἔχουν οἱ γυναικες.
Μόν' ἔλα ξήγα μου κι αὐτὸ καὶ τὴν ἀλήθεια πές μου,
γιὰ τὸ παιδί μου σὺν ἀκουσεσ πώς κάπου μεγαλώνει,
ἄν εἰναι στὸν Ὁρχομενὸ ἢ στὴ δροσάτη Πύλο,
ἢ καὶ στὴ Σπάρτη τὴν πλατιὰ κοντὰ μὲ τὸ Μενέλαο. 460
- Γιατὶ, ὅχι, ἡ γῇ δὲ σκέπασε τὸν ἀκριβό μου Ὁρέστη».
- «Ἐτσι εἶπε καὶ τ' ἀπάντησα κι ἐγὼ μὲ δυό μου λόγια:
«Τί μὲ ρωτᾶς, τ' Ἀτρέα γιέ; Ζῆ, πέθανε, δὲν ξέρω.
Κι εἰναι κακὸ τὰ λόγια μας νὰ λέμε στὸν ἀέρα».
- Τέτοιες κουβέντες λυπηρές μιλούσαμε κι οἱ δυό μας
καὶ στέκαμε περίλυποι στὰ δάκρυα βουτημένοι. 470
- «Ἡρθε κατόπι κι ἡ ψυχὴ τοῦ ξακουστοῦ Ἀχιλλέα
μὲ τοῦ Πατρόκλου τὴν ψυχὴ καὶ τοῦ ἄψεγου Ἀντιλόγου
καὶ τοῦ μεγάλου τοῦ Αἴλαντα, ποὺ στὴ μορφή, στὸ σῶμα,
περνοῦσε κάθε Δαναό, μετὰ ἀπ' τὸν Ἀχιλλέα. 475
- Εὔτυς μὲ γνώρισε ἡ ψυχὴ τοῦ φτερωτοῦ Ἀχιλλέα
κι ἔτσι θρηνώντας μοῦ λέγε μὲ φτερωμένα λόγια:
«Γιὲ τοῦ Λαέρτη, θεϊκέ, πολύτεχνε Δυσσέα,
καημένε, τί θὰ σοφιστῆς ἀκόμα πιὸ μεγάλο! 480
- Πῶς βάσταξες νὰ κατεβῆς στὸν "Αδη, ὅπου γυρίζουν
οἱ πεθαμένοι ἀνάισθητοι, θυνητῶν νεκρῶν εἰκόνες;"
Ἐπει, κι ἐγὼ τ' ἀπάντησα μὲ πεταχτά μου λόγια:
«Ὦ φίλε, τοῦ Πηλέα γιέ, τῶν Ἀχαιῶν καμάρι,
ἡρθα ἀπ' ἀνάγκη τὴ βουλὴ τοῦ Τειρεσία νὰ μάθω
καὶ πῶς θὰ φτάσω νὰ μοῦ πῆ στὸ βραχωμένο Θιάκι. 485
- Κοντὰ σὲ χῶμα ἐλληνικὸ δὲν πῆγα ἀκόμα ὡς τώρα,
μήτε καὶ στὴν πατρίδα μου κι ὅλο καημοὶ μὲ δέρνουν.
Μὰ σὰν κι ἐσένα ἄλλος θυνητὸς δὲ βρέθηκε, Ἀχιλλέα,
στὸν κόσμο πιὸ καλότυχος, μήτε ποτὲ θὰ γίνη.
- Γιατὶ δταν ζοῦσες, σὰ θεὸ τιμούσαμε οἱ Ἀργίτες,
καὶ τώρα πάλε στοὺς νεκροὺς μεγάλη δύναμη ἔχεις. 490
- Γι' αὐτό, Ἀχιλλέα, μὴ χολιᾶς πώς εἶσαι πεθαμένος».
- Ἐπία, κι εὐτὺς μ' ἀπάντησε μὲ λυπημένα λόγια:
«Δυσσέα, γιὰ τὸ θάνατο μὴ μὲ παρηγορήσης.
Θά 'θελα νά μαι χωρικὸς καὶ νὰ ξενοδουλεύω 495

σὲ ἀφέντη δίχως κτήματα, πού 'ναι τὸ βιός του λίγο,
παρὰ νὰ βασιλεύω ἐδῶ στοὺς πεθαμένους ὅλους.

Μόν' ἔλα τώρα νὰ μοῦ πῆς γιὰ τὸ λεβέντη γιό μου,
στὴ μάχη ἀν πρῶτος χύνεται ἢ πίσω κοντοστέκει.
Πές μου καὶ γιὰ τὸν ξακουστὸ πατέρα μου δ, τι ξέρεις,
στοὺς Μυρμιδόνες βασιλιάς ἀνίσως εἶναι ἀκόμα,
ἢ πιὰ δὲν τὸν ψηφᾶ κανεὶς στὴ Φθία καὶ στὴν Ἐλλάδα,
γιατὶ τὸν καταπόνεσαν τὰ γηρατεὶὰ τὰ μαῦρα.

Α, καὶ βοηθός του νά 'φτανα κάτω ἀπ' τὸ φῶς τοῦ ἥλιου,
τέτοιος ὡς ἡμουν μιὰ φορὰ μὲς στὴν πλατιὰ τὴν Τροία,
ποὺ παλικάρια θέριζα τοὺς Ἀχαιοὺς βοηθώντας!
Νά 'φτανα τέτοιος μιὰ στιγμὴ στὸ πατρικό μου σπίτι,
θὰ τρέμανε ὅλοι σύσσωμοι τ' ἀνίκητά μου χέρια,
ὅσοι τὸ γέρο τυραγνοῦν καὶ τὴν ἀρχὴ τοῦ ἀρπάζουν».

Εἰπε, κι εὐτὺς τ' ἀπάντησα κι ἐγὼ μὲ δυό μου λόγια.
«Τίποτε γιὰ τὸ γέρο σου Πηλέα ἐγὼ δὲν ξέρω,
μὰ γιὰ τὸ Νεοπτόλεμο, τ' ἀγαπητὸ παιδί σου,
τὴν πᾶσα ἀλήθεια θὰ σοῦ πῶ, καθὼς κι ἐσύ τ' ὁρίζεις.
Ο Ἰδιος μ' ἔνα ισόμετρο καράβι μου ἀπ' τὴ Σκύρο
τὸν ἔφερα στοὺς Ἀχαιοὺς τοὺς πολεμοθρεμμένους.

Κι ὅταν γινόντανε βούλη στὸ κάστρο ἐμπρὸς τῆς Τροίας,
πρῶτος μιλούσε πάντα αὐτός, μήτε ἔσφαλλε στὸ λόγο.
Μονάχα ὁ Νέστορας κι ἐγὼ θαρρῶ πῶς τὸν περνοῦσα.
Κι ὅταν τὰ δπλα ἀστράφτανε στὸν Τρωικὸ τὸν κάμπο,
πίσω δὲν ἔστεκε ποτὲ στὰ τάγματα ἢ στοὺς λόχους,
μόν' πάντα ἐμπρὸς χυνότανε, ἀφταστος στὴν ὄρμή του,
καὶ θέριζε ἀπειρους ὀχτρούς μὲς στὴ φωτιὰ τῆς μάχης.
Κι ὅλους ἐγὼ ποῦ νὰ τοὺς πῶ καὶ νὰ τοὺς ὀνομάσω,
ὅσους διγίός σου σκότωσε, βοηθώντας τοὺς Ἀργίτες.

φτάνει ποὺ τὸν Εὔρυπυλο, γιὸς ἥρωα τοῦ Τηλέφου,
μὲ τὸ σπαθὶ τὸν πέρασε κι ἄλλους μ' αὐτὸν Κητιῶτες,
ποὺ γράφτηκαν στὸ τάγμα του γιὰ δῶρα ἀπὸ γυναικία.
Αὐτὸν μετὰ ἀπ' τὸ Μέμνονα, τὸν πιὸ λεβέντη ποὺ εἶδα.
Καὶ στ' ἀλογο ὅταν μπήκαμε τῶν Ἀχαιῶν οἱ πρῶτοι,
ποὺ τό 'χε φτιάσει δ 'Επειός,—κι ἐγὼ ὅλη τὴ φροντίδα
εἴχα ν' ἀνοίγω ἢ νὰ σφαλῶ τὴ στεριωμένη κρύφτρα—

500

505

510

515

520

525

530

τότε ὅλοι οἱ ἄλλοι ὁπλαρχηγοὶ τῶν Δαναῶν κι οἱ πρῶτοι,
τὰ μάτια τους σφουγγούσανε καὶ τρέμανε ἀπ' τὸ φόβο.

"Ομως τοῦ γιοῦ σου ἐγώ ποτὲ δὲν εἶδα νὰ χλωμιάσῃ
ἡ ὄψη του ἡ ροδόθωρη, γιατὶ δάκρυο νὰ σφουγγίσῃ, 535

μὰ ἀπ' τ' ἀλογο νὰ πεταχτῇ μοῦ τὸ ζητοῦσε χάρη
κι' ὅλο τὴ κούφτα τοῦ σπαθιοῦ καὶ τὸ βαρὺ κοντάρι
ψηλάφαε, τὴν καταστροφὴ τῆς Τροίας μελετώντας.

Καὶ τοῦ Πριάμου τὸ ψηλὸ σὰν πήραμε τὸ κάστρο,
γύρισε πίσω ἀλάβωτος στὸ μαύρο του καράβι 540
μὲ δόξα καὶ μὲ λάφυρα, δίχως ἀπὸ κοντάρι
νὰ χτυπηθῇ κι ἀπὸ κοντὰ καμιὰ πληγὴ νὰ πάρῃ,
ώς γίνεται στὸν πόλεμο, ποὺ χάρη ἔκει δὲν ἔχει ».

Ἐίπα, καὶ γύρνας ἡ ψυχὴ τοῦ φτερωτοῦ Ἀχιλλέα
μὲ δρασκελιές θεόρατες στ' ἀσφόδελὸ λιβάδι, 545
χαρὰ γεμάτη, πόλεγα τὸ γιό του παλικάρι.

Στέκανε οἱ ἄλλες οἱ ψυχὲς ἔκει τῶν πεθαμένων
περίλυπες, καὶ καθεμιὰ τὸν πόνο της ρωτοῦσε.

Μόνη τοῦ Αἴαντα ἡ ψυχὴ, τοῦ γιοῦ τοῦ Τελαμώνα,
στεκόντανε παράμερα χολιώντας γιὰ τὴ νίκη 550
ποὺ στὰ καράβια κέρδισα μαζί του πολεμώντας

γιὰ τ' Ἀχιλλέα τ' ἄρματα ποὺ 'χε βαλμένα ἡ Θέτη,
κι ἔκριναν τὰ Τρωάποντα κι ἡ Ἀθηνᾶ ἡ Παλλάδα.

Μὰ τέτοιο ἀγώνα ἀς ἤτανε ποτὲ νὰ μὴν κερδίσω.
Γιατὶ γιὰ κεῖνα ἡ μαύρη γῆς σκέπασε τέτοιον ἄντρα,
τὸν Αἴαντα, ποὺ στὸ σπαθὶ καὶ στὸ κορμὶ περνοῦσε
ὅλους τοὺς ἄλλους Δαναούς μετὰ ἀπ' τὸν Ἀχιλλέα. 555

Μὰ ἐγὼ μὲ λόγια μαλακὰ τοῦ μίλησα καὶ τοῦ 'πα.
«Αἴαντα, τοῦ λιοντόκαρδου τοῦ Τελαμώνα θρέμμα,
μήτε νεκρὸς τὸ πάθος σου δὲν ξέχασες, ποὺ μοῦ 'χεις
γι' αὐτὰ τὰ ἔρματα, ποὺ τὰ 'βγαλε στὴ μέση
γιὰ συμφορὰ τῶν Ἀχαιῶν μεγάλη δ γιὸς τοῦ Κρόνου,
ποὺ τέτοιο κάστρο χάσαμε κι ὅλοι σὲ κλαῖμε πάντα
ποὺ πέθανες, ώς κλάψαμε καὶ τὸ γοργὸ Ἀχιλλέα.

"Ομως δὲ φταίει ἄλλος κανείς, μόνο δ μεγάλος Δίας,
ποὺ τὸ στρατὸ κατάτρεξε τῶν Ἀχαιῶν περίσσια
καὶ σ' ἔριξε στὴ μαύρη γῆ. Μόν' ἔλα, βασιλιά μου,

νὰ μιληθοῦμε, δάμασε τὸ πάθος τῆς καρδιᾶς σου».

Εἶπα, μὰ δὲ μ' ἀπάντησε, καὶ στὸ πηχὺ τὸ σκοτάδι
ροβόλησε μὲ τὶς ψυχὲς τῶν ἄλλων πεθαμένων.

Τότε θὰ μοῦ μιλοῦσε αὐτὸς κι ἡς ἦταν θυμωμένος,
μὰ μοῦ λαχτάρας ἡ καρδιὰ στὰ τρυφερά μου στήθια
νὰ ἰδῶ τριγύρω τὶς ψυχὲς τῶν ἄλλων πεθαμένων.

Τὸ Μίνω τότε γνώρισα, γιὸ ξακουστὸ τοῦ Δία,
σκηπτρὸ στὸ χέρι νὰ κρατᾶ καὶ τοὺς νεκροὺς νὰ κρίνῃ,
κι ἐκεῖνοι γύρω στὸν κριτὴ τὸ δίκιο τους ζητοῦσαν,
ἄλλοι ὅρθιοι κι ἄλλοι καθιεστοὶ μὲς στὸν πλατύπυλό "Αδη".

"Ἐπειτα τὸν Ὁρίωνα ἐκεὶ εἶδα τὸν πελώριο
ποὺ σαλαγοῦσε τὰ θεριὰ στ' ἀσφοδελὸ λιβάδι,
ὅσα στ' ἀπάτητα βουνά τὰ ἔχε σκοτώσει ὁ Ἄδης,
κι ἔνα ματσούκι χάλκινο πάντα ἀσπαστὸ βαστοῦσε.

Τὸν Τίτυο, τῆς Γῆς τὸ γιὸ τῆς δοξασμένης εἶδα,
ἐννιὰ νὰ πιάνη στρέψματα στὸ χῶμα ξαπλωμένος
καὶ δυὸ καρτάλια δίπλα του τοῦ 'τρωγαν τὸ συκώτι
τὰ σωθικά του ψάχγοντας, μήτε ἔβρισκε βοήθεια,
γιατὶ εἶχε ἀπλώσει στὴ Λητώ, τοῦ Δία τὴ συγκοιμήτρα,
γιὰ τὴν Πυθὼ δταν πήγαινε, τὸ Πανοπιὸ περνώντας.

Τότε εἶδα καὶ τὸν Τάνταλο πικρὰ νὰ τυραγνύεται
σὲ λίμνη ὁρθὸς καὶ τὸ νερὸ στὰ γένια του χτυποῦσε,
καὶ διψασμένος στέκενταν κι οὕτε νὰ πιῇ μποροῦσε.
γιατί, σὰν ἔσκυβε νὰ πιῇ μὲ μιὰ λαχτάρα ὁ γέρος,
ἔφευγε ἀμέσως τὸ νερὸ κι ἡ γῆ τ' ἀναρουφοῦσε
καὶ μαύρη κάτω φαίνονταν στὰ πόδια του φριγμένη.
Δέντρα ψηλὰ ἀπὸ πάνω του κρεμοῦσαν τὸν καρπό τους,
δροσάτες ἀχλαδίες, ροδιές, μηλιές γεμάτες μῆλα,
συκιές γλυκόκαρπες κι ἐλιές ἀπάνω στὸν καρπό τους,
κι δταν ὁ γέρος ἔκανε τὰ χέρια του ν' ἀπλώσῃ,
μὲς στὰ ἴσκιερὰ τὰ σύγνεφα τὰ ψήλωνε ὁ ἀέρας.

'Ἐκεῖ εἶδα καὶ τὸ Σίσυφο σ' ἔνα μεγάλο ἀγώνα,
βράχο πελώριο νὰ βαστᾶ στὰ δυὸ γερά του χέρια.
Χέρια καὶ πόδια στύλωνε στὴ γῆ γιὰ νὰ τὸν σπρώξῃ
σὲ μιὰ κορφή. Κι δτι ἔμελλε στὴν ἄκρη της νὰ φτάσῃ,
ἔστρεψε πίσω ὁρμητικὰ τότε ὁ πελώριος βράχος

570

575

580

585

590

595

600

καὶ κάτω πάλε στὰ ριζὰ κατρακυλοῦσε ὁ ἔρμος.

Πάλε ξανὰ ἀγωνίζονταν νὰ τὸν γυρίση πίσω
κι ἔτρεχε ὁ ἔδρος κι ἄγγιζε τὸ χῶμα ἡ κεφαλή του.

Τότε εἶδα καὶ τὸ φάντασμα τοῦ ξακουστοῦ Ἡρακλέα,
ποὺ χαίρεται μὲς στ' ἀγαθὰ μὲ τοὺς οὐράνιους ὅλους
κι ἀπόχτησε γυναικά του τὴν κρουσταλλόποδη "Ηβη,
κόρη τῆς χρυσοσάνταλης τῆς" Ἡρας καὶ τοῦ Δία.

Γύρω του ἀχοῦσαν οἱ νεκροὶ σὰν τὰ πουλιά, ποὺ ὀλοῦθε
πετοῦν περίτρομα. Κι αὐτός, σὰν τὸ θολὸ σκοτάδι,
κρατοῦσε τὸ δοξάρι του γεμάτο μὲ σαΐτα
κι ἄγρια θωροῦσε, δείχνοντας πώς θέλει νὰ τὸ ρίζη.

Γύρω στὰ στήθια φοβερὸ χρυσὸ λουρὶ φοροῦσε,
ἀπάνω μὲ παράδοξες εἰκόνες σκαλισμένο,
ἀρκοῦδες, ἀγριογούρουνα, σπιθόβιολα λιοντάρια,
μάχες, πολέμους, σκοτωμούς, φόνους ἀντρειωμένων.

"Ἐτσι ἀλλο δὲ ματάκαμε μήτε θὰ ξαναφτιάσῃ,
ὅποιος σ' ἐκεῖνο τὸ λουρὶ τὴν τέχνη του είχε βάλει.
Μὲ γνώρισε, ὅπως ἔστρεψε τὰ μάτια του καὶ μ' εἶδε

κι ἔτσι θρηγώντας μοῦ λεγε μὲ λυπημένα λόγια:
«Γιὲ τοῦ Λαέρτη, θεϊκέ, πολύτεχνε Δυσσέα,

ἄ, δύστυχε, καὶ σὺ ἀκλουθᾶς τὴν ἀπονη σου μοίρα,
ποὺ αὐτὴ κι ἐμένα μ' ἔφερνε κάτω ἀπ' τὸ φῶς τοῦ ἥλιου.

Μεγάλες εἶδα συμφορές, κι ἀς ήμουν γιὸς τοῦ Δία,
γιατὶ σ' ἀφέντη δούλευα πολὺ κατώτερό μου
καὶ μοῦ βαζε τοὺς πιὸ σκληροὺς ἀγῶνες νὰ τελέψω.

Μ' ἔστειλε μιὰ φορὰ κι ἐδῶ τὸ σκύλο νὰ τοῦ φέρω,
γιατὶ δὲ βρήκε πιὸ βαρὺ νὰ μοῦ προστάξῃ ἀγώνα.

Μὰ ἐγὼ τοῦ τὸν ἀνέβασα, τὸν ἔβγαλα ἀπ' τὸν "Αδη,
καθώς μ' δδήγησε ὁ 'Ερμῆς κι ἡ 'Αθηνᾶ ἡ Παλλάδα».

"Ἐτσι εἶπε κι ἔφυγε ἔπειτα μὲς στὸ βαθὺ τὸν "Αδη
κι ἐμεινα ἀσάλευτος ἐγώ, μὴν ἔρθη καρτερώντας
ἄλλος κανεὶς ὀπλαρχηγὸς ποὺ ἔχανε πρὶν πεθάνη.

Θά 'βλεπα ἐκεῖ τοὺς πιὸ παλιοὺς τοὺς ἥρωες ποὺ ποθοῦσα,
τῶν ἀθανάτων τοὺς δυὸ γιοὺς Θησέα καὶ Περίθο,
μὰ πρῶτα ἐκεῖ συνάζονταν φάρες νεκρῶν χιλιάδες

μ' ἔνα μεγάλο ἀλαλαγμό, ποὺ κέρωσα ἀπ' τὸ φόβο,

τρέμοντας μήπως τῆς Γοργῶς, τοῦ φοβεροῦ τεράτου,
τὴν κεφαλὴν ἀπ' τὰ Τάρταρα μοῦ στείλη ἡ Περσεφόνη.
Τράβηξα ἀμέσως στὸ γοργὸν καράβι καὶ τοὺς ναῦτες
πρόσταξα ἀπάνω ν' ἀνεβοῦν καὶ τὰ σκοινιά νὰ λύσουν.
Κι ἐκεῖνοι ἀμέσως πήδησαν καὶ κάθισαν στοὺς μπάγκους.
Στὰ κύματα τοῦ Ὡκεανοῦ κυλοῦσε τὸ καράβι
μὲ τὰ κουπιά του στὴν ἀρχή, στερνὰ μὲ πρύμο ἀγέρι.

640
645

Μ

Σὰν ἀφησε τὸν Ὡκεανὸν τὸ γλήγορο καράβι,
κι ἥρθε ἀνοιχτὰ στὰ κύματα τοῦ ἀπλόδρομου πελάγου
καὶ στῆς Αἰαίας τὸ νησί, ὅπου εἶναι τῆς Αὔγούλας
τὸ σπίτι κι ὁ χορότοπος κι ὅπου ἀνατέλλει ὁ "Ηλιος,
σύραμε ἐκεῖ σὰν πήγαμε στὴν ἄμμο τὸ καράβι,
κι ὅξω πηδήσαμε κι ἀμεῖς στῆς θάλασσας τὴν ἄκρη
καὶ λίγο κοιμηθήκαμε προσμένοντας νὰ φέξῃ.

Σὰν ἥρθε ἡ ροδοδάχτυλη νυχτοθρεμμένη Αὔγούλα,
τότε συντρόφους ἔστειλα στῆς Κίρκης τὸ παλάτι,
τοῦ μακαρίτη Ἐλπήνορα νὰ φέρουν τὸ κουφάρι.
Κόψανε ἀμέσως κούτσουρα, ἄκρη ἄκρη στ' ἀκρογιάλι,
τὸν θάψαμε περίλυποι, χύνοντας δάκρυα μαῦρα.
Κι ἀφοῦ πιὰ κάηκε ὁ νεκρὸς μὲ τὴν ἀρματωσιά του,
μνημούρι ἐκεῖ τοῦ χτίσαμε κι ὑψώσαμε μιὰ στήλη,
κι ἵσιο κουπὶ τοῦ μπήξαμε κατάκορφα στὸν τάφο.

"Ετσι ὅλα τὰ βολέψαμε. Μὰ τῆς σεβάσμιας Κίρκης
μᾶς πῆρε ἀμέσως ἡ ματιά πώς ἥρθαμε ἀπ' τὸν "Αδη,
κι ἥρθε τρεχάτη, μ' δλες τῆς τὶς χάρες στολισμένη.
Κι οἱ παρακόρες ἔφτασαν μαζί της, κουβαλώντας
ψωμιά καὶ κόκκινο κρασί καὶ κρέατα περίσσια.
Στὴ μέση ἡ σεβαστὴ θεά στάθηκε τότε κι εἶπε:
«Κακότυχοι, ποὺς ζωντανοὶ βρεθήκατε στὸν "Αδη,
δίταφοι, ἐνῶ δλοι μιὰ φορὰ στὸν κόσμο αὐτὸν πεθαίνουν.
Μόν' ἔλα, φάτε μιὰ μπουκιά καὶ πίνετε δλη μέρα,
καὶ μὲ τὰ ξημερώματα κινᾶτε γιὰ ταξίδι.
Τὸ δρόμο θὰ σᾶς δείξω ἐγὼ καὶ θὰ σᾶς ὀδηγήσω,

5
10
15
20
25

μήπως καμιά πολύπικρη σᾶς λάχη μπλεξοσύνη
η στή στεριά ή στή θάλασσα καὶ συμφορὲς σᾶς φέρῃ ».

“Ετοι εἶπε, καὶ κατάπεισε τὴν ἀφοβὴν ψυχὴν μας.
Τότε ὅλη μέρα τρώγαμε, ὅσο νὰ πέσῃ ὁ ἥλιος,
κρέατα ἀπ’ ὅλα πληθερὰ καὶ πίναμε μοσχάτο.
Κι ὁ ἥλιος σὰ βασίλεψε καὶ πῆρε τὸ σκοτάδι,
τότε ὅλοι κοιμηθήκανε κοντὰ στὰ παλαιμάρια,
κι αὐτὴ ἀπ’ τὸ χέρι μ’ ἔπιασε κι ὀλάργα ἀπ’ τοὺς συντρόφους
μὲ κάθισε καὶ στρίμωνε κοντά μου καὶ ρωτοῦσε,
κι ἐγὼ ὅλα τῆς τὰ ἴστόρησα μὲ τάξη κι δπως ἤταν.
Κι ἔπειτα ἡ Κίρκη ἡ σεβαστὴ μὲ δύο της λόγια μοῦ ’πε·
« “Ετοι ὅλα αὐτὰ τελέψανε, μόν’ ἀκουσέ με τώρα,
τί θὰ σου πῶ, μὰ κι ὁ θεὸς θὰ σὲ φωτίσῃ ὁ Ἄδιος.
Πρῶτα στὸ δρόμο ποὺ θὰ πᾶς, θὰ φτάσης στὶς Σειρῆνες,
ποὺ ὅλους μαγεύουν τοὺς θυητούς, ὅσοι κοντά τους φτάσουν.
“Οποιος ζυγώσῃ ἀνύποπτα κι ἀκούσῃ τὴ λαλιά τους,
αὐτὸν πιὰ δὲ θὰ τὸν χαροῦν τὸ τρυφερό του ταίρι
καὶ τὰ μικρά του τὰ παιδιά, στὸ σπίτι νὰ γυρίσῃ,
μόν’ οἱ Σειρῆνες μὲ γλυκὰ τραγούδια τὸν μαγεύουν,
σ’ ἕνα λιβάδι καθιστέες κι ἔνας μεγάλος γύρω
εἰναι ἀπὸ κόκαλα σωρὸς ἀνθρώπων ποὺ σαπίζουν
καὶ τὸ πετσί τους χάνεται. Μόν’ πέρνα ἀπὸ κοντά τους,
κι πιάσε τῶν συντρόφων σου τ’ αὐτὶα νὰ φράξῃς ὅλων
μ’ ἀπαλομάλαχτο κερί, κανεῖς νὰ μὴν ἀκούσῃ.
Κι ἂν θέλης μόνος ἀκου τες. Μὰ στὸ κατάρτι πρῶτα
ὅλόρθιον χεροπάδαρα οἱ ναῦτες νὰ σὲ δέσουν,
κι ἀς σφίξουν τῶν παλαιμαριῶν τὶς ἄκρες ἀπὸ πάνω,
χαρούμενα τὸ λάλημα ν’ ἀκούσῃς τῶν Σειρήνων.
Κι ἂν σκούζης στοὺς συντρόφους σου καὶ θέλης νὰ σὲ λύσουν,
ἀκόμα τότε πιὸ γερά νὰ σφίγγουν τὰ δεσμά σου.
Κι δταν μὲ τὸ καράβι σου περάσης τὶς Σειρῆνες,
δὲ θὰ σου πῶ ποιὸν ἀπ’ τοὺς δύο θὰ πάρης τότε δρόμο,
μόν’ σκέψου καὶ μονάχος σου. Κι ὅκου τὸ κάθε μέρος.
Στό γὰ ἔχει πέτρες κρεμαστὲς, καὶ τοῦ μενεζεδένιου
πελάγου ἀπάνω τους χτυποῦν τὰ κύματα ἀφρισμένα.
Κρουστὲς οἱ τρισμακάριστοι θεοὶ τὶς ὄνομάζουν.

Μήτε πουλιάδαπό κεῖ περνοῦν, μήτε ἄγρια περιστέρια,
ποὺ τοῦ μεγάλου τοῦ Διὸς τὴν ἀμβροσία φέρνουν,
μόν' κάποιο ἡ πέτρα ἡ γλιστερὴ κάθε φορὰ θ' ἀρπάξῃ,
κι ὁ Δίας στέλνει ἄλλο, σωστὸς νὰ γίνη ὁ ἀριθμός τους.
θηνητῶν καράβι ἔκει πατὲ δὲ γλίτωσε ὅποιο πῆγε,
μόν' σύψυχα, ναυτῶν κορμιὰ καὶ καραβοσανίδια,
τὰ παίρνουν τ' ἄγρια κύματα κι οἱ κεραυνοὶ κι οἱ μπόρες.

65

"Ἐνα μονάχο πέρασε πελαγοδρόμο πλοῖο,
ἡ κοσμοξάκουστη Ἀργώ, σὰν ἥρθε ἀπ' τὸν Αἰγαῖον.

70

Κι ἔκεινο τότε θά σπαζε στὶς πέτρες, ἃν ἡ "Ηρα,
δὲν τὸ σωζε, τὸ φίλο της Ἰάσονα πονώντας.

Στ' ἄλλο δύδ βράχοι νύφωνονται, κι ως τὰ πλατιὰ τὰ οὔρανια
φτάνει τοῦ πρώτου ἡ μυτερὴ κορφή, ποὺ τὴ σκεπάζει
σύγνεφο μαῦρο ποὺ ποτὲ δὲ χάνεται ἀπὸ πάνω
μήτε ἔχει ἔαστεριὰ ἡ κορφὴ χειμώνα καλοκαίρι.

75

"Ἀνθρωπος δὲ θ' ἀνέβαινε, δὲ θὰ πατοῦσε ἀπάνω,
μ' εἴκοσι πόδια ἃν ἤτανε καὶ μ' ἄλλα τόσα γέρια.

Γιατὶ εἶναι δι βράχος γλιστερὸς καὶ σὰν πελεκημένος.

Κι ἔχει στὴ μέση μιὰ σπηλιὰ. βαθιὰ κατὰ τὴ δύση,
καὶ στὸ σκοτάδι γυριστή, κι ἔκειθε τὸ καράβι
κοντὰ γὰ τὸ περάσετε, λεβέντη μου Δυσσέα.

80

Κι ἄντρας γερὸς ἀν ἔριχνε ἀπ' τὸ βαθὺ καράβι
μὲ τὸ δοξάρι, τὴ σπηλιὰ δὲ θά φτανε τὴν κούφια.

'Η Σκύλλα μέσα κάθεται καὶ φοβερὰ γαβγίζει.

85

Εἶναι σὰν τοῦ νιογέννητου τοῦ κουταβιοῦ ἡ φωνή της,
μὰ τέρας εἶναι αὐτὴ φριχτὸ κι ὅποιος τὴν ἀπαντοῦσε
μπροστά του δὲ θὰ χαίρουνταν μήτε θεδὸς ἢν ἤταν.

"Ἔχει ποδάρια δώδεκα, ποὺ στρέφουν ὅπου θέλει,
κι ἔξι λαιμοὺς δλόμακρους, καὶ στὸν καθένα ἀπάνω
ἔνα κεφάλι τρομερὸ μὲ τρεῖς ἀράδες δόντια,
πυκνὰ πυκνά, καὶ στὴ σειρὰ γεμάτα μαῦρο χάρο.

90

Εἶναι ως στὴ μέση στὴ σπηλιὰ τὴ βαθουλὴ χωμένη,
κι δέκα ἀπ' τὸ μαῦρο βάραθρο τὶς κεφαλὲς προβάλλει
κι ἔκει φαρεύει, φάχνοντας στὸ βράχο γύρω γύρω,
δελφίνια καὶ σκυλόψαρα κι δ', τι ἄλλο βρῆ νὰ πιάση
κῆτος χοντρό, ποὺ θρέφονται στὴ θάλασσα χιλιάδες.

95

Ναῦτες δὲν τὸ παινεύτηκαν ἀκόμα, ἀπὸ κοντά τῆς
ἄβλαβοι πώς περάσανε, μόν' κάθε τῆς κεφάλι,
ἀρπάζει ἀπ' τὸ μαυρόπλωρο καράβι κι ἔνα ναύτη.

100

Τὸν ἄλλο βράχο ἐκεῖ θὰ δῆς, πιὸ χαμηλὸ ἀπ' τὸν πρῶτο,
τόσο κοντά, ποὺ θά 'φτανες σαΐτα σου ἀν πετάξης.

Κι ἐκεῖ θὰ δῆς μεγάλη ὁρνιὰ μὲ φύλλα φουντωμένη
κι ἡ Χάρυβδη στὴ ρίζα τῆς ἀναρουφᾶ τὸ κύμα.

Τὴν μέρα τρεῖς φορὲς ρουφᾶ καὶ τρεῖς ξερνᾶ μὲ φρίκη.

105

Τὴν ὡρα ποὺ θ' ἀναρουφᾶ, νὰ μὴ βρεθῆς μπροστά της,
γιατὶ ἀπ' τὸ χάρο δὲν μπορεῖ κι ὁ Δίας νὰ σὲ σώσῃ.

Μόν' τὸ καράβι μὲ σπουδὴ στῆς Σκύλλας νὰ σιμώσης
τὸ βράχο, καὶ προσπέρασε, γιατὶ καλύτερό σου
νὰ χάσης ἔξι ἀνθρώπους σου ἡ μαζεμένους ὅλους».

110

Ἐίπε καὶ τῆς ἀπάντησα κι ἔγω μὲ δυό μου λόγια:
« Κι αὐτὴ τὴ χάρη κάμε μου, θεά, νὰ μὲ φωτίσης.

Τὴν ὡρα ποὺ ἀπ' τὴ Χάρυβδη γλιτώσω, ἀν θὰ μποροῦσα.
στὴ Σκύλλα τότε νὰ χυθῶ, τοὺς ναῦτες σὰ μοῦ ἀρπάζη ».

115

Ἐίπα, κι ἀμέσως ἡ θεά μ' ἀπάντησε δυὸ λόγια:
« Πάλε, καημένε, βάσανα καὶ μάχες βάζει ὁ νοῦς σου.

Μὰ ἐσύ δὲν ὑποτάξεσαι μηδὲ στοὺς ἀθανάτους;

Δὲν εἶναι αὐτὴ καμιὰ θυητή, τέρας ἀθάνατο εἶναι,
ἄγριο, φριχτό, ἀπολέμητο. Παλικαρίες δὲν πιάνουν.

120

Φύγε καλύτερα ἀπ' αὐτή. Γιατὶ σιμὰ στὸ βράχο,
ὅταν θὰ κοντοστέκεσαι νὰ βάλης τ' ἄρματά σου,
φοβοῦμαι πάλε ἀπάνω σου νὰ μὴν ξαναχυμήξῃ,
καὶ μ' ὅσες ἔχει κεφαλές τόσους σουν ἀρπάξῃ ναῦτες.

Μόν' κόβε δρόμο μὲ σπουδὴ, καὶ στὴν Κραταία εύχήσου,
μάνα τῆς Σκύλλας, ποὺ πληγὴ τὴν ἔβγαλε στὸν κόσμο
καὶ δὲ θὰ τὴν ἀφήσῃ αὐτὴ νὰ δευτερώσῃ πάλε.

125

Στὴ Θρινακία τὸ νησὶ θὰ φτάσης, δπου βόσκουν
βόδια καὶ πρόβατα παχιὰ τοῦ κοσμογυριστῆ "Ηλιου,
κι εἶναι τὰ βόδια ἑφτὰ κοπές, τὰ πρόβατα ἄλλες τόσες
κι ἀπὸ πενήντα κάθε μιὰ κοπή κεφάλια θρέψει.

130

Μήτε ποτὲ γεννοβοιοῦν μήτε καὶ λιγοστεύουν
κι εἶναι τσοπανοπούλες των δυὸ λυγερές νεράιδες,
ἡ Φωτεινὴ κι ἡ Λαμπετώ, τ' Ούρανοδρόμου "Ηλιου

καὶ τῆς ἀρχοντογέννητης Νεαίρας θυγατέρες.

Κι ἡ μάνα ποὺ τὶς ἔκαμε, σὰν ἔγιναν κοπέλες,
στὴ Θρινακία ἀπόμερα τὶς ἔστειλε νὰ μείνουν,
τὰ πατρικά τους πρόβατα νὰ βόσκουν καὶ τὰ βόδια.

“Αν δὲν τ’ ἀγγίξης, καὶ ποθῆς νὰ φτάσης στὴν πατρίδα,
μ’ ὅσα κι ἀν πάθετε δεινὰ στὸ Θιάκι θὰ γυρίστε.

Μὰ ἀν βάλης χέρι, τότε ἐγὼ προβλέπω τὸ χαμό σας,
συντρόφων σους καὶ καραβιοῦ. Κι ἀν μόνος σου γλιτώσης
θὰ φτάσης κακῶς ἔχοντας, κι ἀργὰ χωρὶς συντρόφους».

“Ετσι εἶπε, κι ἡ χρυσόθρονη γλυκόφεξε ἡ Αύγούλα.
Τότε ἡ θεὰ τραβήχτηκε μὲς στοῦ νησιοῦ τὸ βάθος.

Κι ἐγὼ σὰν πῆγα στὸ γιαλὸ καὶ στὸ γοργὸ καράβι
εἴπα στοὺς ναῦτες ν’ ἀνεβοῦν καὶ τὰ σκοινιὰ νὰ λύσουν.

Κι ἔκεῖνοι εὐτὸς ἀνέβηκαν καὶ καθίσαν στοὺς μπάγκους.
ἀράδα καὶ τὴ θάλασσα μὲ τὰ κουπιὰ χτυποῦσαν.

Καὶ πίσω ἀπ’ τὸ μαῦρόπλωρο καράβι, ἀγέρι πρύμο
ποὺ φούσκωνε δλα τὰ πανιά, καλόδεχτό μας φίλο,

μᾶς ἔστειλε ἡ λαμπρόμαλη θητολαλούσα Κίρκη,
Τ’ ἄρμενα σὰ βολέψαμε καθίσαμε στὸ πλοϊο

καὶ τ’ ὁδηγοῦσε δὲνεμος κι ὁ ἔξιος κυβερνήτης.

Τότε εἴπα στοὺς συντρόφους μου μὲ σπλάχνα μαραχμένα.

«Παιδιά, μήτε ἔνας μήτε δυδ πρέπει νὰ ξέρουν μόνο,
τί εἶναι γραφτὸ τῆς μοίρας μας καθὼς μοῦ τά’ πε ἡ Κίρκη.
Μόν’ δλα ἐγὼ θὰ σᾶς τὰ πῶ νὰ ξέρουμε ἀν μᾶς τρέχη
χάρος ἡ θὰ ξεφύγουμε τὴ μοίρα τοῦ θανάτου.

Πρῶτα, τῶν γλυκοκέλαιηδων Σειρήνων ν’ ἀποφύγω,
μοῦ ’λεγε ἡ Κίρκη, τὴ λαλιὰ καὶ τ’ ἀνθηρὸ λιβάδι.

Κι ἐγὼ μονάχος μ’ ἀφησε ν’ ἀκούσω τὴ φωνή τους.

Μὰ νὰ μὲ δέσετε σφιχτὰ δλόρθον στὸ κατάρτι,
νὰ μήν μπορῶ νὰ κινηθῶ, καὶ σφίξετε τὶς ἄκρες.

Κι ἀν σκούζω καὶ παρακαλῶ νὰ λύστε τα δεσμά μου,
σεῖς τότε νὰ μοῦ σφίγγετε πιὸ δυνατὰ τὸ σῶμα».

Μ’ αὐτὰ τὰ λόγια κάθε τι ξηγοῦσα στοὺς συντρόφους.
Τρεχάτο τὸ καλόφτιαστο καράβι στῶν Σειρήνων

ἔφτασε τότε τὸ νησί, μὲ τὰ φτερὰ τοῦ ἀνέμου.

“Έκοψε εὐτὸς δὲνεμος κι ἀσάλευτη γαλήνη

135

140

145

150

155

160

165

170

ἀπλώθηκε στὰ κύματα, θεδς λές τὰ κοιμοῦσε.

Κι οἱ ναῦτες σηκωθήκανε καὶ τὰ πανιὰ μαζώνουν
κι ὅλα μὲ τάξη τά βαλαν στὸ βαθουλὸ καράβι,
καὶ στὰ κουπιὰ καθίσανε ἀράδα καὶ τὸ κύμα
χτυποῦσαν μὲ τὰ λάτινα καλόξυστα κουπιά τους.

175

Κι ἔνα τυπάρι ἐγώ κερί, μὲ κοφτερὸ μαχαίρι
μικρὰ κομμάτια τὸ κοψα καὶ μὲ τ' ἀδρά μου χέρια
τὸ ζύμωνα, καὶ τὸ κερὶ μαλάκωσε στὴν ὥρα,
ἀπ' τὸ σφιχτό μου ζύμωμα κι ἀπ' τὴν πυρὴ τοῦ "Ηλιου,
καὶ τῶν συντρόφων ἔφραξα μὲ τὴ σειρὰ τ' αὐτιά τους.

180

"Ολόρθιον τότε μ' ἔδεσαν οἱ ναῦτες στὸ κατάρτι,
χέρια καὶ πόδια, κι ἔσφιξαν ἀπάνω του τὶς ἄκρες.

Κάθισάν πάλι κι ἔφριξε τὸ κύμα ἀπ' τὰ κουπιά τους.

Καὶ τόσο ἀμά ζυγώσαμε, γοργὰ λαμνοκοπώντας,
ὅσο ποὺ ἀκούεται ἡ φωνή, μᾶς εἴδανε οἱ Σειρῆνες,
καθὼς κοντά τους πήγαινε τὸ φτερωτὸ καράβι,
κι ἀρχισκὸν τὸ γλυκόφωνο τραγούδι τους νὰ λένε:
« "Ελα, Δυσσέα ξακουστέ, τῶν Ἀχαιῶν καμάρι,
κι ἔφραξε τὸ καράβι σου, ν' ἀκούσης τὴ λαλιά μας.

185

Γιατὶ κανεὶς δὲν πέρασε κοντά μας μὲ καράβι
δίχως τὴ μελιστάλαχτη ν' ἀκούσῃ τὴ φωνή μας,
κι ἔπειτα φεύγει μὲ χαρὰ καὶ μὲ περίσσια γνώση.
Γιατὶ τὰ ξέρουμε ὅλα ἐμεῖς δσα στὴν πλούσια Τροία
πάθανε Τρῶες κι Ἀχαιοί, ἀπὸ θεῶν κατάρα
καὶ ξέρουμε διτὶ γίνεται στὴ γῆ τὴν πολυθρόφα».

190

"Ετσι εἶπαν, μὲ γλυκιὰ φωνὴ λαλώντας, κι ἡ καρδιὰ μου
ν' ἀκούῃ ποθοῦσε κι ἔλεγα στοὺς ναῦτες νὰ μὲ λύσουν,
γνέφοντας μὲ τὰ μάτια μου. Μὰ ἔκενοι στὰ κουπιά τους
πέφτοντας ἔλαμψαν γοργά. Κι εὔτὺς ὁ Περιμήδης
μὲ τὸ λεβέντη Εύρυλοχο πετάχτηκαν ἀπάνω

200

κι ἄλλα μοῦ δέσανε σκοινιὰ καὶ μ' ἔσφιγγαν ἀκόμα.

Κι ἔπειτα ἀφοῦ περάσαμε καὶ μήτε τὸ τραγούδι
μήτε ἡ φωνὴ ἀκουγότανε καθόλου τῶν Σειρήνων,
βγάλανε ἀμέσως τὸ κερὶ ποὺ σφάλισα τ' αὐτιά τους,
κι ἀπ' τὰ δεσμά μου μ' ἔλυσαν οἱ ποθητοὶ συντρόφοι.

205

Κι ὅπως πιὰ πίσω τὸ νησὶ τ' ἀφήσαμε, εἴδα τότε

12

καπνὸ καὶ κύματα χοντρὰ κι ἄκουσα κάποιο χτύπο.
Τρομάξανε δὲν. Τὰ κουπιὰ τοὺς πέσανε ἀπ' τὰ χέρια
καὶ χτύπησαν τὴ θάλασσα. Στάθηκε τὸ καράβι
γιαῖν τὰ πλατοφτέρουγα κουπιὰ δὲν τὸ κινοῦσαν,
κι ἔτρεχα ἐγὼ καὶ ψύχωνα μὲ μαλακά μου λόγια
τοὺς ποθητοὺς συντρόφους μου σιμώνοντας καθένα.
«Ἀδέρφια, ἐμεῖς ἀνήξεροι δὲν εἴμαστε ἀπὸ πάθια.

Κι αὐτὸ ποὺ τώρα πλάκωσε, χειρότερο δὲν εἶναι,
παρ' ὅταν μὲς στὴ βαθουλὴ σπηλιά του μᾶς κρατοῦσε
μὲ δύναμη ἀπολέμητη ὁ Κύκλωπας κλεισμένους.
Μὰ κι ἀπὸ κεῖ γλιτώσαμε μὲ τὸ δικό μου θάρρος,

μὲ σκέψη καὶ μὲ κρίση μου, θαρρῶ θὰ τὸ θυμᾶστε.
Καὶ τώρα, ἐμπρὸς κι ὅπως θὰ πῶ, ἔτσι νὰ κάμουμε δὲν.
Τραβᾶτε ἐστῆς μὲ τὰ κουπιά, στοὺς μπάγκους καθισμένοι
ἔκει ποὺ σκάζουν τοῦ γιαλοῦ τὰ κύματα ἀφρισμένα,
ἴσως καὶ δώσῃ τῶν θεῶν ἡ χάρη νὰ σωθοῦμε.
Κι αὐτὰ σὲ σένα, ἀρμενιστή, προστάζω καὶ στὸ νοῦ σου
νὰ τὰ χῆρες, μιὰ ποὺ κυβερνᾶς τοῦ καραβιοῦ τὸ δοιάκι.
Μακριὰ ἀπὸ τοῦτον τὸν καπνὸ κι ὅξω ἀπ' τὸ κύμα, στρέψε
τὸ πλοϊο κι δὲν ζύγωνε τὸ βράχο, μὴ σοῦ φύγη
στ' ἄλλο τὸ μέρος ἄξαφνα καὶ μᾶς χολάστης ὅλους».

“Ἐτσι εἶπα, κι δὲν οὐπάκουσαν σ' αὐτὰ ποὺ τοὺς μιλοῦσα.
Μὰ τ' ἀπολέμητο θειρὶ τὴ Σκύλλα δὲν τοὺς εἶπα,
νὰ μὴν τρομάξουν ἄξαφνα καὶ πάψουν πιὰ νὰ λάμουν
καὶ τρέξουν μὲς στοῦ καραβιοῦ τὸ βάθος νὰ τρυπῶσουν.
Τότε τὰ λόγια ξέχασα τὰ πειστικὰ τῆς Κίρκης,
ποὺ τοῦ πολέμου τ' ἄρματα δὲ μ' ἀφηνε νὰ βάλω,
κι ἔπιασα κι ἀρματώθηκα καὶ πῆρα δύο κοντάρια
μακριὰ στὸ χέρι κι ἔτρεξα στοῦ καραβιοῦ τὴν πλώρη,
γιατὶ ἀπὸ κεῖ περίμενα νὰ πρωτοϊδῶ τὴ Σκύλλα,
τὸ πετροκόλλητο θειρὶ ποὺ μοῦ ‛φαγε τοὺς ναῦτες.
Μὰ δὲν μποροῦσα νὰ τὴ δῶ, μοῦ πόνεσαν τὰ μάτια
παντοῦ τριγύρω νὰ θωρῶ τὴν πέτρα τὴ γεράνια.

“Ἐτσι θηρηνώντας τὸ στενὸ περνούσαμε γι' ἀπάνω.
‘Η Σκύλλα ἔδω στὴ μιὰ μεριὰ κι ἡ Χάρυβδη στὴν ἄλλη
μὲ φρίκη τ' ἀρμυρὸ ὑερὸ τῆς θάλασσας ρουφοῦσε,

210

215

220

225

230

235

240

- Κι δταν ξερνοῦσε ὀλόκληρη χουχούλιαζε ἀφρισμένη,
καθώς σὲ δυνατή φωτιὰ χουχλάζει τὸ λεβέτι,
κι ἔπεφτε ἡ ἔχνα ἀπὸ φηλὰ στὶς δυὸς κορφὲς τῶν βράχων. 245
Κι δταν ρουφοῦσε τὸ πικρὸ τῆς θάλασσας τὸ κύμα,
φαινόντανε τὸ βάθος της παντοῦ συνταραγμένο,
κι ἀχοῦσε ὁ βράχος φοβερὰ τριγύρω κι ἀπὸ κάτω
ἡ γῆς τότε φαινόντανε μὲ ἄκμη στρωμένη μαῦρο,
κι δλοι οἱ συντρόφοι κέρωσαν ἀπὸ χλομὴ τρομάρα. 250
Κι ἐκεῖ ποὺ τὴν κοιτάζαμε, τρομάζοντας τὸ χάρο,
μ' ἀρπαξε ἡ Σκύλλα ἀπ' τὸ βαθὺ καράβι ἔξι συντρόφους,
ἀπ' ὅλους τοὺς καλύτερους στὴ μάχη καὶ στὰ χέρια.
Κι ὅπως τὸ πλοϊο γύρισαν νὰ ἰδῶ καὶ τοὺς συντρόφους,
εἰδα ποὺ ἀνέμιζαν ψηλὰ τὰ χέρια καὶ τὰ πόδια, 255
καὶ μ' ἔκραζαν στερνὴ φορὰ μὲ τ' ὄνομά μου οἱ ἔρμοι.
Πῶς ὁ ψαράς, μ' ἔνα μακρὺ καλάμι, στ' ἀκροβράχια,
δόλωμα ρίχνει στὸ γιαλὸ γιὰ τὰ μικρὰ ψαράκια,
πετώντας βοϊδοκέρατο βοδιοῦ λιβαδοπλάνου,
κι δταν τὰ πιάση τὰ πετᾶ στὴ γῆς κι αὐτὰ σπαράζουν, 260
ἔτσι κι ἐκεῖνοι σπάραζαν στὸ βράχο πεταμένοι.
Μπροστὰ στὴν πόρτα τῆς σπηλιᾶς τοὺς ἔτρωγε κι οἱ δόλιοι
φωνάζανε καὶ μοῦ ἀπλωναν μὲ ἀπελπιστὰ τὰ χέρια.
Θέαμα ἀκόμα πιὸ φριχτὸ δὲν εἰδα σὰν κι ἐκεῖνο
ἀπ' ὅσα μ' ἤβραν τοῦ γιαλοῦ σὰν ἔψαχνα τοὺς πόρους. 265
Καὶ τὴ φριχτὴ τὴ Χάρυβδη, τὴ Σκύλλα καὶ τὶς πέτρες
δταν γλιτώσαμε, ἥρθαμε στ' ὠραῖο νησὶ τοῦ "Ηλιού,
ὅπου τὰ πλατύμετωπα γελάδια ἐκεῖ βοσκοῦσαν
κι ἀρνιῶν κοπάδια ἀμέτρητα τ' οὐρανοδρόμου "Ηλιού.
Τότε ἀκουσα ἀπ' τὸ πέλαγο πότρεχε τὸ καράβι 270
βέλασμα ἀρνιῶν καὶ μουγγρητὰ βοδιῶν ποὺ τὰ μαντρίζουν,
κι ἥρθαν στὸ νοῦ μου τοῦ τυφλοῦ προφήτη Τειρεσία
τὰ λόγια, κι ὅσες μοῦ ἔκανε παραγγελίες ἡ Κίρκη,
νὰ τ' ἀποφύγω τὸ νησὶ τοῦ φωτοδότη τοῦ "Ηλιού
κι ἔτσι εἴπα στοὺς συντρόφους μου μὲ σπλάχνα μαραμένα. 275
«'Ακοῦστε τώρα νὰ σᾶς πῶ, πολύπαθοι συντρόφοι,
τὶς μαντοσύνες τοῦ τυφλοῦ προφήτη Τειρεσία
κι ὅσες ἡ Κίρκη μοῦ ἔκανε παραγγελίες κι ὄρμήνειες

νά τ' ἀποφύγω τὸ νησὶ τοῦ φωτοδότη τοῦ "Ηλιου,
γιατὶ μεγάλες συμφορὲς ἐδῶ μᾶς περιμένουν.

Μόν' πάντα ἀλάργα ἀπ' τὸ νησὶ τραβᾶτε τὸ καράβι ».

"Ετσι εἶπα κι ὅλων ἡ καρδιὰ σὰ νά σπασε στὰ στήθια,
κι ἀμέσως ὁ Εύρυλοχος μοῦ μίλησε μὲ πίκρα:

"Εἰσαι, Δυσσέα, ἀπάνθρωπος. Τὸ πεῖσμα σου μεγάλο,
κι οὕτε ἀπὸ κούραση νογᾶς. Θά ναι ἔτσι καμωμένη

280

ἡ πλάση σου ἀπὸ σίδερο, ἀφοῦ δὲ μᾶς ἀφήνεις

κι ἐμᾶς ποὺ μᾶς ἀφάνισε ἡ κούραση κι ἡ νύστα,

ὅξω νά βγοῦμε στὴ στεριά, λίγο ψωμὶ νά φᾶμε

στὸ κυματόδαρτο νησί, μόν' ἔτσι πάλε δρίζεις

μὲς στὸ γεράνιο πάλαγο νά τρέχουμε δλη νύχτα,

ἀλάργα πάντα ἀπ' τὸ νησί. "Ομως τὴ νύχτα παίρνουν

οἱ κακοτάξιδοι καιροὶ ποὺ πνίγουν τὰ καράβια.

Πές μου, ποῦ νά ξεφύγουμε τὴ μαύρη μας τὴν ὥρα,

ἀνίσως ἔτσι ξαφνικὰ πλακώσῃ ἀνεμοζάλη

ἀπ' τὸ Νοτιὰ ἢ τὸ Ζέφυρο, τὸ λυσσασμένο ἀγέρα,

ποὺ τὰ καράβια αὐτοὶ βουλιοῦν καὶ τῶν θεῶν τὸ πεῖσμα;

Ναί, τώρα θὰ σ' ἀκούσουμε τὴ σκοτεινὴ τὴ νύχτα

καὶ στὸ καράβι μένοντας κοντά, θὰ φᾶμε λίγο.

Μὰ τὴν αὔγη θὰ φύγουμε στῆς θάλασσας τὰ πλάτια».

290

"Ετσι εἶπε κι ὅλοι παίνεψαν τὰ λόγια τοῦ Εύρυλόχου.

Τότε εἰδα πιὰ τί συμφορὲς μᾶς εἴχε γράψει ἡ μοίρα,

κι ἔτσι δυὸ λόγια πεταχτὰ τ' ἀπάντησα καὶ τοῦ 'πα:

"Μὲ βιάζετε ἔτσι, Εύρυλοχε, γιατὶ ἔμεινα μονάχος.

Μόν' ἔλα τώρα ἀμώστε μου τὸν πιὸ μεγάλον δρκο,

κοπάδι ἀνίσως λάχουμε βοδιῶν ἢ καὶ προβάτων,

πώς μήτε βόδι μήτε ἀρνὶ κανεὶς δὲ θὰ σκοτώσῃ,

ἀπ' ἀσυλογιστὰ τυφλή, μόν' ἡσυχα περάστε

μὲ τὶς θροφές ποὺ πήραμε ἀπ' τὴ θεὰ τὴν Κίρκη».

305

"Ετσι εἶπα κι ὅλοι δρκίστηκαν καθὼς τούς τὸ ζητοῦσα.

Κι δταν πιὰ τέλος ἀμωσαν καὶ τέλεψαν τὸν δρκο,

ἀράξαμε τὸ γλήγορο καράβι στὸ λιμάνι,

κοντὰ σὲ δροσερὸν νερὸ κι οἱ ναῦτες βγῆκαν ὅξω

κι ἐκεῖ τραπέζι έτοιμασαν καὶ μ' ὅρεξη δειπνοῦσαν.

Κι ἐπειτα πιὰ ἀφοῦ χόρτασαν καλὰ μὲ φαγοπότι,

310

- θυμήθηκαν τοὺς ποθητοὺς συντρόφους καὶ θρηνοῦσαν
δσους μᾶς πῆρε κι ἔφαγε ἡ Σκύλλα ἀπ' τὸ καράβι.
Κι ἐκεῖ ποὺ πικροκλαίγανε ὑπνος γλυκὸς τοὺς πῆρε.
Κι ὅταν ἡ νύχτα τσάκιζε καὶ τ' ἀστρα τρεμοσβήναν,
ἀγέρα σήκωσε σφοδρὸν ὁ συγνεφοσυνάχτης
μ' ἀνεμοζάλη φοβερὴ καὶ σκέπασε μὲ νέφια
στεριά μαζὶ καὶ θάλασσα ποὺ θάμπωσαν τὰ οὐράνια. 315
- Σὰν ἤρθε ἡ ροδοδάχτυλη νυχτοθρεμμένη Αὔγούλα,
σύραμε στὴ βαθιὰ σπηλιὰ τὸ φτερωτὸ καράβι.
Λημέρι καὶ χορότοπο εἶχαν ἐκεῖ οἱ Νεράιδες
κι ἐκεῖ συγκάλεσσα βουλὴ κι ἔτσι εἶπα στοὺς συντρόφους·
« Παιδιά, μές στὸ καράβι μας φωμὶ κρασὶ δὲ λείπει,
λοιπὸν δὲς μὴν ἀπλώσουμε στὰ βόδια, μὴ χαθοῦμε,
γιατὶ εἴναι φοβερὸν θεοῦ, τοῦ "Ηλιου, ἀρνιὰ καὶ βόδια,
ποὺ δλα τὰ βλέπει ἀπὸ ψηλὰ κι ἀκούει δλα τὰ πάντα ». 325
- "Ἐτσι εἶπα καὶ κατάπειθα τὴν ἄφοβη ψυχή τους.
Κι ὡς ἔνα μήνα ἀγύριστη πάντα Νοτιὰ φυσοῦσε,
μηδ' ἄλλος ἔπαιρνε καιρός, δῶσ' του Νοτιὰ-Σιρόκος.
Κι ἐνόσω κόκκινο κρασὶ δὲν ἔλειπε ἢ προσφάγι,
στὰ βόδια δὲν ἀπλώνανε, μὴν τ' ἀκριβοπλερώσουν.
Μὰ σὰ σωθήκανε οἱ θροφές δλότελα, ὅπες εἶχαν,
τότε ἀπ' ἀνάγκη γύριζαν κυνήγι ἀναζητώντας,
ψάρια, πουλιά, δὲ τι τύχαινε στὰ χέρια τους νὰ πέση.
Τράβηξα τότε πιὸ βαθιὰ μές στὸ νησὶ μονάχος,
τοὺς τρισμακάριστους θεοὺς νὰ τοὺς παρακαλέσω,
ἴσως μοῦ δείξη ἢ χάρη τους τὸ δρόμο νὰ γυρίσω. 335
- Κι ὅταν, γυρνώντας στὸ νησὶ, ἀλάργα ἀπ' τοὺς συντρόφους,
πῆγα σὲ τόπο ἀπάνεμο, τότε ἔνιψα τὰ χέρια
καὶ στοὺς θεοὺς δεήθηκα ποὺ κατοικοῦν τὰ οὐράνια,
κι ἐκεῖνοι στὰ ματόκλαδα γλυκὸ μοῦ χύσανε ὑπνο. 340
- Τότε ὁ Εύρύλοχος τυφλὰ δασκάλεψε τοὺς ἄλλους:
« Ἄδέρφια, ἀκοῦστε τὶ θὰ πῶ, κι ἂς εἴστε λυπημένοι.
"Ολοι πικροί εἴναι οἱ θάνατοι στοὺς δύστυχους ἀνθρώπους,
μα πιὸ πικρὸς δὲ βρίσκεται, νὰ σβήσης ἀπ' τὴν πείνα.
Μόν' ἔλα, ἐμπρός, ἂς πιάσουμε τὰ πιὸ καλὰ γελάδια
τοῦ Ηλιου κι ἂς τὰ σφάξουμε στοὺς ἀθανάτους δλους. 345

Κι ἂν πᾶμε στὴν πατρίδα μας μὲ τὸ καλό, στὸ Θιάκι,
ὅμορφο χτίζουμε νὰ δέ τ' οὐρανοδρόμου "Ηλιου
καὶ τάματα τοῦ στέλνουμε πολλὰ καὶ ποὺ ν' ἀξίζουν.
Μὰ γιὰ τὶς δρθοκέρατες γελάδες ἀν θυμώση,
καὶ θέλη τὸ καράβι μας νὰ σπάση, μὲ τὴ γνώμη
κι ὅλων τῶν ἄλλων τῶν θεῶν, καλύτερά μου τὸ χωρούντας
ρουφώντας κέρμη νὰ χαθῶ στὸ κύμα μιὰ γιὰ πάντα,
παρὰ νὰ λιώνω ἀδιάκοπα σ' αὐτὸ τὸ ἔρημονήσι ».

355

"Ἐτσι εἶπε κι ὅλοι παίνεψαν τὰ λόγια τοῦ Εύρυλόχου.
Κι εύτὺς τοῦ "Ηλιου ἀρπάξανε τὰ πιὸ δόμορφα γελάδια,
ἀπὸ κοντά—γιατὶ σιμὰ βοσκοῦσαν στὸ καράβι
τὰ παχουλά, στροφόποδα καὶ κουτελάτα βόδια.—
Κι ἀφοῦ τὰ περικύλωσαν, τὴν προσευχὴν τους κάνουν,
φύλα χλωρὰ ψηλόκορφης βελανιδιᾶς μαδώντας,
γιατὶ ἔλειπε ἀπ' τὸ ἀνάφρυδο καράβι τ' ἀσπροκρίθι.

365

Σὰν ἔκαμαν τὴν προσευχὴν, τὰ σφάζουν καὶ τὰ γδέρνουν
κι ἔπειτα κόβουν τὰ μηριά καὶ τὰ διπλοτυλίγουν
μὲ σκέπη, κι ἄλλα ἀπὸ παντοῦ βάλανε ὡμὰ κομμάτια.
Κι ἀφοῦ δὲν εἶχανε κρασὶ γιὰ νὰ τὰ περιχύσουν,

370

ἔχυναν στὰ σφαχτὰ νερὸ ἥψενανε τὰ σπλάχνα.
Καὶ τὰ μηριά σὰν κάηκαν κι ἔφαγαν τὰ γλυκάδια,
λιανίζουν τ' ἄλλα κρέατα καὶ τὰ περνοῦν στὶς σοῦβλες.

Τότε κι ὁ ὑπνος ὁ βαθὺς μοῦ πέταξε ἀπ' τὰ μάτια
καὶ κίνησα γιὰ τὸ γοργὸ καράβι στ' ἀκρογιάλι.

375

Κι δταν στ' ἀψηλοκέφαλο καράβι εἶχα ζυγώσει,
μὲ χτύπησε δέ ζεστὸς καπνὸς τοῦ πάχους ποὺ καιγόταν
κι ἀπ' τὴν καρδιὰ ἀναστέναξα καὶ στοὺς θεοὺς εὔχόμουν.
« Δία πατέρα, κι οἱ λοιποὶ μακαριστοὶ κι αἰώνιοι.

Γιὰ συμφορά μου στὸ βαθὺ μὲ φίλετε τὸν ὑπνο,
κι ἀσεβῆ σκέφτηκαν δουλειά νὰ κάμουν οἱ συντρόφοι ».

380

Κι ἔτρεξε εύτὺς ἡ Λαμπετώ, μὲ τὸ συρτὸ φουστάνι,
μαντατοφόρα γλήγορη, στὸν "Ηλιο νὰ μηνύσῃ
πῶς τοῦ σφαξαν τὰ βόδια του· κι δέ "Ηλιος θυμωμένος
τοὺς ἀθανάτους φώναξε καὶ τοὺς παρακαλοῦσε·
« Δία πατέρα, κι οἱ λοιποὶ μακαριστοὶ κι αἰώνιοι,
πλερῶστε ἐσεῖς τοὺς ἀσεβους συντρόφους τοῦ Διυσπέα,

385

ποὺ τὰ γελάδια μοῦ· 'σφαξαν, ποὺ μὲ χαρὰ θωροῦσα
στὸν οὐρανὸν ὅταν πήγαινα τὸν ἀστροστολισμένο,
καὶ πίσω πάλε ὅταν στὴ γῆς γυρνοῦσα ἀπ' τὰ οὐράνια.
Καὶ τῶν βοδιῶν τὴν πλερωμή, ποὺ πρέπει, ἀν δὲ μοῦ δώσουν
θὰ πάω στὸν "Ἄδη νὰ χωθῶ καὶ στοὺς νεκροὺς νὰ φέγγω".

Κι δίας τότε ἀπάντησε ὁ συγνεφοσυνάχτης·
«"Ηλιε μου, λάμπε στοὺς θεοὺς καὶ στοὺς θηνητοὺς στὸν κόσμο,
κι ἐγὼ μ' ἀστροπελέκι μου—στὸ τάζω—φλογισμένο
νὰ σπάσω τὸ καράβι τους στὴ μέση τοῦ πελάγου".

Αὐτὰ κι ἀπ' τὴ λαμπρόμαλλη τὴν Καλυψώ εἶχα ἀκούσει
κι ἐκείνη τά 'χε ἀπ' τὸν 'Ερμῆ τὸ φτερωτὸ ἀκουσμένα.

Σὰν πῆγα κάτω στὸ γιαλὸ καὶ βρῆκα τὸ καράβι,
ὅλους σειρά τοὺς μάλωνα, μηδὲ εἶχε θεραπεία
καμιὰ νὰ βροῦμε. Τώρα πιὰ χαλάστηκαν τὰ βόδια.

Τέρατα τότες οἱ θεοὶ μᾶς δείχγουν. Τὰ τομάρια
σερνόντανε, καὶ μούγγιριζαν τὰ κρέατα στὶς σούβλες
ψητὰ κι ὡμά, ἀπαράλλαχτα τὰ βόδια ὅπως μουγγρίζουν.
Τότε ἔξι μέρες ἔτρωγαν οἱ ποθητοὶ συντρόφοι,
τοῦ "Ηλιου τὰ πεντάμορφα γελάδια πού 'χαν κλέψει.

Κι ὅταν δίας ἔφεξε τὴν ἔβδομη τὴ μέρα,
ἔπαψε ἀμέσως νὰ φυσᾶ δ ὄνειμος μὲ λύσσα,
καὶ στὸ καράβι μπήκαμε, στὸ πέλαγο νὰ βγοῦμε,
τ' ἀσπρὰ πανιὰ σηκώνοντας στ' ὀλόρθι του κατάρτι.

Κι ὅταν πιὰ πίσω τὸ νησὶ τ' ἀφήσαμε, μήτ' ἀλλη
καμιὰ στεριὰ φαινότανε, μόνο γιαλὸς κι οὐράνια,
τότε ἔνα μαῦρο σύγνεφο στὸ βαθουλὸ καράβι
ἀπλωσε δίας κι διαλὸς σκοτείνιασε ὅλος κάτω.

"Ωρα ποιλὴ δὲν ἔτρεχε στὸ κύμα τὸ καράβι,
γιατὶ ἥρθε εύτὺς δ Ζέφυρος, φριχτὰ λυσσομανώντας,
κι ἔσπασε ἡ μπόρα καὶ τὰ δύο τοῦ καραβιοῦ τὰ ἔάρτια
κι ἔπεσε πίσω. Τ' ἀρμενα χυθήκανε στ' ἀμπάρι.

Καὶ τὸ κατάρτι χτύπησε στοῦ καραβιοῦ τὴν πρύμη,
τοῦ κυβερνήτη τὴν κορφή, καὶ τοῦ 'καμε ὅλα λιώμα
τῆς κεφαλῆς τὰ κόκαλα κι ἔπεσε μὲς στὸ κύμα
σὰ βουτηχτῆς δύστυχος καὶ πέταξε ἡ ψυχή του.

Κι ἔξαφνα δίας βρόντηξε καὶ τὸ γοργὸ καράβι

μὲ ἀστροπελέκι χτύπησε καὶ τὸ συντάραξε ὅλο
καθὼς τὸ βρῆκε ὁ κεραυνὸς καὶ γέμισε ὅλο θειάφι.

Κι ἀπ' τὸ καράβι πέσανε στὴ θάλασσα οἱ συντρόφοι,
καὶ γύρω του παράδερναν στὸ κύμα σὰν κουροῦνες,
καὶ ἄχ, ὁ θεὸς τοὺς στέρησε τὴν ποθητὴν πατρίδα.

Κι ἐγώ στὸ πλοῖο γύριζα ὡσότου ἡ τρικυμία
ἀπ' τὴν καρίνα τὰ πλευρὰ ἔκειρφωσε καὶ τότε
ξυλάρμενο παράδερνε στ' ἀφροντυμένο κύμα,
καὶ τὸ κατάρτι σύριζα τοῦ τό σπασε ἀπὸ κάτω.
"Ομως βαστοῦσε ἀπάνω του γερὸς ἀκόμα ὁ στάντζος,
στριφτὸς ἀπὸ βουδόπετσο. Κατάρτι καὶ καρίνα
τὰ δεσμαντάνε καὶ τὰ δυὸ μαζὶ καὶ κάθισα ἀπὸ πάνω,
καὶ μ' ἔδερναν στὴ θάλασσα οἱ μπόρες τῶν ἀνέμων.

Τότε ἔπαψε πιὰ νὰ φυσᾶ ὁ Ζέφυρος μὲ λύσσα
καὶ ἀμέσως γύρισε Νοτιά, σὲ πόνους νὰ μὲ ρίξῃ,
πάλε τὴ μαύρη Χάρυβδη νὰ τὴν ξαναπεράσω.
"Ολονυχτὶς παράδερνα κι ὅταν ὁ ἥλιος βγῆκε,
στῆς Σκύλλας καὶ τῆς Χάρυβδης τὸ βράχο πῆγα πάλε.
Ρούφηξε τότε ἡ Χάρυβδη τῆς θάλασσας τὸ κύμα
κι ἐγώ ἀπ' τὰ κλώνια ἀρπάχτηκα ψηλῆς ὀρνιᾶς, ἀνάερα
πηδῶντας, καὶ κρεμάστηκα σὰν νυχτερίδα· οὕτ' εἶχα
ποῦ νὰ σταθοῦν τὰ πόδια μου καὶ ποῦ νὰ τ' ἀκουμπήσω,
γιατὶ ὅταν πέρα οἱ ρίζες της καὶ τὰ χοντρὰ κλωνάρια
ποὺν ἰσκιώνανε τὴ Χάρυβδη, κι ἔκεινα ὅταν ἀλάργα.
Γερὰ ἀπὸ κεῖ κρατήθηκα ὡσότου νὰ ξεράση
ξοπίσω πάλε ἡ Χάρυβδη καρίνα καὶ κατάρτι.

Κι ἔκει ποὺ τὰ περίμενα βγήκανε ἀργὰ μπροστά μου.
Καὶ σὰν τὴν ὥρα ποὺ γυρνᾶ στὸ σπίτι νὰ δειπνήσῃ
ὁ δικαστὴς ἀφήνοντας τὴν ἀγορά, ποὺ δίκες
ἔκει πολλὲς ξεδιάλυνε ἀνθρώπων ποὺν κρινόνταν,
τὴν ὥρα ἔκεινη ξέρασε κι ἡ Χάρυβδη τὰ ξύλα.
Χέρια καὶ πόδια ἀπόλυσα κι ἐγώ πιὰ στὸν ἀέρα,
κι ἔπεσα μὲς στὴ θάλασσα, λίγο κοντὰ στὰ ξύλα,
κι ἔκατσα ἀπάνω κάνοντας κουπιὰ τὰ δυό μου χέρια.
"Ομως τὴ Σκύλλα, τῶν θεῶν κι ἀνθρώπων ὁ πατέρας,
δὲν ἔφησε νὰ ξαναιδῶ.. Σωμὸ δὲ θά χα τότε.

425

430

435

440

445

450

455

Μέρες ἐννιὰ παράδερνα καὶ τὴ δεκάτη νύχτα
στῆς Ὁγυγίας τὸ νησὶ μὲ πῆγαν οἱ οὐράνιοι,
ποὺ κατοικοῦσε ἡ Καλυψώ μὲ τὶς λαμπρές πλεξοῦδες,
θεὰ πανώρια, φοβερή, ποὺ σὰ θνητὴ μιλοῦσε.
Μὲ φίλευσ καὶ μ' ἔθρεφε—μὰ τί νὰ τὰ ἴστορήσω;
Ψὲς τὰ λεγα στὸ σπίτι σου καὶ στὸ πιστό σου ταῖρι.
Μήτε μ' ἀρέσει δυὸ φορὲς νὰ ξαναλέω τὰ ἵδια.

460

Ν

Ἐτσι εἶπε κι ὅλοι ἀπόμειναν χωρὶς μιλιὰ νὰ βγάλοιν
κι ἥταν σὰ νὰ μαγεύτηκαν μὲς στὸ ἴσκιερὸ παλάτι.
Τότε δ Ἀλκίνος ἀρχισε σὲ λίγο κι ἔτσι τοῦ ’πε·
« Μιὰ κι ἥρθες στὸ χαλκόστρωτο παλάτι μου, Δυσσέα,
θαρρῶ πῶς στὴν πατρίδα σου μπρὸς πίσω θὰ γυρίσης,
χωρὶς πιὰ νὰ τυραγνιστῆς, ἀν καὶ πολλὰ ἔχεις πάθει.
Καὶ στὸν καθένα χωριστὰ τοὺς ἄλλους ἔτσι ὁρίζω,
ποὺ τὸ κρασὶ μου πίνετε φλογάτο, γεροντίσιο,
κι ἀκοῦτε τὸν τραγουδιστὴ στ’ ἀρχοντικό μου σπίτι.
Βαλμένα στὸ καλόξυστο σεντούκι εἶναι τοῦ ξένου
τὰ ροῦχα καὶ τὸ μάλαμα τὸ καλοδουλεμένο
κι ὅσα ἄλλα δῶρα τοῦ ’φεραν οἱ πρόκριτοι Φαιάκοι.
Μὰ ἐλάτε νὰ τοῦ δώσουμε λεβέτι καὶ τριπόλι
μεγάλο, ἀπό νὰ καθενείς, κι ἀπ’ τὸ χωριὸ κατόπι
παίρνουμε ἐμεῖς τὴν πλερωμή, συνάζοντάς τη ἀπ’ ὅλους,
γιατὶ ἔνας μόνος σὰ βαρὺ τὸ χάρισμα νὰ κάμη».

10

Ἐτσι δ Ἀλκίνος μίλησε κι ἀρέσει δ λόγος σ’ ὅλους.
Καὶ τότε σπίτι κίνησαν καὶ πῆγαν νὰ πλαγιάσουν.
Σὰν ἥρθε ἡ ροδοδάχτυλη νυχτοθερεμένη Αὔγούλα,
τοῦ πῆγαν τὰ πολύτιμα λεβέτια στὸ καράβι.
Κι ὅλα μὲ τάξη τά βαλε δ λατρευτὸς Ἀλκίνος
κάτω ἀπ’ τοὺς μπάγκους, μπαίνοντας δ ἵδιος στὸ καράβι,
κι ἔτσι ποὺ σὰν τραβοῦν κουπιὰ οἱ ναῦτες νὰ μὴ μπλέκουν.
Στ’ Ἀλκίνου πῆγανε ἔπειτα κι ἐτοίμασαν τραπέζι.
Κι αὐτὸς στὸ μαυροσύγνεφο τοῦ Κρόνου γιὸ το Δια,
τὸ βασιλιὰ γῆς κι οὐρανοῦ, τοὺς ἔσφαξε ἔνα βόδι.
Καὶ τὰ μηριὰ σὰν κάηκαν, ἀρχοντικὸ τραπέζι

15

20

25

έτοιμασαν καὶ μὲ χαρὰ καθίσανε νὰ φᾶνε.

Κι ὁ θεῖκὸς τραγουδιστής Δημόδοκος στὴ μέση τοὺς τραγουδοῦσε, ποὺ ὁ λαὸς περίσσια τὸν τιμοῦσε.

Τότε ὁ Δυσσέας ἔστρεφε συχνὰ τὴν κεφαλή του στὸν ἥλιο, ἀπ' τὴ λαχτάρα του πότε νὰ βασιλέψῃ, γιατὶ ἤθελε νὰ φύγη πιά. Κι ὡς λαχταρᾶ τὸ δεῖπνο ζευγάς, ποὺ κοκκινότριχο ζευγάρι ὅλη μέρα τραβάει τ' ἀλέτρι στὸ βαθὺ χωράφι καὶ κοιτάζει χαρὰ γεμάτος ποὺ τὸ φῶς βασίλεψε τοῦ ἥλιου νὰ πάκη στὸ σπίτι γιὰ φαγὶ καὶ τοῦ λυγοῦν τὰ πόδια, ἔτσι τὸν ἥλιο μὲ χαρὰ θωροῦσε κι ὁ Δυσσέας νὰ βασιλέψῃ κι εἴπε εὐτὺς στοὺς ναυτικοὺς Φαιάκους καὶ στὸν Ἀλκίνο πιὸ πολύ, σ' αὐτὸν γυρνώντας πρῶτα· « Ἀφέντη Ἀλκίνο, λατρευτὲ κι ἀπ' ὅλους παινεμένε, σὰ δεηθῆτε στεῦλτε φε, νὰ ζῆτε, στὴν πατρίδα.

« Οσα μοῦ ζήτας ἡ καρδιὰ τελέψανε ὅλα τώρα, δῶρα ἀκριβὰ καὶ συνοδειά, ποὺ σὲ καλὸ ἀς τὰ βγάλουν οἱ ἐπουράνιοι καὶ γερούς στὸ σπίτι μου εἴθε νά ἔρω τὸ ταίρι μου τὸ λατρευτὸ κι ὅσους ποθεῖ ἡ καρδιά μου. Καὶ σεῖς ἐδῶ ποὺ μένετε, καλόκαρδοι εἴθε πάντα νὰ ζῆτε μὲ τὰ ταίρια σας καὶ τ' ἀκριβὰ παιδιά σας, κι ἀς σᾶς χαρίσουν οἱ θεοὶ κάθε χαρὰ ποὺ ὑπάρχει καὶ τὴν πατρίδα σας κακὸ ποτὲ νὰ μὴν τὴ λάχη ».

« Ετσι εἴπε, κι ὅλοι παίνεσαν καὶ νὰ τὸν στείλουν εἴπαν τὸν ξένο στὴν πατρίδα του ποὺ γνωστικὰ μιλοῦσε. Τότε στὸν κράχτη ὁ δυνατὸς Ἀλκίνος ἔτσι τοῦ ἔπε· « Ποντόνα, κέρνα μας κρασὶ καὶ μοίρασέ μας σ' ὅλους καὶ ὅταν στὸν παντοδύναμο τοῦ Κρόνου γιὸ τὸ Δία προσευχήθομε, ἀς στείλουμε στὸν τόπο του τὸν ξένο ». 55

« Ετσι εἴπε, καὶ γλυκὸ κρασὶ τοὺς κέρασε ὁ Ποντόνας καὶ στὸν καθένα μοίρασε πηγαίνοντας κοντά τους κι ἔσταζαν ὅλοι στοὺς θεοὺς ποὺ κατοικοῦν στὰ οὔρανια, ἀπ' τὰ θρονιὰ ποὺ κάθουνταν. Σηκώθη κι ὁ Δυσσέας καὶ στὴν Ἀρήτη δίχερο τῆς ἔδωσε ποτήρι κι ἔτσι μὲ λόγια φτερωτὰ τὴν ἀποχαιρετοῦσε· « Νὰ χαίρεσαι, βασίλισσα, ὅσο νὰ ζῆς κι ὠσέτου

30

35

40

45

50

55

60

γεράσης κι ἔρθη ὁ θάνατος πού 'ναι τοῦ ἀνθρώπου ἡ μοίρα.
Σ' ἀφήνω γειά. Κι ἐδῶ σ' αὐτὸ τὸ σπίτι, τὰ παιδιά σου
καὶ τὸ λαὸ νὰ χαίρεσαι καὶ τὸν ἀφέντη 'Αλκίνο ». 65

"Ἐτσι εἶπε κι ἔφυγε ἔπειτα, περνώντας τὸ κατώφλι,
κι ἔνα του κράχτη ὁ δύνατος 'Αλκίνος ὄδηγό του
τοῦ 'δωσε γιὰ τὸ γλήγορο καράβι στ' ἀκρογιάλι.
Τρεῖς παρακόρες ἔστειλε μαζί του κι ἡ 'Αρήτη,
κι ἡ μιὰ φλοκάτα νιόπλυτη βαστοῦσε καὶ χιτώνα. 70
Στὴ δεύτερη εἶπε τὸ κλειστὸ σεντούκι νὰ σηκώνη
κι ἡ τρίτη κόκκινο κρασὶ καὶ θρόφιμα κρατοῦσε.
Σὰν ἥρθαν κάτω στὸ γιαλὸ καὶ βρῆκαν τὸ καράβι,
στὰ χέρια τους τὰ δέχτηκαν οἱ ξακουστοὶ περάτες
κι ὅλα, κρασὶ καὶ θρόφιμα, τὰ κουβαλοῦσαν μέσα. 75
Καὶ τοῦ Δυσσέα ἔτοιμασαν σεντόνι κι ἀντρομίδα,
στῆς πρύμης τὸ κατάστρωμα γλυκὸν ὑπὸ νὰ πάρη.
Μπῆκε ὁ Δυσσέας ἔπειτα καὶ πλάγιασε στὴν πρύμη
ἥσυχα. Μπήκανε κι αὐτοὶ καὶ κάθισαν στοὺς μπάγκους
σειρὰ καὶ λύσαν τὸ σκοινὶ ὅξω ἀπ' τὸν τρύπιο βράχο 80
κι ἐμπρὸς τὰ πίσω γέρνοντας τὴ θάλασσα σκορποῦσαν
κι ὑπὸντος γλυκὸς χυνόντανε στὰ μάτια τοῦ Δυσσέα,
ὑπὸντος βαθὺς, ἀσάλευτος, λὲς κι ἔμοιαζε θανάτου.
Πῶς τρέχουν τέσσερα ἄλογα ζεμένα, ὀρμοῦν στὸν κάμπο
μεμιᾶς ὅταν ἀπάνω τους τὸ καμιτσὶ χτυπήσῃ 85
κι ἀνάερα λὲς σηκώνονται, γοργὰ τὸ δρόμο παίρνουν,
ἔτσι ἡ ψυχὴ τοῦ καρβατοῦ σηκώνονταν, ἡ πρύμη,
καὶ πίσω ἀφροστεφάνωτο τὸ κύμα τὸ χτυποῦσε
τοῦ πολυτάραχου γιαλοῦ, πελώριο, φουσκωμένο,
κι ἔκοβε δρόμο ἀτράνταχτο, ποὺ μήτε τὸ γεράκι
στὸ δρόμο δὲ θὰ τὸ 'φτανε τὸ πιὸ γοργόφτερο ὅρνιο. 90
"Ἐτσι ἔτρεχε γοργότρεχο στῆς θάλασσας τὸ κύμα,
φέρνοντας ἀντραὶ σύβαρο μὲ τοὺς θεοὺς στὴ γνώση
πού 'πιε φαρμάκια ἀρίφνητα πρωτύτερα ἡ καρδιά του
περνώντας πικροθάλασσες καὶ μάχες καὶ πολέμους. 95
Τώρα κοιμότανε ἥσυχος τὰ πάθια του ξεχνώντας.

'Ως βγῆκε τ' ἀστρο ὀλόλαμπρο πόρχεται ἐκεῖνο πρῶτο
τὸ φῶς τῆς νυχτογέννητης Αὔγούλας νὰ μηνύσῃ,

- ζύγων τότε στὸ νησὶ τ' ἀφρόχαρο καράβι.
 Ἔνα λιμάνι βρίσκεται, τοῦ Φόρκυνα, στὸ Θιάκι,
 τοῦ γέρου τοῦ θαλασσινοῦ καὶ δυὸ προβάλλουν κάβοι
 ἀπότομοι στοῦ λιμανιοῦ γυρμένοι ἐμπρὸς τὸ ἔμπα,
 ποὺ ὅξω κρατοῦν τῶν δυνατῶν ἀνέμων τ' ἄγριο κύμα
 καὶ μέσα τὰ καμαρωτὰ καράβια πᾶν καὶ μένουν
 στ' ἀραξοβόλι σὰν ἐρθοῦν, χωρὶς σκοινιὰ νὰ δέσουν. 100
 Ἔχει κι ἐλιὰ στενόφυλη στοῦ λιμανιοῦ τὸ βάθος
 καὶ μιὰ κοντά της θαμπερὴ σπηλιὰ γεμάτη χάρες,
 πανάγιος τόπος τῶν Ξωθιῶν ποὺ τὶς καλοῦν Νεράιδες.
 Ἐκεῖ κροντήρια βρίσκονται καὶ πέτρινα πιθάρια
 ποὺ πᾶνε μέσα οἱ μέλισσες καὶ πλάθουν τὶς κηρῆθρες. 110
 Κι ἔχει πετρένιους ἀργαλειοὺς μεγάλους, ποὺ οἱ Νεράιδες
 φαίνουν θαλασσογάλλανα πανιά, νὰ βλέπης θάμα.
 Τρέχουν ἀστέρευτες πηγές, κι ἔχει ἡ σπηλιὰ δυὸ πόρτες,
 μιὰ πρὸς τὸ μέρος τοῦ βσριᾶ ποὺ κατεβαίνει δὲ κόσμος
 καὶ μιὰ ἄλλη κατὰ τὸ νοτιὰ γιὰ τοὺς θεοὺς κι οὕτ' ἄλλος
 περνᾶ θνητός, μόν' τῶν θεῶν δὲ δρόμος εἶναι ἐκεῖθε. 115
 Ἐκεῖ ἥρθαν τότε ξέροντας τὸ μέρος κι ἀπὸ πρῶτα.
 Ως τὸ μισὸ δέξω κάθισε στὴν ἄμμο τὸ καράβι
 καθὼς ἐρχότανε μ' ὅρμη. Τόσο γερὰ τραβοῦσαν
 οἱ λαμπούκοι τὰ κουπιά. Καὶ στὴ στεριὰ πηγώντας
 πήρανε πρῶτα ἀπ' τὸ βαθὺ καράβι τὸ Δυσσέα
 μὲ τὸ σεντόνι σηκωτὰ καὶ τὴ λευκὴ ἀντρομίδα
 κι ὅπως βαθιὰ κοιμότανε τὸν ἔαπλωσαν στὴν ἄμμο,
 κι ὑστερα πῆγαν κι ἔφεραν τὰ δῶρα τῶν Φαιάκων
 δσα τοὺς φώτισε ἡ θεὰ Παλλάδα νὰ τοῦ δώσουν. 120
 Κοντὰ στὴ ρίζα τῆς ἐλιᾶς σωρὸ τὰ βάλανε ὅλα
 δέξω ἀπ' τὸ δρόμο, μήν τυχὸν κανεὶς ἀπ' τοὺς διαβάτες
 πρὶν ὁ Δυσέας σηκωθῆ, τὰ ἰδηὶ καὶ τοῦ τὰ κλέψη,
 κι ἀμέσως πίσω γύρισαν γιὰ τὴν πατρίδα πάλε.
 Ομως τῆς γῆς ὁ Σαλευτῆς δὲν ξέχασε ἀπὸ πρῶτα 130
 δσες φοβέρες ἔκαμε τοῦ ισόθεου Δυσσέα
 κι ἔτσι δοκίμαζε νὰ ἰδῃ τὴ γνώμη καὶ τοῦ Δία·
 « Δία πατέρα, δίχως πιὰ τιμὴ θὰ καταντήσω
 μὲς στοὺς ἀθάνατους θεούς, ἀφοῦ οἱ θνητοὶ Φαιάκοι

- δὲ μὲν ψηφοῦν, ἀν καὶ κρατοῦν ἀπ' τῇ δικῇ μου φύτρα. 135
 'Αλήθεια, τώρα τό 'λεγα, πικρὰ σὰν πιῇ φαρμάκια,
 νὰ φτάσῃ στὴν πατρίδα του μιὰ μέρα πιὰ ὁ Δυσσέας.
 Μὰ νὰ τοῦ σβήσω διάτελα τοῦ γυρισμοῦ τῇ μέρᾳ
 σκοπὸ δὲν εἶχα ἀφοῦ ἀπ' ἀρχῆς τὸν ὅρισες ὁ Ἰδιος.
 Μὰ ἐνῶ βαθιὰ κοιμόντανε τὸν πήγανε στὸ Θιάκι
 μ' ἔνα καράβι γρήγορο τῇ θάλασσα περνώντας
 κι ἀπειρά δῶρα τοῦ 'δωσαν, λεβέτια καὶ χρυσάφι
 μὲ τὸ σωρὸ καὶ πανικὰ πολλὰ καλοφασμένα
 ὅσα ποτὲ δὲ θά 'παιρνε κι ὁ Ἰδιος ἀπ' τὴν Τροία
 στὸ μερδικό του λάφυρα κι ἀν ἄβλαβος γυρνοῦσε ». 145
- Κι ὁ Δίας τότε ἀπάντησε ὁ συγνεφοσυνάχτης:
 « "Ωχου, τί λόγο, ἀνίκητε, ποὺ μοῦ 'πες, κοσμοσείστη.
 "Οχι, οἱ θεοὶ δὲ σ' ἀψηφοῦν μηδὲ τολμᾶ κανένας
 τὸν πιὸ μεγάλο, πιὸ τρανό, νὰ τὸν καταφρονέσῃ.
 Μὰ ἀν σ' ἀψηφᾶ κανεὶς θνητός, στὴν τόλμη του θαρρώντας,
 πάντα ἀπ' τὸ χέρι σου περνᾶ στερνὰ νὰ τὸν πλερώσης.
 "Οπως τὸ θέλεις κάμε το κι ώς τὸ ποθεῖ ἡ καρδιά σου ». 150
- Τότε στὸ Δία ἀπάντησε ὁ σείστης Ποσειδώνας:
 « Ναι, μαυροσύγνεφε ώς τὸ λές θὰ τό 'κανα κι ἀμέσως.
 Μὰ πάντα ἐσένα σέβομαι καὶ τὸ θυμό σου τρέμω.
 Καὶ τώρα θέλω τ' ὄμορφο καράβι τῶν Φαιάκων
 μὲς στὸ γεράνιο πέλαγος νὰ σπάσω, ὅταν γυρίζῃ,
 νὰ πάψουν πιὰ νὰ προβοδοῦν ἀνθρώπους σὲ ταξίδια,
 καὶ γύρω μὲ ψηλὸ βουνὸ τὴν πόλη τους νὰ κλείσω ». 155
- Κι ὁ Δίας τότε ἀπάντησε ὁ συγνεφοσυνάχτης:
 « "Ετσι, ἀδερφέ, θαρρῶ κι ἐγὼ καλύτερο πῶς εἶναι.
 Τὴν ὥρα ποὺ ὅλος ὁ λαὸς θὰ βλέπουν ἀπ' τὴν πόλη
 μὲ τὰ κουπιά του νά 'ρχεται, κάμε το βράχο ἀμέσως
 κοντὰ στὴ γῆ μὲ γρήγορο καράβι ποὺ νὰ μοιάζῃ,
 ποὺ νὰ τὸ βλέπουν ἔπειτα καὶ νὰ σκαστίζῃ ὁ κόσμος,
 καὶ κλεῖση μὲ ψηλὸ βουνὸ τὴν πόλη τους τριγύρω ». 165
- Καὶ τότε αὐτὸ σὰν ἀκουσε ὁ σείστης Ποσειδώνας
 γιὰ τὴ Σχερία κίνησε τὴ χώρα τῶν Φαιάκων.
 Καθότανε δσο πόφτασε τ' ἀφρόχαρο καράβι
 σὲ λίγο, τρέχοντας γοργά. Κι ἀφοῦ κοντά του πῆγε 170

τό καμε βράχο καὶ βαθιὰ τὸ ρίζωσε χτυπώντας
μὲ τὶς παλάμες τῶν χεριῶν κι ἔψυγε αὐτὸς ἀλάργα.

Καὶ μεταξύ τους ἔλεγαν κουβέντες οἱ Φαιάκοι,
οἱ ξακουστοὶ θαλασσινοὶ καὶ μακρολαμπούποι.

Κι ἔτσι ἔνας τότε μίλησε στὸ διπλανὸ γυρνώντας:
«”Ω θεέ μου, ποιός σταμάτησε τὸ φτερωτὸ καράβι
στὸ πέλαγο, ὅπως ἔτρεχε; Τώρα φαινόντανε ὅλο ». 175

“Ἐτσι εἶπε, μὰ δὲν τά ἔσεραν αὐτὰ πῶς εἶχαν γίνει.
Τότε ὁ Ἀλκίνος ἀρχισε κι ἔτσι εἶπε δυό του λόγια:

«”Ἄχ, νά τα, βγαίνουν τὰ παλιὰ τῆς μοίρας τὰ γραμμένα,
ποὺ μοῦ λεγε ὁ πατέρας μου, πῶς εἶναι θυμωμένος
μὲ μᾶς τῆς γῆς ὁ σαλευτής, γιατὶ γινόμαστε ὄλων
καλοπροαίρετοι ὀδηγοί. Κι ἔλεγε πῶς μιὰ μέρα

θὰ σπάσῃ ἔνα πεντάμορφο καράβι τῶν Φαιάκων
ἀπὸ ταξίδιο ὅταν γυρνᾶ μὲς στὸ γεράνιο κύμα
καὶ γύρω μὲ ψηλὸ βουνὸ τὴν πόλη μας θὰ κλείσῃ.

‘Ο γέρος ἔτσι τά λεγε, καὶ νά, ἀληθεύουν ὅλα.

“Ἄς πάψουν τὰ ταξίδια αὐτὰ τοῦ καθενὸς ποὺ φτάσῃ
στὴν πόλη μας, κι ἀς σφάξουνε τ’ ἀφέντη Ποσειδώνα
δώδεκα ταύρους διαλεχτούς, ζσως καὶ μᾶς πονέσῃ
καὶ δὲ μᾶς κλείσῃ μὲ ψηλὸ βουνὸ τὴν πόλη γύρω ».

Εἶπε κι αὐτοὶ φοβήθηκαν κι ἐτοίμασαν τοὺς ταύρους.

“Ἐτσι ὄρθιοι γύρω στὸ βωμὸ τοῦ ἀφέντη Ποσειδώνα
εὐχόντανε ὅλοι οἱ ἀρχηγοὶ καὶ πρόκριτοι Φαιάκοι.

Ξύπνησε στὴν πατρίδα του τότε ὁ θεϊκὸς Δυσσέας,
μὰ δὲν τὴ γνώρισε, ἐπειδὴ φευγάτος ἦταν χρόνια
καὶ γύρω ὁμίχλη σκόρπισε πυκνὴ ἡ θεὰ Παλλάδα
γιὰ νὰ τὸν κάμη ἀγνώριστο καὶ νὰ τὸν ὀδηγήσῃ
μήπως τὸν δῆῃ γυναίκα του κι οἱ φίλοι κι οἱ πολίτες
πρὶν ὅλα πρῶτα τ’ ἀδικα πλερώσῃ στοὺς μνηστῆρες.

Γι’ αὐτὸ ὅλα τώρα ἀλλιώτικα στὰ μάτια του φαινόνταν,
τὰ μονοπάτια τ’ ἀνοιχτά, τὰ βολικά λιμάνια
κι οἱ βράχοι γύρω οἱ κρεμαστοὶ καὶ τ’ ἀνθισμένα δέντρα.

Πετιέται ὄρθδος καὶ στάθηκε κι ἔβλεπε τὴν πατρίδα
κι εὔτὺς βαριὰ ἀναστέναξε καὶ μ’ ἀνοιχτές παλάμες
τὰ δυὸ μηριά του χτύπησε κι ἔτσι ἔλεγε θρηνώντας 205

« Ὡχου, σὲ ποιῶν νὰ βρέθηκα τὴ χώρα ἀνθρώπων πάλε ;

Ἄγριοι εἶναι τάχα καὶ κακοὶ καὶ δίκιο δὲν κατέχουν

ἢ νὰ φοβοῦνται τοὺς θεοὺς καὶ ν' ἀγαποῦν τοὺς ξένους ;

Ποῦ πάω αὐτοὺς τοὺς θησαυροὺς κι ἐγὼ ποῦ παραδέρνω ;

Ἄς τὰ χαιρόντανε ὅλα αὐτὰ καλύτερα οἱ Φαιάκοι

καὶ γὼ σὲ βασιλιᾶ τρανοῦ θὰ πήγαινα ἀλλου χέρια
νὰ μὲ φιλέψῃ καὶ στερνὰ στὸ Θιάκι νὰ μὲ στείλη.

Τώρα ποῦ νὰ τὰ βάλω αὐτὰ κι ἐγὼ δὲν καλοζέρω,

μήτε κι ἐδῶ θὰ τ' ἔφηνα, γιατὶ θὰ μοῦ τὰ κλέψουν.

« Ὡχου, δὲν τὸ ἕριναν καλὰ μήτε ἥξεραν τὸ δίκιο

οἱ ἀρχηγοὶ καὶ πρόκριτοι Φαιάκοι ποὺ μὲ πῆγαν

σὲ ξένον τόπο κι ἔλεγαν πῶς θὰ μὲ πᾶν στὸ Θιάκι,

μὰ νά, τὸ λόγο ἀθέτησαν. 'Ο σπλαχνικὸς ὁ Δίας

ἄς τοὺς πλερώση ποὺ τὴ γῆς ἀπ' τὰ οὐράνια βλέπει

καὶ κάθε φταίχτη τιμωρεῖ. Μόν' ἔλα ἄς τοὺς μετρήσω

τοὺς θησαυρούς μου, γιὰ νὰ ἰδῶ κανένα μὴ μοῦ πῆραν

στὸ βαθουλὸ καράβι τους κι ἐδῶθε πᾶνε οἱ ἄλλοι ».

Εἶπε καὶ τὰ πεντάμορφα τριπόδια καὶ λεβέτια

μετροῦσε καὶ τὸ μάλαμα καὶ τὰ καλοφτιασμένα

πανιά κι ἀπ' ὅλα τίποτε δὲν ἔλειπε. Καὶ τότε

ἔκλαιγε στὴν πατρίδα του καὶ σέρνονταν στὴν ἔμμο

τοῦ πολυτάρχου γιαλοῦ πικρὰ θρηνολογώντας.

Κι ἥρθε κοντά του ἡ Ἀθηνᾶ μὲ νιὸ βοσκὸ παρόμοια

ποὺ σὰν τὰ βασιλόπουλα κορμὶ εἶχε χαϊδεύενο.

Φοροῦσε καλοκάμωτη διπλὴ στοὺς ὄμους κάπα

καὶ δυὸ στ' ἀφράτα πόδια της σαντάλια καὶ κρατοῦσε

κοντάρι. Χάρηκε δὲ θεϊκὸς Δυσσέας σὰν τὴν εἶδε

κι εὐτὺς κοντά της ἔτρεξε κι ἔτσι εἶπε μὲ λαχτάρι·

« Ὡ φίλε, ποὺ στὴ χώρα αὐτὴ σὲ πρωτοβρίσκω ἐσένα,

γειά σου, καὶ μ' ἀπονη καρδιὰ μὴ μὲ δεχτῆς, μον' ἔλα

σῶσε κι ἐμένα κι ὅλα αὐτά. Στὰ πόδια σου προσπέφτω

καὶ σὰν ἀθάνατο θεὸ τὴ χάρη σου γυρεύω.

Καὶ τοῦτο ἔήγα μου σωστὰ καλὰ νὰ καταλάβω.

Ποιός τόπος εἶναι αὐτὸς ἐδῶ ; Ποιοί κατοικοῦν στὴν πόλη ;

Νησὶ μὴν εἶναι ξέφαντο ἢ κάβος ποὺ προβάλλει

ἀπὸ πολύκαρπη στεριὰ κι ὡς στὸ γιαλὸ ὅξω φτάνει ; »

210

215

220

225

230

235

240

Τότε ἡ κουκουβαγιόθωρη τ' ἀπάντησε ἡ Παλλάδα·
« Ἀνθρωπος, ξένε, θά 'σαι ἀπλὸς ἢ θά 'ρχεσαι ἀπ' ἀλάργα
γι' αὐτὴ τὴ χώρα ἐνῶ ρωτᾶς ποὺ ἀνάκουστη δὲν εῖναι.

245

Χιλιάδες κι ὅσοι κατοικοῦν δῆπου ἀνατέλλει ὁ ἥλιος
τὴν ξέρουν κι ὅσοι κάθονται πίσω στὴ μαύρη δύση.
Δρόμους δὲν ἔχει ἀμαξωτούς, βραχόσπαρτη εἶναι χώρα,
ὅμως δὲν εἶναι κι ἀκαρπή, μεγάλη κι ἀς μὴν εἶναι.

250

Καὶ στάρι βγάζει πληθερὸ καὶ τὸ κρασὶ περίσσιο,
κι ὅλο τὴ λούζουν οἱ βροχὲς κι οἱ λαμπερὲς δροσοῦλες.
Γίδια καὶ βόδια θρέφονται κοπάδια στὶς βοσκές της
κι ἔχει λογῆς λογῆς δεντρὰ κι ὀστέρευτες ποτίστρες.
Γι' αὐτὸ τὸ Θιάκι ἀκούνστηκε καὶ μὲς στὴν Τροία, ξένε,
ποὺ καθὼς λένε βρίσκεται ἀλάργα ἀπ' τὴν Ἑλλάδα ».

255

Εἶπε καὶ χάρηκε ὁ θεῖκὸς πολύπαθος Δυσσέας
τὰ πατρικά του χώματα, ὡς ἡ θεὰ Παλλάδα,
μπροστά του τὰ φαινέρωσε, τοῦ Δία ἡ θυγατέρα.
Κι εὔτὺς μὲ λόγια πεταχτὰ τῆς μίλησε ἔτσι κι εἶπε,
μὰ γύρισε τὰ λόγια του, δὲν εἶπε τὴν ἀλήθεια,
πάντα βουλὴ πολύκερδη στὸ νοῦ του ἀναμετρώντας.

260

« Ναι, γιὰ τὸ Θιάκι μάθαινα καὶ στὴν πλατιὰ τὴν Τροία
ἀλάργα, ἀπάνω στοὺς γιαλούς, καὶ τώρα μόλις ἥρθα
μ' αὐτοὺς ἐδῶ τοὺς θησαυροὺς κι ἀκόμα κι ἄλλους τόσους
γιὰ τὰ παιδιά μου ἀφήνοντας κλεφτάτα πῆρα δρόμο,
γιατὶ ἐκεῖ κάτω σκότωσα τὸ γιὸ τοῦ Ἰδομενέα
τὸ φτεροπόδη Ὁρσίλοχο ποὺ στὴν πλατιὰ τὴν Κρήτη
ὅλους περνοῦσε τρέχοντας τοὺς σιτοφάγους ἄντρες,
γιατὶ ζητοῦσε ἀπ' ὅλα αὐτὸς τὰ λάφυρα τῆς Τροίας
νὰ μὲ στερήσῃ, ποὺ γι' αὐτὰ πλῆθος κι ἔγῳ φαρμάκια
ἥπια περνώντας θάλασσες καὶ μάχες καὶ πολέμους,
γιατὶ στὴν Τροία παραγιὸς δὲν τὸ 'χα τῆς τιμῆς μου
νὰ γίνω στὲν πατέρα του, μόν' κεφαλὴ ἥμουν σ' ἄλλους
Κι ἔτσι καθὼς κατέβαινε στὴ χώρα ἀπ' τὸ χωράφι,
μ' ἔνα κοντάρι χάλκινο τὸν ἀφησα στὸν τόπο

270

κοντὰ στὸ δρόμο, σταίνοντας καρτέρι μ' ἔνα φίλο.
Σκέπαζε ἡ νύχτα σκοτεινὴ τὸν οὐρανὸ ἀπὸ πάνω,
ποὺ μήτε αὐτὸς μᾶς γνώρισε μήτε ψυχὴ μᾶς εἶδε.

275

- Κι ἀφοῦ τὸν ξάπλωσα στὴ γῆ μὲ τὸ σκληρὸ μαχαίρι,
κατέβηκα στοὺς Φοίνικες καὶ βρῆκα στ' ἀκρογιάλι
καὶ πρόσπεσα στὰ πόδια τους δίνοντας πλούσια δῶρα
καὶ τοὺς ζητοῦσα νὰ μὲ πᾶν στὴν Πύλο νὰ μὲ βγάλουν,
ἡ στὴ Θεϊκὰ τὴν "Ηλιδα ποὺ οἱ Ἐπειγοὶ δρίζουν.
Μὰ ἀθελα ἐκεῖθε ἡ δύναμη τοὺς ξόριασε τοῦ ἀνέμου,
γιατὶ δὲν εἰχανε σκοπὸ αὐτοὶ νὰ μ' ἀπατήσουν. 280
- Κι ἐκεῖθε παραδέρνοντας φτάσαμε ἐδῶ τὴ νύχτα,
καὶ στὸ λιμάνι μπήκαμε γοργὰ λαμπνοκοπώντας
δίχως νὰ φᾶμε μιὰ μπουκιά, κι ἀς εἰχαμε ἄγρια πείνα,
μόν' ἔτσι ξεμπαρκάραμε νὰ κοιμηθοῦμε λίγο. 285
- "Ὕπνος γλυκὸς μὲ πῆρε εύτυς κομμένον ἀπ' τὸν κόπο,
κι αὐτοὶ τὸ βιός μου βγάζοντας ἀπ' τὸ βαθὺ καράβι
κοντά μου ἐκεῖ ποὺ πλάγιαζα τὸ βάλανε στὴν ἄμμο.
Κι ἔπειτα στὴν καλόχτιστη τὰ πρύμισαν Σιδώνα,
κι ἔγω μονάχος ἔμεινα μὲ τὴν καρδιὰ καμένη". 290
- Εἶπε, καὶ χαμογέλασε ἡ Ἀθηνᾶ ἡ Παλλάδα
καὶ τρυφερὰ τὸν χάιδεψε, μοιασμένη μὲ γυναικά
πανώρια, λυγερόκορμη καὶ στὶς δουλειές τεχνίτρα,
κι ἔτσι μὲ λόγια πεταχτὰ τοῦ κάνει κράζοντάς τον.
« Σοφὸς καὶ τετραπέρατος θά 'ναι ὅποιος σὲ περάσῃ
στὰ χίλια σου τεχνάσματα, θεδς κι ἀν εἴναι ἀκόμα. 295
- Καημένε, πολυμήχανε καὶ μάστορη στοὺς δόλους,
μήτε μὲς στὴν πατρίδα σου τὶς πονηρέες δὲν παύεις
κι ὅσα ψευτόλογα ἀγαπᾶς ἀπὸ γεννησιμό σου.
Μόν' ἔλα, αὐτὰ ἀς τ' ἀφήσουμε, τὸ ξέρουμε κι οἱ δυό μας
ποιὸ μᾶς συμφέρνει, ἀφοῦ καὶ σὺ ἀπὸ δόλους τοὺς ἀνθρώπους
ὅ πρῶτος εἰσαι στὴ βουλὴ καὶ στὴ ρητοροσύνη,
κι ἔγω γιὰ τὴ σοφία μου καὶ τὴν πολλὴ μου γνώση
στὸν οὐρανὸ φημίζομαι στοὺς ἀθανάτους δόλους. 300
- Μὰ μήτε ἔσν δὲ γνώρισες τὴν Ἀθηνᾶ Παλλάδα,
τὴ θυγατέρα τοῦ Διός, ποὺ παραστέκω πάντα
κοντά σου σ' ὅλες τὶς δουλειές καὶ σ' ὅλα σὲ προσέχω,
καὶ τοὺς Φαιάκους ἔκαμα νὰ σ' ἀγαπήσουν δόλοι. 310
- Τώρα πάλε ἔφτασα κι ἐδῶ βουλὴ μαζί σου νά 'βρω
νὰ κρύψω αὐτοὺς τοὺς θησαυρούς, ποὺ οἱ ξακουστοὶ Φαιάκοι

σοῦ δώσανε ὅταν ἔφευγες μὲ φώτιση δική μου,
καὶ νὰ σοῦ πῶ ὅσα βάσανα γραφτὸ εἴναι νὰ περάσῃς
στ' ἀρχοντικὸ τὸ σπίτι σου. Μὰ ἀντεχε, θὲς δὲ θέλεις,
καὶ σὲ κανένα νὰ μὴν πῆς, εἴτε ἀντρα εἴτε γυναίκα,
γιατὶ ἥθες ἀπ' τὴν ξενιτιά, μόν' πίνε τὰ φαρμάκια
σωπαίνοντας κι ὑπόμενε τὶς προσβολές τῶν ἄλλων ».

315

Κι ἀπάντησε ὁ πολύσοφος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε·
« Δύσκολα δύνεται, θεά, θνητὸς νὰ σὲ γνωρίσῃ,
κι ἂς είναι ὁ πιὸ πολύπειρος. Γιατὶ καὶ σ' ὅλα ἀλλάζεις.
Μὰ ἀλήθεια αὐτὸ δὲν τὸ ξεχνῶ πώς μὲ πονοῦσες πρῶτα,
ἐνόσω πολεμούσαμε οἱ Ἀχαιοὶ στὴν Τροία.

320

Μὰ τοῦ Πριάμου τὸ ψηλὸ σὰν πήραμε τὸ κάστρο
καὶ στὰ καράβια μπήκαμε — θεδὸς λές μᾶς σκορποῦσε —
δὲ σ' εἴδα πιὰ στὰ μάτια μου, τοῦ Δία θυγατέρα,
μήτε μὲς στὸ καράβι μου κατάλαβα πώς μπῆκες
νὰ μὲ φυλάξῃ ἡ χάρη σου ἀπ' τὰ πολλά μου πάθια.

325

Μόν' πάντα μὲς στὰ στήθια μου καρδιὰ καμένη κλειώντας
γυρνοῦσα ὅσο ποὺ μ' ἔσωσαν ἄλλοι θεοὶ ἀπ' τὸ χάρο,
ώσστου μὲς στὴν καρπερὴ πατρίδα τῶν Φαιάκων
μὲ ψύχωσαν τὰ λόγια σου κι ἡ ἵδια μ' ὁδηγοῦσες.

330

Καὶ τώρα στὸν πατέρα σου τὸ Δία σὲ ξορκίζω,
γιατὶ θαρῷ στὸ ξέφαντο τὸ Θιάκι πώς δὲν ἥθα,
μόν' σ' ἄλλους τόπους τριγυρνῶ καὶ θές νὰ μὲ γελάσῃς,
θεά, μ' αὐτὰ ποὺ μοῦ λαλεῖς, τὸ νοῦ μου νὰ πλανέσῃς.
"Αχ, πέξ μου, ἀλήθεια, ἀν ἔφτασα στὴν ποθητὴ πατρίδα ».

335

Κι ἡ λιοπερίχυτη Ἀθηνᾶ τ' ἀπάντησε ἡ Παλλάδα·

340

« Τέτοια ἐσύ γνώμη μέσα σου πάντα φυλᾶς κλεισμένη,
γι' αὐτὸ κι ἐγὼ στὶς συμφορὲς μονάχο δὲ σ' ἀφήνω,
γιατὶ ἔξυπνος καὶ συνετός καὶ στοχασμένος εἰσαι.
"Αν ἄλλος ἀπ' τὴν ξενιτιά γυρνοῦσε, μὲ λαχτάρα
θά τρεχε τὴ γυναίκα του νὰ ἴδῃ καὶ τὰ παιδιά του
στὸ σπίτι του. Μὰ ἀκόμα ἐσύ δὲ θέλεις νὰ ρωτήσῃς,
μόν' θέλεις τὴ γυναίκα σου νὰ δοκιμάσῃς πρῶτα,
ποὺ κάθεται στὸ σπίτι σου κλεισμένη καθὼς πάντα,
κι οἱ μέρες της περνοῦν πικρές, τὶς νύχτες δάκρυα χύνει.
'Εγὼ ὅμως πάντα πίστευα καὶ τό λεγα στὸ νοῦ μου

345

350

πώς θὰ γυρίσης, ὅλους σου σὰ χάσης τοὺς συντρόφους.
Μὰ μὲ τὸν πατρικὸ μου θειό, τὸ σείστη Ποσειδώνα,
δὲν ηθελα καὶ νὰ πιαστῶ, ποὺ πάθος σοῦ κρατοῦσε
γιατὶ τὸ γιό του τύφλωσες ποὺ ἀγαπητὸ τὸν εἶχε.

Μόν' ἔλα τώρα νὰ πειστῆς τὸ Θιάκι νὰ σοῦ δείξω.

355

Νά τοῦ θαλάσσιου γέροντα Φόρκυνα τὸ λιμάνι.

Νά κι ἡ στενόφυλλῃ ἐλιὰ στοῦ λιμανιοῦ τὸ βάθος.

Κοντά της εἶναι κι ἡ βαθιὰ σπηλιὰ γεμάτη χάρες,
πανάγιος τόπος τῶν Ξωθιῶν ποὺ τὶς καλοῦν Νεράιδες.

Κι αὐτὴ εἶναι ἡ θολωτὴ σπηλιὰ ποὺ πήγαινες κι ὁ ἕδιος
καὶ στὶς Νεράιδες ἔκανες ἀρχοτικές θυσίες.

Κι αὐτὸ εἶναι ἔκει τὸ Νήριτο, τὸ δασοφουντώμενο ».

360

Εἶπε, καὶ σκόρπισε ἡ θεὰ τὴν καταχνιὰ κι ὁ τόπος
ἔδειξε, κι ἀναγάλλιασε ὁ δύστυχος Δυσσέας
πόβλεπε τὴν πατρίδα του κι ἔσκυβε καὶ φύλοῦσε
τὸ καρπερὸ τὸ χῶμα της καὶ στὰ ψηλὰ οὐράνια,
σηκώνοντας τὰ χέρια του εὐχόνταν στὶς Νεράιδες·
« Καλές Νεράιδες, τοῦ Διὸς κοπέλες, ἄχ! ποτέ μου
δὲν τὸ ἀπίζα πώς θὰ σᾶς δῶ κι οἱ προσευχές μου τώρα
ἄς εἶναι καλοπρόσδεχτες. Καὶ δῶρα σὰν καὶ πρῶτα
θὰ σᾶς προσφέρω, ἀν τοῦ Διὸς ἡ πλουτοδότρα κόρη
ζωὴ μ' ἀφήση νὰ χαρῶ, τὸ γιό μου ἀν μοῦ φυλάξῃ ».

365

Κι ἡ λιοπερίχυτη Ἀθηνᾶ τ' ἀπάντησε ἡ Παλλάδα.

« Θάρρος, καὶ μὴ χολιᾶς γι' αὐτά, στὸ νοῦ σου μὴν τὰ βάζης.

375

Κι ἔλα, ἄς μὴ χάνουμε καιρό, μὲς στῆς σπηλιᾶς τὸ βάθος
νὰ βάλουμε τοὺς θησαυρούς, ἀνέγγιχτοι νὰ μείνουν,
κι ἔπειτα ἄς λογαριάσουμε τὸ πιὸ καλὸ νὰ γίνη ».

Εἶπε καὶ μπῆκε στὴ σπηλιὰ τὴ θαμπερὴ ἡ Παλλάδα,

380

κρύφτρα γυρεύοντας νὰ βρῆ. Κι ὁ θεῖκὸς Δυσσέας

κοντά της ὅλα τὰ ἀφέντα τὰ δῶρα τῶν Φαιάκων,

μάλαμα καὶ σκληρὸ χαλκὸ καὶ ὥριοφασμένα ροῦχα.

Τὰ τοποθέτησε ὅμορφα κι ἔβαλε μπρός στὴν πόρτα

πέτρα μεγάλη ἡ Ἀθηνᾶ, τοῦ Δία ἡ θυγατέρα.

Στὴ ρίζᾳ τότε τῆς ἐλιᾶς καθίσανε κι οἱ δυό τους

385

καὶ μελετοῦσαν τὴ σφαγὴ τῶν ἄτροπων μνηστήρων.

Κι ἀρχισε πρώτη ἡ λαμπερὴ θεὰ Παλλάδα κι εἶπε·

« Γιὲ τοῦ Λαέρτη, θεϊκέ, πολύτεχνε Δυσσέα,
σκέψου πῶς τοὺς ἀδιάντροπους μνηστῆρες θὰ ξεκάμης
ποὺ κυβερνοῦν τὸ σπίτι σου τρεῖς χρόνους καὶ γυρεύον
μὲ δῶρα ν' ἀποχτήσουνε τὸ ἴσθιό σου ταῖρι. 390

Μὰ γιὰ τὸ γυρισμό σου αὐτὴ θρηγώντας νύχτα μέρα
ὅλους μ' ἐλπίδες τοὺς πλανᾶ κι ὑπόσχεται καὶ στέλνει
παραγγελίες καὶ ξεγελᾶ κι ὁ νοῦς της ἀλλα βάζει ».

Τότε ἔτσι ὁ βαθυστόχαστος ἀπάντησε ὁ Δυσσέας·
« Ἄχ, σὰν τ' Ἀτρέα κι ἐγὼ τὸ γιὸ τοῦ βασιλιὰ Ἀγαμέμνου
ἔμελλα μὲς στὸ σπίτι μου ν' ἀδικοθανατήσω
ἄν δλα δὲ μοῦ τὰ λεγεῖ, θεά, νὰ μὲ φωτίσης. 395

Μόν' ἔλα πλέξε τὴ βουλὴ τὸ πῶς θὰ τοὺς πλεξώσω
καὶ στάσου ἀτή σου δίπλα μου, παλικαρίσιο θάρρος
νὰ χύνης μὲς στὰ στήθια μου καθὼς ὅταν τῆς Τροίας
μαζὶ ξεθεμελιώσαμε τις ἄσπρες πολεμίστρες. 400

« Ἅχ, ἔτσι ἀν μοῦ παράστεκες λιοθώρητη, βοηθώντας,
καὶ μὲ τρακόσους δύνομαι νὰ πολεμήσω ἄντρες
μαζὶ σου, σεβαστὴ θεά, στὴ χάρη σου θαρρώντας ».

Τότε κι ἡ λιοπερίχυτη θεὰ Ἀθηνᾶ τοῦ λέει·
« Κοντά σου θά μαι πρόθυμα, στιγμὴ δὲ θὰ μὲ γάσης.
δὲ θὰ χαθῶ ἀπ' τὰ μάτια σου κι ὅταν θ' ἀρχίσῃ ἡ μάχη
καὶ τὸ στρωμένο πάτωμα θαρρῶ πῶς θὰ λερώσουν
μ' αἴματα καὶ μυαλὰ πολλοὶ γαμπροὶ ποὺ τρῶν τὸ βιός σου.

Μόν' ἔλα τῷρα ἀγνώριστο στοὺς ὄλους νὰ σὲ κάμω·
Θὰ σοῦ ζαρώσω τὸ πετσι στὸ λυγερὸ κορμί σου
καὶ θὰ χαλάσω τὰ σγουρὰ μαλλιά τῆς κεφαλῆς σου
καὶ θὰ σὲ ντύσω φτωχικά, νὰ σὲ σιχαίνουνται ὅλοι.

Τ' ἀχτιδοβόλα μάτια σου ποὺ λάμπουν θὰ θαμπώσω,
ἄσκημος ἔτσι νὰ φανῆς καὶ στοὺς μνηστῆρες ὄλους,
στὸ ταίρι σου ἡ στὸ παιδί ποὺ τ' ἀφησες στὸ σπίτι. 415

Καὶ πρῶτα τὸ χοιροβοσκὸ νὰ τρέζῃς ν' ἀνταμώσης,
ποὺ στὰ θρεφτά του ἐπιστατεῖ καὶ σὲ πονεῖ ἡ καρδιά του
καὶ τὸ παιδί σου ποὺ ἀγαπᾶ καὶ τὸ πιστό σου ταίρι.

Σιμὰ στοὺς χοίρους θὰ τὸν βρῆς νὰ κάθεται, ποὺ βόσκουν
κοντὰ στὴν Κορακόπετρα στὴν Ἀρετούσα βρύση,
καὶ τρῶν βελάνια πληθερά, νερὸ καθάριο πίνουν,

ποὺ φέρνουν τὸ γυαλιστερὸ τὸ πάχος στὰ γουρούνια..
Μεῖνε κοντά του κι ὅσα θὲς νὰ μάθης ξέταζέ τον,
ώστου στὴν καλότσουπρη νὰ πάω ἐγὼ τῇ Σπάρτῃ
νὰ κράξω τὸν Τηλέμαχο τὸ γιόκα σου, Δυσσέα,
ποὺ μὲς στὴ Λακεδαίμονα γιὰ τὸ Μενέλαο πῆγε ».

Κι ἀπάντησε ὁ βαθύσοφος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε·
« Πῶς δὲν τοῦ τά 'λεγες, θεά, ποὺ τὰ γνωρίζεις ὅλα ;
"Η γιὰ νὰ πίνη τὰ πικρὰ φαρμάκια αὐτὸς γυρνώντας,
γυρνώντας μὲς στὶς θάλασσες κι ἄλλοι νὰ τρῶν τὸ βιός του ; »

Κι εὔτὺς ἡ λιοπερίχυτη θεὰ Παλλάδα τοῦ 'πε·
« Γ' αὐτὸν μὴ νοιάζεσαι ποιόν, ἐγὼ τὸν ὄδηγοῦσα
ἐκεῖ νὰ φτάσῃ, κι ὅνομα μεγάλο ν' ἀποχτήσῃ.
Μήτε νὰ πῆς κακοπερνᾶ, μόν' ἥσυχος στὸ σπίτι
τοῦ γιοῦ τ' Ἀτρέα κάθεται κι ὅ,τι ζητήσῃ τὸ 'χει.
Ναί, μὰ καρτέρι τοῦ 'στησαν οἱ νιοὶ μ' ἔνα καράβι
νὰ τὸν χαλάσουν θέλοντας, πρὶν φτάσῃ στὴν πατρίδα,
μὰ δὲ θὰ γίνη ἡ χάρη τους, θαρρῶ, κι ἀπ' τοὺς μνηστῆρες
θὰ φάγη τὸ χῶμα ἀτ' τοὺς γαμπρούς ποὺ καταλοῦν τὸ βιός σου ». 440

"Ετσι εἶπε καὶ τὸν ἄγγιξε μ' ἔνα ραβδὶ ἡ Παλλάδα.
Τ' ὀραῖο του δέρμα ζάρωσε στὸ λυγερὸ κορμί του
καὶ τὰ σγουρά του χάλαισε μαλλιὰ τῆς κεφαλῆς του
καὶ γέρου τοῦ 'βαλε πετσὶ σ' ὅλο τὸ σῶμα ἀπάνου,
καὶ θάμπωσαν τὰ μάτια του ποὺ πρὶν λαμποκοποῦσαν
κι ἄλλο τοῦ φόρεσε ταλιὸ κουρέλι καὶ χλαμύδα
τρύπες γεμάτη, λιγδερή καὶ μαυροκαπνισμένη
καὶ μιὰ προβιὰ γοργοῦ ἐλαφιοῦ τοῦ ρίχνει μαδημένη.
Στὸ χέρι τοῦ 'δωσε ραβδὶ καὶ μιὰ σακούλα τρύπια
παλιά, πού 'χε στὶς ἄκρες της ἔνα σκοινὶ στριμμένο. 450

"Ετσι εἶπαν, καὶ χωρίστηκαν· καὶ πῆγε ἡ Παλλάδα
στὴν πλούσια Λακεδαίμονα τὸ γιό του ν' ἀνταμώσῃ.

Κι αὐτὸς γοργὰ τ' ἀνώμαλο τὸ μονοπάτι ἀνέβη
ἀπ' τὸ λιμάνι, κι ἔφτασε κορφὴ κορφὴ σὲ μέρος

πολύδεντρο, όπου τοῦ 'λεγε ή 'Αθηνᾶ Παλλάδα
πώς θά 'βρη τὸ χοιροβοσκό, ποὺ πιὸ πιστὰ ἀπ' τοὺς ἄλλους,
πού 'χε δὲ Δυσσέας δούλους του, πονοῦσε αὐτὸς τὸ βιός του.

5

Τὸν βρῆκε ποὺ καθόντανε στὸ πρόσπιτο καὶ γύρω
ἥταν χτισμένη αὐλὴ ψηλὴ σὲ ἔφαντη κορφούλα,
αὐλὴ μεγάλη κι ὅμορφη κι ὀλόγυρα κλεισμένη,
πόχτισε δὲ Διος δὲ βοσκὸς γιὰ τὰ θρεφτὰ τοῦ ἀφέντη
— κι οὗτε ἡ κυρά του τὸ 'ξερε μηδ' δὲ γερο — Λαέρτης —
ὅλο μὲ πέτρες κυλιστές κι ἀγριαπιδίες φραγμένη.

10

Κι ἐμπήξε ἀπόξω στὴ σειρὰ πολλὰ πυκνὰ παλούκια
σὲ κάθε μέρος, κόβοντας βελανιδιᾶς τὴ φλούδα.

Μὲς στὴν αὐλὴ εἶχε δώδεκα χτισμένες χοιρομάντρες,
κοντὰ βαλμένες στὴ σειρά, γιατάκια γιὰ τοὺς χοίρους,
κι ἀπὸ πενήντα καθεμιὰ χωροῦσε χοιρομάντρα
γουροῦνες χαμοκύλιστες, μανάδες ποὺ γεννοῦσαν.

15

Τ' ἀρσενικά, λιγότερα, κοιμόντανε ὅλα ἀπ' ὅξω.
Αὐτὰ λιγόστευαν γιατὶ τὰ τρώγανε οἱ μνηστῆρες,
ποὺ τοὺς τὰ πήγαινε δὲ βοσκός, διαλέγοντας ἀπ' ὅλα
τὸ πιὸ παχύτερο θρεφτό. Κι ἥταν τραχόσια ἔξήντα.

20

Κοντά τους τέσσερα σκυλιά, ὅμοια θεριά, φυλοῦσαν,
ποὺ τὰ 'Θρεψε δὲ χοιροβοσκός, τῶν κοπελιῶν δὲ ἀφέντης.
Ταίριαζε ἐκεῖ στὰ πόδια του τσαρούχια, ἔνα ἀργασμένο
τομάρι κόβοντας βοδιοῦ. Οἱ τρεῖς βοσκοὶ εἶχαν φύγει
καὶ πῆγαν ἄλλος ἀπ' ἄλλου τοὺς χοίρους νὰ βοσκήσουν.
Τὸν τέταρτο τὸν ἔστειλε στὴ χώρα, ἔνα θρεφτάρι
νὰ φέρῃ στοὺς ξετσίπωτους μνηστῆρες ἀπ' ἀνάγκη,
γιὰ νὰ χορτάσουν τὴν καρδιὰ μὲ κρέας, σφάζοντάς το.

25

Κι ἔξαφνα τὰ μαντρόσκυλα σὰν εἴδαν τὸ Δυσσέα
τοῦ ρίχτηκαν γαβγίζοντας, κι ἐκεῖνος μ' ἔξυπνάδα
κάθισε κάτω, πέταξε καὶ τὸ ραβδὶ ἀπ' τὸ χέρι.

30

Τότε ἀσκημα στὴ μάντρα του κοντὰ θά τὰ περνοῦσε,
μόν' ἔτρεξε δὲ χοιροβοσκός σὰν ἀστραπὴ στὴν πόρτα
— τοῦ 'πεσε κι ἀπ' τὰ χέρια του στὸ χῶμα τὸ τομάρι —
κι ἐδῶθε ἐκεῖθε τὰ σκυλιὰ τά 'διωξε μὲ φοβέρες,
πέτρες πυκνές πετώντας τους, κι ἔτσι εἶπε στὸ Δυσσέα·
« Γέρο, ἀπὸ λίγο τὰ σκυλιὰ νὰ σὲ καταξεσκοῦσαν,

35

τότε μπροστά θὰ μ' ἔστρωνες μὲ τὰ ξεφωνητά σου,
μὰ φτάνουν δσες οι θεοὶ μοῦ δώσανε ἄλλες πίκρες.

40

Γιατὶ δὸι κλαίω καὶ θρηνῶ τὸ θεῖκό μου ἀφέντη
καὶ γι' ἄλλους θρέψω τὰ παχιὰ θρεφτὰ νὰ τοῦ τὰ τρῶνε.

Κι ἐκεῖνος κάπου τὸ ψωμὶ θὰ λαχταρᾶ, σὲ γῶρες

γυρίζοντας ἀλλόγλωσσων ἀνθρώπων, ἃν ώς τώρα

βρίσκεται ἀκόμα στὴ ζωή, τὸ φῶς τοῦ ἥλιου ἂν βλέπη.

45

Μόν' ἔλα, γέρο, ἀκλούθα με νὰ πᾶμε στὸ καλύβι,

κι ἐκεὶ μοῦ λές, σὰν φᾶς ψωμί, καὶ πιῆς ἔνα ποτήρι,

πόθε εἶσαι καὶ τί βάσανα σὲ βρῆκαν στὴ ζωή σου ».

Εἶπε, καὶ πρῶτος ὁ βοσκὸς μὲς στὸ καλύβι μπῆκε,

50

καὶ τὸν Δυσσέα μπάζοντας τὸν ἔβαλε νὰ κάτση,

πυκνὰ κλαδιὰ σὰν τοῦ 'στρωσε καὶ ξάπλωσε ἀπὸ πάνω

πυκνόμακλου ἀγριογιδιοῦ, προβιὰ σγουρή, μεγάλη,

ποὺ ἀπάνω αὐτὸς κοιμόντανε. Καὶ χάρηκε ὁ Δυσσέας,

γιατὶ τὸν καλοδέχτηκε, καὶ τοῦ 'πε κράζοντάς τον·

«Ο Δίας, ξένε, κι οἱ λοιποὶ θεοὶ νὰ σου τὰ δώσουν,

55

ὅσα ποθεῖς, ποὺ φιλικὰ μὲ δέχτηκες ἐμένα».

Τότε, Εὔμαιε χοιροβοσκέ, τ' ἀπάντησες κι ἔτσι εἶπες·

«Δὲν τό 'χω, γέρο, σὲ καλὸ τὸν ξένο ν' ἀψηφήσω,

χειρότερός σου κι ἂν ἐρθῃ. Γιατὶ σταλτοὶ ἀπ' τὸ Δία

εἰναῑ ὅλοι οἱ ξένοι καὶ οἱ φτωχοί. Τὸ δόσιμό μας λίγο

μὰ πρόσχαρο. Γιατὶ εἰναῑ αὐτὸ τὸ ριζικὸ τῶν δούλων,

ποὺ δὸι φοβοῦνται, ἀφεντικὰ ικανούρια σὰν δρίζουν.

Μὰ νά, οἱ θεοὶ τοῦ κλείσανε τὸ γυρισμό του ἐκείνου,

ποὺ θὰ μ' ἀγάπαες γκαρδιακά, θὰ μοῦ 'δινε καὶ χτῆμα

καὶ σπίτι καὶ κληρονομιά κι δύμορφη γυναικούλα,

ὅσα σὲ δοῦλο του πιστὸ καλὸς ἀφέντης δίνει,

ποὺ τυραγνίστηκε γι' αὐτὸν καὶ τὴ δουλειά του ὡστόσο

τοῦ τὴ βλογήσανε οἱ θεοί. "Ετσι ἡ δουλειὰ ποὺ κάνω

στὰ δυό μου χέρια πρόκοψε. Γ' αὐτό, γαρά σὲ μένα,

ἀνίσως ὁ ἀφέντης μου στὸ σπίτι του γυρόνυσε.

65

Μὰ χάθηκε. Εἴθε σύρριζα τὸ γένος τῆς 'Ελένης

ἔτσι νὰ σβήση, πόστειλε πλήθος ψυχές στὸν "Αδη.

Γιατὶ κι αὐτὸς γιὰ τὴν τιμὴ τοῦ γιοῦ τ' 'Ατρέα πῆγε

στὴν Τροία τὴν πλατύδρομη νὰ ἐκδικηθῇ τοὺς Τρῶες ».

70

Εἶπε, κι ἀμέσως ἔσφιξε μὲν ζώνη τὸ χιτώνα
καὶ κίνησε γιὰ τὸ μαντρὶ ποὺ κλειοῦσε χοίρων φάρες.
Δυὸς πῆρε ἐκεῖθε κι ἔσφαξε κι εὐτὸς τοὺς καψαλίζει
καὶ τοὺς κομμάτιασε ἔπειτα καὶ τοὺς περνᾶ στὶς σοῦβλες.
Κι ὅλα σὰν καλοφήθηκαν τὰ πῆγε τοῦ Δυσσέα,
ζεστὰ στὶς σοῦβλες, μὲ λευκὸ πασπαλισμένα ἀλεύρι.

75

Γλυκὸ κρασὶ τοῦ κέρασε σ' ἔνα καυκί, κι ὁ Ὀδιος
κάθισε τότε ἀγνάντια του καὶ τοῦ ἐπειδὴν τον
«Κόπιασε, ζένε, χοιρινὸ νὰ φᾶς ποὺ τρῶν κι οἱ δοῦλοι.
Ομως τὰ τρυφερὰ θρεφτὰ τὰ τρῶν αὐτοὶ οἱ μηνστῆρες,

80

δίχως νὰ νιώθουν ἡ σπλαχνιὰ ἡ θεοῦ φόβο νά γ' ξουν.
Μὰ οἱ τρισμακάριστοι θεοὶ τ' ἄδικο δὲν τὸ θέλουν,
παρὰ τὸ δίκιο τὸ τιμοῦν καὶ τὶς καλές τὶς πράξεις.
Κι ἀσπλαχνοὶ κλέφτες ποὺ πατοῦν τὶς ξένες πολιτεῖες
καὶ δώσῃ ὁ Δίας πλιάτσικα νὰ κάμουν, καὶ ξοπίσω
γυρίζουν στὴν πατρίδα τους μὲ φορτωμένα πλοῖα,

90

κι αὐτοὶ περίσσια μέσα τους τὴν θεία δίκη τρέμουν.
Μὰ αὐτοὶ οἱ μηνστῆρες θά μαθαν πῶς χάθηκε ὁ ἀφέντης
ἢ, θ' ἄκουσαν φωνὴ θεοῦ, γι' αὐτὸ καὶ δὲν τὸ θέλουν
γάμο νὰ κάμουν μὲ τιμὴ ἡ σπίτι τους νὰ πᾶνε,
μόν' ξυγχοι δίχως σπλαχνιὰ καὶ πόνο τρῶν τὸ βιός του.

95

Γιατὶ δὲ σφάζουν ἔνα ἡ δυό, τὶς μέρες πόχει ὁ χρόνος,
καὶ τὸ κρασὶ ἀλογάριαστο τὸ βγάζουν καὶ τὸ πίνουν.

Κι ἤταν τὸ βιός του ἀμέτρητο. Τόσο κανεὶς ἀφέντης
ἄλλος δὲν τὸ γει στὴ στεριά τὴ μαύρη, οὔτε στὸ Θιάκι,
κι ἄν σμίξῃς εἴκοσι μαζί, τὰ πλούτη του δὲν κάνεις.

100

Θὰ λογαριάσω νὰ τὸ ἰδῆς. Στοὺς κάμπους πέρα βόσκουν
κοπάδια δώδεκα βοδῶν, προβάτων ἄλλα τόσα,
κι ὡς τόσα χοίρων γαὶ γιδιῶν πλατιὰ κοπάδια ἀκόμα,
ποὺ τοῦ τὰ βόσκουν μισθωτοὶ κι ἄλλοι βοσκοὶ δικοὶ του.

Κι ἐδῶ ὅλα ὡς ἔντεκα γυδιῶν πλατιὰ κοπάδια θά γη,
ποὺ τὰ προσέχουν πιστικοὶ νὰ βόσκουν στ' ἀκροβούνια.

105

Καὶ πᾶσα μέρα ἔνα σφαχτὸ τοὺς κουβαλᾶ ὁ καθένας,
ἀπ' ὅλα τὸ καλύτερο, ποὺ θρέφει στὸ κοπάδι

Κι ἐγὼ φυλάω αὐτοὺς ἐδῶ τοὺς χοίρους καὶ προσέχω
καὶ τὸ καλύτερο θρεφτὸ διαλέγω καὶ τοὺς στέλνω ».

110

Εἶπε, κι ἐκεῖνος μ' ὅρεζη, χωρὶς μιλιὰ νὰ βγάζῃ,
ἔτρωγε κι ἔπινε ἀρπαχτά, τὸ φόνο τῶν μνηστήρων
στὸ νοῦ του λογαριάζοντας. Σὰ χόρτασε νὰ τρώγη,
τοῦ δ' ὀδωσε ἔνα καυκὶ κρασὶ γεμάτο, ποὺ κι ὁ ἔδιος
ἔπινε, καὶ τὸ δέχτηκε μετὰ χαρᾶς ἐκεῖνος,

115

κι ἔτσι μὲ λόγια φίλικὰ τοῦ μίλησε καὶ τοῦ 'πε·
«὾ φίλε, ποιός σ' ἀγρόβασε, δίνοντας βιός δικό του,
ἔτσι μεγάλος κι ἀρχοντας καθὼς τὸν παρασταίνεις;
Λέξ χάθηκε γιὰ τὴν τιμὴ κι αὐτὸς τοῦ γιοῦ τ' Ἀτρέα.
Πέξ μου, μπορεῖ νὰ γνώρισα κι ἐγὼ ἔναν τέτοιον κάπου.
Τὸ ξέρει ὁ Δίας κι οἱ λοιποὶ θεοὶ πῶς δὲ θὰ κρύψω
τὴν εἰδηση, ἀν τὸν ἔβλεπα, γιατὶ εἶδα πλῆθος τόπους».

120

Τότε τ' ἀπάντησε ὁ Βοσκός, τῶν κοπεδιῶν ὁ ἀφέντης·
«Κανεὶς πιά, γέρο, ποὺ γι' αὐτὸν μαντάτα ἔδω μᾶς φέρνει,
μήτε καὶ τὴ γυναικα του, μηδὲ τὸ γιό του πείθει,
μόν' ἔτσι φέματα κολυοῦν, περαστικοὶ διαβάτες,
πόχουν ἀνάγκη ἀπὸ φωμὶ καὶ τὴν ἀλήθεια κρύβουν.

125

Κι ὅποιος στὸ Θιάκι ζήτουλας ἐρθῆ νὰ διακονέψῃ,
πάει στὴν κυρά μου καὶ πλαστὰ τῆς φτιάνει παραμύθια,
κι αὐτὴ τὸν καλοδέχεται καὶ τὸν φιλεύει ἀπ' ὅλα
καὶ κάθεται καὶ τὸν ρωτᾶ καὶ δάκρυα μαῦρα χύνει,
ώς πρέπει σ' ὅποια τῆς χαθῆ τὸ ταίρι τῆς στὰ ξένα.

130

Εὔκολα, γέρο, θά 'πλαθεις, καὶ σὺ καμιὰ ιστορία,
ἀν ροῦχα σοῦ δινε κανείς, χλαμύδα καὶ χιτώνα.
Μὰ τῶρα ἐκείνου τὰ σκυλιὰ καὶ τὰ γοργόφτερα ὅρνια
θὰ τοῦ γδαραν τὰ κόκαλα καὶ θά 'σβησε ἡ ζωὴ του,
ἡ ψάρια θὰ τὸν ἔφαγαν στὰ πέλαγα κι ἡ ἄμμο
σωρός στὶς ἄκρες τοῦ γιαλοῦ τὰ κόκαλά του χώνει.

135

"Ἐτσι μπορεῖ νὰ χάθηκε, καὶ σ' ὅλους τοὺς δικούς του
ἄφησε πίκρες πίσω του καὶ πιὸ πολὺ σὲ μένα.

140

Γιατὶ ποτέ μου δὲ θὰ ἴδω τέτοιον γλυκὸν ἀφέντη
σ' ὅλο τὸν κόσμο, κι ἀν ἐρθῶ στὸ σπίτι τῶν γονιῶν μου,
ὅπου γεννήθηκα κι ἐγὼ καὶ μ' ἔθρεψαν μὲ χάδια.

Μὰ τόσο δὲν πονῶ γι' αὐτούς, κι ἀς νιώθω μιὰ λαχτάρα
νὰ φτάσω στὴν πατρίδα μου καὶ νὰ τοὺς δῶ στὰ μάτια.

145

Μὰ τοῦ Δυσσέα μ' ἔκαψε, ποὺ χρόνια λείπει, ὁ πόθος.

Καὶ τ' ὅνομά του σέβομαι νὰ πῶ, κι ἐδῶ ἀς μὴν εἶναι.

— Γιατὶ μ' ἀγάπαε περισσά καὶ μὲν ψυχοπονοῦσε.—

Μόν' ἀδελφό μου τὸν καλῶ κι ἀς εἶναι τόσο ἀλάργα ».

Τότε ἔτσι ἀπάντησε ὁ θεῖκός πολύπαθος Δυσσέας. 150

« Ὡ φίλε, τ' ὅχι ἀφοῦ κρατᾶς καὶ λές πώς πιὰ δὲ θά ῥθη

κι ἀπιστη πάντα τὴν καρδιὰ τὴν ἔχεις μὲς στὰ στήθια,

ἔτσι στὴν τύχη δὲ μιλῶ, μόν' ὄρχο νὰ σοῦ κάμω

πώς ὁ Δυσσέας ἔρχεται. Κι εὐτὺς ἂμα πατήσῃ

τὸ πόδι του στὸ σπίτι σου τὰ συχαρήκια δῶσ' μου, 155

— μ' ὅμορφα ροῦχα ντύσε με, χλαμύδα καὶ χιτώνα —
μὰ πρὶν δὲν παίρνω τίποτε κι ἀς ἔχω τόση ἀνάγκη.

Γιατὶ μισῶ ὅσο μισητὴ μοῦ 'ναι ἡ μπασιά καὶ τ' "Αδη
ὅποιον τὰ ψέματα ἀγαπᾷ γιατὶ τὸν σπρώχνει ἡ φτώχεια.

"Ας εἶναι πρῶτα ἀπ' τοὺς θεοὺς ὁ Δίας μάρτυράς μου, 160

καὶ τὸ φωμὶ ποὺ μοῦ ὀδωσεῖ καὶ τοῦ σοφοῦ Δυσσέα

ἡ στὶα ποὺ μὲ φιλοξενεῖ, πώς ἔτσι θὰ τελέψουν

ὅλα καθὼς σοῦ τὰ μιλῶ. Σ' αὐτὸν τὸ χρόνο ἀπάνω

θὰ φτάσῃ στὴν πατρίδα του μὲ τὸ καλὸ ὁ Δυσσέας,

— ὅταν ὁ μήνας κλείση αὐτὸς κι ὅταν ἀρχίση ὁ ἄλλος, —

θὰ φτάσῃ στὴν πατρίδα του καὶ θὰ τοὺς τιμωρήσῃ,

ὅσους τὸ ταίρι του ἀψήφοιν καὶ τὸ λεβέντη γιό του ».

Τότε, Εὔμαιε χοιροβοσκέ, τ' ἀπάντησες κι ἔτσι εἶπες.

« Τὰ συχαρήκια μήτε ἐγώ, παππού, θὰ σοῦ χαρίσω,

μήτε ὁ Δυσσέας θά ῥθη πιά. Μόν' πίνε δίγως ἔγνοια,

κι ἄλλη κουβέντα ἀς πιάσουμε κι αὐτὰ μὴ μοῦ θυμίζης.

Γιατὶ βαθιὰ στὰ στήθια μου πληγώνεται ἡ καρδιά μου,

τὸν ξακουσμένο ἀφέντη μου κανεὶς σὰν μοῦ θυμίσῃ.

Τοὺς ὄρκους ἀς ἀφήσουμε, κι εἴθε ὁ Δυσσέας νὰ ῥθη,

ὅπως κι ἐγώ κι ἡ φρόνιμη τὸ θέλει ἡ Πηνελόπη 175

κι ὁ θεῖκός Τηλέμαχος κι ὁ γέρος ὁ Λαέρτης.

Τώρα πάλι ἀπαυτα θρηνῶ γιὰ τὸ λεβέντη γιό του,

τὸν ἀκριβὸ Τηλέμαχο, ποὺ σὰ μικρὸ φιντάνι

μὲ τοῦ θεοῦ τὴ δύναμη μεγάλωσε μὲ χάδια

κι ἔλεγα πώς χειρότερος στὸν κόσμο δὲ θὰ γίνη

ἀπ' τὸ γονιό του στὸ κορμὶ καὶ στὴ λεβέντικη ὅψη.

Κάποιος θεὸς εἴτε ἄνθρωπος τοῦ γύρισε τὸ νοῦ του

180

- καὶ πάει γιὰ τὸν πατέρα του νὰ μάθη μὲς στὴν Πύλο.
 Σ' αὐτὸν καρτέρι τοῦ 'στησαν οἱ μισητοὶ μνηστῆρες,
 δταν γυρίζη σπίτι του, γιὰ νὰ χαθῆ ἀπ' τὸ Θιάκι
 ὅλο τὸ γένος ἀχναρο τοῦ ίσονθεου 'Αρκεισία.
 Μόν' ἀς ἀφήσουμε κι αὐτὸν ἢν θὰ σωθῆ ἢ θὰ πάθη,
 κι εἴθε ν' ἀπλώσῃ ἀπάνω του τὸ χέρι διγός τοῦ Κρόνου.
 Κι ἔλα πιά, γέρο, νὰ μοῦ πῆς καὶ σὺ τὰ βάσανά σου.
 Καὶ τοῦτο ξήγα μου σωστά, καλὰ νὰ καταλάβω. 190
 Ποιός εἶσαι, ποιός ὁ τόπος σου; Πόθε γονοκυρατιέσαι;
 Μὲ τί καράβι ἥρθες ἐδῶ; Πῶς σ' ἔφεραν οἱ ναῦτες
 στὸ Θιάκι; Ποιά παινεύονταν πῶς ἦταν παλικάρια;
 Γιατὶ θαρρῶ περπατηγτὸς στὸ Θιάκι πῶς δὲν ἥρθες».
- Κι ἀπάντησε ὁ πολύσοφος Δυσσέας κι ἔτσι τοῦ 'πε·
 «Μετὰ χαρᾶς σου ὅλα σωστὰ θὰ σους τὰ πῶς ὄπως εῖναι·
 "Αν εἴγαμε γιὰ κάμποσο καιρὸ μὲς στὸ καλύβι
 γλυκὸ κρασὶ καὶ φαγητὰ νὰ τρῶμε μ' ἡσυχία,
 κι ἄλλοι νὰ τρέχουν στὴ δουλειά, κι ὁλόκληρο ἔνα γρόνο
 νά 'λεγα, δὲ θὰ τέλευαν τὰ πάθια τὰ δικά μου,
 σσα μοῦ τύχανε σωρὸς ἀπὸ θεῶν κατάρα. 200
- Παινιέμαι πῶς κατάγομαι ἀπ' τὴ μεγάλη Κρήτη
 κι εἶμαι πατέρα πλούσιου γιός. Κι ἄλλους πολλοὺς στὸ σπίτι
 μὲ τὴ γυναίκα του ἔκαμε γιούς γνήσιους ὁ γονιός μου,
 μὰ ἐμένα μάνα ἀγοραστὴ μὲ γέννησης μιὰ σκλάβα,
 ὅμως σὰν τ' ἄλλα του παιδιὰ τὰ γνήσια μ' ἀγαποῦσε,
 ὁ Κάστορας τοῦ 'Υλάκη ὁ γιός, γιατὶ παινιέμαι ἐκείνου
 πῶς εἶμαι γιός, ποὺ σὰ θεὸ στὴν Κρήτη τὸν τιμοῦσαν
 γιὰ τὰ πολλά του τ' ἀγαθὰ καὶ τοὺς λεβέντες γιούς του.
 Καὶ σὰν τὸν πῆρε ἡ μοίρα του στὸν ἀχαρο τὸν "Αδη,
 τὸ βιός του τότε μοίρασαν οἱ παινεμένοι γιοί του
 καὶ σ' ὅλα βάλανε λαχνό, μὰ λιγοστὰ σὲ μένα
 μοῦ δώσανε στὴ μοιρασιά κι ἔνα του σπίτι μόνο.
 'Εγώ ὅμως βρῆκα ταίρι μου μιὰ νοικοκυροπούλα,
 ἀπ' τὴν πολλὴ μου λεβεντιά, γιατὶ δειλὸς δὲν ἤμουν
 μήτε ἔνας φυγοπόλεμος. Πᾶν τώρα, σβήσανε ὅλα!
 Μὰ βλέποντας τὴν καλαμιὰ βρίσκεις θαρρῶ τὸ στάχυ.
 Γιατὶ μεγάλες συμφορὲς μοῦ δέρνουν τὸ κεφάλι.

- 'Αλήθεια, μοῦ δώσαν καρδιά ή 'Αθηνᾶ κι ό "Αρης
καὶ τόλμη. Κι ὅταν ἔσταινα καρτέρι μὲ τοὺς πρώτους,
τὸ χάρο μαγειρεύοντας μαζί τους δύνανται μας,
ποτέ της δὲ λογάριασε τὸ θάνατο ή καρδιά μου,
μόν' πάντα ἀπ' ὅλους ἔτρεχα μπροστά μὲ τὸ κοντάρι
κι ἀλλοὶ τοῦ δύτροῦ ποὺ πιὸ γοργὸς δὲν τύχαινε ἀπὸ μένα !
- Τέτοιος στὶς μάχες στάθηκα. "Ομως νὰ μήν τ' ἀκούσω
γωράφια καὶ νοικοκυριὰ ποὺ θρέφουν παλικάρια,
μόν' τὰ καράβια μὲ κουπιὰ νυχτόημερα ἀγαποῦσα
καὶ μάχες καὶ καλόξυστα κοντάρια καὶ σαῖτες
πικρές, ποὺ κρύος τάρταρος γι' ἄλλους ἀνθρώπους εἶναι.
Μὰ ἐγώ, ὅσα μοῦ βάλε ὁ θεὸς στὸ νοῦ μου, αὐτὰ ποθοῦσα.
- Γιατὶ στὸν ἔνα μιὰ δουλειά, στὸν ἄλλον ἄλλη ἀρέσει.
Καὶ πρὶν νὰ πᾶνε οἱ Ἀχαιοὶ τὴν Τροία νὰ πατήσουν,
ἐννιὰ φορὲς ἀρχήγεψα στοὺς κλέφτες καπετάνιος
καὶ μὲ καράβια φτερωτὰ πατοῦσα ξένες χῶρες
κι ἔκανα πλιάτσικα ἀπειρα κι ἔπαιρνα ἀπ' ὅλα πλῆθος
κι ἄλλα στερνὰ μὲ τὸ λαχνό. Τὸ σπίτι εύτυς πλουτοῦσε
καὶ δυνατὸς καὶ σεβαστὸς στὴν Κρήτη καταντοῦσα.
- Μὰ τὸ πικρὸ ταξίδι αὐτό, πόφαγε πλῆθος κόσμου,
τοῦ Κρόνου ὁ βροντολάλος γιὸς σὰν τὸ βάλε σιὸ νοῦ του
πῆγα κι ἐγώ τότε φωτιὰ μὲ τὸν Ἰδομενέα,
νὰ πᾶμε μὲ τὰ γρήγορα καράβια γιὰ τὴν Τροία.
- Κι οὐδ' ἦταν τρόπος ν' ἀρνηθῆς ποὺ τ' ἀπαίτοῦσε ὁ κόσμος.
Καὶ πολεμούσαμε κλειστὰ ἐννιὰ ἐκεῖ κάτω χρόνια.
Στὰ δέκα ἀπάνω κάψαμε τὸ κάστρο τοῦ Πριάμου
καὶ στὰ καράβια μπήκαμε νὰ πᾶμε στὴν πατρίδα.
- Μὰ λές μᾶς σκόρπισε ὁ θεός. Τότε στὸν ἔρμο ἐμένα
μοῦ γραψε κι ἄλλες συφορὲς ὁ βροντολάλος Δίας.
Γιατὶ ἔνα μήνα χάρηκα μονάχα τὰ παιδιά μου,
τὸ ταίρι μου τὸ λατρευτὸ καὶ τὸ νοικοκυριό μου.
- Καὶ πάλε μοῦ λεγε ή καρδιά καράβια ν' ἀρματώσω
καὶ μὲ συντρόφους διαλεχτούς στὴν Αἴγυπτο νὰ φύγω.
Ἐννιὰ καράβια ἀρμάτωσα κι ὅλοι μὲ θάρρος ἥρθαν.
Τότε ἔξι μέρες οἱ πιστοὶ συντρόφοι μου γλεντοῦσαν
κι ἐγώ σφαχτὰ ἀλογάριαστα τοὺς ἔβαλα νὰ κάμουν

- πρῶτα θυσία στοὺς θεούς καὶ στὸ τραπέζι νά ἔχουν. 255
 Τὴν ἔβδομη μπαρκάραμε κι ἀπ' τὴν πλατιὰ τὴν Κρήτη
 ὄλόπρυμα ἀρμενίζαμε μ' ὅμορφο βοριαδάκι
 κυλώντας μὲ τὰ κύματα. Κι οὔτε ἔνα μου καράβι
 δὲν ἔπαθε, μόν' ἀβλαβα κι ὅλοι γερά τραβοῦσαν
 καὶ τὰ ὀδηγοῦσε ὁ ἄνεμος μὲ τοὺς ἀρμενιστάδες. 260
 Γὴν πέμπτη μέρα φτάσαμε στ' ἀφρότερο ποτάμι,
 τὸ Νεῖλο, κι ἔκει δέσαμε τ' ἀνάφρυδα καράβια.
 Ἀμέσως τότε πρόσταξα τοὺς ποθητοὺς συντρόφους
 κοντὰ στὰ πλοῖα νὰ σταθοῦν, σ' αὐτὰ τὸ νοῦ τους νά ἔχουν,
 κι εἴπα νὰ βάλουνε σκοπούς κατάκορφα στὶς ράχες. 265
 Μὰ ἔκεινοι, ἀπὸ παλικαριὰ κι ἀπὸ κακή τους γνώμη,
 τῶν Αἴγυπτίων κάψανε τὰ καρπερὰ χωράφια
 καὶ πῆραν τὶς γυναικες των καὶ τὰ μικρὰ παιδάκια
 κι ὅλους τοὺς ἄντρες σκότωσαν. Μὰ στὴ στιγμὴ στὴ χώρα
 ἔφτασε καὶ τ' ἀλαλητό. Κι ἀκούγοντας τοὺς θρήνους
 πλακώσανε ὅλοι τὴν αὐγὴ κι ὁ κάμπος γέμισε ὅλος
 ἀπὸ πεζοὺς κι ἀπ' ἀλογα κι ἀπ' τοῦ χαλκοῦ τὴ λάμψη. 270
 Καὶ τότε ὁ κεραυνόχαρος ὁ Δίας στοὺς συντρόφους
 ἔριξε ἀβάσταχτη φυγὴ κι οὔτε ἔμεινε κανένας
 ν' ἀντισταθῇ. Γιατὶ ὁ χαμός τοὺς εἶχε ὀλοῦθε ζώσει. 275
 Πολλοὺς ἔκει μοῦ σκότωσαν μὲ γάλκινα κοντάρια
 κι ἄλλους ποὺ πῆραν ζωντανούς νὰ τοὺς κρατήσουν σκλάβους.
 Κι ὁ Δίας τότε μοῦ βαλε τὴ σκέψη αὐτὴ στὸ νοῦ μου.
 — "Ἄχ ! εἴθε ἔκει στὴν Αἴγυπτο νὰ μ' ἔπαιρνε κι ὁ χάρος,
 γιατὶ ξοπίσω συμφορὲς μὲ καρτεροῦσαν κι ἄλλες.— 280
 Βγάζω τὴν καλοκάμωτη τὴν περικεφαλαία
 καὶ τὴν ἀσπίδα πέταξα στὴ γῆ καὶ τὸ κοντάρι
 κι ἔτρεξα ἐμπρὸς στοῦ βασιλιᾶ τ' ἀμάξι καὶ φιλοῦσα
 τὰ πόδια του, κι ὁ βασιλιάς μὲ γλίτωσε ἀπ' τὸ χάρο.
 κι ἀφοῦ στ' ἀμάξι μ' ἔβαλε νὰ κάτσω, στὸ παλάτι 285
 μὲ πῆρε καὶ στὴ γῆς βροχὴ τὰ δάκρυα μου κυλοῦσαν.
 Χιλιάδες τότε ἀπάνω μου χυμοῦσαν λυσσασμένοι
 μὲ τὰ κοντάρια, θέλοντας κομμάτια νὰ μὲ κάμουν.
 Μὰ ἔκεινος τοὺς ἐμπόδιζε, γιατὶ εἶχε μὲς στὸ νοῦ του
 τοῦ γιοῦ τοῦ Κρόνου τὸ θυμό, τοῦ φιλοξένου Δία, 290

- ποὺ τὰ παράνομα μισεῖ. Ἐφτὰ ἐκεῖ κάτω χρόνια
ἔμεινα, βιὸς συνάζοντας μέσα στοὺς Αἰγυπτίους,
γιατὶ μοῦ δίνανε ὅλοι τους. Στὸν ὅγδοο τὸ χρόνο
ἡρθε ἔνας κάποιος Φοίνικας, ξεγελαστῆς τοῦ κόσμου
κι ἀπατεώνας, ποὺ πολλοὺς τοὺς ἔβαλε στὸ χέρι,
καὶ τὰ μυαλὰ μοῦ σήκωσε νὰ πᾶμε στὴ Φοινίκη,
ὅπου κι ἀμπελοχώραφα καὶ σπίτια εἶχε δικά του.295
- Ἐκεῖ μαζὶ του κάθισα δλάκερο ἔνα χρόνο.
Κι ὅταν στὸ τέλος ἔφταναν οἱ μέρες μὲ τοὺς μῆνες
καὶ κλειοῦσε δ χρόνος κι ἐποχὴ ξανάρχιζε ἄλλη πίσω,
μὲ πῆρε στὸ καράβι του νὰ πᾶμε στὴ Λιβύα,
τάχα πῶς θὰ φορτώσουμε, χίλιες ψευτίες κοιλώντας,
μὰ γιὰ νὰ μὲ πουλήσῃ ἐκεῖ, χρήματα νὰ κερδίσῃ.300
- Καὶ πῆγα θέλοντας καὶ μή, καὶ μυρωδιὰ ἀς τὰ πῆρα.
Μ' ὅμορφο ὁρμένες βοριὰ καὶ πρύμο τὸ καράβι
μακριὰ ἀπ' τὴν Κρήτη. Μὰ χαμὸ τοὺς μελετοῦσε δ Δίας.305
- Κι ὅταν πιὰ πίσω ἀφήσαμε τὴν Κρήτη, μῆτε ἄλλη
καμιὰ στεριὰ φαινόντανε, μόνο γιαλὸς κι οὐράνια,
τότε ἔνα μαῦρο σύγνεφο, στὸ βαθουλὸ καράβι
ἄπλωσε δ Δίας κι ὁ γιαλὸς σκοτείνιασε ὅλος κάτω.310
- Κι ἀξαφνα ὁ Δίας βρόντηξε καὶ τὸ γοργὸ καράβι
μ' ἀστροπελέκι χτύπησε καὶ τὸ συντάραξε ὅλο
καθὼς τὸ βρῆκε δ κεραυνὸς καὶ γέμισε ὅλο θειάφι.
Κι ἀπ' τὸ καράβι πέσανε στὴ θάλασσα οἱ συντρόφοι.315
- Καὶ γύρω του παράδερναν στὸ κύμα σὰν κουροῦνες
κι ἀχ, δ θεὸς τοὺς στέρησε τὴν ποθητὴ πατρίδα.
Μὰ τότε ἡ χάρη τοῦ Διός, μὲς στὴν ἀπελπισιά μου,
ἔνα κατάρτι μοῦ 'στειλε μεγάλο ἀπ' τὸ καράβι
καὶ τό 'φερε στὰ χέρια μου, γιὰ νὰ σωθῶ ἀπ' τὸ χάρο.320
- Πιάστηκα ἀπάνω κι οἱ βαριές μὲ δέρνανε οἱ φουρτοῦνες.
Μέρες ἐννιὰ παράδερνα. Τὴ δέκατη πιὰ νύχτα
μὲ πῆγαν τ' ἄγρια κύματα στῶν Θεσπρωτῶν τὴ χώρα.
Ἐκεῖ μὲ πῆρε δ Φείδωνας ὁ βασιλιὰς τοῦ τόπου
νὰ μὲ νοιαστῇ φιλόξενα. "Ἐνας λεβέντης γιός του
μὲ τράβηξε ἀπ' τὸ χέρι μου καὶ μ' ἔφερε στὸ σπίτι,
κατάκοπο ἀπ' τὴν κούραση κι ἀπ' τῆς αὐγῆς τὸ κρύο,325

κι ἔκει μὲροῦχα μ' ἔντυσε, χλαμύδα καὶ χιτώνα.

'Εκεῖ σὰν ἥμουν ἔμαθα γιὰ τὸ Δυσσέα. 'Ο ἕδιος
ὅ βασιλιάς μοῦ τό λεγε ποὺ τὸν φιλοξενοῦσε,
ὅταν γυρνοῦσε στὴ γλυκιὰ πατρίδα του νὰ φτάσῃ.

Μοῦ 'δειξε καὶ τοὺς θησαυροὺς ποὺ σύναξε ὁ Δυσσέας,
χαλκό, χρυσάφι, σίδερο δυσκολοδούλεμένο,
ποὺ ἀκόμα καὶ τὴ δέκατη θὰ θρέφανε γενιά του.

Τόσο πολὺ ἤτανε τὸ βιός ποὺ πῆγε στὸ παλάτι.

Γιὰ τὴ Δωδώνη μοῦ λεγε πῶς ἔψυγε ὁ Δυσσέας,
ἀπ' τὸν ψηλόκορμο τὸν δρὺ τὸ θέλημα ν' ἀκούσῃ
τοῦ Δία, πῶς θὰ πήγαινε στὸ καρπερὸ τὸ Θιάκι,
πόλειπε χρόνια, ἀν φανερὰ εἴτε κρυφὰ θὰ φτάσῃ.

Στάζοντας στὸ παλάτι του δρκίζονταν μπροστά του,
πῶς τὸ καράβι ρίζανε στὴ θάλασσα οἱ συντρόφοι

κι ὅλοι ἔτοιμοι ἤταν στὴν γλυκιὰ πατρίδα νὰ τὸν πᾶνε.

Μὰ ἐμένα μ' ἔστειλε πιὸ πρίν, γιατὶ ἔτυχε καράβι
τῶν Θεσπρωτῶν στὸ καρπερὸ Δουλίχι νὰ πηγαίνη.

Στὸ βασιλιά τὸν "Ακαστο τοὺς εἶπε νὰ μὲ φέρουν,
ὅμως αὐτοὶ μελέτησαν κακὴ βουλὴ γιὰ μένα,
γιὰ νὰ τὰ πιῶ τὰ πιὸ πικρὸ τοῦ κόσμου τὰ φαρμάκια.

Κι ὅταν μεσοπελάγωσε τ' ἀφρόχαρο καράβι,
εὐτὺς στὸ νοῦ τους ἔβαλαν τὴν ὥρᾳ τῆς σκλαβιᾶς μου.

Μὲ γδύνουν καὶ μοῦ πήρανε χλαμύδα καὶ χιτώνα
κι ἄλλα ἀποφρία μοῦ 'δωσαν νὰ βάλω καὶ χιτώνα
κουρέλιασμένον, νά τα, αὐτὰ ποὺ τὰ θωρεῖς κι ὁ ἕδιος.

Κατὰ τὸ βράδυ φτάσαμε στ' ἀγναντερὸ τὸ Θιάκι.

Τότε σφιχτὰ μὲ δέσανε μὲς στὸ γερὸ καράβι
μ' ἔνα καλόστριφτο σκοινὶ καὶ στὴ στεριὰ πηδώντας
εὐτὺς τραπέζι ἔτοιμασαν στὴν ἀμμουδιὰ νὰ φῶνε.

Μὰ τὰ δεσμὰ οἱ ἀθάνατοι μοῦ λύσανε σὲ λίγο.

Καὶ τὰ κουρέλια δένοντας τριγύρω στὸ κεφάλι
κατέβηκα ἀπ' τὸ σκαλιστὸ τιμόνι καὶ τὸ στῆθος
στὴ θάλασσα τὸ σίμωσα κι ἔπλεγα κολυμπώντας
κι ἀμέσως δέξια βρέθηκα ἀλάργα ἀπ' τ' ἀκρογιάλι.

Σ' ἔνα λαγκάδι ἀνέβηκα πυκνό, δροσολουσμένο
καὶ τρύπωσα ζαρώνοντας, κι αὐτοὶ παντοῦ γυρνοῦσαν

330

335

340

345

350

355

360

φυσώντας τὰ ρουθούνια τους. "Ομως πιὸ πέρα λίγο
νὰ ψάξουν βαρεθήκανε καὶ στὸ βαθὺ καράβι
πίσω νὰ πᾶνε κίνησαν, καὶ μ' ἔκρυψαν ἐμένα
εὔκολα οἱ ἀθάνατοι καὶ μ' ἔφεραν στὴ μάντρα
ἀνθρώπου μὲ καλὴ καρδιά. Γραφτὸ νὰ ζήσω ἀκόμα ».

365

Τότε, Εὔμαιε χοιροβοσκέ, τ' ἀπάντησες κι ἔτσι εἶπες·
« "Αμοιρες ζένε, τὴν καρδιὰ μοῦ μάτωσες στὰ στήθια,
καθὼς μοῦ τὰ 'πες ὅλα αὐτὰ τὰ πικροβάσανά σου.

370

Μὰ παραμύθια τὰ θαρρῶ καὶ μήτε τὰ πιστεύω,
ὅσα γιὰ τὸν ἀφέντη μου Δυσσέα μοῦ 'πες τώρα.

Τί θέλεις γέρος ἀνθρωπος καὶ λές ψευτιὲς τοῦ κάκου ;

375

Τὸ γυρισμὸ τοῦ ἀφέντη μοῦ κι ἐγὼ τὸν ξέρω ὁ Ἰδιος,
ποὺ τὸν μισήσανε οἱ θεοὶ ἀπ' τὴν καρδιά τους ὅλοι
καὶ δὲν τοῦ πῆραν τὴ ζωὴ σὰν πολεμοῦσε Τρῶες
ἢ σὰν ἀπόδωσε ἡ Θραγὴ στὰ γέρια τῶν δικῶν του.

Τότε οἱ Παναχαιοὶ ψῆλὸ θὰ τοῦ 'σταιναν μνημούρι
καὶ πίσω δόξα θ' ἀφήνε μεγάλη τοῦ παιδιοῦ του.

Μὰ τώρα αὐτὸν ἀδέξαστα τὸν ἄρπαξαν οἱ Λάμιες,
κι ἐγὼ ἐδῶ πάντα ἀπόμερα μὲ τὰ γουρούνια μένω,
μήτε πηγαίνω στὸ χωριό, ἐξὸν ἀν μὲ καλέση
ἢ Πηγελόπηη, ὅταν ἐρθοῦν κάποια ἀπ' ἄλλον μαντάτα.

380

"Ολοι τὸ καθετὲρ ρωτοῦν καὶ τὸ συγχοξετάζουν
κι ἄλλοι γιὰ τὸν ἀφέντη κλαῖν, ποὺ χρόνια ζῆ στὰ ζένα
κι ἄλλοι τὸ χαίρονται καὶ τρῶν ἀπλέρωτα τὸ βιός του.
Ἐγὼ δύμας μήτε τὰ ρωτῶ, μήτε νὰ μάθω θέλω,
ἀφότου κάποιος Αἴτωλὸς μὲ γέλασε, ποὺ φόνο
σὰν ἔκαμε καὶ γύρισε παντοῦ σ' ὅλο τὸν κόσμο,
ἥρθε καὶ στὸ καλύβι μου καὶ τὸν φιλοξενοῦσα.

385

Στοῦ Ἰδομενέα μοῦ 'λεγε τὸ σπίτι πώς τὸν εἰδεῖς
στὴν Κρήτη, τὰ καράβια του τ' ἀνεμοτσακισμένα
νὰ φτιάνη καὶ θά 'ρχόντανε τὸ καλοκαίρι ἔκεινο

390

ἢ μέσα στὸ χινόπωρο μὲ πλούτη φορτωμένος
καὶ τοὺς πιστοὺς συντρόφους του. Καὶ σύ, κακημένε γέρο,
μὴ θέλεις ψέματα νὰ λέσι γιὰ νὰ μὲ καλοπιάσης.

395

Δὲ σὲ φιλοξενῶ γι' αὐτό, παρὰ γιατὶ φοβοῦμαι
τὸ Δία τὸ φιλόξενο καὶ σὲ λυποῦμαι ἐσένα ».

- Τότε ἔτσι κι ὁ πολύσοφος τ' ἀπάντησε ὁ Δυσσέας·
 « Ἀπιστη ὄλότελα καρδιὰ μέσα στὰ στήθια κρύβεις.
 Τοῦ κάκου, κι ἀν ὄρκίστηκα, δὲ θέλεις νὰ πιστέψῃς.
 Μόν' ἔλα τώρα ἃς κάμουμε μιὰ συμφωνία οἱ δύο μας,
 κι ἃς εἶναι ἀπὸ ψῆλα οἱ θεοὶ μαρτύροι οἱ ἐπουράνιοι.
 Ἀνίσως ὁ ἀφέντης σου στὸ σπίτι του γυρίση
 χιτώνα τότε δῶσε μου νὰ βάλω καὶ χλαμύδα
 καὶ στὸ Δουλίχι στεῦλε με ποὺ λαχταρῶ νὰ φτάσω.
 Ἀνίσως ὅμως δὲν ἐρθῇ, καθὼς σὲ βεβαιώνω,
 τοὺς δούλους βάλε ἀπὸ ψῆλη κορφὴ νὰ μὲ γκρεμίσουν,
 γιὰ νὰ φοβᾶται ἄλλος φτωχὸς νὰ ᾧθῃ νὰ σὲ γελάσῃ ». 400
- Κι ὁ θεῖκὸς χοιροβοσκὸς τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·
 « Κι ἔτσι πιά, ξένε, δόξα ἑγώ καὶ φήμη θ' ἀποχτήσω
 καὶ σήμερα καὶ στὰ στερνά, παντοῦ σ' ὅλο τὸν κόσμο,
 ἀφοῦ σὲ φιλοξένησα στὸ φτωχικὸ μου πρῶτα,
 μοῦ ᾧθε ἔπειτα κι ἡ ὅρεξη νὰ σὲ γκρεμοτσακίσω. 410
- Τότε τὸ Δία μὲ γαρὰ θὰ τὸν παρακαλοῦσα.
 Καιρὸς πιὰ τώρα γιὰ φαῖ. Εἴθε γοργὰ οἱ συντρόφοι
 νά ῥχονταν μιὰ μπουκιὰ ψωμὶ νὰ φᾶνε στὸ καλύβι ». 415
- Σὰν τέτοια οἱ δύο τους λέγανε μιλώντας μεταξύ τους.
 Σὲ λίγο φτάσανε οἱ βοσκοί, τοὺς χοίρους σαλαγώντας,
 καὶ στὸ μαντρὶ τοὺς ἔκλεισαν νὰ κοιμηθοῦν κι ὄλοϋθε
 μεγάλη ἀντάρα ἀκούγονταν μαντριζομένων χοίρων.
 Κι ὁ θεῖκὸς χοιροβοσκὸς ἔτσι εἶπε στοὺς συντρόφους·
 « Φέρτε τὸ πιὸ καλὸ θρεφτὸ νὰ σφάξω γιὰ τὸν ξένο
 καὶ νὰ καλοπεράσουμε κι ἐμεῖς ποὺ πᾶσα μέρα
 σακατευόμαστε γι' αὐτὰ τ' ἀσπρόδοντα γουρούνια,
 κι ἄλλοι μᾶς τρῶν ξεκούραστα τὸν κόπο τὸ δικό μας ». 420
- « Ετσι εἶπε καὶ μὲ τὸν μπαλτὰ πιάνει καὶ σκίζει ξύλα.
 Κι οἱ ἄλλοι ἔνα πεντάχρονο παχὺ θρεφτάρι φέρνουν
 καὶ στὸ βωμὸ τὸ στήσανε. Ποτὲ τοὺς ἀθανάτους
 δὲν ξέχανε ὁ χοιροβοσκός, γιατὶ πολλὴ εἶχε πίστη.
 Κι ἄρχισε τρίχες στὴ φωτιὰ νὰ ρίχγη ἀπ' τὸ κεφάλι
 τ' ἀσπρόδοντου τοῦ γουρουνιοῦ καὶ στοὺς θεοὺς εὐχόνταν,
 στὸ σπίτι του ὁ πολύσοφος Δυσσέας νὰ γυρίσῃ.
 Τότε μιὰ σκίζα παίρνοντας βελανιδιᾶς, ποὺ κάτω 425

- τὴν εἶχε ἀφήσει σκίζοντας, χτύπησε τὸ γουρούνι 435
κι εὗτὺς στὸ τόπο τ' ἀφῆσε. Τὸ σφάζουν τότε οἱ ἄλλοι
κι ἀμέσως τὸ καψάλισαν καὶ τὸ ὕαμαν κομμάτια.
Τότε ἔκοβε ὁ χαιροβοσκὸς ἀπ' τὸ παχὺ θρεφτάρι
ώμακ κομμάτια, ἀρχίζοντας ἀπ' ὅλα του τὰ μέρη,
καὶ τὰ ὑβρίζε ἄλλα στὴ φωτιά, πασπαλισμένα ἀλεύρι,
κι ἄλλα σὰν τὰ κομμάτιασαν τὰ πέρασαν στὶς σουβλες,
τὰ ψήσανε ὅμορφα ὅμορφα κι ἀπ' τὴ φωτιὰ τὰ βγάζουν
κι ὅλα σὲ δίσκους τὰ ὑβρίζονται. Κι ὀρθὸς νὰ τὰ μοιράσῃ
σηκωθῆκε ὁ χαιροβοσκός, γιατὶ ἥξερε τὴν τάξη.
Ἐφτὰ χωρίζει μερδικὰ μοιράζοντας τὸ κρέας. 440
Γιὰ τὶς Νεράιδες ἔταξε μὲ προσευχὲς τὸ πρῶτο.
Τὸ δεύτερο γιὰ τὸν Ἐρμῆ, τῆς Μαίας γιό, καὶ τ' ἄλλα
τὰ μοιράσε τοῦ καθενός. Καὶ τὸ θεϊκὸ Δυσσέα
τὸν τίμησε μ' ὀλόκληρα τὰ πάκια ἀπ' τὸ θρεφτάρι
τ' ἀσπρόδοντο, καὶ γλύκανε τοῦ βασιλιᾶ τὰ σπλάχνα. 445
Κι ἔτσι εἶπε ὁ βαθυστόχαστος Δυσσέας κράζοντάς τον·
« Εὔμαιε, ὅπως σ' ἀγάπησα νὰ σ' ἀγαπήσῃ ὁ Δίας,
ποὺ μ' ὅλα τ' ἀγαθὰ τιμᾶς τὸν καταφρονεμένο ».
Τότε, Εὔμαιε, χαιροβοσκέ, τ' ἀπάντησες κι ἔτσι εἶπες·
« Καημένε, ἀπ' τὸ βρισκούμενο φάγε νὰ ψυχοπίάσης. 455
Τό 'να μᾶς δίνουν οἱ θεοὶ καὶ μᾶς ἀρνιοῦνται τ' ἄλλο,
καθὼς τὸ θέλει ἡ χάρη τους, γιατὶ τὰ δύνονται ὅλα ».
Ἐίπε καὶ ρίχνει στὴ φωτιὰ γιὰ τοὺς Οὐράνιους πρῶτα
καὶ μαῦρο στάζοντας κρασὶ πρόσφερε τοῦ Δυσσέα
ποὺ δίπλα του καθόντανε. Μοίρασε κι ὁ Μεσαύλης
ψωμιά, ποὺ δοῦλο του ὁ βοσκὸς τὸν πῆρε ἀπ' τοὺς Ταφιῶτες
— κι οὕτε ἡ κυρά του τό 'ξερε μηδ' ὁ γερο-Λαέρτης —
σὰν ἔλειπε ὁ ἀφέντης του δίνοντας βιὸς δικό του.
Τότε ὅλοι σ' ἔτοιμα ἀπλωναν φαγιὰ στρωμένα ἐμπρός τους. 460
Καὶ τέλος πιὰ σὰ χόρτασαν καλὰ μὲ φαγοπότι,
πῆρε ὁ Μεσαύλης τὰ ψωμιά, κι ἔτσι ὅλοι πιὰ χορτάτοι
ἀπὸ ψωμὶ κι ἀπὸ ψητὸ πήγαιναν νὰ πλαγιάσουν.
Κακὴ ἥρθε νύχτα, ἀφέγγαρη κι ἔβρεχε πάντα ὁ Δίας
καὶ βροχερὸς ὁ Ζέφυρος φυσοῦσε ἀγριεμένα.
Τότε ὁ Δυσσέας τὸ βοσκὸ δοκίμαζε, ἀν θὰ βγάλη 465

- τὴν κάπα του νὰ τοῦ δίνε, ἢ θὰ παρακινοῦσε
κανένα ἀπ' τοὺς συντρόφους του, ἀφοῦ τὸν πόνεσε ἔτσι·
« Ἀκοῦστε με, Εὔμαιε καὶ σύ, κι ὅλοι οἱ λοιποὶ συντρόφοι.
Κάτι παλιά μου θὰ σᾶς πῶ. Μὰ τὸ κρασὶ τὸ ἔρμο
μὲ σπρώχει ποὺ τὸν πιὸ γερὸ στὸ νοῦ τὸν καταφέρνει
νὰ τραγουδᾶ καὶ νὰ γελᾶ καὶ τὸ χορὸ νὰ πιάνη,
νὰ λένη καὶ λόγια ποὺ κρυψὰ καλύτερα νὰ μένουν.
- Μὰ δὲ θὰ τὰ κρατήσω πιά, μιὰ κι ἄνοιξα τὸ στόμα. 475
Εἴθε ἔτσι νά 'μουν τώρα νιὸς καὶ νά 'μουν παλικάρι
σὰν τὸν καιρὸ ποὺ σταίναμε καρτέρι μὲς στὴν Τροία
μὲ τὸ Δυσσέα καὶ τὸ γιὸ τ' Ἀτρέα τὸ Μενέλαιο
ποὺ στρατηγοῦσαν κι ἀρχηγὸ πῆραν κι ἐμένα τρίτον.
- Κι ὅταν στὴν πόλη φτάσαμε καὶ στὸ ψηλό της κάστρο,
τριγύρω στὰ πυκνὰ κλαδιά, στὸ βούρκο, στὰ καλάμια,
χωμένοι στὶς ἀσπίδες μας λαγιάσαμε κι ἡ νύχτα 480
ἥρθε ὅπως ἔπεσε ὁ βοριάς κακή καὶ παγωμένη
κι ἔπεφτε ἀπάνω μας ψυχρὸ σὰν παγωνιὰ τὸ χιόνι
καὶ στὶς ἀσπίδες ἔπηζε τὸ κρούσταλλο τριγύρω.
Μαζί τους εἶχανε οἱ λοιποὶ καὶ κάπες καὶ χιτῶνες
κι ἥσυχα κοιμηθήκανε χωμένοι στὶς ἀσπίδες. 485
- Μὰ ἐγὼ τὴν κάπα μου ἄφησα στοὺς ἄλλους μου συντρόφους
τρελά, γιατὶ δὲν τὸ 'λεγα πῶς θὰ ξεπάγιαζα ἔτσι
καὶ πῆγα μόνο μὲ λευκὸ χιτώνα καὶ μ' ἀσπίδα.
Κι ὅταν ἡ νύχτα τέλευε κι ἦταν γερμένη ἡ πούλια,
τότε ἔτσι τοῦ Δυσσέα μιλῶ ποὺ λάγιαζε κοντά μου,
σκουντώντας μὲ τὸν ἄγκωνα κι ἀκουσε αὐτὸς ἀμέσως· 495
« Γιὲ τοῦ Λαέρτη θεῖκέ, πολύτεχνε Δυσσέα,
πάει πιὰ δὲ θὰ ξημερωθῶ. Μὲ τσάκισε τὸ κρύο.
'Η μοίρα μου μὲ τύφλωσε τὴν κάπα μου ν' ἀφήσω
κι ἥρθα μὲ τὸ χιτώνα ἐδῶ. Τώρα σωμὸ δὲν ἔχει ». 500
Εἶπα κι ἀμέσως ἔκαμε τὴ σκέψη αὐτὴ στὸ νοῦ του,
ώς ἦταν πρῶτος στὴ βουλὴ καὶ στὸ κοντάρι πρῶτος,
κι ἔτσι μὲ σιγανὴ φωνὴ μοῦ μίλησε καὶ μοῦ 'πε·
« Σώπαινε τώρα μὴν τυχὸν ἀλλος κανεὶς σ' ἀκούση ». 505
Κι ἔτσι εἶπε, τὸ κεφάλι του στὸν ἄγκωνα ἀκουμπώντας
« Ἀκοῦτε, ἀδέρφια, νὰ σᾶς πῶ τὸ τί εἶδα στ' ὅνειρό μου.

”Ηρθαμε ἀλάργα ἀπ' τὰ γοργὰ καράβια, μόν' ἀς τρέξη
κάποιος στὸν Ἀγαμέμνονα νὰ πῆ, τὸν ἀρχηγό μας,
νὰ στείλη κι ἄλλη δύναμη νὰ φτάσῃ ἀπ' τὴν ἀρμάδα».

”Ἐτσι εἶπε καὶ σηκώθηκε τοῦ Ἀντραίμου ὁ γιὸς ὁ Θόάς
ἀπάνω ἀμέσως, κι ἔβγαλε τὴν ἄλική του κάπα
καὶ γιὰ τὰ πλοῖα τράβηξε. Κι ἐγὼ στὴν κάπα ἔκεινου
χαρούμενα τυλίχτηκα κι ἔφεγγε πιὰ ἡ Αὔγούλα.
”Ἐτσι εἴθε νά 'μουν τώρα νιὸς καὶ νά 'χα τὴν ἀντρειά μου.
Κάποιος βοσκός θὰ μοῦ 'δινε στὴν μάντρα ἐδῶ μιὰ κάπα
ἔτσι ἀπ' ἀγάπη καὶ τιμὴ σὲ τέτοιο παλικάρι.
Μὰ τώρα πιὰ δὲ μὲ ψηφοῦν, γιατὶ φορῶ κουρέλια»,

Τότε, Εὔμαιε χοιροβοσκέ, τ' ἀπάντησες κι ἔτσι εἶπες·
« Γέρο μου, ὁ λόγος σου σωστὸς καὶ δὲ θὰ πάη τοῦ κάκου.
Γιὰ ἀπόψε κάπα θὰ βρεθῇ κι ὅ,τι ἄλλο ἀπ' ὅσα πρέπουν
στὸν ξένο τὸν ταλαίπωρο στὰ χέρια μας ἀν πέση.
Μὰ πάλε τὰ κουρέλια σου θὰ βάλης ἄμα φέξη
γιατὶ δὲν ἔχουμε πολλοὺς χιτῶνες μήτε κάπες
ἐδῶ νὰ συναλλάζουμε. Καθεὶς ἀπό 'ναν ἔχει.
(Κι ὅταν τ' ἀγαπητὸ παιδὶ γυρίσῃ τοῦ Δυσσέα
αὐτὸς χιτώνα νὰ ντυθῆσ καὶ κάπα θὰ σοῦ δώσῃ
κι ὅπου σοῦ λαχταράει ἡ καρδιά νὰ φτάσης θὰ σὲ στείλη »).

”Ἐτσι εἶπε καὶ σηκώθηκε καὶ τοῦ 'στρωσε κρεβάτι
κοντὰ στὸ τζάκι κι ἔριξε γιδοπροβιές ἀπάνω.
Ἐκεῖ δὲ Δυσσέας πλάγιασε καὶ μὲ σγουρὴ μεγάλη
μιὰ κάπα του τὸν σκέπασε πού 'χε νὰ συναλλάζῃ
καὶ τὴν φοροῦσε ὅταν βαρύς ἐρχόντανε χειμώνας.

”Ἐκεῖ κοιμήθηκε δὲ θεϊκὸς Δυσσέας καὶ κοντά του
κοιμήθηκαν οἱ ἄλλοι νιοί. «Ομως δὲν πήγαινε ὕπνος
στὸν Εὔμαιο ἐκεῖ νὰ κοιμηθῇ, ἀλάργα ἀπ' τὰ γουρούνια,
κι ὅξω νὰ βγῆ ἐτοιμάζουνταν. Καὶ χάρηκε δὲ Δυσσέας
ποὺ τοῦ πονοῦσε ἔτσι τὸ βιὸς κι ἀς ἔμενε στὰ ξένα.
Στοὺς ὅμους πρῶτα κρέμασε τὸ κοφτερὸ σπαθί του
γύρω, καὶ φόρεσε σγουρὴ ἀνεμοδιώχτρα κάπα
καὶ μὲ προβιά τυλίχτηκε παχιοῦ μεγάλου τράγου.
Πῆρε στὸ χέρι μυτερὸ κοντάρι, ἀντρῶν καὶ σκύλων
ξεπλερωτή, καὶ πήγαινε νὰ κοιμηθῇ μονάχος

στὸ μέρος ποὺ κοιμόντανε τ' ἀσπρόδοντα γουρούνια
κάτω ἀπὸ βράχο θολωτό, ὅπου βοριάς δὲν πιάνει.

Ο

Στὴν πλούσια Λακεδαιμονα πῆγε ἡ θεὰ Παλλάδα
στὸ γιὸ τοῦ μεγαλόψυχου Δυσσέα νὰ θυμίσῃ
καιρὸς πῶς εἶναι στὴ γλυκιὰ πατρίδα νὰ γυρίσῃ.
Καὶ βρῆκε ἐκεῖ τοῦ Νέστορα τὸ γιὸ καὶ τοῦ Δυσσέα
στὸ πρόσπιτο τοῦ ξακουστοῦ Μενέλαου νὰ κοιμοῦνται.
"Ὕπνος βαθὺς τοῦ Νέστορα τὸ γιὸ τὸν εἶχε πάρει,
ὅχι ὅμως τὸν Τηλέμαχο, μόν' ὅλο ἀνακυλοῦσε
τὴν ἔγνοια τοῦ πατέρα του μέσα στὴ μαύρη νύχτα.
Κοντά του πάει καὶ στάθηκε κι ἔτσι ἡ Παλλάδα τοῦ 'πε-

"Δὲν κάνει πιά, Τηλέμαχε, στὶς ξενιτιὲς νὰ τρέχης,
τὰ κτήματά σου ἀφήνοντας κι ἔτσι ἀπονους ἀνθρώπους
στὸ σπίτι σου, μὴ σοῦ τὸ φᾶν μοιράζοντας τὸ βιός σου
καὶ τὸ ταξίδι ἀνώφελο ποὺ κάνεις καταντήσῃ.

Μόν' ζήτα ἀπ' τὸ βροντόφωνο Μενέλαο νὰ σὲ στείλη
νὰ βρῆς ἀκόμα σπίτι σου τὴν ἀκριβή σου μάνα.

Γιατὶ τῆς λὲν τ' ἀδέρφια της κι ὁ γέρος της πατέρας
νὰ πάρη τὸν Εὐρύμαχο, ποὺ τοὺς μνηστῆρες ὅλους
περνᾶ στὰ δῶρα κι ἔδωσε χιλιάδες γαμοπροίκια,
μὴ σοῦ τὸ ἀδειάσθι φεύγοντας τὸ σπίτι σου ἀθελά σου.

Γιατὶ τὴν ξέρεις τὴν καρδιὰ πῶς εἶναι τῆς γυναίκας.
Τὸ σπίτι ἐκείνου προσπαθεῖ νὰ τ' ἀρχονταίνη μόνο
ποὺ θὰ τὴν πάρη, καὶ ξεχνᾶ τὰ πρῶτα τὰ παιδιά της
καὶ μήτε πιὰ τὸν νοιάζεται τὸν πεθαμένον ἄντρα.

Κι ἐκεῖ σὰν ἔρθης φρόντισε νὰ πῆς τὸ μυστικό σου
σ' ὅποια ἀπ' τὶς δοῦλες φαίνεται πιστότερη πῶς εἶναι,
ώσότου δώσουν οἱ θεοὶ πιστὸ νὰ κάμης ταίρι.

Κι ἔνα ἄλλο λόγο θὰ σοῦ πῶ καὶ βάλ' τον μὲς στὸ νοῦ σου.

Καρτέρι σοῦ χούν ἔτοιμο οἱ πιὸ τρανοὶ μνηστῆρες,
ἀνάμεσα στὴ βραχωτὴ τῇ Σάμη καὶ στὸ Θιάκι,
νὰ σὲ χαλάσουν θέλοντας πρὶν φτάσης στὴν πατρίδα.

5

10

15

20

25

30

Μὰ δὲ θὰ γίνη ἡ χάρη τους, κι ἀπ' τοὺς μνηστῆρες πρῶτα
κάποιον θὰ φάγῃ μαύρη γῆς, ποὺ καταλοῦν τὸ βιός σου.

Μόν' κράτα ἀλάργα ἀπ' τὰ νησιὰ τὸ φτερωτὸ καράβι
κι ὅλο τὴ νύχτα ἀρμένιζε. Κι ἔνα ἀεράκι πρύμο

πίσω θὰ στείλη ἔνας θεὸς ποὺ σὲ φυλάει, σὲ σώζει.

35

Κι ὅταν στὸ Θιάκι φτάσης πιά, στὸ πρῶτο του ἀκρογιάλι,
στεῖλε μὲ τοὺς συντρόφους σου στὴ χώρα τὸ καράβι

καὶ πάνε τὸ χοιροβοσκὸ νὰ πρωτοβρῆς στὴ μάντρα,
ποὺ στὰ θρεπτά σου ἐπιστατεῖ καὶ σὲ πονεῖ ἡ καρδιά του·

πέρασε ἐκεῖ τὴ νύχτα σου καὶ στεῖλε τον στὴ χώρα

40

στὴ συνετὴ μητέρα σου τὴν εἰδῆση νὰ φέρῃ,

πῶς ἀπ' τὴν Πύλο γύρισες καὶ πῶς γερδὸς τῆς ἤρθες».

“Ἐτσι εἶπε κι ἔφυγε ἡ θεὰ γιὰ τὰ ψῆλα τὰ οὐράνια
κι αὐτὸς τὸ γιὸ τοῦ Νέστορα τὸν σήκωσε ἀπ' τὸν ὕπνο,
σκουντώντας μὲ τὸ πόδι του, κι ἔτσι δυὸ λόγια τοῦ πε·

45

«Ξύπνα καὶ ζέψε γρήγορα, Πεισίστρατε, στ' ἀμάξι
τ' ἄλογα τὰ μονόνυχα νὰ κόβουμε πιὰ δρόμο».

Πάλε ὁ Πεισίστρατος, ὁ γιὸς τοῦ Νέστορα, τοῦ κάνει·

«Τηλέμαχε, δὲ γίνεται κι ἀς βιάζῃ τὸ ταξίδι,

50

τὴ νύχτα τὴν τρισκότεινη νὰ φύγουμε. Σὲ λίγο

θὰ γλυκοφέξη ἡ χαραυγή. Καὶ μεῖνε δσο νὰ φέρῃ
δι μαχητῆς τ' Ἀτρέα γιός, ὁ ξακουστὸς Μενέλαος,
τὰ δῶρα του καὶ πρόσχαρα μᾶς ἀποχαιρετήσῃ.

Γιατὶ στὸν κόσμο δσο νὰ ζῆ θυμᾶται ὁ κάθε ξένος
τὸν ἄντρα τὸ φιλόξενο ποὺ δείχνει καλοσύνη».

55

“Ἐτσι εἶπε κι ἡ χρυσόθρονη πρόβαλε εὔτυς ἡ Αύγούλα.

Τότε ἤρθε κι ὁ βροντόφωνος Μενέλαος καὶ τοὺς ἥθρε,

τὸ πλάι τῆς ὀμορφόμαλλης ἀφήνοντας Ἐλένης.

Κι ὅπως τὸν εἶδε ὁ ἀκριβὸς γιὸς τοῦ Δυσσέα ἐμπρός του,
φόρεσε ἀμέσως βιαστικὰ τὸν κεντητὸ χιτώνα

60

καὶ τὴ βαριὰ φλοκάτα του στὶς ἀντρειωμένες πλάτες,

καὶ πρὸς τὴν πόρτα τρέχοντας στάθηκε ἐκεῖ καὶ τοῦ πε·

«Θεόθρεψτε τ' Ἀτρέα γιέ, Μενέλαε πολεμάρχη,

καιρὸς πιὰ τώρα στὴ γλυκιὰ πατρίδα νὰ μὲ στείλης.

Γιατὶ ἡ καρδιά μου λαχταρᾶ στὸ σπίτι μου νὰ φτάσω».

65

Τότε ἔτσι κι ὁ βροντόφωνος Μενέλαος τ' ἀπαντοῦσε·

« Ἀφοῦ ζητᾶς, Τηλέμαχε, νὰ φύγης, δὲν τὸ κάνω
νὰ σὲ κρατήσω ἐδῶ πολὺ. Τὸν κατακρίνω πάντα
τὸν ἄντρα τὸ φιλόξενο ποὺ κι ἀγαπάει περίσσια
καὶ ποὺ περίσσια ὀχτρεύεται. Μ' ἀρέσει σ' ὅλα ἡ τάξη. 70
Ἴδιο νὰ λές στὸν ξένο σου νὰ φύγῃ ἀν δὲν τὸ θέλη
κι ἔδιο κακὸ νὰ τὸν κρατᾶς σὰ βιάζεται νὰ φύγῃ.
Τὸν ξένο πόχεις ν' ἀγαπᾶς, κι ἀν θέλῃ, νὰ τὸν στέλνης.
Μόν' στάσου ὅσο στ' ἀμάξι σου τὰ δῶρα νὰ σου φέρω,
δῶρα πανώρια, νὰ τὰ ἰδῆς κι ὁ ἔδιος μὲ τὰ μάτια,
κι ὅσο νὰ πῶ τῶν γυναικῶν τραπέζι νὰ ἔτοιμάσουν
στὸ σπίτι, κι ὅλα τὰ καλὰ ποὺ βρίσκονται νὰ βάλουν.
Φέρνει χαρὰ καὶ δύναμη καὶ γιὰ καλό μας εἶναι
σὰ φᾶμε νὰ τραβήξουμε σὲ μακρινὸ ταξίδι.

Κι ἀν στὴν Ἐλλάδα ἔχης σκοπὸ νὰ πᾶς καὶ μέσα στ' Ἄργος, 80
ὅπως καὶ νά 'ναι θ' ἀκλούθω κι ἀλόγατα θὰ ζέψω
καὶ θὰ σου γίνω ἐγὼ ὁδηγὸς στὶς χῶρες ποὺ θὰ πῆμε.
Δὲ θὰ μᾶς διώξῃ ἐκεῖ κανεὶς μ' ἔτσι ἀδειανὰ τὰ χέρια,
μόν' θὰ μᾶς δώσῃ ἡ χάλκινο τριπόδι, εἴτε λεβέτι,
ἢ δυὸ μουλάρια ἡ καὶ χρυσὸ νὰ πάρουμε ποτήρι». 85

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε.
« Θεόθρεψτε τ' Ἀτρέα γιὲ κι ὁπλαργγὴ Μενέλαε,
θέλω πιὰ νά 'ρθω σπίτι μου. Γιατὶ μήδ' ἐπιστάτη
δὲν ἄφησα ὅταν ἔφυγα στὰ κτήματά μου ἀπάνου,
μήπως ἐνῶ τὸν ἀκριβὸ πατέρα μου γυρεύω,
χαθῶ κι ὁ ἔδιος ἡ χαθῆ κειμήλιο ἀπ' τὸ σπίτι». 90

Σὰν ἀκούσε ὁ βροντόφωνος Μενέλαος τέτοιο λόγο,
ἀμέσως τὴ γυναίκα του προστάζει καὶ τὶς δοῦλες
τραπέζι, ἀπ' ὅλα τὰ καλά, στὸ σπίτι νὰ ἔτοιμάσουν.
Τότε ἥρθε κι ὁ Ἐτεωνιάς τοῦ Βόγθου ὁ γίός, ξυπνώντας
ἀπ' τὸ κρεβάτι του, γιατὶ δὲν κατοικοῦσε ἀλάργα. 95
Τὸν πρόσταξε τ' Ἀτρέα ὁ γιὸς φωτιὰ νὰ πάη ν' ἀνάψῃ
νὰ βάλη κρέας νὰ ψηθῇ. Κι ἀκούσε αὐτὸς ἀμέσως.
Κι ὁ ἔδιος στὴν εὐωδιαστὴ κατέβηκε ἀποθήκη,
κι ὁ Μεγαπένθης πήγαινε μαζί του κι ἡ Ἐλένη. 100
Σὰν ἥρθε ἐκεῖ ποὺ βρίσκονταν κρυμμένοι οἱ θησαυροὶ του
πῆρε ποτήρι δίχερο στὰ χέρια ὁ γιὸς τ' Ἀτρέα

- κι ἔνα ἀσημένιο πρόσταξε κροντήρι δ Μεγαπένθης
νὰ πάρη. Τὰ σεντούκια της ἄνοιξε κι ἡ Ἐλένη
πού 'χε κεντίδια ἀφρόπλεχτα, δουλειά ἀπ' τὰ δυό της χέρια. 105
"Ἐνα ἀπὸ κεῖνα διάλεξε ἡ θεῖκιδι γυναίκα,
πού 'ταν στὰ ξόμπλια πιὸ δύορφο κι ἀπ' ὅλα πιὸ μεγάλο,
ἄστρο στὴ λάμψη κι ἥτανε βαλμένο κάτω κάτω.
Πιὸ πέρα τότε κίνησαν τὶς κάμαρες περνώντας
καὶ βρῆκαν τὸν Τηλέμαχο κι ἔτσι ὁ Μενέλαος τοῦ 'πε· 110
«Τηλέμαχε, ὅπως μελετᾶς στὸ νοῦ τὸ γυρισμό σου,
ἔτσι ἀς τὰ φέρη δ βροντερὸς τοῦ Κρόνου δ γιὸς δ Δίας.
Κι ἀπ' ὅσα ἔχω πολύτιμα στὸ σπίτι θὰ σοῦ δώσω
ὅτι εἶναι τ' ὁμορφότερο καὶ πιὸ πολὺ ποὺ ἀξίζει.
"Ἐνα κροντήρι σκαλιστὸ θὰ σὲ φιλοδωρήσω, 115
ὅλο ἀπ' ἀσῆμι μὲ χρυσὸ τὰ χεῖλη του δεμένα,
δουλειὰ τοῦ Ἡφαίστου. 'Ο Φαιίδιμος μοῦ τὸ 'δωσε δ λεβέντης,
τῶν Σιδωνιῶν δ βασιλιάς, στὸ σπίτι του ὅταν πῆγα
στὸ γυρισμό μου. Τώρα αὐτὸ θὰ σοῦ τὸ κάμω δῶρο ». 120
Ἐίπε καὶ τοῦ 'δωσε ἔπειτα τὸ δίχερο ποτήρι.
Κι ὁ Μεγαπένθης τοῦ 'βαλε μπροστά του τὸ κροντήρι. 125
"Ηρθε κι ἡ ροδομάγουλη Ἐλένη, μιά της μπόλια
κρατώντας στὰ δυὸ χέρια της κι ἔτσι μὲ χάρη τοῦ 'πε·
« Αὐτὸ κι ἐγὼ τὸ δῶρο μου, παιδί μου, σοῦ χαρίζω,
πάντα ἀπ' τὰ χέρια ἀνάμνηση νὰ τὸ 'χης τῆς Ἐλένης, 130
στὴν ποθητὴ τοῦ γάμου σου τὴν ὥρα, νὰ τὸ βάλης
στὸ ταίρι σου. Κι ἀς τὸ φυλάχη στὸν πύργο της ὡς τότε
ἡ λατρευτὴ μανούλα σου. Κι ἀμποτε στὴν πατρίδα,
στ' ἀρχοντικὸ τὸ σπίτι σου χαρούμενος νὰ φτάσης ».
- Ἐίπε κι ἔκεινος μὲ χάρα στὰ χέρια του τὸ πῆρε.
Κι ὁ μαχητὴς Πεισίστρατος στ' ἀμάξι τὰ 'βαλε ὅλα
μὲς στὸ κουτὶ καὶ θάμαζε τὰ μάτια του νὰ βλέπουν.
Τότε δ ἔνανθὸς τ' Ἀτρέα δ γιὸς τοὺς πῆρε στὸ παλάτι
καὶ σὲ σκαμνιὰ καὶ σὲ θρονιὰ τοὺς ἔβαλε νὰ κάτσουν.
Μιὰ παρακόρη μὲ χρυσὸ πεντάμορφο λαγήνι 135
νερὸ τοὺς χύνει νὰ νιφτοῦν σ' ἔνα ἀσημένιο τάσι
κι ἐμπρός, τοῦ μάκρου, σκαλιστὸ τοὺς ἔστρωσε τραπέζι.
Ψωμιὰ τοὺς ἔφερε ἔπειτα κι ἡ σεβαστὴ οἰκονόμα,

- κι ἄλλα προσφάγια πληθερόδ μετὰ χαρᾶς ὅ,τι εἶχε.
 Κι ὁ γιδὸς τοῦ Βόηθου κόρβοντας σὲ μερδικὰ τὸ κρέας
 τοὺς μοίρασε καὶ τὸ κρασὶ κερνοῦσε δ Μεγαπένθης.
 Κι αὐτοὶ στὰ ἔτοιμα ἀπλωναν φαγὶα στρωμένα ἐμπρός τους. 140
 Κι ἔπειτα πιὰ σὰ χόρτασαν καλὰ μὲ φαγοπότι,
 ζέψανε ἀμέσως τ' ἄλογα κι ἀνέβηκαν στ' ἀμάξι,
 κι ὅξω ἀπ' τ' ἀχόλαλο λιακὸ κι ἀπ' τ' αὐλόπόρτι βγῆκαν.
 "Ηρθε σὲ λίγο κι ὁ ξανθὸς Μενέλαος, στὸ δεξὶ του
 κρατώντας μελιστάλαχτο κρασί, σ' ἔνα ποτήρι
 χρυσό, νὰ στάξουν στοὺς θεοὺς προτοῦ νὰ ξεκινήσουν.
 Στάθηκε στ' ἄλογα μπροστὰ κι ἔτσι εἶπε χαιρετώντας·
 « Κοπιάστε στὸ καλό, παιδιά, καὶ νὰ μοῦ χαιρετάτε
 τὸ Νέστορα, ποὺ στάθηκε σὲ μένα σὰν πατέρας,
 ἐνόσω πολεμούσαμε οἱ Ἀχαιοὶ στὴν Τροία ». 145
 Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·
 « Μετὰ χαρᾶς, ὅπως τὰ λέσ, θεόθρεφτε Μενέλαε,
 σὰν πᾶμε θὰ τοῦ φέρουμε τὰ χαιρετίσματά σου.
 Εἴθε κι ἐγὼ μὲ τὸ καλὸ στὸ Θιάκι νὰ γυρίσω
 καὶ νὰ ἥρω τὸν πατέρα μου Δυσσέα μὲς στὸ σπίτι,
 καὶ πόση ἀγάπη νὰ τοῦ πῶ πως βρῆκα ἐγὼ κοντά σου
 καὶ πόσα δῶρα μοῦ δωσες πολύτιμα νὰ φέρω ». 150
 "Ετσι ὅπως εἶπε, ἔνας ἀιτὸς δεξιὰ γοργοπετοῦσε,
 ἀιτός, πού 'χε στὰ νύχια του λευκὴ μεγάλη χήνα
 σπιτοθρεμμένη κι ἡμερη καὶ μὲ φωνές ξοπίσω
 γυναικες κι ἀντρες ἔτρεχαν. Κι ὡς ζύγωσε κοντά τους,
 βουτάει δεξιά τους στ' ἄλογα μπροστὰ καὶ μ' ἀναγάλλια
 τὸν εἶδαν καὶ τοὺς ἔγιανε μέσα ἡ καρδιὰ στὰ στήθια.
 Κι δ μαχητὴς Πεισίστρατος πῆρε τὸ λόγο κι εἶπε·
 « Κρίνε, θεόθρεφτε ἀρχηγὲ Μενέλαε, ἂν τὸ σημάδι
 μᾶς τό δειξε ὁ θεὸς γιὰ μᾶς ἡ γιὰ τὴν ἀφεντιά σου ». 165
 Εἶπε κι ὁ πολεμόχαρος Μενέλαος συλλογιοῦνταν,
 πῶς νὰ τὸ κρίνῃ ἀλάθευτα καὶ νὰ τὸ ξεδιαλύνῃ.
 Μὰ πρόλαβε ἡ πεντάμορφη Ἐλένη καὶ τοὺς εἶπε·
 « Ἀκοῦστε νὰ μαντέψω ἐγώ, καθὼς μὲς στὴν καρδιά μου
 τὰ φέρνουν οἱ ἀθάνατοι κι ὅπως θαρρῶ θὰ γίνουν.
 Τὴ χήνα ὡς ἄρπαξε ὁ ἀιτὸς τὴ σπιταναθρεμμένη, 170

χυμώντας μέσα ἀπ' τὸ βουνό, ὅπου εἶχε τὴν φωλιά του,
ἔτσι δὲ Δυσσέας συμφορές πολλές ἀφοῦ περάση
στὰ ζένα, θά ρθη σπίτι του κι ἐκδίκηση θὰ πάρη.
Μπορεῖ καὶ νά ρθε, θάνατο νὰ πλέκη στοὺς μνηστῆρες».

- Κι δὲ συνετὸς Τηλέμαχος ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·
 «'Ο Δίας νὰ τὰ δώσῃ αὐτά, δὲ βροντολάλος ἄντρας
τῆς "Ηρας. Τότε σὰ θεὰ θὰ σὲ λατρεύω αἰώνια".
Εἴπε καὶ τ' ἀλογα χτυπᾶ νὰ τρέξουν καὶ πετοῦσαν
γοργὰ τὴν πόλη σκιζοντας καὶ χύθηκαν στὸν κάμπο.
Κι ὅλη τὴ μέρα τὸ ζυγὸ στὸν τράχηλό τους σειοῦσαν.
Κι ὁ ἥλιος πιὰ βασίλεψε κι ἵσκιάσανε ὅλοι οἱ δρόμοι
καὶ στὶς Φηρὲς σταμάτησαν στοῦ Διοκλῆ τὸ σπίτι
κι ἔκει τὴ νύχτα πέρασαν καὶ τοὺς φιλοξενοῦσε.
Σὰν ἤρθε ἡ ροδοδάχτυλη νυχτοθρευμμένη Αὔγούλα,
ζέψανε πάλε τ' ἀλογα κι ἀνέβηκαν στ' ἀμάξι
καὶ βγῆκαν ἀπ' τ' ἀχόλαλο λιακὸ κι ἀπ' τ' αὐλοπόρτι.
Χτυπᾶ νὰ τρέξουν τ' ἀλογα καὶ πρόθυμα πετοῦσαν
κι εὔτὺς σὲ λίγο φτάσανε στῆς Πύλου τ' ὅρθιο κάστρο.
Τότε ἀρχισε ὁ Τηλέμαχος καὶ στὸν Πεισίστρατο εἶπε·
 «Τί μοῦ ταξεῖς, Πεισίστρατε, τὸ λόγο μου νὰ κάμης;
Φίλοι πατροπαράδοτοι λεγόμαστε ἀπὸ χρόνια
κι εἴμαστε συνομήλικοι καὶ τὸ ταξίδι τοῦτο
θὰ μᾶς ἐνώση πιὸ πολὺ. Ἀλάργα ἀπ' τὸ καράβι
μὴ μὲ τραβᾶς, θεόθρεφτε, μόν' ἔλα ἐδῶ ἀφησέ με,
μὴ μὲ κρατήσῃ σπίτι του ὁ γέρος σου ἀθελά μου
νὰ μὲ φιλοξενήσῃ ἔκει κι ἀνάγκη είναι νὰ φεύγω». 200
- Εἴπε κι δὲ γιδὸς τοῦ Νέστορα κυκλόφερνε στὸ νοῦ του
πῶς νὰ τοῦ κάμη τάξοντας τὴ χάρη ποὺ ζητοῦσε.
Κι ἔκει ποὺ συλλογίζονταν καλύτερό του βρῆκε,
νὰ στρέψῃ τ' ἀτια στὸ γοργὸ καράβι, στ' ἀκρογιάλι.
Πῆρε ἀπ' τ' ἀμάξι κι ἔβαλε τὰ δῶρα μὲς στὴν πρύμνη,
χρυσὰ ποτήρια καὶ σκουτιὰ ποὺ τοῦ δῶσε δὲ Μενέλαος,
κι ἔτσι τὸν παρακίνησε μὲ πεταχτά του λόγια.
 «'Ανέβα τώρα, μὴν ἀργῆς, καὶ τοὺς συντρόφους πάρε,
προτοῦ νὰ φτάσω σπίτι μου κι ὅλα τὰ μάθη ὁ γέρος.
Γιατὶ τὸ ξέρω αὐτὸ καλὰ κι οὕτε ἀπ' τὸ νοῦ μου βγαίνει, 210

ώς ἔχει ἀράθυμη ψυχή, δὲ θὰ σ' ἀφήσῃ ἐκεῖνος,
μόν' θά 'ρθη ἐδῶ στὸ σπίτι του νὰ σὲ καλέσῃ ὁ ἔδιος
κι ἔτσι θαρρῶ πῶς ἀπρακτος δὲ θὰ γυρίσῃ πίσω.
Γιατὶ πολὺ θὰ θύμωνε ἂν δὲν τὸ κάμη ὠστόσο».

Εἶπε καὶ τὰ καλότριχα τ' ἀλόγατα χτυποῦσε
πίσω στὴν Πύλο κι ἔφτασε γοργὰ μὲς στὸ παλάτι.
Πρόσταξε κι ὁ Τηλέμαχος κι ἔτσι εἶπε στοὺς συντρόφους:
« Παιδιά, ἑτοιμάστε τ' ἄρμενα στὸ μελανὸ καράβι
κι ἐμπρός, ἃς μπαίνουμε κι ἐμεῖς νὰ κόβουμε πιὰ δρόμο».

"Ετσι εἶπε κι ὅλοι ὑπάκουουσαν κι ὅπως τοὺς εἶπε κάνουν
κι εὐτὺς ἀπάνω ἀνέβηκαν καὶ κάθισαν στοὺς μπάγκους. 220

"Ετσι ἔκανε κι εὐχόντανε, καὶ στὴ θεὰ Παλλάδα
θυσία πρόσφερε ἔπειτα στοῦ καραβιοῦ τὴν πρύμνη.
Τότε ἔνας ξένος ἔφτασε φυγόδικος ἀπ' τ' Ἀργος,
μάντης ποὺ σκότωσε ἀνθρωπο. Τὸ γένος του βαστοῦσε
ἀπ' τὸ Μελάμποδα, ποὺ πρὶν στὴν ἀρνοθρέφτρα Πύλο
καθόνταν, πρῶτος ἀρχοντας μὲς στοὺς Πυλιώτες ὅλους.
"Ἐπειτα ξενιτεύτηκε, πατρίδα παρατώντας,
ἀλάργα ἀπ' τὸν τρανὸ τῆς γῆς ἀφέντη τὸ Νηλέα,
ποὺ τ' ἀγαθά του στανικῶς τοῦ τὰ κρατοῦσε χρόνια,
κι ὡς τότε ἐκεῖνος ἔμενε στὸν πύργο τοῦ Φυλάκη,
κλεισμένος σὲ βαριὰ δεσμὰ καὶ βάσανα μεγάλα,
γιὰ τοῦ Νηλέα τ' ὅμορφο κορίτσι καὶ μιὰ τύφλα
βαριά, ποὺ τοῦ 'φερε ἡ φριγχὴ Κατάρα στὸ μυαλό του. 230

Γλίτωσε ὠστόσο κι ἔφερε στὴν Πύλο ἀπ' τὴ Φυλάκη
τὰ βόδια τὰ μουγγόφωνα, καὶ τὸ θεῖκὸ Νηλέα
πλέρωσε καὶ τὴν κόρη του τὴν πῆγε τοῦ ἀδερφοῦ του
κι ὁ ἔδιος ξενιτεύτηκε στ' ἀλογοβόσκητο Ἀργος. 235

Γιατὶ ἔτσι τοῦ 'χε ἡ μοίρα του γραφτό, νὰ κατοικήσῃ
στ' Ἀργος καὶ στὸν Ἀργίτικο λαὸ νὰ βασιλέψῃ. 240

'Εκεῖ παντρεύτηκε ἔπειτα κι ἔχτισε ψηλὸ σπίτι
κι ἔκαμε δυὸ λεβέντες γιούς, τὸ Μάντιο κι Ἀντιφάτη.
'Ο Ἀντιφάτης ἔκαμε τὸ δυνατὸ 'Οιλέα
κι αὐτὸς τὸν Ἀμφιάραο ξεσηκωτὴ πολέμων,
ποὺ ξέχωρα ὁ Ἀπόλλωνας κι ὁ ἀσπιδάτος Δίας
τὸν ἀγαποῦσαν μὲ λογῆς ἀγάπη, μὰ στὸ τέλος. 245

τῶν γηρατειῶν δὲν ἔφτασε. Χάθηκε μὲς στὴ Θήβα
ἀπὸ γυναικεια ἔχαγορά. Κι ἔκαμε δυὸ λεβέντες
γιούς, τὸν Ἀλκμὰ κι Ἀμφίλοχο. Τὸν Πολυφείδη πάλε
γέννησε γιό του δέ Μάντιος καὶ δεύτερο τὸν Κλεῖτο.

250

Τὸν Κλεῖτο του ἡ χρυσόθρονη τὸν ἀρπαξε ἡ Αύγούλα
γιὰ τὴ μεγάλη του δύμορφιὰ μὲ τοὺς θεοὺς νὰ μείνῃ.
Μάντη κι ὁ Φοῖβος ἔκαμε τὸν Πολυφείδη, πρῶτο
στὸν κόσμο, ἀφότου ὁ θάνατος τὸν Ἀμφίλοχο πῆρε.
Μὲ τὸ γονιό του μάλωσε καὶ στὴν Ὑπερησίᾳ
πῆγε κι ἐκεῖ προφήτευε στοὺς ἄλλους τοὺς ἀνθρώπους.
Ἐκείνου γιός του ἦταν αὐτὸς ποὺ στὸν Τηλέμαχο ἤρθε
μπροστὰ καὶ Θεοκλύμενο τοῦ λέγαν τ' ὅνομά του.
Τὸν ἥβρε ἐκεῖ παράκληση νὰ κάνῃ στ' ἀκρογιάλι
σταζοντας, κι ἔτσι τοῦ λέγε μὲ πεταχτά του λόγια.

255

« Ὡ, φίλε, ἀφοῦ σ' ἀπάντησα στὴν ὥρα τῆς θυσίας,
σ' ὄρκίζω στὰ θυμιάματα, στὴν πίστη, στὴ ζωὴ σου,
καὶ στοὺς πιστοὺς συντρόφους σου ποὺ σ' ἀκλουθοῦν ξοπίσω,
τὴν πᾶσα ἀλήθεια μίλα μου, γι' αὐτὸ ποὺ θὰ ρωτήσω.
Ποιός εἰσαι ; Ποιός ὁ τόπος σου ; Πῶς λέγονται οἱ γονιοί σου ; »

260

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·

« Ξένε, μετὰ χαρᾶς αὐτὰ θὰ σοῦ τὰ πῶ δπως εἶναι.
Τὸ Θιάκι ἔχω πατρίδα μου, πατέρα τὸ Δυσσέα,
ποὺ εἴθε νὰ ζοῦσε. Μὰ πικρὸς χαμός τὸν βρῆκε τώρα.
Γι' αὐτὸ συντρόφους διάλεξα καὶ μελανὸ καράβι
κι ἥρθα νὰ μάθω, ποὺ καιροὺς οἱ ξενιτιές τὸν τρῶνε ». 270

Τότε εἶπε ὁ Θεοκλύμενος, θεόμορφος στὴν ὅψη·
« Ἔτσι ἔφυγα ἀπ' τὸν τόπο μου κι ἐγὼ ποὺ σκότωσα ἄντρα
ντόπιο, μὲ συγγενεῖς πολλοὺς στ' ἀλογοβόσκητο Ἀργος,
κι ἀδέλφια ποὺ λογίζονται τῶν Ἀχαιῶν οἱ πρῶτοι.

275

Σὰ γλίτωσα ἀπ' τὸ θάνατο κι ἀπ' τὴν πικρὴ μου μοίρα
ἔφυγα, ἀφοῦ στὶς ξενιτιές γραφτό μου εἶναι νὰ τρέχω.
Μὰ σὲ ξορκίζω, πάρε με μαζὶ σου στὸ καράβι,
γιατὶ ἔρχονται ξοπίσω μου, θαρρῶ, νὰ μὲ σκοτώσουν ». 280
Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·
« Δὲ θὰ σὲ διώξω, ἀφοῦ ζητᾶς μὲ τὸ καράβι νά 'ρθης.
Ἐμπα. Μὲ τὸ βρισκούμενο θὰ σὲ φιλοξενήσω ». 285

- "Ετπι είπε και τὸ χάλκινο τοῦ πῆρε τὸ κοντάρι
και δίπλια στὸ κατάστρωμα τοῦ καραβιοῦ τ' ἀφῆκε.
'Ανέβηκε ἔπειτα κι αὐτὸς και καθίσε στὴν πρύμνη 285
κι είπε στὸ Θεοκλύμενο κοντά του νὰ καθίσῃ.
Τότε είπε τοῦ Δυσσέα ὁ γιὸς στοὺς ναῦτες, νὰ βολέψουν
τ' ἄρμενα κι ὅλοι πρόθυμα τὴν προσταγή του ἀκοῦνε.
Κι ἀμέσως σήκωσαν ὀρθὸ τὸ λάτινο κατάρτι
και τὸ βαλαν, σηκώνοντας, στὸ τρύπιο μεσοστύλι. 290
Τὰ ξάρτια δέσανε ἔπειτα και τὸ πανὶ σηκώνουν
μὲ τὰ καλόστριφτα λουριὰ κι ἔνα ἀεράκι πρύμο
ποὺ ὅρμητικὸ φυσομανάει τοὺς ἔστειλε ἡ Παλλάδα
γοργὰ τὴν πικροθάλασσα νὰ σκίσῃ τὸ καράβι,
κι ἀπ' τοὺς Κρουνοὺς περάσανε κοντὰ κι ἀπ' τὴ Χαλκίδα. 295
- 'Ο ἥλιος πιὰ βασίλεψε κι ἰσκιώσανε ὅλοι οἱ δρόμοι
και τὸ καράβι στὶς Φεές τὸ σίμωσε τ' ἀέρι
και τὸ φερε στὴν "Ηλιδα ποὺ οἱ Ἐπειγοὶ ὁρίζουν.
Και κεῖθε πάλε τὸ στριψε στὰ μυτερὰ νησάκια,
κι ἀν θὰ σωθῇ λογάριαζε στὸ νοῦ του ἡ θὰ τὸν πιάσουν. 300
- Μές στὸ καλύβι κι ὁ βοσκὸς μὲ τὸ θεϊκὸ Δυσσέα
δειπνοῦσαν και κοντὰ σ' αὐτοὺς και τὰ κοπέλια τ' ἄλλα.
Και τέλος πιὰ σὰ χόρτασαν καλὰ τὸ φαγοπότι
είπε ὁ Δυσσέας στὸ βοσκό, γιὰ νὰ τὸν δοκιμάσῃ,
πρόσχαρα ἀκόμα ἀν στὸ μαντρὶ θὰ τοῦ λεγε νὰ μείνη 305
νὰ τὸν φιλεύῃ ἡ θὰ τοῦ πῆ στὴ χώρα νὰ τραβήξῃ.
«Ἀκοῦστε με, Εῦμαιε και σὺ κι ὅλοι οἱ λοιποὶ συντρόφοι.
Στὴ χώρα θέλω τὴν αὐγὴν νὰ πάω νὰ διακονέψω,
νὰ μὴ σᾶς δίνω πιὸ πολὺ ἀν μείνω ἀκόμα βάρος.
Τὴ συμβουλή σου δῶσε μου κι ἔνα καλὸ ὀδηγό σου 310
νὰ μ' ὀδηγήσῃ, κι ἔπειτα μονάχος ἀπ' ἀνάγκη
θὰ φέρω γύρα τὸ χωρὶς γιὰ ἔνα ξερὸ κομμάτι
κι ἔνα καυκί. Θὰ πεταχτῶ και στοῦ Δυσσέα τὸ σπίτι
τὴν εἰδηση στὴ συνετὴ νὰ πάω τὴν Πηγελόπη,
θὰ σμίξω και τοὺς ἀτροποὺς μνηστῆρες, ἵσως κάτι 315
μοῦ δώσουν νὰ ψυχοπιαστῶ ποὺ τὰ χουν ὅλα πλήθια,
και στὴ στιγμὴ κάθε δουλειὰ ποὺ θέλουν θὰ τοὺς κάμω.
Κι ἔνα ἄλλο θέλω νὰ σου πῶ και πρόσεξε ν' ἀκούσης.

"Ας ἔχη χάρη ὁ φτερωτὸς Ἐριῆς ὁ στρατηλάτης,
ποὺ στῶν ἀνθρώπων τίς δουλείες τιμὴ καὶ δόξα δίνει,
στῇ σβελτοσύνῃ ἄλλος κανεὶς δὲ μὲ περνᾶ στὸν κόσμο,
φωτιὰ ν' ἀνάψω στῇ στιγμῇ, ἔερά νὰ σκίσω ἔύλα,
νὰ κομματιάσω τὸ σφαχτό, νὰ ψήσω, νὰ κεράσω,
δουλείες ποὺ κάνουν οἱ φτωχοὶ στοὺς ἀρχοντοθρευμένους ».

320

'Ο λόγος κακοφάνηκε στὸν Εῦμαιο κι ἔτσι τοῦ 'πε·

325

"Ωχου μου, ξένε, αὐτὴ ἡ βουλὴ πῶς σοῦ 'ρθε στὸ κεφάλι;
Ζητᾶς τὸ γληγορότερο τὸ θάνατό σου νά 'βρης,
ἐνῶ γυρεύεις νὰ χωθῆς στὸν κύκλο τῶν μνηστήρων,
ποὺ φτάνει ἡ περηφάνια τους στὰ σιδερένια οὐράνια.

330

Δὲν εἶναι τέτοιοι οἱ παραγιοὶ πόχουν αὐτοὶ κοντά τους,
μόν' εἶναι νιοὶ μ' ἀρχοντικοὺς χιτῶνες καὶ χλαμύδες,
ποὺ στάζει μόσκο ἡ κόμη τους, τὸ πρόσωπό τους λάμπει.

335

"Έχουν μπροστά τους σκαλιστὰ τραπέζια φορτωμένα
ψωμιά, κρασία καὶ κρέατα. Μόν' μεῖνε. Δὲ μᾶς δίνεις
κανένα βάρος καὶ σ' ἐμὲ καὶ στοὺς λοιποὺς συντρόφους.

Κι ἐδῶ τ' ἀγαπητὸ παιδὶ σὰν ἔρθη τοῦ Δυσσέα,
αὐτὸς χλαμύδα κι ὅμορφο χιτώνα θὰ σὲ ντύσῃ
καὶ θὰ σὲ στείλη ὅπου ποθῇ νὰ φτάσῃ ἡ καρδιά σου ».

Τότε ἔτσι ἀπάντησε ὁ θεῖκὸς πολύπαθος Δυσσέας:

340

"Ἐτσι ὅπως, Εῦμαιε, σ' ἀγαπῶ νὰ σ' ἀγαπήσῃ ὁ Δίας,
ποὺ κι ἀπ' τὴ γύρα μ' ἔσωσες κι ἀπ' τὴν πεκρή μου ἀνάγκη.
Χειρότερο ἀπ' τὴ διακονιὰ δὲ βρίσκεται στὸν κόσμο.

Γι' αὐτὴ τὴν ἔρμη τὴν κοιλιὰ πολλὰ τραβᾶ ὁ καθένας
ποὺ τὸν πλακώνουν συμφορεῖς καὶ βάσανα κι ἀνάγκες.

345

Καὶ τώρα ἀφοῦ μὲ κράτησες ὅσο νὰ φτάσῃ ἐκεῖνος,
ζητῶ μιὰ χάρη νὰ μοῦ πῆς γιὰ τοῦ Δυσσέα τὴ μάνα
καὶ τὸν πατέρα ποὺ ἀφησε στῶν γηρατειῶν τὴ στράτα,
ἄν εἶναι ἀκόμα στὴ ζωὴ κάτω ἀπ' τὸ φῶς τοῦ ἥλιου,
ἢ πέθαναν καὶ βρίσκονται μὲς στ' "Αδη τὰ λημέρια ».

350

Κι ἀπάντησε ὁ χοιροβοσκός, τῶν κοπελιῶν ὁ ἀφέντης:

"Μετὰ χαρᾶς σου, ξένε, αὐτὰ θὰ σοῦ τὰ πῶς ὅπως εἶναι.

Ζῆ δὲ Λαέρτης καὶ συχνὰ παρακαλεῖ τὸ Δία

νὰ σβήσῃ πιὰ στὸ σπίτι του κι ἡ ἄχαρη ζωὴ του.

Γιατὶ τὸ γιό του κλαίει πικρὰ ποὺ οἱ ξενιτιές τὸν τρῶνε

- καὶ τὴν πιστὴ γυναίκα του, ποὺ τοῦ ἔκαψε τὰ σπλάχνα
δόθαντός της, κι ἄκαιρα γεράματα τὸν βρῆκαν.
Πέθανε ἡ ἔρμη ἀπ' τὸν καημὸν τοῦ ἔχακουσμένου γιοῦ της,
μὲ θάνατο πολύπικρο, ποὺ νὰ μὴ ἰδῃ παρόμοιο
κανεὶς ἐδῶ ὅποιος μ' ἀγαπᾶ καὶ τὸ καλὸ μου θέλει.
Κι ἐνόσω ἀκόμα ζοῦσε αὐτή, μ' ὅση κι ἀν εἰχε λύπη,
τὸ ἔχα καρά νὰ τῇ ρωτῶ, τὴ γνώμη της νὰ παίρω,
γιατὶ μ' ἀνάθρεψε μαζὶ μὲ τὴ στερνή της κόρη
Κτιμένη, τὴ βεργόλιγνη μὲ τὸ συρτὸ φουστάνι·
μαζὶ της μὲ μεγάλωσε κι ἔτσι ὅμοια μ' ἀγαποῦσε.
Κι ὅταν πιὰ φτάσαμε κι οἱ δύο στὴν ποθητή μας νιότη,
στὴ Σάμη ἔκεινη πάντρεψαν καὶ πῆραν πλούσια δῶρα,
κι ἐμένα, ἀφοῦ μοῦ χάρισε χλαμύδα καὶ χιτώνα,
κι ἔνα ζευγάρι μοῦ ὁδωσε τσαρούχια νὰ φορέσω,
μ' ἔστειλε δῶ στὴ μάντρα της. Καὶ πάντα μ' ἀγαποῦσε.
Τώρα μοῦ λείψανε ὅλα αὐτά. Μὰ τὴ δουλειὰ ποὺ κάνω
μοῦ τὴ βλογήσανε οἱ θεοὶ κι ἀπ' ὅλα ἐδῶ ποὺ βλέπεις
ἔφαγα κι ἥπια κι ἐδωσα καὶ στοὺς σεβάσμιους ξένους.
Μὰ ἀπ' τὴν κυρά μου προσταγὴ δὲν παίρνεις μήτε λόγο
καλόν, ἀφότου συμφορὰ μεγάλη ἤρθε στὸ σπίτι,
οἱ ἄντρες οἱ ξετσίπωτοι. Κι ἔχουν ἀνάγκη οἱ δοῦλοι
γιὰ καθετὶ νὰ τῆς μιλοῦν, τὴ γνώμη της νὰ παίρνουν,
νὰ φᾶν νὰ πιοῦνε κι ἔπειτα νὰ πάρουν στὸ χωράφι
ἀπ' ὅσα γιαίνουν τὴν καρδιὰ τῶν παραγιῶν στὰ στήθια ».
- Κι ἀπάντησε ὁ πολύσοφος Δυσσέας κι ἔτσι τοῦ ἔπειτα·
« Ἀχ, Εὔμαιε χοιροβοσκέ, πόσο μικρὸς ἀκόμα
ἀπ' τὴν πατρίδα μίσεψες κι ἀπ' τοὺς γονιούς σου ἀλάργα.
Μόν' ἔλα, ξήγα μου κι αὐτὸς καὶ τὴν ἀλήθεια πές μου,
ἄν πάρθηκε ἡ πλατυδρομὴ πατρίδα σου, ὅπου ζοῦσε
ὁ σεβαστὸς πατέρας σου κι ἡ λατρευτή σου μάνα,
ἡ σ' ἔτυχαν ἀπόμακρα στοὺς χοίρους καὶ στὰ βόδια
κλέφτες καὶ στὰ καράβια τους σὲ πῆραν καὶ στὸ σπίτι
αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου σ' ἔφεραν μὲ βιός νὰ σ' ἀγοράσῃ ». 385
- Κι ἀπάντησε ὁ χοιροβοσκός, τῶν κοπελιῶν ὁ ἀφέντης·
« Ξένε, γι' αὐτὰ σὰ μὲ ρωτᾶς καὶ θέλεις νὰ τὰ μάθης,
κάτσε ν' ἀκοῦς ἀμίλητα καὶ τὸ κρασί σου πίνε. 390

Οι νύχτες είναι ἀτέλειωτες. "Εχει ὥρα γιὰ τὸν ὑπνο
κι ὥρα ν' ἀκοῦς καὶ νὰ χαρῆς. Μήτε καὶ πρὶν τῆς ὥρας
πρέπει νὰ πέσης. Κι ὁ πολὺς ὁ ὑπνος κούραση είναι.
Κι ἂν ἄλλος νύσταξε ἀπὸ σᾶς καὶ θέλη νὰ πλαγιάσῃ,
ἄς σύρη. Καὶ τὴ χαραυγὴ σὰ φάη καὶ ψυχοπιάσῃ,
πηγαίνει τὸ βασιλικὸ κοπάδι νὰ βοσκήσῃ.

395

Κι ἐδῶ μὲς στὸ καλύβι ἐμεῖς οἱ δυὸ φαγοποτώντας,
τὰ περασμένα βάσανα χαρούμενοι θὰ λέμε.

Γιατὶ καθένας χαίρεται κατόπι καὶ στὶς πίκρες,
ὅποιος περάση συμφορές καὶ ποὺ γυρίσῃ κόσμο.

400

Κι ἄκου γι' αὐτὰ ποὺ μὲ ρωτᾶς καὶ μὲ συχνοξετάζεις.

Συρία λένε ἔνα νησί, — ἀν τὸ 'χης ἀκουστά σου —
στὴν Ὁρτυγία πιὸ ψηλὰ στὸ γύρισμα τοῦ ἥλιου,
ὄχι πυκνοκατόικητο, μὰ καρποφόρο μέρος,
βοσκότοπος, πολύσταρο μ' ἀμπέλια καὶ κοπάδια.

405

Πείνα ποτὲ δὲν ἔπεισε στὴ χώρα μήτε ἀρρώστια
κακή, ποὺ τοὺς ταλαίπωρους θερίζει τοὺς ἀνθρώπους.
Μὰ σὰ γεράσουν τῶν θνητῶν οἱ φάρες τότε ὁ Φοῖβος
θά 'ρθη ὁ ἀργυροδόξαρος κι ἡ "Ἄρτεμη μαζί του
καὶ μὲ πυκνὲς σάτες τους τοὺς γλυκοθανατώνουν.
Δυὸ πολιτεῖες είναι ἔκει κι ὅλα σὲ δυὸ μοιράζουν
κι εἴχανε τὸν πατέρα μου κι οἱ δυὸ γιὰ βασιλιά των,
τὸν Κτήσιο τοῦ Ὁρμένου γιό, μὲ τοὺς θεοὺς παρόμοιο.

410

Τότε ἥθην Φοίνικες ἔκει θαλασσοξακουσμένοι
κλέφτες, παιγνίδια φέρνοντας χιλιάδες στὸ καράβι.
Στὸ σπίτι τοῦ πατέρα μου μιὰ Φοινικιώτισσα ἤταν
ὅμορφη, μεγαλόσωμη καὶ στὶς δουλειές τεχνίτρα.
Κι ἔκεινη τὴν ξελόγιασαν οἱ Φοίνικες οἱ πλάνοι
καὶ κάποιος, ἔκει πόπλυνε κοντὰ στὸ τρεχαντήρι,
πρῶτος μαζί της πλάγιασε στὸ στρῶμα τῆς ἀγάπης,
ποὺ τὰ μυαλὰ τῶν θηλυκῶν τὰ κάνει αὐτὸν νὰ στρίψουν
κι ἀς εἶναι πρῶτα φρόνιμα. Τὴ ρώτησε κατόπι
ποιά νά 'τανε ἡ πατρίδα της καὶ πῶς τὴ λὲν τὴν ἔδια,
κι ἔκεινη τοῦ φανέρωσε τὸ πατρικό μου σπίτι·
« Παινιέμαι ἀπ' τὴν πολύχαλκη πῶς εἶμαι τὴ Σιδώνα,
κόρη τοῦ Ἀρύβαντα, μὲ βιὸς ποὺ μετρημὸ δὲν εἴχε.

420

425

«Ομως Ταφιῶτες μ' ἀρπαξαν κουρσάροι, ἐνῷ γυρνοῦσα
ἀπ' τὸ χωράφι καὶ σ' αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐδῷ τὸ σπίτι
μ' ἔφεραν καὶ μ' ἀγόρασε μὲ βιὸς ὅσο ζητοῦσαν ».

Κι αὐτὸς ποὺ πλάγιασε κρυφὰ μαζί της εἶπε πάλε·
«Τώρα μ' ἔμαξ δὲν ἔρχεσαι νὰ πᾶμε στὴν πατρίδα,
τὸ πατρικὸ παλάτι σου νὰ ἴδης καὶ τοὺς γονιούς σου;
Γιατὶ εἶναι ἀκόμα στὴ ζωὴ κι ὑπέρπλουτους τοὺς λένε ».

Τότε ἡ γυναῖκα ἀπάντησε καὶ τοῦ 'πε μὲ δυὸ λόγια.
«Κι αὐτὸ θὰ γίνη, ἂν θέλετε νὰ μ' ὀρκιστῆτε, ναῦτες,
πῶς θὰ μὲ φέρετε ἄβλαφτη ξοπίσω στὴν πατρίδα ».

«Ἐτσι εἶπε κι ὅλοι ὀρκίστηκαν καθὼς αὐτὴ ζητοῦσε.
Καὶ τέλος ὅταν ἄμωσαν καὶ τέλεφαν τὸν ὄρκο,
πάλε ἡ γυναῖκα μίλησε κι ἔτσι εἶπε μὲ δυὸ λόγια.
«Σωπάτε τώρα καὶ κανεὶς ἀπ' ὅλους τοὺς συντρόφους
μὴ μοῦ μιλήσῃ ὅταν μὲ ἴδη στὸ δρόμο ἥ καὶ στὴ βρύση,
μὴν τρέξῃ κάποιος καὶ τὸ πῆ τοῦ γέρου στὸ παλάτι
κι αὐτὸς τὰ πάρη μυρωδιὰ καὶ πιάση καὶ μὲ δέση
κι ὕστερα στοχαστῇ γιὰ σᾶς πῶς νὰ σᾶς καταστρέψῃ.
Κρατᾶτε το ὅλοι μυστικό, μὲ βιάση πάρτε δῶστε.
Κι δταν πιὰ τὸ καράβι σας γεμίστε ἀπὸ πραμάτειες
ἄς τρέξῃ κάποιος νὰ μοῦ πῆ τὴν εἰδῆση στὸ σπίτι.
Κι ἐγώ θὰ φέρω μάλαμα στὰ χέρια μου ὅσο πέση
κι ἄλλον ἀκόμα πρόθυμα θὰ σᾶς μετρήσω ναῦλο.
Γιατὶ τὸ βασιλόπουλο μὲς στὸ παλάτι θρέφω,
κι εἶναι ἔξυπνο καὶ δίπλα μου τρέχει κι αὐτὸ ὅταν βγαίνω.

Μετὰ χαρᾶς στὸ φτερωτὸ καράβι θὰ τὸ φέρω
καὶ θὰ 'χετε ὅφελος πολύ, θὰ πάρετε χιλιάδες,
ὅπου κι ἀν τὸ πουλήσετε σὲ ἀλλόγλωσσους ἀνθρώπους ».

«Ἐτσι εἶπε κι ἔφυγε ἔπειτα γιὰ τ' ὅμορφο παλάτι,
κι ἐκεῖνοι χρόνο ὀλόκληρο καθίσανε κοντά μας
καὶ βιὸς σωρὸ φορτώσανε τὸ βαθουλὸ καράβι.
Κι δταν πιὰ τέλος φόρτωσαν καὶ θέλανε νὰ φύγουν
μαντατοφόρο στείλανε τὰ φτάση στὴ γυναῖκα.
Κι ἐκεῖ θρε ἔνας πολύτεχνος στὸ πατρικὸ μου σπίτι
μ' ἔνα γιορντάνι ὀλόχρυσο, μὲ κεχριμπάρια ἀπάνω.
Κι οἱ δοῦλες μὲ τὴ μάνα μου τὸ πήρανε στὰ χέρια,

τό 'βλεπαν, τὸ πασπάτευαν καὶ τὴν τιμὴν ρωτοῦσσαν.

Τότε τῆς ἔγνεψε κρυφὰ καὶ στὸ βαθὺ καράβι

ἔφυγε ἀφοῦ τῆς ἔγνεψε. Τότε κι αὐτὴ ἀπ' τὸ χέρι

μὲ πῆρε κι ὅξω βγήκαμε ἀπ' τὸ ψηλὸν παλάτι.

465

Καὶ βρῆκε μὲς στὸ πρόσπιτο ποτήρια καὶ τραπέζια,

πού 'ταν γιὰ τοῦ πατέρα μου στρωμένα τοὺς συμβούλους.

Εἶχανε πάει γιὰ τὴ βουλὴ στὴ σύνοδο νὰ κάτσουν.

Τρία ποτήρια πῆρε εύτυς καὶ τὰ 'χωσε στὸν κόρφο,

κι ἐγὼ ζοπίσω, ἀστόχαστο παιδί, τὴν ἀκλούθουσσα.

470

Κι ὁ ἥλιος πιὰ βασίλεψε κι ἴσκιώσανε ὅλοι οἱ δρόμοι

ὅταν τρεχάτοι φτάσαμε στὸ ξακουστὸ λιμάνι

πού 'ταν τὸ καλοθάλασσο καράβι τῶν Φοινίκων.

Κι ἀφοῦ μὲ μᾶς ἀνέβηκαν κι ἐκεῖνοι στὸ καράβι,

475

τραβούσανε στὸ πέλαγος μ' ἔνα ἀεράκι πρύμο.

"Εξ μέρες ἀρμενίζαμε, ἀπαυτα νύχτα μέρα.

Κι ὁ Δίας σὰν ξημέρωσε τὴν ἔβδομη πιὰ μέρα,

ἡ σαΐτεύτρα ἡ "Αρτεμη χτύπησε τὴ γυναίκα

καὶ βούτηξε ὅπως ἔπεσε, σὰ γλάρος, μὲς στὴ γλάστρα.

480

Στὴ θάλασσα τὴν πέταξαν τὰ ψάρια νὰ τὴ φάνε

κι ἔμειναν ἐγὼ μονάχος μου μὲ τὴν καρδιὰ καμένη.

Στὸ Θιάκι κύτους τοὺς ἔφερε τὸ κύμα καὶ τ' ἀέρι,

καὶ βιδός δικό του δίνοντας μ' ἀγόρασε ὁ Λαέρτης.

"Ε-τι εἰδάνε τὰ μάτια μου αὐτὴ τὴ χώρα, ξένε ».

485

Τότε ἔτσι ὁ ὕεογέννητος τ' ἀπάντησε σὲ Δυσσέας:

"Ἄχ, Εῦμαιε, πόσο λύπησες στὰ στήθια τὴν καρδιά μου,

καθώς μοῦ τὰ 'πες ὅλα αὐτὰ τὰ πάθη ποὺ σὲ βρῆκαν.

"Ομως κοντὰ στὶς συμφορὲς σοῦ 'δωσε σὲ γιὸς τοῦ Κρόνου

490

κι ἔνα καλό, ποὺ σ' ἔριξε σὲ σπλαχνικὸν ἀφέντη

κι ὅλα σοῦ τὰ 'χει πληθερά, φατί, κρασί, ὅ,τι θέλεις

καὶ ζῆς χαρούμενη ζωή. 'Εγὼ ὅμως παραδέρνω

σὲ ξένες χώρες ἄπειρες κι ἐδῶ πάλι θρθα ξένος ».

Τέτοιες κουβέντες ἔκαναν μιλώντας μεταξύ τους

κι οὕτε κοιμήθηκαν πολύ, μόνον ὑπνο λίγο πῆραν,

495

γιατὶ ἡ καλόθρονη Αύγη δὲν ἀργησε νὰ φέξῃ.

Αύτὴ τὴν ώρα τὰ πανιὰ τοῦ Τηλεμάχου οἱ ναῦτες

δίπλωναν στὴν ἀκρογιαλιὰ κι ἔβγαλαν τὸ κατάρτι

καὶ τὸ καράβι λάμνοντας στ' ἀραξοβόλι φέρνουν.

Κι δέξω τὰ βάρια ρίχνουνε καὶ δένουν τὴν πρυμάτσα

κι δέξω κι ἐκεῖνοι βγήκανε στῆς θάλασσας τὴν ἄκρη.

Κι ἐκεῖ νὰ φάνε ἑτοίμασαν, γλυκὸ κρασὶ κερνοῦσαν.

Κι ἔπειτα πιὰ σὰ χόρτασαν καλὰ μὲ φαγοπότι

δι συνετὸς Τηλέμαχος πῆρε τὸ λόγο κι εἶπε·

«Τώρα στὴ χώρα φέρτε ἐσεῖς τὸ μελανὸ καράβι

κι ἐγὼ θὰ τρέξω τοὺς βοσκούς νὰ ἴδω καὶ τὰ χωράφια.

Θά ρθω τὸ βράδυ, μιὰ ματιὰ σὰ ρίξω στὶς δουλείες μου,

καὶ γιὰ τὸ ποδοκόπι σας σὰ φέξῃ θὰ σᾶς κάμω

καλὸ τραπέζι μὲ ψητὰ καὶ μὲ γλυκὸ μοσχάτο ».

Τότε εἶπε ὁ Θεοκλύμενος, θεόμορφος στὴν ὅψη·

«Παιδί μου, ποῦ θὰ πάω ἐγώ; Σὲ τίνος θὰ κονέψω

τὸ σπίτι, ἀπ' ὃσους κυβερνοῦν τὸ βραχωμένο Θιάκι;

«Ισια νὰ πάω στὴ μάνα σου καὶ στὸ δικό σου σπίτι;»

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·

«Ἄλλη φορὰ θὰ σ' ἔπαιρνα στὸ πατρικό μου σπίτι.

Κι οὔτε μᾶς λείπει τίποτες ἀπ' ὃσα θέλει ὁ ξένος.

Μὰ σὲ κακό σου αὐτὸ θὰ βγῆ, γιατὶ κι ἐγὼ θὰ λείπω

κι ἡ μάνα μου δὲ θὰ σὲ ἴδῃ. Γιατὶ συχνὰ δὲ βγαίνει

μὲς στὸ παλάτι, οἱ ἀτροποι μνηστῆρες νὰ τὴν βλέπουν·

μόνο στ' ἀνώι της κάθεται μακριὰ ἀπ' αὐτοὺς καὶ φαίνει.

Μὰ θὰ σὲ στείλω ἀλλοῦ νὰ πᾶς στὸ σπίτι του νὰ μείνης,

στὸ φημισμένο Εύρύμαχο, γιὸ τοῦ γερο-Πολύβου,

ποὺ σὰ θεό τους οἱ Θιακοὶ τὸν ἔχουν σὰν τὸν βλέπουν.

Γιατὶ εἰναι ὁ πιὸ καλύτερος, κι αὐτὸς προπάντων θέλει

τὴ μάνα μου καὶ τὴν ἀρχὴ νὰ πάρη τοῦ Δυσσέα.

Μὰ αὐτὰ τὰ ξέρουν οἱ Θεοὶ ποὺ κατοικοῦν στὰ οὐράνια,

ἄν πρὶν τοῦ γάμου θάνατος πικρὸς δὲν τοὺς ἀρπάξῃ ».

Εἶπε καὶ πέταξε ἀξαφνα πρὸς τὰ δεξιὰ ἔνα ὅρνιο,
γεράκι, τοῦ Ἀπόλλωνα γοργὸς μαντατοφόρος.

Βαστοῦσε μὲ τὰ νύχια του ἔνα ἄγριο περιστέρι

καὶ τοῦ μαδοῦσε τὰ φτερὰ καὶ τὰ σκορποῦσε κάτω,

τοῦ Τηλεμάχου ἀνάμεσα καὶ τοῦ τρεχαντηριοῦ του.

Τὸν πῆρε ὁ Θεοκλύμενος, ἀλάργα ἀπ' τοὺς συντρόφους,

καὶ τοῦ σφιξε τὸ χέρι του κι ἔτσι δυὸ λόγια τοῦ 'πε·

500

505

510

515

520

525

530

- « 'Απ' τὸ Θεό, Τηλέμαχε, τ' ὅρνιο δεξιὰ πετοῦσε.
Κι ώς τό είδα, τὸ κατάλαβα πώς ἤτανε σημάδι. 535
"Αλλη βασιλικότερη δὲν εἶναι ἀπ' τὴ γενιά σου
σ' δόλο τὸ Θιάκι. Αἰώνια σεῖς οἱ βασιλιάδες θά 'στε ».
- Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·
« "Αμποτε, ξένε, ὁ λόγος σου αὐτὸς καὶ ν' ἀληθέψῃ.
Τότε θὰ ἰδῆς τὴ γνώμη μου καὶ πλήθος θὰ σοῦ δώσω
δῶρα ποὺ νὰ τὰ βλέπουνε καὶ νὰ σὲ μακαρίζουν ». 540
- Κι εύτὺς τὸν Πείραιο φώναξε, πιστό του φίλο, κι εἶπε·
« Γιὲ τοῦ Κλυτία, πιὸ πολὺ ἀπ' δόλους τοὺς συντρόφους
στὴν Πύλο ὅσοι μ' ἀκλούθησαν, τὴ γνώμη ἐσὺ μοῦ κάνεις.
Πάρε τὸν ξένο σπίτι σου γιὰ τὴ δικῇ μου χάρη 545
κι ὅσο ποὺ νὰ 'ρθω τίμα τον καὶ φιλοξένησέ τον ».
- Κι ὁ ξακουστὸς κονταριστὴς ὁ Πείραιος ἔτσι τοῦ 'πε·
« "Οσον καιρό, Τηλέμαχε, θέλεις ἐδῶ νὰ μείνη,
ἐγὼ θὰ τὸν φιλοξενῶ καὶ θὰ 'χη δ, τι θελήσῃ ».
- Εἶπε κι εύτὺς ἀνέβηκε στὸ τρεχαντήρι κι εἶπε 550
καὶ στοὺς συντρόφους ν' ἀνεβοῦν καὶ τὰ σκοινιὰ νὰ λύσουν.
Κι ἐκεῖνοι ἀμέσως μπήκανε καὶ κάθισαν στοὺς μπάγκους.
Τότε ἔβαλε ὁ Τηλέμαχος τὰ δυὸ δύορφα σαντάλια
καὶ πῆρε τὸ χαλκόμυτο πολεμικὸ κοντάρι
ἀπ' τὸ καράβι. Λύσανε κι οἱ ναύτες τὶς πρυμάτσες 555
καὶ στὸ γιαλὸ σὰν τὸ 'συραν τραβοῦσαν γιὰ τὴ χώρα,
ώς πρόσταξε ὁ Τηλέμαχος, γιὸς τοῦ θεϊκοῦ Δυσσέα.
Κι ἐκεῖνος, δρόμο κόβοντας, πεζὸς στὴ μάντρα πῆγε
ὅπου χιλιάδες στάλιζαν ἀμέτρητες οἱ χοῖροι,
ποὺ βόσκας ὁ πιστὸς βοσκὸς μὲ τὴν καλὴ τὴ γνώμη. 560

Π

Μὲ τὸ Δυσσέα κι ὁ καλὸς βοσκὸς μὲς στὸ καλύβι
ἀναψών τὴν αὔγῃ φωτιὰ κι ἔτοιμασαν νὰ φάνε,
κι δέω τοὺς ὅλους ἔστειλαν βοσκαὶς μὲ τὸ κοπάδι.
Καὶ τ' ἀλυχτάδικα σκυλιὰ κουνοῦσαν τὴν οὐρά τους,
ώς πρόβαλε ὁ Τηλέμαχος, χωρὶς νὰ τὸν γαβγίζουν. 5
Εἰδε ὁ Δυσσέας τὰ σκυλιὰ ποὺ τὴν οὐρά τους σειοῦσαν,

κι ἄκουγε γύρω του ποδιῶν πατήματα πού ἀχοῦσαν
κι εὐτὺς στὸν Εὔμαιο μίλησε μὲ πεταχτά του λόγια·
« Εὔμαιε, ἐδῶ θὰ σοῦ ῥχεται κανένας σύντροφός σου
ἢ κάποιος γνώριμος, γιατὶ δὲν ἀλυχτοῦν οἱ σκύλοι
καὶ μόνο τὴν οὐρὰ κουνοῦν. Νά, τὰ πατήματα, ἄκου». 10

Τὸ λόγο δὲν ἀπόσωσε καὶ πρόβαλε στὴν πόρτα
τ' ἀγαπημένο του παιδί, κι ἀπάνω σαστισμένος
πετάχτηκε ὁ χοιροβοσκὸς καὶ τοῦ 'πεσε ἀπ' τὰ χέρια
ἢ τσότρα πόβαζε κρασὶ μοσκάτο καὶ κερνοῦσε. 15
Καὶ στὸν ἀφέντη του κοντά πετώντας, τοῦ φιλοῦσε
τὰ χέρια, τὸ κεφάλι του καὶ τὰ γλυκά του μάτια,
χύνοντας δάκρυα φλογερά. Κι ὅπως σφιχταγκαλιάζει
κάθε πατέρας μὲ χαρὰ τὸ γιό του, ποὺ γυρίση
πέρα ἀπὸ τόπους μακρινούς τὸ δέκατο τὸ χρόνο,
στερνό του γιό, μονάκριβο, πού 'πιε γι' αὐτὸν φαρμάκια,
ἔτσι τὸ θεοπρόσωπο Τηλέμαχο φιλοῦσε 20
κι ὁ θεϊκὸς χοιροβοσκὸς σφιχταγκαλιάζοντάς τον,
τὸ χάρο σὰ νὰ ξέφυγε, κι ἔτσι μὲ δάκρυα τοῦ 'πε·
« Γλυκό μου φῶς, Τηλέμαχε, ἄχ, ἡρθες πιά. Ποτέ μου
δὲν τό 'λεγα πώς θὰ σὲ ἰδῶ, ἀφότου γιὰ τὴν Πύλο
μὲ τὸ καράβι μίσεψες. Μὰ κόπιασε ἔλα μέσα,
ἀγαπημένο μου παιδί, νὰ σὲ χαρῆ ἢ καρδιά μου,
ποὺ στὴν πατρίδα γύρισες κι εἶσαι κοντά μου τώρα.
Γιατὶ συχνὰ δὲν ἔρχεσαι στὸ κτῆμα, στοὺς βοσκούς σου,
μόν' μὲς στὴ χώρα κάθεσαι. "Ετσι ἡ καρδιά σου θέλει,
τὴ διαστρεμένη συντροφιὰ νὰ βλέπης τῶν μνηστήρων». 30

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·
« Μετὰ χαρᾶς σου, παππούλη. 'Εδῶ κι ἐγὼ γιὰ σένα
ἡρθα νὰ ἰδῶ τί γίνεσαι καὶ νὰ μοῦ πῆς, ἀν' μένη
στὸ σπίτι ἀκόμα ἢ μάνα μου ἢ τὴν παντρεύτηκε ἄλλος,
καὶ κάπου τοῦ πατέρα μου Δυσσέα τὸ κρεβάτι
ἄστρωτο μένη καὶ πυκνές ἀράχνες τὸ σκεπάζουν». 35

Κι ἀπάντησε ὁ χοιροβοσκός, τῶν κοπελιῶν ὁ ἀφέντης·
«Ναί, ἐκείνη μὲ πιστὴ καρδιὰ στ' ἀρχοντικό σου μένει,
κι οἱ νύχτες της περνοῦν πικρὲς κι οἱ μέρες της θλιμμένες».

"Ετσι εἶπε καὶ τὸ χάλκινο τοῦ πῆρε τὸ κοντάρι.

Μπῆκε κι αὐτός, τὸ πέτρινο κατώφλι δρασκελώντας,
κι ἔτσι τοῦ παραχώρησε τὸν τόπο του ὁ Δυσσέας,
μὰ ὁ γιός του τὸν σταμάτησε καὶ τοῦ πε κράζοντάς τον.
« Κάτσε ἐσύ, ζένε. Ἐμεῖς κι ἀλλοῦ νὰ κάτσουμε θὰ βροῦμε
στὴ στάνη. Πρόθυμος κι αὐτὸς ποὺ τὸ σκαμνί θὰ φέρη ». 45

“ Ετσι σὰν τοῦ πε, γύρισε καὶ κάθισε ὁ Δυσσέας.
Καὶ στὸν Τηλέμαχο ὁ βοσκὸς χαμόκλαδα τοῦ στρώνει
κι ἔριξε ἀπάνω τους προβίες, καὶ πῆγε ἐκεῖ νὰ κάτση.
Τότε σοφρὰ τοὺς ἔστρωσε μὲ κρέατα ψημένα,
ἀπ' ὅλα ποὺ περίσσεψαν κι εἶχε ἀπ' τὴν πρώτη μέρα
καὶ κουβαλοῦσε τὰ ψωμιὰ μὲς στὰ πανέρια πλῆθος
κι ἔνα κρασὶ γλυκόπιοτο μὲ τσότρα τοὺς κερνοῦσε,
κι ἔπειτα κάθισε κι αὐτὸς ἀντίκρυ στὸ Δυσσέα. 50

Κι ὅλοι στὰ ἔτοιμα ἀπλωναν φαγὶα στρωμένα ἐμπρός τους.
Καὶ τέλος ἀφοῦ χόρτασαν καλὰ μὲ φαγοπότι,
πρωτάρχισε ὁ Τηλέμαχος κι ἔτσι εἶπε τοῦ Εὔμαλου.
« Παππούλη, πόθε κόπιασε κοντά σου αὐτὸς ὁ ζένος;
Στὸ Θιάκι πῶς τὸν ἔφεραν οἱ ναῦτες; Ποιοί κι αὐτοὶ ἦταν;
Γιατὶ πεζὸς ἐδῶ, θαρρῶ, δὲ θὰ μποροῦσε νά 'ρθη ». 60

Τότε, Εὔμαιε, χοιροβοσκέ, τ' ἀπάντησες κι ἔτσι εἶπες.
« Τὴν πᾶσα ἀλήθεια θὰ σου πῶ μετὰ χαρᾶς, παιδί μου.
'Απ' τὸ μεγάλο τὸ νησὶ κατάγεται, τὴν Κρήτη,
καὶ λέει πῶς πέρασε πολλές ἀνθρώπων πολιτεῖες,
γιατὶ ἦταν ἔτσι τὸ γραφτὸ τῆς μοίρας του νὰ πάθη.
'Απὸ καράβι Θεσπρωτῶν κρυφὰ φευγάτος ἥρθε
στὴ στάνη μου, καὶ τώρα αὐτὸν θὰ σου τὸν παραδώσω.
Κάμε ὅπως θέλεις. Εὔχεται στὰ χέρια σου νὰ πέση ». 65

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε
« Εὔμαιε, αὐτὸς ὁ λόγιος σου μοῦ πίκρανε τὰ σπλάχνα.
Τὸν ζένο πῶς στὸ σπίτι μου νὰ τὸν φιλοξενήσω;
Παιδί εἴμαι ἐγὼ καὶ δὲ βαστοῦν τὰ δυό μου χέρια ἀκόμα,
ἄν τὸν πειράξῃ ἄλλος κανείς, βοήθεια νὰ τοῦ δώσω.
Κι ἡ μάνα μου στὰ στήθια τῆς δυὸ γνῶμες ἀναδεύει,
ἐδῶ μαζί μου ἀν θὰ σταθῇ νὰ κυβερνᾶ τὸ σπίτι,
τὸν δάντρα τῆς σεβούμενη καὶ τὴν ντροπὴ τοῦ κόσμου,
ἢ ν' ἀκλουθήσῃ ὅπιον βρεθῆ τῶν Ἀχαιῶν ὁ πρῶτος ». 75

- ἀπ' τοὺς μνηστῆρες, κι ἀκριβά θὰ τῆς χαρίση δῶρα.
 "Ομως τὸν ξένο, μιὰ φορὰ ποὺ βρέθηκε κοντά σου,
 μ' ὅμορφο θὰ τὸν ντύσω ἐγώ χιτώνα καὶ χλαμύδα
 καὶ θὰ τοῦ δώσω δίστομο σπαθὶ καὶ δυὸ σαντάλια
 καὶ θὰ τὸν στείλω ὃπου ποθεῖ καὶ τὸ ζητᾶ ἡ καρδιά του,
 κι ἀν Θέλης, στὸ καλύβι σου νὰ τὸν φιλοξενήσῃς.
 Καὶ θὰ τοῦ στείλω ροῦχα ἐδῶ καὶ τὴ θροφὴ ποὺ θέλει,
 νὰ μὴν τὸν ἔχης βάρος σου καὶ σὺ καὶ τὰ κοπέλια.
 Μὰ ἐκεῖ δὲ θὰ τὸν ἀφηνα μὲ τοὺς μνηστῆρες νά 'ρθη.
 γιατὶ εἶναι αὐτοὶ κακότροποι, πολὺ χωριάτες ὅλοι,
 μήπως τὸν βρίσουν καὶ βαριὰ θὰ λυπηθῇ ἡ καρδιά μου.
 Κόπος ὁ ἔνας τοὺς πολλούς, κι ἀς εἶναι παλικάρι,
 νὰ καταφέρῃ, ἀφοῦ πολὺ ἀνώτεροι εἶναι ἐκεῖνοι ». 85
- Τότε ἔτσι μίλησε ὁ θεῖκὸς παλύπαθος Δυσσέας:
 « Ὡ, φίλοι, ἀφοῦ μαθὲς κι ἐγὼ ταιριάζει νὰ μιλήσω,
 μοῦ κάψατε ἔτσι τὴν καρδιά, ν' ἀκούγω αὐτὰ ποὺ λέτε
 πώς κάνουν οἱ ξετσίπωτοι μνηστῆρες στὸ παλάτι,
 χωρὶς ν' ἀκοῦν τὴ γνώμη σου, τέτοιος λεβέντης ποὺ εἶσαι.
 Πές μου, τὸ θέλεις καὶ βαστᾶς ἡ μήπως μές στὴ χώρα
 σ' ὀχτρεύεται ὅλος ὁ λαός, φωνὴ θεοῦ ἀκλουθῶντας ;
 "Η μήπως μὲ τ' ἀδέρφια σου μαλάνεις, ποὺ στὴ μάχη
 σ' αὐτοὺς καθένας πέφεται, μ' ὅση διχόνια ἀν ἔχη. 95
- "Αχ, ἔτσι νά 'μουν τόσο νιός, ὅσο τὸ λέει ἡ καρδιά μου,
 ἢ νά 'μουν γιὸς τοῦ μαχητῆ Δυσσέα, εἴτε δὲν ἔδιος
 νά 'ρχότανε ἀπ' τὴν ξενιτιά,—γιατὶ ἔχει ἀκόμα ἐλπίδα—
 κι ἀς μοῦ τὸ κόψη χέρι ὀχτροῦ ἀμέσως τὸ κεφάλι,
 ἀν δὲ γινόμουν συφορὰ πικρὴ σ' ἐκείνους ὅλους, 100
- ἀν ἔβαζα τὸ πόδι μου στὸ σπίτι τοῦ Δυσσέα.
 Κι ἀν πάλε ἐμένα μόνο μου μὲ δάμαζε τὸ πλῆθος,
 θὰ προτιμοῦσα σπίτι μου νὰ πέσω σκοτωμένος,
 παρὰ τὶς βάρβαρες δουλειές αὐτὲς νὰ βλέπω πάντα,
 τοὺς ξένους νὰ μὴ σέβουνται κι ἐδῶ κι ἐκεῖ νὰ σέρνουν
 τὶς παρακόρες ἀπρεπα στὶς ὅμορφες τὶς σάλες,
 νὰ κατεβάζουν τὸ κρασὶ καὶ νὰ περιδρομιάζουν
 ἀχόρταγα κι ἀτέλειωτα, γιὰ μιὰ δουλειὰ χαμένη ». 110
- Κι δ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε κι ἔτσι εἶπε

« Μετὰ χαρᾶς σου, ξένε, αὐτὰ θὰ σοῦ τὰ πῶ δύως εἰναι.

115

Μήτε ὁ λαὸς μ' ὀχτρεύεται καὶ τὸ κακό μου θέλει,
μήτε καὶ μὲ τ' ἀδέρφια μου μαλώνω, ποὺ στὴ μάχη
σ' αὐτοὺς καθένας πέφεται, μ' ὅση διχόνοια ἀν ἔχῃ.
Μὰ νά, μονόκλωνη ὅρισε τὴ γενέα μου ὁ Δίας.

Μόνο του γιὸ δ' Ἀρκείσιος ἔκαμε τὸ Λαέρτη,
μονάχο πάλε γέννησε κι ἐκεῖνος τὸ Δυσσέα,
κι ἔξαλλου ἐμένα μ' ἄφησε μοναχογιὸ δ' Δυσσέας
στὸ σπίτι, οὐδὲ μὲ χάρηκε. Τώρα γι' αὐτό, χιλιάδες
μπῆκαν ὀχτροὶ στὸ σπίτι μου ποὺ τὸ κακό μου θέλουν.

120

Γιατὶ δσοι δρίζουν στὰ νησιὰ κι ἀπ' ὅλους εἰναι οἱ πρῶτοι,
στὴ δασωμένη Ζάκυνθο, στὴ Σάμη, στὸ Δουλίχι,
κι δσοι εἰναι ἀρχοντογέννητοι στὸ βραχωμένο Θιάκι,
τόσοι ζητοῦν τὴ μάνα μου καὶ καταλοῦν τὸ βιός μου.
Κι ἐκείνη αὐτὸ τὸν ἄχαρο τὸ γάμο μήτε ὀρνιέται,
μήτε μπορεῖ νὰ παντρευτῇ. Κι ἔτσι ὅλοι αὐτοὶ μοῦ σβήνουν
τὸ σπίτι μου καὶ σύντομα κι ἐμένα θὰ χαλάσουν.

125

“Ομως στὸ χέρι τῶν θεῶν εἰναι ὅλα, ἀν θὰ τελέψουν.
Μόν' τρέχα τώρα γλήγορα νὰ πῆς στὴν Πηνελόπη,
πῶς ἀπ' τὴν Πύλο γύρισα καὶ πῶς γερὸς τῆς ἥρθα.
Ἐγὼ θὰ καρτερέψω ἐδῶ, κι ἐμπρὸς τὰ πίσω νά ὁρης,
μόνο σ' αὐτή, τὴν εἰδῆση νὰ πῆς, χωρὶς ν' ἀκούση
ἄλλος κανείς, γιατὶ πολοὶ τὸ θάνατό μου θέλουν».

130

Τότε, Εὔμαιε χοιροβοσκέ, τ' ἀπάντησες κι ἔτσι εἶπες·
“Τὰ ξέρω, τὰ στοχάζομαι, καθὼς τὰ λές τὰ κρίνω.
Μόν' ἔλα πές μου τώρα αὐτό, νὰ ξέρω τί θὰ κάμω,
μιὰ καὶ καλὴ στὸν ἄμοιρο Λαέρτη ἀν πρέπει νά ὁρθω
μαντατοφόρος, ποὺ καημούνς κι ἀν εἶχε γιὰ τὸ γιό του,
κοίταζε ώς τόσο τὶς δουλειές καὶ μὲ τοὺς δούλους πάντα
ἔτρωγε σπίτι κι ἔπινε σὰν ἥθελε ἡ καρδιά του.

140

Μὰ τώρα, ἀφότου μίσεψες στὴν Πύλο μὲ καράβι,
ψωμὶ μπουκιὰ δὲν ἔφαγε, κρασὶ δὲν ἥπιε στάλα,
καὶ πάντα κλαίει καὶ δέρνεται καὶ τὸ κορμί του λιώνει».

145

Κι δ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·
“Σκληρό, μὰ δὲς τὸν ἀφήσουμε, τὰ σπλάχνα μας κι ἀν καίνε.
Εἴθε ὅλα νά τὰν στῶν θητῶν τὸ χέρι. Πρῶτα πρῶτα

150

τὸν ἀκριβὸν πατέρα μου θὰ φέρνωμε ἀπ' τὰ ξένα.

Μὰ ἐσύ σὰν πᾶς τὴν εἰδήση, τρεχάτος ἔλα πίσω

κι ἀπ' τὰ χωράφια μὴν περνᾶς τὸ γέρο ν' ἀνταμώσης.

Κι ἔξὸν ἀπ' τὴν μητέρα μου, στὴν οἰκονόμα πέες τα

κρυφά, καὶ θὰ φροντίσῃ αὐτὴ πῶς νὰ τὰ μάθῃ ὁ γέρος ».

155

"Ετσι εἶπε, κι ὁ χοιροβοσκὸς τὰ δυὸ σαντάλια πῆρε
καὶ τὰ 'δεσε στὰ πόδια του καὶ τράβηξε στὴ χώρα.

Δὲν ξέφυγε τῆς Ἀθηνᾶς πῶς κίνησε ἀπ' τὴν μάντρα

ὁ Εῦμαιος κι ἤρθε κοντά, παρόμοια μὲν γυναίκα

πανώρια, μεγαλόσωμη καὶ στὶς δουλειές τεχνίτρα.

160

Στὴν πόρτα ἀντίκρυ στάθηκε καὶ στὸ Δυσσέα ἐφάνη

κι οὔτε ἔνιωσε ὁ Τηλέμαχος, μήτε τὴν εἰδὲ ἐμπρός του.

Γιατὶ οἱ θεοὶ δὲ φαίνονται καθάρια στὸν καθένα.

Μόνο ὁ Δυσσέας τὴν ἔβλεπε κι οἱ σκύλοι, οὐδὲ γαβγίζαν,
μόν' στὴν γωνιὰ ζαρώσανε τῆς στάνης φοβισμένοι.

165

Τοῦ 'γνεψε μὲ τὰ μάτια της, κι ὁ θεϊκὸς Δυσσέας

κατάλαβε κι ἐβγῆκε εύτὺς ἀπ' τὸ καλύβι του δξω,

στὸ μαντροτοίχι τῆς αὐλῆς, καὶ στάθηκε μπροστά της.

Κι ἔτσι μὲ λόγια πεταχτά τοῦ μίλησε ἡ Παλλάδα.

"Γιὲ τοῦ Λαέρτη, θεϊκέ, πολύτεχνε Δυσσέα,
στὸ γιό σου τώρα νὰ τὰ πῆξ καὶ μὴν τοῦ τὰ σκεπάζης,
κι ἀφοῦ ἔτοιμαστε θάνατο στοὺς ἄτροπους μνηστῆρες,
νὰ πάτε στὴν περίφημη τὴ χώρα. Δὲ θ' ἀργήσω
κι ἔγω κοντά σας νὰ βρεθῶ, γιατὶ διψῶ ἀπὸ μάχη ».

170

Εἶπε καὶ μὲ χρυσὸν ραβδὶ τὸν ἄγγιξε ἡ Παλλάδα.

175

Καὶ πρῶτα ἀφοῦ μὲ νιόπλυτη χλαμύδα καὶ χιτώνα

τὸν ἔντυσε, τοῦ στόλισε τὸ σῶμα μὲ τὴ νιότη.

Μελαχρινὸς πάλι ἔγινε, τοῦ γέμισε ἡ θωριά του,

καὶ μαύρισαν τὰ γένια του στὸ πρόσωπό του γύρω.

Αὕτα σὰν ἔκαμε ἡ θεὰ χάθηκε, κι ὁ Δυσσέας

180

μὲς στὸ καλύβι γύρισε. Κι ὅπως τὸν εἰδὲ ὁ γιός του,

σάστισε καὶ τὸ πρόσωπο γύρισε ἀλλοῦ ἀπὸ φόβο,

θεὸς μὴν εἶναι. Μίλησε στὸ τέλος μὲ δυὸ λόγια:

"Ξένε, ἀπὸ πρὸν ἀλλιώτικος μοῦ φάνηκες μπροστά μου.

"Αλλα φορέματα φορεῖς, κι ἄλλη ἔγινε ἡ θωριά σου.

185

Θά 'σαι θεὸς ποὺ κάθεσαι μὲς στὰ πλατιὰ τὰ οὐράνια.

Κάμε ἔλεος, θὰ σοῦ δώσουμε σφαχτὰ ποὺ νὰ σ' ἀρέσουν καὶ δάκρα χρυσοσκάλιστα. Σπλαχνίσου μας, θέέ μου ».

Τότε τ' ἀπάντησε ὁ θεῖκὸς πολύπαθος Δυσσέας:

« Θεὸς δὲν εἴμαι· μὲν θεὸς γιατὶ μὲν προσομοιάζεις; μόνιν' εἴμαι ἐγὼ ὁ πατέρας σου, ποὺ πάντα κλαῖς γιὰ μένα, καὶ προσβολές ὑπόφερες κι ἥπιες πολλὰ φαρμάκια ». 190

Εἶπε καὶ γλυκοφίλησε τὸ γιό του, κι ἀπ' τὰ μάτια τὰ δάκρυα τοῦ 'πεφταν στὴ γῆς, ποὺ πρὶν τὰ συγκρατοῦσε.

Πάλε ὁ Τηλέμαχος,— γιατὶ δὲν πείθουνταν ἀκόμα πῶς ἦταν ὁ πατέρας του — τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε:

« Δὲν εἰσαι σὺ ὁ πατέρας μου, παρὰ τὸ δίχως ἄλλο κάποιος θεὸς μὲν ἔγειλᾶ, γιὰ νὰ λυποῦμαι ἀκόμα.

Γιατὶ δὲ δύνεται ἀνθρωπὸς θνητὸς αὐτὰ νὰ πλάσῃ στὸ νοῦ του, ἐκτὸς ἀθάνατος θεὸς στὴ γῆς ἀν ἔρθη, εὔκολα ἀν θέλη, δύνεται νὰ κάμη· νιοὺς ἢ γέρους.

Γέρος προτοῦ φαινόσουνα καὶ φτωχικὰ φοροῦσες, μὰ τώρα μοιάζεις μὲν θεοὺς ποὺ κατοικοῦν στὰ οὐράνια ». 200

Τότε ἔτσι κι ὁ πολύσοφος τ' ἀπάντησε Δυσσέας:

« Μπροστά σου τὸν πατέρα σου, Τηλέμαχε, ἐνῶ βλέπεις, δὲ σοῦ ταιριάζει ν' ἀπορῆς καὶ νὰ παραθαμάζης.

Γιατὶ δὲ θά 'ρθη ἐδῶ κανεὶς ἄλλος ποτὲ Δυσσέας, μόνιν' εἴμαι ὁ ἔδιος, ποὺ καιροὺς παράδερνα στὰ ξένα καὶ στὴν πατρίδα γύρισα τὸν εἰκοστὸ πιὰ χρόνο.

Τῆς νικηφόρας Ἀθηνᾶς εἶναι κι αὐτὸ τὸ θάμα, ποὺ μ' ἔκαμε δύπως ἥθελε, γιατὶ τὰ δύνεται ὅλα, πότε νὰ φαίνουμαι ἀνθρωπὸς φτωχὸς ποὺ ζητιανεύω, καὶ πότε νιὸς ποὺ στὸ κορμὶ φορῶ πανώρια ροῦχα.

Εὔκολα δύνονται οἱ θεοὶ ποὺ κατοικοῦν στὰ οὐράνια νὰ τὸν δοξάσουν τὸ θυητὸ καὶ νὰ τὸν ταπεινώσουν ». 215

Εἶπε καὶ κάθισε. Κι εύτυς τὸν ξακουστὸ γονιό του ἀγκάλιασε ὁ Τηλέμαχος καὶ ξέσπασε στὸ κλάμα.

Τοὺς πῆρε τότε καὶ τοὺς δυὸ δύποθος νὰ θρηνήσουν,

κι ἔκλαιγαν μὲν πικροὺς λυγμούς, δόσο δὲν κλαῖν τὰ δρνια, θαλάσσοπούλια ἢ σταυραετοὶ κυρτόνυχοι, ποὺ ἀρπάξαν ἀπ' τὴ φωλιὰ τ' ἀφτέρωτα πουλιά τους οἱ χωριάτες.

« Ετσι ποτάμι χύσανε κι αὐτοὶ τὰ μαῦρα δάκρυα.

Κι ο δῆλος θὰ βασίλευε κι ἀκόμα θὰ θρηνοῦσαν,
μὰ μίλησε ὁ Τηλέμαχος καὶ στὸν πατέρα του εἶπε·
« Μὲ τί καράβι σ' ἔφεραν, πατέρα ἀγαπημένε,
στὸ Θιάκι οἱ ναῦτες; Ποιοί κι αὐτοὶ παινεύονταν πώς εἶναι;
Γιατὶ θαρρῶ πεζὸς ἐδῶ δὲ θὰ μποροῦσες νά 'ρθης ». 225

Τότε ἔτσι ἀπάντησε ὁ θεῖκὸς πολύπαθος Δυσσέας:
« Τὴν πᾶσα ἀλήθεια θὰ σοῦ πῶ μετὰ χαρᾶς, παιδί μου.
Στὸ Θιάκι οἱ κοσμοξάκουστοι μὲ φέρανε οἱ Φαιάκοι,
ποὺ κάθε ξένο προβοδοῦν, στὰ χέρια τους ἀν πέση.
Καὶ μὲ καράβι γλήγορο, βαθιὰ ἀποκοιμισμένον,
μὲ φέρανε ἀπ' τὰ πέλαγα καὶ μ' ἀφησαν στὸ Θιάκι,
καὶ δῶρα μοῦ 'δωκαν λαμπρά, χάλκο, χρυσάφι, ροῦχα,
ποὺ σὲ σπηλιά, ἀπὸ φάτιση θεοῦ, κρυμμένα τὰ 'χω. 235
Καὶ τώρα ἐδῶ μὲ τὴ βαυλὴ πάλι ἥρθα τῆς Παλλάδας,
γιὰ νὰ σκεφτοῦμε οἱ δύο μαζὶ τὸ φόνο τῶν ὄχτρῶν μας.
Μόν' ἔλα τώρα, ἀρίθμησε σὲ μένα τοὺς μνηστῆρες,
νὰ μάθω πόσοι νά 'ναι αὐτοὶ καὶ ποιός καθένας εἶναι.
Κι unction>ύστερα στὴν ἀτρόμητη καρδιά μου θὰ μετρήσω,
μονάχοι ἀν θὰ μπορέσουμε, οἱ δύο μας δίχως ἄλλους,
νὰ πολεμήσουμε μ' αὐτοὺς ἡ θέλουμε βοήθεια ». 240

Κι ο συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε κι ἔτσι εἶπε·
« Πάντα ἀκούγα, πατέρα μου, τὸ ξακουστὸ ὄνομά σου,
πώς εἶσαι πρῶτος στὸ σπαθὶ καὶ στὴ σοφὴ τὴ γνώμη. 245
Μὰ λόγο μοῦ ξεστόμισες μεγάλο, ποὺ τρομάζω.
Δυὸ μόνοι μ' ἄλλους πιὸ πολλοὺς πῶς θὰ τὰ βγάλουν πέρα;
Δὲν εἶναι μιά, δὲν εἶναι δυὸ δεκάδες οἱ μνηστῆρες,
μόν' εἶναι ἀκόμα πιὸ πολλοί, κι ἀκου νὰ τοὺς μετρήσω.
'Απ' τὸ Δουλίχι διαλεχτοὶ πενήντα δύο λεβέντες,
μ' ἔξι μαζὶ τους παραγιούς. Κι δσοι ἥρθαν ἀπ' τὴ Σάμη,
εἶναι ὅλοι εἴκοσι τέσσερεις. Κι εἴκοσι βάλε ἀκόμα,
δσοι ἥρθαν ἀπ' τὴ Ζάκυνθο, καὶ δώδεκα ἀπ' τὸ Θιάκι,
ἀτρόμητοι ὅλοι στὴν καρδιά. Κι ο Μέδοντας ὁ κράγτης,
κι ο θεῖκὸς τραγουδιστής, πόχουν κι αὐτοὶ μαζὶ τους
δυὸ παραγιούς, στὸ μοίρασμα τῶν φαγητῶν τεχνίτες.
Σ' ὅλους ἔκείνους μαζωχτούς ἀν βγοῦμε ἐμεῖς μπροστά τους,
ὅτι σοῦ κάμανε, πικρὰ κι ἀδρὰ θὰ τὸ πληρώσης. 255

Μὰ σκέψου, ἀν κάποιον δύνεται βοηθὸν νὰ βάλῃ ὁ νοῦς σου,
νὰ μᾶς βοηθήσῃ πρόθυμα καὶ μ' ὅλη τὴν καρδιά του ».

260

Τότε τ' ἀπάντησε ὁ θεῖκὸς πολύπαθος Δυσσέας·

« Θὰ σου τὸ πῶ μετὰ χαρᾶς καὶ πρόσεξε ν' ἀκούσῃς,

καὶ σκέψου ἀν μόνη ἡ Ἀθηνᾶ μὲ τὸ μεγάλο Δία

Θὰ μᾶς βοηθήσουν, ἡ βοηθὸν ἄλλον νὰ βάλῃ ὁ νοῦς μου ».

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·

265

« Καλοὶ εἰναι ἐκεῖνοι οἱ δυὸς βοηθοί, ποὺ ὄνόμασες, πατέρα,

ποὺ κάθονται στὰ σύγνεφα ψηλά, καὶ τοὺς ἀνθρώπους

ὅλου τοῦ κόσμου κυβερνοῦν καὶ τοὺς θεοὺς τοὺς ἄλλους ».

Πάλε ἔτσι ἀπάντησε ὁ θεῖκὸς πολύπαθος Δυσσέας·

« Ναί, δὲ θ' ἀργήσουν νὰ βρεθοῦν στὴ μάχη, καὶ θὰ δοῦμε

ὅταν πιαστοῦμε ἐμεῖς οἱ δυὸς μὲ τοὺς λοιποὺς μνηστῆρες

ποιός θὰ νικήσῃ. Τώρα σύ, τὸ γλυκοχαραμέρι

270

στὸ σπίτι πήγαινε, νὰ βρῆς τοὺς ἄτροπους μνηστῆρες.

« Ύστερα ἐμένα κι ὁ βοσκὸς στὴ χώρα θὰ ὁδηγήσῃ,

παρόμοιο μ' ἔνα δύστυχο καὶ φωμοζήτη γέρο.

275

Κι ἀν μὲ προσβάλουν σπίτι μου, μές στὴν καρδιά σου βάστα

κλεισμένη τὴν ὑπομονὴν κι ἔγω ἀς κακοπαθαίνω.

Κι ἀν ἀπ' τὴν πόρτα μὲ κλωτσίες στὸ δρόμο μὲ πετάξουν,

ἡ μὲ σαίτες μὲ χτυποῦν, ὑπόφερε νὰ βλέπης.

Μόνο μὲ λόγια σου γλυκά νὰ τοὺς μιλᾶς, νὰ πάψουν

280

τὶς τρέλες. « Ομως δὲ θ' ἀκοῦν, γιατὶ τοὺς ζώνει ὁ χάρος.

Κι ἔνα ἄλλο τώρα θὰ σου πῶ καὶ σὺ σὺν στὸ νοῦ νὰ τὸ χῆς.

Τὴν ὥρα ποὺ ἡ πολύβουλη Παλλάδα μὲ φωτίσῃ,

θὰ γνέψω μὲ τὰ μάτια μου κι ἄμα τὸ καταλάβης,

ὅσα κι ἀν βρίσκονται ἄρματα στὸ σπίτι νὰ συνάξῃς

285

καὶ νὰ τὰ βάλης στὸ ψηλὸ κεῖλάρι, μές στὸ βάθος

καὶ τοὺς μνηστῆρες μὲ γλυκά ν' ἀποκοιμίζῃς λόγια,

τὰ σὲ ρωτοῦν γιὰ τ' ἄρματα καὶ θέλουν νὰ τὰ βλέπουν.

« Ἀπ' τὸν καπνὸ τὰ σήκωσα, γιατὶ δὲν ἤταν ὅμοια

ώς τ' ἄφησε ὁ πατέρας μου σὰν πῆγε γιὰ τὴν Τροία,

290

μόν' ἔχασαν τὴ λάμψη τους ἀπ' τοῦ καπνοῦ τὴν ἄχνα.

Κι ἔνα ἄλλο ὁ Δίας μοῦ βαλε στὸ νοῦ μου πιὸ μεγάλο,

μὴ χτυπηθῆτε, ἀν ἔξαφνα πιαστῆτε ἀπὸ μεθύσι,

καὶ τὸ τραπέζι μολευτῆ κι ὁ γάμος ἀπ' τὸ αἷμα,

γιατί καθένα τὸν τραβᾶ μονάχο τὸ μαχαίρι ».

295

Ν' ἀφήσης μόνο δυὸ σπαθιὰ γιὰ μᾶς καὶ δυὸ κοντάρια
κι ἀσπίδες δυὸν' ἀρπάξουμε στὰ χέρια ὅταν χυθοῦμε
ἀπάνω τους. Καὶ στὰ στερνὰ τοὺς ἄτσαλους μνηστῆρες
θὰ τοὺς τυφλώσῃ ἡ Ἀθηνᾶ κι ὁ βαθυγνώστης Δίας.

Κι ἔνα δῆλο ἀκόμα θὰ σοῦ πῶ, καὶ πρόσεξε ν' ἀκούσης.

300

« Αν εἴσαι ἀλήθεια γιός μου ἐσύ κι ἀπ' τὸ δικό μου τὸ αἷμα,
νὰ μὴν τὸ μάθη ἄλλος κανείς, πῶς γύρισα στὸ Θιάκι,
ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους τοῦ σπιτιοῦ, μήτε ὁ γερο-Λαέρτης
μήτε ὁ θεῖκὸς χοιροβοσκός, μήτε κι ἡ Πηνελόπη.

Καὶ μόνοι οἱ δυὸ νὰ μάθουμε τῶν γυναικῶν τὴ γνώμη,
κι ἀπ' τοῦ σπιτιοῦ τοὺς παραγιοὺς νὰ ἴδοῦμε ποιός ἀκόμα.
μᾶς σέβεται καὶ μᾶς τιμᾶ καὶ ποιός δὲ μᾶς φοβάται
καὶ μήτε ἐσένα δὲν φηφᾶ, ἂν καὶ μεγάλος εἴσαι ».

305

Τότε ἔτσι ὁ ἀκριβός του γιὸς τ' ἀπάντησε καὶ τοῦ 'πε:

« Κι ἀλλη φορά, πατέρα μου, θὰ ἴδης ἂν ἔχω κρίση,
γιατί κι ἔγώ ἀσυλλόγιστο δὲν ἔχω τὸ κεφάλι.

310

« Ομως αὐτὸ καὶ γιὰ τοὺς δυὸ δὲν βρίσκω ἔγώ πῶς εἶναι
ἀφέλιμο. Γιά σκέψου το. Γιατὶ ἔτσι δίχως λόγο,
θὰ κάθεσαι ἀπραγος καὶρὸ νὰ προσπαθῆς νὰ μάθης,
κι ἥσυχα αὐτοὶ θὰ καταλοῦν δίχως σπλαχνιὰ τὸ βιός σου.

315

Μὰ τὶς γυναικες σύμφωνος κι ἔγώ νὰ δοκιμάσης,
ποιές τὸ ψωμί σου δὲν τιμοῦν καὶ ποιές δὲν ἔχουν κρίμα.

« Ομως τοὺς ἀντρες περιττό, ἀπ' τὸ 'να σπίτι στ' ἄλλο,
νὰ δοκιμάζουμε. « Όλα αὐτὰ μποροῦν στερνὰ νὰ γίνουν,
σημάδι ἂν ἔχης φανερὸ τοῦ ἀσπιδοφόρου Δία ».

320

Τὴν ὥρα πόλεγαν αὐτά, μιλώντας μεταξύ τους,
ἔμπαινε τὸ καλόχτιστο καράβι μὲς στὸ Θιάκι,
πόφερε τὸν Τηλέμαχο καὶ τοὺς συντρόφους του ὅλους.
μέσα ἀπ' τὴν Πύλο. Στὸ βαθὺ σὰν μπήκανε λιμάνι
σύρανε πρῶτα στὴ στεριὰ τὸ μελανὸ καράβι
καὶ τ' ἀρμενά του βγάλανε οἱ ψυχωμένοι ναῦτες,
καὶ στοῦ Κλυτία πήγανε τὰ πανωραΐα δῶρα.

325

Τότε ἔνα κράχτη στείλανε στὸ σπίτι τοῦ Δυσσέα,
τὴν εἰδηση στὴ συνετὴ νὰ πῇ τὴν Πηνελόπη,
πῶς στάθηκε ὁ Τηλέμαχος στὸ ξοχικό του κτῆμα

330

- κι ἔστειλε τὸ καράβι πρὶν νὰ φτάσῃ στὸ λιμάνι,
τῆς λατρευτῆς βασίλισσας μὴ φοβηθῆ ἢ καρδιά της,
καὶ χύσῃ δάκρυα τρυφερά. Τὴν ἵδια ὥρα πῆγαν
ὅ κράχτης κι ὁ χοιροβοσκός τὴν εἰδησῃ τὴν ἵδια
νὰ φέρουν στὴ βασίλισσα. Σὰν μπῆκαν στὸ παλάτι
ὅ κράχτης ἔτσι φώναξε μπροστά στὶς παρακόρες.
« Ἔφτασε ὁ ἀκριβός σου γιός, βασίλισσα, ἀπ' τὴν Πύλο ». 335
Κοντά της πῆγε κι ὁ βοσκός κι εἶπε στὴν Πηνελόπη
ὅσα τὸν ἔστειλε νὰ πῆ τ' ἀγαπητὸ παιδί της.
Κι ὅταν πιστὰ τὴν προσταγὴ τὴν τέλεψε, ὅπως ἦταν
ἄφησε μέγαρα κι αὐλές καὶ στὸ μαντρί του πῆγε. 340
- Μὰ τῶν μνηστήρων χάλασε μέσα ἡ καρδιὰ ἀπ' τὴ λύπη
κι ἀπ' τὸ παλάτι βγαίνοντας, τὸ μακροτοίχι πῆραν
ποὺ ἔχει ἡ αὐλή, καὶ κάθισαν ἔκει, μπροστά στὶς πόρτες.
Τότε ἀρχισε ὁ Εύρύμαχος γιὸς τοῦ Πολύβου κι εἶπε.
« Θρασὰ ὁ Τηλέμαχος δουλειὰ κατόρθωσε μεγάλη,
τέτοιο ταξίδι, κι εἴπαμε πώς δὲν τὰ βγάζει πέρα.
Μὰ ἐλάτε τώρα ἂς ρίξουμε τὸ πιὸ καλὸ καράβι
στὴ θάλασσα κι ἂς βάλουμε τεχνίτες λαμνοκόπους,
νὰ ποῦν στοὺς ἄλλους γλήγορα ξοπίσω νὰ γυρίσουν ». 350
- Τὸ λόγο δὲν ἀπόσωσε, κι εἶδε μὲς στὸ λιμάνι,
ώς ἔστρεψε ὁ Ἀμφίομος, τὸ μελανὸ καράβι,
ποὺ τὰ πανιά του μάζωναν καὶ τὰ κουπιά βαστοῦσαν.
Χάρηκε μέσα του ἡ καρδιὰ κι ἔτσι εἶπε στοὺς συντρόφους.
« Τί θέλουμε νὰ στείλουμε μαντάτο ; Νά τους, ἥρθαν. 355
Εἴτε ὁ θεὸς τοὺς φώτισε εἴτε εἰδανε μονάχοι
τ' ἄλλο καράβι νὰ περνᾶ, μὰ κόπος νὰ τὸ φτάσουν ».
- « Ετσι εἶπε καὶ σηκώθηκαν καὶ πῆγαν στ' ἀκρογιάλι
καὶ στὴ στεριά τραβήξαν τὸ μελανὸ καράβι
καὶ πῆραν ὅλα τ' ἀρμενα οἱ ψυχαμένοι ναῦτες.
Τότε ὅλοι γιὰ τὴ σύνοδο κινοῦσαν μαζωμένοι
κι οὔτε ἄλλον ἄφησαν ἔκει νὰ κάτση, νιὸς ἡ γέρος.
Κι ἔτσι ὁ Ἀντίνος ἀρχισε, ὁ γιὸς τοῦ Εύπειθη, κι εἶπε.
« Ἄχ, οἱ θεοὶ τὸν γλίτωσαν ἀλάθευτα ἀπ' τὸ χάρο.
Τὴ μέρα βάζαμε σκοποὺς στ' ἀγερικὰ ἀκρωτήρια,
ποὺ ἀδιάκοπα συνάλλαζαν. Κι ὅταν βουτοῦσε ὁ ἥλιος 360

ποτὲ τὴν νύχτα στὴν στεριὰ δὲν κλείσαμε τὸ μάτι,
μόν' πάντα μὲς στὴ θάλασσα μὲ τὸ γοργὸ καράβι
ἔδω κι ἐκεῖ ἀρμενίζαμε, προσμένοντας νὰ φέξη,
τοῦ Τηλεμάχου τὴν ζωὴν ζητώντας στὸ καρτέρι
νὰ πάρουμε, ὅταν ἔφτανε. "Ομως αὐτὸν ὡς τόσο
κάποιος θεός τὸν γλίτωσε νὰ φτάσῃ στὴν πατρίδα.

Μὰ ἐλᾶτε νὰ σκεφτοῦμε ἔδω τὸ θάνατό του τώρα,
κι οὔτε νὰ μᾶς γλιτώσῃ πιά. Γιατὶ δὲν ἔχει ἐλπίδα,
ἐνόσω θὰ 'ναι ζωντανός, νὰ βρῆ ἡ δουλειά μας ἄκρη.
Γιατὶ εἶναι ἐκεῖνος φρόνιμος, στὴ γνώση κατεχάρης,
καὶ τὴν ἀγάπη τοῦ λαοῦ δὲν ἔχουμε ὅπως πρῶτα.

Μὰ ἐλᾶτε, πρὸν σὲ σύνοδο τοὺς Ἀχαιοὺς καλέση.

Γιατὶ κι αὐτὸ δὲ Τηλέμαχος θαρρῶ δὲ θ' ἀμελήσῃ,
μόν' θὰ βαστάξῃ τὸ θυμὸ καὶ σ' ὅλους θὰ κηρύξῃ,
πῶς σκάβουμε τὸ λάκκο του καὶ γλίτωσε μὲ κόπο.

Κι αὐτὸ ἀν ἀκούσουν τ' ἀνομο τὸ ἔργο, θὰ μᾶς βρίσουν
κι ἄλλο θὰ πάθουμε κακό, κι ἵσως ἀπ' τὴν πατρίδα
μᾶς διώξουν καὶ τῆς ἔξειντιᾶς θὰ πάρουμε τὴ στράτα.

'Εμπρός, νὰ τὸν προφτάσουμε στὸ δρόμο ἡ στὰ χωράφια,
μακριὰ ἀπ' τὴν πόλη. Κι ἔπειτα μοιράζουμε τὸ βίος του
καὶ τὸ παλάτι ἀφήνουμε στὴ μάνα του νὰ τό 'χη
μ' ὅποιον τὴν πάρη. Κι ἀν αὐτὸς δὲ σᾶς ἀρέση ὁ λόγος
καὶ θέλετε δὲ Τηλέμαχος νὰ ζῇ καὶ τ' ἀγαθά του
τὰ πατρικὰ νὰ χαίρεται, ἀς πάψουμε πιὰ τότε
νὰ συναχόμαστε ὅλοι ἔδω, τὸ σπίτι του νὰ τρῶμε.

Μόν' ἀπ' τὸ σπίτι του δὲ καθείς τὰ δῶρα τοῦ ἀρραβώνα.

Ἄς φέρη κι ἀς διαλέξῃ αὐτὴ νὰ παντρευτῇ στὸ τέλος
ὅποιον τῆς φέρη πιὸ πολλὰ κι ὅποιον τῆς γράφη ἡ μοίρα».

"Ετσι εἶπε κι ὅλοι ἀπόμειναν χωρὶς μιλιὰ νὰ βγάλουν. 395
Τότε ἀρχισε δὲ Ἀμφίνομος, λεβέντης γιὺς τοῦ Νίσου,
ποὺ ρθε ἀπ' τὸ χορταρόστρωτο, τὸ κάρπερὸ Δουλίχι,,
ὅλων τῶν ἄλλων ἀρχηγός, καὶ τὰ γλυκά του λόγια
στὴν Πηνελόπη ἀρέσανε κι ἡταν καλὴ ἡ καρδιά του.
Αὐτὸς μὲ λόγια γνωστικὰ πῆρε τὸ λόγο κι εἶπε
«'Αδέλφια, τὸν Τηλέμαχο ἐγὼ δὲν τὸν σκοτώνω.
Στὸ γένος τὸ βασιλικό, κακὸ νὰ βάλης χέρι.

Μὰ ἀς δοῦμε πρῶτα τῶν θεῶν τὴ γνώμη, κι ἀν τὸ στέργουν
αὐτὸν νὰ γίνη οἱ δρισμοὶ τ' ἀσπιδοφόρου Δία,
κι ἐγὼ τοῦ παίρνω τὴ ζωὴ κι ὅλους τοὺς ἄλλους σπρώχνω. 405
Μὰ ἀν δὲν τὸ θέλουν οἱ θεοί, προτείνω νὰ μὴ γίνη ».

Ἐίπε καὶ σ' ὅλους ἄρεσε ὁ λόγος τοῦ Ἀμφινόμου,
κι εὔτυς νὰ πᾶνε κίνησαν στὸ σπίτι τοῦ Δυσσέα
καὶ σὲ θρονιὰ καθίσανε, σὰν ἥρθαν, σκαλισμένα.

Τότε ἄλλο βρῆκε ἡ φρόνιμη νὰ κάμη ἡ Πηνελόπη·
στοὺς φαντασμένους νὰ φανῇ κι ἀστόχαστους μνηστῆρες,
γιατὶ ἔμαθε στὸν πύργο της τὸν κίνδυνο τοῦ γιοῦ της.
Ἐτρεζε ὁ κράχτης Μέδοντας κι ὅσα ἄκουσε τῆς τά 'πε.
Καὶ κίνησε ἀπ' τὸν πύργο της μὲ παρακόρες ἄλλες.

Κι ὡς ἔφτασε ἡ ἀσύγκριτη γυναικά στοὺς μνηστῆρες,
κοντὰ στῆς καλοκάμωτης σκεπῆς τὸ στύλο ἐστάθη,
σκεπάζοντας τὰ μάγουλα μὲ τὴ λαμπρή της μπόλια,
καὶ στὸν Ἀντίνοο μίλησε μὲ θυμωμένα λόγια·
« Ἀντίνο, κακοστόχαστε καὶ ψηλοφαντασμένε,

στὸ Θιάκι πρῶτο σ' ἔχουνε στοὺς λόγους καὶ στὴ γνώση
μὲς στοὺς συνηλικιῶτες σου, μὰ σὺν δὲν εἰσαι τέτοιος.

Τρελέ, γιατὶ τὸ θάνατο τοῦ Τηλεμάχου θέλεις,
καὶ τοὺς ἵκετες δὲν ψηφᾶς, ποὺ τοὺς φυλάει ὁ Δίας;
Μεγάλο κρίμα τὸ κακὸ νὰ μελετᾶς στὸν ἄλλο.

« Ή δὲν τὸ ξέρεις πῶς ἐδῶ, μὲ τὴν ψυχὴ στὰ δόντια,
μᾶς πρόσπεσε ὁ πατέρας σου, ποὺ τὸ λαὸ ἐφοβήθη
τοῦ τόπου του, γιατὶ ἔβλαψε, μ' ἄλλους ληστὲς Ταφιῶτες,
τοὺς Θεσπρωτούς, ποὺ φίλοι μας καὶ σύμμαχοί μας ἦταν;
Νὰ τὸν σκοτώσουν ζήθελαν κι ὅλους τοὺς θησαυρούς του
νὰ τοὺς χαροῦν, μὰ ἀντίκοψε ὁ ἄντρας μου ὁ Δυσσέας.

Τώρα τὸ σπίτι ἐκείνου τρῶς ἀπλέρωτα καὶ θέλεις
νὰ πάρης τὴ γυναικά του, τὸ γιό του νὰ σκοτώσης,
καὶ μοῦ ματώνεις τὴν καρδιά. Μὰ πάψε πιὰ κι ὁ ἕδιος,
κι ὅλους τοὺς ἄλλους πρόσταξε συντρόφους σου νὰ πάψουν ».

Τότε ὁ Εύρύμαχος ὁ γιὸς τῆς εἶπε τοῦ Πολύθου·
« Ὡ, Πηνελόπη φρόνιμη, τοῦ Ἰχάριου θυγατέρα,
Θάρρος καὶ τέτοια μὲς στὸ νοῦ καθόλου μὴν τὰ βάζης.
Δὲ βρίσκεται, οὔτε θὰ βρεθῇ σ' αὐτὸ τὸν κόσμο ὁ ἄντρας

ποὺ ἀπάνω στὸν Τηλέμαχο τὸ χέρι του θ' ἀγγίξη,
ὅσο ποὺ νὰ 'μαι ζωντανὸς κι ἔχω ἀνοιχτὰ τὰ μάτια.

440

Γιατὶ τὸ λέγω φανερά, καὶ νὰ τὸ ἰδῆς, θὰ γίνη.

Τὸ μαῦρο του αἷμα στὴ στιγμὴ θὰ βάψῃ τὸ σπαθί μου,
γιατὶ κι ἐμένα κάθιζε στὰ γόνατά του ἀπάνω
πολλὲς φορὲς ὁ πορθητὴς Δυσσέας καὶ στὰ χέρια
μοῦ 'βαζεις κρέας καὶ κρασὶ στὰ χεῖλη μου βαστοῦσε.

445

Γιὰ τοῦτο τὸν Τηλέμαχο πὺ παραπάνω ἀπ' ὅλους
τοὺς φίλους μου τὸν ἀγαπῶ καὶ χάρο ἂς μὴ φοβᾶται
ἀπ' τοὺς μνηστῆρες. Τὸ γραφτὸ κανεὶς δὲν τὸ ξεφεύγει ».

“Ετσι εἶπε Θάρρος δίνοντας, μὰ τοῦ 'σκαβε τὸ λάκκο.

Κι ἡ Πηνελόπη ἀνέβηκε στὸ μαρμαροχιτισμένο
ἀνώι κι ἐκεῖ τὸν ἄντρα της θρηνοῦσε τὸ Δυσσέα,
ώστου στὰ ματόκλαδα τῆς ἀπλωσε ἡ Παλλάδα
ὕπνο γλυκὸ νὰ κοιμηθῇ. Κατὰ τὸ βράδυ βράδυ
ἔφτασε κι ὁ χοιροβοσκὸς καὶ βρῆκε τὸ Δυσσέα,
ποὺ μὲ τὸ γιό του ἑτοίμαζαν νὰ φᾶνε, ἔνα θρεφτάρι
σὰν ἔσφαξαν χρονιάρικο. Τότε ἡ θεὰ Παλλάδα
πῆγε σιμὰ καὶ μὲ ραβδὶ χτυπώντας τὸ Δυσσέα
γέρο ξανὰ τὸν ἔκαμε καὶ παλιωμένα ροῦχα
τὸν ἔντυσε, μήπως τὸν δῆ καὶ τὸν γνωρίσῃ ἀμέσως
δ θεϊκὸς χοιροβοσκὸς καὶ πάη στὴν Πηνελόπη
νὰ τῆς τὸ πῆ καὶ μέσα του κρυφὸ δὲν τὸ κρατῆση.

450

Καὶ πρῶτος ὁ Τηλέμαχος τὸ λόγῳ πῆρε κι εἶπε:
« Ἡρθεις, καλότυχε Εὔμαιε; Τί λένε μὲς στὴ γώρα;
'Απ' τὸ καρτέρι γύρισαν οἱ δολεροὶ μνηστῆρες,
ἡ στὴν πατρίδα νὰ 'ρχουμαι παραφυλοῦν ἀκόμα; »

460

Τότε, Εὔμαιε χοιροβοσκέ, τ' ἀπάντησες κι ἔτσι εἶπες:
« Ἔννοια δὲν εἶχα, τὸν καιρὸ νὰ χάνω μὲς στὴ γώρα
αὐτὰ νὰ κάτσω νὰ ρωτῶ. Πιὸ σύντομα ποθοῦσα
νὰ κάμω τὴν παραγγελία καὶ πίσω νὰ γυρίσω.

465

Κράχτης ἀπ' τοὺς συντρόφους σου, γοργὸς μαντατοφόρος
μὲ βρῆκε καὶ στὴ μάνα σου τὴν εἴδηση εἶπε πρῶτος.

Κι ἔνα δῆλο ξέρω νὰ σοῦ πῶ ποὺ τὸ εἰδα μὲ τὰ μάτια.

Ψηλὰ ἀπ' τὴ γώρα, στοῦ Ἐρμῆ τὸ λόφο, ὅπως ἐρχόμουν,
εἰδα καράβι γλήγορο νὰ μπαίνῃ στὸ λιμάνι

470

κόσμο γεμάτο κι ξήτανε μ' ἀσπίδες φορτωμένο
καὶ μὲ κοντάρια δίστομα. Κι ἔβαλα μὲς σπὸ νοῦ μου
αὐτὸι πῶς θά 'ναι, μὰ μπορεῖ νὰ κάνω πάλε λάθος ».

"Ἐτσι εἴπε κι ὁ Τηλέμαχος στὰ μάτια τὸ Δυσσέα
χαμογελώντας κοίταξε, κρυφὰ ἀπ' τὸ χοιροτρόφῳ.

Καὶ τὶς δουλείες σὰν τέλεψαν κι ἑτοίμασαν τραπέζι
τρῶν, καὶ δὲ λείπει τίποτε, ποὺ νὰ ζητᾶ ἢ καρδιά τους.
Καὶ τέλος ἄμα χόρτασαν καλὰ μὲ φαγοπότι,
νὰ κοιμηθοῦν θυμήθηκαν, ὅπνο γλυκὸ νὰ πάρουν.

475

480

P

Σὰν ξῆρε ἡ ροδοδάχτυλη νυχτοθρεμμένη Αύγουλα,
τότε ἔδεσε στὰ πόδια του τὰ δυὸ δόμορφα σαντάλια
ὅ συνετὸς Τηλέμαχος, γιὸς τοῦ θεϊκοῦ Δυσσέα,
καὶ πῆρε τὸ κοντάρι του, ποὺ τοῦ ῥχονταν στὴ χούφτα,
νὰ πάγι στὴ χώρα, κι εἴπε εὔτὺς δυὸ λόγια στὸ βοσκό του.
« Παππού, θὰ τρέξω νὰ μὲ ἰδῃ κι ἡ μάνα μου στὴ χώρα,
ποὺ δὲ θὰ πάψη νὰ θρηνῇ καὶ νὰ μοιρολογιέται,
προτοῦ μὲ ἴδουν τὰ μάτια της. Κι αὐτὰ σὲ σένα δρίζω.
Νὰ πάγι στὴ χώρα ὄδηγκα τον τὸν ἄμοιρο τὸν ζένο
νὰ διακονέψῃ ἐκεῖ ψωμί. Καθένας θὰ τοῦ δώσῃ
σταρόψωμο κι ἔνα καυκί. Κι οὔτε μπορῶ μονάχος
ὅλο τὸν κόσμο νὰ πονῶ πόχω καημούς δικούς μου.
Κι ἀνίστως τοῦ κακοφανῆ, κακὸ δικό του θά 'ναι.
Σ' ἐμένα ἀρέσει ξάστερα νὰ λέω τὴν πᾶσα ἀλήθεια ».

5

10

Κι ἀπάντησε ὁ πολύσοφος Δυσσέας κι ἔτσι τοῦ 'πε·
« Νὰ μὲ κρατήσουν μήτε ἔγω, παιδί μου, δὲν τὸ θέλω.
Κάλλιο συμφέρει τοῦ φτωχοῦ στὴ χώρα νὰ ζητεύῃ
παρὰ στοὺς κάμπους. Ὡς ποθεῖ καθένας θὰ μοῦ δώσῃ.
Γιατὶ δὲν είμαι πιὸ παιδί νὰ κάθουμαι στὶς μάντρες
κι ἔδω νὰ κάνω τὶς δουλείες ποὺ θὰ μοῦ πῆ ὁ τσοπάνης.
Πήγαινε ἐσύ, κι ώς δρισες, αὐτὸς θὰ μ' ὀδηγήσῃ,
σὰν ἀμολήσω στὴ φωτιά κι ἀφοῦ ζεστάνη ἡ μέρα.
Γιατὶ ἔιναι τρύπια ὅσα φορῶ καὶ θὰ μὲ κάψη ἡ πάχνη,
κι ἀκουσα πρὶν ποὺ λέγατε πῶς εἶναι ἀλάργα ἡ χώρα ».

15

20

Ἐτσι εἶπε, καὶ ὁ Τηλέμαχος ἀπ' τὸ καλύβι βγῆκε
καὶ πήγαινε κοφτὰ κοφτά, στὸ νοῦ του τῶν μνηστήρων
βάζοντας δὲ τὸ κακό. Σὰν ἦρθε στὸ παλάτι,
ἔστησε τὸ κοντάρι του σὲ μιὰ ψηλὴ κολόνα
καὶ μπῆκε εὐτὺς τὸ πέτρινο κατώφλι δρασκελώντας.

Ἡ βάρια τότε Εύρυκλεια τὸν εἰδεῖς ἀπ' ὅλες πρώτη,
τὴν ὥρα ποὺ ἔστρωνε προβίες στοὺς σκαλισμένους θρόνους,
κι ἐμπρός του ἀμέσως ἔτρεξε στὰ δάκρυα βουτημένη.

Τριγύρω του συνάχτηκαν κι οἱ ἄλλες παρακόρες
καὶ τοῦ φιλοῦσαν μὲ χαρὲς τοὺς ὄμοιους, τὸ κεφάλι.

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη ἀπ' τὸν ὄντα της βγῆκε,
παρόμοια μὲ τὴν "Αρτεμη καὶ τῇ χρυσῇ Ἀφροδίτῃ,
κι ἀγκάλιασε μὲ κλάματα τ' ἀγαπητὸν παιδί της,
καὶ φίλας τὸ κεφάλι του καὶ τὰ γλυκά του μάτια
κι ἔτσι δυὸ λόγια τοῦ 'λεγε στὰ δάκρυα βουτημένη.

« Γλυκό μου φῶς, Τηλέμαχε, ἄχ, ἦρθες πιὰ κι ἡ ἔρμη
δὲν τὸ 'λπιζα πάντα θὰ σὲ ἴδω, ἀφ' ὅτου μὲ καράβι
κρυφὰ στὴν Πύλο μίσεψες χωρὶς τὸ θέλημά μου,
ἀκουσμα γιὰ τὸν ἀκριβὸ πατέρα σου νὰ μάθης.

Μόν' ἔλα τώρα πές μου αὐτά, τὰ μάτια σου ὅπως τά εἰδαν.

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε.

« Μὴ θὲς νὰ κλάψω, μάνα μου, τὰ σπλάχνα μὴ μοῦ σφάζης,
ποὺ μόλις ἀπ' τὸ θάνατο τὴ γλίτωσα μὲ κόπο.

Μόν' πήγαινε κι ἀφοῦ λουστῆς καὶ καθαρὰ φορέσης,
στ' ἀνώ ἀπάνω βγαίνοντας μὲ τὶς πιστές σου δοῦλες,

τάξει νὰ κάμης στοὺς θεοὺς σωστὲς βοδιῶν θυσίες,

ἴσως θελήσῃ τ' ἀδικα ν' ἀνταποδώσῃ ὁ Δίας.

Κι ἐγὼ θὰ πάω στὴν ἀγορὰ τὸν ξένο νὰ καλέσω,
ποὺ σὰν ξεκίνησα νὰ ρθῶ, ἀκλούθησε μαζί μου.

Μὲ τοὺς πιστοὺς συντρόφους μου τὸν ἔστειλα στὴ χώρα,
καὶ τοῦ Πειρκίου σύστησα νὰ τὸν φιλοξενήσῃ

στὸ σπίτι του, μὲ σεβασμὸ κι ἀγάπη, ὅσο νὰ φτάσω ».

Ἐτσι εἶπε, καὶ δὲν πέταξαν τὰ λόγια του χαιμένα.

Σὰ λούστηκε καὶ φόρεσε καθάρια στὸ κορμὶ της,

ἔταξε σ' ὅλους τοὺς θεοὺς σωστὲς βοδιῶν θυσίες,

ἴσως θελήσῃ τ' ἀδικα ν' ἀνταποδώσῃ ὁ Δίας.

Βγῆκε δξω κι ὁ Τηλέμαχος κρατώντας τὸ κοντάρι
καὶ δυὸ σκυλιὰ ξοπίσω του τὸν ἀκλουθοῦσαν ἀσπρα,
κι ἡ Ἀθηνᾶ μὲ θεϊκὰ τὸν περιχοῦσε χάρη
κι ὅλο τὸ πλῆθος θάμαζε σὰν εἰδαν νὰ προβάλῃ.

Συνάχτηκαν τριγύρω του κι οἱ ἄτροποι μνηστῆρες
καὶ λόγια τοῦ λεγαν γλυκά, μὰ τοῦ σκαβαν τὸ λάκκο. 65

Ἐκεῖνος ὅμως ἀφησε γοργὰ τὴ συντροφιά τους
καὶ πῆγε ἐκεῖ ποὺ κάθονταν οἱ πατρικοί του φίλοι,
ὁ Μέντορας κι ὁ Ἀντιφος κι ὁ γερο- Ἀλιθέρσης,
κι ἐκεῖ μαζὶ τους κάθισε κι ἐκεῖνοι τὸν ρωτοῦσαν. 70

Κι ὁ ξακουστὸς κονταριστῆς ὁ Πείραιος ἤρθε τότε
στὴν ἀγορά, διαβιβίνοντας τὴ χώρα μὲ τὸν ξένο.

Κι οὕτε ἄργησε ὁ Τηλέμαχος νὰ πεταχτῇ μπροστά του.

Μ' ἄρχισε πρὶν ὁ Πείραιος κι ἔτσι δυὸ λόγια τοῦ πε·

« Στεῦλε τὶς δοῦλες σπίτι μου, Τηλέμαχε, νὰ πάρουν
τὰ δῶρα ποὺ σοῦ χάρισε ὁ ξακουστὸς Μενέλαος ». 75

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·
« Δὲν ξέρω ἀκόμα αὐτὴ ἡ δουλειὰ πῶς θὰ τελέψη, Πείραιε,
ἀν οἱ μνηστῆρες σπίτι μου μὲ δόλο μὲ σκοτώσουν
κι ὅλα κατόπι μοιραστοῦν τὰ πατρικὰ ἀγαθά μου. 80

Ἀντὶ γι' αὐτούς, καλύτερα νὰ τὰ χαρῆς ὁ ἔδιος.

Κι ἀν φέρω στὸ κεφάλι τους ἐγώ σφαγὴ καὶ χάρο,
μὲς στὴ χαρὰ χαρούμενος στὸ σπίτι μοῦ τὰ φέρνεις ».

Εἶπε, καὶ πῆρε σπίτι του τὸν ἄμοιρο τὸν ξένο.

Καὶ στὸ καλοκατοίκητο σὰν ἤρθαν τὸ παλάτι,
ρίζανε ἀπάνω στὰ θρονιὰ καὶ στὰ σκαμνιὰ τὶς κάπες
καὶ πῆγαν στὰ καλόξυστα λουτρὰ γιὰ νὰ λουστοῦνε. 85

Κι οἱ δοῦλες σὰν τοὺς ἔλουσαν, τοὺς ἔτριψαν μὲ λάδι
καὶ μὲ σγουρὲς τοὺς ἔντυσαν χλαμύδες καὶ χιτῶνες
καὶ βγῆκαν τότε ἀπ' τὸ λουτρὸ καὶ στὰ θρονιὰ καθίσαν.

Μιὰ παρακόρη μὲ χρυσὸ πεντάμορφο λαγήνι
νερὸ τοὺς χύνει νὰ νιφτοῦν σὲ μιὰ ἀργυρὴ λεκάνη
κι ἐμπρὸς τοῦ μάκρου σκαλιστὸ τοὺς ἔστρωσε τραπέζι.

Ψωμιὰ τοὺς ἔφερε ἔπειτα κι ἡ σεβαστὴ οἰκονόμα

κι ἄλλα προσφάγια πληθερὰ μετὰ χαρᾶς ὅ,τι εἰχε. 90

Ἄγνάντια του κι ἡ μάνα του σ' ἔνα σκαμνὶ καθόνταν,

στὸ στύλο ἀπάνω ἀκουμπιστή, ψιλὸν νὰ νέθη ἀδράχτι.

Καὶ αὐτὸν στὰ ἔτοιμα ἄπλωναν φαγιὰ στρωμένα ἐμπρός τους.

Καὶ τέλος ἀφοῦ χόρτασαν καλὰ μὲ φαγοπότι,

ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη πῆρε τὸ λόγο κι εἶπε·

« Στ' ἀνώι ἐγώ, Τηλέμαχε, καιρός μου εἰναι ν' ἀνέβω,

νὰ γείρω στὸ κρεβάτι μου τὸ πολυστεναγμένο,

ποὺ νύχτα μέρα μὲ πικρὰ τὸ βρέχω δάκρυα, ἀφότου

πῆγε στὴν Τροία μὲ τοὺς γιοὺς τ' Ἀτρέα κι ὁ Δυσσέας.

Μήτε σου βάσταξε ἡ καρδιά, πρὶν ἔρθουν οἱ μνηστῆρες

σ' αὐτὸν τὸ μέρος, νὰ μοῦ πῆς, ἀν δάκρυσες, κι ἐμένα

κάποιο γιὰ τοῦ πατέρα σου τὸ γυρισμὸ μαντάτο ».

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·

« Μετὰ χαρᾶς σου, μάνα μου, θὰ πῶ τὴν πᾶσα ἀλήθεια.

Στὴν Πύλῳ καὶ στὸ Νέστορα τὸ βασιλιά της πῆγα,

καὶ μὲ χαρὰ μὲ δέχτηκε μὲς στὸ ψηλὸ παλάτι

καὶ καρδιακὰ μὲ φίλεψε, καθὼς γονιὸς τὸ γιό του,

ποὺ μὲ τὰ χρόνια τὰ πολλὰ γυρίση πιὰ ἀπ' τὰ ξένα.

« Ετσι κι αὐτὸς μὲ δέχτηκε μὲ τοὺς λεβέντες γιοὺς του.

« Οσο γιὰ τὸν ἀτρόμητο πατέρα μου Δυσσέα,

ἔλεγε πῶς δὲν δάκρυσε κανένα ποὺ νὰ ξέρῃ

ζῆ πέθανε. Καὶ μ' ἔστειλε στὸν ζακουστὸ Μενέλαο,

μὲ ἀμάξι καλοκαρφωτὸ καὶ μ' ἄλογα δικά του.

Ἐκεῖ εἶδα τὴν Ἀργίτισσα Ἐλένη, ποὺ γιὰ κείνη

Τρῶες κι Ἀργίτες ἔπαθαν ἀπὸ θεῶν κατάρα.

Κι ὁ βοερὸς τ' Ἀτρέα γιὸς μὲ ρώτησε κατόπι

στὴν πλούσια Λακεδαίμονα γιὰ ποιὰ μου ἀνάρκη πῆγα,

κι ἐγώ τοῦ τὰ δηγήθηκα, τὴν πᾶσα ἀλήθεια τοῦ 'πα.

Καὶ τότε αὐτὸς ἀπάντησε μὲ φτερωτά του λόγια·

« Ὡχου, σὲ ποιοῦ λιοντόκαρδου παλικαρᾶ τὸ στρῶμα

θέλουν νὰ πᾶν νὰ κοιμηθοῦν τέτοια κορμιὰ χαμένα.

Πῶς, σὰν κοιμήσῃ στὴ φωλιὰ τοῦ λιονταριοῦ ἡ λαφίνα

τὰ δυό της βυζαντιάρικα νιογέννητα λαφάκια,

πάσι νὰ βοσκήσῃ σὲ πλαγιές καὶ λογγωμένα δάση,

κι ἀξαφνα τρέχει τὸ θεριὸ καὶ μπαίνει στὴ φωλιά του

κι ἀσπλαχνα φέρνει καὶ στὰ δύο λαφόπουλα τὸ χάρο,

ἔτσι ὁ Δυσσέας καὶ σ' αὐτοὺς πικρὴ σφαγὴ θὰ φέρη.

100

105

110

115

120

125

130

"Αν τέτοιος ήταν, Δία μου, καὶ σὺ Ἀθηνᾶ καὶ Ἀπόλλο,
ὅπως στὴ Λέσβο μιὰ φορὰ τὴν ὁμορφοχτισμένη
πάλαιψε ἀπὸ φιλότιμο μὲ τὸν Φιλομηλείδη,
καὶ κατὰ γῆς τὸν ἔστρωσε κι οἱ Ἀχαιοὶ χαρῆκαν,
ἔτσι ὁ Δυσσέας μιὰ νὰ ἰδῃ στὰ μάτια τοὺς μνηστῆρες,
ὅλοι λιγόζωι θὰ γινοῦν καὶ πικροπαντρεμένοι.

Κι ὅσο γι' αὐτὰ ποὺ μὲ ρωτᾶς καὶ μοῦ ζητᾶς νὰ μάθης,
ἄλλο ἀπ' ἀλήθεια δὲ θὰ πῶ, μήτε θὰ σὲ γελάσω,
κι ἀπ' ὅσα μοῦ 'πε ὁ ἀψεύτος ὁ πελαγίσιος γέρος,
δὲ θὰ σκεπάσω τίποτε, μιὰ λέξη δὲ θὰ κρύψω.

Τὸν εἶδε, μοῦ 'πε, σὲ νησὶ δάκρυα πικρὰ νὰ χύνη,
μὲς στῆς νεράιδες Καλυψῶς τὸ σπίτι, ποὺ ἀθελά του
τὸν ἐμποδίζει, οὕτε μπορεῖ νὰ φτάσῃ στὴν πατρίδα,
γιατὶ δὲν ἔχει μὲ κουπιὰ καράβι μήτε ναῦτες
στὰ στήθια ἀπάνω τὰ πλατιὰ νὰ φύγη τοῦ πελάγου». 145
"Ἐτσι ἔλεγε ὁ κονταριστῆς τ' Ἀτρέα ὁ γιὸς Μενέλαος.
"Εμαθα αὐτὰ καὶ γύρισα καὶ μ' ἔνα ἀέρι πρύμο
μὲ στείλανε οἱ ἀθάνατοι στὴν ποθητὴ πατρίδα". 150

"Ἐτσι εἶπε, καὶ τῆς μάτωσε στὰ στήθια τὴν καρδιά της.
Τότε εἶπε ὁ Θεοκλύμενος, θεόμορφος στὴν ὅψη:
« Γυναίκα πολυσέβαστη τοῦ ξακουστοῦ Δυσσέα,
δὲν ξέρει ἐκεῖνος καθαρά. Τὰ λόγια μου ν' ἀκούσης.
Μιὰ προφητεία θὰ σοῦ πῶ καὶ δὲ θὰ τὴ σκεπάσω.

"Ἄς εἶναι πρώτα ἀπ' τοὺς θεοὺς ὁ Δίας μάρτυράς μου,
καὶ τοῦ Δυσσέα τὸ ψωμὶ κι ἡ στιλ ποὺ ἐδῶ προσπέφτω,
πῶς ὁ Δυσσέας βρίσκεται στὴν πατρική του χώρα,
εἴτε γυρίζει ἡ κάθεται καὶ τ' ἄνομα ξετάζει
αὐτὰ καὶ θάνατο πικρὸ γιὰ τοὺς μνηστῆρες πλέκει. 160
Τέτοιο σημάδι γνώρισα μὲς στὸ γοργὸ καράβι
κι ἀμέσως στὸν Τηλέμαχο τὸ ἔγγησα ἀπὸ τότε».

Κι ἡ Πηγελόπη ἡ φρόνιμη τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε:
« "Αμποτε, ξένε, ὁ λόγιος σου αὐτὸς καὶ ν' ἀληθέψῃ.
Τότε θὰ ἴδῃς τὴ γνώμη μου καὶ πόσα θὰ σοῦ δώσω
δῶρα, ποὺ νὰ τὰ βλέπουνε καὶ νὰ σὲ μακαρίζουν». 165

Τέτοιες κουβέντες ἔκαναν μιλώντας μεταξύ τους.
Μπρὸς στὸ παλάτι τοῦ θεϊκοῦ Δυσσέα κι οἱ μνηστῆρες

- μὲ δίσκους διασκέδαζαν καὶ ρίγνανε κοντάρια
σὲ γῆς στρωμένη, ὅπου καὶ πρίν, γεμάτοι περηφάνια. 170
Σὰν ἦρθε ἡ ὥρα τοῦ φαγιοῦ κι ὀλοῦθε ἀπ' τὰ χωράφια
γυρίζανε μὲ τοὺς βοσκούς, σὰν πρῶτα, τὰ κοπάδια,
τότε τοὺς εἶπε ὁ Μέδοντας, ποὺ μόνος ἀπ' τοὺς κράχτες
τοὺς ἄρεσε καὶ κάθονταν μαζί τους· στὸ τραπέζι.
« Ἀφοῦ χαρήκαμε, παιδίά, μὲ τοὺς ἀγῶνες ὅλοι,
ἐλάτε μὲς στὸ σπίτι πιὰ νὰ φᾶμε καὶ κομμάτι. 175
Πιὸ κάλλιο εἶναι στὴν ὥρα του νὰ μπαίνῃ τὸ τραπέζι ».
Εἶπε, κι αὐτοὶ σηκωθῆκαν κι ὅπως τοὺς εἶπε κάνουν.
Καὶ στὸ καλοκατοίκητο σὰν ἦρθαν τὸ παλάτι,
ρίζανε ἀπάνω στὰ σκαμνιὰ καὶ στὰ θρονιὰ τὶς κάπες 180
καὶ σφάξανε μεγάλα ἀρνιὰ καὶ γίδες ὅλο πάχος,
κι ἔνα μοσχάρι κοπαδιοῦ κι ὀλόπαχα γουρούνια,
καὶ τὸ τραπέζι ἐτοίμασαν. Τὴν ὥρα αὐτὴ ἀπ' τὴν μάντρα
σηκωθῆκε ὁ χοιροβοσκὸς μὲ τὸ Δυσσέα νά 'ρθουν;
στὴ χώρα. Κι ἄρχισε ὁ βοσκός, τῶν κοπελιῶν ὁ ἀφέντης. 185
« Θέλεις πιά, ξένε, σήμερα στὴ χώρα νὰ τραβήξῃς,
ώς πρόσταξε ὁ ἀφέντης μου. Μὰ ἔγω θὰ προτιμοῦσα
ἔδω στὴ στάνη φύλακα ξοπίσω νὰ σ' ἀφήσω.
Μὰ σέβομαι τὸ λόγο του, μὴ μὲ μαλώση τρέμω
στερνά. Κι εἶναι τὸ μάλωμα βαρὺ τοῦ κάθε ἀφέντη. 190
Μόν' ἔλα ἀς πάμε. Τσάκισε πολὺ πιὰ τώρα ἡ μέρα
κι ὅταν βραδιάσῃ, τσουχτερὸ θὰ σου φανῇ τὸ κρύο ».
Κι ἀπάντησε ὁ πολύσοφος Δυσσέας κι ἔτσι τοῦ 'πε·
« Τὸ ξέρω, τὸ στοχάζομαι. Καθὼς τὸ λές τὸ κρίνω.
Μόν' ἀς πηγαίνουμε, καὶ σὺ γίνε ὁδηγὸς στὸ δρόμο. 195
Καὶ δῶσ' μου, ἀν κάπου βρίσκεται, κομμένο ἔνα ματσούκι
γιὰ ν' ἀκουμπῶ, γιατὶ κακὸς εἶπες πῶς εἶναι ὁ δρόμος ».
« Ετσι εἶπε καὶ στὸν ὅμο του κρέμασε μιὰ σακούλα
τρύπες γεμάτη, μὲ σκοινιὰ νὰ τὴν κρεμνᾶ στὶς ἄκρες.
Κι ἔνα ματσούκι ὁ Εὔμαιος τοῦ δίνει ποὺ ζητοῦσε 200
κι ἔφυγαν. Πίσω τὰ σκυλιὰ μὲ τ' ἄλλα τὰ κοπέλια
μεῖναν τὴ μάντρα νὰ φυλοῦν. Κι ὁ Εὔμαιος ὁδηγοῦσε
στὴ χώρα τὸν ἀφέντη του μὲ γέρο φτωχὸν ὅμοιο,
ντυμένο μὲ παλιόρουχα, ποὺ στὸ ραβδὶ ἀκουμποῦσε.

Κι ὅταν οἱ δυό, τ' ἀνώμαλο περνώντας μονοπάτι,
στὴ χώρα φτάσανε κοντά, στὴ μαρμαρένια βρύση,
τοῦ Ἰθάκου, τοῦ Πολύκτορα καὶ τοῦ Νηρίτου κτίσμα,
ὅθε ἔπαιρναν τ' ἀφρότρεχο νερό της οἱ πολίτες,
κι εἶχε ὄλο ἀπὸ νερόχαρες λεῦκες τριγύρω δάσος,
όλοιοῦθε κυκλογύριστο, καὶ τὸ νερὸ τὸ κρύο
ψήλα ἀπ' τὸ βράχο ἀνάβρυζε, καὶ τῶν Ξωθιῶν πιὸ πάνω
εἶχε βωμό, ποὺ κάνανε θυσίες οἱ διαβάτες,
ἐκεῖ ὁ Μελάνθιος, ὁ γιὸς τοὺς βρῆκε τοῦ Δολίου,
ποὺ στοὺς μνηστῆρες πήγαινε βιτοῦλες διαλεγμένες
νὰ φᾶνε, κι εἶχε δυὸ βοσκοὺς μαζί του ποὺ ἀκλουθοῦσαν.

205

Κι ὅπως τοὺς εἶδε, μ' ἄπρεπα καὶ μὲ πικρά του λόγια
τοὺς ἀποπῆρε, κι ἔβραζε ἀπὸ θυμὸ ὁ Δυσσέας·
« Νά, τώρα δὰ ταιριάσατε κι οἱ δυό σας οἱ χαμένοι,
ώς σμίγει πάντοτε ὁ θεδὸς τὸν ὅμοιο μὲ τὸν ὅμοιο.

215

Κι αὐτὸν τὸ χάρτη ποῦ τὸν πᾶς, χοιροβοσκὲ χαμένε,
τὸ ζήτουλα τὸ βαρετὸ καὶ τὸν τσανακογλύφτη,
στοὺς παραστάτες νά ῥχεται τὶς πλάτες του νὰ τρίβη,
νὰ ζητιανεύη μπουκωσιές, ὅχι σπαθιὰ ἢ λεβέτια;
Δῶσ' τον σ' ἐμένα φύλακα στὴ στάνη νὰ τὸν ἔχω,
νὰ μοῦ σαρώνη τὸ μαντρί, χλωρὸ κλαρὶ νὰ φέρνη
στ' ἀρνιά, καὶ τσίρο πίνοντας χοντρὰ μηριὰ νὰ κάμη.
Μὰ τώρα ποὺ κακόμαθε, ποῦ πιὰ δουλειὰ νὰ πιάσῃ,
μόν' θὰ τ' ἀρέση στὸ χωριὰ νὰ τρέχη ζαρωμένος,
νὰ βόσκη μὲ τὴ ζητιανὰ τὴν ἀπατη κοιλιά του.

220

Κι ἔνα ἄλλο τώρα θὰ σοῦ πῶ, καὶ νὰ τὸ ίδῃς, θὰ γίνη.

230

“Αν στὸ παλάτι τοῦ θεϊκοῦ Δυσσέα αὐτὸς πατήσῃ
βροχὴ θὰ τοῦ ῥθουν τὰ σκαμνιὰ στὴν κεφαλή του ἀπάνω
καὶ θὰ τοῦ σπάσουν τὰ πλευρὰ σὰν τὸν χτυποῦν οἱ ἀντρες».

“Ετσι εἶπε καὶ γερὴ κλωτσιὰ τοῦ δίνει στὰ νεφρά του
περνώντας. Μὰ δὲ σείστηκε ὁ τολμηρὸς Δυσσέας
μήτε ἀπ' τὸ δρόμο σάλεψε. Κι ἀνάδευε στὸ νοῦ του,
ἢ νὰ σηκώσῃ τὸ ραβδὶ νὰ τὸν ξαπλώσῃ κάτω,
ἢ σηκωτόνε κατὰ γῆς στὶς πέτρες νὰ τοῦ δώσῃ
νὰ λιώσῃ τὸ κεφάλι του. Μὰ βάσταξε ἡ καρδιά του.
Τὸν ἄλλον ὁ χοιροβοσκὸς τὸν ἔβριζε μπροστά του

235

- καὶ στὸ θεὸ τὸν ἔριχνε σηκώνοντας τὰ χέρια·
 « Νεράιδες βρυσογέννητες, τοῦ Δία θυγατέρες,
 καμιὰ βολὰ ἀν σᾶς ἔκαψε παχιὰ μηριὰ ὁ Δυσσέας
 τράγων κι ἄρνιῶν, ἔκαουστε τον τώρα μου αὐτὸ τὸν πόθο. 245
 "Ἄς ἔρθη κι ὁ Δυσσέας πιά, ὁ Δίας ἀς τὸν φέρη.
 Τότε ὅλα τὰ στολίδια σου θὰ σου χαλοῦσε ἐκεῖνος,
 ποὺ κορδωμένος τὰ φορεῖς καὶ τριγυρνᾶς τὴ χώρα,
 κι ἀφήνεις σὲ κακούς βοσκούς τ' ἄρνιὰ νὰ τὰ ψιφήσουν ». 250
 Κι ἀπάντησε ὁ γιδοβοσκός Μελάνθιος κι εἶπε πάλε·
 « Μωρὲ δά, τὸ λυσσιάρικο σκυλὶ τί ζεστομίζει,
 ποὺ ὅξω ἀπ' τὸ Θιάκι μιὰ φορὰ θὰ πάω νὰ τὸν πουλήσω
 μ' ἔνα καράβι, γλήγορο τὴν τύχη μου νὰ κάμω.
 Εἴθε ὁ ἀργυροδόξαρος ὁ Φοῖβος ὡς τὸ βράδυ
 ἔτσι καὶ τὸν Τηλέμαχο νὰ πάρη, ἢ κι οἱ μνηστῆρες
 νὰ τὸν σκοτώσουν σπίτι του, καθὼς καὶ τοῦ Δυσσέα
 τοῦ 'σβησε μὲς στὶς ξενιτίες τοῦ γυρισμοῦ τὴ μέρα ». 255
 "Ἐτσι εἶπε, καὶ τοὺς ἀφῆσε νὰ περπατοῦν ἀγάλια
 κι ἐκεῖνος πῆγε γλήγορα στοῦ βασιλιᾶ τὸ σπίτι.
 Κι ὡς μπῆκε μέσα κάθισε μαζὶ μὲ τοὺς μνηστῆρες,
 ἀγνάντια στὸν Εύρύμαχο ποὺ ξέχωρα ἀγαποῦσε. 260
 Μπροστά του οἱ δοῦλοι μερδικὸ τοῦ δώσανε ἀπὸ κρέας
 κι ἡ σεβαστὴ κελάρισσα ψωμὶ νὰ φάνε τοῦ φέρνει.
 Τότε ἔφτασε ὁ χοιροβοσκός μὲ τὸ θεϊκὸ Δυσσέα
 καὶ στάθηκαν, ὡς ἄκουσαν ἀχὸ γλυκιᾶς κιθάρας.
 'Ο Φῆμιος ἦταν π' ἄρχιζε σ' αὐτοὺς νὰ τραγουδήσῃ. 265
 Κι ἔτσι εἶπε στὸ χοιροβοσκό, τὸ χέρι πιάνοντάς του·
 « Αὐτὰ τὰ σπίτια τὰ ψηλὰ θά 'ναι, Εὔμαιε, τοῦ Δυσσέα.
 Τὰ ξεχωρίζεις εὔκολα καὶ σὲ χιλιάδες μέσα.
 Τό 'να μὲ τ' ἄλλο κολλητά, καὶ τοιχογυρισμένη
 ὅλη ἡ αὐλὴ καὶ δίφυλλες καλόφτιαστες οἱ πόρτες. 270
 Κανένας δὲν μπορεῖ θνητὸς νὰ τὰ καταφρονέστ.
 Κι ἀντρες θαρρῶ πῶς κάθονται πολλοὶ καὶ τρῶνε μέσα,
 γιατὶ καὶ τσίκνα μοῦ 'ρχεται καὶ μιὰ κιθάρα πατίζει,
 ποὺ κι οἱ θεοὶ συντρόφισσα τὴν εἶπαν στὸ τραπέζι ». 275
 Τότε, Εὔμαιε χοιροβοσκέ, τ' ἀπάντησες κι ἔτσι εἶπες·
 « Καλὰ τὸ βρῆκες. Καθετὶ στοχαστικὰ τὸ κρίνεις.

- Μόν' ἔλα νὰ σκεφτοῦμε ἐδῶ τί θ' ἀπογίνην τώρα.
 "Εμπα μὲς στ' ὁμορφόχτιστο παλάτι πρῶτος μέσα,
 καὶ στους μνηστῆρες τρύπωσε, κι ἐγὼ θὰ μείνω πίσω.
 "Η, κι ἂν τὸ θέλης, στάσου ἐδῶ κι ἐγὼ πηγαίνω πρῶτος. 280
 Μὰ μὴν ἀργῆς δξα πολύ, κανεὶς μὴ σὲ προσβάλῃ
 ἢ σὲ χτυπήσῃ δταν σὲ ίδη. Νά 'χης σ' αὐτὸ τὸ νοῦ σου ».
- Τότε ἔτσι ἀπάντησε ὁ θεῖκὸς πολύπαθος Δυσσέας:
 « Τὰ ξέρω. Τὰ κατάλαβα. Καθὼς τὰ λές τὰ κρίνω.
 Πήγαινε πρῶτος σὺ μπροστά κι ἐγὼ θὰ μείνω πίσω. 285
 Κι ἀπὸ πληγές καὶ κονταρίες ἀμάθητος δὲν εἴμαι.
 Βαστᾶ ἡ καρδιά μου κι ἔπαθα πολλὰ δεινὰ στὸν κόσμο,
 στὶς μάχες καὶ στὰ πέλαγα. Κι αὐτὸ μὲς στ' ἄλλα ζεῖ ἔρθη.
 "Ομως τὴ λύσσα τῆς κοιλιᾶς δὲ δύνεσαι νὰ κρύψης,
 ποὺ φέρνει ἡ ἔρμη βάσανα χιλιάδες στους ἀνθρώπους 290
 καὶ ποὺ γι' αὐτὴ ἀρματώνονται τὰ φτερωτὰ καράβια
 καὶ στους ἀστέρευτους γιαλούς ὅχτρους πᾶνε νὰ βλάψουν ».
- Κι ἔκει ποὺ τέτοια λέγανε μιλώντας μεταξύ τους,
 τέντωσε δόλοθα ἔνα σκυλὶ τ' αὐτιὰ καὶ τὸ κεφάλι,
 καθὼς πεσμένο κείτουνταν, ὁ "Αργος τοῦ Δυσσέα,
 ποὺ μιὰ φορὰ τ' ἀνάθρεφε μόναχος, μὰ στὴν Τροία
 ἔφυγε πρὶν νὰ τὸ χαρῆ. Καὶ πρῶτα οἱ νιοὶ τὸ παῖρναν
 λαγούς, ζαρκάδια, ἀγριόγιδα νὰ κυνηγοῦν, μὰ τώρα
 παρατημένο κείτουνταν, σὰν ἔφυγε ὁ ἀφέντης,
 στὴν κοπριά, πού 'ταν σωρὸς χυμένη ἐμπρὸς στὶς πόρτες 300
 βοδιῶν μαζὶ καὶ μουλαριῶν, ποὺ σήκωναν οἱ δοῦλοι
 καὶ τὸ μεγάλο κόπριζαν μετόχι τοῦ Δυσσέα.
 "Εκεὶ κι ὁ "Αργος κοίτουνταν τσιμπούρια φορτωμένος.
 Καὶ τότε, δπως μαρίστηκε κοντά του τὸ Δυσσέα,
 κούνησε λίγο τὴν ούρα, κατέβασε τ' αὐτιά του, 305
 δμως δὲν είχε ἀνάκαρα νὰ τρέξῃ πιὰ κοντά του.
 "Εστρεψε ἔκεινος τότε ἀλλοῦ καὶ σφούγγισε ἔνα δάκρυ,
 χωρὶς νὰ νιώση ὁ Εὔμαιος, κι ἀξαφνα ρώτησε ἔτσι·
 « Δές, Εὔμαιε, θαυμαστὸ σκυλὶ μὲς στὴν κοπριά πεσμένο !
 "Ομορφο πόχει τὸ κορμί, μὰ αὐτὸ καλά δὲν ξέρω
 ἀν εἶναι τόσο γλήγορο, καθὼς πεντάμορφο εἶναι,
 ἢ τάχα νά 'ναι ἔνα σκυλὶ σπιτίσιο ποὺ οἱ ἀφέντες

έτσι για λοῦσο συνηθοῦν στὰ σπίτια τους νὰ θρέφουν ».

Τότε, Εὔμαιε χοιροβοσκέ, τ' ἀπάντησες κι ἔτσι εἶπες·
«Τ' ἀφέντη μου εἶναι τὸ σκυλὶ ποὺ χάθηκε στὰ ξένα. 315

“Αν εἶχε τέτοιο τὸ κορμὶ κι ὅλες τὶς ἄλλες χάρες,
ώς τ' ἀφῆσε ὅταν ἔφυγε καὶ πῆγε γιὰ τὴν Τροία,
θὰ θάμαζες τὸ θάρος του, καὶ τὴ γρηγοροσύνη.
Γιατὶ ποτὲ δὲν τοῦ ’φυγε, μὲς στὸ βαθὺ λαχκάδι,
τ' ἀγρίμι πόστρωνε μπροστά, κι ἥταν νὰ ψάχνῃ πρῶτο. 320
Τώρα τὸ βρῆκαν συμφορές, κι ἀλάργα ἀπ' τὴν πατρίδα
τοῦ χάθηκες ὁ ἀφέντης του κι οἱ ἀπονες γυναῖκες
δὲν ἔχουν πιὰ τὴν ἔννοια του. Κι οἱ δοῦλοι ἀχ! μιὰ ποὺ χάσουν
οἱ βασιλιάδες τὴν ἀρχή, ζεχνοῦν πιὰ κάθε χρέος.
Γιατὶ τὸν γδύνει ἀπ' τὴ μισὴ ὁ βροντολάλος Δίας 325
ἀξία του τὸν ἀνθρώπο, σκλαβιὰ ποὺ τὸν πλακώσῃ ».

Εἶπε καὶ στὸ καλόχτιστο παλάτι μπῆκε μέσα
κι δόλισια πήγαινε νὰ βρῇ τοὺς ἄτροπους μνηστῆρες.
Τὸν ”Αργο τότε τοῦ πικροῦ θυνάτου βρῆκε ἡ μοίρα
ώς εἶδε τὸ Δυσσέα εὐτὺς τὸν εἰκοστὸ πιὰ χρόνο. 330

Πρῶτος ὁ θεοπρόσωπος Τηλέμαχος τὸν εἶδε
τὸ θεῖκὸ χοιροβοσκὸ νὰ μπαίνῃ στὸ παλάτι
κι ἀμέσως μ' ἔνα γνέψιμο τὸν φώναξε κοντά του.
Κι αὐτός, τηρώντας γύρω του, ἔνα ἀδειο σκαμνὶ πῆρε,
ποὺ κάθονταν ὁ μοιραστὴς καὶ σ' ὅλους τοὺς μνηστῆρες, 335
ποὺ στὸ παλάτι τρώγανε, τοὺς μοίραζε τὸ κρέας.
Στοῦ Τηλεμάχου τὸ ’βαλε ἀγνάντια τὸ τραπέζι
κι ἀπάνω κάθισε ἔπειτα. Κι ἀπ' τὸ πανέρι ὁ κράχτης
πῆρε ψωμὶ καὶ τοῦ ’δωσε κι ἔνα κομμάτι κρέας.

Ξοπίσω του ἥρθε κι ὁ θεῖκὸς Δυσσέας στὸ παλάτι 340
ὅμιοις μὲ γέρο ζήτουλα ποὺ στὸ ραβδὶ ἀκουμποῦσε
καὶ στὸ κορμὶ του λιγδερά φορέματα φοροῦσε.
Μέσα ἀπ' τὶς πόρτες κάθισε στὸ φράξινο κατώφλι,
σὲ παραστάτη γέρνοντας κυπαρισσένιο ἀπάνω,
ποὺ ξυλουργὸς τὸν σκάλισε μὲ τέχνη ἴσιώνοντάς τον. 345
Καὶ τὸ βοσκὸ δ Τηλέμαχος σὰν ἔκραξε κοντά του,
ἀκέριο πῆρε ἔνα ψωμὶ ἀπ' τ' ὅμορφο πανέρι
καὶ κρέας ὅσο οἱ χοῦφτες του σμιχτὲς χωροῦσαν, κι εἶπε·

« Πάρε, στὸν ξένο δῶσ' τα αὐτὰ καὶ πές του στοὺς μνηστῆρες νὰ πάγι κοντὰ μὲ τὴ σειρὰ νὰ ζητιανέψῃ ἀπ' ὅλους.

350

“Οποιος σὲ ἀνάγκη βρίσκεται ντροπή δὲν πρέπει νά ’χῃ».

“Ἐτσι εἰπε, κι ὁ χοιροβοσκὸς σὰν ἀκουσε τὸ λόγο,
κοντά του πάει καὶ στάθηκε κι ἔτσι δυὸ λόγια τοῦ ’πε·

« Ξένε, ὁ Τηλέμαχος αὐτὰ σοῦ δίνει καὶ προστάζει

ἀπ' τοὺς μνηστῆρες στὴ σειρὰ νὰ ζητιανέψῃς ὅλους.

355

“Οποιος ζητιάνος γίνεται, ντροπή δὲν πρέπει νά ’χῃ».

Τότε ἔτσι κι ὁ πολύσοφος τ' ἀπάντησε ὁ Δυσσέας·

« Κάθε εὔτυχία, Δία μου, τοῦ Τηλεμάχου δῶσ' του,

κι ὅσα ἡ καρδιά του λαχταρᾶ ὅλα δεξιά του φέρ' τα».

“Ἐτσι εἰπὲ καὶ τὰ δέχτηκε στὶς χοῦφτες του κι ἀπάνω
τὰ ’βαλε στὴ σακούλα του, μπροστὰ στὰ δυό του πόδια.

Κι ἔτρωγε ἐνόσω ὁ ξακουστὸς τραγουδιστὴς τραγούδαε.

Κι ὅταν ἐκεῖνος ἔπαψε, κι αὐτὸς εἶχε ἀποφάγει,
τότε οἱ μνηστῆρες ἔκαμπαν βοὴ μὲς στὸ παλάτι.

“Εφτασε δίπλα κι ἡ θεὰ Παλλάδα στὸ Δυσσέα
κι ἀπ' τοὺς μνηστῆρες τοῦ ’λεγε κομμάτια νὰ γυρέψῃ,
νὰ μάθη ποιοὶ πονόψυχοι καὶ ποιοὶ κακόγνωμοι ἥταν.

Μὰ κι ἔτσι οὕτε ἔνα ἀπ' τὴ σφαγὴ δὲν ἥταν νὰ γλιτώσῃ.
Κι ἄρχισε τότε ἀπὸ δεξιὰ κι ἀπ' τὸν καθένα ζήταε,

σ' ὅλους τὸ χέρι ἀπλώνοντας, σὰ νά ’ταν μαθημένος.
Κι αὐτοὶ πονώντας τοῦ ’διναν καὶ τὸν παρατηροῦσαν

κι ἐρώτα ἔνας τὸν ἄλλονε ποιός ἥταν καὶ πόθε ἥρθε.

Τότε ἄρχισε ὁ γιδοβοσκὸς Μελάνθιος καὶ τοὺς εἶπε·

« ’Ακοῦστε με, τῆς ξακουστῆς βασίλισσας μνηστῆρες,
γι’ αὐτὸ τὸν ξένο νὰ σᾶς πῶ. Πρωτύτερα τὸν εἶδα
νά ’ρχεται, κι ὁ χοιροβοσκὸς ἐδὼ τὸν δόηγοῦσε,
ὅμως δὲν ξέρω κι ἀπὸ ποῦ νὰ τοῦ κρατάῃ ἡ σκούφια».

375

Τότε ἔτσι τὸ χοιροβοσκὸ τὸν ἔβρισε ὁ ’Αντίνος·
« Χοιροβοσκὲ μὲ τ' ὄνομα, τί σοῦ ’ρθε καὶ στὴ χώρα

τὸν ἔφερες; Δὲν ἔφθανε τὸ πλῆθος τῶν ζητιάνων

380

ποὺ μᾶς φορτώνονται ὅλοι ἐδῶ φτωχοί, τσανακογλύφτες;

“Η δὲ σὲ νοιάζει ποὺ τὸ βιδὸς τ' ἀφεντικοῦ σου τρῶνε

ἐδῶ ὅσοι φτάνουν κι ἔκραξες κι αὐτὸν ἀκόμα νά ’ρθη;»

Τότε, Εὔμαρις χοιροβοσκέ, τ' ἀπάντησες κι ἔτσι εἶπες·

- « Ἀντίνο, δὲ μιλᾶς σωστὰ κι ἀς εἶσαι ἀρχοντοπαίδι.
Ποιός ζήτησε ἀπ' ἄλλοῦ ποτὲ νὰ προσκαλέσῃ ξένο,
ἐκτὸς ἂν εἴναι χρήσιμος γιὰ τὸ κοινὸ τεχνίτης,
ἄνθρωπος μάντης ἢ γιατρὸς ἢ κονταριῶν ἐργάτης
ἢ καὶ θεῖκὸς τραγουδιστὴς ποὺ μᾶς διασκεδάζει ;
Αὐτούς μονάχα κι ἀπ' τῆς γῆς τὰ πέρατα φωνάζουν,
ὅμως φτωχὸ δὲν προσκαλεῖ κανεὶς γιὰ τὸ κακό του.
Μὰ πάντα, ἀπ' ὅλους τοὺς λοιποὺς μνηστῆρες, στοῦ Δυσσέα
τοὺς δούλους εἶσαι ὁ πιὸ σκληρὸς καὶ πιὸ πολὺ σὲ μένα.
Κι ἐγὼ ἔνα τό χω, φτάνει μου νὰ ζῆ μὲς στὸ παλάτι
ἢ Πηγελόπη ἢ φρόνιμὴ κι ὁ γιός της ὁ θεόμοιος ». 395
- Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τὸ λόγο πῆρε κι εἶπε·
« Σώπαινε τώρα καὶ μ' αὐτὸν πολλὰ μὴν ἔχης λόγια.
Τό χει ὁ Ἀντίνος φυσικὸ μὲ λόγια νὰ προπαίρην
σκληρὰ καὶ νὰ παρακινῇ σ' αὐτὸ κι ὅλους τοὺς ἄλλους ». 400
- Καὶ στὸν Ἀντίνο γύρισε κι ἔτσι δυὸ λόγια τοῦ 'πε·
« Ἀντίνο, ἀλήθεια σὰ γονιὸς καὶ σὺ πονεῖς ἐμένα
καὶ λές τοῦ ξένου στὴ στιγμὴ νὰ φύγῃ ἀπ' τὸ παλάτι,
μὲ λόγο σου προσταχτικό. Θὰ σ' τὸ γνωρίζω χάρη.
Μὴ φοβηθῆς τὴ μάνα μου μήτε ἄλλον ἀπ' τοὺς δούλους,
ποὺ στὸ παλάτι βρίσκονται τοῦ θεϊκοῦ Δυσσέα. 405
"Ομως στὰ βάθη τῆς καρδιᾶς τέτοι σκοπὸ δὲν ἔχεις.
Νὰ τρῶς ὁ ἔδιος προτιμᾶς, παρὰ νὰ δώσης σ' ἄλλον ». 410
- Πάλε σ' αὐτὸν ἀπάντησε κι ἔτσι ὁ Ἀντίνος εἶπε·
« Τηλέμαχε, πολυλογά, σκαρτάδε, τί φωνάζεις ;
"Αν ὅλοι τόσο τοῦ 'διναν μὲ τὴ σειρὰ οἱ μνηστῆρες,
δὲ θά χε ἀνάγκη σπίτι σου τρεῖς μῆνες νὰ πατήσῃ ». 415
- "Ετσι εἶπε κι ἔσυρε σκαμνὶ ἀπ' τὸ τραπέζι κάτω,
ὅπου, σὰν ἔτρωγε, ἔβαζε τὰ παχουλά του πόδια.
Κι ὅλοι τοῦ δώσανε οἱ λοιποί, καὶ μὲ ψωμιὰ καὶ χρέας
γέμισαν τὴ σακούλα του. Κι ὡς ἐμελλε νὰ στρέψῃ
πρὸς τὸ κατώφλι, τὰ φαγιὰ νὰ φάγῃ αὐτὰ ποὺ πῆρε,
πρὸς τὸν Ἀντίνο γύρισε κι ἔτσι δυὸ λόγια τοῦ 'πε·
« Ἀφέντη, δῶσ' μου. 'Ο πιὸ στερνὸς δὲ δείχνεις ἀπ' τοὺς ἄλλους,
κι ἔτσι δημιουργεῖς βασιλιᾶ, ὁ πρῶτος θά 'σαι ἀπ' ὅλους.
Γι' αὐτὸ κι ἀπ' ὅλους πιὸ πολὺ ταιριάζει νὰ μοῦ δώσης. 420

Κι ἐγώ στὰ πέρατα τῆς γῆς θὰ λέω γιὰ τ' ὄνομά σου.
Κακιὰ βολὰ ἥμουν ἔρχοντας κι ἐγώ καὶ κατοικοῦσα
σὲ πλούσιο σπίτι κι ἔδινα συγχά κάθε ζητιάνου,
ὅποιος κι ἀν ἥταν πρόθυμα κι ὅποια κι ἀν εἶχε ἀνάγκη.

Καὶ σκλάβους εἰχα ἀμέτρητους κι ἄλλα ἀγαθὰ περίσσια,
πόχουν αὐτοὶ ποὺ καλοζοῦν κι ὑπέρπλουτους τοὺς λένε.
Μὰ ὁ Δίας ὅλα τὰ 'σβησε. Τὸ θέλημά του ἀς γίνη,
ποὺ μ' ἄλλους κοσμογύριστους μὲ σήκωσε κουρσάρους
νὰ πάω μαζὶ στὴν Αἴγυπτο γιὰ νὰ χαθῶ ἔτσι ἀλάργα.

Στὸ Νεῦλο πῆγα κι ἔδεσα τ' ἀνάφρυδα καράβια,
κι ἀμέσως τότε πρόσταξα τοὺς θυρρετοὺς συντρόφους
στὰ πλοῖα νὰ σταθοῦν κοντά, σ' αὐτὰ τὸ νοῦ τους νά 'χουν,
κι εἶπα νὰ βάλουν καὶ σκοποὺς κατάκορφα στὴ ράχη.

Κι ἔκεινοι ἀπὸ παλικαριὰ κι ἀπὸ κακή τους γνώμη
τῶν Αἴγυπτίων κάψανε τὰ καρπερά χωράφια
καὶ πῆραν τὶς γυναικες τους καὶ τὰ μικρὰ παιδάκια
κι ὄλους τοὺς ἄντρες σκότωσαν. Μὰ στὴ στιγμὴ στὴ χώρα
ἔφτασε καὶ τ' ἀλαλητό. Κι ἀκούγοντας τοὺς θρήνους,
πλακώσανε ὄλοι τὴν αὐγὴ κι ὁ κάμπος γέμισε ὄλος
ἀπ' ἄλογα κι ἀπὸ πεζοὺς κι ἀπ' τοῦ χαλκοῦ τὴ λάμψη.

Καὶ τότε δὲ κεραυνόχαρος ὁ Δίας στοὺς συντρόφους
ἔριξε ἀβάσταχτη φυγή, κι οὕτε ἔμεινε κανένας
ν' ἀντισταθῇ. Γιατὶ χαμός τοὺς εἶχεν ὄλους ζώσει.

Πολλοὺς ἔκει μοῦ σκότωσαν μὲ χάλκινα κοντάρια
κι ἄλλους μοῦ πῆραν ζωντανοὺς νὰ τοὺς κρατήσουν σκλάβους.
Σὲ ξένο ἐμένα μ' ἔδωσαν στὴν Κύπρο νὰ μὲ φέρῃ,
στὸ Διμήτορα, τοῦ 'Ιάσου γιό, τὸ βασιλιὰ τῆς Κύπρου.
Κι' ἔρχομαι ἔκειθε τώρα ἐδῶ πολυβασανισμένος ».

Τότε σ' αὐτὸν ἀπάντησε κι ἔτσι ὁ Ἀντίνος εἶπε·
« Ποιά μοίρα αὐτὸν τὸ βάσανο μᾶς τό 'φερε μπροστά μας
κακὴ πληγὴ τοῦ φαγητοῦ; Στὴ μέση στάσου ὅπου εἶσαι,
ἀλάργα ἀπ' τὸ τραπέζι μου, μήπως στὴν ὥρα φτάσης
μὲς στὴν πικρὴ τὴν Αἴγυπτο καὶ μὲς στὴν Κύπρο πάλε,
γιατὶ εἶσαι ἔνας ἀδιάντροπος καὶ βαρετὸς ζητιάνος.

« Ολοὺς τοὺς παίρνεις στὴ σειρὰ κι ἀψήφιστα σοῦ δίνουν,
γιατὶ δὲν ἔχουν καὶ σπλαχνιὰ τὰ ζένα νὰ χαρίζουν

425

430

435

440

445

450

455

κι ὅλα δ. καθένας πληθερά τὰ βρῆκε ἐδῶ νὰ τά 'χη ».

Παραμερώντας κι ὁ σοφὸς Δυσσέας ἔτσι τοῦ 'πε·
 «'Οιμέ, κοντὰ στὴν ὁμόρφιὰ δὲν ἔχεις κι ἵδια γνώση.
 Κι ἀλάτι ἐσύ ἀπ' τὸ σπίτι σου φτωχοῦ δὲ θὰ τοῦ δώσῃς,
 ποὺ κάθεσαι στὰ ξένα ἐδῶ καὶ δὲ βαστᾶ ἡ ψυχή σου
 νὰ μὲ φιλέψῃς μιὰ μπουκιά ψωμὶ ποὺ πλήθιο τό 'χεις ». 460

Εἶπε κι ἀκόμα πιὸ βαριὰ τοῦ θύμωσε ὁ 'Αντίνος,
 κι ἀφοῦ τὸν κοίταξε λοξὰ τοῦ κάνει μὲ δυὸ λόγια·
 « Θαρρῶ γερὸς πῶς δὲ θὰ βγῆς πιὰ τώρα ἀπ' τὸ παλάτι,
 ἀφοῦ τὴ γλώσσα σου πετᾶς γιὰ νὰ μᾶς βρίσης κιόλας ». 465

Εἶπε κι ἀρπάζει ἔνα σκαμνὶ καὶ τὸν χτυπᾶ στὴν πλάτη,
 κατὰ τὸν ὄμο τὸ δεξῖ. Μὰ στάθηκε ὁ Δυσσέας
 σὰν τὸ κοτρόνι ἀσάλευτος, κι ἀς πέτυχε ὁ 'Αντίνος,
 κι ἄφωνος, μέσα βράζοντας, κουνοῦσε τὸ κεφάλι. 470
 Πῆγε ἔπειτα καὶ κάθισε στῆς πόρτας τὸ κατώφλι,
 κρατώντας τὴ σακούλα του γεμάτη καὶ τοὺς εἶπε·
 «'Ακοῦστε με, τῆς ξακουστῆς βασίλισσας μνηστῆρες,
 γιὰ νὰ σᾶς πῶ ὅσα μέσα μου μοῦ λέει ἡ καρδιὰ στὰ στήθια.
 "Οχι, δὲν ἔχει ὁ ἀνθρώπος παράπονο οὔτε λύπη,
 σὰ χτυπηθῆ κοιτάζοντας τὸ βιός του νὰ γλιτώσῃ,
 τὶς ἀσπρες προβατίνες του, εἴτε βοδιῶν κοπάδι.
 Μὰ ἐμένα ὁ 'Αντίνος χτύπησε γιὰ τὴν κοιλιὰ τὴν ἔρμη,
 ποὺ στοὺς θνητοὺς πολλὰ δεινὰ φέρνει ἡ καταραμένη.
 "Ομως κατάρες καὶ θεοὺς γιὰ τοὺς φτωχούς ἀν ἔχη,
 πρὶν ἀπ' τὸ γάμο ὁ θάνατος ἀς πάρη τὸν 'Αντίνο ». 480

Τότε ἔτσι καὶ τοῦ Εὔπειθη ὁ γιὸς τ' ἀπάντησε ὁ 'Αντίνος·
 «'Ησυχα, ζένε, κάθισε νὰ τρῶς ἡ σ' ἄλλους πάνε,
 μήπως οἱ νιοὶ μ' αὐτὰ ποὺ λέεις σὲ σύρουν ἀπ' τὰ πόδια,
 κι ὅξω βρεθῆς κατάδρομα καὶ τὸ κορμί σου γδάρουν ». 485

«'Ετσι εἶπε κι ὅλοι θύμωσαν βαριὰ μὲ τὸν 'Αντίνο,
 κι ἔτσι ἔνας φαντασμένος νιὸς τὸ λόγο πῆρε κι εἶπε·
 «'Καλὸ δὲν ἦταν τὸ φτωχὸ ζητιάνο νὰ χτυπήσης.
 Γιατὶ μπορεῖ κάποιος θεὸς ἀπ' τοὺς οὐράνιους νὰ 'ναι.
 Συγχὼ οἱ ἀθάνατοι θεοὶ μ' ἀνθρώπους ζένους μοιάζουν,
 κι ἄλλάζουν ἀπειρες μορφὲς καὶ τριγυρνοῦν τὶς χῶρες
 καὶ βλέπουν ὅλα τ' ἄδικα καὶ τοὺς καλοὺς τοὺς νόμους ». 490

- "Ετσι είπαν, μά δὲν πρόσεχε στὰ λόγια τῶν μνηστήρων.
Τὸ χτύπημα ὁ Τηλέμαχος κατάκαρδα τὸ πῆρε,
ὅμως δὲν ἔσταξε στὴ γῆς τὸ δάκρυ του ἀπ' τὰ μάτια
κι ἀλαλος, μέσα βράζοντας, κουνοῦσε τὸ κεφάλι.
- Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη, σὰν ἔφτασε στ' αὐτιά της
πώς τὸ ζητιάνο χτύπησαν, ἔτσι στὶς δοῦλες εἶπε·
« "Ετσι κι ἐσένα, ὁ λαμπερὸς νὰ σὲ χτυπήσῃ ὁ Φοῖβος ». 495
- Τότε ἔτσι κι ἡ κελάρισσα τῆς εἶπε ἡ Εὑρυνόμη·
« "Αν πιάσουν οἱ κατάρες μας, τότε ἀπ' αὐτοὺς κανένας
νὰ ἴδῃ τὴ ροδοδάχτυλη Αὔγη δὲ θὰ προφτάσῃ ». 500
- Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη τῆς μίλησε ἔτσι πάλε·
« "Ολοι εἰναι ὄχτροι, γερόντισσα, ἀφοῦ κακὸ μᾶς θέλουν,
μά κι ὁ Ἀντίνος πιὸ πολὺ ποὺ μαῦρο χάρο μοιάζει. 505
- Τοῦθε ἔνας ξένος δύστυχος στὸ σπίτι, κι ἀπ' ἀνάγκη
γυρίζει καὶ ψωμοζήτε, κι ὅλοι οἱ λοιποὶ τοῦ δῶσαν,
κι αὐτὸς στὴν ἄκρη μὲ σκαμνὶ τὸν χτύπησε στὸν ὕμο ». 510
- Αὐτὰ μιλοῦσε ἀνάμεσα στὶς δοῦλες καθισμένη
μὲς στὸν ὄντα της. Κι ἔτρωγε ὁ θεϊκὸς Δυσσέας.
- Κοντά της τὸ χοιροβοσκὸ προσκάλεσε καὶ τοῦ 'πε·
« Καλέ μου Εὔμαιε, πήγαινε τὸν ξένο νὰ μοῦ φέρης
ἔδω νὰ τὸν καλοδεχτῶ καὶ νὰ τὸν ἀρωτήσω,
κάπου γιὰ τὸν ἀδάμαστο Δυσσέα ἀν ἔχη μάθει
ἡ κι ἀν τὸν εἶδε. Μ' ἀνθρωπῳ κοσμοφερμένο μοιάζει ». 515
- Τότε, Εὔμαιε χοιροβοσκέ, τῆς εἶπες μὲ δύο λόγια·
« Νὰ σώπαιναν πρὸς χάρη σου, βασίλισσα, οἱ μνηστῆρες,
θὰ σου ἀναγάλλιαζες ἡ καρδιὰ ὅσα μιλᾶ ν' ἀκούσης.
- Τὸν εἶχα στὸ καλύβι μου τρεῖς μέρες καὶ τρεῖς νύχτες.
Σὲ μένα πρῶτο πρόσπεσε φευγάτος ἀπ' τὸ πλοῖο,
μά δὲν τὰ πρόφτασε νὰ πῆ τὰ πάθια ποὺ τὸν βρῆκαν.
- Κι ὡς βλέπεις τὸν τραγουδιστή, ποὺ ἀπ' τὸ θεὸν ἔχει χάρη
νὰ τραγουδᾶ τὰ πόθητὰ τραγούδια στοὺς ἀνθρώπους,
κι ὅλοι ὅσοι ἀκοῦν ποὺ τραγουδᾶ, στὰ μάτια τὸν κοιτάζουν,
ἔτσι κι αὐτὸς μὲ λίγων σὰν ἥταν στὸ καλύβι. 520
- Κι ἔλεγε φίλος πατρικὸς πῶς ἥταν τοῦ Δυσσέα
καὶ πῶς στὴν Κρήτη κατοικεῖ, τοῦ Μίνου τὴν πατρίδα,
κι ἔφτασε ἔκειθε τώρα ἔδω μὲ βάσανα κυλώντας

καὶ λέει κοντά πώς ἄκουσε γιὰ τὸ θεῖκὸ Δυσσέα,
σὰν ἔφτασε στῶν Θεσπρωτῶν τὴν καρπερὴ πατρίδα,
πώς ζῆ καὶ φέρνει θησαυροὺς στὸ σπίτι του μεγάλους ». 530

Κι ἡ Πηγελόπη ἡ φρόνιμη τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·
« Πήγαινε πές του νά 'ρθη ἐδῶ γιὰ νὰ τὰ πῆ μπροστά μου.
Κι ἔκεινοι ἀς παίζουν ἡ μπροστά στὶς πόρτες καθισμένοι
ἡ μὲς στὸ σπίτι, ἀφοῦ καημοὺς δὲν ἔχουν μὲς στὰ στήθια. 535
Γιατὶ ὅλο μένει ἀπειράχτο στὸ σπίτι τους τὸ βιός τους,
τὸ στάρι, τὸ γλυκὸ κρασί, νὰ τὰ 'χουν οἱ δικοὶ τους,
κι ἐδῶ ὅλη μέρα κάθονται στὸ σπίτι μου καὶ τρῶνε
δαμάλια σφάζοντας κι ἀρνιὰ καὶ γίδες ὅλο πάχος
καὶ πίνουν τὸ λαμπρὸ κρασί χωρὶς νὰ τὸ χορταίνουν,
κι ἔτσι ὅλα σβήνουν ἄπονα, γιατὶ δὲ βρίσκεται ἀντρας
σὰν τὸ Δυσσέα τὴν ὁργὴ νὰ διώξῃ αὐτὴ ἀπ' τὸ σπίτι.
Κι ἀν ἔρθη ἔκεινος μιὰ φορὰ στὴν πατρική του χώρα,
θὰ τοὺς πλερώσῃ τ' ἀδικα στὴν ὥρα μὲ τὸ γιό του ». 540

« Ετσι εἶπε, κι ὁ Τηλέμαχος φτερνίστηκε μὲ κρότο
ποὺ ὅλο τὸ σπίτι ἀντήχησε. Γέλασε ἡ Πηγελόπη,
κι ἔτσι εἶπε εὔτὺς στὸν Εὔμαιο μὲ πεταχτά της λόγια·
« Τρέχα, τὸν ξένο φώναξε καὶ φέρ' τονε μπροστά μου.
Δὲν εἰδες πώς φτερνίστηκε στὰ λόγια ποὺ εἶπα διός μου ;
Δηλοῦ πώς χάρος ἀσφαλτος θὰ λάχη τοὺς μνηστῆρες,
ὅλους σειρὰ κι ἀπ' τὸ γραφτὸ κανεὶς δὲ θὰ γλιτώσῃ.
Κι ἔνα ἄλλο τώρα θὰ σοῦ πῶ καὶ νὰ μοῦ τὸ θυμᾶσαι.
« Αν καταλάβω πώς αὐτὸς ὅλα τὰ λέει ἀλήθεια,
θὰ τόνε ντύσω μ' ὅμορφη χλαμύδα καὶ χιτώνα ». 550

« Ετσι εἶπε, κι ὁ χοιροβοσκὸς ἔτρεξε εὔτὺς καὶ πῆγε
κι ἔκει μπροστά του στάθηκε κι ἔτσι δυὸ λόγια τοῦ 'πε·
« Ξένε πατέρα, ἡ φρόνιμη σὲ θέλει ἡ Πηγελόπη.
Μέσα ἡ καρδιά της τὴν καλεῖ, μ' ὅση κι ἀν ἔχῃ λύπη,
νὰ μάθῃ γιὰ τὸν ἀντρα της. Κι ἀν δῆ πώς εἴναι ἀλήθεια
αὐτὰ ποὺ θὰ τῆς δηγηθῆς, χιτώνα καὶ χλαμύδα 560
θὰ σοῦ φορέσῃ, ποὺ πολλὴ μεγάλη ἀνάγκη τά 'χης,
καὶ στὸ χωρὶς γυρεύοντας κομμάτια, τὴν κοιλιά σου
θὰ τὴ γεμίσης κι ὁ καθεὶς θὰ δώσῃ ὅτι θελήσῃ ». 565

Τότε ἔτσι ἀπάντησε ὁ θεῖκὸς πολύπαθος Δυσσέας·

« Θά τρεχα ἀμέσως, Εὔμαιε, νὰ πῶ τὴν πᾶσα ἀλήθεια
στὴν Πηνελόπη, φρόνιμη τοῦ Ἰκάριου θυγατέρα.

565

Γιατὶ μαζὶ του πέρασα τοὺς πόνους καὶ τοὺς ζέρω.

« Ομως τὸ πλῆθος τῶν κακῶν φοβοῦμαι τῶν μνηστήρων,
ποὺ φτάνει ἡ ἀδικία τους στὰ σιδερένια οὐράνια.

Γιατὶ καὶ τώρα δταν αὐτός, στὸ σπίτι ἐνῷ γυρνοῦσα,
μὲ κχτύπησε καὶ πόνεσσα, χωρὶς κακὸ νὰ κάμω,

570

κανείς, μήτε ὁ Τηλέμαχος μὲ γλίτωσε μήτε ἄλλος.

Στὴν Πηνελόπη πήγαινε νὰ πῆς νὰ περιμένῃ
στὸν πύργο της, κι ἀς βιάζεται, ὅσο νὰ δύσῃ ὁ ἥλιος.

575

Κοντὰ ἀς μὲ κάτση στὴ φωτιὰ κι ἀς μὲ ρωτήσῃ τότε
πότε θὰ φτάσῃ ὁ ἄντρας της. Ροῦχα φορῶ κουρέλια
καθὼς τὸ ζέρεις. Πρώτη ἀρχὴ σὲ σένα ἱκέτης ἥρθα ».

« Ετσι εἶπε, κι ὁ χοιροβοσκὸς κίνησε πίσω πάλε,
κι ὡς τὸ κατώφλι πέρασε τοῦ λέει ἡ Πηνελόπη·

580

« Εὔμαιε, δὲν τὸν ἔφερες. Τί σκέφτηκε ὁ ζητιάνος;
Κανένα μὴ φοβήθηκε ἡ ντρέπεται στὸ σπίτι
νά 'ρθη σ' ἐμένα; 'Ο ντροπαλὸς ζητιάνος δὲν ἀξίζει ».

Τότε, Εὔμαιε χοιροβοσκέ, τῆς εἶπες μὲ δυὸ λόγια·
« Σωστὰ μιλᾶ. Καθένας μας θὰ 'βαζε αὐτὸ στὸ νοῦ του,
μὴν ἔβρη ἀπ' τοὺς περήφανους μνηστῆρες τὸν μπελά του.
Μόν' κάμε, λέει, ὑπομονὴ ὅσο νὰ δύσῃ ὁ ἥλιος.

585

Αὐτὸ καὶ σένα πιὸ πολύ, βασίλισσα, συμφέρει,
μόνη τὸν ξένο νὰ ωρτᾶς καὶ μόνη σου ν' ἀκούσης ».

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·
« Δὲν ἔχει δ ξένος ἀδικο τὸ τί μπορεῖ νὰ γίνη.

590

Γιατὶ στὸ γένος τῶν θνητῶν δὲν ἔχει ἄλλους ἀνθρώπους
ἔτσι χωριάτες σὰν κι αὐτοὺς ποὺ στὸ κακὸ εἰναι δ νοῦς των ».

« Ετσι μιλοῦσαν κι ἔπειτα στὸν κύκλο τῶν μνηστήρων
πῆγε ὁ θεϊκὸς χοιροβοσκὸς σὰν τῆς τὰ ζήγησε ὅλα.

Κι ἔτσι εἶπε στὸν Τηλέμαχο μὲ πεταχτά του λόγια,
σκύβοντας τὸ κεφάλι του νὰ μὴν ἀκούσουν ἄλλοι·

595

« Παιδί μου, θὰ πηγαίνω πιὰ τοὺς χοίρους νὰ φυλάξω
καὶ κεῖνα πόχω στὸ μαντρί, ζωή σου καὶ ζωή μου.

Φρόντισε σὺ γιὰ τ' ἄλλα ἐδῶ. Τὸν ἑαυτό σου πρῶτα
πῶς νὰ φυλάξης κοίταξε καὶ πρόσεξε μὴν πάθης,

600

γιατὶ πολλοὶ ἀπ' τοὺς Ἀχαιοὺς ἔχουν κακὸ στὸ νοῦ τους,
ποὺ ὁ Δίας ἂς τοὺς ἔπαιρνε προτοῦ κακὸ μᾶς λάχη ».

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·
«"Ἄς γίνη κι ἔτσι, γέρο μου. Πήγαινε σὰ βραδιάσῃ
κι ἔρχεσαι πάλε τὴν αὐγὴ καλὰ σφαχτὰ νὰ φέρης.
Γιὰ τ' ἄλλα ἐδῶ οἱ ἀθάνατοι κι ἐγὼ θὰ τὰ φροντίσω ». 605

Εἶπε, καὶ σ' ὅμορφο σκαμνὶ κάθισε ἐκεῖνος πάλε.
Καὶ μὲ φαγὶ καὶ μὲ πιοτὸ σὰ χόρτασε ἡ καρδιά του
νὰ πάη στοὺς χοίρους κίνησε κι ἀφῆσε αὐλές καὶ σπίτια
γεμάτα ἀπ' τοὺς ὄμόδειπνους ποὺ τὸ χορὸ εἶχαν πιάσει
καὶ μὲ τοαγούδια χαίρουνταν. Γιατὶ εἶχε φτάσει ἡ νύχτα. 610

Σ

Τότε ἦρθε ἔνας πασίγνωστος Ζητιάνος, ποὺ στὸ Θιάκι
Ζητοῦσε, κι ἄλλος δεύτερος πιὸ λαίμαργος δὲν ἦταν,
ἀχόρταγα νὰ φάη νὰ πιῇ. Κι οὔτε εἶχε ἀπάνω σάρκα
μήτε ζωή, κι ἂς ἔδειχγε τρανὴ ἡ κορμοστασιά του.
Τὸν εἶπε Ἀρναῖο ἡ μάνα του ἀπὸ γεννησιμιό του, 5
μὰ τὰ παιδιά μὲς τὸ χωρὶ τόνε φωνάζανε "Ἴρο,
γιατὶ ἔτρεχε, ὅπου τοῦ 'λεγαν, μηνύματα νὰ φέρη.
Σὰν ἦρθε ἐκεῖ, ἀπ' τὸ σπίτι του ἔδιωχνε τὸ Δυσσέα
κι ἔτσι ὅλο τὸν ἀπόπαιρνε μὲ θυμωμένα λόγια·
«Φεύγα ἀπ' τὴν πόρτα, κνώδαλο, νὰ μὴ σὲ ποδοσύρω. 10
Δὲ βλέπεις πώς μοῦ κάνουνε τὸ μάτι νὰ σὲ διώξω;
Ἐγὼ ὄμως τὸ 'χω σὲ ντροπή. Μόν' σήκω, μὴν πιαστοῦμε ». 10

Τότε λοξὰ τὸν κοίταξε κι ἔτσι ὁ Δυσσέας τοῦ 'πε·
«Κακημένε, ἐγὼ δὲ σ' ἔβλαψα, κακὸ δὲ σοῦ 'πα λόγο,
μήτε ζηλεύω ἀν πιὸ πολλὰ κανεὶς σὲ σένα δώση. 15
Νά, τὸ κατώφλι καὶ τοὺς δύο μᾶς παίρνει, κι οὔτε πρέπει
στὰ ξένα νὰ βαρυγνωμᾶς, κι εἰσαι, Θαρρῷ, Ζητιάνος
καθὼς κι ἐγώ, κι ἀπ' τοὺς θεοὺς τὸ πλοῦτος καρτεροῦμε.
Μὰ νὰ πιαστοῦμε μὴ Ζητᾶς στὰ χέρια, μὴ μ' ἀνάψης
καὶ σοῦ τὰ βάψω μ' αἴματα τὸ στῆθος καὶ τὰ χείλια, 20
κι ἂς εἴμαι γέρος. Κι αὔριο πιὰ τὴν ἡσυχία μου θά 'βρω.
Γιατὶ θαρρῷ πώς δεύτερη φορὰ δὲ θὰ τὸ κάμης,

έδω στὸ σπίτι τοῦ θεϊκοῦ Δυσσέα νὰ γυρίσης ».

Τότε ἔτσι τοῦ 'πε μὲ θυμὸ κι ὁ "Ιρος ὁ ζητιάνος"
 « Μωρέ, γιὰ ἤδητε ἡ γλῶσσα του τοῦ φωναχλᾶ πῶς τρέχει,
 σὰν τῆς γριᾶς τῆς καμινοῦς; ποὺ μιὰ νὰ φάη θὰ λιώσῃ,
 κι ἀπ' τὶς μασέλες καταγῆς τὰ δόντια του θὰ πέσουν,
 σὰν τῆς γουρούνας ποὺ χαλᾶ, σὰ βόσκη, τὰ σπαρμένα.
 'Ανασκουμπώσου τὸ λοιπὸν κι αὐτοὶ νὰ μᾶς γνωρίσουν
 στὸ ξύλο. Βρὲ παλιόγερε, μὲ νιὸ πῶς θὰ τὰ βάλης; »

25
30

"Ετσι κι οἱ δυὸ τους μ' ὅλη τους μαλώνανε τὴ λύσσα
 μπροστὰ στὶς πόρτες τὶς ψηλές, στὸ σκαλιστὸ κατώφλι.

Σὰν ἄκουσε ποὺ μάλωναν ὁ λατρευτὸς 'Αντίνος

μ' ὅρεξη χαμογέλασε κι ἔτσι εἶπε στοὺς μνηστῆρες:

« Μωρέ, ἔνα τέτοιο ἄλλη φορὰ δὲν ἔτυχε νὰ ἴδοιμε.

35

Τί γέλεντι πόστειλε ὁ θεὸς μέσα σ' αὐτὸ τὸ σπίτι.

Μαλώνουν καὶ φαγώθηκαν ὁ ξένος μὲ τὸν "Ιρο

κι εἶναι στὰ χέρια νὰ πιαστοῦν. Μὰ ἐλάτε, ἀς μὴν ἀργήσουν ».

"Ετσι εἶπε, καὶ πετάχτηκαν σκασμένοι ὅλοι στὰ γέλια
 καὶ γύρω πῆγαν στοὺς φτωχοὺς τοὺς κακοφορεμένους.

40

Τότε ἔτσι τοῦ Εύπειθη ὁ γιδὸς ὁ 'Αντίνος σ' ὅλους εἶπε:

« Ἀκοῦστε κατιτὶ νὰ πῶ, περήφανοι μνηστῆρες.

'Απ' τὶς γιδοκοιλιὲς αὐτές, πού 'ναι στὸ τζάκι ἀπάνω,
 πόχουμε γιὰ τὸ δεῖπνο μᾶς, γεμάτες πάχος κι αἴμα,

45

ὅποιος νικήσῃ καὶ φανῆ πιὸ δυνατὸς πῶς εἶναι,

ἀς σηκωθῇ μονάχος του κι ἀς πάρη ὅποια διαλέξῃ.

Καὶ πάντα στὸ τραπέζι μᾶς ἀς τρώη, κι ἄλλο ζητιάνο
 κανένα δὲ θ' ἀφήσουμε νὰ μπῆ νὰ ζητιανέψῃ ».

"Ετσι ὁ 'Αντίνος μίλησε κι ὅρεσε ὁ λόγος σ' ὅλους.

50

Μὲ δόλο κι ὁ πολύσοφος Δυσσέας μίλησε ἔτσι:

« Ἀφέντες, γέρος ἔτσι ἐγώ, πολυβασανισμένος,

δὲ γίνεται μὲ πιὸ μικρὸ στὰ χρόνια νὰ παλέψω.

Μὰ νά, ἡ κακούργα μου κοιλιὰ γιὰ νὰ τὶς φάω μὲ σπρώχνει.

Μὰ ἐλάτε τώρα ἀμώστε μου τὸν πιὸ τρανό σας ὅρκο,

κανεῖς στὸν "Ιρο νὰ μὴ βγῆ Βοηθὸς καὶ μὲ χτυπήσῃ

55

βαριὰ ἀπὸ πίσω ἀστόχαστα καὶ κάτου αὐτὸς μὲ στρώση ».

"Ετσι εἶπε, κι ὅλοι ὀρκίστηκαν καθὼς τοὺς τὸ ζητοῦσε.

Κι ἔπειτα πιὰ σὰν ἔμωσαν καὶ τέλεψαν τὸν ὅρκο,

ό λατρευτὸς Τηλέμαχος πῆρε τὸ λόγο κι εἶπε·

« Ξένε, ἀν τὸ λέη ή ἄφοβη καρδιά σου μὲς στὰ στήθια,

συγύρνα αὐτόν, κι ἄλλο Ἀχαιὸ μὴ φοβηθῆς κανένα.

Θάξη γη νὰ κάμη μὲ πολλοὺς δόποιος χτυπήση ἐσένα.

Ξένος μου εἰσαι, οἱ πρόκριτοι τὴ γνώμῃ μου ἔχουν ὅλοι,

κι ὁ Ἀντίνος κι δ Ἐύρύμαχος, κι οἱ δυὸ μὲ νοῦ καὶ γνώση ».

“Ετοι εἶπε, κι ὅλοι παίνεσαν τὸ λόγο. Κι ὁ Δυσσέας

ἔζωσε τὰ κουρέλια του τριγύρω στὰ κρυφά του,

καὶ τὰ μηριά του φάνηκαν, χοντρά, καλοδεμένα,

οἱ δῶμοι του οἱ τετράπλατοι, τὰ στήθια του, τὰ μπράτσα

γερά. Τότε ἔτρεξε κοντὰ κι ἡ Ἀθηνᾶ Παλλάδα

κι ἔπιασε καὶ δυνάμωνε τοῦ βασιλιὰ τὰ μέλη.

65

“Ολοι οἱ μνηστῆρες θάμαζαν κι εἶχε σαστίσει ὁ νοῦς τους

κι ἔτσι ἔνας εἶπε σκύβοντας στὸν ἄλλο ποὺ ἦταν δίπλα·

« Γλήγορα ἀπ’ τὸ κεφάλι του πάει, θὰ τὴν πάθη ὁ Ἰρος.

Γιὰ ἰδετε ὁ γέρος τὶ μηριὰ ποὺ δείχνει ἀπ’ τὰ κουρέλια ».

“Ετοι εἶπαν, κι ἔτρεμε ἡ καρδιὰ τοῦ Ἰρου μὲς στὰ στήθια.

75

Μὰ κι ἔτσι οἱ δοῦλοι μὲ στανιὸ τὸν ζώνουν καὶ τὸν φέρνουν

λιωμένον, κι ὅλα τοῦ τρεμαν τὰ μέλη του ἀπ’ τὸ φόβο.

Τότε ἔτσι μὲ δυὸ λόγια του τὸν στόλισε ὁ Ἀντίνος·

« Ἄ, νὰ χαθῆς, βοϊδόκορμο, ποὺ εἴθε νὰ μὴ γεννιόσουν,

ποὺ τρέμεις γέρον ἀνθρώπῳ, ποὺ οἱ συμφορές τὸν πνίγουν,

καὶ σοῦ παράλυσε ἡ καρδιὰ στὰ στήθια σου ἀπ’ τὸ φόβο.

80

Μὰ κάτι τώρα θὰ σοῦ πῶ, καὶ νὰ τὸ ἰδῃς, θὰ γίνη.

“Αν ἔτσι αὐτὸς πιὸ δυνατὸς φανῆ καὶ σὲ νικήσῃ,

θὰ σὲ πετάξω στὴ Στεριὰ μ’ ἔνα καράβι μαῦρο

στὸ βασιλιὰ τὸν Ἐχετο, ποὺ ἀνθρώπους δὲ λυπάται,

αὐτὶα καὶ μύτη μ’ ἀπονο μαχαίρι νὰ σοῦ κόψῃ

85

καὶ νὰ σοῦ βγάλῃ τ’ ἀχαμνὰ νὰ σοῦ τὰ φᾶνε οἱ σκύλοι ».

Εἶπε, κι ὁ Ἰρος πιὸ πολὺ παράλυσε ἀπ’ τὸν τρόμο.

Στὴ μέσον ὅπως τὸν ἔφεραν, τὰ χέρια οἱ δυὸ ξαμάνουν.

90

Τότε εἶπε μὲς στὸ νοῦ ὁ θεῖκὸς πολύπαθος Δυσσέας,

νὰ τὸν χτυπήσῃ κι ἡ ψυχὴ μεμιᾶς νὰ τοῦ πετάξῃ,

ἡ μ’ ἔνα χτύπημα ἀπαλὰ στὴ γῆ νὰ τὸν ξαπλώσῃ.

Κι ἐκεῖ ποὺ συλλογίζονταν καλύτερό του βρῆκε,

νὰ τὸν βαρέση ἔτσι ἀλαφρά, νὰ μὴ τὸν καταλάβουν.

Τίθαν στὰ χέρια. Στὸ δεξὶ τοῦ δίνει ὁ "Ιρος ὅμο,
μὰ στὸ ριζαύτι τὸν βαρᾶ κἱ ἐκεῖνος, κι ὅλα μέσα
τοῦ τσάκισε τὰ κόκαλα, κι εὐτὺς τὸ κόκκινο αἷμα
ἀνάβρυσε ἀπ' τὸ στόμα του, καὶ στρώθηκε βογγώντας
στὶς σκόνες καὶ τὰ δόντια του τά 'σφιγγε καὶ κλωτσοῦσε
τὸ χῶμα μὲ τὰ πόδια του. Κι οἱ ἄχαροι μνηστῆρες
σηκώνοντας τὰ χέρια τους ξεραίνονταν στὰ γέλια.

95

Τότε ὁ Δυσσέας, πιάνοντας τὸν "Ιρο ἀπ' τὸ 'να πόδι,
τὸν ἔσυρε ὅξω ἀπ' τὴ μπασιὰ καὶ στὴν αὐλὴ τὸν πῆγε
μπροστὰ στὶς πόρτες καὶ γυρτὸν τὸν κάθισε στὸ φράχτη
καὶ δίνοντάς του ἔνα ραβδὶ στὸ χέρι τοῦ 'λεγε ἔτσι:
« Κάτσε ἐδῶ τώρα τὰ σκυλιὰ νὰ διώχνης καὶ τοὺς χοίρους,
νὰ μάθης ζένων καὶ φτωχῶν δυνάστης νὰ μὴν εἰσαι,
λέρα, μὴν τύχῃ καὶ σὲ βρῆ κακὸ σὰν πιὸ μεγάλο ».

100
105

"Ἐτσι εἴπε καὶ στὸν ὅμο του τὴν τρύπια του σακούλα
τοῦ κρέμασε, πού 'χε σκοινιά, νὰ τὴν κρεμιᾶ στὶς ἄκρες,
καὶ στὸ κατώφλι γύρισε νὰ κάτση. Κι οἱ μνηστῆρες
γελώντας μέσα μπαίνανε κι ἔτσι τὸν χαιρετοῦσαν·
« Ὁ Δίας, ζένε, κι οἱ λοιποὶ ἀθάνατοι ἃς σοῦ δώσουν
ὅ, τι ποθεῖς καλύτερο κι ὅ, τι ζητᾶ ἡ καρδιά σου,
ποὺ ὅλο τὸν τόπο γλύτωσες ἀπ' τὸ φαγά τὸν "Ιρο.
Γιατὶ πιὰ τώρα στὴ Στεριὰ νὰ μείνῃ θὰ τὸν πᾶμε,
στὸ βασιλιὰ τὸν "Εχετο, ποὺ ἀνθρώπους δὲ λυπᾶται ».

110
115

Ἐίπε καὶ χάρηκε ὁ θεϊκὸς Δυσσέας τὸ σημάδι.
Τότε ὁ 'Αντίνος μιὰ καλὴ κοιλιὰ τοῦ βάζει ἐμπρός του
μὲ πάχος κι αἷμα γεμιστή. Πῆρε κι ἀπὸ πανέρι
ὁ μαχητῆς 'Αμφίνομος καὶ δυὸς ψωμιὰ τοῦ δίνει,
καὶ μὲ ποτήρι ὀλόχυρουσο τὸν χαιρετοῦσε κι εἴπε:
« Ξένε πατέρα, γειὰ χαρά. Καλὰ στερνὰ ἃς σοῦ τύχουν,
ἀφοῦ μεγάλες συμφορὲς σὲ βασανίζουν τώρα ».

120

Κι ἀπάντησε ὁ πολύσοφος Δυσσέας κι ἔτσι τοῦ 'πε·
« 'Αμφίνομε, μοῦ φαίνεσαι μὲ γνῶση προικισμένος.
"Εχω ἀκούστα καὶ τὸ καλὸ τ' ὄνομα τοῦ γονιοῦ σου,
πλούσιος πῶς ἥταν κι ἀγαθός, ὁ Δουλιχιώτης Νίσος.
Τέτοιου πατέρα εἰσαι παιδὶ κι ἀνθρώπου δίκιου μοιάζεις.
Γ' αὐτὸ ἔνα λόγο θὰ σοῦ πῶ καὶ πρόσεξε ν' ἀκούσης.

125
130

Δέν τρέφει ἡ γῆ ἀπ' τὸν ἀνθρωπὸν ἀδυνατότερο ἄλλο,
ἀπ' ὅσα ἀπάνω περπατοῦν στὴν πλάση κι ἀνασαίνουν.

Θαρρῶ πώς στὴ ζωὴ κακὸ ποτὲ δὲ θὰ τὸν λάχη,
ὅσο ποὺ νά 'χη ἀνάκαρα καὶ τοῦ βαστοῦν τὰ πόδια.

Μὰ σὰν τοῦ δώσουν οἱ θεοὶ κακὰ στερνὰ καὶ μαῦρα
ἄθελα τὰ βαστᾶ κι αὐτὰ μ' ὑπομονὴ ἡ καρδιά του.

135

Γιατὶ ταιριάζει τῶν θνητῶν ἡ σκέψη μὲ τὴ μέρα
καθὼς τὴ στέλνει τῶν θεῶν κι ἀνθρώπων ὁ πατέρας.

Γιατὶ κι ἐγὼ καλότυχος σ' αὐτὸ τὸν κόσμο θά 'μουν,
μόν' ἔκαμα ἄνομα πολλά, στὰ χέρια μου θαρρώντας,

140

στ' ἀδέρφια, στὸν πατέρα μου καὶ στὴν παλικαριά μου.

Γι' αὐτὸ κανένας τ' ἄδικο ποτὲ νὰ μὴν τὸ θέλη,
κι ἔτσι ἡσυχα ἀς τὸ χαίρεται ὅ,τι οἱ θεοὶ τοῦ δώσουν.

Πόσα ἄνομα βλέπω κι ἐδῶ ποὺ κάνουν οἱ μνηστῆρες,
νὰ βρίζουν τὴ γυναικὰ του, νὰ καταλοῦν τὸ βιός του,
ἀνθρώπου, ποὺ θαρρῶ πολὺ δὲ θά 'ναι ἀκόμα ἀλάργα
ἀπ' τὴ γλυκιὰ πατρίδα του. Κοντὰ εἶναι. Τότε ἔσένα

145

θεὸς ἀς πάρη σπίτι σου νὰ μὴ τὸν ἀντικρίσης,
τὴν ὥρα ποὺ στὴν ποθητὴ πατρίδα του θὰ φτάσῃ.

Γιατὶ μὲς στὸ παλάτι του τὸ πόδι σὰν πατήσῃ,
δὲ θὰ χωρίση ἀπλήγωτα θαρρῶ μὲ τοὺς μνηστῆρες ».

150

"Ἐτσι εἶπε κι ἔσταξε ἔπειτα καὶ τὸ γλυκὸ κρασὶ ἥπιε
καὶ τὸ ποτήρι γύρισε στὸ χέρι τοῦ Ἀμφινόμου.

Κι αὐτὸς στὸ σπίτι κίνησε μὲ σπλάχνα μαραμένα,
σκυφτός, γιατὶ προμάντευε κακὸ πώς θὰ τοῦ τύχη.

155

Μὰ τὸ γραφτὸ δὲν ξέφυγε, γιατὶ ἡ θεὰ Παλλάδα
ἀπ' τὸ κοντάρι τά 'φερε νὰ πάη τοῦ Τηλεμάχου.

Μὰ πάλι ἥρθε καὶ κάθισε στὸν τόπο ποὺ εἶχε ἀφήσει.

Τότε ἔβαλε ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ στὸ νοῦ τῆς Πηνελόπης,
μπρὸς στοὺς μνηστῆρες νὰ φανῆ, τὸν πόθο τους ν' ἀνάψη,
κι ἔτσι ἀπὸ πρὶν πιὸ σεβαστὴ στὸν ἀντρα τῆς νὰ γίνη
καὶ στὸ παιδί της. Γέλασε ἀκαιρα τότε κι εἶπε:

160

« Θέλει ἡ ψυχὴ μου ὅ,τι ποτὲ δὲ θέλησε, Εύρυνόμη,
μπρὸς στοὺς μνηστῆρες νὰ φανῶ, κι ἀς τοὺς σιγαίνομαι ἔτσι,
κι ἔνα μου λόγο χρήσιμο νὰ πῶ τοῦ Τηλεμάχου,
καθέ φορὰ στοὺς ἀτροπους μνηστῆρες νὰ μὴν τρέχη,

165

ποὺ ἐμπρός σου σοῦ γλυκομιλοῦν καὶ πίσω σου σὲ θάβουν ».

Τότε ἔτσι κι ἡ κελάρισσα τῆς εἶπε ἡ Εύρυνόμη·
« "Ολα σωστὰ τὰ μίλησες, παιδί μου, κι ὅπως εῖναι.

Πάνε νὰ δώσης συμβουλὴ τοῦ γιοῦ σου, μήν τὴν κρύβης,
πρῶτα ἀφοῦ λούσης τὸ κορμί, τὰ μάγουλά σου ἀλείψης,
κι ὅχι μ' αὐτὸ τὸ πρόσωπο στὰ δάκρυα βουτημένο. 170

Πάνε, γιατὶ εἶναι ἀτάριαστο αἰώνια νὰ λυπᾶσαι.

« Ο γιός σου πιὸ μεγάλωσε ποὺ στοὺς θεοὺς εὐχόσουν
ἀπὸ καρδιᾶς τὰ γένια του νὰ ἴδης νὰ τοῦ φυτρώσουν ». 175

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη τῆς μίλησε ἔτσι πάλε·
« "Αχ, Εύρυνόμη, μήν τὸ λές, κι ἀς μὲ πονῆ ἡ ψυχή σου,
γὰ λούσω ἐγὼ τὸ σῶμα μου καὶ ν' ἀλειφτῷ φτιασίδια.

« Ολες τὶς χάρες μου δί θεοὶ τὶς ἔσβησαν, ἀφότου
τὶς ὀμορφίες μου μάραναν οἱ ἐπουράνιοι, ἀφότου
ἔφυγε ἐκεῖνος μὲ βαθιὰ καράβια γιὰ τὴν Τροία. 180
Μόν' πὲς ἡ Αὔτονόγ ἐδῶ κι ἡ 'Ιπποδάμεια νά 'ρθουν,
μὲς στὸ παλάτι ὅταν θὰ μπῶ κοντά μου νὰ τὶς ἔχω,
γιατὶ μονάχη ντρέπομαι νὰ βγῶ μπροστὰ στοὺς ἄντρες ».

« Ετσι εἶπε κι ἔφυγε ἡ γριὰ κι ἀπ' τὸ παλάτι βγῆκε
νὰ κάμη τὴν παραγγελιά, τὶς δοῦλες νὰ φωνάξῃ. 185

Τότε ἄλλο ἡ λαμπτερόφωτη θεὰ Παλλάδα βρῆκε.

« Υπνο γλυκὸ τῆς ἔστειλε τῆς κόρης τοῦ 'Ικαρίου,
καὶ πλάγιασε νὰ κοιμηθῇ, κι ἀπάνω στὸ κρεβάτι
ὅλοι οἱ ἀρμοί τῆς λύθηκαν. Κι ἐκεῖ ἡ θεὰ Παλλάδα
δῶρα τῆς χάριζε θεϊκὰ ποὺ νὰ θαμάξῃ ὁ κόσμος. 190

Μ' οὐράνιο μύρο πάστρεψε τ' ὡραῖο πρόσωπό της,
ποὺ μόνο ἡ καλοστέφανη ἀλείβεται 'Αφροδίτη,
ὅταν στὸν ποθητὸ χορὸ πηγαίνη μὲ τὶς Χάρες,
καὶ πιὸ φηλὴ τὴν ἔκαμε, πιὸ λυγερὴ νὰ δείχνη,
κι ἀπ' τὸ σκυσμένο φίλτισι πιὸ ἀσπρη, πιὸ χιονάτη. 195

Αὐτὰ σὰν ἔκαμε ἔφυγε πάλε ἡ θεὰ ἡ μεγάλη.

Τότε ἤρθαν οἱ λευκόχαρες ἀπ' τὸ παλάτι οἱ δοῦλες,
κι ἀπ' τὶς φωνές τους κόπτηκε κι ὁ ὑπνος ὁ γλυκός της,
κι ἔτριψε μὲ τὰ χέρια της τὸ πρόσωπό της κι εἶπε· 200

« "Αχ, τί γλυκιὰ ἀποκάρωση τὴν ἄμοιρη μὲ βρῆκε,

Εἴθε δμοιο θάνατο γλυκὸ νὰ μοῦ 'δινε ἡ παρθένα

- κι ἂς μήν ἀργήσῃ—ἡ "Αρτεμη, νὰ πάψω τὴ ζωὴ μου,
νὰ λιώνω πιὰ στὰ κλάματα καὶ νὰ ποθῶ τὶς χάρες
τ' ἀντρός μου ποὺ στοὺς Ἀχαιοὺς ἀνάμεσα ἥταν πρῶτος ». 205
- "Ετσι εἶπε καὶ κατέβαινε ἀπ' τὸ φηλὸ τ' ἀνώι,
μόνη ὅχι, καὶ δυὸ δοῦλες τῆς μαζί της ἀκλουθοῦσσαν.
Κι ἐκεῖ σὰν ἤρθε ἡ θεῖκιὰ γυναικά στοὺς μνηστῆρες,
στάθηκε στῆς καλόφτιαστης σκεπῆς κοντὰ τὸ στύλο,
σκεπάζοντας τὰ μάγουλα μὲ τὴ λαμπρή της μπόλια,
κι εἶχε στὸ κάθε τῆς πλευρὸ καὶ μιὰ πιστή της δούλα. 210
- Τὰ γόνατά τους λύθηκαν κι ἀπὸ καημὸ ἡ ψυχὴ τους
πιάστηκε, κι ὅλοι εὐχήθηκαν κοντά της νὰ πλαγιάσουν.
Τότε εἶπε στὸν Τηλέμαχο, τὸν ἀκριβό της γιόκα:
« Σοῦ 'φυγε πιά, Τηλέμαχε, δ νοῦς, μήτε ἔχεις γνώση. 215
- Παιδὶ σὰν ἥσουν ἥξερες καλύτερα νὰ κρίνης,
καὶ τώρα ποὺ μεγάλωσες κι ἔγινες παλικάρι,
ὅποιος τ' ἀνάστημά σου ἰδῇ καὶ τὴν καλὴ θωριά σου
κι ἀν δὲ σὲ ξέρη, θὰ σὲ πῆ μεγάλου ἀνθρώπου γέννα,
δὲν ἔχεις πιὰ στὸν τόπο του τὸ νοῦ σου καὶ τὴ γνώση. 220
- Τί ἥτανε πάλε αὐτὴ ἡ δουλειὰ πόγινε μὲς στὸ σπίτι,
ποὺ ἐμπρὸς στὰ μάτια σου ἀφησες τὸν ξένο νὰ χτυπήσουν
Πῶς τώρα, ἀν ξένος σπίτι μας τύχη κανεὶς νὰ μείνη
κι ἀπ' ὅμοια κακοπέραση πικρὴ συμβῆ νὰ πάθη;
Σὺ θά 'χης τὴν κατάκριση καὶ τὴ ντροπὴ τοῦ κόσμου ». 225
- Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε:
« Δὲ μὲ πειράζει, μάνα μου, ποὺ μοῦ θυμώνεις ἔτσι.
"Ολα τὰ νιώθω μόνος μου καὶ τὰ καταλαβαίνω
καὶ τὰ καλὰ καὶ τὰ κακά. Μωρὸ δὲν εἴμαι τώρα.
"Ομως καὶ σ' ὅλα δὲν μπορῶ ν' ἀποφασίσω ὡς πρέπει,
γιατὶ μὲ κάνουν τὸ μυαλὸ νὰ χάσω αὐτοὶ οἱ κακοῦργοι,
ποὺ βγῆκαν στὸ κεφάλι μου, κι ἐγὼ βοηθούς δὲν ἔχω. 230
- Μὰ δὲν τοὺς βγῆκε ἡ μάχη αὐτὴ καθὼς ἐλαχταροῦσαν,
γιατὶ ἀπ' τὸν "Ιρο φάνηκε πιὸ δυνατὸς ὁ ξένος.
Δία πατέρα κι Ἀθηνᾶ κι Ἀπόλλο μου, ἀμποτε ἔτσι 235
νὰ ἴδω σὲ λίγο σπίτι μας πεσμένους τὸὺς μνηστῆρες,
μὲ τὰ κεφάλια τους σκυφτά, καὶ νὰ ψυχομαχοῦνε
ἄλλους στὸ γύρο τῆς αὐλῆς κι ἄλλους μὲς στὸ παλάτι,

ώς τώρα στίς αύλόπορτες κάθεται ἀπάνω δ "Ιρος
μὲ τὸ κεφάλι του γυρτό, σὰ νά 'ναι μεθυσμένος,
καὶ νὰ σταθῇ δὲ δύνεται δρθὸς στὰ δυό του πόδια,
μήτε νὰ πάη στὸ σπίτι του, γιατὶ ἡ ψυχή του βγαίνει ».

240

Τέτοιες κουβέντες ἔκαναν μιλώντας μεταξύ τους.
Τότε ἔτσι κι ὁ Εύρύμαχος τῆς Πηγελόπης εἶπε·

« Ὡ Πηγελόπη φρόνιμη, τοῦ Ἰκάριου θυγατέρα,
ἄν ὅσοι κάθονται Ἀχαιοὶ στ' Ἀργος σὲ βλέπανε δλοι,
θὰ τρέχανε αὔριο πιὸ πολλοὶ στὸ σπίτι σου μνηστῆρες
νὰ τρῶνε ἐδῶ, γιατὶ περνᾶς κάθε ἄλλη ἐσύ γυναίκα,
στὴν διμορφιά, στ' ἀνάστημα καὶ στὴν περίσσια γνώση ».

245

Κι ἡ Πηγελόπη ἡ συνετὴ τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·
« Εύρυμαχε, τὶς χάρες μου, τὰ κάλλη, τὸ κορμί μου,
μοῦ σβήσανε οἱ ἀθάνατοι ἀπ' τὸν καιρὸν ποὺ πῆγαν
οἱ Ἀχαιοὶ κι ὁ ἀντρας μου μαζὶ τους γιὰ τὴν Τροία.
Ναί, ἔκεινος ἀν ἐρχόντανε θὰ γιάτρευε ἡ καρδιά μου,
καὶ δόξα θά 'χα πιὸ πολλὴ κι διμορφα θά 'τανε δλα.
Τώρα μὲ σφάζουν οἱ καημοὶ πόστειλε ἡ μοίρα πλῆθος.
Ουμέ, τὴν ὥρα ποὺ ἀφηνε τὴν ποθητὴ πατρίδα,
τὸ χέρι μοῦ 'πιασε σφιχτὰ μὲ τὸ δεξὶ του κι εἶπε·
« Φῶς μου, θαρρῶ πάντας ἄβλαχοι δὲ θὰ γυρίσουν δλοι
οἱ πολεμόχαροι Ἀχαιοὶ ποὺ φεύγουν γιὰ τὴν Τροία.
Γιατὶ τοὺς Τρῶες τοὺς παιγοῦν πῶς εἶναι παλικάρια,
κονταριστάδες ἀφταστοι, τεχνίτες στὸ δοξάρι,
καὶ πρῶτοι καβαλάρηδες στὰ φτεροπόδαρα ἄτια,
ποὺ ἀποφασίζουν γλήγορα τὴ νίκη τοῦ πολέμου.

250

Ποιός ξέρει ἀν πάλε ἐδῶ δ θεδὸς θ'. ἀφήση νὰ γυρίσω,
ἢ μὲς στὴν Τροία ἀν δὲ χαθῶ. Φρόντιζε ἐσύ τὸ σπίτι,
νὰ νοιάζεσαι τὴ μάνα μου, τὸ γέρο μου πατέρα,
σὰν τώρα καὶ καλύτερα, ἐνόσω ἐγὼ θὰ λείπω.

260

Καὶ τὸ παιδί μας ὅταν δῆς πῶς ἔβγαλε πιὰ γένια,
ἀφησε πιὰ τὸ σπίτι σου, παντρέψου μ' δποιον θέλεις ».
Αὐτὰ δ Δυσσέας μοῦ 'λεγε κι δλα θὰ γίνουν τώρα.
Μιὰ νύχτα θά 'ρθῃ δ ἄχαρος νὰ μὲ ζυγώσῃ δ γάμος,
τὴν ἔρμη ἐμένα, πόσβησε κάθε χαρά μου δ Δίας.
Μὰ κι ἄλλος τώρα τὴν καρδιὰ φριχτὸς μοῦ σφάζει πόνος.

270

Δὲν ἦταν ἔτσι ὡς τώρα αὐτὸς ὁ τρόπος τῶν μνηστήρων.

275

Σὰν ἥθελαν νὰ παντρευτοῦν ἀρχοντοθυγατέρα,
κόρη ἀπὸ σπίτι, κι ἔβγαιναν πολλοὶ ποὺ τὴ ζητοῦσαν,
δικά τους βόδια φέρνανε κι ἀρνιά παχιά, νὰ κάμουν
τραπέζι σ' ὅλους τοὺς δικοὺς τῆς κόρης, κι ἄλλα δῶρα
φέρνανε κι ὅχι ἀπλέρωτο τὸ ξένο βιὸς νὰ τρῶνε.

280

Εἶπε καὶ χάρηκε ὁ θεῖκὸς πολύπαθος Δυσσέας
ποὺ πάσχιζε τὰ δῶρα τους νὰ πάρῃ καὶ μὲ λόγια
γλυκὰ τοὺς μάγευε κι ἀλλοῦ τῆς τριγυρνοῦσε ὁ νοῦς της.

Πάλε ἔτσι καὶ τοῦ Εὔπειθη ὁ γιὸς τῆς μίλησε ὁ Ἀντίνος
«"Ω, Πηγελόπη φρόνιμη, τοῦ Ἰκάριου θυγατέρα,
ὅποιος ἐδῶ ἀπ' τοὺς Ἀχαιοὺς θέλει νὰ φέρῃ δῶρα,
δέξου τα. Τὰ χαρίσματα νὰ τ' ἀρνηθῆς δὲν πρέπει.
Κι ἐμεῖς δὲν πιάνουμε δουλειὰ σὰν πρῶτα, μήτε πᾶμε
ἀλλοῦ, πρὶν πάρης ἄντρα σου τὸν πιὸ καλύτερό μας».

285

"Ἔτσι ὁ Ἀντίνος μίλησε κι ἔρεσε ὁ λόγιος σ' ὅλους
κι ἔστειλε κράχτη του ὁ καθεὶς τὰ δῶρα του νὰ φέρῃ.
Τ' Ἀντίνου μπόλια τοῦ 'φερε πεντάμορφη, μεγάλη
καὶ πλουμιστὴ ποὺ δώδεκα χρυσὲς εἶχε καρφίτσες,
ποὺ στὰ θηλύκια ταίριαζαν τὰ καλογυρισμένα.

290

Φέρνει καὶ στὸν Εύρυμαχο καλότεχνη ἀλυσίδα,
χρυσή, πλεγμένη φίλτισι, πόλαμπε σὰν τὸν ἥλιο.
Κι οἱ δοῦλοι τοῦ Εύρυδάμαντα δυὸ σκουλαρίκια φέρνουν
τρίπετρα, ψιλοδούλευτα, ποὺ ἀστράφτανε στὸ χέρι.
"Ἐφεραν καὶ στὸν Πείσανδρο, τὸ γιὸ τοῦ Πολυκτόρου,
καδένα ὡραία τοῦ λαιμοῦ, πολύτιμο στολίδι.
Κι οἱ ἄλλοι ἄλλα πεντάμορφα τῆς κουβαλοῦσαν δῶρα.

295

Στ' ἀνώι ἀνέβηκε ἔπειτα ἡ θεῖκιὰ γυναικά,
κι οἱ δοῦλες τὰ πεντάμορφα τῆς πήγανε τὰ δῶρα.

Κι ἐκεῖνοι ἀρχίζουν τὸ χορὸ καὶ τὸ γλυκὸ τραγούδι,
κι ἔτσι ὅλοι διασκέδαζαν ὅσο νὰ ρθῇ τὸ βράδυ.

305

Κι ἐνῶ γλεντοῦσαν ἔφτασε τὸ σκοτεινὸ τὸ βράδυ.
Γρεῖς μασαλάδες ἔστησαν μὲς στὴν αὐλὴ νὰ φέγγουν
καὶ γύρω ξύλα σώριασαν ξηρά, καιρὸ κομμένα,
φρυγμένα κι ἔβαζαν δαδί, καὶ τοῦ Δυσσέα οἱ δοῦλες
ἡ καθεμιὰ μὲ τὴ σειρὰ τὴ φλόγα συδαυλοῦσε.

310

Τότε εἶπε ὁ θεογέννητος πολύπαθος Δυσσέας·
 «"Ω δοῦλες τοῦ Δυσσέα ἐσεῖς, ποὺ χρόνια εἶναι στὰ ξένα,
 στῆς σεβαστῆς βασίλισσας πηγαίνετε τὸν πύργο,
 τ' ἀδράχτι σας νὰ στρίβετε κοντά της καθισμένες,
 ἵ τὰ μαλλιά νὰ νέθετε κι ἔκεινη νὰ ξεχάνη
 καὶ κάθομαι γιὰ σᾶς ἐδῶ νὰ φέγγω ὅσο νὰ θέλουν,
 κι ἂν εἶναι ὡς τὴν καλόθρον Αὔγη νὰ περιμένουν
 δίχως νὰ νιώσω κούραση. Γιατὶ βαστῶ στὸν κόπο ». 315

- Εἶπε κι ἔκεινες γέλασαν κι ἔβλεπε ἡ μιὰ τὴν ἀλλη.
 Κι ἡ Μελανθὼ ἡ πιὸ δύμορφη βαριὰ τὸν ἀποπῆρε. 320
 Κόρη ἥταν τοῦ Δολίου αὐτὴ πόφερε ἡ Πηγελόπη.
 Σὰν κόρη της τὴν ἔθρεψε, τῆς χάριζε στολίδια,
 μὲν δὲν πονοῦσε μ' ὄλα αὐτὰ τὴν Πηγελόπη ἔκεινη
 παρὰ μὲ τὸν Εύρυμάχο κοιμόντανε στὸ στρῶμα.
 Αὐτὴ μὲ λόγια της πικρὰ ἔτσι εἶπε στὸ Δυσσέα· 325
 « Εἶσαι ἔνας, ξένε, ἀδιάντροπος κι ἔνας ξεμυαλισμένος.
 Δὲν τρέχεις σὲ χαλκωματᾶ νὰ κοιμηθῆς τὸ σπίτι
 ἢ σ' ἔνα χάνι, μόνε ἐδῶ μπροστὰ σὲ τόσο κόσμο,
 μᾶς πῆρες θάρρος νὰ μιλᾶς, μήτε σὲ πιάνει φόβος;
 "Η τὸ κρασὶ σὲ μώρανε ἢ τέτοιο τὸ μυαλό σου
 θὰ σοῦ εἶναι πάντα καὶ γι' αὐτὸ πετᾶς χαμένα λόγια. 330
 "Η κόρδωσες ποὺ νίκησες τὸν "Ιρο τὸ ζητιάνο;
 Κοίτα κανεὶς πιὸ δυνατὸς μὴ σηκωθῆ ἀπ' τὸν "Ιρο
 καὶ σπάσῃ τὸ κεφάλι σου μὲ τὰ γερά του χέρια
 κι δξῷ ἀπ' τὸ σπίτι, μ' αἴματα βαμμένον, σὲ πετάξῃ ». 335
- Τότε λοξὰ τὴν κοίταξε κι εἶπε ὁ σοφὸς Δυσσέας·
 «"Εννοια σου, σκύλα, κι ὄλα αὐτὰ ποὺ λές θὰ τρέξω τώρα
 τοῦ Τηλεμάχου νὰ τὰ πῶ, σὰ γάτα νὰ σὲ σκίση ». 340
- "Ετσι εἶπε καὶ φοβήθηκαν τὰ λόγια του οἱ γυναικεῖς,
 καὶ στὸ παλάτι σκόρπισαν λιωμένες ἀπ' τὸ φόβο.
 Γιατὶ πολὺ φοβήθηκαν στ' ἀλήθεια μήν τὸ κάμη.
 Στοὺς ἀναμμένους ἔμεινες κι αὐτὸς τοὺς μασαλάδες
 νὰ φέγγη, κι ὄλους κοίταξε στὰ μάτια, ὀρθὸς ὡς ἥταν,
 μὰ σ' ἄλλα ὁ νοῦς του γύριζε ποὺ βγήκανε ὡς τὸ τέλος.
- "Ομως δὲν ἀφηνε ἡ θεὰ Παλλάδα τοὺς μνηστῆρες
 νὰ πάψουν τὶς πικρὲς βρισιές, γιὰ νὰ τοῦ ἀνάβῃ ἀκόμα 345

τὸν πόνο μέσα στὴν καρδιὰ τοῦ τολμηροῦ Δυσσέα.

Τότε ἀρχίσε ό Εύρύμαχος, γιὸς τοῦ Πολύβου πρῶτος
καὶ τὸ Δυσσέα πείραζε, γιὰ νὰ γελοῦν οἱ ἄλλοι·

« Ἀκοῦστε με, τῆς ξακουστῆς βασίλισσας μηνηστῆρες,
γιὰ νὰ σᾶς πῶ δσα μου ἡ καρδιά μου λέει μέσα στὰ στήθια.
Αὐτὸς θὰ νά 'ρθε ἀπ' τὸ θεὸ στὸ σπίτι τοῦ Δυσσέα.
Δῆτε, θαρρῶ ἀπ' τὴν κάρα του δαδιῶν πώς βγαίνει λάμψη,
γιατὶ δὲν ἔχει ἀπάνω της μιὰ τρίχα γιὰ σημάδι ». 350

Γύρισε πάλε ἔτσι νὰ πῆ στὸν πορθητὴ Δυσσέα·
« Δέχεσαι, ξένε, ἀν σ' ἔπαιρνα, στὴ δούλεψή μου νά 'ρθης,
σ' ἔνα μου κτῆμα ἀπόμακρο καλὸ μισθὸ νὰ παίρνης,
κλαδιὰ νὰ κόβης γιὰ φραγμὸ καὶ δέντρα νὰ φυτεύῃς;
Πλήθιο θὰ σου 'δινα ψωμὶ καὶ ροῦχα νὰ φορέσης
κι ἔνα ζευγάρι θὰ 'βαζες στὰ πόδια σου τσαρούχια. 360
Μὰ τώρα ποὺ κακόμαθες, ποὺ πιὰ δουλειὰ νὰ πιάσης,
κι ἔτσι σ' ἀρέσει στὰ χωριὰ νὰ τρέχης ζαρωμένος
νὰ βόσκης μὲ τὴ ζητιανὰ τὴν ἀπατη κοιλιά σου ». 365

Κι ἀπάντησε δι πολύσοφος Δυσσέας κι ἔτσι του 'πε·
« Ἀν τύχαινε ἔτσι στὴ δουλειὰ νὰ παραβγοῦμε οἱ δυό μας,
Εύρύμαχε, τὴν ἀνοιξὴ ποὺ 'ναι μεγάλη ἡ μέρα,
γρασίδι νὰ θερίσουμε μὲ γυριστὰ δρεπάνια,
κι ἀπό 'να νὰ κρατοῦμε οἱ δυὸ στὰ γέρια μας δρεπάνι,
γιὰ νὰ φανοῦμε στὴ δουλειά, ὅσο νὰ θῇ τὸ βράδυ,
δίχως νὰ φᾶμε μιὰ μπουκιὰ κι ὁ θέρος νὰ μὴ λείπη, 370
ἡ βόδια νὰ μοῦ δίνανε νὰ σαλαγῶ μεγάλα,
ξανθά, τὰ πιὸ καλύτερα χορτάτα ἀπὸ γρασίδι,
όμηλικα, ἰσοδύναμα, κι ἀδάμαστο ζευγάρι,
κι ὁ σβῶλος μὲς στὶς αὐλακίες νὰ πέφτη ἐμπρὸς στ' ἀλέτρι,
θὰ μ' ἔβλεπες πῶς θὰ 'σκιζα τ' αὐλάκια ἀπ' ἄκρη ὡς ἄκρη. 375
Κι ἀν πόλεμο ξεσήκωνε σήμερα ό γιὸς τοῦ Κρόνου,
κι εἶχα μιὰ ἀσπίδα νὰ κρατῶ, στὸ χέρι δυὸ κοντάρια,
καὶ στὸ κεφάλι ταιριαστὸ ἔνα χαλκένιο κράνος,
στὴν πρώτη ἐμένα τὴ γραμμὴ θὰ μ' ἔβλεπες νὰ τρέξω,
καὶ τότε δὲ θὰ μ' ἔβριζες νὰ λέεις φαγάς πῶς εἴμαι. 380
Μὰ συ προσβέλνεις εὔκολα κι εἶναι ἀπονη ἡ καρδιά σου
καὶ τὸ 'χεις πάρει ἀπάνου σου πῶς εἴσαι παλικάρι,

γιατὶ συναναστρέφεσαι λίγα κορμιὰ χαμένα.

Μὰ ἀν̄ ἔρθη στὴν πατρίδα του καμιὰ φορὰ ὁ Δυσσέας,
αὐτὲς οἱ πόρτες οἱ πλατιές μπροστά σου θὰ στενέψουν
τὴν ὄρα ποὺ δέω ἀπ̄ τὴν μπασιὰ θὰ πεταχῆς στὸ δρόμο ». 385

"Ετσι εἴπε κι ὁ Εύρύμαχος κιτρίνιασε ἀπ̄ τὴ λύσσα
κι εὔτὺς λοξὰ τὸν κοίταξε καὶ θυμωμένα τοῦ 'πε.

« "Α, σκύλε, τώρα σ' ἔφαγα μ' αὐτὰ ποὺ ξεστομίζεις,
καὶ πῆρες θάρρος ἀφοβα νὰ κρένης μπρὸς στὸν κόσμο. 390

"Η τὸ κρασὶ σὲ μώρανε ἡ τέτοιο τὸ μυαλό σου
θὰ σοῦ εἰναι πάντα καὶ γι' αὐτὸ πετᾶς χαμένα λόγια
ἢ κόρδωσες ποὺ νίκησες τὸν "Ιρο τὸ ζητιάνο ; »

"Ετσι εἴπε κι ἄδραξε σκαμνί. Τρέχει ὁ Δυσσέας τότε
καὶ κάθισε ἀπ̄ τὸ φόρθι του στὸ γόνα τοῦ 'Αμφινόμου. 395

Τὸν κεραστὴν ὁ Εύρύμαχος βαρᾶ στὸ δεξὶ χέρι
καὶ κρότησε, δπως ἔπεσε στὴ γῆ ἡ κρασοκανάτα,
κι αὐτὸς βογγώντας στρώθηκε τ' ἀνάσκελα στὶς σκόνες.
Τότε οἱ μνηστῆρες ἔκαμαν βοή μὲς στὸ παλάτι,
κι ἔτσι ἔνας εἴπε σκύβοντας στὸν ἄλλο ποὺ ἦταν δίπλα·
« Καλύτερα ἀς μὴν τὸ 'σωνε κι αὐτὸς ὁ ξένος νά 'ρθη.
Τί ταραχὴ μᾶς ἔφερε ! Καὶ τώρα γιὰ ζητιάνους
καὶ γιὰ φτωχοὺς πιανόμαστε. Καὶ τὸ ξεφάντωμά μας
γλύκα δὲν ἔχει πιὰ καμιά. Μᾶς πῆρε ἡ φαγωμάρα ». 400

Κι ὁ λατρευτὸς Τηλέμαχος πῆρε τὸ λόγο κι εἴπε:
« Καημένοι, τρελαθήκατε, καὶ τὸ μυαλό σας τώρα
τὸ φαγοπότι νίκησε. Κάποιος θεός σᾶς σπρώχνει.
Μὰ τώρα ποὺ χορτάσατε, στὸ σπίτι του ὁ καθένας
ἀν̄ θέλη ἀς πάη νὰ κοιμηθῇ. Δὲ διώχνω γῶ κανένα ». 405

"Ετσι εἴπε κι ὅλοι ἀπόρρησαν καὶ δάγκασαν τὰ χείλη
μὲ τὸν Τηλέμαχο, γι' αὐτὰ ποὺ μίλησε μὲ θάρρος.
Κι ἀπ̄ ὅλους ὁ 'Αμφίνομος πῆρε τὸ λόγο κι εἴπε,
τοῦ Νίσου ὁ λεβέντης γιὸς τοῦ βασιλιὰ τ' 'Αρήτου·
« Κανεῖς, ἀδέρφια, δταν μᾶς ποῦν τὸ δίκιο ἀς μὴ θυμώνη,
κι ἔτσι στὸν ἄλλο ν' ἀπαντᾶ μὲ θυμωμένα λόγια. 415
Μήτε τὸν ξένο βρίζετε μήτε ἄλλον ἀπ̄ τοὺς δούλους
ποὺ στὸ παλάτι βρίσκονται τοῦ θεϊκοῦ Δυσσέα.
Μόν' ἀς ἀρχίση ὁ κεραστὴς νὰ βάζῃ στὰ ποτήρια

νὰ στάξουμε καὶ σπίτι μας νὰ πὰ νὰ κοιμηθοῦμε.

Τὸν ἔνο ἀς τὸν ἀφήσουμε στὸ σπίτι τοῦ Δυσσέα.

‘Ικέτη του ὁ Τηλέμαχος τὸν ἔχει κι ἀς φροντίση».

Εἶπε κι ἔκεῖνοι πρόθυμα τ' ἀκούσανε τὸ λόγο.

Κι ὁ Μούλιος ὁ πολεμιστῆς τοὺς κέρασε κροντήρι,
τοῦ Ἀμφινόμου ὁ παραγιός, ἀπ' τὸ Δουλίχι ὁ κράχτης,
καὶ σ' δλους γύρω μοίρασε. Κι ἀφοῦ στοὺς ἀθανάτους
ἔσταξαν τὸ γλυκὸ κρασί, ἥπιαν στερνὰ κι ἔκεῖνοι.

Σὰν ἔσταξαν κι ἥπιαν κρασὶ ὅσο ἥθελε ἡ καρδιά τους,
ξεκίνησε στὸ σπίτι του νὰ κοιμηθῇ ὁ καθένας.

420

425

Τ

Στὸ σπίτι του ἔμεινε ὁ θεϊκὸς Δυσσέας, καὶ στὸ νοῦ του
μὲ τὴν Παλλάδα ἀνάδευε τὸ φόνο τῶν μνηστήρων.

Κι ἔτσι εἶπε στὸν Τηλέμαχο μὲ πεταχτά του λόγια·

« Ἀνάργη πᾶσα τ' ἀρματα νὰ βάλης ὅλα μέσα,
καὶ τοὺς μνηστῆρες νὰ πλανᾶς μὲ μαλακά σου λόγια·
ἄν τύχῃ καὶ τ' ἀναζητοῦν καὶ σὲ συχνοξετάζουν,
θὰ πῆς· Τὰ πῆρα ἀπ' τὸν καπνό, γιατὶ δὲν ἥταν ὅμοια,
ώς τ' ἀφησες ὁ πατέρας μου σὰν ἔφυγε στὴν Τροία,
μόν' ἔχασαν τὴ λάμψη τους ἀπ' τοῦ καπνοῦ τὴν ἄχνα.

Κι ἔνα ἄλλο μοῦ 'βαλε ὁ θεὸς στὸ νοῦ μου πιὸ μεγάλο,
μὴ χτυπηθῆτε, ἄν ἀξαφνα πιαστῆτε ἀπὸ μεθύσι,
καὶ τὸ τραπέζι μολευτῆ κι ὁ γάμος ἀπ' τὸ αἷμα,
γιατὶ καθένα τὸν τραβᾶ μονάχο τὸ μαχαίρι ».

5

10

“Ετσι εἶπε, κι ὁ Τηλέμαχος τοῦ κάνει εὔτυς τὸ λόγο
κι ὅξω τὴ βάγια Εὐρύκλεια φωνάζοντας τῆς εἶπε·
« Κλεῖστε τὶς ἄλλες, βάγια μου, γυναικες στὸ παλάτι,
ὅσο νὰ βάλω τ' ἀρματα στὴν ἀποθήκη μέσα,
γιατὶ τὰ μαύρισε ὁ καπνὸς ἀφρόντιστα στὴ σόλα,
σὰν ἔφυγε ὁ πατέρας μου, κι ἐγὼ μωρὸ ἥμουν τότε.
Θὰ τὰ φυλάξω τώρα ἔκει, καπνὸς νὰ μὴν τὰ φτάνη ».

15

Πάλε ἔτσι ἡ βάγια Εὐρύκλεια μὲ δυό της εἶπε λόγια·
« Εἴθε, παιδί μου, ν' ἀρχίζεις νὰ προνογᾶς πιὰ τώρα
καὶ νὰ φυλάξ τὸ σπίτι σου, τὸ βιός σου νὰ προσέχης.

20

Μὰ πές μου, τότε ποιά θὰ 'ρθῃ μαζί σου φῶς νὰ φέρη ;
Τὶς δοῦλες ποὺ θὰ σοῦ 'φεγγαν, νὰ βγοῦν δὲν τὶς ἀφήνεις ». 25

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος ἀπάντησε ἔτσι πάλε·
« Αὐτὸς ὁ ξένος. "Ανεργος στὸ σπίτι μου δὲ θέλω
νὰ κάθεται ὅποιος θρέφεται, κι ἂς ἔρχεται ἀπ' τὰ ξένα ». 30

"Ἐτσι εἶπε, μὰ δὲν πέταξαν τὰ λόγια του χαμένα,
κι ἔκλεισε τ' ἀψηλόχτιστου τοῦ παλατιοῦ τὶς πόρτες. 35

Τότε πετάχτηκε ὁ θεϊκὸς Δυσσέας μὲ τὸ γιό του
καὶ μέσα κράνη φέρνανε κι ἀφαλωτὲς ἀσπίδες
κι δὲλλα κοντάρια μυτερά. Κι ἐμπρός τους ἡ Παλλάδα
μὲ φῶς λαμπρὸ τοὺς ἔφεγγε, λύχνο χρυσὸ κρατώντας.
Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος ἔτσι εἶπε στὸ Δυσσέα· 40

« Μεγάλο θάμα εἰναι* κι αὐτό, πατέρα μου, ποὺ βλέπω.
Οἱ τοῖχοι, τὰ μεσόστυλα τοῦ παλατιοῦ τὰ ώραῖα,
τὰ λάτινα, τὰ πάτερα, μὲ τοὺς ψηλοὺς τοὺς στύλους,
ὅλα μιὰ λάμψη λαμπερὴ μοῦ φαίνονται πῶς χύνουν.

Κάποιος θεὸς ἀπ' τὰ ψηλὰ οὐράνια μέσα θά 'ναι ». 45

Κι ἀπάντησε ὁ πολύσοφος Δυσσέας κι ἔτσι τοῦ 'πε'
« Σώπα καὶ μὴ ρωτᾶς γι' αὐτά, τὴ σκέψη σου μὴ δείχνης.
Τέτοια ἡ συνήθεια τῶν θεῶν ποὺ μένουν στὰ οὐράνια.
Μόν' πήγαινε νὰ κοιμηθῆσε κι ἐδῶ θὰ μείνω μόνος,
τὶς δοῦλες καὶ τὴ μάνα σου νὰ τὶς πειράξω ἀκόμα.
Τό 'να καὶ τ' ἄλλο θὰ ρωτᾶ μὲ κλάματα νὰ μάθη ». 50

"Ἐτσι εἶπε, κι ὁ Τηλέμαχος βρῆκε ὅξω ἀπ' τὸ παλάτι
καὶ στὸ γιατάκι πήγαινε μὲ φῶτα, μὲ λαμπάδες,
ὅπου καὶ πρὶν κοιμόντανε, σὰν τοῦ 'ρχονταν ὁ Ὁπνος.
Ἐκεῖ καὶ τότε πλάγιασε προσμένοντας νὰ φέξῃ.
Στὸ σπίτι του ἔμεινε ὁ θεϊκὸς Δυσσέας καὶ στὸ νοῦ του
μὲ τὴν Παλλάδα ἀνάδευε τὸ φόνο τῶν μνηστήρων.

'Απ' τὸν κοιτώνα ἡ φρόνιμη τότε ἥρθε ἡ Πηνελόπη,
παρόμοια μὲ τὴν "Αρτεμη καὶ τὴ χρυσὴ 'Αφροδίτη.
Τῆς βάζουν στὴ φωτὰ κοντὰ τὸ τορνευτὸ θρόνι τῆς,
μ' ἀσῆμι καὶ μὲ φίλντισι ἀπάνω στολισμένο,
ποὺ τὸ 'καμε ὁ 'Ικμαλίος, κι εἴχε σκαμνὶ ἐνωμένο,
γιὰ ν' ἀκουμπᾶ τὰ πόδια της καὶ μὲ προβιά τὸ στρώνουν.
Σὲ κεῖνο ἀπάνου ἡ φρόνιμη καθόνταν Πηνελόπη. 55

- 'Απ' τὸ παλάτι τρέξανε κι οἱ λευκοχέρες δοῦλες, 60
 κι ἀπ' τὰ τραπέζια σήκωναν προσφάγια καὶ ποτήρια,
 ποὺ πίνανε οἱ παράτολμοι μνηστῆρες, κι ἄλλες πάλι
 τ' ἀποκατέδια ρίξανε στὴ γῆ τῶν μασταλάδων,
 κι ἔκαυτα ἔύλα σώριασαν, νὰ κάμουν φῶς καὶ ζέστη.
 Κι ἡ Μελανθὼ δευτέρωσε κι ἔτσι εἶπε στὸ Δυσσέα· 65
 « Ἐδῶ ὅλη νύχτα θά χουμε κι ἀπόψε τὸν μπελά σου,
 στὸ σπίτι νὰ στριφογυρνᾶς, νὰ λαχταρᾶς τὶς δοῦλες;
 Φεύγα ἀπ' τὴν πόρτα, ἀδιάντροπε κι ὅτι ἔφαγες σου φτάνει
 νὰ μήν τὶς φᾶς μὲ τὸ δαυλί, κι ὥξω τὸ δρόμο πιάσης ». 70
 Τότε λοξά τὴν κοίταξε κι ἔτσι ὁ Δυσσέας εἶπε·
 « Γιατί, καημένη, μ' ἀπὸν καρδιὰ μαζί μου τὰ χεις;
 Μήπως γιατὶ εἴμαι ἀδύνατος καὶ κακοφορεμένος
 καὶ ζητιανευω στὸ χωριό; « Ετσι μὲ σπρώχνει ἡ ἀνάγκη.
 Τέτοιοι είναι οἱ ἀμοιροὶ οἱ φτωχοὶ κι οἱ παραπεταμένοι.
 « Ήμουν κι ἐγὼ καμιὰ φορὰ στὸν κόσμο εύτυχισμένος, 75
 μὲ πλούσιο σπίτι, καὶ συχνὰ στοὺς καταφρονεμένους,
 ὅποιος κι ἀν ἤταν, ἔδινα, κι ὅποια κι ἀν εἶχε ἀνάγκη.
 Χιλιάδες εἴχα παραγιοὺς κι ἀπ' ὅλα τ' ἄλλα πλῆθος,
 που χαίρονται οἱ καλόζωι καὶ τοὺς καλοῦν ἀφέντες.
 Μὰ ὁ Δίας μοῦ τὰ σκόρπισε. Τὸ θέλημά του ἀς γίνη. 80
 Γι' αὐτὸ καὶ σύ, κορίτσι μου, φυλάξου μήν τὶς χάσης
 τὶς ὅμορφιές ποὺ ἀνάμεσα στὶς ἄλλες δοῦλες ἔχεις
 ἢ μὴ θυμώσῃ ἡ φρόνιμη κυρά σου καὶ σὲ δείρη,
 ἢ κι ὁ Δυσσέας ξαναρθῇ. Γιατὶ είναι ἀκόμα ἐλπίδα.
 Κι ἀν πάλε ἔκεινος χάθηκε καὶ δὲν ξαναγυρίζῃ, 85
 μὲ τοῦ θεοῦ τὴ δύναμη ἔκαμε γιὸ λεβέντη,
 τὸ θεῖκὸ Τηλέμαχο, ποὺ ἀν σφάλη καμιὰ δούλα
 δὲν τοῦ γελᾶ τὸ μάτι του, γιατὶ είναι πιὰ μεγάλος ». 90
 « Ετσι εἶπε, κι ὅταν ἀκουσε τὰ λόγια ἡ Πηνελόπη,
 τὴν παρακόρη μάλωσε, τῆς λέει πικρὰ δυὸ λόγια:
 « Ἔννοια σου, σκύλα ἀδιάντροπη, ξετσίπωτη, σὲ βλέπω
 νὰ κάνης ἀσεβη δουλειά, ποὺ θὰ σου βγῆ ἀπ' τὴ μύτη.
 Γιατὶ καλὰ τὸ γνώριζες καὶ τ' ἔκουσες ποὺ τὸ πα,
 πώς ζήθελα στὸ σπίτι μου τὸν ξένο νὰ ρωτήσω,
 νὰ μάθω γιὰ τὸν ἄντρα μου, ποὺ λιώνω ἀπ' τὸν καημό του ». 95

Στὴν ἐπιστάτρα γύρισε τὴν Εὔρυνόμη καὶ εἶπε·
«Φέρε, Εύρυνόμη, ἔνα σκαμνὶ μὲ μιὰ προβἰὰ στρωμένο,
νὰ κάτση ὁ ζένος νὰ μοῦ πῆγι' αὐτὰ ποὺ θὰ ρωτήσω».

Εἶπε, κι ἔκεινη γλήγορα σηκώνει καὶ τοῦ φέρνει
ἔνα καλόφτιαστο σκαμνὶ καὶ μιὸ προβἰὰ τοῦ στρώνει. 100
Κάθισε τότε ἐκεῖ ὁ θεῖκδς πολύπαθος Δυσσέας,
κι ἡ Πηγελόπη ἡ φρόνιμη πρωτάρχησε ἔτσι κι εἶπε·
«Ξένε, γιὰ τοῦτο πρῶτα ἐγὼ νὰ σὲ ρωτήσω θέλω.
Ποιός εἶσαι, ποιός ὁ τόπος σου, πόθε γονοκρατιέσαι;»

Κι ἀπάντησε ὁ πολύσοφος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε·
«Κανείς, κυρά, σ' ὅλη τὴ γῆ δὲ θὰ σου βρῆ ψεγάδι.
Ἄληθεια φτάνει ἡ δόξα σου ὡς τὰ πλατιὰ τὰ οὐράνια,
σὰν τ' ἄψεγον τοῦ βασιλιᾶ πόχει λαοὺς κι ὅριζει
ἀντρειωμένους καὶ πολλοὺς μὲ τοῦ θεοῦ τὸ φόβο,. 105
κι ὅλο τὸ δίκιο σέβεται κι ἡ πλούσια γῆ τοῦ φέρνει
στάρια, κριθάρια καὶ λυγοῦν ἀπὸ καρποὺς τὰ δέντρα,
γεννωῦν τ' ἀρνιὰ κι ἡ θάλασσα βγάζει ἀφθονα τὰ ψάρια,
ἀπ' τὴν καλὴ κυβέρνηση κι ὅλοι εύτυχοῦν κοντά του.
Τώρα γιὰ τ' ἀλλὰ ρώτα με στ' ἀρχοντικό σου σπίτι,
μὰ μὴ ρωτᾶς τὸ γένος μου κι ὁ τόπος μου ποιός εἶναι,
μὴ μοῦ γεμίσῃ τὴν καρδιὰ κακημούς ἡ θύμησή τους. 115
Γιατὶ εἶμαι πολυστέναχτος. Καὶ τὸ χω σὲ ντροπή μου
στὸ ξένο σπίτι νὰ ῥχουμαι καὶ νὰ μοιρολογιέμαι.
Μήτε καὶ βγάζει ὅφελος ἀν κλαίη κανεὶς αἰώνια,
μήπως κι ἀτή σου, ἡ δούλα σου θυμώσῃ καὶ νομίσῃ
πώς τὸ κρασὶ μὲ γεύπησε καὶ πνίγομαι ἀπ' τὸ κλάμα». 120

Κι ἡ Πηγελόπη ἡ φρόνιμη τ' ἀπάντησε ἔτσι ἀμέσως·
«Ἄχ, ξένε μου, τὶς γάρες μου, τὰ κάλλη, τὸ κορμί μου,
μοῦ σβήσανε οἱ ἀθάνατοι ἀπ' τὸν καριὸ ποὺ πῆγαν
οἱ Ἀγκιοί, κι ὁ ἄντρας μου μαζὶ τους, γιὰ τὴν Τροία. 125
Ναι, ἔκεινος ἀν ἐρχόνταν θὰ γιάτρευε ἡ καρδιά μου,
καὶ δόξα θὰ ἔχει πιὸ πολλή, κι ὅμορφα θὰ τανεῖ ὅλα.
Τώρα μὲ σφάζουν οἱ κακοί, πόστειλε ἡ μοίρα πλῆθος.
Γιατὶ ὅσοι ὅριζουν στὰ νησιά, κι ἀπ' ὅλους εἶναι οἱ πρῶτοι,
στὴ δασωμένη Ζάκυνθο, στὴ Σάμη, στὸ Δουλίχι, 130
κι ὅσοι ἄλλοι ἀκόμα κατοικοῦν στὸ ξέφαντο τὸ Θιάκι,

ὅλοι ἄθελά μου μὲ ζητοῦν καὶ καταλοῦν τὸ βιός μου.

Γι' αὐτὸ τοὺς ξένους δὲν ψήφω, μήτε ὅσους μοῦ προσπέφτουν,
μήτε τοὺς κράχτες, τοῦ χωριοῦ κάθε δουλειὰ ποὺ κάνουν.

Μὰ τοῦ Δυσσέα ὁ στερεμὸς μοῦ καίει τὰ φυλλοκάρδια.

135

Κι αὐτὸι γιὰ γάμους νοιάζονται κι ἐγώ τοὺς πήλεκω δόλους.

Πρῶτα μὲ φώτισε ὁ θεὸς στὸν πύργο μου νὰ στήσω
ἔνα ἀργαλεὶο κι ἔκει πανὶ νὰ πιάσω καὶ νὰ φάνω

μεγάλο καὶ ψιλόδιαστο. Κι ἔξαφνα σ' ὅλους εἶπα:

« Ἀφοῦ πιὰ πέθανε, παιδιά, ὁ θεῖκὸς Δυσσέας,

140

σταθῆτε, ἀν καὶ βιαζόσαστε, νὰ κάμετε τὸ γάμο,

ὅσο νὰ φάνω τὸ πανί, νὰ μὴ μοῦ πᾶν γχμένα

τὰ νήματα, ἔνα σάβανο νὰ φάνω τὸν Λαέρτη,

ἡ μαύρῃ μοίρᾳ ὅταν τὸν βρῆ τοῦ ἀξύπνητου θανάτου,

μὴ μὲ κατηγορήσουνε μιὰ μέρα οἱ Θιακοποῦλες

πῶς πῆγε δίχως σάβανο κι ἀς εἶχε βιός χιλιάδες ».

« Ετσι εἶπα καὶ κατάπεισα τὴν ἄφοβη καρδιά τους.

Κι ἔφαινα τότε τὸ πανὶ τ' ἀτέλειωτο ὅλη μέρα,

καὶ μὲ τὸ φῶς δουλεύοντας τὸ ξήλωνα τὴ νύχτα.

Τρεῖς χρόνους ἔτσι κέρδισα νὰ τοὺς γελῶ μ' ἀπάτη.

145

Κι ὁ τέταρτος σὰν ἔφτασε μὲ τῶν καιρῶν τὸ διάβα,

(οἱ μῆνες ὅταν πέρασαν κι ἥρθαν καιροὶ καὶ χρόνοι),

οἱ δοῦλες, σκύλες ἀπιστες, μὲ πρόδωσαν ποὺ μ' εῖδαν,

κι ἥρθαν αὐτοὶ καὶ μ' ἔπιασαν καὶ μ' ἔβρισαν μὲ λόγια.

Τότε, ἄθελα δὲν ἄθελα, τὸ τέλεψα ἀπ' ἀνάγκη.

150

Τώρα τὸ γάμο δὲν μπορῶ νὰ τὸν ξεφύγω, ξένε,

μήτε ἄλλη βρίσκω πρόφαση. Μὲ βιάζουν οἱ γονοί μου

νὰ παντρευτῶ, κι ὁ γιόκας μου θυμώνει, ποὺ τὸ βιός του

τὸ τρῶν. Γιατὶ μεγάλωσε. Τὸ σπίτι του σὰν ἀντρας,

μὲ τοῦ θεοῦ τὴ δύναμη μπορεῖ νὰ διαφεντέψῃ.

160

Πές μου καὶ σὺ τὸ γένος σου κι ὁ τόπος σου παιός εἶναι.

Μήτε ἀπὸ δρὺ γεννήθηκες παλιά, μήτε ἀπὸ πέτρα ».

Κι ἀπάντησε ὁ πολύσοφος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε:

« Γυναίκα πολυσέβαστη τοῦ ξακουστοῦ Δυσσέα,

δὲν παύεις πιὰ νὰ μὲ ρωτᾶς τὸ γένος μου νὰ μάθης;

165

Θὰ σοῦ τὰ πῶ, μὲ πιὸ πολλοὺς καημούς κι ἀς μὲ ποτίσης.

Γιατὶ εἶναι αὐτὸ τὸ ριζικὸ τοῦ καθενὸς ποὺ λείπει,

ὅπως ἐγώ, τόσον καιρὸν ἀλάργα ἀπ' τὴν πατρίδα,
καὶ τρέχει μὲς στὶς ξενιτιές κι ὅλο φαρμάκια πίνει.
Μὰ κι ἔτσι αὐτὰ θά σου τὰ πῶ ποὺ μὲ συχνοξετάζεις. 170
Στὴ μέσην τοῦ θαμποῦ γιαλοῦ ἔνα νησί εἶναι ἡ Κρήτη,
ὄμορφη καὶ πολύκαρπη καὶ θαλασσοκλεισμένη,
πόχει κατοίκους ἀπειρους κι ἔχει χωριά ἐνενήντα.
Κάθε λαὸς κι ἡ γλώσσα του. Τῶν Ἀχαιῶν τὰ γένη
κι οἱ Κρητικοὶ οἱ λιοντόκαρδοι κι οἱ ἄξιοι Κυδωνιάτες,
τῶν Δωριέων τρεῖς φυλές, κι οἱ Πελασγοὶ οἱ λεβέντες.
Πόλη μεγάλη εἶναι ἡ Κνωσός τῆς Κρήτης, ὅπου δὲ Μίνως
τοῦ Δία συνομιλητὴς βασίλευε ἐννιά χρόνια. 175
Πατέρας τοῦ πατέρα ρου τοῦ Δευκαλίωνα ἦταν,
ποὺ ἐμένα καὶ τὸν ἀρχηγὸν γέννησε 'Ιδομενέα,
ποὺ μὲ τοὺς δυὸ τ' Ἀτρέα γιοὺς πῆγε κι αὐτὸς στὴν Τροία
μὲ τὰ κυρτὰ καράβια του, κι Αἴθωνα λένε ἐμένα.
Ἐγώ μικρότερος, κι αὐτὸς πρῶτος καὶ πιὸ λεβέντης.
Ἐκεῖ εἰδα καὶ τὸν φίλεψα. μὲ δῶρα τὸ Δυσσέα. 180
Κακὸς τὸν ἔσπρωξε καιρός, σὰν πήγαινε στὴν Τροία,
κι ἀπ' τὸ Μαλιά τὸν ἔσφρασε, τὸν ἔβγαλε στὴν Κρήτη.
Στὴν Ἀμνισὸ σταμάτησε μὲ τὴν ψυχὴ στὸ στόμα,
μὲς στῆς Εἰλεύθυιας τῇ σπηλιά, σὲ δύσκολο λιμάνι. 185
Καὶ τὸν 'Ιδομενέα εὔτὺς στὴν πόλη ζήταε νά 'βρη,
ποὺ φίλο του, ὅπως ἔλεγε, τὸν είχε καὶ προστάτη.
Μὰ δέκα μέρες ἔντεκα θά 'χαν περάσει, ἀφότου
ἔφυγε αὐτὸς μὲ τὰ γοργὰ καράβια γιὰ τὴν Τροία,
κι ἐγὼ τὸν πῆρα σπίτιν μου καὶ τὸν φιλοξενοῦσα
κι ἀρχοντικὰ τὸν φίλεψα, ποὺ τά 'χα πλούσια ὅλα. 190
Μάζωξα ἀκόμα ἀπ' τὸ χωριὸ μαῦρο κρασὶ κι ἀλεύρι
καὶ στοὺς συντρόφους του ἔδωσα ποὺ πήγαιναν μαζί του,
καὶ βόδια μου τοὺς ἔσφαξα γιὰ νὰ χαρῇ ἡ καρδιά τους.
Δώδεκα μέρες ἔμειναν οἱ Ἀχαιοὶ κοντά μου, 195
γιατὶ σφοδρὸς τοὺς ἔκλεισε βοριάς, κι οὔτε νὰ στέκουν
τοὺς ἄφηνε δέξω στὴ στεριά. Στὶς δεκατρεῖς τὶς μέρες
κάνουν πανιά καὶ φύγανε, σὰν ἔκοψε ὁ ἀγέρας ». 200
Ἐπλαθε χίλια ψέματα, ποὺ σὰν ἀλήθειες ἦταν,
κι ἔκλαιγε ἔκείνη ἀκούγοντας κι ἡ δψη τῆς χαλοῦσε.

- Κι ὅπως τὰ χιόνια στὰ ψηλὰ τὰ κορφοβούνια λιώνουν,
ποὺ σὰν τὰ στρώσῃ ὁ Ζέφυρος, μετὰ ἡ Νοτιὰ τὰ λιώνει,
κι ὅταν τὰ χιόνια λιώσουν πιά, φουσκώνουν τὰ ποτάμια,
ἔτσι ἔλιωνε ἀπ' τὰ οἰλάματα τ' ὥραιο τὸ πρόσωπό της,
ώς ἔκλαιγε τὸν ἄντρα τῆς ποὺ κάθονταν κοντά της.
Κι ἐκεῖνος τὴ γυναίκα του ποὺ θρήνας συμπονοῦσε
κι ἀσάλευτα τὰ μάτια του στὶς κόχες τὰ κρατοῦσε,
σὰ νά' τανε ἀπὸ κέρατο καὶ σίδερο πλασμένα,
καὶ τὰ ἕκρυβε μὲ προσοχὴ τὰ δάκρυα ποὺ κυλοῦσαν.
Κι ὅταν τὸν πολυδάχρυτο χόρτασε πιὰ τὸ θρῆνο,
πάλε ἔπειτα τοῦ μίλησε μὲ δυό τῆς λόγια κι εἶπε:
«Τώρα πιά, ξένε, ἔγὼ θαρρῶ πῶς θὰ σὲ πιάσω ἀλήθεια,
ἀνίσως φιλοξένησες στ' ἀρχοντικό σου σπίτι,
καθὼς μοῦ λές, τὸν ἄντρα μου καὶ τοὺς δικούς του ἀνθρώπους.
Πές μου τί ροῦχα στὸ κορμὶ φοροῦσε καὶ πῶς ηταν
κι ἐκεῖνος κι οἱ συντρόφοι του ποὺ πήγαιναν μαζί του ; »
Κι ἀπάντησε ὁ πολύσοφος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε:
«Σὰ δύσκολο, βασίλισσα, νὰ σοῦ τὸν παραστήσω,
γιατὶ ἀπὸ τότε πέρασαν εἴκοσι τόσα χρόνια,
ἀφότου ἀπ' τὴν πατρίδα μου ξεκίνησε νὰ φύγη.
Μὰ πάλε κι ἔτσι θὰ σοῦ πῶ καθὼς τὸν βάζει ὁ νοῦς μου.
Χλαίνα φοροῦσε κόκκινη, διπλή, σγουρὴ ὁ Δυσσέας,
πού ἔχει καρφίτσα ὀλόχρυση μὲ δυὸ θηλυκωτήρια,
ἀπάνω μὲ σκαλίσματα. Στὰ μπροστινά του πόδια
σφιχτὰ κρατοῦσε ἔνα σκυλί, ζαρκάδι, πού ἔχει βοῦλες
καὶ τό βλεπε νὰ σπαρταρᾶ. Κι αὐτὸ θαμάζεις ὅλοι,
χρυσά κι ἀνήταν, τὸ σκυλί νὰ πνίγη τὸ ζαρκάδι,
κι αὐτὸ τὰ πόδια τίναζε ζητώντας νὰ γλιτώσῃ.
Τὸν εἶδα ἀκόμα νὰ φορῇ χιτώνα κεντημένο,
σὰν κρεμμυδότσουφλο ξερὸ παρόμοιο στὴ γυαλάδα.
Ἐτσι ηταν μαλακὸς κι αὐτὸς κι ἔλαμπε σὰν τὸν ἥλιο.
Γυναῖκες ποὺ τὸν εἶδανε τόνε θαμάζεις ὅλες.
Κι ἔνα ἄλλο τώρα θὰ σοῦ πῶ. Δὲν ξέρω ἀν ὁ Δυσσέας
τὰ πῆρε αὐτὰ ἀπ' τὸ σπίτι του τὰ ροῦχα ποὺ φοροῦσε,
ἢ σύντροφος τοῦ τὰ δώσε σὰν μπῆκε στὸ καράβι,
ἢ κάποιος ξένος, ποὺ πολλοὺς εἶχε ὁ Δυσσέας φίλους.

- Γιατὶ ἥταν λίγοι οἱ Ἀχαιοὶ πού 'ταν μ' ἐκεῖνον ὅμοιοι. 240
 Κι ἐγὼ ἔνα χάλκινο σπαθὶ τοῦ χάρισα καὶ κάπα
 ὅμορφη, κόκκινη, διπλὴ καὶ κροσωτὸς χιτώνα
 καὶ μὲ τιμές τὸν ἔστειλα στὸ δρθόπλωρο καράβι.
 Κράχτης μαζὶ του πήγαινε, λίγο σὰν πιὸ μεγάλος
 στὰ χρόνια. Καὶ πῶς ἥτανε νὰ σου τὸν παραστήσω. 245
 Καμπούρης, μελαψός, σγουρός, Βρυβάδης τ' ὄνομά του,
 κι ἀπ' ὅλους πιὸ καλύτερα τὸν εἶχε τοὺς συντρόφους,
 γιατὶ εἶχανε μαζὶ κι οἱ δυὸς τὴν ἴδια πάντα γνώμη ». 250
 Εἶπε, καὶ πόθο πιὸ πολὺ τῆς ἔφερε νὰ κλάψῃ,
 σὰ γνώρισε τ' ἀλάθευτα σημάδια ποὺ τῆς εἴπε. 255
 Κι ὅταν τὸν πολυδάκρυτο χόρτασε πιὰ τὸ θρήνο
 πάλε τ' ἀπάντησε ἔπειτα μὲ δυὸ γλυκά της λόγια:
 « Ξένε, ἀπὸ τώρα πιὰ κι ἐμπρός — καὶ πρῶτα ἂς σὲ πονοῦσα —
 σὰ φίλος θά 'σαι σπίτι μου καὶ θὰ σὲ προστατεύω. 260
 Τὰ ροῦχα αὐτὰ μονάχη μου, καθὼς τὰ περιγράφεις,
 τοὺς τὰ δώσα στὸ σπίτι μου, τὰ δίπλωσα, κι ἀπάνω
 ἔραψα τὴν ὄλόχρυση καρφίτσα γιὰ στολίδι.
 Μὰ ἔχ! δὲ θὰ τὸν δεχτῶ ξανὰ στὸ σπίτι νὰ γυρίση.
 Μοίρα κακὴ τὸν ἔστειλε μὲ τὸ βαθὺ καράβι,
 νὰ πάγη στὴν τρισκατάρατη κι αὐτὸς τὴν κακο-Τροία ». 265
 Κι ἀπάντησε ὁ πολύσοφος Δυσσέας καὶ τῆς εἴπε:
 « Γυναίκα πολυσέβαστη τοῦ ξακούστοῦ Δυσσέα, 270
 μὴν τὸ χαλᾶς πιὰ τ' ὅμορφο τ' ἀφράτο πρόσωπό σου
 καὶ μὲ τοὺς θρήνους τὴν καρδιὰ στὰ στήθια σου μὴ λιώνης.
 Δὲ σὲ κατηγορῶ γι' αὐτό. Θρηγεῖ κάθε γυναίκα
 ποὺ χάσει ταῖρι ποθητό, πόχει παιδιά μαζί του.
 Πῶς τὸ Δυσσέα νὰ μὴν κλαῖς, ποὺ σὰ θεδς λές κι ἥταν;
 Μὰ πάψε πιὰ τὰ κλάματα, τὰ λόγια μου ν' ἀκούσης.
 Τὴν πᾶσα ἀλήθεια θὰ σου πῶ καὶ τίποτε δὲν κρύβω.
 τὸ ξέρω, πῶς ὁ θεϊκὸς Δυσσέας θὰ γυρίση 275
 καὶ ζῆ κοντὰ στὴν καρπερὴ τῶν Θεσπρωτῶν τὴ χώρα
 καὶ φέρνει πλῆθος θησαυροὺς πολύτιμους μαζί του,
 συνάζοντας ἀπ' τὰ χωριά. Μὰ τοὺς πιστοὺς συντρόφους
 τοὺς ἔχασε μὲ τὸ βαθὺ καράβι, στ' ἀφρισμένο
 τὸ πέλαγο, ὅπως ἔφευγε μακριὰ ἀπ' τὴ Θρινακία.

Γιατί μαζί του θύμωσε τοῦ Κρόνου δ γιὸς κι ὁ "Ηλιος,
ποὺ φάγανε τὰ βόδια του οἱ ναῦτες τοῦ Δυσσέα,
κι ὅλοι στὸ πολυτάρχῳ τὸ πέλαγος χαθῆκαν.

Μονάχα ἐκεῖνον στὴ στεριά τὸν ἔβγαλε τὸ κύμα,
σὲ μιὰ καρίνα καραβιοῦ, στὴ χώρα τῶν Φαιάκων,
ποὺ σὰ θεὸς τὸν τίμησαν ἀπ' τὴν καρδιά τους ὅλοι,
κι ἀπειρα δῶρα τοῦ ὀδωσαν, κι ἥθελαν νὰ τὸν στείλουν
ἄβλαβο στὴν πατρίδα του. Κι ἀπὸ καιρὸ δ Δυσσέας
θά τανε ἐδῶ, μὰ πιὸ ὄφελος τὸ βρῆκε αὐτὸ πώς ἥταν,
στὶς ξενιτὶς γυρίζοντας πολλὰ νὰ θησαυρίζῃ. 285

Τόσο πολλὰ τεχνάσματα ἀπ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους
ἥξερε τοῦ Λαέρτη δ γιός, ποὺ δὲν τὸν ἔφτανε ἄλλος.

"Ετσι μοῦ τά 'πε δ Φείδωνας, τῶν Θεσπρωτῶν δ ἀφέντης,
καὶ στάζοντας στὸ σπίτι μου δρκίζονταν μπροστά μου
πώς τὸ καράβι ρίζανε στὴ θάλασσα οἱ συντρόφοι
κι ὅλοι ἔτοιμοι ἥταν στὴ γλυκιὰ πατρίδα νὰ τὸν πᾶνε.
Μὰ ἐμένα μ' ἔστειλε πιὸ πρίν, γιατὶ ἔτυχε καράβι
τῶν Θεσπρωτῶν στὸ καρπερὸ Δουλίχι νὰ πηγαίνῃ.
Μοῦ 'δειξε καὶ τοὺς θησαυροὺς ποὺ σύναξε δ Δυσσέας,
ποὺ ἀκόμα καὶ τὴ δέκατη θὰ θρέφανε γενιά του. 295

Τόσο πολὺ ἥτανε τὸ βίος ποὺ πῆγε στὸ παλάτι.

Γιὰ τὴ Δωδώνη μοῦ 'λεγε πώς ἔψυγε δ Δυσσέας,
ἀπ' τὸν ψηλόκορμο τὸ δρύ, τὸ θέλημα τοῦ Δία
ν' ἀκούσῃ, πῶς θὰ πήγαινε στὴν πατρικὴ του χώρα,
πόλειπε χρόνια, ἀν φανερὰ εἴτε κρυφὰ θὰ φτάσῃ. 300

"Ετσι δ Δυσσέας σώθηκε καὶ θά 'ρθη ἐδῶ σὲ λίγο
μήτε θὰ μείνη πιὰ καιρὸ ἀλάργα ἀπ' τοὺς δικούς του
κι ἀπ' τὴ γλυκιὰ πατρίδα του. Κι ὠστόσο παίρνω κι ὄρκο.

"Ας εἶναι δ πρῶτος τῶν θεῶν δ Δίας μάρτυράς μου,
κι ἡ στιὰ ποὺ μὲ φιλοξενεῖ τοῦ ἀφέγαδου Δυσσέα,
ἔτσι ὅπως σοῦ τὰ λέγω αὐτὰ καὶ θὰ τελέψουν ὅλα. 305

Θά 'ρθη δ Δυσσέας σπίτι του σ' αὐτὸ τὸ χρόνο ἀπάνω,
ὅταν δ μήνας κλείση αὐτὸς κι ὅταν ἀρχίσῃ δ ἄλλος ».

Κι ἡ Πηγελόπη ἡ φρόνιμη τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε:
« "Αμποτε, ξένε, δ λόγος σου αὐτὸς καὶ ν' ἀληθέψῃ.
Τότε θὰ ιδῆς τὴ γνώμη μου, τί δῶρα θὰ σοῦ δώσω, 310

πολλά, ποὺ θὰ τὰ βλέπουνε καὶ θὰ σὲ μακαρίζουν.

Μὰ νά, ἡ ψυχή μου προνογᾶ, θαρρῶ ὅπως καὶ θὰ γίνουν.

Μήτε ὁ Δυσσέας θὰ ὥρη πιὰ μήτε καὶ σὺ νὰ φύγης
θὰ τ' ἀξιωθῆς, γιατὶ ὁδηγοὺς δὲν ἔχουμε πιὰ τέτοιους,
σὰν τὸ Δυσσέα, σπίτι μας, ἀνίσως ζοῦσε ἐκεῖνος,
τοὺς ξένους νὰ φιλοξενᾶ καὶ νὰ καταβοδώνῃ.

Μὰ ἐλάτε, δοῦλες, λοῦστε τον καὶ στρώστε του κρεβάτι
μὲ στρῶμα καὶ σκεπάσματα καὶ καθαρὴ ἀντρομίδα,
νὰ ζεσταθῇ προσμένοντας ὅσο νὰ φέξῃ ἡ Αὔγουλα.

Καὶ λοῦστε τον πρωὶ πρωὶ καὶ τρίψτε τον μὲ λάδι,
κοντὰ μὲ τὸν Τηλέμαχο νὰ κάτση στὸ τραπέζι.

Κι ἀν τοῦ χαλάση τὴν καρδιὰ κανεὶς ἀπ' τοὺς μνηστῆρες,
κακὸ δικό τους, μήτε πιὰ θὰ κάνουν ὅτι θέλουν,
κι ἂς πάη νὰ βράζῃ ἀπ' τὸ θυμὸ στὰ σωθικὰ ἡ καρδιά τους.
Γιατί, πῶς, ξένε, θὰ πειστῆς πῶς ξεπερνῶ τὶς ἄλλες
γυναῖκες στὰ φερσίματα καὶ στὴν καλὴ τὴ γνώμη,
ἄν τρῶς στὸ σπίτι μου ἄλουστος καὶ κακοφορεμένος;
"Ολοι λιγόρχονοι οἱ θυητοὶ γεννήθηκαν στὸν κόσμο.

"Οποιος ἔχει ἄπονη καρδιὰ κι ἀνήμερη τὴ γνώμη
τὸν καταριοῦνται συμφορὲς ἐνόσω ξῆ νὰ πάθη,
καὶ πεθαμένον ἔπειτα τὸν κατακρίνουν ὅλοι.

Κι ὅποιος σταθῇ πονετικὸς καὶ μὲ καλὴ τὴ γνώμη,
οἱ ξένοι ἔκεινου διαλαλοῦν στὸν κόσμο τ' ὄνομά του,
καὶ μ' ἔνα στόμα οἱ ἀνθρώποι καλὸν τὸν ὀνομάζουν ».

Κι ἀπάντησε ὁ πολύσοφος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε.
« Γυναίκα πολυσέβαστη τοῦ ξακουστοῦ Δυσσέα,
σιγάθηκα τὰ στρώματα καὶ τὰ λευκὰ σεντόνια,
ἀφότου μὲ μακρόκουπο καράβι ξεκινώντας
τὰ χιονοσκέπαστα βουνὰ πρωτάφησα τῆς Κρήτης.

Σὰν πρῶτα ἐγὼ θὰ κοιμηθῶ, νύχτα σγρυπνή περνώντας.
Νύχτες πολλὲς κοιμήθηκα σὲ φτωχικὸ κρεβάτι,
τὴ ροδοδάχτυλη Αὔγῃ νὰ φέξῃ καρτερώντας.

Μήτε ποδονιψίματα πιὰ λαχταρᾶ ἡ καρδιά μου,
μήτε καμιὰ ἀπ' τὶς δοῦλες σου τὸ πόδι μου θ' ἀγγίξῃ,
ἀπ' ὅσες στὸ παλάτι σου κι ἀν ἔχης παρακόρες,
ἐκτὸς ἀν τύχη μιὰ γριὰ παλιὰ καλὴ γυναίκα,

ποὺ τόσα πέρασε κι αὐτὴ δσα κι ἐγώ ἔχω πάθει.

Μιὰ τέτοια δὲ θὰ τ' ἀρνηθῶ τὸ πόδι μου ν' ἀγγίξῃ ».

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε:

« Καλέ μου ξένε, ἄλλος κανεὶς στὸ σπίτι μου δὲν ἥρθε
ἔτσι καλὸς καὶ γνωστικὸς ἀκόμα ἀπ' ἄλλους τόπους
ώς εἰσαι σύ, ποὺ γνωστικὰ κι ὅλα τὰ λές μὲ κρίση.

“Ἐχω μιὰ τέτοια ἐγώ γριά, καλή καὶ στοχασμένη,
πόθερψε καὶ μεγάλωσε τὸν ἄμοιρο Δυσσέα,

κι ὅταν τὸν γέννα ή μάνα του, στὰ χέρια της τὸν πῆρε.

Αὐτή, κι ἂς εἶναι ἀδυνάτη, τὰ πόδια θὰ σου πλύνη.

Σήκω, καλή μου Εύρύκλεια, τοῦ ἀφέντη σου νὰ πλύνης
τώρα τὸ συνομήλικο. Τέτοιος πιὰ κι ὁ Δυσσέας

θά 'ναι στὰ πόδια σὰν κι αὐτόν, τέτοιος στὰ χέρια θά 'ναι.

Γιατὶ γερνοῦν οἱ συμφορεῖς τὸν ἄνθρωπο ἀψε σβῆσε ».

Εἶπε, καὶ σκέπασε ἡ γριὰ τὴν ὅψη μὲ τὰ χέρια
κι ἔχυνε δάκρυα φλογερά καὶ μὲ παράπονο εἶπε:

« Ὁχου, παιδί μου, ή δύστυχη γιὰ σένα ἐγώ, ποὺ ὁ Δίας
ἀπ' ὅλους σὲ κατάτρεξε, θεόφοβος κι ἂς ήσουν.

Γιατὶ κανεὶς ἄλλος θνητὸς στὸ βροντολάλο Δία
τόσα δὲν ἔκαψε μηριὰ καὶ διαλεχτὲς θυσίες
δὲν πρόσφερε, ὅσες τοῦ 'κανες, θερμὰ παρακαλώντας
νὰ ἰδῆς καὶ λαγεράματα καὶ νὰ χαρῆς τὸ γιό σου.

Τώρα μονάχου σου 'σβησε τοῦ γυρισμοῦ τὴ μέρα.

“Ετσι κι ἐκεῖνον θὰ γελοῦν στὶς ζενιτιές οἱ δοῦλες,
ἄν πάλι σὲ σπίτι ἀρχοντικό, καθὼς αὐτὲς οἱ σκύλες
σὲ περιπατίζουν, καὶ γι' αὐτὸ δὲ θέλεις νὰ σὲ πλύνουν,
κι ἀπ' τὶς ντροπές τους δὲν μπορεῖς στὰ μάτια νὰ τὶς βλέπης,
κι ἐμένα πού 'μαι πρόθυμη προστάζει ἡ Πηνελόπη.

Κι ἐγώ γιὰ σένα καὶ γι' αὐτὴ τὰ πόδια θὰ σου πλύνω,
γιατὶ ἡ καρδιά μου σὲ πονεῖ μ' αὐτὰ πόχεις περάσει.

Κι ἔνα ἄλλο τώρα θὰ σου πῶ καὶ πρόσεξε ν' ἀκούσης.

Ξένοι πολλοὶ ταλαίπωροι ἐδῶ ἥρθαν, μὰ δὲν εἶδα

ἄλλον νὰ μοιάζῃ στὴ φωνή, στ' ἀνάστημα, στὰ πόδια,
ώς τώρα ἀκόμα, καθὼς σὺ μὲ τὸ Δυσσέα μοιάζεις ».

Κι ἀπάντησε ὁ πολύσιοφος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε:

«Ολοι τὸ λένε αὐτό, κυρά, ὅσοι μᾶς εἰδαν κι ἄλλοι,

350

355

360

365

370

375

380

πώς ἔτσι μοιάζουμε πολὺ ἔνας στὸν ἄλλο οἱ δυό μας,
καθὼς καὶ σὺ μὲ τὴ σοφὴ τὴ γνώμη σου τὸ βρῆκες ». 385

Ἐτσι εἶπε, κι ἔφερε ἡ γριὰ ἔνα λαμπρὸ λεβέτι
πού 'χε γιὰ τὸ ποδόλουτρο, κι ἔχυσε πρῶτα κρύο
νερὸ κι ἀμέτως τὸ ζεστό. Τότε ἐκατσε δ Δυσσέας
μακριὰ ἀπ' τὸ τζάκι κι ἔστρεψε τὸ σῶμα στὸ σκοτάδι,
γιατὶ φοβήθηκε ἀξαφνα μήν πιάση τὴν πληγὴ του 390
καὶ τὸν γνωρίσῃ κι οἱ δουλειές βγοῦν ὅλες πιὰ στὴ μέση.
Κοντά του πῆγε κι ἀρχισε τὰ πόδια του νὰ πλύνη,
καὶ τὴν πληγὴ του γνωρίσε ποὺ τοῦ 'καμε μιὰ μέρα
ὅ κάπρος μὲ τὸ δόντι του, στὸν Παρνασσὸ ὅταν πῆγε 395
καὶ βρῆκε τὸν Αὔτόλυκο μὲ τοὺς λεβέντες γιούς του,
τὸν πάππο του ἀπ' τὴν μάνα του, ποὺ δὲν τὸν ἔφτανε ἄλλος
στοὺς ὄρκους καὶ στὶς πονηριές, ὅσα χαρίσματα εἶχε
ἀπ' τὸν Ἐρμῆ, γιατὶ μηριὰ τοῦ 'καιγε ἀρνιῶν καὶ τράγων
καὶ τὸν συνόδευε παντοῦ, βοηθός του καὶ προστάτης.

Σὰν ἔφτασε δ Ἀύτόλυκος στὸ καρπερὸ τὸ Θιάκι,
ἔνα παιδὶ νιογέννητο τῆς θυγατρός του βρῆκε
κι ἡ Εύρυκλεια τοῦ τό 'βαλε στὰ γόνατά του ἀπάνω,
ὅταν ἀπόφαγε κι εὐτὺς ἔτσι δυὸ λόγια τοῦ 'πε:

« Ὁ ἵδιος τώρα, Αύτόλυκε, πὲς τ ὄνομα ποὺ θέλεις,
γιὰ τὸ παιδὶ τῆς κόρης σου, ποὺ λαχταροῦσες νά 'χης ». 405

Κι ἀπάντησε δ Ἀύτόλυκος κι ἔτσι εἶπε μὲ χαρά του:

« Τ' ὄνομα βγάλις ποὺ θὰ πᾶ, κόρη μου καὶ γαμπρέ μου.
Ἐγὼ ποὺ ἐμπρός σας βλέπετε, καὶ σ' ἄντρες καὶ γυναῖκες
πολλὲς ὡδίνες ἔφερα, στὴ γῆ τὴν πολυθρόφα.

Δυσσέα λέτε τὸ παιδί, κι ὅταν πιὰ μεγαλώσῃ
κι ἔρθη κατὰ τὸν Παρνασσό, στὸ μητρικὸ του σπίτι,
πόχω τοὺς θησαυρούς μου ἔκει, πολλὰ θὰ τοῦ χαρίσω
ἀπ' ὅλα, καὶ χαρούμενο θὰ τὸν ξεπροβοδίσω ».

Αὐτὰ τὰ δῶρα τὰ λαμπρὰ πῆγε δ θεϊκὸς Δυσσέας
νὰ πάρη, κι ὁ Αύτόλυκος κι οἱ γιοὶ του μὲ χαρά τους
τὸν δέχτηκαν καὶ μὲ γλυκὰ τὸν χαιρετοῦσαν λόγια. 415

Κι ἡ Ἀμφιθέα, ἡ σεβαστὴ τῆς μάνας του ἡ μητέρα,
τὸν πῆρε, τὸν ἀγκάλιασε, τὰ μάτια του φιλοῦσε.

Πρόσταξε κι ὁ Αύτόλυκος τοὺς γιούς του νὰ ἔτοιμάσουν

- τραπέζι, κι ὅλοι ὑπάκουσαν κι ὅπως τοὺς εἶπε κάνουν.
 Φέρανε βόδι ἀρσενικὸ πεντάχρονο κι ἀμέσως 420
 τό γδαραν, τὸ συγύρισαν καὶ τό καμαν κομμάτια
 καὶ τεχνικὰ τὸ λιάνισαν καὶ τὸ περνοῦν στὶς σοῦβλες.
 Τὸ φήνουν ὅμορφα ὅμορφα καὶ μερδικὰ μοιράζουν.
 Τότε ὅλη μέρα τρώγανε ὅσο νὰ πέσῃ ὁ ἥλιος,
 καὶ τίποτε δὲν ἔλειπε ποὺ νὰ ποθῇ ἡ καρδιά τους. 425
 Κι ὁ ἥλιος σὰ βασίλεψε καὶ πῆρε τὸ σκοτάδι,
 τότε ὅλοι κοιμηθήκανε καὶ χάρηκαν τὸν ὄπνο.
 Σὰν ἤρθε ἡ ροδοδάχτυλη νυγτοθρεμμένη Αὔγούλα,
 γιὰ τὸ κυνήγι κίνησαν οἱ γιοὶ τοῦ Αὔτολύκου,
 μὲ τὰ σκυλιά τους καὶ μ' αὐτοὺς κι ὁ θεῖκὸς Δυσσέας. 430
 Στὸ δασοφούντωνο βουνὸ τὸν Παρνασσὸ ἀνεβαίνουν
 κι ἀπάνω βγῆκαν στὶς κορφὲς τὶς ἀνεμοδρυμένες.
 Κι ἀπέ, σὰν πρωτοχρύσωνε ὁ ἥλιος τὰ χωράφια,
 βαθιὰ ἀπ' τὸ σιγαλότρεχο τὸν Ὁκεανὸ ὅπως βγῆκε,
 στὸ λόγγο μπῆκαν οἱ ὀδηγοὶ, καὶ ψάχνοντας τ' ἀχγάρια 435
 τρέχανε ἐμπρός τους τὰ σκυλιά. Κι οἱ γιοὶ τοῦ Αὔτολύκου
 πήγαιναν πίσω καὶ μ' αὐτοὺς ὁ θεῖκὸς Δυσσέας,
 κοντὰ στοὺς σκύλους, τὸ μακρὺ κοντάρι του κουνώντας.
 Κάπρος μεγάλος λάγιαζε μὲς στὸ πυκνὸ λαγκάδι,
 ποὺ δὲν τὸ πείραζε ἡ ὄρμὴ τοῦ νοτισμένου ὀνέμου, 440
 μήτε κι ὁ ἥλιος τὸ φρυγε μὲ τὶς λαμπρές του ἀχτίδες,
 κι οὕτε τὸ πέρναε ἡ βροχή. Τόσο ἤταν λογγωμένο,
 κι εἶχε χυμένα καταγῆς πυκνὸ σωρὸ τὰ φύλλα.
 Κι ὡς ἄκουσε ποδοβολὴ σκυλιῶν κι ἀντρῶν νὰ φτάνουν,
 ἀπ' τὸ λαγκάδι χύμηξε καὶ στάθηκε μπροστά τους 445
 μ' ὀλόρθες τρίχες, καὶ φωτιές τὰ μάτια του πετοῦσαν.
 Πρῶτος ἀπάνω του ὄρμησε ὁ τολμηρὸς Δυσσέας
 νὰ τὸν χτυπήσῃ, σηκωτὸ κρατώντας τὸ κοντάρι,
 μὰ πρὶν ὁ κάπρος πρόλαβε κι ἵσα στὸ γόνα ἀπάνω
 τὸν πλήγωσε, ὅπως χύθηκε ξυστά, κι ἐνα κομμάτι 450
 σάρκα τοῦ πῆρε κάμποση. Τὸ κόκαλο δὲ βρῆκε.
 Δεξιὰ στὸν ὅμσ βάρεσε τὸν κάπρο κι ὁ Δυσσέας,
 καὶ τοῦ γεροῦ του κονταριοῦ πέρασε ἡ μύτη πέρα,
 καὶ στρώθηκε μουγγρίζοντας καὶ πέταξε ἡ ψυγή του.

- Κοίταξαν τ' Αύτολύκου οἱ γιοὶ τὸ θεῖκὸ Δυσσέα, 455
καὶ τὴν πληγὴν τοῦ δέσανε καὶ τοῦ ἀπασχον τὸ αἷμα
μὲ ξόρκια, κι ἥρθαν ἔπειτα στὸ πατρικό τους σπίτι.
Τότε δὲ θεῖκὸς Αύτόλυκος μὲ τοὺς λεβέντες γιούς του
τὸν γιάτρεψαν καὶ τοῦ ὀδωσαν δῶρα λαμπρά, καὶ πίσω
χαρούμενο τὸν ἔστειλαν χαρούμενοι στὸ Θιάκι. 460
Τὸ γυρισμό του χάρηκαν οἱ σεβαστοὶ γονιοί του,
καὶ τὸν ρωτοῦσαν τὴν πληγὴν νὰ μάθουν πῶς τὴν πῆρε.
Κι αὐτὸς τοὺς ἔξιστόρησε πῶς στὸ κυνήγι ὁ κάπρος
τὸν πλήγωσε μὲ τ' ἄσπρο του τὸ δόντι, δταν ἀνέβη
μὲ τοῦ Αύτολύκου τὰ παιδιά στοῦ Παρνασσοῦ τὶς ράχες. 465
Αὔτη ἦταν πόπιασε ἡ γριά, μ' ὀρθάνοιχτες τὶς χοῦφτες
νὰ πλύνῃ, καὶ τὴ γνώρισε κι ἀπόλυσε τὸ πόδι,
κι ὡς ἔπεισε στὸ χάλκινο λεβέτι μέσα ἡ κνήμη,
ἄχησε ἐκεῖνο κι ἔγειρε, καὶ τὸ νερὸ δέξω ἔχύθη.
Χαρὸ μαζὶ τὴν ἔπιασε καὶ πόνος τὴν καρδιά της, 470
καὶ δάκρυσαν τὰ μάτια της καὶ πιάστηκε ἡ φώνή της,
καὶ τὸ πηγούνι τοῦ ἀπασχον πᾶσαν τὴν εἰπε στὸ Δυσσέα.
«Ἄχ, δὲ Δυσσέας εἶσαι σύ, παιδί μου ἀγαπημένο,
κι ἡ ἔρμη δὲ σὲ γνώρισα πρὶν στὴν πληγὴ σου ἀπλώσω ».
Ἐτσι εἶπε καὶ τὰ μάτια της στὴν Πηγελόπη στρέφει 475
μὲ γνέψιμό της γὰ τῆς πῆ τὸ ταίρι της πῶς ἥρθε.
Μὰ δὲν μποροῦσε αὐτὴ νὰ ἰδῃ, μήτε νὰ καταλάβῃ,
γιατὶ ἡ Παλλάδα ἀλλοῦ τὸ νοῦ τῆς εἶχε γυρισμένο.
Τὴν πιάνει τότε ἀπ' τὸ λαιμὸ μὲ τὸ δεξὶ ὁ Δυσσέας,
κι εὐτὺς κοντά του τὴν τραβᾷ μὲ τ' ἄλλο καὶ τῆς εἴπε. 480
« Θέες, καλομάνα, νὰ χαθῶ ; 'Η ἵδια ἀπ' τὸ βυζί σου
τὸ γάλα σου μὲ πότισες. Κι ἔφτασα στὴν πατρίδα,
στερνὰ ἀπὸ χίλια βάσανα, στὸν εἰκοστὸ πιὰ χρόνο.
Μὰ τώρα, ἀφοῦ μὲ γνώρισες, θεδὲ λέες καὶ σοῦ τὸ ἀπε,
σώπτα, μὴν τύχῃ ἄλλος κανεῖς στὸ σπίτι καὶ τὸ μάθη. 485
Κι ἔνα μου λόγο θὰ σοῦ πῶ, καὶ νὰ τὸ ἰδῆς, θὰ γίνη.
« Αν τοὺς μνηστῆρες ὁ θεδὲ μ' ἀφήσῃ νὰ ξεκάμω,
δὲ θὰ γλιτώσης μήτε σύ, βυζάστρα μου κι ἀν εἶσαι,
ὅταν σκοτώνω σπίτι μου τὶς ἄλλες παρακόρες ».
Μίλησε πάλε ἡ γνωστικιά Εύρύκλεια κι ἔτσι τοῦ ἀπε. 490

« Τί λόγια εἶναι, παιδάκι μου, ποὺ βγάζεις ἀπ' τὸ στόμα ;
Ξέρεις πώς εἶναι ἀλύγιστη κι ἀδάμαστη ἡ καρδιά μου,
καὶ θά 'μαι σὰν τὸ σίδερο καὶ τὴ σκληρὴ τὴν πέτρα.

Κι ἔνα ἄλλο τώρα θὰ σου πῶ καὶ πρόσεξε ν' ἀκούσῃς.

« Αν μὲ τὴ χάρη τοῦ θεοῦ σκοτώσῃς τοὺς μνηστῆρες,
ὅλες πιὰ τότε θὰ σου πῶ τὶς δοῦλες τοῦ σπιτιοῦ σου
κι αὐτές ποὺ σ' ἀτιμάσσανε κι ὅσες δὲν ἔχουν κρίμα ». 495

Κι ἀπάντησε ὁ πολύσοφος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε·

« Δὲν εἶναι ἀνάγκη, βάγια μου, νὰ μοῦ τὶς ὄνομάσῃς.

Καλὰ κι ἔγω τὴν καθεμιὰ θὰ τὴ γνωρίσω ὁ Ἰδιος. 500

Μὰ σώπα τώρα, κι οἱ θεοὶ ὡς θέλουν θὰ τὰ φέρουν ».

« Ετσι εἶπε, κι ἡ γερόντισσα βγῆκε ὅξω ἀπ' τὸ παλάτι,
νὰ πάη νὰ φέρῃ ἄλλο νερό, σὰ χύθηκε τὸ πρῶτο.

Κι ἔπειτα σὰν τὸν ἔλουσε κι ἔτριψε μὲ τὸ λάδι,
πάλες ὁ Δυσσέας στὴ φωτιὰ σίμωσε τὸ σκαμνί του
νὰ ζεσταθῇ καὶ τὴν πληγὴ τύλιξε μὲ κουρέλια. 505

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη ἀρχισε τότε κι εἶπε·

« Ἀκόμα, ξένε, κάτι τι νὰ σὲ ρωτήσω θέλω.

Κοντεύει τώρα τῆς γλυκιᾶς ἀνάπταψης ἡ ὥρα,
καθεὶς τὸν ὕπνο νὰ χαρῇ, μ' ὅσους καημούς κι ἀν ἔχῃ. 510

Μὰ ἐμένα ἡ μοίρα ἀμέτρητες μοῦ χάρισε τὶς πίκρες.

Γιατὶ τὶς μέρες μου περνῶ μὲ κλάματα, μὲ θρήνους,
καὶ τὶς δουλειές μου σπίτι μου κοιτάζω καὶ τὶς δοῦλες.

Κι ὅταν ἡ νύχτα πιὰ ἀπλωθῇ κι ὅλοι γλυκὰ κοιμοῦνται,
πλαγιάζω στὸ κρεβάτι μου καὶ τὴν καρδιά μου βόσκουν
χιλιάδες λογισμοὶ πικροὶ ποὺ δάκρυα μὲ ποτίζουν. 515

Κι ὅπως τ' ἀηδόνι τὸ χλωμό, ἡ κόρη τοῦ Πανδάρου,
ὅταν προβάλῃ ἡ ἀνοιξη, θρήνου τραγούδια ἀρχίζει
μὲς στὰ πυκνὰ φυλλώματα ποὺ κάθεται τῶν δέντρων,

καὶ χύνει, ἀλλάζοντας σκοπούς, πολύφωνα τραγούδια,
τ' ἀγαπημένο τῆς παιδὶ τὸν "Ιτυλο θρηνώντας, 520

ποὺ ἀπρόσεκτα τὸ σκότωσε, τὸ γιὸ τοῦ ἀφέντη Ζήθου,
ἔτσι κι ἐμένα ἐδῶ κι ἐκεῖ στριφογυρίζει ὁ νοῦς μου,

πότε μὲ τὸ παιδὶ μου ἐδῶ νὰ μείνω, νὰ προσέχω
τὸ βιός μου καὶ τὶς δοῦλες μου καὶ τὸ ψηλό μου σπίτι,
σεβούμενη τὸν ἄντρα μου καὶ τοῦ λαοῦ τὴ γνώμη, 525

- καὶ πότε ἔνα ἄλλον Ἀχαιό, τὸν πιὸ καλό, νὰ πάρω
ποὺ θέλει νὰ μὲ παντρευτῇ καὶ πλούσια δῶρα δίνει.
Κι ἐνόσω ἀκόμα ἡταν μικρὸς κι ἀνήξερος ὁ γιός μου,
δὲ μ' ἄφηνε νὰ παντρευτῶ, τὸν ἄντρα μου ν' ἀφήσω. 530
- Μὰ τώρα ποὺ μεγάλωσε καὶ τὸν στολίζει ἡ νιότη,
στὸ σπίτι τοῦ πατέρα μου παρακαλεῖ νὰ φύγω,
γιατὶ λυπᾶται ποὺ τοῦ τρῶν τὸ βίος του ἐδῶ οἱ μνηστῆρες.
Μόν' ὅκου αὐτό μου τ' ὄνειρο νὰ μοῦ τὸ ξεδιαλύνης. 535
- Εἴκοσι χῆνες σπίτι μου ἀπ' τὸ νερὸ δέξω βγῆκαν
κι ἔτρωγαν στάρι κι ἡ καρδιὰ νὰ βλέπω μοῦ χαιρόνταν.
Κι ἔνας ἀιτὸς περήφανος, ἀιτὸς καμπουρομύτης,
χύμηξε ἀπὸ φηλὴ κορφὴ κι ἔκοψε τὸ λαιμό τους,
κι ὅλες σωρὸς τεντώθηκαν, καὶ στὸ γαλάζιο αἰθέρα
πέταξε πάλε κι ἔφυγε. Κι ἐγὼ μὲς στ' ὄνειρό μου 540
θρηνοῦσα καὶ ζεφώνιζα. Κι δόλογυρά μοῦ τότε
τρέζανε οἱ καλοπλέξουδες Ἀχαιοποῦλες κι ἥρθαν,
ἐνῶ θρηνοῦσα πόχασα ἀπ' τὸν ἀιτὸ τὶς χῆνες.
- Γύρισε πάλε κι ἔκατσε στοῦ παλατιοῦ τὴ στέγη
κι ἔτσι μ' ἀνθρώπινῃ φωνῇ μ' ἐμπόδιζε καὶ μοῦ 'πε· 545
«Ω Πηνελόπη, μὴ χολιάξ κι ὄνειρο αὐτὸ δὲν ἡταν,
μόν' ἡταν δραμα καὶ ποὺ θ' ἀληθέψῃ. Οἱ χῆνες
εἶναι οἱ μνηστῆρες κι ὁ ἀιτὸς ὁ ἄντρας σου εἶμαι ὁ ἴδιος,
πόφτασα θάνατο σκληρὸ νὰ φέρω στοὺς μνηστῆρες».
- Εἶπε κι ἀμέσως ξύπνησα ἀπ' τὸ γλυκὸ τὸν ὑπνο. 550
- Κι ὅπως τὰ μάτια μου ἔτριψα, στὸ σπίτι εἶδα τὶς χῆνες,
στάρι νὰ τρῶνε δόλογυρα, σὰν πρῶτα στὸ σκαφίδι». 555
- Κι ἀπάντησε ὁ πολύπειρος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε
«Ἄλλιας κανένας δὲν μπορεῖ, κυρά, νὰ τὸ γυρίσῃ
καὶ νὰ ξηγήσῃ τ' ὄνειρο, ποὺ ὁ ἴδιος ὁ Δυσσέας
τὸ ξήγησε, πῶς θάνατος προσμένει τοὺς μνηστῆρες
κι ἀπ' τὸ γραφτὸ τῆς μοίρας του κανεὶς δὲ θὰ γλιτώσῃ».
- Κι ἡ Πηνελόπη ἡ συνετὴ τ' ἀπάντησε ἔτσι πάλε·
«Ἄχ, ξένε, ὑπάρχουν ὄνειρα τρελά, ξεθωριασμένα,
κι ὅσα ὄνειρεύονται οἱ θυητοὶ δὲν ἀληθεύουν ὅλα. 560
- Γιατὶ εἶναι τῶν ἀπατηλῶν ὄνείρων δυὸ κι οἱ πόρτες.
Ἡ μιὰ εἶναι ἀπὸ κέρατο κι ἡ ἄλλη φιλτισένια.

Κι δσα ἀπ' τὸ φίλτισι περνοῦν τὸ καλοτροχισμένο,
ὅλα γελοῦν τὸν ἄνθρωπο, χαμένα φέρονυν λόγια.

Καὶ πάλε δσα ἀπ' τὸ κέρατο τὸ σκαλιστὸ περάσουν, 565
βγαίνουν ἀλήθεια στοὺς θνητοὺς ἔκεινους ποὺ τὰ βλέπουν.

Μὰ ἐμένα τὸ πικρὸ δνειρὸ αὐτὸ δὲν ἥρθε ἔκειθε,
πού, ἄχ, πόση θά 'φερνε χαρὰ σὲ μένα καὶ στὸ γιό μου.

Κι ἔνα δλο τώρα θὰ σοῦ πῶ καὶ πρόσεξε ν' ἀκούσης.

Φτάνει ἡ καταραμένη αὐγὴ ποὺ μέλλω ἀπ' τοῦ Δυσσέα
τὸ σπίτι ν' ἀποχωριστῶ. Κι ἐδῶ ἔνα ἀγώνα τώρα
θὰ βάλω, αὐτὰ τὰ δώδεκα τσεκούρια ποὺ κι ἔκεινος
στὸ σπίτι τὰ 'σταινε σειρά, σὰν καραβιοῦ φαλάγγια,
κι ὅλα, ἀπ' ἀλάργα ρίχνοντας σαΐτα, τὰ περνοῦσε.

Τέτοιον ἀγώνα μελετῶ νὰ βάλω στοὺς μνηστῆρες. 575
Κι ἔκεινον ποὺ εὔκολώτερα τεντώση τὸ δοξάρι,

καὶ τὴ σαΐτα ἀνάμεσα περάση ἀπ' τὰ τσεκούρια,
θ' ἀκολουθήσω, ἀφήνοντας τὸ νυφικό μου σπίτι,
τὸ σπίτι τὸ πεντάμορφο μὲ θησαυροὺς γεμάτο,
ποὺ καὶ μὲς στ' δνειρὸ συχνὰ θὰ τὸ γλυκοθυμοῦμαι ».

Κι ἀπάντησε δ πολύσοφος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε:
« Γυναίκα πολυσέβαστη τοῦ ξακουστοῦ Δυσσέα,
μὴν τ' ἀναβάλης πιὸ πολὺ νὰ βάλης τέτοιο ἀγώνα.
Γιατὶ πρωτύτερα δ σοφὸς Δυσσέας ἐδῶ θά 'ρθη,
πρὶν πιάσουν τὸ καλόξυστο δοξάρι αὐτοὶ στὰ χέρια,
καὶ τὴ σαΐτα ἀνάμεσα περάσουν στὰ τσεκούρια ». 585

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ συνετὴ τ' ἀπάντησε ἔτσι πάλε:
« Ἀν ἥθελες νὰ κάθεσαι μὲς στὸ παλάτι, ζένε,
καὶ νὰ μιλᾶς, δὲ θά 'κλεινε τὰ βλέφαρά μου δ ὑπνος.

Μὰ δὲν μποροῦν οἱ ἄνθρωποι πάντα ἀγρυπνοι νὰ μένουν,
γιατὶ οἱ ἀθάνατοι θεοὶ στὸ καθετὶ ἔνα μέρος

γιὰ τοὺς ἄνθρωπους ὅρισαν στὴ γῆ τὴ σιτοδότρα.
Τώρα στ' ἀνώι μου θ' ἀνεβῶ νὰ γείρω στὸ χρεβάτι,
ποὺ τὸ γεμίζω στεναγμούς καὶ δάκρυα τὸ ποτίζω

αἰώνια, ἀφότου μίσεψε κι ὁ ἄντρας μου δ Δυσσέας
νὰ πάγη στὴν τρισκατάρατη κι αὐτὸς τὴν κακο - Τροία. 595

'Εκεῖ θὰ γείρω. Καὶ σ' αὐτὸς τὸ σπίτι ἐσὺ κοιμήσου,
ἢ κάτω στρῶσε, ἢ θέλησε νὰ σοῦ ἐτοιμάσουν στρῶμα ».

Εἶπε, κι ἀνέβηκε ἔπειτα στ' ἀνώι ἡ Πηγελόπη,
ὅχι μονάχη, πήγαιναν μαζί της κι ἄλλες δοῦλες.
Κι ὅταν στ' ἀνώι ἀνέβηκε τὸ μαρμαροχιτισμένο,
θρηνοῦσε τὸ Δυσσέα ἐκεῖ, ώστου γλυκὸν ὑπνο
τῆς ἔχουσε στὰ μάτια της ἡ λιόφωτη Παλλάδα.

600

Υ

Πλάγιασε μὲς στὸ πρόσπιτο κι ὁ θεϊκὸς Δυσσέας,
ἀπάνω σὲ ἀργαστὸ βοδιοῦ τομάρι πού 'χε στρώσει
κι ἔριξε ἀρνιῶν πολλὲς προβιές ποὺ σφάζανε οἱ μνηστῆρες
κι ἡ Εύρυνόμη μὲ βαριὰ τὸν σκέπασε ἀντρομίδα.

'Εκεῖ ὁ Δυσσέας τὴ σφαγὴ μελέτας τῶν μνηστήρων,
ξυντὸς στὸ στρῶμα. Κι ἔβγαιναν ἀπ' τὸ παλάτι οἱ δοῦλες,
ὅσες πλαγιάζανε ἀπὸ πρὶν μαζὶ μὲ τοὺς μνηστῆρες,
ὅλες μὲ γέλια, μὲ χαρές. Κι ἀναβε τοῦ Δυσσέα
μέσα ἡ καρδιὰ στὰ στήθια του κι ἀνάδευε στὸ νοῦ του
νὰ σηκωθῇ καὶ τὴ ζωὴ τῆς καθεμιᾶς νὰ πάρῃ

5

ἡ γιὰ στερνὴ τους πιὰ φορὰ ν' ἀφῆσῃ νὰ πλαγιάσουν
μὲ τοὺς μνηστῆρες κι ἡ καρδιὰ στὰ στήθια του ἀλυχτοῦσε.

Κι ὡς τρέχει ἡ σκύλα ὀλόγυρα στὰ τρυφερὰ κουτάβια,
σὰ νιώσῃ ξένο, κι ἀλυχτᾶ καὶ ὅρμᾶ νὰ τὸν δαγκάσῃ,
ἔτσι ἀλυχτοῦσε κι ἡ καρδιὰ στὰ στήθια τοῦ Δυσσέα
κι ἔβραζε, τὶς παράνομες δουλειές αὐτὲς νὰ βλέπῃ.

15

Καὶ τὴν καρδιὰ του μάλωνε τὰ στήθια του χτυπώντας:
«Βάστα, καρδιὰ μου. Πιὸ σκληρὸ βάσταξες πόνο ἀκόμα,
ὅταν ὁ ἄγριος Κύκλωπας σου 'τρωγε τοὺς συντρόφους.

'Εκαμες τότε ὑπομονὴ, ώστου πιὰ ἡ βουλὴ σου
σ' ἔβγαλε μέσα ἀπ' τὴ σπηλιὰ, ποὺ εἶδες τὸ χάρο ἐμπρός σου».

20

"Ἐτσι ὁ Δυσσέας τά 'ψελνε τῆς τρυφερῆς καρδιᾶς του
κι ἔμεινε τέλος ἥσυχη μ' ὑπομονὴ στὰ στήθια,
κι αὐτὸς στὸ στρῶμα ἐδῶ κι ἔκει στριφογυροῦσε ἀπάνω.

Πῶς ὅταν ἔνας τὴν κοιλιά, γεμάτη πάχος κι αἴμα,
στριφογυρίζη ἐδῶ κι ἔκει στὴν ἀναμμένη θράκα
καὶ θέλει τὸ ταχύτερο γιὰ νὰ τὴ δῆ ψημένη,

25

ἔτσι κι αὐτὸς ἐδῶ κι ἔκει μὲ συλλογὲς γυρνοῦσε

νά 'βρη πῶς τοὺς ἀδιάντροπους μνηστῆρες νὰ χτυπήσῃ
μόνος αὐτὸς τοὺς πιὸ πολλούς. Τότε ἡ θεὰ Παλλάδα
κατέβηκε ἀπ' τὸν οὐρανό, παρόμοια μὲ γυναίκα,
κι ἀπάνω ἀπ' τὸ κεφάλι του πάει στέκει καὶ τοῦ κάνει·
« Πῶς πάλε κάθεσαι ἄγρυπνος, πιὸ δύστυχε στὸν κόσμο;
Νά το, τὸ σπίτι σου εἶναι αὐτὸς καὶ μέσα ἡ Πηνελόπη
κι ὁ γιός σου, ποὺ δμοιον λαχταρᾶ κάθε πατέρας νά 'χῃ ». 30

Τότε ἔτσι κι ὁ πολύσοφος ἀπάντησε ὁ Δυσσέας·
« Ναί, τά 'πες ὅλα αὐτὰ σωστά, θεά μου, κι ὅπως εἶναι.
Μὰ ἐγὼ ὅλο συλλογίζομαι στὰ βάθη τῆς ψυχῆς μου,
νὰ βρῶ πῶς τοὺς ἀδιάντροπους μνηστῆρες νὰ χτυπήσω,
μόνος, ἐνῶ ὅλοι κάθονται στὸ σπίτι μαζωμένοι. 40
Κι ἔνα ἄλλο μεγαλύτερο στὸ νοῦ μου ἀκόμα βάζω.
Μὲ τὴ δική σου δύναμη, θεά μου, ἐν τοὺς σκοτώσω,
ποὺ θά 'βρω ἐγώ καταφυγή; Νά τί νὰ λογαριάσης ». 45

Τότε ἔτσι ἡ λαμπερόφωτη τ' ἀπάντησε ἡ Παλλάδα·
« Καημένε, καὶ χειρότερο κανεὶς πιστεύει φίλο,
πού 'ναι θνητὸς καὶ μέσα του τότες βουλὲς δὲν ζέρει.
Μὰ ἐγὼ εἰμαι ἀθάνατη θεὰ ποὺ πάντα σὲ προσέχω
σὲ κάθε ἀγώνα σου. Μὰ νά, τί φανερὰ κηρύχνω.
Πενήντα λόχοι καὶ τοὺς δύο ἀν τύχη καὶ μᾶς ζώσουν
καὶ στοῦ πολέμου τὴν ὅρμη ζητοῦν νὰ μᾶς σκοτώσουν,
κι αὐτῶν τὰ βόδια θά 'παιρνες καὶ τὰ παχιὰ τ' ἀρνιά τους. 50
Κοιμήσου τώρα. Εἶναι βαρὺ νὰ κάθεσαι ὅλη νύχτα
πάντα ἄγρυπνος, καὶ γρήγορα θὰ πάψουν τὰ δεινά σου ». 55

"Ετσι εἶπε κι ὑπὸ τοῦ 'χυσε γλυκὸ στὰ βλέφαρά του
καὶ πίσω ἀμέσως γύρισε στὸ "Ολυμπὸ ἡ Παλλάδα.

"Τύπνος γλυκὸς τὸν πῆρε ἔκει, ποὺ ὅλες τὶς ἔγνοιες σβήνει,
κι αὐτὴ τὴν ὥρα ἡ φρόνιμη γυναίκα του ξυπνοῦσε
κι ἔκλαιγε ἀπάνω καθιστὴ στὸ μαλακό της στρῶμα.
Σὰν ἔκλαψε καὶ χόρτασε τὰ δάκρυα ἡ καρδιά της
στὴν "Αρτεμη" ἔτσι εὐχόντανε ἡ θεῖαι γυναίκα 60
« "Αρτεμη, σεβαστὴ θεά, τοῦ Δία θυγατέρα,
δῶσ' μου στὰ στήθια σαῖτιὰ νὰ σβήσῃ πιὰ ἡ ζωὴ μου
σὲ μιὰ στιγμούλα ἡ κι ἀξαφνα οἱ μπόρες ἃς μ' ἀρπάξουν,
στὶς στράτες τὶς ἀνήλιαγες ἀλάργα νὰ μὲ πᾶνε,

μὲς στὸ πλατὺ τοῦ Ὀκεανοῦ τὸ στόμα νὰ μὲ ρίζουν.
 Κι ὅπως οἱ μπόρες σήκωσαν τὶς κόρες τοῦ Πανδάρου—
 ἀπ' τοὺς θεοὺς ἀρφάνεψαν κι ἀπόμειναν στὸ σπίτι
 ἔρμες καὶ τὶς μεγάλωσε ἡ θέισσα Ἀφροδίτη
 καὶ μὲ τυρὶ τὶς ἔθρεψε, γλυκὸ κρασὶ καὶ μέλι.

Κι ἡ "Ηρα, γνώσῃ κι ὁμορφιὰ τοὺς χάρισε, ὅπως ἄλλες
 δὲν εἴχανε, κι ἀνάστημα ἡ Ἀρτεμη ἡ παρθένα." 70

Κι ὅσο νὰ πάνη στὸν "Ολύμπο ἡ θέισσα Ἀφροδίτη
 γιὰ νὰ ζητήσῃ τὴ χαρὰ τοῦ γάμου γιὰ τὶς κόρες,
 ἀπ' τὸ μεγαλοδύναμο τὸν παντογνώστη Δία,
 ποὺ τὰ καλὰ τὰ ριζικὰ καὶ τὰ κακὰ γνωρίζει,
 τότε τὶς κόρες ἄρπαξαν οἱ μπόρες καὶ τὶς πῆγαν
 στὶς Καταδιῶχτρες τὶς φριχτές νὰ τὶς ξενοδουλεύουν.
 "Ετσι κι ἐμέσα ἀς ἄρπαχναν οἱ κάτοικοι τοῦ Ὀλύμπου,
 ἡ νὰ μὲ χτύπαε ἡ Ἀρτεμη, κι ἔτσι ὅλο τὸ Δυσσέα
 θωρώντας μὲ τὴ σκέψη μου νὰ κατεβῶ στὸν "Αδη,
 νὰ μὴ γλυκάνω τὴν καρδιὰ πιὸ χειροτέρου ἀνθρώπου.
 Μὰ κι ὁ θηλιμμένος δύνεται τὴ λύπη νὰ βαστάξῃ,
 ἀν δὴ μέρα δέρνεται, κι ὅταν ἡ νύχτα φτάση
 τὸν πάρη ὁ ὑπνος. Γιατὶ αὐτὸς στὰ βλέφαρα ἀμά πέση
 καὶ τὰ καλὰ καὶ τὰ κακὰ στὴν λησμονὶα βιθίζει." 80

"Ομως σὲ μένα κι ὅνειρα κακὰ μοῦ στέλνει ἡ μοίρα
 Αὔτῃ τὴ νύχτα πάλε ἐγώ τὸν εἶχα στὸ πλευρό μου,
 ὡς ἤταν ὅταν ἔφυγε μὲ τὸ στρατό, καὶ τόσο
 χαιρόμουν, ποὺ εἶπα ἀληθινὸ κι ὅχι ὅνειρο πῶς ἤταν".

"Ετσι εἶπε κι ἡ χρυσόθρονη πρόβαλε εὔτὺς ἡ Αὔγούλα." 90

Κι ὡς ἄκουσε τοῦ θρήνου τῆς τ' ἀπόφωνο ὁ Δυσσέας,
 συλλογισμένος στάθηκε καὶ φάνηκε στὸ νοῦ του
 κι ἐκείνη πῶς τὸν γνώρισε κι ἀπάνω του πῶς στέκει.

Κι ἄρπαξε εὔτὺς τὴν κάπα του καὶ τὶς προβιές ποὺ ἀπάνω
 πλάγιαζε, κι ὅλα τὰ 'βαλε σ' ἔνα θρονὶ κι ἀμέσως
 δᾶω ἀπ' τὴν πόρτα πέταξε τὸ βόδινο τομάρι,

κι ἔτσι στὸ Δία εὐχόντανε σηκώνοντας τὰ χέρια.

"Δία πατέρα, ἀν μ' ἔφερε στὴν ποθητὴ πατρίδα

ἡ χάρη σου ἀπὸ θάλασσες κι ἀπὸ στεριές μὲ πόνους

ἀνθρώπου δεῖξε μου φωνὴ ποὺ ξύπνησε ἀπὸ μέσα,

65

70

75

80

85

90

95

100

ἢ κι ἄλλο, Δία μου, ἃς φανῆ στὸν οὐρανὸν σημάδι ».

Ἐτσι εἶπε, καὶ τοῦ ἔξακουσε τὴν προσευχή του ὁ Δίας,
κι ἔξαφνα ἀπάνω βρόντησε στ' ἀστρόφωτα οὐράνια,
ψηλὰ μέσα στὰ σύγνεφα καὶ χάρηκε ὁ Δυσσέας.

Κι ἀπ' τὸ παλάτι ἀκούστηκε φωνὴ κοντά του ἀλέστρας,
στὸ μέρος ποὺ οἱ χερόμυλοι βρισκόνταν τοῦ Δυσσέα,
καὶ δώδεκα δουλεύανε γυναικες νὰ ἔτοιμάσουν
ἀλεύρι καὶ κριθάλευρο, πού 'ναι ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου.

Κι οἱ ἄλλες, σὰν ἀπάλεσαν τὸ στάρι, κοιμηθῆκαν.

Καὶ μόνη μιὰ δὲν ἔπαινε, ποὺ ἡ πιὸ ἀδύναμη ἦταν.
Σταμάτησε τὸ μύλο της κι ἔτσι εἶπε γιὰ σημάδι :
« Δία πατέρα, ποὺ θεῶν κι ἀνθρώπων εἰσαι ἀφέντης,
ἔκαμες δυνατὴ βροντὴ μὲς στ' ἀστερένια οὐράνια,
δίχως κὰν νά 'χῃ σύγνεφο. Κάποιο σημάδι δείχνεις.

« Ακού κι ἐμένα τῆς φτωχῆς, τὸ λόγο μου νὰ κάμης.
Στερνή τους σήμερα φορὰ στὸ σπίτι τοῦ Δυσσέα
ἄς φᾶνε τὸ λαχταριστὸ φάτι τους οἱ μνηστῆρες,
ποὺ μοῦ 'λυσαν τὰ γόνατα ἀπ' τὸν πολὺ τὸν κόπο
ν' ἀλέθω στάρι. Κάμε το νὰ φᾶνε τὸ στερνό τους ».

Εἶπε, καὶ χάρηκε ὁ θεῖκὸς Δυσσέας τὸ σημάδι
καὶ τὴ βροντὴ, κι εἶπε στὸ νοῦ : « Θὰ ἔκδικηθῶ τοὺς κλέφτες ».

Κι οἱ ἄλλες δοῦλες στὸ ψηλὸ παλάτι τοῦ Δυσσέα
συνάχτηκαν, τὴν ἀσβηστὴ φωτιὰ στὴ στιὰ ν' ἀνάψουν.

Κι ὁ θεῖκὸς Τηλέμαχος σηκώθηκε ἀπ' τὸ στρῶμα
καὶ φόρεσε τὸ ροῦχο του καὶ κρέμασε στοὺς ὄμους
γύρω τὸ κοφτερὸ σπαθὶ καὶ στὰ παχιά του πόδια
ἔδεσε τὰ πεντάμορφα σαντάλια του καὶ πῆρε
κατόπι τὸ χαλκόμυτο πολεμικὸ κοντάρι
καὶ στὸ κατώφλι στάθηκε καὶ στὴν Εύρύκλεια εἶπε :

« Βάγια καλή, τιμήσατε τὸν ξένο μὲς στὸ σπίτι
μὲ στρῶμα καὶ μὲ φαγητό ; « Ή τὸν ἀφήσατε ἔτσι ;
Γιατὶ εἶναι τέτοια ἡ μάνα μου, μ' ὅλη τὴ γνώση πόχει.
Στὴν τύχη, τὸ χειρότερο ἀπ' τοὺς θυητοὺς ἀνθρώπους
τιμάει, καὶ τὸν καλύτερο καταφρονεῖ καὶ διώχνει ».

Κι ἡ γνωστικιὰ Εύρύκλεια τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε:
« Γιέ μου, μὴν τὴν κατηγορᾶς ποὺ φταίξιμο δὲν ἔχει.

Κάθισε ό ξένος κι ἔπινε δόσο ήθελε ή καρδιά του
κι ἔλεγε πιὰ πώς δὲν πεινᾶ, γι' αὐτὸ σὰν τὸν ρωτοῦσε.

Κι ὅταν θυμήθηκε ἔπειτα καὶ τὸ γλυκὸ τὸν ὑπνο
πρόσταξε εύτὺς τὶς δοῦλες τῆς κρεβάτι νὰ τοῦ στρώσουν. 140

Κι αὐτὸς σὰν ἔρμος κι ἄμυορος δὲν ήθελε σὲ στρῶμα
νὰ κοιμηθῇ ή καθαρὰ καλόφαντα σεντόνια,
μόν' πλάγιασε στὸ πρόσπιτο σ' ἔνα βοδιοῦ τομάρι
χργαστο καὶ σὲ ἀρνιῶν προβιές, ποὺ τὰ 'στρωσε ἀπὸ κάτω,
κι ὑστερὰ τὸν σκεπάσαμε κι ἐμεῖς μὲ μιὰ ἀντρομίδα ». 145

"Ἐτσι εἶπε, κι ὁ Τηλέμαχος βγῆκε δέξω μὲ κοντάρι,
καὶ δυὸ σκυλιὰ ἀσπροπόδαρα τὸν ἀκλουθοῦσαν πίσω.

Καὶ κίνησε στὴ σύνοδο τῶν Ἀχαιῶν νὰ φτάσῃ.

Τότε ή Εὐρύκλεια πρόσταξε τὶς ἄλλες παρακόρες,
ή σεβαστὴ γερόντισσα τοῦ "Ωπου ή θυγατέρα". 150

"Πιάστε, σαρῶστε μὲ σπουδὴ καὶ ράνετε στὸ σπίτι
καὶ ρίζτε τ' ἄλικα χαλιὰ στὰ κολοκαμωμένα
θρονιά, κι ἄλλες ὀλόγυρα σφουγγίστε τὰ τραπέζια
καὶ τὰ κροντήρια πλύνετε, τὰ δίχερα ποτήρια.

Κι ἄλλες ἀς πᾶνε γιὰ νερὸ νὰ φέρουν ἀπ' τὴ βρύση
κι ἀς μὴν ἀργήσουν. Τὸ πρωὶ θὰ φτάσουν οἱ μνηστῆρες
στὸ σπίτι. Γιατὶ σήμερα γιορτάζει ὅλος ὁ κόσμος ».

"Ἐτσι εἶπε κι ὅλες ἀκούσαν κι ὅπως τοὺς εἶπε κάνουν.
Εἴκοσι πῆγαν γιὰ νερὸ στὴ μαρμαρένια βρύση
κι οἱ ἄλλες ὅλες δούλευαν μὲ προκοπὴ στὸ σπίτι. 155

"Εφτασαν πρῶτοι οἱ παραγιοὶ τῶν ἀτροπῶν μνηστήρων,
κι ἔκοψαν ξύλα τεχνικά. Κι οἱ κόρες ἀπ' τὴ βρύση
γύρισαν, κι ὁ χοιροβοσκὸς ἥρθε κι αὐτὸς σὲ λίγο
κι ἔφερε τρία διαλεχτὰ θρεφτάρια ἀπ' τὸ κοπάδι.

Τ' ἀφησε στὸν ψηλόχτιστο τὸ φράχτη δέξω νὰ βόσκουν,
κι αὐτὸς μὲ λόγια του γλυκὰ μιλοῦσε στὸ Δυσσέα:

"Ξένε, κάπως καλύτερα σὲ νοιάζονται οἱ μνηστῆρες,
ή μήπως σὲ καταφρονοῦν στὸ σπίτι σὰν καὶ πρῶτα ;»

Κι ἀπάντησε ό πολύσοφος Δυσσέας κι ἔτσι τοῦ 'πε·
"*Ἄμποτες, Εὔμαιε, οἱ θεοὶ τ'* ἄδικα νὰ πλερώσουν
αὐτὰ ποὺ κάνουν ὅλοι αὐτοί, χωριάτες, διαστρεμμένοι,
στὸ ξένο σπίτι, καὶ ντροπὴ σταλαματιὰ δὲν ἔχουν ».

- Τέτοιες κουβέντες ἔκαναν μιλώντας μεταξύ τους.
 Τότε ἦρθε κι ὁ γιδοβοσκὸς Μελάνθιος καὶ ξοπίσω
 τὸν ἀκλουθοῦσαν δυὸς βοσκοί, τὶς γίδες σαλαγώντας
 τὶς πιὸ καλές τοῦ κοπαδίου πόφερναν στοὺς μνηστῆρες.
- Κάτω ἀπ' τ' ἀχόλαλο λιακὸ πάει κι ἔδεσε τὶς γίδες
 κι ἔτσι μὲ λόγια του πικρὰ μιλοῦσε τοῦ Δυσσέα·
 « Ἀκόμα, ξένε, θά χουμε στὸ σπίτι τὸν μπελά σου
 νὰ ζητιανέψῃς ; Τὴ γωνιὰ δὲ θὰ μᾶς τὴν ἀδειάσης ;
 Θαρρῶ δύμας τούτη τὴ φορὰ πώς δὲ θὰ χωριστοῦμε
 προτοῦ πιαστοῦμε στὶς γροθιές. Γιατὶ εἶσαι ἔνας ζητιάνος
 ἀδιάντροπος. "Εχει κι ἀλλοῦ τραπέζια νὰ τὸ στρώνης ». 175
- "Ετοι εἶπε, μὰ ὁ πολύσοφος Δυσσέας δὲ μιλοῦσε,
 μόν' κούνας τὸ κεφάλι του καὶ κακομελετοῦσε.
- “Ηρθε ὁ Φίλολίτιος ἔπειτα, τῶν κοπελιῶν ὁ ἀφέντης,
 στέρφα δαμάλια φέρνοντας καὶ γίδες στοὺς μνηστῆρες.
 Βαρκάρηδες τοὺς πέρασαν ἀπ' τὴ Στεριά, ποὺ κι ἄλλους
 περνοῦν ἀνθρώπους, ἃν κανεὶς αὐτὸ τοὺς τὸ ζητήσῃ.
 Κάτω ἀπ' τ' ἀχόλαλο λιακὸ πάει κι ἔδεσε τὰ ζῶα 190
 κι ἔτρεξε στὸ χοιροβοσκὸ κοντὰ καὶ τὸν ρωτοῦσε·
 « Ποιός εἶναι αὐτός, χοιροβοσκέ, ὁ ξένος πού 'ρθε τώρα
 στὸ σπίτι μας ; Καὶ ποιῶν παιδὶ παινεύεται πώς εἶναι ;
 Πῶς λένε τὴν πατρίδα του, ποιά νά 'ναι ἡ γενεά του ;
 'Ο δύστυχος ! Σὰ βασιλιᾶ τὸ πρόσωπό του δείχνει.
- Μὰ τοὺς ρημάζουν οἱ θεοὶ στὰ ξένα δσους γυρίζουν,
 ὅταν τοὺς κλώσουν συμφορές, κι ἀς εἶναι βασιλιάδες ».
- "Ετοι εἶπε κι ἔτρεξε κοντὰ κι ἀπ' τὸ δεξὶ τὸ χέρι
 τὸν ἔπιασε καὶ τοῦ 'λεγε μὲ φιλικὰ του λόγια·
 « Πατέρα, καλῶς δρισες. Καλὰ στερνὰ ἀς σοῦ τύχουν, 200
 ἀφοῦ μεγάλες συμφορές σὲ βασανίζουν τώρα.
 Δία, ἀπὸ σένα ἄλλο θεὸ δὲν ἔχει πιὸ χαμένο.
 Δὲν τὸν πονεῖς τὸν ἀνθρωπὸ στερνὰ πιὰ ἀφοῦ τὸν πλάστης,
 μόνο τὸν ρίχνεις σὲ δεινὰ καὶ συφορές μεγάλες.
 "Ιδρος, ως σ' εἶδα, μ' ἔκοψε, μοῦ δάκρυσαν τὰ μάτια,
 ποὺ τὸ Δυσσέα θυμήθηκα, γιατὶ θαρρῶ κι ἔκεινος
 τέτοια κουρέλια θὰ φορῇ καὶ τρέχει μὲς στὰ ξένα,
 ἃν εἶναι ἀκόμα στὴ ζωή, τὸ φῶς τοῦ ἥλιου ἃν βλέπη.

- Μὰ ἂν πέθανε καὶ βρίσκεται στὸν ἄχαρο τὸν "Αδη,
ἄχ ὁ Δυσσέας μου ὁ καλὸς—ποὺ μ' ἔβαλε παιδάκι
νὰ ἐπιστατῶ τὰ βόδια του στὴ γῆ τῶν Κεφαλήνων.
Τώρα οἱ γελάδες πλήθυναν, ποὺ ἄλλου δὲν εἶδα ἀνθρώπου
σὰ στάχυα οἱ πλατυμέτωπες γελάδες νὰ πληθαίνουν.
Μὰ ἄλλοι προστάζουν τώρα ἐδῶ νὰ φέρνω νὰ τὶς τρῶνε,
κι οὗτε τὸ γιό του σέβονται μήτε ἔχουν θεοῦ φόβο
καὶ θέλουν ὅλα τ' ἀγαθὰ τοῦ βασιλιᾶ, ποὺ λείπει
στὰ ξένα, νὰ τὰ μοιραστοῦν. Κι ὁ νοῦς μου συχνὰ κάνει
μιὰ σκέψη μέσα μου κακή, νὰ πάρω τὰ γελάδια,
ἄν κι εἶναι ὁ γιός του στὴ ζωή, κι ἄλλους νὰ πάω στὰ ξένα,
καὶ μιὰ ἄλλη πιδαχειρότερη, νὰ μείνω ἐδῶ γιὰ πάντα,
τὰ ξένα βόδια νὰ φυλῶ μὲ σπλάχνα μαραμένα.
Σ' ἔνα μεγάλο βασιλιὰ θά 'χα ἀπὸ χρόνια φύγει,
γιατὶ δὲν εἶναι αὐτές δουλειές κανεὶς νὰ τὶς βαστάξῃ.
Μὰ σκέπτομαι τὸν ἄμοιρο, ἵσως φανῆ ἀπὸ κάπου
νὰ φτάσῃ, κι ἀπ' τὸ σπίτι του νὰ διώξῃ τοὺς μνηστῆρες ». 225
- Τότε ἔτσι κι ὁ πολύσοφος τ' ἀπάντησε ὁ Δυσσέας:
« Βοσκέ, δὲ μοιάζεις μὲ κακὸ μήτε ἀσυλλόγιστο ἄντρα.
Τὸ βλέπω αὐτὸ καὶ μόνος μου πῶς σὲ φωτίζει ἡ γνώση,
γι' αὐτὸ ἔνα λόγο θὰ σοῦ πῶ, κι δρκο μαζὶ θὰ κάμω.
"Ἄς εἶναι πρῶτα ἀπ' τοὺς θεοὺς ὁ Δίας μάρτυράς μου
καὶ τ' ἄψεγου Δυσσέα ἡ στιὰ καὶ τὸ ψωμί ποὺ τρώγω,
ἀκόμα ἐδῶ θὰ βρίσκεσαι σὰ θά 'ρθη πιὰ ὁ Δυσσέας
καὶ μὲ τὰ μάτια σου θὰ ίδης, ἀν θέλης, τοὺς μνηστῆρες,
ποὺ δυναστεύουν τώρα ἐδῶ, νὰ πέφτουν σκοτωμένοι ». 230
- Κι ἔτσι ὁ φυλάχτης τῶν βοδιῶν, τ' ἀπάντησε καὶ τοῦ 'πε.
« "Αμποτε, ξένε, αὐτὸ ποὺ λές, νὰ κάμη ὁ γιὸς τοῦ Κρόνου.
Τότε θὰ ίδης τὰ νιάτα μου κι ἀν μοῦ τὸ λέη ἡ καρδιά μου ». 235
- Τέτοια παράκληση ἔκαμε κι ὁ Εὔμαιος στοὺς οὐράνιους,
νὰ φτάσῃ πιὰ ὁ βαθύσοφος Δυσσέας στὴν πατρίδα.
Σὰν τέτοια ἐνῶ κουβέντιαζαν μιλώντας μεταξύ τους,
τοῦ Τηλεμάχου πλέκανε τὸ θάνατο οἱ μνηστῆρες.
Μὰ νά, ἔνα δρυιο φάνηκε ζερβά τους ποὺ πετοῦσε,
ἀψηλοπέταχτος ἀιτός κρατώντας περιστέρι.
'Αμέσως ὁ 'Αμφίνομος πῆρε τὸ λόγο κι εἶπε. 240

« Ἀδέλφια, αὐτή μας ἡ βουλὴ δὲ θὰ τελεσφορήσῃ,
τοῦ Τηλεμάχου ὁ σκοτωμός. Μὰ ἐλάτε ἀς φᾶμε τώρα ». 245

“Ετσι τοὺς εἶπε ὁ Ἀρφίνομος κι ἔρεσε ὁ λόγος σ’ ὅλους.
Σὰν ἤρθανε στ’ ἀρχοντικὸν παλάτι τοῦ Δυσσέα
ρίζανε ἀπάνω στὰ σκαμνὶα καὶ στὰ θρονὶα τὶς κάπες
καὶ σφάξανε μεγάλα ἄρνια καὶ γίδες ὅλο πάχος,
κι ἔνα μοσχάρι κοπαδιοῦ κι ὀλόπαχα γουρούνια. 250

Κι ὅταν τὰ σπλάχνα ψήθηκαν τὰ μοίρασαν, κι οἱ κράχτες
κερνοῦσαν κι ὁ χοιροβοσκὸς ἔβαζε στὰ ποτήρια.
Ψῶμιὰ ὁ Φιλοίτιος μοίραζε, τῶν κοπελιῶν ὁ ἀφέντης,
ἀπὸ πανέρια ὀλόμορφα κι ὁ Μελανθέας κερνοῦσε. 255

Τότε ἔβαλε ὁ Τηλέμαχος νὰ κάτση τὸ Δυσσέα,
γιὰ τὸ σκοπό του, στοῦ σπιτιοῦ τὸ πέτρινο κατώφλι
κοντὰ καὶ τοῦ ’βαλε σκαμνὶ κι ἔνα μικρὸ τραπέζι.
Μπρός του ἀπὸ σπλάχνα μερδικὸ τοῦ βάζει καὶ ποτήρι. 260

κρασὶ γεμάτο, ὀλόχρυσο, κι ἔτσι δυὸ λόγια τοῦ ’πε·
« Μὲ τοὺς μνηστῆρες κάτσε ἐδῶ καὶ τὸ κρασὶ σου πίνε·
κι ἀπὸ βρισιές κι ἀπὸ ξυλιές ἔγαλ θὰ σὲ φυλάξω.

Γιατὶ δὲν εἶναι τοῦ χωριοῦ τὸ σπίτι αὐτὸ ἐδῶ μέσα,
μόν’ εἶναι τοῦ πατέρα μου ποὺ τὸ ’χτισε γιὰ μένα.
Καὶ σεῖς, μνηστῆρες, μέσα σας κρατῆστε τὶς βρισιές σας,
καὶ χέρι μὴν ξαμώσετε, νὰ μὴν ἀνάψῃ μάχη ». 265

“Ετσι εἶπε κι ὅλοι δάγκασαν τὰ χείλη κι ἀποροῦσαν
μὲ τὸν Τηλέμαχο γι’ αὐτὰ ποὺ τὰ ’λεγε μὲ θάρρος.
Τότε ἀρχισε τοῦ Εὔπειθη ὁ γιὸς ὁ Ἀντίνος καὶ τοὺς εἶπε·
« Ἄν καὶ πικρὸς εἶναι, Ἀχαιοί, τοῦ Τηλεμάχου ὁ λόγος,
ἄς τὸν δεχτοῦμε. Μίλησε, νὰ μᾶς κατατρομάξῃ.
Μὰ ἀν ἀφήνε τοῦ Κρόνου ὁ γιός, τὸ στόμα θὰ ’χε κλείσει
στὸ σπίτι του, καὶ ρήτορας ἄς εἶναι χρυσολάλος ». 270

“Ετσι ὁ Ἀντίνος μίλησε, μὰ ἀδιαφοροῦσε ἔκεινος.
Φέρανε οἱ κράχτες τῶν θεῶν τὴν ἴερὴ θυσία
στὴ χώρα, καὶ συνάχτηκαν τῶν Ἀχαιῶν τὰ πλήθη,
κάτω ἀπ’ τὸ δάσος τὸ ἵσκιερδ τοῦ προφυλάχτη Ἀπόλλου. 275

Καὶ τὰ ψαχνὰ σὰν ἔβγαλαν ψημένα πιὰ ἀπ’ τὶς σοῦβλες,
σὲ μερδικὰ τὰ χώρισαν καὶ κάθισαν νὰ φᾶνε.
Καὶ στὸ Δυσσέα μερδικὸ βάλανε ἐμπρός του οἱ δοῦλοι, 280

ὅσο κι οι ἔδιοι παίρνωνε, γιατὶ τοὺς πρόσταξε ἔτσι
ὅ ἵσθεος Τηλέμαχος, γιὸς τοῦ θεϊκοῦ Δυσσέα.

Τοὺς ἄτσαλους δὲν ἀφῆσε μνηστῆρες ἡ Παλλάδα
νὰ πάψουν τὰ πικρόλογα, γιὰ νὰ τοῦ ἀνάψῃ ἀκόμα
τὸν πόνο μέσα στὴν καρδιὰ τοῦ τολμηροῦ Δυσσέα.

285

Μὲ τοὺς μνηστῆρες βρίσκονταν κι ἔνας πιὸ διαστρεμένος,
ποὺ Κτήσιππο τὸν ἔλεγαν καὶ καθονταν στὴ Σάμη.

Αὐτὸς θαρρώντας στὰ πολλὰ κι ἀρχοντικά του πλούτη,
ἥθελε τὴ γυναικά του νὰ πάρη, τοῦ Δυσσέα,

290

ποὺ οἱ ξενιτεῖς τὸν ἔτρωγαν, κι ἔτσι εἶπε στοὺς μνηστῆρες:
« Ἀκοῦστε με τί θὰ σᾶς πῶ, περήφανοι μνηστῆρες.

Ἴσιο κι ὁ ξένος μερδικό, καθὼς ταιριάζει, πῆρε,
γιατὶ εἶναι κρίμα κι ἀδικο τοῦ Τηλεμάχου οἱ ξένοι
ὅσοι ἔρχονται στὸ σπίτι του νὰ μείνουν στερημένοι.

295

Μόν' ἀς τοῦ δώσω χάρισμα κι ἐγὼ νὰ τὸ προσφέρη
κι ἀτός του ἡ στὴ λουτράρισσα ἡ σὲ καμιὰ ἄλλη δούλα,
ποὺ στὸ παλάτι βρίσκονται τοῦ θεϊκοῦ Δυσσέα ».

Εἶπε καὶ πόδι βοδινὸ ἄρπαξε ἀπ' τὸ πανέρι
καὶ τό ῥιξε, μὰ χτύπησε τὸ στερεωμένο τοῖχο,
γιατὶ ὁ Δυσσέας ἔγειρε τὴν κεφαλή του λίγο
νὰ τὸ ζεφύγη καὶ πικρὰ χαμογελοῦσε ἐντός του.

300

Κατάκρινε ὁ Τηλέμαχος τὸν Κτήσιππο καὶ τοῦ ἔπειτα
« Αὐτὸς δύως ἥρθε, Κτήσιππε, καλὸ δικό σου βγῆκε.

Τὸν ξένο δὲν τὸν πέτυχες, γιατὶ ἔσκυψε μονάχος,
εἰδὲ μὲ λάζο μυτερὸ θὰ σοῦ ἀνοιγα τὰ σπλάχνα.

305

Τότε ὁ πατέρας σου ταφὴ θὰ ἐτοίμαζε ἀντὶ γάμο
ἔδω. Γι' αὐτὸ μὴν κάννετε στὸ σπίτι μου ἀηδίες.

Γιατὶ καταλαβαίνω πιὰ καὶ ξέρω νὰ τὰ κρίνω
καὶ τὰ καλὰ καὶ τὰ κακά. Μωρὸ δὲν εἴμαι τώρα.

310

Βαστοῦμε ὡστόσο βλέποντας νὰ σφάζουνται τ' ἀρνιά μας
καὶ νὰ μᾶς πίνουν τὸ κρασί, νὰ σώνεται τ' ἀλεύρι.

Γιατὶ εἶναι κάπως δύσκολο πολλοὺς νὰ διώξῃ ὁ ἔνας.
Μὰ ἐλάτε πιὰ ἀπὸ πάθος σας σκληρὰ μὴ μ' ἀδικῆτε.

Κι ἂν θέλετε μὲ τ' ἄπονο μαχαίρι τὴ ζωὴ μου

315

νὰ πάρτε, αὐτὸ τὸ προτιμῶ, νὰ πέσω νὰ πεθάνω,
πιαρὰ τὶς ἀνομες δουλειές αὐτές νὰ βλέπω πάντα,

νὰ βασανίζετε ἀπόνα τοὺς ξένους, καὶ τὶς δοῦλες
ἀδιάντροπα νὰ σέρνετε μὲς στ' ὅμορφο παλάτι ».

"Ετσι εἶπε κι ὅλοι ἀπόμειναν χωρὶς μιλιὰ νὰ βγάλουν. 320
Καὶ μὲ καιρὸ δ Ἀγέλαος, γιὸς τοῦ Δαμάστορα, εἶπε·
« Κανεῖς, ἀδέρφια, ὅταν μᾶς ποῦν τὸ δίκιο ἃς μὴ θυμώνη,
κι ἔτσι στὸν ἄλλο ν' ἀπαντᾷ μὲ θυμωμένα λόγια.
Μήτε τὸν ξένο βρίζετε μήτ' ἄλλον ἀπ' τοὺς δούλους,
ποὺ στὸ παλάτι βρίσκονται τοῦ θεϊκοῦ Δυσσέα. 325

'Εγὼ δμως στὸν Τηλέμαχο καὶ στὴ γλυκιά του μάνα
μιὰ συμβουλή μου θὰ τοὺς πῶ, κι ἀν θέλουν ἃς ἀκούσουν.
'Ενόσω ἀκόμα στῆς καρδιᾶς τὰ βάθη εἴχατε ἐλπίδα
πῶς θὰ γυρίσῃ μιὰ φορὰ στὸ σπίτι του ὁ Δυσσέας,
δίκιο νὰ τὸν προσμένετε καὶ τοὺς μνηστῆρες δόλους 330
μὲς στὸ παλάτι νά 'χετε, γιατὶ σᾶς ὀφελοῦσε,
ἄν πίσω πάλι ἐρχόντανε στὸ σπίτι του ὁ Δυσσέας.
Μὰ τώρα πιὰ φῶς φανερὸ πῶς δὲν ξαναγυρίζει.
Πάνε λοιπὸν στὴ μάνα σου καὶ παρακίνησέ την
νὰ παντρευτῇ τὸν πιὸ τρανὸ ποὺ πιὸ πολλὰ θὰ δώσῃ,
κι ἔτσι ήσυχος νὰ χαίρεσαι τὰ πατρικὰ ἀγαθά σου 335
καὶ γιὰ τὸ σπίτι ἡ μάνα σου τοῦ ἄλλου νὰ νοιάζεται ἀντρα ».

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·
« Νά, μὰ τὸν Δία, Ἀγέλαε, μὰ τοῦ πατέρα μου ὅλα
τὰ πάθια, ποὺ στὴν ξενιτιὰ χάθηκε ἢ παραδέρνει,
δὲ φέρνω ἐγὼ τῆς μάνας μου στὸ γάμο της ἐμπόδια,
μόν' πάντα τὴν παρακινῶ νὰ πάρη ὅποιον θελήσῃ 340
καὶ δῶρα δίνω ἀμέτρητα. Μὰ τό 'χω σὲ ντροπή μου
νὰ τὴν προστάξω μόνος μου νὰ φύγη ἀπ' τὸ παλάτι,
ἄν δὲν τὸ θέλη ἡ γνώμη της. Θέδες νὰ μὴν τὸ δώσῃ ».

"Ετσι εἶπε κι ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ ἔκαμε τοὺς μνηστῆρες
ἀπ' τὴν καρδιὰ τους νὰ γελοῦν καὶ σκόρπισε τὸ νοῦ τους.
Τὰ χείλη δὲ συμμάζωναν κι ὅλο χασκογελοῦσαν
καὶ ματωμένα κρέατα τρώγανε, κι ἀπ' τὰ μάτια
τρέχανε δάκρυα καὶ κακὸ προμάντευε ἡ ψυχὴ τους.
Τότε εἶπε ὁ Θεοκλύμενος, θεόμορφος στὴν δῆψη. 345
« Ἄ, δύστυχοι, τί συμφορὰ σᾶς καρτερεῖ. Σκοτάδι
κυκλώνει τὰ κεφάλια σας, τὰ πρόσωπα, τὰ πόδια. 350

"Αναψέ ό θρηνος, δάκρυα, νά, στὰ μάγουλά σας τρέχουν καὶ τὰ ώραια μεσόστυλα κι οἱ τοῖχοι στάζουν αίμα.

Γεμάτο εἶναι τὸ πρόσπιτο κι ὅλη ἡ αὐλὴ ἀπὸ ἵσκιους νεκρῶν, ποὺ μὲς στ' ἀνήλιαχο σκοτάδι ὅλο καὶ τρέχουν. Χάθηκε ό ἥλιος, πλάκωσε παντοῦ πηχτὴ θολούρα ».

"Ετσι εἶπε κι ὅλοι ἀπ' τὴν καρδιὰ γελάσανε οἱ μνηστῆρες. Τότε ἄρχισε ό Εὔρυμαχος, γιὸς τοῦ Πολύβου, κι εἶπε:

« 'Ο ξένος πάει, τρελάθηκε ποὺ τώρα ἥρθε ἀπ' ἀλάργα. Μὰ ἐλάτε, κράχτες, βγάλτε τον στὴν πόρτα δξῶ ἀπ' τὸ σπίτι νὰ πάγη στὸ δρόμο, ἀφοῦ θαρρεῖ σκοτάδι ἐδῶ πώς βλέπει ». 360

Πάλε ἔτσι ό Θεοκλύμενος τὸ λόγο πῆρε κι εἶπε: « Δὲ σοῦ γυρεύω, Εύρυμαχε, ἐγὼ ὁδηγοὺς δικούς σου. "Εχω τὰ μάτια μου τὰ δυό, τ' αὐτιά μου καὶ τὰ πόδια, κι ὁ νοῦς μου στὸ κεφάλι μου καλοφτιασμένος εἶναι. Μὲ αὐτὰ θὰ φύγω, γιατὶ ἐδῶ βλέπω κακὸ νὰ φτάνη, ποὺ δὲ θὰ τὸ ξεφύγετε κανεὶς ἀπ' τοὺς μνηστῆρες, ποὺ ὅλο τὸν κόσμο βρίζετε μὲς στοῦ θεϊκοῦ Δυσσέα τὸ σπίτι καὶ τοῦ κάνετε αὐτὲς τὶς ἀτιμίες ». 370

Εἶπε κι ἀπ' τὸ καλόφτιαστο βγῆκε δξῶ τὸ παλάτι καὶ γιὰ τὸν Πείραιο πήγαινε ποὺ τὸν φιλοξενοῦσε. Τότε οἱ μνηστῆρες κοίταζαν ἔνας τὸν ἄλλο, κι ὅλοι κεντοῦσαν τὸν Τηλέμαχο γελώντας γιὰ τοὺς ξένους.

Κι ἔτσι ἔνας νιὸς ἀπότομος τὸ λόγο πῆρε κι εἶπε: « Τηλέμαχε, ό πιὸ ἀτυχος στοὺς ξένους εἰσαι ἀπ' ὅλους. "Ενας, μὰ ποὺ τὸν διάλεξες αὐτὸν τὸ γυρολόγο, ποὺ τρώει καὶ πίνει ἀχόρταγα κι ἀπὸ δουλειὰ δὲν ξέρει, μήτ' εἶναι ἀξιος γιὰ πόλεμο, ἔτσι τῆς γῆς γομάρι. 375

Κι ό ἄλλος ποὺ σηκωθῆκε νὰ κάμη τὸν προφήτη. Μόν' ἄκου ἐμένα νὰ σοῦ πῶ καὶ πιὸ ὅφελός σου θά 'ναι.

Τοὺς ξένους σὲ πολύσκαρμο καράβι νὰ τοὺς βάλης καὶ στεῖλε τους στοὺς Σικελούς, τὴν τύχη σου νὰ κάμης ». 380

"Ετσι οἱ μνηστῆρες ἔλεγαν, μὰ ἀδιαφοροῦσε ἔκεινος, κι ἀφωνος τὸν πατέρα του κοίταζε, καρτερώντας πότε τους κακοστόχαστους μνηστῆρες θὰ χτυπήσῃ.

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη τοῦ Ἰκαρίου ἡ κόρη, ποὺ 'χε βαλμένο ἀντίκρου τους τὸ σκαλιστὸ θρονί της,

ἀκουγε τὶς κουβέντες τους ποὺ κάνανε οἱ μηνστῆρες.
Μὲ γέλια πῆγαν καὶ χαρὲς τὸ δεῖπνο τους νὰ φᾶνε,
ἀρχοντικὸ καὶ πρόσχαρο, πού 'χαν πολλὰ σφαγμένα.
Μὰ ἄλλο τραπέζι πιὸ ἀχαρο δὲ βρέθηκε ἀπὸ κεῖνο,
ποὺ ἐτοίμαζε ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ κι ὁ ἄντρας ὁ γενναῖος
νὰ τοὺς προσφέρουν. Γιατὶ αὐτοὶ τὸν ἀδικοῦσαν πρῶτοι.

390

Φ

Τότε ἔφερε ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ στὸ νοῦ τῆς Πηνελόπης
νὰ βάλῃ σίδερο ψαρὶ κι ἔνα δοξάρι, ἀγώνα
κι ἀρχὴ τοῦ φόνου, στὸ ψηλὸ παλάτι, στοὺς μηνστῆρες.
Τοῦ πύργου τῆς ἀνέβηκε τὴ μαρμαρένια σκάλα,
καὶ πῆρε τὸ γυρτὸ κλειδὶ στὸ παχουλό της χέρι,
ὅμορφο χάλκινο κλειδὶ μὲ φιλτισένια χούφτα.
Στὸν ἀκρινό της πῆγε δύντα μὲ παρακόρες ἄλλες,
ποὺ ἔκει ἤταν δλοὶ οἱ θησαυροὶ τοῦ βασιλιαὶ κλεισμένοι,
χαλκός, χρυσάφι, σίδερο δυσκολοδουλεμένο,
κι ἔνα δοξάρι λυγιστὸ καὶ μιὰ σαϊτοθήκη,
γεμάτη πολυστέναχτες σαίτες, ποὺ ἔνας ξένος
δῶρα στὴ Λακεδαίμονα τὰ ὅδωσε τοῦ Δυσσέα,
ὅ "Ιφιτος τοῦ Εύρυτη ὁ γιός, τῶν ἀθανάτων ὅμοιος,
ποὺ στὴ Μεσσήνη σμίξανε στὸ σπίτι τοῦ Ὁρτιλόχου.
Πῆγε ἔνα χρέος ὁ θείκδος Δυσσέας νὰ συνάξῃ,
ποὺ δλο τοῦ χρώστας τὸ χωρό. Γιατὶ Μεσσήνιοι κλέφτες
μὲ τρεχαντήρια ἀνάφρυδα σηκώσανε ἀπ' τὸ Θιάκι
τραχόσια ἀρνιὰ μὲ τοὺς βοσκούς. Γι' αὐτὸ ὁ Δυσσέας πῆγε
παιδάκι, ἀπ' τὸν πατέρα του καὶ τοὺς δημογερόντους
σταλμένος, τὸ ταξίδι αὐτὸ τὸ μακρινὸ νὰ κάμη.
Δώδεκα πάλες ὁ "Ιφιτος φοράδες τοῦ ζητοῦσε
κλεμμένες, ποὺ δλες βύζαναν καματερὰ μουλάρια,
τοὺ χάρος τοῦ κατάντησαν στερνὰ καὶ μαύρη μοίρα.
σὰν πῆγε στὸ λιοντόψυχο γιὸ τοῦ μεγάλου Δία
τὸν Ἡρακλῆ, ἀρχιμάστορα τραχῶν κατορθωμάτων,
ποὺ δὲ σεβος, στὸ σπίτι του ποὺ τὸν φιλοξενοῦσε
τὸν σκότωσε, κι οὔτε θεῶν φοβήθηκε τὸ μάτι

5

10

15

20

25

καὶ τὸ ψωμὶ ποὺ τοῦ ὀδώσε, μόν' τὴ ζωὴ τοῦ πῆρε
καὶ κράτησε στὸ σπίτι του τὶς γλήγορες φοράδες.

Αὐτὲς ζητώντας πήγαινε καὶ βρῆκε τὸ Δυσσέα,
καὶ τὸ δοξάρι τοῦ ὀδώσε, ποὺ πρῶτα τὸ κρατοῦσε
ὁ θεριομάχος Εὔρυτος κι ὑστερα στὸ παιδί του
τοῦ τ' ἄφησε, ὅταν πέθανε, μὲς στὸ ψηλό του σπίτι.

Κοντάρι τοῦ ὀδώσε γερὸ κι ἔνα σπαθὶ ὁ Δυσσέας,
ἀρχὴ φυλίας τρυφερῆς, μὰ μήτε στὸ τραπέζι

δὲ γνωριστῆκαν, γιατὶ πρὶν σκότωσε ὁ γιὸς τοῦ Δία
τὸν Ἰφιτο τοῦ Εύρυτου γιό, τῶν ἀθανάτων ὅμοιο,
ποὺ τὸ δοξάρι τοῦ ὀδώσε. Κι αὐτὸ ὁ θεϊκὸς Δυσσέας,
σὰν πήγαινε στὸν πόλεμο μὲ τὰ γοργὰ καράβια,
τ' ἀφῆγε σπίτι, ἐνθύμημα τοῦ ἀγαπημένου ξένου,
καὶ μόνο στὴν πατρίδα του σὰν ἤταν τὸ κρατοῦσε.

Καὶ στὸν ὄντα σὰν ἔφτασε ἡ θεῖκιά γυναίκα,
καὶ τὸ δρυένιο πάτησε κατώφλι, ποὺ τεχνίτης
μὲ προσοχὴ τὸ σκάλισε, στὴ στάφνη ἵσωνοντάς το,
καὶ παραστάτες ἔβαλε κι ἀχτιδιοβόλες πόρτες,
ἔλυσε ἀμέσως τὸ λουρὶ ἀπ' τὸ κοράκι ἀπάνω
κι ἔβαλε μέσα τὸ κλειδὶ κι ἀντίκρυ ἥθρε τοὺς σύρτες
κι ἔσπρωξε. Καὶ καθὼς βογγᾶ μὲς στὸ λιβάδι ὁ ταῦρος
ποὺ βόσκει, ἔτσι ὅμοια βόγγησαν κι οἱ ὅμορφες οἱ πόρτες,
ὅταν τὶς βρῆκε τὸ κλειδὶ κι ἀνοίξανε στὴν ὥρα.

Σ' ἔνα σανίδι ἀνέβηκε ψηλό, πού ταν ἀπάνω
σεντούκια μὲ φορέματα γεμάτα μυρισμένα,
κι ἀπ' τὸ καρφὶ ξεκρέμασε καὶ πῆρε τὸ δοξάρι,
μὲ τὸ θηκάρι τ' ὅμορφο, ποὺ ὅλο τὸ κλειοῦσε μέσα.
Κάθισε καὶ στὰ γόνατα τὸ πῆρε καὶ θρηνοῦσε

κι ὅξω μὲ δάκρυα τὸ βγαλε τ' ἀφέντη τὸ δοξάρι.
Κι ὅταν τὸν πολυδάκρυτο χόρτασε πιὰ τὸ θρῆνο,
γιὰ τὸ παλάτι κίνησε στοὺς ἀτροπους μνηστῆρες
μὲ τὸ δοξάρι τὸ κυρτὸ καὶ τὴ σαΐτοθήκη
γεμάτη πολυστέναχτες ἔνα σωρὸ σαΐτες.

Κι οἱ παρακόρες σήκωναν γεμάτο ἔνα καλάθι
μὲ σίδερο καὶ μὲ χαλκό, τὰ ὅπλα τοῦ Δυσσέα.

Κι ὡς ἔφτασε ἡ ἀσύγκριτη γυναίκα στοὺς μνηστῆρες,

30

35

40

45

50

55

60

- στάθηκε στῆς καλόφτιαστης σκεπῆς κατὰ τὸ στύλο,
σκεπάζοντας τὰ μάγουλα μὲ τὴ λαμπρή της μπόλια,
κι εἶχε στὸ κάθε της πλευρὸν καὶ μιὰ πιστή της δούλα
καὶ στοὺς μνηστῆρες γύρισε κι εἶπεν αὐτὰ τὰ λόγια·
« Ἀκοῦστε με, περήφανοι μνηστῆρες, ποὺ μὲ πεῖσμα
νὰ τρῶτε καὶ νὰ πίνετε τὸ ρίζατε στὸ σπίτι
ἀνθρώπου ποὺ στὶς ξενιτιές καιρούς καὶ χρόνια λείπει
κι ἄλλη δὲ βρήκατε ἀφορμὴ νὰ πῆτε, παρὰ μόνο
πῶς θέλετε νὰ πάρετε γυναίκα σας ἐμένα.
Μὰ ἔλατε στὸν ἀγώνα αὐτὸν νὰ βγῆτε, ποὺ θὰ βάλω
βραβεῖο τὸ μεγάλο του δοξάρι τοῦ Δυσσέα.
- Κι ἔκεινον ποὺ εὔκολώτερα τὴν κόρδα του τεντώση
καὶ θὰ περάσῃ δώδεκα πελέκια μὲ σαΐτα,
θ' ἀκολουθήσω ἀφήνοντας τὸ νυφικὸ μου σπίτι,
τ' ἀσύγκριτο στὴν ὁμορφιὰ μὲ θησαυρούς γεμάτο,
ποὺ καὶ μές στ' ὅνειρο συχνὰ θὰ τὸ γλυκοθυμοῦμαι ».
- Εἶπε κι εὐτὺς τὸν Εὔμαιο προστάζει, στοὺς μνηστῆρες
μὲ τὸ ψαρὶ τὸ σίδερο νὰ βάλη τὸ δοξάρι,
κι αὐτὸς μὲ δάκρυα τὸ 'βαλε κι ἀλλοῦ δὲ βοϊδοφυλάχτης
θρηγοῦσε, δταν τ' ἀντίκρισε τ' ἀφέντη τὸ δοξάρι.
Τότε ὁ Ἀντίνος μὲ πικρὰ τοὺς ἀποπῆρε λόγια·
« Χωριάτες, ποὺ ἀπ' τὴ μύτη σας δὲν πάει πιὸ πέρα δὲν νοῦς σας,
τὶς μύξες τί τραβᾶτε ἐδῶ, χαμένοι, καὶ τὰ σπλάγχνα
ταράζετε τῆς γυναικός, ποὺ μές στὰ στήθια δὲν πόνος
κι ἀλλιῶς τὴ σφάζει, πόχασε, τὸ λατρευτό της ταίρι;
Καθίστε ἐδῶ δίχως μιλιὰ νὰ τρῶτε, εἰδὲ στὸ δρόμο
βγῆτε νὰ κλαίτε καὶ στὴ γῆς ἀφῆστε τὸ δοξάρι,
μεγάλο ἀγώνα ποὺ μαθὲ κανεὶς δὲ θὰ μπορέσῃ
εὔκολα τὸ καλόξυστο δοξάρι νὰ τεντώσῃ,
γιατὶ δὲν εἶναι ἐδῶ κανεὶς σὰν τὸ Δυσσέα ἀντρεῖος.
Τὸν εἶδα μὲ τὰ μάτια μου καὶ τὸν θυμοῦμαι ἀκόμα,
σὰν ἤμουνα μικρὸ παιδί καὶ πήγαινε στὴν Τροία ».
- Εἶπε, καὶ τοῦ ἡπιές ἡ καρδιὰ τὴν κόρδα νὰ τεντώσῃ
καὶ νὰ περάσῃ ἀνάμεσα στὸ σίδερο ἡ σαΐτα.
Μὰ τὴ σαΐτα τοῦ τανες γραφτὸ νὰ δοκιμάσῃ
ποῶτος ἀπ' τὸν ἀψέγαδο Δυσσέα, ποὺ στρωμένος

στὸ σπίτι του τ' ἀτίμαζε κι ἄλλους παρακινοῦσε.

100

Κι δὲ λατρευτὸς Τηλέμαχος τὸ λόγο πῆρε κι εἶπε·
«Ἄχ, δὲ θεὸς μὲ τύφλωσε. Ή σεβαστή μου μάνα
μοῦ λέει, μ' ὅλη τὴ γνώση της, τὸ σπίτι αὐτὸν ν' ἀφήσῃ
σὰν ξένη κι ἄντρα δεύτερο πῶς θέλει ν' ἀκλούθηση,
κι ἐγὼ γελῶ καὶ χαίρομαι μ' ἀστόχαστο κεφάλι.

105

Μὰ ἐλᾶτε, ἀφοῦ σᾶς βάλθηκε τέτοιο βραβεῖο, μνηστῆρες,
γυναίκα, ποὺ ἄλλη δεύτερη δὲν εἰναι στὴν Ἐλλάδα,
στὴν Πύλο, στὴν πολύχρυση Μυκήνα, καὶ μὲς στ' Ἀργος,
[μήτε στὴ μάυρη τὴ Στερειά μήτε κι ἐδῶ στὸ Θιάκι.]

110

Τὴ μάνα μου ποιά νὰ παινέψω ἀνάγκη;

Μὰ ἐλᾶτε καὶ μὴ βρίσκετε ἀναβολῆς αἰτίες
καὶ τὸ δοξάρι ἀτέντωτο πολὺ καιρὸν ἀς μὴ μείνη,
νὰ ἴδημε. Θὰ καταπιαστῶ κι ἐγώ· κι ἂν τὸ τεντώσω
κι ἀνάμεσα ἀπ' τὸ σίδερο περάσω τὴ σαΐτα,
δὲ θὰ χοιλῶ ἂν ἡ μάνα μου τὸ σπίτι της ἀφήσῃ
κι ἄλλον ἂν πάρῃ. Τότε ἐγὼ ξοπίσω ἐδῶ θὰ μείνω,
ἄξιος πιὰ τοῦ πατέρα μου τὰ ὅπλα ἐγὼ νὰ πάρω».

115

Εἶπε, κι ὁρθὸς σηκώθηκε καὶ πέταξε ἀπ' τὸν ὅμο
τὴν κόκκινη χλαμύδα του κι ἔβγαλε τὸ σπαθί του.

120

Ἐσκαψε πρῶτα ἔνα μακρύ αὐλάκι, μὲ τὴ στάφνη
ἰσώνοντάς το, κι ἔστησε ἀράδα τὰ πελέκια,
καὶ γύρω πάτησε τὴ γῆς καὶ τὸν θαμάζανε ὅλοι
πῶς τὰ στήσεις ἔτσι ταχτιὰ ποὺ ἄλλη φορὰ δὲν εἴδε.
Στάθηκε στὸ κατώφλι ὁρθὸς καὶ πῆρε τὸ δοξάρι
νὰ δοκιμάσῃ. Τρεῖς φορὲς μὲ πεῖσμα προσπαθοῦσε
νὰ τὸ τεντώσῃ. Τρεῖς φορὲς λύθηκε ἡ δύναμή του,
κι ἀς εἶχε ἐλπίδα μέσα του τὴν κόρδα νὰ τεντώσῃ
καὶ νὰ περάσῃ ἀνάμεσα στὸ σίδερο ἡ σαΐτα.

125

Τὴν τέταρτη τὸ τέντωσε, μὲ δύναμη ὡς τραβοῦσε,
μὰ τὴν ὄρμὴ τοῦ κράτησε μὲ γνέματα δὲ Δυσσέας.

130

Κι δὲ λατρευτὸς Τηλέμαχος μίλησε πάλε κι εἶπε·
«Ἄχ, ἄναντρος κι ἀδύναμος θὰ μείνω ἐγὼ γιὰ πάντα,
ἡ θά μαι ἀκόμα ἐγὼ μικρὸς καὶ δὲ βαστῶ στὰ χέρια
ν' ἀντισταθῶ σ' ὅποιον βρεθῇ καὶ μὲ προσβάλη πρῶτος.
Μὰ ἐλᾶτε δοκιμάστε σεῖς οἱ ἄλλοι τὸ δοξάρι,

135

πού 'στε στὰ χέρια πιὸ τρανοί, γιὰ νὰ τελέψῃ ὁ ἀγώνας».

"Ετσι εἶπε κι ἄφησε στὴ γῆς γυρμένο τὸ δοξάρι,
στὰ κολλητὰ πορτόφυλλα τὰ τεχνοδουλεμένα,
κι ἀκούμπησε τὴ φτερωτὴ σαΐτα στὸ κοράκι,
κι ἔκατσε πάλε στὸ θρονὶ ποὺ τὸ 'χε. πρὶν ἀφῆσει.

Τότε δ 'Αντίνος μίλησε ὁ γιὸς τοῦ Εύπειθη κι εἶπε.

«Σηκώνεστε μὲ τὴ σειρά, ἀπ' τὰ δεξιὰ ἔνας
στὸ μέρος πού 'ναι ὁ κεραστής, ἀρχὴ νὰ γίνη ἐκεῖθε».

Πρῶτος ὁ γιὸς τοῦ Οἰνοπά σηκώθηκε ὁ Λειώδης.

Τῶν σπλάχνων ἥταν ἔγγητῆς καὶ στ' ὅμορφο κροντήρι
κοντά, ἀκρη ἀκρη κάθονταν, καὶ μόνος τοὺς μνηστῆρες
μισοῦσε καὶ δὲ χώνευε τὰ κακουργήματά τους.

Καὶ πρῶτος τὸ δοξάρι αὐτὸς καὶ τὴ σαΐτα πῆρε
κι ὀλόρθος τὸ δοκίμαζε ἀπάνω στὸ κατώφλι,

μὰ δὲν τὸ τάναε. Τ' ἀπαλά, τ' ἀδύναμά του χέρια
ἐνῶ τραβοῦσε λίγωσαν κι ἔτσι εἶπε στοὺς μνηστῆρες:

«Δὲν τὸ τεντώνω, ἀδέρφια, ἐγώ, μόν' ἀς τὸ πιάση κι ἄλλος,
γιατὶ ζωὴ καὶ δύναμη πολλῶν ἀντρειωμένων
Θὰ κόψῃ τὸ δοξάρι αὐτό, καὶ πιὸ ὅφελός μας θά 'ταν
ὅ θάνατος, ἡ ζωντανοὶ νὰ χάσουμε ἀπ' τὰ χέρια
αὐτὸς ποὺ ἔδω ὅλοι μαζωχτοὶ τὸ καρτεροῦμε αἰώνια.

Τώρα στὰ βάθη τῆς καρδιᾶς καθένας ἔχει ἐλπίδα
τὴν Πηνελόπη ταίρι του τὴ συνετὴ νὰ κάμη.

Μὰ τὸ δοξάρι τὴ στιγμὴ ποὺ θὰ τὸ δοκιμάσῃ,
ἀς τρέξῃ ἀπ' τὶς καλόζωστες 'Αχαιοποῦλες ἄλλη
μὲ δῶρα ν' ἀρραβωνιαστῇ. Κι ἡ Πηνελόπη ἀς πάρη
ὅποιον τῆς δώση πιὸ πολλὰ καὶ ποὺ τῆς γράφει ἡ μοίρα».

"Ετσι εἶπε κι ἀπ' τὰ χέρια του ἄφησε τὸ δοξάρι
γυρμένο στὰ πορτόφυλλα τὰ τεχνοσκαλισμένα,
κι ἀκούμπησε τὴ φτερωτὴ σαΐτα στὸ κοράκι,
κι ἔκατσε πάλε στὸ θρονὶ ποὺ τὸ 'χε πρὶν ἀφῆσει.

Τότε δ 'Αντίνος ἀρχισε κι ἔτσι δυὸ λόγια τοῦ 'πε:
«Τί εἴναι, Λειώδη, αὐτὰ ποὺ λές καὶ βγάζεις ἀπ' τὸ στόμα
λόγια βαριά, προσβλητικά, ποὺ σὰν τ' ἀκούω θυμώνω,
πῶς τὸ δοξάρι τὴν ψυχὴ πολλῶν θὰ βγάλῃ ἀντρείων,
γιατὶ δὲν ἔχεις δύναμη καὶ σὺ νὰ τὸ τεντώσης;

Μὰ ἐσένα δὲ σὲ γέννησε ἡ λατρευτή σου ἡ μάνα
ζῆιον δοξάρια νὰ τραβᾶς, στὶς σαιτίες τεγνίτη.
Μὰ ἄλλοι μνηστῆρες στὴ στιγμὴ θὰ ἴδης νὰ τὸ τεντώσουν ».

Ἐπει, καὶ τὸ γιδοβοσκὸ Μελάνθιο πρόσταξε ἔτσι·
« Κουνήσου κι ἀναψε φωτιά, Μελάνθιε, στὸ παλάτι
καὶ βάλε ἔνα σκαμνὶ κοντὰ καὶ μιὰ προβιὰ ἀπὸ πάνω.
Φέρε ἀπὸ μέσα ἔνα χοντρὸ ἀπ' ἀλειμμα τυπάρι
νὰ τὸ ζεστάνουν στὴ φωτιά, ν' ἀλειψουν τὸ δοξάρι
οἱ νιοί, νὰ δοκιμάσουμε για νὰ τελέψῃ ὁ ἀγώνας ». 180

Ἐτοι εἰπε, κι ἀσθηστη φωτιά ἀνάβει ὁ Μελανθέας.
Φέρνει ἀπὸ μέσα ἔνα χοντρὸ ἀπ' ἀλειμμα τυπάρι
κι ἀφοῦ τὸ ζεστανῶν οἱ νιοί, δοκίμαζαν τοῦ κάκου.
Ἄκομα δύναμη ἥθελαν πολλή, ποὺ δὲν τὴν εἶχαν.
Μὰ ἀκόμα ὁ θεοπρόσωπος Εύρύμαχος κι ὁ Ἀντίνος
δὲν ἔπιαναν, οἱ πιὸ τρανοὶ κι οἱ πρῶτοι ἀπ' τοὺς μνηστῆρες. 185

Τότε ὁ θεῖκὸς χοιροβοσκὸς μὲ τὸ βοϊδοφυλάχτη
ἀπ' τὸ παλάτι βγήκανε τοῦ θεῖκοῦ Δυσσέα,
καὶ πίσω τους ἐρχόντανε κι ὁ Ἄδιος ὁ Δυσσέας.
Κι ὅξω ἀπ' τὴν πόρτα τῆς αὐλῆς μονάχοι οἱ τρεῖς σὰν ἥταν,
μὲ λόγια τότε φιλικὰ τοὺς μίλησε ὁ Δυσσέας· 190
« Βουκόλε καὶ χοιροβοσκέ, νὰ σᾶς μιλήσω κάτι
ἥ νὰ τὸ κρύψω ; Μὰ ἡ καρδιὰ νὰ σᾶς τὸ πῶ μὲ σπρώχνει.
Σὰν τί βοήθεια θέλατε νὰ δῶστε στὸ Δυσσέα
ἄν ἔτσι ἐρχόντανε ἀξαφνα κι ἂν ὁ θεὸς τὸν φέρη ; 195
Βογθοὶ σ' αὐτὸν θὰ γίνετε ἡ μήπως στοὺς μνηστῆρες ;
« Ετοι μιλῆστε ἐλεύτερα, καθὼς σᾶς λέει ἡ καρδιά σας ».

Τότε ὁ φυλάχτης τῶν βοδιῶν τὸ λόγιο πῆρε κι εἶπε·
« Δία πατέρα, ζάκουσ 'τον τώρα μου αὐτὸ τὸν πόθο,
ὅς ἔρθη ἐκεῖνος σπίτι του, θεὸς πιὰ κι ὅς τὸν φέρη. 200
Τότε θὰ ἴδης τὸ θάρρος μου κι ἂν μοῦ βαστοῦν τὰ χέρια ».

“Ομοια κι ὁ Εὔμαιος τοὺς θεοὺς θερμοπαρακαλοῦσε,
στὸ σπίτι του ὁ πολύσοφος Δυσσέας νὰ γυρίση.
Κι ἀλάθευτα σὰν ἔμαθε τὴν ἀδολή τους γνώμη,
τοὺς μίλησε μὲ φιλικὰ δυὸ λόγια του κι ἔτσι εἶπε· 205
« Νά με ἐδῶ μέσα πάλε ἐγώ. Στερνὰ ἀπὸ μύρια πάθια
ἔφτασα στὴν πατρίδα μου τὸν είκοστὸ πιὰ χρόνο.

- Καὶ ξέρω πολυπόθητος ἀπ' ὅλους μου τοὺς δούλους
σὲ σᾶς τοὺς δυὸς πῶς ἔρχομαι. Μήτε ἀκουσα ἀπ' τοὺς ἄλλους 210
ἔτσι κανένα νὰ εὐχηθῇ νὰ φτάσω στὴ πατρίδα.
Καὶ τί θὰ κάμω ἐγὼ γιὰ σᾶς θὰ πῶ τὴν πᾶσα ἀλήθεια.
"Ἄν μὲ τὴ χάρη τοῦ θεοῦ σκοτώσω τοὺς μνηστῆρες,
ταῖρι θὰ δώσω καὶ στοὺς δυὸς καὶ καρπερὰ χωράφια,
κι ἀπό 'να σπίτι ἔκει κοντὰ στὸ σπίτι μου χτισμένο,
καὶ φίλοι θά 'στε ἀχώριστοι κι ἀδέρφια μὲ τὸ γιό μου.
Κι ἔβαλε ἔνα θρονί, κοντὰ μὲ μιὰ προβιὰ στρωμένο.
Κι ἔνα ἄλλο τώρα ἀλάθευτο σημάδι θὰ σᾶς δείξω,
νὰ μὲ γνωρίστε καλὰ καὶ νὰ βεβαιωθῆτε,
νά, τὴν πληγὴ ποὺ μοῦ 'καμε μὲ τ' ἄσπρο δόντι ὁ κάπρος,
μὲ τ' Αύτολύκου τὰ παιδιὰ στὸν Παρνασσὸ δύταν πῆγα". 220
- Εἶπε, καὶ λύνει ἀπ' τὴν τρανὴ πληγή του τὰ κουρέλια
κι ὅπως τὴ γνώρισαν, εὐτὸς τὰ κλάματα τοὺς πῆραν,
καὶ τὸ Δυσσέα ἀγκάλιαζαν, τὸν διπλοχαιρετοῦσαν
καὶ τοὺς φιλοῦσαν μὲ χαρὲς τοὺς ὄμους, τὸ κεφάλι.
"Ἐτσι κι αὐτὸς τὰ χέρια τους καὶ κεφαλὴ φιλοῦσε.
Κι ὁ ἥλιος θὰ βασίλευε κι ἀκόμα θὰ θρηνοῦσαν,
μὰ τοὺς σταμάτησε ὁ θεικὸς Δυσσέας καὶ τοὺς εἶπε:
« Πάψε τοὺς θρήνους, νὰ μὴ βγῆ κανεὶς ἀπ' τὸ παλάτι
καὶ τρέξῃ μέσα καὶ τὸ πῆ στοὺς ἄλλους, ἀν σᾶς νιώση.
Μόν' μπῆτε μέσα δχι μαζί, μὰ πίσω ἔνας στὸν ἄλλο,
πρῶτος ἐγὼ κι ἔπειτα σεῖς, κι αὐτὸς σημάδι ἀς εἶναι.
Σὲ μένα αὐτοὶ οἱ περήφανοι μνηστῆρες δὲ θ' ἀφήνουν
νὰ δώσουν τὸ δεξάρι μου καὶ τὴ σαϊτοθήκη.
Τότε, Εὔμαρε, τρέχα, πάρ' το ἐσὺ καὶ βάλ' το μου στὰ χέρια
καὶ πές στὶς δοῦλες, τοῦ σπιτιοῦ τὶς πόρτες νὰ σφαλίσουν. 235
Κι ἀν ἀπὸ μέσα βογγητὸ καὶ χτύπο ἀντρῶν ἀκούσῃ
καμιὰ ἀπ' τὶς δοῦλες στὶς αὐλές, νὰ μὴ φανῆ στὴν πόρτα,
μόν' ζήσυχες νὰ κάθουνται νὰ κάνουν τὴ δουλειά τους.
Καὶ σύ, Φιλοίτιε, τῆς αὐλῆς τὶς πόρτες νὰ κλειδώσῃς
καὶ γλήγορα μ' ἔνα σκοινὶ γερά νὰ τὶς σφαλίσῃς". 240
- Εἶπε, καὶ στὸ καλόχιτστο παλάτι μέσα μπῆκε,
κι ἔκατσε ἀπάνω στὸ θρονὶ ποὺ κάθονταν καὶ πρῶτα.
Τότε κι οἱ δοῦλοι φτάσαντε τοῦ ἀκουστοῦ Δυσσέα.

- Στὰ χέρια του ὁ Εύρυμαχος κουνοῦσε τὸ δοξάρι
κι ἐδῶ κι ἔκεī τὸ ζέσταινε στὴ φλόγα, μὰ μῆτε ἔτσι
νὰ τὸ τεντώσῃ μπόρεσε καὶ φούσκωνε ἡ καρδιά του,
κι ἔτσι δυὸ λόγια μίλησε βαριὰ ἀγαναχτισμένος· 245
- «Ἄχ, πόσος μέσα μου ὁ καημὸς γιὰ μένα καὶ τοὺς ἄλλους.
Μὰ τόσο γιὰ τὸ γάμο ἐγώ—κι ἀς μὲ πονῇ—δὲ σκάζω.
Κι ἄλλες στὸ Θιάκι βρίσκονται πολλὲς Ἀχαιοποῦλες,
καθὼς καὶ στ’ ἄλλα τὰ νησιά. Μὰ σκάζω πού 'μαστε ἔτσι
κατώτεροι στὴ δύναμη ἀπ’ τὸ θεϊκὸ Δυσσέα
ποὺ μῆτε νὰ τεντώσουμε μποροῦμε τὸ δοξάρι
κι ἔτσι κι οἱ ἄλλες γενεὲς θὰ μάθουν τὴ ντροπή μας».
- Τότε ἔτσι καὶ τοῦ Εὔπειθη ὁ γιὸς τ’ ἀπάντησε ὁ Ἀντίνος· 255
- «Μήν τὸ φοβᾶσαι, Εύρυμαχε. Τὸ νιώθεις δὰ κι ὁ ἔδιος.
Δοξάρια θὰ τεντώνουμε ἐνῶ γιορτὴ μεγάλη
εῖναι στὴ χώρα σήμερα; Πετάξτε το στὴν ἄκρη,
καὶ τὰ πελέκια ἀφῆστε τα στὸ μέρος τους νὰ στέκουν.
Γιατὶ δὲ θὰ ὁρθὴ ἐδῶ, θαρρῶ, κανένας νὰ τὰ πάρη.
Μόν’ ἀς ἀρχίσῃ ὁ κεραστῆς νὰ χύνῃ στὰ ποτήρια,
σὰ στάξουμε, νὰ κρύψουμε τὸ λυγιστὸ δοξάρι. 260
- Καὶ τὸ Μελάνθιο τὴν αὔγη φωνάξτε ἐδῶ νὰ φέρη
γίδες τὶς πιὸ καλύτερες ποὺ θὰ ἔχῃ στὸ κοπάδι,
πρῶτα ἀφοῦ σφάξουμε μηριὰ τοῦ Ἀπόλλου, τὸ δοξάρι
νὰ δοκιμάσουμε ἔπειτα γιὰ νὰ τελέψῃ ὁ ἀγώνας».
- «Ἐτσι ὁ Ἀντίνος μίλησε κι ἀρεσε ὁ λόγος σ’ δλους.
Κι οἱ κράχτες ἔχυναν νερὸ τὰ χέρια τους νὰ νίψουν
κι οἱ νιὸι ὡς τὰ χείλια μὲ πιοτὸ γέμισαν τὰ κροντήρια
καὶ σ’ ὅλους μοίρασαν σειρὰ γιὰ δέηση στὰ ποτήρια. 270
- Σὰν ἔσταξαν καὶ ἥπιαν κρασὶ ὅσο ἤθελε ἡ καρδιά τους,
τοὺς εἶπε ὁ πολυμήχανος μὲ γελασιὰ ὁ Δυσσέας.
«Ἀκοῦστε με, τῆς ξακουστῆς βασίλισσας μνηστῆρες,
γιὰ νὰ σᾶς πῶ ὅσα μου ἡ καρδιὰ μοῦ λέει στὰ στήθια μέσα.
Κι ἀπ’ ὅλους τὸν Εύρυμαχο καὶ τὸν ἀφέντη Ἀντίνο 275
παρακαλῶ, ποὺ φρόνιμο κι αὐτὸ τὸ λόγο του εἶπε,
νά ἔχουν ἐλπίδα στὸ θεό καὶ τὸ δοξάρι ἀς πάψουν.
Αὔριο τὴ νίκη κι ὁ θεὸς θὰ δώσῃ σ’ ὅποιον θέλει.
Μὰ δῶστε τὸ καλόξυστο δοξάρι καὶ σὲ μένα

νὰ δοκιμάσω, ἂν μοῦ βαστοῦν τὰ χέρια μου κι ἂν ἔχω
σὰν πρῶτα ἀκόμα δύναμη στὰ λυγερά μου μέλη,
ἢ μοῦ τὴν πῆρε ἡ θάλασσα κι ἡ κακοπέρασή μου ». 280

“Ετσι εἶπε, κι ὅλοι θύμωσαν μαζί του κι εἶχαν φόβο
μήπως τεντώσῃ τὸ γερὸ καλόξυστο δοξάρι.

Κι ἔτσι ὁ Ἀντίνος ἀρχισε μὲδυό του λόγια κι εἶπε· 285
« Καημένε ξένε, νοῦ σταλιὰ δὲν ἔχεις στὸ κεφάλι.

Δὲ φτάνει ἐδῶ ποὺ κάθεσαι μὲ μᾶς τ' ἀρχοντοπαίδια
κι ἡσυχα τρῶς καὶ μερδικὸ περίσσιο ἀπ' ὅλα παίρνεις
καὶ τὶς κουβέντες μας ἀκοῦς κι ὅλα τὰ μυστικά μας,
ποὺ ξένος ἄλλος καὶ φτωχὸς δὲ μᾶς ἀκούει τὶ λέμε. 290

Σὲ βλάφτει τὸ γλυκὸ κρασὶ ποὺ κι ἄλλους τοὺς ζαλίζει,
ποὺ τὸ ρουφοῦν ἀγόρταγα καὶ ταχτικὰ δὲν πίνουν.

Ἐκεῖνο καὶ τὸν Κένταυρο τὸν ξακουστὸ Εὔρυτίο
τὸν τύφλωσε στ' ἀρχοντικὸ τὸ σπίτι τοῦ Πειρίθου
σὰν πῆγε μὲς στοὺς Λάπηθες. Κι ἀπ' τὸ μεθύσι τύφλο
ἀνομες ἔκαμε δουλειές στὸ σπίτι τοῦ Πειρίθου. 295

Θύμωσαν τότε οἱ ἥρωες κι εὐτὺς δξῶ ἀπ' τὴν πόρτα
τὸν πέταξαν καὶ τοῦ 'κοψαν τὴ μύτη καὶ τ' αὐτιά του.

Κι αὐτὸς μὲ σαλεμένο νοῦ πῆρε τὰ δυό του μάτια
κι ἔσερνε μὲ τυφλὴ ψυχὴ τὴ μαύρη συμφορά του. 300

Μάχη ἀπὸ τότε ἔτσι ἀρχισε ἀνθρώπων καὶ Κενταύρων,
ποὺ πρῶτα ἐκεῖνος τὸ κακὸ τ' ἀρχισε ἀπ' τὸ μεθύσι.

“Ιδια σοὺς τάξω συμφορὰ νὰ σ' ἔβρη ἀν τὸ δοξάρι
τεντώσης· καὶ στὸν τόπο μας μὴν καρτερῆς προστάτη,
κι ἀμέσως θὰ σὲ στείλουμε μ' ἔνα καράβι μαῦρο
στὸ βασιλιὰ τὸν. ”Ἐχετο, ποὺ ἀνθρώπους δὲ λυπᾶται.
Δὲν ἔχει τότε νὰ σωθῆς. Μόν' κάτσες ἐδῶ νὰ πίνης
ἡσυχος κι ἔτσι μὲ πιὸ νιούς μὴ θέλης νὰ τὰ βάζης ». 305

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη τὸ λόγο πῆρε κι εἶπε·
“Ἀντίνο, κάνετε ἀδικο, τοῦ Τηλεμάχου οἱ ξένοι,
ποὺ τοῦ προσπέφτουν σπίτι του, νὰ μείνουν στερημένοι.

Μήπως φοβᾶσαι, ἂν τὸ τρανὸ δοξάρι τοῦ Δυσσέα
τεντώσῃ ὁ ξένος, στὴν πολλὴ θαρρώντας δύναμή του,
πῶς θὰ μὲ πάρη σπίτι του ταίρι του νὰ μὲ κάμη;
Μὰ μήτε αὐτὸς στὰ στήθια του δὲν ἔχει τέτοια ἐλπίδα. 315

Αύτὸν ἂς μὴ γίνεται ἀφορμὴ γιὰ νὰ χαλᾶ ἡ καρδιά σας
ἀπάνω στὸ τραπέζι σας. Δὲν πρέπει, δὲν ταιριάζει ».

Κι ἀπάντησε ὁ Εὔρυμαχος, γιὸς τοῦ Πολύβου, κι εἶπε·
« "Ω, Πηνελόπη φρόνιμη, τοῦ Ἰκάριου θυγατέρα,

δὲν τὸ φοβούμαστε, οὔτε δὰ ταιριάζει νὰ σὲ πάρῃ
ὁ ξένος, μὰ ντρεπόμαστε τὰ λόγια τοῦ ἄλλου κόσμου,
μὴν πῆ κανένας Ἀχαιός, ὃ πιὸ κακὸς ἀπ' ὅλους·

« Τὸ ταίρι ἀνθρώπου ἀψέγαδου, ἄντρες κατώτεροί του,
ζητοῦν, μὰ τὸ καλόξυστο δοξάρι δὲν τεντώνουν.

Κι ἤθε ἔνας πολυπλάνητος ζητιάνος ἀπ' τὰ ξένα, 325
κι εὔκολα αὐτὸς τὸ τέντωσε, πέρασε τὰ πελέκια.

« Ετσι θὰ ποῦνε καὶ ντροπή θά 'ναι γιὰ μᾶς τὰ λόγια ».

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·

« Εὔρυμαχε, δὲν γίνεται νά 'χουν στὴ χώρα δόξα
ὅσοι ἀτιμάζουν καὶ τοῦ τρῶν τὸ σπίτι ἀντρὸς μεγάλου. 330

Γιατὶ τὰ βρίσκετε ντροπὴ τὰ λόγια αὐτὰ τοῦ κόσμου;
Αὐτὸς ὃ ξένος φαίνεται ψηλός, καλοδεμένος,

καὶ τὸ παινιέται ἀρχοντικοῦ πατέρα γιὸς πῶς εἶναι.
Δῶστε του τὸ καλόξυστο δοξάρι, γιὰ νὰ ίδοῦμε.

Κι ἔνα ἄλλο τώρα ἐγώ θὰ πῶ κι ὁ λόγιος μου θὰ γίνη.

« Αν τὸ τεντώση καὶ χαρὰ τοῦ δώσῃ τέτοια ὁ Φοῖβος,
θὰ τοῦ χαρίσω ὀλόμορφο χιτώνα καὶ χλαμύδα,

κι ἔνα κοντάρι μυτερό, διώχτη σκυλιῶν κι ἀνθρώπων.

Θὰ τοῦ χαρίσω δίστομο σπαθὶ καὶ δυὸ σαντάλια,
καὶ θὰ τὸν στείλω ὅπου ποθεῖ καὶ τοῦ ζητᾶ ἡ καρδιά του ». 340

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τῆς μίλησε ἔτσι κι εἶπε :

« "Άλλος δὲν ἔχει, μάνα μου, τὴ δύναμη ἀπὸ μένα,
νὰ δώσω τὸ δοξάρι ἐγώ, ἢ ν' ἀρνηθῶ δπως θέλω,
κι ἀπ' ὅσους στὸ βραχόσπαρτο τὸ Θιάκι ἀφέντες εἶναι

κι ἀπ' ὅσους στ' ἄλλα τὰ νησιά, στῆς "Ηλιδας τὸ μέρος. 345

Κανένας δὲν μπορεῖ ἀπ' αὐτοὺς νὰ μ' ἐμποδίσῃ ἀν θέλω
καὶ τὸ δοξάρι μιὰ φορὰ στὸν ξένο νὰ χαρίσω.

Μόν' σπίτι τώρα πήγαινε νὰ κάτσης στὶς δουλειές σου,
στὴ ρόκα καὶ στὸν ἀργαλειό, καὶ βάλε καὶ τὶς σκλάβες.

Κι ὅσο γιὰ τὸ δοξάρι αὐτό, οἱ ἄντρες θὰ φροντίσουν
ὅλοι κι ἀπ' ὅλους πρῶτα ἐγώ ποὺ ὁρίζω μὲς στὸ σπίτι ». 350

Σάστισε αύτή καὶ γύρισε στὸν πύργο τῆς ἔοπίσω,
γιατὶ τῆς μπῆκαν στὴν καρδιὰ τὰ λόγια τοῦ παιδιοῦ της.
Κι ὅταν στ' ἀνώι ἀνέβηκε μὲ τὶς πιστές της σκλάβες,
θρηνοῦσε τὸ Δυσσέα ἐκεῖ, ὡσότου νλυκὸν ὑπνο
τῆς ἔχυσε στὰ βλέφαρα ἡ λαμπερὴ Παλλάδα.

Τότε ἔφερνε ὁ χοιροβοσκὸς τὸ λυγιστὸ δοξάρι,
κι ὅλοι οἱ μνηστῆρες ἔκαμαν βουὴ μὲς στὸ παλάτι.
Κι ἔτσι ἔνας φαντασμένος νιὸς τὸ λόγο πῆρε κι εἶπε·
« Ποῦ πᾶς, μωρὲ χοιροβοσκέ, τὸ λυγιστὸ δοξάρι,
χαμένε; Γρήγορα, θαρρῶ, στὴ χοιρομάντρα ἀλάργα,
πῶς θὰ σὲ φᾶνε τὰ σκυλιά, ποὺ ἀνάθρεφες, μονάχο,
ἄν οἱ ἀθάνατοι θεοὶ κι ὁ Φοῖβος μᾶς βοηθήσουν ». 355

“Ετσι εἶπε, κι ἀπ’ τὸ φόβο του τ’ ἄφησε ἐκεῖνος κάτω,
γιατὶ πολλοὶ τοῦ βάλανε φωνές μὲς στὸ παλάτι. 365
Μὰ μὲ θυμὸ ὁ Τηλέμαχος τοῦ ’σκωζε ἀπ’ τ’ ἄλλο μέρος·
« Φέρ’ τὸ δοξάρι, γέρο, ἐμπρὸς καὶ μὴν ἀκοῦς κανένα,
μήπως, ἄν κι εἴμαι πιὸ μικρός, σὲ διώξω στὸ χωράφι
μὲ πέτρες, κι εἴμαι πιὸ γερδός στὴ δύναμη ἀπὸ σένα.
“Ετσι εἴθε νά ’μουν πιὸ γερδός κι ἀπ’ ὅλους τοῦ μνηστῆρες,
ὅσοι εἰναι μὲς στὸ σπίτι μου, στὴ δύναμη, στὰ χέρια·
τότε ὅλους θὰ τοὺς ἔδιωχνα νὰ φύγουν ἀπ’ τὸ σπίτι
κακήν κακῶς, ποὺ τὸ κακὸ στὸ νοῦ τους ἔχουν πάντα ». 370

“Ετσι εἶπε, κι ὅλοι ἀπ’ τὴν καρδιὰ γελάσανε οἱ μνηστῆρες
καὶ τὸ θυμὸ ξεχάσανε ποὺ ’χαν τοῦ Τηλεμάχου. 375
Τότε ἔφερε ὁ χοιροβοσκὸς τὸ γυριστὸ δοξάρι
κι ἥρθε κοντὰ καὶ τὸ ’βαλε στὰ χέρια τοῦ Δυσσέα.
Πῆγε ἔπειτα καὶ φωναζε τὴ βάγια Εύρυκλεια κι εἶπε·
« Σὲ προσκαλεῖ, ὁ Τηλέμαχος, φρόνιμη Εύρυκλεια, ἀμέσως,
ὅλες καλὰ τοῦ παλατιοῦ τὶς πόρτες νὰ σφαλίσης. 380
Κι ἀν ἀπὸ μέσα βογγητὸ καὶ χτύπο ἀνδρῶν ἀκούση
καμιὰ ἀπὸ σᾶς μὲς στὶς αὐλὲς νὰ μὴ φανῇ στὴν πόρτα,
μόν’ ἡσυχῇ νὰ κάθεται νὰ κάνῃ τὴ δουλειά της ».

“Ετσι εἶπε, καὶ τὰ λόγια του δὲν πέταξαν χαμένα,
κι ἔκλεισε τοῦ καλόχτιστου τοῦ παλατιοῦ τὶς πόρτες. 385

Σιγὰ ὁ Φιλοίτιος πήδηξε στὴν πόρτα ὅξω ἀπ’ τὸ σπίτι
κι ἔκλεισε τῆς καλόφραχτης αὐλῆς καλὰ τὶς πόρτες.

Εἶχε ἔνα καραβόσκοινο στὴ σάλα ἀπὸ κανάβι.

Τὸ πῆρε κι ἔδεσε μ' αὐτὸ τὶς πόρτες κι ἥρθε πίσω
καὶ στὸ θρονί του κάθισε ποὺ κάθονταν καὶ πρῶτο
καὶ τὸ Δυσσέα κοίταζε. Κι ἐκεῖνος τὸ δοξάρι
τὸ στριφογύριζε παντοῦ νὰ ἰδῃ μήπως σαράκι
τὸ τρύπησε, ὅταν ἔλειπε ὁ βάσιλιας στὰ ξένα.

390

Κι ἔτσι ἔνας εἶπε βλέποντας τὸν ἄλλο ποὺ ἤταν δίπλα:
«Θά 'ναι κανένας κυνηγὸς καὶ δοξαριῶν τεχνίτης,
ἢ θά 'χη τέτοια σπίτι του δοξάρια φυλαγμένα,
ἢ καὶ νὰ φτιάσῃ ἔχει σκοπὸ κανένα ἄλλο παρόμοιο
καὶ τὸ γυρίζει ἐδῶ κι ἐκεῖ ὁ πονηρὸς ζητιάνος».

395

Κι ἔτσι ἀπ' τοὺς φαντασμένους νιοὺς πάλε ἔνας ἄλλος εἶπε:
«Ἐτσι εἰθε καὶ καλὸ νὰ ἰδῃ ὅσο δὲ θὰ μπορέσῃ
νὰ τὸ τεντώσῃ αὐτὸς ποτὲ τὸ λυγιστὸ δοξάρι».

400

«Ἐτσι οἱ μνηστῆρες ἔλεγαν. Τότε ὁ σοφὸς Δυσσέας
ἔπιασε τὸ βασταγερὸ δοξάρι κι εἶδε γύρω·
σὰν τὸν καλὸ τραγουδιστὴ ποὺ ξέρει ἀπὸ κιθάρα
καὶ στὸ καινούριο της κλειδὶ τεντώνει δίχως κόπο
τὴν κόρδα τὴν καλόστριψη, στὴν ἄκρη σὰν τὴ δέση,
ἔτσι ὁ Δυσσέας εὔκολα τέντωσε τὸ δοξάρι,
καὶ μὲ τὸ χέρι τὸ δεξὶ δοκίμασε τὴν κόρδα,
κι αὐτὴ γλυκὰ κελάρηδησε σὰν νά 'ταν χελιδόνι.

405

Τότε οἱ μνηστῆρες τρόμαξαν κι ἀλλάξανε ὅλοι χρῶμα.

410

Κι ὁ Δίας βρόντησε βαριὰ σημάδι νὰ τοῦ δείξῃ,
καὶ χάρηκε γι' αὐτὸ ὁ θεῖκὸς πολύπαθος Δυσσέας,
γιὰ τὸ σημάδι πόδειξε ὁ παντογνώστης Δίας,
κι ἀπ' τὸ τραπέζι φτερωτὴ ξεθήκωτη σαίτα
πῆρε, κι οἱ ὄλλες ἔμειναν μὲς στὴ σαΐτοθήκη,
αὐτὲς ποὺ θὰ δοκίμαζαν σὲ λίγο οἱ μνηστῆρες.

415

Κι ἔπιασε κόρδα καὶ λαβὲς ἀντάμα, καὶ τραβοῦσε
ἀπ' τὸ σκαμνὶ ποὺ κάθονταν κι ἔριξε τὴ σαίτα,
ἀφοῦ σημάδεψε καλά, καὶ τὰ πελέκια ἀμέσως
τὰ πέρασε ὅλα στὴ σειρὰ μέσα ἀπ' τὴν πρώτη τρύπη,
καὶ βγῆκε πέρα ἡ χάλκινη σαίτα ἀπ' τ' ἄλλο μέρος.

420

Τότε ἔτσι στὸν Τηλέμαχο γυρίζει καὶ τοῦ κάνει·
«Τηλέμαχε στὸ σπίτι σου δὲ σ' ἐτιμάζει ὁ ξένος

έδω ποὺ κάθεται. Εὔκολα τέντωσα τὸ δοξάρι
καὶ στὸ σημάδι πέτυχα. Κάπως ἀξίζω ἀκόμα
κι ἄδικα μὲ καταφρονοῦν αὐτοὶ καὶ δὲ μὲ πιάνουν.

Μὰ εἶναι καιρός οἱ Ἀχαιοὶ τὸ δεῖπνο νὰ ἔτοιμάσουν
ὅσο ποὺ φέγγει, κι ἔπειτα κι ἀλλιῶς θὰ διασκεδάσουν
καὶ μὲ τραγούδια καὶ χορό, τοῦ τραπεζιοῦ τὰ δῶρα ».

Εἶπε καὶ τοῦ 'γνεψε δὲ θεϊκὸς Δυσσέας μὲ τὰ μάτια.
Τότε ἔβαλε δὲ Τηλέμαχος τὸ μυτερὸ σπαθί του
καὶ πῆρε τὸ κοντάρι του στὸ χέρι, καὶ κοντά του
στάθηκε, τὰ λαμπρόφαντα φορώντας τ' ἄρματά του.

X

Πέταξε τότε δὲ ἔακουστὸς Δυσσέας τὰ κουρέλια
καὶ στὸ κατώφλι πήδηξε, κρατώντας τὸ δοξάρι
καὶ τὴ σαιτοθήκη του γεμάτη μὲ σαΐτες,
κι ἔτσι εἶπε, ἀφοῦ τὶς σώριασε μπροστά του, στοὺς μνηστῆρες·
« Τέλεψε αὐτὸς δὲ δύσκολος ἀγώνας πιά, καὶ τώρα
σ' ἄλλο σημάδι, ποὺ κανεὶς δὲ χτύπησε, θὰ ρίξω,
ἄν τὸ πετύχω καὶ χαρά μοῦ δώσῃ τέτοια δὲ Φοῖβος ».

Εἶπε καὶ στέλνει τὴν πικρὴ σαΐτα στὸν 'Αντίνο.
Τὴν ὥρα ἐκείνη δίχερο χρυσὸ δμορφο ποτήρι
νὰ πάρη ἐποιμαζόντανε, καὶ νά, στὸ χέρι τό 'χε
νὰ πιῇ κρασί, μήτε ἔβαξε τὸ θάνατο στὸ νοῦ του.
Ποιός θὰ τὸ φανταζότανε, πῶς ἔνας ἄντρας μόνος
σὲ τόσους δόμοτράπεζους, καὶ παλικάρι ἀς ἡταν,
χάρο θὰ τοῦ 'δινε πικρὸ καὶ μαυρισμένη μοίρα;
Τὸν σημαδεύει στὸ λαιμὸ καὶ τὴ σαΐτα ρίχνει
κι ἀντίκρυ ἡ μύτη πέρασε ἀπ' τ' ἀπαλό του ζίγχι.
"Εγειρε δίπλα, τοῦ 'πεσε καὶ τὸ ποτήρι κάτω
κι ἀπ' τὰ ρουθούνια ἀνάβρυσε μὲ μᾶς πηχτὸ τὸ αἷμα,
καὶ μὲ τὰ πόδια του, συχνὰ κλωτσώντας τὸ τραπέζι,
ἔριξε κάτω τὰ φαγιά στὴ γῆς καὶ λερωθῆκαν,
κι ἀνακατώθηκαν φωμιά καὶ κρέατα ψημένα.
Τότε οἱ μνηστῆρες, βλέποντας πῶς ἔπεισε ἄντρας κάτω,
βάλανε ἀμέσως τὶς φωνές κι ἀπάνου ἀπ' τὰ θρονιά τους

πετάχτηκαν καὶ σκόρπισαν στὸ σπίτι, καὶ τοὺς τούχους παντοῦ τριγύρω κοίταζαν τοὺς ὄμορφοχτισμένους, μὰ μήτε ἀσπίδα βλέπανε μήτε γερὸ κοντάρι.

25

Καὶ τὸ Δυσσέα βρίζανε μὲ λυσσασμένα λόγια:
« Μωρέ, ἄσκημα τὸ σκέφτηκες νὰ ρίχνης στοὺς ἀνθρώπους.

Μὰ ἄλλον ἀγώνα δὲ θὰ ἰδῆς, τώρα τὸ τέλος σου ἥρθε.

Μωρέ, τὸ πρῶτο σκότωσες στὸ Θιάκι ἀρχοντοπαΐδι.

30

Γι' αὐτὸ καὶ σένα τώρα ἐδῶ τὰ ὅρνια θὰ σὲ φᾶνε ».

« Ετσι εἶπαν, γιατὶ νόμιζαν πῶς ἀντρα νὰ σκοτώσῃ δὲν ἤθελε. Μὰ αὐτὸ οἱ τυφλοὶ δὲν ἔβαλαν στὸ νοῦ τους, πῶς ἡ παγίδα τοῦ χαμοῦ στημένη ἦταν γιὰ ὄλους.

35

Τότε λοιξὰ τὸν κοίταζε κι ἔτσι ὁ Δυσσέας τοῦ 'πε:

« Σκυλιά, ποὺ στοχαστήκατε πῶς πίσω στὴν πατρίδα δὲ θὰ γυρίσω, κι ἀπονα μοῦ τρώγατε τὸ σπίτι

καὶ στανικῶς πλαγιάζατε τὶς δουῆλες, κι ἐνῶ ζοῦσα

Θέλατε τὴ γυναικά μου νὰ κάμετε δική σας,

δίχως θεούς, ποὺ κατοικοῦν τὰ οὐράνια, νὰ φοβᾶστε,

40

μήτε πῶς θὰ 'ρθη ἡ ἐκδίκηση καμιὰ φορὰ ἀπὸ κάποιον.

Μὰ νά, τὰ δίχτυα ἀπλώθηκαν ἀπάνω σας τοῦ χάρου ».

« Ετσι εἶπε, κι ὅλων κόπηκαν τὰ ἥπατα ἀπ' τὸν τρόμο, καὶ ζάρωνε ὁ καθένας τους γιὰ νὰ σωθῇ ἀπ' τὸ χάρο.

45

Κι ἀπ' ὄλους ὁ Εύρυμαχος τὸ λόγο πῆρε κι εἶπε:

« Αν εἴσαι ἀλήθεια ἐσύ ὁ Θιακὸς Δυσσέας ποὺ ἤρθες πίσω, ὅλα σωστὰ τους τά 'ψαλες γι' αὐτὰ ποὺ σου 'χουν κάμει, πλῆθος στὸ σπίτι σου ἀνομα, πλῆθος καὶ στ' ἀγαθά σου.

Μὰ νά, ὁ 'Αντίνος κείτεται νεκρός, ὁ πρῶτος φταίχτης.

50

Γιατὶ ὅλες τὶς δουλειές αὐτὲς τὶς ἔβγαλε μονάχος;

ὅχι γιατὶ τὸν ἐσπρωχε τοῦ γάμου ἀνάγκη ἡ πόθος,

μόν' ἔτρεφε ἄλλα στὴν καρδιά, ποὺ σὲ καλὸ δὲ βγῆκαν,

αὐτὸς μὲς στὸ κοσμάκουστο νὰ βασιλέψῃ Θιάκι

καὶ νὰ σκοτώσῃ, σταίνοντας καρτέρι, τὸ παιδί σου.

Μὰ τώρα αὐτὸς σὰν ἔπεσε, καθὼς τοῦ ταίριαζε ἔτσι,

55

λυπήσου τὸ λαό σου ἐσύ κι ἐμεῖς στερνὰ ἀπ' τὴ χώρα

συνάζουμε δσα πιώθηκαν κι δσα σου φαγωθῆκαν.

Εἴκοσι βόδια πρόστιμο καθένας θὰ πλερώσῃ

κι δσο χρυσάφι καὶ χαλκὸ θὰ γιάνουν τὴν καρδιά σου.

Μὰ πρὶν τὰ πάρης, ἄδικο μαζί μας νὰ θυμώνης ».

60

Τότε λοξά τὸν κοίταξε κι ἔτσι ὁ Δυσσέας τοῦ ἀπε·
« Εὔρυμαχε, κι ἂν ὅλα μου τὰ πατρικὰ γυρίστε,
κι ὅσα εἶναι ὅλο σας τὸ βιός καὶ βάλτε κι ἄλλα τόσα,
μήτε ἔτσι δὲν τὰ σταματῶ τὰ χέρια ἀπ' τὴ σφαγὴ σας,
πρὶν ἔνα κι ἔνα τ' ἄδικα πλερώσουν οἱ μνηστῆρες.

65

Διαλέξτε τώρα ἀν θὰ σταθῇ κανεὶς νὰ πολεμήσῃ,
εἴτε θὰ φύγη, ἀπὸ σφαγὴ καὶ γάρο νὰ γλιτώσῃ.
“Ομως, θαρρῶ, ἀπ' τὰ νύχια μου κανεὶς δὲ θὰ ξεφύγη ».

Ἐτσι εἰπε κι ὅλων κόπηκαν τὰ ἥπατα ἀπ' τὸν τρόμο
κι ἀπ' ὅλους ὁ Εὔρυμαχος δευτέρωσε ἔτσι πάλε·

70

« Τ' ἄπιαστα χέρια αὐτός, παιδιά, δὲ θὰ τὰ σταματήσῃ,
μόν' τὸ δοξάρι ὅσο βαστᾶ καὶ τὴ σαιτόθήκη,
θὰ ρίχνῃ ἀπ' τὸ πελεκήτὸν κατώφλι, ὡς ὅτου τέλος
νὰ μᾶς ξεκάμη. Μόν' ἐμπρός, κανεὶς ἀς μὴ δειλιάσῃ !
Τραβήξτε τὰ μαχαίρια σας. Προβάλτε τὰ τραπέζια
μπροστὰ στὶς γοργοθάνατες σάτες κι ὅλοι ἀπάνω
ἄς τοῦ ριχτοῦμε μαζωχτοί, ν' ἀναγκαστῇ τὴν πόρτα
ν' ἀφήσῃ καὶ τὸ πέτρινο κατώφλι κι ὅξω ἀμέσως
νὰ πεταχτοῦμε, ἀλλαγμός νὰ σηκωθῇ στὴ χώρα,
νὰ μάθῃ τότε τὴ στερνὴ πώς ἔριξε σαΐτα ».

75

Εἰπε κι εὐτὺς τὸ δίστομο χαλκόμυτο μαχαίρι
τρχθάει κι ἀπάνω του ὅρμησε, σκούζοντας μ' ἄγρια λύσσα.

Μὰ στὴ στιγμὴ μιὰ σαΐτια τοῦ τίναξε ὁ Δυσσέας
στὰ στήθια, κάτω ἀπ' τὸ βυζί, κι ἡ φτερωτὴ σαΐτα

μπήχτηκε στὸ συκώτι του, καὶ τὸ μαχαίρι κάτω
τοῦ ἀπεσε καὶ σωριάστηκε τριγύρω στὸ τραπέζι

85

τρικλίζοντας καὶ σκόρπισε τὰ δίχερα ποτήρια
καὶ τὰ φαγιὰ στὸ πάτωμα, καὶ καταγῆς χτυποῦσε

τὸ μέτωπο, καὶ στὸ θρονὶ κλωτσοῦσε μὲ τὰ πόδια,
κι εὐτὺς τὰ μάτια τοῦ θολὸ τὰ σκέπασε σκοτάδι.

Τότε ὅρμησε ὁ Ἀμφίνομος στὸν ξακουστὸ Δυσσέα.
μ' ἔνα μαχαίρι μυτερό, ἵσως χυθῇ ἀπ' τὴν πόρτα,

μὰ πρόφτασε ὁ Τηλέμαχος μὲ χάλκινο κοντάρι,
καὶ πίσω τοῦ τὸ φύτεψε ἀνάμεσα στοὺς ὄμους

καὶ πέρασε στὰ στήθια του μπροστὰ τὸ χάλκινο ὅπλο.

90

95

- "Επεσε κάτω καὶ στὴ γῆς χτύπησε ἡ κεφαλή του.
Τότε ἀφησε δὲ Τηλέμαχος στὸ σῶμα τοῦ Ἀμφινόμου
μπηγμένο τὸ μακρόλαιμο κοντάρι καὶ τραβήχτη,
κιατὶ φοβόταν, τὸ βαρὺ κοντάρι ἂνθα τραβοῦσε,
μὴ τὸν βαρέση ἄλλος κανεὶς χυμώντας μὲ μαχαίρι
ἢ τὸν τρυπήση πίσω του σὰν ἥτανε σκυμμένος. 100
"Ἐτρέξε μ' ἔνα πήδημα καὶ στὸν πατέρα του ἥρθε,
κι ὅπως κοντά του στάθηκε τοῦ λέει μὲ δυό του λόγια:
« Ἄσπιδα καὶ κοντάρια δύο, πατέρα, θὰ σου φέρω
καὶ κράνος χάλκινο, καλὰ νὰ στέκη στὰ μηλίγια,
κι ἔτσι θ' ἀρματωθῶ κι ἐγὼ κι ὁ Εὔμαιος κι ὁ Βουκόλος. 105
Γιατί, θαρρῶ, καλύτερα νὰ πάρουμε ἀρματα ὅλοι ».
Κι ἀπάντησε δὲ πολύσοφος Δυσσέας κι ἔτσι τοῦ ἔπειτα:
« Τρέχα καὶ φέρ' τα δύο βαστοῦν νὰ πολεμῶ οἱ σαῖτες,
μήπως, ἂν μείνω μόνος μου, μὲ σπρώξουν ἀπ' τὴν πόρτα». 110
"Ἐτοι εἶπε, κι ὁ Τηλέμαχος τοῦ κάνει εὐτύς τὸ λόγο
κι ἔτρεξε μέσα στὸν ὄντα ποὺ τὰ λαμπτρὰ ἥταν ὅπλα.
Κοντάρια πῆρε ἐκεῖθε δύχτω καὶ τέσσερες ἀσπίδες,
τέσσερα κράνα χάλκινα μὲ φούντα ἀλόγου ἀπάνω,
κι ἀμέσως πίσω γύρισε καὶ στὸ Δυσσέα πῆγε. 115
Κι ὡς ἥρθε, πρῶτος φόρεσε τὰ χάλκινα ἀρματά του,
καθὼς κι οἱ δύο του παραγιοί, καὶ στὸν πολυτεχνίτη
θεϊκὸ Δυσσέα τρέξανε καὶ στάθηκαν κοντά του.
Κι ἐνόσω ἀκόμα τοῦ μεναν νὰ πολεμᾶ σαῖτες
ὅλο κι ἀπό τὸν σκότωνε μνηστήρα στὸ παλάτι,
χτυπώντας πάντα, κι ἔπεφταν σωρὸς ἐκεῖνοι ἐμπρός του. 120
Κι δταν πιὰ τέλος σώθηκαν τοῦ βασιλιᾶ οἱ σαῖτες,
ἔστησε τὸ δοξάρι του γυρτὸ στὸν παραστάτη
τοῦ μαρμαρένιου παλατιοῦ, στοὺς γυαλισμένους τοίχους,
κι ἀσπίδα ἀμέσως φόρεσε τετράδιπλη στοὺς ὄμους 125
καὶ στὸ ὅμορφο κεφάλι του καλοφτιασμένο κράνος
μ' ἀλόγου οὐρὸ καὶ σειούντανε φριχτὴ ἀπὸ πάνω ἡ φούντα,
καὶ πῆρε δύο χαλκόδετα βασταγερά κοντάρια.
Στὸν τοῖχο τὸν καλόχιτστο εἶχε ἔνα πανωπόρτι
κι ἀπὸ τὸ κατώφλι τὸ ἀκρινὸ τοῦ παλατιοῦ εἶχε δρόμο
στενό, κλεισμένο ἀπὸ πυκνά, καλόδετα σανίδια. 130

Μόνο ἀπ' ἐκεῖ μπορούσανε νὰ μποῦν, κι ἐκεῖ ὁ Δυσσέας πρόσταξε τὸ χαιροβοσκό, κοντὰ νὰ πάη νὰ στέκη.

Τότε ὁ Ἀγέλαιος φώναξε σ' ὅλους τοὺς ἄλλους κι εἶπε·

« Παιδιά, δὲν θ' ἀνεβῆ κανεὶς στὸ πανωπόρτι ἀπάνω

γιὰ νὰ φωνάξῃ τὸ λαό, γοργὰ ἡ φωνὴ νὰ φτάσῃ;

Κι αὐτός, πιὰ τότε τὴ στερνὴ σαίτα του νὰ ρίξῃ ».

Κι ἀπάντησε ὁ γιδοβοσκός Μελάνθιος καὶ τοῦ λέει·

« Θεοθρεμμένε 'Αγέλαιε, δὲν εἶναι αὐτό, κοντά εἶναι

μὲς στὴν αὐλὴ πόρτες γερές καὶ δύσκολη ἡ μπασιά της,

κι ἔνας μπορεῖ νὰ τοὺς κρατῇ ἀν εἶναι παλικάρι.

Μὰ ἐλάτε τῷρα ἀπ' τὸν ὄντα τ' ἄρματα θὰ σᾶς φέρω,

γιατὶ θαρρῶ πώς μέσα ἐκεῖ, κι ὅχι ἄλλοϋ πώς τά 'χει φυλάξει ὁ Δυσσέας μαζὶ μὲ τὸ λαμπρὸ τὸ γιό του ».

« Ετσι εἶπε κι ὁ γιδοβοσκός Μελάνθιος ἀπ' τὴ σκάλα

ἀνέβηκε μὲς στὸν ὄντα τρεχάτος τοῦ Δυσσέα.

Κοντάρια πῆρε δώδεκα κι ἀσπίδες ἄλλες τόσες,

δώδεκα κράνα χάλκινα μ' ἀλόγου φούντα ἀπάνω

κι ἀφοῦ τὰ πῆρε, τρέχοντας τὰ πῆγε στοὺς μνηστῆρες.

Γόνατα τότε καὶ καρδιὰ λυθῆκαν τοῦ Δυσσέα,

ώς εἰδε ν' ἄρματώνουνται, καὶ τὰ μακριὰ κοντάρια

νὰ σειοῦν, καὶ ζόρικη ἡ δουλειὰ τοῦ φάνηκε πώς ἥταν.

Κι ἔτσι εἶπε στὸν Τηλέμαχο μὲ πεταχιά του λόγια·

« Καμιὰ γυναίκα πόλεμο, Τηλέμαχε, ἐδῶ μέσα,

μᾶς ἀνοίξε ἔτσι τρομερό. Μπορεῖ κι ὁ Μελανθέας ».

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·

« Δικό μου εἶναι τὸ φταιζίμο, πατέρα μου, κι ὅχι ἄλλου,

ποὺ πῆγα κι ἀνοίξα τοῦ ὄντα τὴ σφαλισμένη πόρτα

κι ὑστερά δὲν τὴν ἔκλεισα καὶ μὲ στοχάστηκε ἄλλος.

Μόν', Εὔμαιε, τρέχα γρήγορα τὴν πόρτα νὰ σφαλίσεις,

καὶ μάθε αὐτὰ ὃν μᾶς τὰ 'καμε καμιὰ ἀπ' τὶς παραχόρες,

ἢ μήπως ὁ Μελάνθιος, καθὼς τὸν βάζει ὁ νοῦς μου ».

Κι ἐκεῖ ποὺ τέτοια λέγανε μιλώντας μεταξύ τους,

ξανάτρεξε ὁ γιδοβοσκός Μελάνθιος, κι ἄλλα ἀκόμα

ὅπλα νὰ φέρῃ ἀπ' τὸν ὄντα. Τὸν πῆρε ὅμως τὸ μάτι

τοῦ Εὔμαιου τοῦ χαιροβοσκοῦ κι ἔτσι εἶπε στὸ Δυσσέα·

« Γιὲ τοῦ Λαέρτη, θεϊκὲ πολύτεχνε Δυσσέα,

135

140

145

150

155

160

165

τὸ διαστρεμμένο αὐτὸ κορμί, ποὺ βάλαμε στὸ νοῦ μας,
πάει στὸν ὄντα γιὰ τ' ἄρματα. Μόν' φώτισέ με τώρα,
τὸ αἷμα, ἀν θέλης, νὰ τοῦ πιῶ, ἀνίσως τὸν νικήσω,
ἢ νὰ στὸν κουβαλήσω ἐδῶ νὰ τοῦ πλερώσης ὅλα
τ' ἄδικα ποὺ στὸ σπίτι σου σοῦ κάνει τόσα χρόνια ».

170

Κι ἀπάντησε ὁ πολύσοφος Δυσσέας κι ἔτσι τοῦ 'πε.
« Ἐγὼ μὲ τὸν Τηλέμαχο τοὺς ἄτροπους μνηστῆρες
μέσσα θὰ τοὺς κρατήσουμε, μ' ὅσην ὄρμὴ κι ἀν δείξουν.
Σεῖς τώρα αὐτὸν πιστάγκωνα δέστε του χέρια πόδια,
κι ἀφοῦ τὸν μπάστε στὸν ὄντα, δέστε καλὰ τὴν πόρτα,
καὶ μιὰ θηλιὰ ἀπὸ στάνω του πλεχτῇ σὰν τοῦ περάστε,
σύρτε τον πάνω στὴν κορφὴ τοῦ στύλου, ὅσο νὰ φτάσῃ
τὰ πάτερα, κι ὥρες ἔκει νὰ σβήσῃ μὲς στοὺς πόνους ».

175

Ἐίπε, κι αὐτοὶ τὸν ἄκουουσαν κι ὅπως τοὺς ἔιπε κάνουν,
καὶ τρέξανε ὅλοι στὸν ὄντα δίχως αὐτὸς νὰ νιώσῃ.

Στὸ βάθιος ἥταν κι ἔψαχνε ζητώντας ὅπλα νά 'βρη,
κι αὐτοὶ στὰ πλάγια στάθηκαν τῆς πόρτας καρτερώντας.

180

Κι ὡς πάτησε ὁ γιδοβοσκὸς Μελάνθιος τὸ κατώφλι,
κρατώντας στὸ 'να χέρι του πεντάμορφο ἔνα κράνος
καὶ στ' ἄλλο ἀσπίδα εὐρύχωρη, παλιὰ καὶ μουχλιασμένη,
ποὺ τὴ φοροῦσε ὁ ξακουστὸς Λαέρτης νιὸς σὰν ἥταν,
μὰ ἀχρηστὴ τώρα κείτουνταν κι εἶχαν λυθῆ οἱ ραφές της,
χύμηξαν τότε ἀπόνω του κι ἀπ' τὰ μαλλιὰ τὸν σέρνουν
μὲς στὸν ὄντα καὶ καταγῆς στὸ πάτωμα τὸν ρίχνουν
σβημένο καὶ τοῦ δέσανε σφιχτὰ χέρια καὶ πόδια
πιστάγκωνα, ὅπως πρόσταξε ὁ θεῖκὸς Δυσσέας.

190

Κι ἀφοῦ σκοινὶ τοῦ πέρασαν πλεγμένο ἀπ' τὸ κορμί του
στὸ στύλο τὸν κρεμάσανε, τὰ πάτερα νὰ φτάσῃ.

195

Τότε, Εὔμαιε χοιροβοσκέ, περιγελώντας τοῦ 'πες:

« Τώρα, Μελάνθιε, σ' ἀπαλὸ κρεβάτι πλαγιασμένος
ὅπως σοῦ πρέπει ἀκοίμητος τὴ νύχτα θὰ περάσης.

Καὶ μήτε ἡ ροδοδάχτυλη νυχτοθρεμμένη Αύγούλα
δὲ θὰ σὲ σκιάξῃ ἀπ' τοῦ 'Ωκεανοῦ τὸ ρέμα σὰν προβάλη,
τὴν ὥρα πόρχεσαι τ' ἀρνιὰ καὶ φέρνεις στοὺς μνηστῆρες ».

200

Ἐτσι δεμένο στὰ σφιχτὰ δεσμά του τὸν ἀφῆκαν,
κι ἀφοῦ ζωστῆκαν τ' ἄρματα καὶ κλείσανε τὴν πόρτα,

- τρέξανε στὸ βαθύσοφο πολύτεχνο Δυσσέα.
 Στάθηκαν τότε οἱ τέσσερεις ἀπάνω στὸ κατώφλι,
 φωτιὰ γεμάτοι, κι οἱ πολλοὶ μνηστῆρες ἀπὸ μέσα.
 Τότε ἤρθε κι ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ, τοῦ Δία ἡ θυγατέρα,
 στ' ἀνάστημα καὶ στὴ φωνὴ τοῦ Μέντορα συνόμοια.
 Κι ὅπως τὴν εἶδε χάρηκε κι ἔτσι ὁ Δυσσέας εἶπε.
 « Βόγθα μας, Μέντορα, σ' αὐτὴ τὴ σφίξη καὶ θυμήσου
 τὸ φίλο κι εὐεργέτη σου καὶ συνομήλικο σου ». 210
- Εἶπε κι ὁ νοῦς του στὴ θεὰ τὴν πολεμάρχα πῆγε
 Μὰ κι οἱ μνηστῆρες ἀπ' ἄλλοι τῆς φώναζαν καὶ πρῶτος
 τῆς ἔσκουζε ὁ Ἀγέλαος ὁ γιὸς τοῦ Δαμαστόρου :
 « Μέντορα, μὴν καταπειστῆς στὰ λόγια τοῦ Δυσσέα
 καὶ πᾶς μαζὶ του, πόλεμο ν' ἀνοίξης στοὺς μνηστῆρες. 215
 Γιατὶ κι ἐμᾶς ἡ γνώμη μας αὐτὴ εἰναι καὶ θὰ γίνη.
 "Οταν αὐτοὺς ξεχάμουμε, μαζὶ γιδ καὶ πατέρα,
 μὲ τὸ κεφάλι σου καὶ σὺ στερνὰ θὰ τὰ πλερώσης,
 δόσα στὸ νοῦ σου μελετᾶς νὰ κάμης ἐδῶ μέσα.
 Κι ὅταν μὲ τὸ γερὸ σπαθὶ σᾶς βγάλουμε ἀπ' τὴ μέση,
 δόσα σοῦ βρίσκονται ἀγαθὰ στὸ σπίτι σου κι ἀπόξω,
 ὅλα μὲ τοῦ Δυσσέα τὸ βιός θὰ γίνουν ἔνα, κι οὕτε
 τοὺς γιούς σου καὶ τὶς κόρες σου καὶ τὸ γλυκό σου ταίρι
 θ' ἀφήσουμε ἔτσι ζωντανοὺς νὰ τριγυρνοῦν στὸ Θιάκι ». 220
- "Ετσι εἶπε κι ἀναψε ὁ θυμὸς ἀκόμα τῆς Παλλάδας,
 καὶ τὸ Δυσσέα μὲ πικρὰ τὸν ἀποπῆρε λόγια.
 « Δὲν ἔχεις πιὰ στὰ στήθια σου καρδιά, Δυσσέα, καὶ θάρρος,
 ὡς ὅταν γιὰ τὴν ὅμορφη ἀρχοντοκόρη Ἐλένη
 χρόνους ἔννιὰ ἀκατάπαυτα τοὺς Τρῶες πολεμοῦσες,
 κι ἀπειρους σκότωνες ὁχτροὺς μὲς στὴ φωτιὰ τῆς μάχης, 230
 κι ἀπ' τὴ βουλή σου πάρθηκε τὸ κάστρο τοῦ Πριάμου.
 Πῶς τώρα, ἐνῶ στὸ σπίτι σου καὶ στ' ἀγαθά σου φτάνεις,
 μπρὸς στοὺς μνηστῆρες δὲν τολμᾶς τὸ θάρρος σου νὰ δείξης ;
 Μόν' ἔλα, στάσου δίπλα μου, καημένε μου, νὰ μάθης
 πῶς πολεμάει ὁ Μέντορας μὲς στῶν ὁχτρῶν τὸ πλῆθος,
 καὶ πῶς στὸν εὐεργέτη του καλὸ τοῦ ἀνταποδίνει ». 235
- Εἶπε, μὰ ἀκόμα κατ' αὐτοὺς δὲν ἔκλινε τὴ νίκη,
 μόν' θήθειε τοῦ ξακουστοῦ Δυσσέα καὶ τοῦ γιοῦ του

νὰ δοκιμάσῃ τὴν ἀντρειὰ καὶ τῆς καρδιᾶς τὸ θάρρος.

240

Καὶ πέταξε στοῦ παλατιοῦ τὴν μαυροκαπνὸν: σμένη σκεπή κι ἀπάνω κάθισε σὰ χελιδόνι ἀγνάντια.

Καὶ τοὺς μνηστῆρες ψύχωνε ὁ γιὸς τοῦ Δαμαστόρου,
'Αγέλαος κι ὁ Εύρυνομος μαζὶ κι ὁ Ἐμφιμέδος,
τοῦ Πολυχτόρου ὁ Πείσανδρος, ὁ συνετὸς Πολύβος
κι ὁ Δημοπτόλεμος. Αὗτοὶ μὲς στοὺς μνηστῆρες ἦταν
οἱ πρῶτοι στὴν παλικαριὰ καὶ μόνοι ἀκόμα ζοῦσαν,
καὶ προσπαθοῦσαν τὴν ζωὴν νὰ σώσουν πολεμώντας.
Τοὺς ἄλλους πιὰ τοὺς ξέκαμπαν οἱ φτερωτὲς σαίτες.

245

Τότε ἀρχισε ὁ Ἀγέλαος καὶ σ' ὅλους μίλησε ἔτσι:

250

«Τ' ἄπιαστα χέρια αὐτός, παιδιά, σὲ λίγο θὰ κρατήσῃ.
Τοῦ φυγε πιὰ κι ὁ Μέντορας μὲ τὰ παχιὰ τὰ λόγια,
κι αὐτοὶ μονάχοι ἀπόμειναν στὰ πρωτοπόρτια ἀπάνω.
Καὶ τώρα τὰ κοντάρια σας μαζὶ μὴ ρίχνετε ὅλοι,
μόν' ἔξι ἃς κάμουν τὴν ἀρχή, ἵσως μᾶς δώσῃ ὁ Δίας
τὴ δόξα νὰ χτυπήσουμε στὰ στήθια τὸ Δυσσέα.

255

Αὐτὸς νὰ πέσῃ, κι ἔπειτα τοὺς ἄλλους ποιός τοὺς πιάνει».

"Ετσι εἶπε, κι ὅπως πρόσταξε μὲ λύσσα ρίξανε ὅλοι,
μὰ τὰ φέρε ή θεὰ Ἀθηνᾶ νὰ πᾶνε ὅλα χαμένα.

260

Κι ἄλλοι ἀπάνω χτύπησε στοῦ παλατιοῦ τὸ στύλο,
ἄλλοι στὴν πόρτα τὴν κλειστὴ κι ἄλλοι τὸν τοῖχο βρῆκε.

Κι ἀπ' τὰ γερά σὰ γλίτωσαν κοντάρια τῶν μνηστήρων,
τότε ἀρχισε ὁ πολύπαθος θεϊκὸς Δυσσέας κι εἶπε:

«Κε ἐγώ, παιδιά, μὲς στὸ σωρὸ θά λεγα τῶν μνηστήρων
νὰ ρίξουμε, ποὺ λαχταροῦν νὰ μᾶς ξεκάνουν κιόλας

265

κοντὰ στὶς ἄλλες συμφορὲς ποὺ ἀπὸ καιρὸ μᾶς κάνουν».

"Ετσι εἶπε κι ὅλοι στὸ πετσὶ σημαδεψάν καὶ ρίχνουν
τὰ χάλκινα κοντάρια τους. Καὶ σκότωσε ὁ Δυσσέας
πρῶτος τὸ Δημοπτόλεμο, τὸν Εύρυαδη ὁ γιός του,
τὸν Ἐλατο ὁ χοιροβοσκός, τὸν Πείσανδρο ὁ βουκόλος.

270

Κι αὐτοὶ ὅπως ἔπεισαν στὴ γῆς δαγκάσανε τὶς πέτρες,
κι ὅλοι οἱ λοιποὶ σκορπίσανε στοῦ παλατιοῦ τὸ βάθιος.

Τρέχουν κι ἔκεινοι κι ἔβγαλαν ἀπ' τοὺς νεκροὺς τὶς λόγχες.

Πάλε οἱ μνηστῆρες ἔριξαν μὲ λύσσα τὰ κοντάρια,
μὰ τὰ φέρε ή θεὰ Ἀθηνᾶ καὶ πήγανε χαμένα.

275

- Κι ἄλλος ἀπάνω χτύπησε στοῦ παλατιοῦ τὸ στύλο
κι ἄλλος στὴν πόρτα τὴν κλειστὴν κι ἄλλος κατὰ τὸν τοῖχο.
Ξώδερμα τὸν Τηλέμαχο βάρεσε δὲ Ἀμφιμέδος
στὸ χέρι, καὶ τοῦ ἔγγαρε στὴν ἄκρη τὸ πετσί του. 280
- Καὶ τοῦ Εύμαιον δὲ Κτήσιππος πιὸ πάνω ἀπ' τὴν ἀσπίδα
τοῦ χάραξ τὸν ὅμο του μὲ τὸ μακρὺ κοντάρι,
κι ἔτσι ὅπως πέρασε ψηλά, ἔπειτα πίσω κάτω.
Πάλε κι αὐτοὶ μὲ τὸ θεῖκὸ πολύπαθο Δυσσέα
μὲς στῶν μνηστήρων τὸ σῶρὸ πετοῦσαν τὰ κοντάρια. 285
- Τὸν Εύρυδάμα χτύπησε δὲ πορθητὴς Δυσσέας
κι δὲ συνετὸς Τηλέμαχος τὸν Ἀμφιμέδο βρῆκε,
τὸν Πόλυβο δὲ χαιροβοσκός. Τὸν Κτήσιππο δὲ βουκόλος
κατάστηθα τὸν χτύπησε κι ἔτσι περήφανα εἶπε·
«Νά, Κτήσιππε, περίγελο, ἄλλη φορὰ νὰ μάθης
νὰ μὴν παινιέσαι ἀστόχαστα, μόν' τοὺς θεοὺς ν' ἀφήνῃς,
πού ν' ναι ἀπὸ σένα ἀνώτεροι, αὐτοὶ ν' ἀποφασίζουν. 290
- Σὲ πλέρωσα γιὰ τὴν κλωτσιὰ ποὺ τοῦ θεῖκοῦ Δυσσέα
τοῦ δωσες μὲς στὸ σπίτι του σὰν ἥρθε σὰ ζητιάνος».
- “Ἐτσι εἶπε τῶν στριφτόποδων βοδῶν δὲ ἐπιστάτης.
Καὶ τὸν Ἀγέλαο χτύπησε ἀπὸ κοντὰ δὲ Δυσσέας,
τὸ Λειώκριτο δὲ Τηλέμαχος βάρεσε στὰ λαγγόνια
κι ἀπ' τ' ἄλλο μέρος πέρασε καὶ βγῆκε τὸ κοντάρι. 295
- “Ἐπεισε μπρούμτα καὶ στὴ γῆς βρόντησε ἡ κεφαλὴ του.
Τότε ἔδειξε ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ τὴν ἀντροφάγα ἀσπίδα
ψηλὰ ἀπ' τὴ σκέπη τοῦ σπιτιοῦ καὶ τρόμαξε ἡ καρδιά τους,
καὶ στὸ παλάτι σκόρπισαν εὔτὺς σὰν τίς γελάδες,
ὅταν ἡ μύγα τὶς σκορπᾶ μὲ τὰ κεντήματά της
μὲς στὸν καιρὸ τῆς ἄνοιξης πού ναι μεγάλη ἡ μέρα. 300
- Κι ὅπως χυμοῦν γαντζόνυχοι ἀιτοὶ καμαρομύτες
ἀπ' τ' ἀκροβούνια στὰ πουλιά, κι ἔκεινα φοβισμένα
τὰ νέφη ἀφήνουν, κι ὡς πετοῦν στὸν κάμπο, τ' ἀφανίζουν
καὶ δὲν μποροῦν ἀντίσταση νὰ κάμουν ἡ νὰ φύγουν
καὶ τὸ κυνήγι βλέποντας διασκεδάζει δὲ κόσμος,
ἔτσι κι ἔκεινοι χύθηκαν ἀπάνω στοὺς μνηστῆρες,
κι ἐδῶ κι ἔκει τοὺς θέριζαν, κι αὐτοὶ βαριὰ βογγώντας
ἔπεφταν κάτω κι ἔβαφε τὸ αἷμα τους τὸ χῶμα. 310

Τότε ὁ Λειώδης ἔπεσε στὰ πόδια τοῦ Δυσσέα
κι ἔτσι μὲ δάκρυα τοῦ ἦλεγε καὶ τὸν παρακαλοῦσε·
« Σπλαχνίσου με καὶ σῶσε με, Δυσσέα, σὲ ξορκίζω.

Γιατὶ ποτὲ δὲν πείραξα στὸ σπίτι σου γυναίκα·
μὲ λόγο εἴτε μ' ἀταίριαστο φέρσιμο καὶ τοὺς ἄλλους
μνηστῆρες, ὅσοι τά 'καναν, τοὺς ἔλεγα νὰ πάψουν.
« Ουμως αὐτὸι δὲν πείθονταν ἀπ' τὸ κακὸν ν' ἀπέχουν,
γι' αὐτὸ μὲ θάνατο σκληρὸ τὶς ἀδικίες πλερώνουν.

Τῶν σπλάχνων μὲ εἶχαν ξηγητὴ κι ἀθῶος θὰ πεθάνω,
ώστε κι οἱ πρᾶξες οἱ καλές στερνὰ δὲ βρίσκουν γάρη ». 320

Τότε λοξὰ τὸν κοίταξε κι ἔτσι ὁ Δυσσέας τοῦ 'πε·
« Σπλάχνων κι ἀν ἥσουν ξηγητὴς στοὺς ἄλλους τοὺς μνηστῆρες,
πολλὲς φορὲς στὸ σπίτι μου θὰ τὸ παρακαλοῦσες
τοῦ ποθητοῦ μου γυρισμοῦ νὰ μὴ χαράξῃ ἢ μέρα,
κι ἀπ' τὸ γλυκὸ τὸ ταίρι μου καὶ σὺ παιδιὰ νὰ κάμης.
Μὰ ἀπ' τὸ σκληρὸ τὸ θάνατο δὲ θὰ γλιτώσης τώρα ».

Εἶπε καὶ πῆρε τὸ σπαθὶ στὸ παχουλό του χέρι,
ποὺ τ' ἀφησε ὁ Ἀγέλαος, σὰν τοῦ 'βγαινε ἡ ψυχή του,
στὴ γῆ. Μ' ἐκεῖνο τοῦ 'κοψε τὸ ζνίχι του στὴ μέση,
κι ἐνῷ μιλοῦσε, κύλησε στὸ χῶμα ἡ κεφαλή του.

« Ο Φήμιος ὁ τραγουδιστὴς τὴ μαυρισμένη μοίρα
γλίτωσε ἔκει, ποὺ στανικῶς τραγούδαε στοὺς μνηστῆρες.
Στὸ παραπόρτι στάθηκε κοντὰ καὶ τὴν κιθάρα
κρατοῦσε τὴ γλυκόφωνη κι ἀνάδευε στὸ νοῦ του,
ἀπ' τὸ παλάτι ὅξω νὰ βγῆ καὶ στοῦ προστάτη Δία
σιμὰ νὰ κάτση τὸ βωμὸ τὸν διμορφοχιτισμένο,
ὅπου ὁ Λαέρτης ἔκαψε μὲ τὸ θεῖκὸ Δυσσέα
βοιδῶν μηριὰ ἀλογάριαστα, ἢ στοῦ Δυσσέα νὰ πέση
τὰ γόνατα. Καὶ πιὸ δρελος στὸ λογισμό του βρῆκε,
νὰ τρέξῃ καὶ στὰ γόνατα νὰ πέση τοῦ Δυσσέα. 330

« Αφησε ἀμέσως καταγῆς τὴ βαθουλὴ κιθάρα,
κοντὰ στ' ἀργυροκάρφωτο θρονὶ καὶ στὸ κροντήρι,
καὶ χύθηκε τὰ γόνατα νὰ πιάση τοῦ Δυσσέα
κι ἔτσι μὲ λόγια φτερωτὰ θερμοπαρακαλοῦσε·
« Σπλαχνίσου με καὶ σῶσε με, Δυσσέα, σὲ ξορκίζω.
Ανίσως τὸν τραγουδιστὴ σκοτώσης, θὰ 'ρθη μέρα

315

320

325

330

335

340

345

νὰ λυπηθῆς, ποὺ τραγουδῶ καὶ σὲ θεούς κι ἀνθρώπους.

Εἶμαι αὐτοδίδαχτος ἐγώ κι ἄπειρα μὲς στὸ νοῦ μου
τραγούδια μοῦ 'βαλε ὁ θεός. Καὶ πρέπει ἐγώ κοντά σου
σὰ σὲ θεὸν νὰ τραγουδῶ. Γι' αὐτὸν μὴ μὲ χαλάσης.

Θὰ σοῦ τὸ πῆ κι ὁ λατρευτὸς Τηλέμαχος ὁ γιός σου,
πῶς ἀθελα στὸ σπίτι σου, χωρὶς κανένα πόθο,
ἐρχόμουνα νὰ τραγουδῶ στὰ δεῖπνα τῶν μνηστήρων.

Αὐτὸν πολλοὶ καὶ πιὸ τρανοὶ μ' ἔφερναν μὲ τὸ ζόρι ». 355

"Ἐτσι εἶπε κι ἄκουσε ὁ θεϊκὸς Τηλέμαχος κι ἀμέσως
μίλησε στὸν πατέρα του, ποὺ 'ταν κοντὰ καὶ τοῦ 'πε·
« Στάσου, καὶ τὸν ἀθῶν αὐτόν, μὲ τὸ σπαθὶ μὴ βλάψῃς.
'Ακόμα καὶ τὸ Μέδοντα θὰ σώσουμε τὸν κράχτη,
ποὺ πάντα ἐμένα ἀπὸ παιδὶ στὸ σπίτι μ' ἀγαποῦσε,
ὅξω ἀν τὸν σκότωσε κι αὐτὸν ὁ Εὔμαιος κι ὁ βουκόλος,
εἴτε μπροστά σου ἀν ἔτυχε τὴν ὥρα ποὺ χυμοῦσες ».

"Ακουσε ὁ κράχτης Μέδοντας τὸ λόγο του, ὅπως ἦταν
κρυμμένος κάτω ἀπ' τὸ θρονὶ κι ἀπάνω του εἶχε ρίξει
βοδιοῦ τομάρι νιόγδαρτο τὸ χάρο νὰ ξεφύγῃ, 365
κι εὐτὺς πετιέται ἀπ' τὸ θρονί, πετάει καὶ τὸ τομάρι,
καὶ τρέχοντας τὰ γόνατα τοῦ Τηλεμάχου πιάνει
κι ἔτσι μὲ λόγια φτερωτὰ τοῦ μίλησε καὶ τοῦ 'πε·
« Νά με, παιδί μου. Στάσου ἐσύ, καὶ μίλα στὸ γονιό σου,
τ' ἀκονισμένο του σπαθὶ νὰ μὴ μὲ κόψη ἐμένα 370
μὲς στὸ θυμό του, ποὺ βαστᾶ γιὰ τοὺς μνηστῆρες ὅλους,
ποὺ σ' ἀψηφοῦσαν οἱ τρελοὶ καὶ τοῦ 'τρωγαν τὰ βιός του ».

Τότε τοῦ χαμογέλασε κι εἶπε ὁ σοφὸς Δυσσέας·
« Μὴ φοβηθῆς καὶ τὴ ζωὴ νὰ τὴ χρωστᾶς στὸ γιό μου,
γιὰ νὰ τὸ ιδῆς καὶ μόνος σου καὶ νὰ τὸ πῆς στοὺς ἄλλους, 375
πῶς τὸ καλὸ εἶναι ἀνώτερο ἀπ' τὴν κακὴ τὴν πράξη.

Σὺ τώρα κι ὁ πολύτεχνος τραγουδιστῆς καθίστε
ὅξω στὴν πόρτα τῆς αὐλῆς, μακριὰ ἀπ' τοὺς σκοτωμένους,
ὅσο στὸ σπίτι ἀκόμα ἐγώ νὰ κάμω δ', τι ἔχω ἀνάγκη ».

"Ἐτσι εἶπε κι ὅξω βγήκανε ἀπ' τὸ παλάτι οἱ δυό τους 380
καὶ στὸ βωμὸ καθίσανε τοῦ Δία τοῦ μεγάλου,
κι ἐδῶ κι ἔκει κοιτάζανε τὸ χάρο καρτερώντας.
Τότε ὁ Δυσσέας ἔψαχνε στὸ σπίτι του, ἀν κανένας

ῆταν κρυμμένος ζωντανὸς τὸ χάρο νὰ ξεφύγη.

“Ολους τοὺς εἶδε ἔνα σωρὸ στὴ σκόνη καὶ στὸ αἷμα νὰ κείτουνται κάτω στὴ γῆς, σὰν φάρια ποὺ οἱ ψαράδες τὰ σέρνουν ὅξω ἀπ’ τὸ γιαλὸ μὲ δίχτυα στ’ ἀκρογιάλι, καὶ αὐτὰ στὸν ἄμμο σπαρταροῦν τὴ θάλασσα ποθώντας, καὶ σβήνει τὴν ἀνάσα τους ὁ λαμπερὸς ὁ ἥλιος.

385

“Ετσι οἱ μηνηστῆρες κείτονταν ἔνας στὸν ἄλλο ἀπάνω.

Τότε ἔτσι στὸν Τηλέμαχο εἶπε ὁ σοφὸς Δυσσέας·

«Φώναξε τὴν Εύρυκλεια, Τηλέμαχε, τὴ βάγια, ποὺ θέλω κάτι νὰ τῆς πῶ, ποὺ τὸ χ'ω μὲς στὸ νοῦ μου».

390

“Ετσι εἶπε, κι ὁ Τηλέμαχος τοῦ κάνει εὔτὺς τὸ λόγο, καὶ ἀφοῦ τὴν πόρτα χτύπησε τῆς βάγιας φώναξε ἔτσι· «Βάγια μου, σήκω κι ἔλα ἐδῶ, ποὺ σ’ ὅλες μας τὶς δοῦλες, ποὺ στὸ παλάτι βρίσκονται, παλιὰ ἐπιστάτρι ἐσύ εἶσαι. Λέει νά ’ρθης ὁ πατέρας μου νὰ σου μιλήσῃ κάτι».

395

Εἶπε κι αὐτὸς ὁ λόγος του δὲν πέταξε χαμένος.

Καὶ τοῦ ψηλοῦ σὰν ἄνοιξε τοῦ παλατιοῦ τὴν πόρτα ἐρχόνταν, κι ὁ Τηλέμαχος μπροστὰ τὴν ὁδηγοῦσε.

400

Βρήκανε τὸ Δυσσέα ἐκεῖ μὲς στ’ ἄψυχα κουφάρια στὶς λέρες καὶ στὰ αἴματα χωμένον σὰ λιοντάρι, ποὺ πάει, λαγκαδοκούμητο σὰν χόρτασε μὲ βόδι, καὶ στάζουν τὰ σαγόνια του κι ὅλο τὸ στῆθος του αἷμα, καὶ φαίνεται τρομαχτικὸ στὴν ὅψη νὰ τὸ βλέπης, ἔτσι ὁ Δυσσέας φαίνονταν χέρια καὶ πόδια μαῦρος.

405

Κι ὡς εἶδε ἡ βάγια τοὺς νεκρούς, τὸ αἷμα σὰν ποτάμι, πῆγε νὰ βάλη τὶς φωνές, τέτοια χαρὰ σὰν εἶδε.

Μὰ τὴ σταμάτησε ὁ θεϊκὸς Δυσσέας νὰ φωνάξῃ,

410

κι ἔτσι στὴ βάγια μίλησε μὲ φτερωμένα λόγια·

«Μέσα σου κράτα τὴ χαρὰ καὶ μὴ φωνάξης, βάγια, γιατὶ εἶναι κρίμα τοὺς νεκρούς νὰ χαίρεσαι ὅταν βλέπης.

‘Η μοῖρα αὐτοὺς τοὺς χάλασε καὶ τὰ κακά τους ἔργα, γιατὶ κανένα ἀπ’ τοὺς θνητοὺς ἀνθρώπους δὲν ψηφοῦσαν, μήτε καλὸ μήτε κακὸ ποὺ τύχαινε μπροστά τους.

415

Γι’ αὐτὸ κι ἀπ’ τὸ κεφάλι τους χάρος πικρὸς τοὺς βρῆκε.

Μόν’ ἔλα τώρα νὰ μοῦ πῆς, ἀπ’ τῷ σπιτιοῦ τὶς δοῦλες ποιές τὸ ψωμί μου ἀτίμασαν καὶ ποιές δὲν ἔχουν κρίμα».

- Τότε ἔτσι ἡ βάγια Εύρυκλεια τ' ἀπάντησε καὶ τοῦ ἑπεί· 420
 «Τὴν πᾶσα ἀλήθεια θὰ σοῦ πῶ μετὰ χαρᾶς, παιδί μου.
 Πενήντα στὸ παλάτι σου ἔχεις γυναικες δοῦλες,
 κι ὅλες τὶς μάθαμε δουλείες, καὶ τὰ μαλλιὰ νὰ ξαίνουν
 καὶ κάθε κόπο δουλικὸ μ' ὑπομονὴ νὰ στέργουν.
 Δώδεκα ἀπ' ὅλες ἔπεσαν σὲ ἀδιαντροπιὰ μεγάλη,
 καὶ μήτε ἐμένα σέβονταν μηδὲ τὴν Πηγελόπη.
 Μόλις πιὰ τώρα τ' ἀκριβὸ μεγάλωσε παιδί σου,
 κι ἡ μάνα του δὲν ἀφηνε τὶς δοῦλες νὰ προστάξῃ.
 Μόν' ἄφησέ με ν' ἀνεβῶ στ' ἀνώι, αὐτὰ νὰ μάθη
 κι ἡ Πηγελόπη ποὺ ὁ θεὸς τὴ βύθισε στὸν Ὂπνο ». 430
- Κι ἀπάντησε ὁ πολύσοφος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε.
 «Ακόμα αὐτὴ μὴν τὴν ξυπνᾶς, μόν' πὲς στὶς δοῦλες νά ῥθουν,
 σ' αὐτές ποὺ κάνανε ἀπρεπες δουλείες ἐδῶ ἀπὸ πρῶτα ». 435
- «Ἐτσι εἶπε, κι ἔφυγε ἡ γριὰ κι ἀπ' τὸ παλάτι βγῆκε,
 νὰ παραγγείλη γλήγορα στὶς δοῦλες ἐκεῖ νά ῥθουν.
 Κι ἐκεῖνος τὸν Τηλέμαχο καὶ τὸ χοιροβοσκό του
 μὲ τὸ βουκόλο κάλεσε κοντά του καὶ τοὺς εἶπε.
 «Προστάξτε τώρα τοὺς νεκροὺς νὰ πάρουν οἱ γυναικες,
 κι ἔπειτα τὰ πεντάμορφα θρονιὰ καὶ τὰ τραπέζια
 νὰ καθαρίσουν μὲ νερὸ καὶ τρυπητὰ σφουγγάρια. 440
 Κι ὅταν στὴν τάξη κάθε τι μὲς στὸ παλάτι βάλουν,
 δξῶ ἀπ' τὸ σπίτι βγάλτε τὶς ἀνάμεσα στὸ μέρος
 ποὺ τὸ στρωμένο αὐλόγυρο χωρίζει ἀπ' τὸ κελάρι
 κι ἐκεῖ νά τὶς χτυπήσετε μὲ τὸ μακρὺ σπαθί σας
 ὅσο ἡ ζωή τους νὰ σβηστῇ καὶ τὶς κρυφὲς ἀγάπες,
 πού χανε μὲ τοὺς ἀτροπους μνηστῆρες, νὰ ξεγάσουν ». 445
- «Ἐτσι εἶπε κι ὅλες ἔφτασαν οἱ δοῦλες μαζωμένες
 καὶ δάκρυα χύνανε βροχή, πικρὰ θρηνολογοῦσσαν.
 Τῶν σκοτωμένων τὰ κορμιὰ σηκώσανε καὶ κάτω
 στῆς καλοτείχιστης αὐλῆς τὰ πῆγαν τὸ κελάρι,
 τό ὧνα μὲ τ' ἄλλο σωριαστά. Τὶς πρόσταξε ὁ Δυσσέας
 κι ἐκεῖνες θέλοντας καὶ μὴ τοὺς σκοτωμένους πῆραν.
 «Ἐπειτα τὰ πεντάμορφα θρονιὰ καὶ τὰ τραπέζια
 τὰ καθαρίζουν μὲ νερὸ καὶ τρυπητὰ σφουγγάρια.
 Τότε ὁ θεϊκὸς Τηλέμαχος κι ὁ Εύμαιος κι ὁ βουκόλος, 455

τοῦ παλατιοῦ τὸ πάτωμα μὲν ἔνστρες τρίψανε ὅλο
κι ὅξω ἀπ' τὴν πόρτα τὰ ῥιχναν οἱ δοῦλες τὰ σκουπίδια.

Κι ὅταν στὴν τάξη κάθε τι βάλανε στὸ παλάτι,
ὅξω τὶς δοῦλες ἔσυραν, ἀνάμεσα στὸ μέρος

ποὺ τὸ στρωμένο αὐλόγυρο χωρίζει ἀπ' τὸ κελάρι,
κι ὅλες ἐκεῖ τὶς ἔκλεισαν, ποὺ γλιτωμὸ δὲν εἶχαν.

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τὸ λόγο πῆρε κι εἶπε·

« Δὲ θέλω αὐτὲς μὲν θάνατο νὰ πᾶνε τιμημένο,
ποὺ καταράστηκαν συχνὰ τὴ μάνα μου κι ἐμένα

καὶ ποὺ μ' ἄγαπες σμίγανε κρυφὰ μὲ τοὺς μνηστῆρες ». 465

“Ετσι εἴπε καὶ ἔδεσε σκοινί, τριγύρω στὸ κελάρι,
τρεχαντηριοῦ μαυρόπλωρου, ἀπ' τὸ μεγάλο στύλο

κι ἀπὸ ψηλὰ τὸ τέντωσε στὴ γῆς νὰ μὴν ἀγγίζουν
τὰ πόδια. Κι ὅπως στὴ θηλιά, ποὺ μὲς στὰ χαμοκλάδια

ἔχουν στημένη, πέφτουνε κίχλες καὶ περιστέρια
κι ἐκεῖ ποὺ στὴ φωλιὰ πετοῦν χάρο κακὸ ἀπαντέχουν,

ἔτσι εἶχαν τὰ κεφάλια τους κι οἱ δοῦλες στὴν ἀράδα,
καὶ στὸ λαιμό τους τὶς θηλιές νὰ κακοθανατίσουν.

Λίγο τα πόδια τίναξαν καὶ πέταξε ἡ ψυχή τους.

Καὶ τὸ Μελάνθιο στῆς αὐλῆς τὸ πρωτοπόρτι φέρνουν,
κι αὐτὶα καὶ μύτη τοῦ 'κοφαν μὲ τ' ἀπονο μαχαίρι,
καὶ μ' ἄγρια λύσσα τοῦ 'σπαζαν τὰ χέρια καὶ τὰ πόδια.

Νίψανε ἀμέσως ἔπειτα τὰ χέρια καὶ τὰ πόδια
καὶ στὸ Δυσσέα γύρισαν, σὰν τέλεψε ἡ δουλειά τους.

Τότε ἔτσι ἐκεῖνος μίλησε στὴ βάγια Εὔρύκλεια κι εἶπε·

«Φέρε μου θειάφι καὶ φωτιά, γερόντισσα, ποὺ διώγνει
κάθε κακό, μονάχος μου τὸ σπίτι νὰ θειαφίσω,
κι ἔπειτα πήγαινε νὰ πῆς στὴν Πηγελόπη νά 'ρθη.

Κάλεσε ἐδῶ καὶ τοῦ σπιτιοῦ τὶς δοῦλες νά 'ρθουν ὅλες».

Καὶ στὸ Δυσσέα ἀπάντησε ἡ βάγια Εύρύκλεια κι εἶπε
«Ολα, παιδί μου, αὐτὰ σωστὰ τὰ μίλησες μὲ τάξη.

Μόν' ἀσε νὰ σοῦ φέρω ἐδῶ χιτώνα καὶ χλαμύδα.

Αὐτὰ τὰ παλιοκούρελα στὶς πλάτες σου δὲν πρέπει
νὰ τὰ φορῆς στὸ σπίτι σου, μὴ σὲ κατηγορήσουν ».

Κι ἀπάντησε ὁ πολύσοφος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε·

« Πρῶτα στὸ σπίτι τὴ φωτιά ν' ἀνάψουν. εἶναι ἀνάγκη».

460

465

470

475

480

485

490

Εἶπε, κι ἡ βάγια Εύρυκλεια τοῦ κάνει εὔτυς τὸ λόγο
κι ἔφερε θειάφι καὶ φωτιά, κι ἀμέσως ὁ Δυσσέας
ὅλο τὸ σπίτι θειάφισε, αὐλές μαζί καὶ σάλες.

Καὶ πῆγε στ' ὅμορφο ἡ γριὰ παλάτι τοῦ Δυσσέα
νὰ παραγγείλη γλήγορα σ' ὅλες τὶς δοῦλες νά 'ρθουν.
Βγῆκαν ἀπ' τὸ παλάτι αὐτὲς στὰ χέρια φῶς κρατώντας
καὶ στὸ Δυσσέα χύθηκαν, τὸν γλυκοχαρετοῦσαν
καὶ τοῦ φιλοῦσαν μὲν χαρὲς τοὺς ὄμους, τὸ κεφάλι,
καὶ τοῦ 'σφιγγαν τὰ χέρια του. Τότε ἔνιωσε ὁ Δυσσέας, 500
ποὺ τὴν καρδιά τους γνώριζε, γλυκὸ νὰ κλάψῃ πόθῳ.

Ψ

Στ' ἀνώι ἀνέβηκε ἡ γριὰ χαρούμενη, νὰ φέρῃ
τὰ συχαρίκια στὴν κυρά, πώς ἔφτασε ὁ καλός της.
Τὰ πόδια της δυνάμωσαν κι οἱ φτέρνες της χτυποῦσαν
κι ἀπάνω ἀπ' τὸ κεφάλι της πάει στέκει καὶ τῆς εἶπε·
«Ξύπνα, παιδί μου, γλήγορα, καλή μου Πηνελόπη,
νὰ ίδης ἔκεινα πόλιτες καὶ χρόνια λαχταροῦσες. 5
»Ηρθε ὁ Δυσσέας μὲ καιρὸ καὶ βρίσκεται στὸ σπίτι,
καὶ τοὺς χαμένους σκότωσε μνηστήρες, ποὺ τὸ γιό του
τυράγγησαν καὶ ρήμαξαν τὸ βιός του καὶ τὸ σπίτι ».

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη τῆς μίλησε ἔτσι πάλε· 10
«Καλή μου βάγια, ἄχ, οἱ θεοὶ σοῦ σάλεψαν τὰ φρένα,
ποὺ καὶ τὸν πιὸ γερὸ στὸ νοῦ μποροῦν νὰ τὸν τρελάνουν,
καὶ νὰ τοῦ γιάνουν τὸ μυαλὸ τοῦ παραστρατισμένου.
Αὕτοι καὶ σένα σ' ἔβλαψαν, ποὺ πρὶν τὰ φρένα σου εἶχες.
Τί μὲ γελᾶς, ποὺ τὴν καρδιὰ πολύπικρη τὴν ἔχω,
κι αὐτὰ μοῦ λές τ' ἀσύστατα, κι ἀπ' τὸ βαθὺ τὸν ὑπνο
μὲ ἔνυπνησες, ποὺ μοῦ 'κλεινε γλυκὰ τὰ βλέφαρά μου;
»Ἄχ, ἔτσι δὲν κοιμήθηκα ποτέ μου, ἀφότου πῆγε
στὴν κακο - Τροία ὁ ἀντρας μου τὴν τρισκαταραμένη.
Μόν' πίσω γύρνα γλήγορα, κατέβα στὸ παλάτι. 15
Κι ἀν ἄλλη σκλάβα ἐρχόντανε, ἀπ' ὅσες μὲ δουλεύουν,
τέτοια μαντάτα νὰ μοῦ πῆ, τὸν ὑπνο νὰ μοῦ κόψῃ,

Θά 'φευγε εύτυς μὲ κλάματα νὰ σύρη στὴ δουλειά της.
Μὰ σὺ τῇ χάρη νὰ χρωστᾶς γι' αὐτὸ στὰ γηρατειά σου ».

Πάλε ἔτσι ἡ βάγια Εύρύκλεια τῆς εἶπε μὲ λαχτάρα . 25

« Δὲ σὲ γελῶ, παιδάκι μου, μόν' ἔφτασε ὁ Δυσσέας,
ἀλήθεια, κι εἶναι σπίτι του, καθὼς μ' ἀκοῦς, ὁ ξένος
ποὺ δὲν τὸν ψήφησε κανεὶς σὰν ἥρθε στὸ παλάτι.

Κι ἀπὸ καιρὸ δ Τηλέμαχος τὸ 'ξερε ἐδῶ πώς ἦταν,
μόν' ἔκρυβε ἀπὸ φρόνηση τῇ γνώμη τοῦ γονιοῦ του,
γιὰ νὰ πλεφώσῃ τ' ἄδικα στοὺς φαντασμένους ἄντρες ». 30

Εἶπε κι ἐκείνη χάρηκε καὶ πήδηξε ἀπ' τὴν κλίνη
καὶ τὴ γριούλα ἀγκάλιασε, στὰ δάκρυα βουτημένη,
κι ἔτσι μὲ λόγια πεταχτὰ τῆς εἶπε κράζοντάς την.

«'Ελα νὰ ζήσης, βάγια μου, τὴν πᾶσα ἀλήθεια πές μου,
ἄν ἥρθε, ἀλήθεια, σπίτι του, καθὼς μοῦ παρασταίνεις,
πῶς μόνος του κατάφερε τοὺς ἄτσαλους μνηστῆρες,
ἐνῶ ὅλοι πάντα μαζωχτοὶ καθόντανε ἐδῶ μέσα ; » 35

Τότε ἔτσι ἡ βάγια Εύρύκλεια τῆς Πηνελόπης εἶπε·
« Δὲν εἰδα, μήτε τά 'μαθα, μόν' ἀκουσα τὸ βόγγο 40

ποὺ σκοτωνόνταν. Κι ὅλες μας στῶν γιατακιῶν τὸ βάθος
ὅλότρεμες ζαρώναμε, κλειδομανταλωμένες.

ώσότου πιὰ μὲ φώναξε ἀπ' τὸ παλάτι ὁ γιός σου,
ποὺ πρόσταξε ὁ πατέρας του νὰ 'ρθῃ νὰ μὲ φωνάξῃ.

Τότε ἥβρα τὸ Δυσσέα ἔκει, μὲς στ' ἄψυχα κουφάρια
νὰ στέκη ὀρθός, καὶ γύρω του, στὸ πάτωμα στρωμένοι,
ἦταν ἐκεῖνοι καταγῆς, ἔνας στὸν ἄλλο ἀπάνω. 45

Θὰ σοῦ ἀναγάλλιαζες ἡ καρδιά στὰ στήθια, ἀν τὸν θωροῦσες
στὶς λέρες καὶ στὰ αἴματα χωμένο σὰ λιοντάρι.

Τώρα στὶς πόρτες τῆς αὐλῆς αὐτοὶ σωρός εἶναι ὅλοι,
κι ἐκείνος ἀναψε φωτιὰ μεγάλη νὰ θειαφίση
τὴ σάλα, κι ἐδῶ μ' ἔστειλε νὰ ρθῶ νὰ σὲ φωνάξω.

Μόν' τρέχα, στὴν καρδούλα σας νὰ νιῶστε πιὰ κι οἱ δυό σας
χαρᾶς μιὰ στάλα, ποὺ 'πιατε τοῦ κόσμου τὰ φαρμάκια.

Βρῆκε ὁ παλιός ὁ πόθος σας τὴν ἄκρη του πιὰ τώρα. 55

Εανάρθε ἐκεῖνος ζωντανὸς στὸ σπίτι του, καὶ βρῆκε
καὶ σένα καὶ τὸ γιόκα του, καὶ τοὺς μνηστῆρες ὅλους
τοὺς πλέρωσε στὸ σπίτι του γιατὶ τὸν ἀδικοῦσαν ».

Τότε ἔτσι πάλε ἡ φρόνιμη τῆς εἶπε ἡ Πηνελόπη·
«Ἄκομα, βάγια μου καλή, μήν καμαρώνης τόσο.

60

Ξέρεις μὲ πόση μας χαρὰ θὰ τόνε βλέπαμε ὅλοι,
καὶ πρῶτα ἐγὼ κι ὁ γιόκας μας, στὸ σπίτι νὰ γυρίσῃ.
"Ομως δὲν εἶναι ὁ λόγος σου σωστὸς ἥπως τὸν εἶπες,
μὰ κάποιος σκότωσε θεδὸς τοὺς ἄτροπους μνηστῆρες,
ποὺ θύμωσε γιὰ τ' ἄπονα καὶ τ' ἀνομά τους ἔργα.

Γιατὶ κανένα αὐτοὶ θυητὸς στὸν κόσμο δὲν ψηφοῦσαν,
εἴτε μεγάλο εἴτε μικρό, ποὺ τύχαινε μπροστά τους.

Γι' αὐτὸς τὴν πάθανε ἀσκημα μ' αὐτὲς των τὶς περφάνιες.
Μά, ἄχ, κι ὁ Δυσσέας χάθηκε ἀλάργα ἀπ' τὴν πατρίδα».

Τότε ἔτσι εὐτὸς τῆς ἀπαντᾶ κι ἡ βάγια Εύρύκλεια, κι εἶπε· 70
«Παιδί μου, πῶς σοῦ ξέφυγαν τὰ λόγια αὐτὰ ἀπ' τὸ στόμα;

Τὴν ὥρα ποὺ 'ναι ὁ ἄντρας σου στὸ σπίτι του φτασμένος,
λέξ πῶς δὲ θὰ γυρίσῃ πιά; Πάντα ἀπιστη ἡ καρδιά σου.

Μὰ κι ἄλλο τώρα θὰ σοῦ πῶ φῶς φάνερὸ σημάδι,
γιὰ τὴν πληγὴ ποὺ τοῦ 'καμε μὲ τ' ἀσπρὸ του τὸ δόντι 75
μιὰ μέρα ὁ ἀγριόχοιρος. Τὴ γνώρισα τὴν ὥρα
ποὺ τοῦ τὴν ἔπλυνα, κι εὐτὸς νὰ σοῦ τὸ πῶ ζητοῦσα,

μὰ ἐκεῖνος μὲ τὴν χούφτα του μοῦ βούλωσε τὸ στόμα
καὶ μοῦ 'λεγε, ἀπὸ φρόνηση τοῦ νοῦ του, νὰ σωπάσω.
Μόν' τρέχα. Βάζω στοίχημα στὴν ἵδια τὴ ζωὴ μου,
ἄν σὲ γελῶ, μὲ θάνατο σκληρὸ νὰ μὲ χαλάσης».

"Επειτα πάλε ἡ φρόνιμη τῆς εἶπε ἡ Πηνελόπη·
«Καλή μου βάγια, δύσκολο πολὺ νὰ καταλάβης
τῶν ἀθανάτων τὶς βουλές, ὅσο σοφὴ κι ἄν εἶσαι.

Μὰ ἀς πᾶμε στὸν Τηλέμαχο νὰ ἴδω τοὺς σκοτωμένους
μνηστῆρες, καὶ νὰ μάθω ἐκεῖ ποιός τὴ ζωὴ τοὺς πῆρε».

"Ετσι εἶπε κι ἀπ' τὸν πύργο της κατέβαινε, κι ὁ νοῦς τῆς
λογάριαζε ἄν στὸν ἄντρα της θὰ μίλας ἀπ' ἀλάργα,
ἢ χέρια καὶ κεφάλι του νὰ πάγη νὰ τοῦ φιλήσῃ.

Σὰ μπῆκε καὶ δρασκέλισε τὸ πέτρινο κατώφλι,
πῆγε καὶ κάθισε ἀντικρὺ τοῦ θεϊκοῦ Δυσσέα,
κοντὰ στὴ λάμψη τῆς φωτιᾶς, κατὰ τὸν ἄλλο τοῖχο.

Σιμὰ στὸ στύλο τὸν ψηλὸ καθόντανε κι ἐκεῖνος
κι εἶχε τὰ μάτια του στὴ γῆς ριγμένα, λαχταρώντας

- πότε ἔνα λόγο θὰ τοῦ πῆ τὸ τρυφερὸ του ταίρι,
ἀφοῦ τὸν εἴδε ἀγνάντια της. Κι ἄλαλη ἡ Πηγελόπη
ώρα πολλὴ καθόντανε κι ὁ νοῦς της ἀποροῦσε,
κι ἄλλοτε ἐκεῖ ἀπὸ πάνω του δὲ σήκωνε τὰ μάτια
κι ἄλλοτε δὲν τὸν γνώριζε, στὰ φτωχικὰ ντυμένο.
- Τότε ἔτσι κι ὁ Τηλέμαχος τῆς εἶπε θυμωμένα·
«Μάνα: μου, κακομάνα μου, πόχεις καρδιὰ ἀπὸ πέτρα,
πῶς ἔτσι ἀπ' τὸν πατέρα μου σὰν ξένη ἀλάργα στέκεις,
μήτε κοντά του κάθεσαι, νὰ πᾶς νὰ τὸν ρωτήσης;
Καμιὰ μὲ τόση ὑπομονὴ δὲ θὰ στεκόντανε ἄλλη,
ἔτσι μακριὰ ἀπ' τὸν ἄντρα της, ποὺ πίκρες σὰν περάση
γυρίση στὴν πατρίδα του στὸν εἰκοστὸ πιὰ χρόνο.
Μὰ κι ἀπ' τὴν πέτρα πιὸ σκληρὴ ἔχεις καρδιὰ ἐσὺ πάντα».
- Τότε ἔτσι πάλε ἡ φρόνιμη τοῦ λέει ἡ Πηγελόπη:
«Παιδί μου, ὁ νοῦς μου σάστισε κι οὔτε μπορῶ ἀπ' τὸ στόμα
νὰ βγάλω λέξη νὰ τοῦ πῶ, μήτε νὰ τὸν ρωτήσω
μήτε μπορῶ στὸ πρόσωπο νὰ τὸν κοιτάξω ἀγνάντια.
Κι ἂν ὁ Δυσσέας εἴναι αὐτός, ἀλήθεια, κι ἥρθε σπίτι,
μονάχοι ἐμεῖς ἀλύτερα θὰ γνωριστοῦμε οἱ δυό μας.
Γιατὶ ἔχουμε κάποια κρυφὰ σημάδια μεταξύ μας,
ποὺ τὰ κρατοῦμε μυστικὰ καὶ δὲν τὰ ζέρουν ἄλλοι».
- Εἶπε καὶ χαμογέλασε ὁ Θεῖκὸς Δυσσέας,
κι ἔτσι δυὸ λόγια πεταχτὰ λαλεῖ τοῦ Τηλεμάχου·
«Ἄσ' τη, λοιπόν, Τηλέμαχε, τὴ μάνα σου μονάχη
νὰ μ' ἔξετάσῃ. Γλήγορα θὰ μὲ γνωρίσῃ τότε.
Τώρα μὲ βλέπει ἔτσι λερὸ καὶ κακοφορεμένο,
γι' αὐτὸ καὶ μὲ καταφρονεῖ, ποῦ μ' εἴδε, ποῦ μὲ ζέρει.
Κι ἔλα, ἀς σκεφτοῦμε τώρα ἐμεῖς τὸ πιὸ καλὸ νὰ γίνη.
"Αν ντόπιον ἀνθρωπὸ κανεὶς σκοτώσῃ, κι ἔνα μόνο,
ποὺ δὲν ἀφήνει πίσω του πολλοὺς νὰ τὸν ζητήσουν,
φεύγει στὰ ξένα, ἀφήνοντας πατρίδα καὶ δικούς του.
Μὰ ἐμεῖς τοῦ τόπου τὴ ζωή, τὰ πρῶτα ἀρχοντοπαίδια
στὸ Θιάκι ξεπαστρέψαμε. Νά τι νὰ λογαριάσης».
- Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι πάλε·
«Μόνος σου φρόντισε γι' αὐτά, πατέρα ἀγαπημένε.
Γιατὶ στὸν κόσμο ἀσύγκριτη τὴ λένε τὴ βουλή σου,

κι ούτε μπορεῖ κανεὶς θυητὸς νὰ συγκριθῇ μαζί σου.

Κι ἐμεῖς θὰ σ' ἀκλούθησουμε φωτιὰ γεμάτοι οἱ ἄλλοι
καὶ θὰ βοηθήσουμε, θαρρῶ, κατὰ τὴ δύναμή μας».

Τότε ἔτσι κι ὁ πολύσοφος τ' ἀπάντησε ὁ Δυσσέας·

«Μετὰ χαρᾶς θὰ σοῦ τὸ πῶ καλύτερο ποιό βρίσκω.

135

Λουστῆτε πρῶτα κι ὕστερα φορέστε τοὺς χιτῶνες,
καὶ βάλτε εὔτὺς νὰ στολιστοῦν κι οἱ δοῦλες στὸ παλάτι.

Κι ὁ θεϊκὸς τραγουδιστῆς μὲ τὴ γλυκιὰ κιθάρα

τὸν παιγνιδιάρικο χορὸ ἀς πιάση νὰ μᾶς παιξῆ,

ὅξω ἂν ἀκοῦνε νὰ θαρροῦν πώς γίνεται ἐδῶ γάμος,

εἴτε οἱ διαβάτες ποὺ περνοῦν, εἴτε οἱ γειτόνοι γύρω.

140

Μήπως στὴν πόλη ἀρχίτερα τρέξῃ τοῦ φόνου ἡ φήμη
πρὶν ὅξω στὸ πολύδεντρο νὰ φτάσουμε μετόχι.

Κι ἐκεῖ θὰ ιδοῦμε τότε πῶς θὰ μᾶς φωτίσῃ ὁ Δίας».

“Ἐτσι εἶπε, κι ὅλοι ὑπάκουουσαν κι ὅπως τοὺς εἶπε κάνουν.

145

Λουστηκαν πρῶτα κι ἔβαλαν χιτῶνες κι οἱ γυναῖκες

στολίστηκαν, καὶ τὴ βαθιὰ κιθάρα του σὰν πῆρε

ὁ θεϊκὸς τραγουδιστῆς τοὺς ξύπνησε τὸν πόθο

στὸ διπλοτσάκιστο χορὸ καὶ στὸ γλυκὸ τραγούδι.

Κι ὅλο ἀπ' τὸν χτύπους τῶν ποδιῶν ἀχοῦσε τὸ παλάτι,
καθὼς οἱ ἄντρες χόρευαν κι οἱ λυγερὲς γυναῖκες.

150

Κι ἔτσι ἔνας εἶπε ἀκούγοντας ἀπόξω ἀπ' τὸ παλάτι·

«Κάποιος τὴν πολυγύρευτη βασίλισσα θὰ πῆρε.

‘Η ἔρμη, δὲν τὸ βάσταξε, στ' ἀρχοντικὸ τοῦ ἀντρός της
νὰ μένη πάντα ἀνύπαντρη κι ὅσο νὰ φτάσῃ ἐκεῖνος».

155

“Ἐτσι εἶπε, μὰ δὲν τά ’ξεραν αὐτὰ πῶς εἶχαν γίνει.

Τότε ἔλουσε ἡ κελάρισσα Βρυνόμη τὸ Δυσσέα

μὲς στὸ παλάτι κι ἀλειψε μὲ λάδι τὸ κορμί του,

κι ὅμορφα ροῦχα τοῦ ’βαλε χλαμύδα καὶ χιτώνα.

Κι ἀπ' τὸ κεφάλι τοῦ ’χυνε μιὰ ὅμορφιὰ ἡ Παλλάδα,

160

σὰν πιὸ ψηλὸς νὰ φαίνεται καὶ πιὸ παχύς. Καὶ πέφταν
ἀπ' τὴν κορφὴ του τὰ σγουρὰ μαλλιά του σὰν τὰ γιούλια.

Κι ὅπως τεχνίτης ξακουστός, ποὺ τοῦ ’μαθαν τὴν τέχνη
ὅ “Ηφαιστος κι ἡ Ἀθηνᾶ, μὲ μάλαμα χρυσώνει

τ' ἀσήμι, καὶ περίτεχνα χρυσαφικὰ τελεύει,

165

ἔτσι μιὰ γάρη τοῦ ’χυνε στοὺς ὄμους, στὸ κεφάλι.

Κι ὅμοιος μ' ἀθάνατο θεὸς ἀπ' τὸ λουτρὸ δέξω βγῆκε.

Κάθισε πάλε στὸ θρονί, ποὺ τό χε πρὶν ἀφήσει,
ἀγνάντια στὴ γυναικά του καὶ μὲ καημὸ τῆς εἶπε·

« Καημένη, ἀπ' ὅλες πιὸ πολὺ τὶς ἄλλες τὶς γυναικες,
σκληρὴ καρδιὰ σοῦ βάλανε στὰ στήθια σου· οἱ Οὐράνιοι.
Καμιὰ μὲ τόση ὑπομονὴ δὲ θὰ στεκόντανε ἄλλη
ἔτσι μακριὰ ἀπ' τὸν ἄντρα τῆς, ποὺ πίκρες σὰν περάσῃ
τῆς ἔρθη στὴν πατρίδα του τὸν εἰκοστὸ πιὰ χρόνο.

Μόν' ἔλα, βάγια, στρῶσε μου κρεβάτι νὰ πλαγιάσω,
κι αὐτὴ στὰ στήθια τὴν καρδιὰ τὴν ἔχει σιδερένια ». 175

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη τ' ἀπάντησε ἔτσι πάλε·

« Καημένε, δὲν ξιπάζομαι, μήτε περήφανη εἴμαι,
μήτε σαστίζω. Μόν' καλὰ πῶς ζσουν σὲ θυμοῦμαι
τὸ Θιάκι μὲ μακρόκουπο σὰν ἄφησες καράβι. 180

Μόν' ἔλα, βάγια Εύρυκλεια, κι ἀπ' τὸ ψηλὸ παλάτι
στρῶσε δέξω τὸ κρεβάτι του, ποὺ τό ςκαμε μονάχος.

Κι δέξω δταν στρώσης ἔπειτα πιάσε καὶ βάλε ἀπάνω
στρῶμα, ἀντρομίδα καὶ προβιά καὶ κεντητὸ σεντόνι ». 185

“Ἐτσι εἶπε δοκιμάζοντας τὸν ἄντρα τῆς, κι ἔκεινος
γύρισε κι εἶπε μὲ θυμὸ στὸ λατρευτό του ταίρι·

« Γυναίκα, αὐτὸς ὁ λόγιος σου μοῦ πλήγωσε τὰ σπλάχνα.
Ποιός πῆγε τὸ κρεβάτι μου νὰ τὸ παραμερίσῃ ;
Δύσκολα αὐτὸ θὰ τὸ ςκανε κι, ὁ πιὸ καλὸς τεχνίτης,
ἐκτὸς ἂν θήθελε ὁ θεὸς δὲν ιδίος νὰ κατέβη. 190

καὶ σ' ἄλλο μέρος εὔκολα θὰ τὸ τοποθετοῦσε.
“Ομως κανεὶς θνητὸς στὴ γῆ, κι ἀς ηταν νιὸς λεβέντης,

δὲ θὰ τὸ σάλευε εὔκολα, γιατὶ ἔχει ἔνα σημαδί¹
τρανό, δικό μου τέχνασμα, στὸ σκαλιστὸ κρεβάτι.

Φιντάνι ἐλιὰς στενόφυλλης μὲς στὴν αὐλή² μου ἀνθοῦσε,
χλωρόφλουσδο, ὀλοφούντωτο, χοντρὸ δπως ἔνας στύλος. 195

Κι δόλγυρά της ἔχτισα μιὰ κάμαρα, φτιασμένη
μὲ μάρμαρα πελεκητὰ καὶ μὲ σκεπὴ ἀπὸ πάνω
κι ἔβαλα πόρτες ταυριαστές κι δμορφοκαμωμένες.

“Εκοφα τῆς πυκνόφυλλης ἐλιᾶς τὴ φούντα τότες
καὶ τὸν κορμὸ κλαδεύοντας τὸν πελεκῶ ἀπ' τὴ ρίζα
μ' ἔνα σκεπάρνι τεχνικά, στὴ στάφνη ίσώνοντάς του, 200

κι ἔφτιασα τὰ κλινόποδα, τρυπώντας μὲ τρυπάνι.

Κι ἐκεῖθε τότες ἄρχισα νὰ φτιάνω τὸ κρεβάτι

πλουμίζοντάς το μάλαμα καὶ φίλτισι κι ἀσήμι
καὶ μέσα κόκκινο λουρὶ βοδιοῦ λαμπρὸ τεντώνω.

Νά τώρα τὰ σημάδια του σοῦ τά 'πα, μήτε ξέρω
ἄν μένη ἀκόμα ἀσάλευτο, γυναίκα, τὸ κρεβάτι

ἢ πιὰ ἀπ' τὴν ρίζα τὸ 'κοψε κανεὶς κι ἀλλοῦ τὸ πῆγε ».

Εἶπε κι ἐκείνης κόπηκαν τὰ πόδια κι ἡ καρδιά της
σὰν ἀκούσε τ' ἀλάθευτα σημάδια ποὺ τῆς εἶπε
κι ἔτρεξε εὐτὺς ἀπάνω του στὰ δάκρυα βουτημένη
καὶ τὸ λαιμό του ἀγκάλιασε μὲ τὰ λευκά της γέρια
καὶ φίλας τὸ κεφάλι του κι ἀγαπημένα τοῦ 'πε·

« Μὴ μοῦ θυμάνης, ἀντρα μου, ποὺ σ' ὅλα στοχασμένος
κι ἀπ' δλους εἰσαι πιὸ πολύ. "Ἄχ, οἱ θεοὶ τὶς πίκρες
μᾶς ἔστειλαν ποὺ ζήλεψαν πάντα μαζὶ νὰ ζοῦμε,
τὰ νιάτα νὰ χαιρόμαστε, κι οἱ δυὸ μαζὶ στὸ τέλος
τῶν γηρατειῶν νὰ φτάσουμε. Μὴ μοῦ κακιώσης τώρα
ποὺ δὲ σὲ χάρηκα ἀπ' ἀρχῆς τὴν ὥρα καθώς σ' εἰδα.

Γιατὶ ἔτρεμε ἡ καρδούλα μου στὰ τρυφερά μου στήθια
μήνη ἔρθη ἐδῶ μὲ φέματα κανεὶς καὶ μὲ γελάση.

Γιατὶ πολλοὶ ποὺ τὸ κακὸ σοφίζονται στὸ νοῦ τους.

Μήτε ἡ 'Ελένη ἡ 'Αργίτισσα τοῦ Δία ἡ θυγατέρα
μὲ ξένον ἀντρα ἐρωτικὰ δὲ θά 'πεφτε στὸ στρῶμα
ἄν ηξερε πώς στὴ γλυκιὰ πατρίδα της μιὰ μέρα
οἱ πολεμόχαροι 'Αχαιοὶ θὰ τὴ γυρίσουν πίσω.

Μὰ στ' ἄπρεπό της φέρσιμο τὴν ἔσπρωξε ἔτσι ἡ μοίρα
καὶ πρὶν στὸ νοῦ δὲν πρόβλεψε τὸ φοβερό της κρίμα
ποὺ πρῶτα ἐμᾶς τὰ πιὸ πικρὰ μᾶς πότισε φαρμάκια.

Μὰ τώρα ἀφοῦ τ' ἀλάθευτα τοῦ κρεβατιοῦ σημάδια
μοῦ τά 'πες, ποὺ δὲν τά 'ησερε κανεὶς θνητὸς στὸν κόσμο
παρὰ μονάχα ἐγὼ καὶ σὺ κι ἡ σκλάβα μου 'Ακτορίδα,
ποὺ μοῦ 'δωσε ὁ πατέρας μου γιὰ ἐδῶ ὅταν ξεκινοῦσα,
καὶ μᾶς φυλοῦσε τὶς κλειστὲς τοῦ παλατιοῦ τὶς πόρτες,
τώρα μοῦ πείθεις τὴν καρδιά, τόσο σκληρὴ κι ἀς εἰναι ».

Εἶπε καὶ τότε πιὸ πολὺ τοῦ ξύπνησε τὸν πόθο
τοῦ θρήνου κι ἔκλαιε τὴν πιστὴ γυναίκα του κρατώντας.

Κι δπως κοιτάζουν τὴ στεριὰ μὲ πόθο καὶ λαχτάρα
στὸ πέλαγο δσοι κολυμποῦν ποὺ τὸ γερὸ καράβι
τοὺς σπάση μεσοπέλαγα ὁ Σείστης Ποσειδώνας
χτυπώντας μὲ τὸν ἀνεμο καὶ τ' ἀφρισμένο κύμα,
καὶ λίγοι ἀπ' τ' ἄγριο πέλαγο γλιτώνουν κολυμπώντας
κι ἀπ' τὸ κορμί τους χύνεται τῆς θάλασσας ἡ ἄρμη
καὶ μὲ χαρὰ πατοῦν στεριὰ σὰν ἔφυγαν τὸ χάρο,

240

ἔτσι κι ἐκείνη χαίρονταν τὸν ἄντρα τῆς νὰ βλέπῃ
κι οὕτ' ἔβγαζε τ' ἀφράτα τῆς τὰ χέρια ἀπ' τὸ λαιμό του.
Κι ἡ ροδοδάχτυλη Αύγη θά βρισκε αὐτοὺς νὰ κλαῖνε,
ἄν ἄλλο δὲ σοφίζουνταν ἡ Ἀθηνᾶ Παλλάδα.

245

Τὴ Νύχτα ἀλάργα κράτησε στὰ πέρατα τοῦ κόσμου
καὶ τὴ χρυσόθρονη Αύγη στοῦ Ὦκεανοῦ τὴν ἄκρη,
μηδ' ἀφησε τὰ φλήγορα νὰ ζέψῃ τ' ἀλογά της
τὸ Λάμπρο καὶ τὸ Φωτεινό, τὰ δυό της τὰ πουλάρια,
ποὺ τῆς τραβοῦν τ' ἀμάξι τῆς καὶ φῶς στὸν κόσμο φέρνουν.
Τότε εἶπε στὴ γυναίκα του πάλε ὁ σοφὸς Δυσσέας:

250

«Ἄχ, ὅλα μας τὰ βάσανα δὲν πῆραν, φῶς μου, τέλος
καὶ πίσω ἀκόμα ἀμέτρητοι μᾶς περιμένουν πόνοι
σκληροί, ποὺ γράφει ὀδόκληρους νὰ τοὺς περάσω ἡ μοίρα.

255

«Ἐτσι προφήτεψε ἡ ψυχὴ τοῦ μάντη Τειρεσία
τὴ μέρα ποὺ κατέβηκα στὸ σκοτεινὸ τὸν "Αδη
ζητώντας μὲ τοὺς ναῦτες μου νὰ φτάσω στὴν πατρίδα.
Μόν' ἔλα τώρα, ἀγάπη μου, νὰ πᾶμε στὸ κρεβάτι
νὰ κοιμηθοῦμε, τὸ γλυκό τὸν ὕπνο νὰ χαροῦμε ».

260

Κι ἡ Πηγελόπη ἡ φρόνιμη τ' ἀπάντησε ἔτσι πάλε:
«Ἐτοιμη θά 'ναι ἡ κλίνη σου τὴν ὥρα ποὺ θελήσης,
ἀφοῦ σ' ἀξιώσανε οἱ θεοὶ μὲ τὸ καλὸ νὰ φτάσης
στὴν ποθητὴ πατρίδα σου, στ' ἀρχοντικό σου σπίτι.
Μόν' ἔλα ἀφοῦ θυμήθηκες τὰ βάσανά σου τώρα,
πέξ τα κι ἐμένα, ἀν καὶ θαρρῶ στερνὰ πώς θὰ τὰ μάθω.
"Ομως κι ἀμέσως ἀσκημο δὲν εἶναι νὰ τὰ ξέρω ».

265

Κι ἀπάντησε ὁ πολύσοφος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε:
« Καημένη, αὐτὰ τί τὰ ζητᾶς, τί θέλεις νὰ τὰ μάθης;
Μόν' ἔλα, δίχως τίποτε νὰ κρύψω νὰ τ' ἀκούσης,
"Ομως γι' αὐτὸ δὲ θὰ χαρῆς, καθὼς κι ἐγὼ δὲ χαίρω

270

- ποὺ μοῦ 'πε δέ μάντης σὲ πολλὲς θυητῶν νὰ τρέζω χῶρες, 275
κρατώντας καλοσήκωτο κουπὶ στὰ δυό μου χέρια,
ὅσο νὰ φτάσω σὲ λαούς ποὺ θάλασσα δὲν ξέρουν
καὶ τρῶνε ἀνάλατο φαγὶ καὶ μήτε ἀπὸ καράβια
γνωρίζουν κοκκινόπλωρα, μήτε εἴδανε ποτέ τους
τὰ καλοτράβηχτα κουπιά πού 'ναι φτερὸς τῶν πλοίων. 280
Κι ἄκου, καθὼς μοῦ τὸ 'λεγε τ' ἀλάθευτο σημάδι.
"Οταν στὸ δρόμο ποὺ τραβῶ ξένος μὲ βρῆ διαβάτης
καὶ λιχνιστήρι αὐτὸ μοῦ πῆ στὸν δύμο ποὺ σηκώνω,
πρόσταξε τότε τὸ κουπὶ στὸ χῶμα νὰ τὸ μπήξω 285
κι ὅμορφα νὰ προσφέρω ἐκεῖ σφραγῖτα στὸν Ποσειδώνα,
ἀρνί, δαμάλι καὶ καπρὶ τῶν χοίρων ἀναβάτη,
νὰ φτάσω στὴν πατρίδα μου κι ἀρχοντικὲς θυσίες
πολλὲς νὰ κάμω στους θεούς, που κατοικοῦν στὰ οὔρανια, 290
μὲ τὴ σειρὰ τοῦ καθενός. Κι δὲ θάνατος πιὰ τότε
γλυκὸς μακριὰ ἀπ' τὰ πέλαγα θὰ 'ρθῃ νὰ μ' ἀνταμώσῃ
στ' ἀρχοντικά μου γηρατειά. Καὶ γύρω μου δὲ λάός μού
πάντα θὰ ζῇ καλότυχος. "Ετσι εἴπε πῶς θὰ γίνουν".
Κι ἡ Πηγελόπη ή φρόνιμη τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε:
"Αφοῦ καλύτερα οἱ θεοὶ τὰ γηρατειά σου γράφουν,
ἐχεις ἐλπίδα στὰ στερνά νὰ πάψουν τὰ δεινά σου". 295
Ἐνόσω αὐτὰ κουβέντιαζαν μιλώντας μεταξὺ τους
ἡ Εύρυνόμη ἑτοίμαζε κι ἡ βάγια τὸ κρεβάτι
βάζοντας στρώματα ἀπαλὰ στὴ λάμψη τῶν λαμπάδων.
Κι ἀφοῦ μὲ βιάση στρώσαν τὸ μαλακὸ κρεβάτι 300
γύρισε στὸ γιατάκι της νὰ κοιμηθῇ ἡ γριούλα
κι ἡ Εύρυνόμη μ' ἔνα φῶς στὸ χέρι προχωροῦσε,
καθὼς οἱ δυό τους πήγαιναν νὰ πέσουν στὸ κρεβάτι.
Κι ἄμα τους πήγε γύρισε κι αὐτὴ στὴν κάμαρή της.
Κι ἐκεῖνοι τότε στὸ παλιὸ κρεβάτι μὲ λαχτάρα
τῆς παντρειᾶς θυμήθηκαν τὴν ὥρισμένη τάξη. 305
Τότε δὲ θεϊκὸς Τηλέμαχος, δὲ Εύμαιος κι δὲ βουκόλος
πάψανε ἀμέσως τὸ χορό, πάψανε κι οἱ γυναικες
κι ὅλοι ἐπειτα κοιμήθηκαν στὸ ἴσκιερὸ παλάτι.
Κι ἐκεῖνοι, ἀφοῦ χαρήκανε τὴ Ζαχαρένια ἀγάπη,
γλυκιὰ κουβέντα ἀρχίσανε μιλώντας μεταξὺ τους. 310

Μιὰ τοῦ ἕσσα πέρασε μὲς στὸ παλάτι ἐκείνη
τὴν σιχαμένη συντροφιὰ νὰ βλέπῃ τῶν μνηστήρων,
ποὺ σφάζανε ἐξ αἰτίας τῆς πλῆθος ἀρνιὰ καὶ βόδια
κι ἀπ' τὰ πιθάρια ἀμέτρητο γλυκὸ κρασὶ τραβοῦσαν,
μιὰ πάλε ὁ θεογέννητος τῆς ἔλεγε ὁ Δυσσέας
ὅσα στοὺς ἄλλους ἔκαμε δεινὰ κι ὅσα κι ὁ ἔδιος
κακόπαθε. Καὶ χαίρουνταν ν' ἀκούη ἡ Πηνελόπη
κι οὕτ' ὑπνος τῆς ἐρχόντανε πρὶν ὅλα νὰ τὰ μάθη.

315

Κι ἀρχισε πῶς τοὺς Κίκονες ὑπόταξε. Κατόπι
πῶς ἔφτασε στὴν καρπερὴ τῶν Λωτοφάγων χώρα.
‘Ο Κυκλωπας τί τοῦ ἔκαμε καὶ πῶς τὰ πλέρωσε ὅλα,
ποὺ τοῦ ’φαγε δίχως σπλαχνιὰ τοὺς ποθητοὺς συντρόφους.

320

Πῶς ἔφτασε στὸν Αἴολο καὶ τὸν φιλοξενοῦσε,
ὅμως δὲν τοῦ ’τακε γραφτό, κι ἀς τὸν ξεπροβοδοῦσε
ἀκόμα νά ’ρθη στὴ γλυκιὰ πατρίδα, κι ἡ φουρτούνα
στὴν ψαροτρόφα θάλασσα τὸν γύρισε θρηνώντας.

325

Πῶς πῆγε στὴν Τηλέπυλο, τῶν Λαιστρυγόνων χώρα,
ποὺ τὰ καράβια χάλασσαν, καὶ τοὺς γοργοὺς συντρόφους
(ὅλους, καὶ μόνος γλίτωσε μὲ τὸ καράβι ἐκεῖνος).

Τῆς Κίρκης τὰ καμώματα τῆς εἶπε καὶ τοὺς δόλους,
στὸν “Αδη πῶς κατέβηκε τὸν καταραχνιασμένο,
τοῦ Τειρεσία τὴν ψυχὴ τοῦ μάντη νὰ ρωτήσῃ,
μὲ πλοῦ του πολύσκαρμο, κι εἰδε δόλους τοὺς συντρόφους
κι ἐκείνη ποὺ τὸν ἔκαμε κι ἔθρεψε ἀπὸ μικράκι.

330

Πῶς τ' ἄκουσε τὸ λυγερὸ τραγούδι τῶν Σειρήνων,
πῶς ἔφτασε καὶ στὶς Κρουστές τὶς πέτρες καὶ στὴν ἔρμη
τὴ Σκύλλα καὶ τὴ Χάρυβδη, ποὺ δίχως νὰ τὴν πάθη
κανεὶς θνητὸς δὲν πέρασε καμὶδ φορὰ κοντά τους.

335

Πῶς φάγανε οἱ συντρόφοι του τοῦ “Ηλιου τὰ γελάδια,
πῶς ἔκαψε τὸ γλήγορο καράβι ὁ βροντορίχτης,
τοῦ Κρόνου ὁ γιός, μὲ φλογερὸ ἀστροπελέκι τότε
κι δλοὶ οἱ λεβέντες χάθηκαν συντρόφοι του, κι ἐκεῖνος
τὴ μαύρη μοίρα ξέφυγε μονάχος, καὶ πῶς πῆγε
στῆς Ὁρυγίας τὸ νησί, στὴν Καλυψώ τὴ νύφη,
ποὺ τὸν κρατοῦσε κι ἀντρα τῆς ποθοῦσε νὰ τὸν ἔχη,
καὶ στὴ βαθιὰ τὸν ἔθαψε σπηλιά της, τάζοντάς του

340

345

νὰ τόνε κάμη ἀθάνατο κι ἀγέραστον ἀκόμα,
ὅμως ποτὲ δὲν τοῦ πειθε στὰ στήθια τὴν καρδιά του.

Πῶς ἔφτασε στοὺς Φαιάκες μὲ βάσανα καὶ πίκρες,

ποὺ σὰ θεὸ τὸν τίμησαν ἀπ' τὴν καρδιά τους ὅλοι
καὶ μὲ καράβι στὴ γλυκιὰ τὸν ἔστειλαν πατρίδα,
χαλκὸ καὶ μάλαμα σωρὸ καὶ ροῦχα δίνοντάς του.
Αὐτὸ τὸ λόγο εἶπε στεργὸ κι ὑπνος γλυκὸς τὸν πῆρε,
ποὺ ὅλα τὰ μέλη παραλεῖ καὶ τῆς ψυχῆς τὶς ἔννοιες.

Κι ἔνα ἄλλο ἡ λιόθωρη θεὰ σοφίστηκε ἡ Παλλάδα.

Τὴν ὥρα ποὺ κατάλαβε πώς χόρτασε ὁ Δυσσέας
τὸν ὑπνο καὶ τὴν ἀγκαλιὰ τῆς γλυκοποθητῆς του,
σήκωσε τὴ χρυσόθρονη τὴ νυχτογεννημένη
ἀμέσως ἀπ' τὸν Ὄκεανό, νὰ φέρη φῶς στὸν κόσμο.

Σηκωθήκε ἀπ' τὸ μαλακὸ κρεβάτι κι ὁ Δυσσέας
κι ἔτσι δύο λόγια μίλησε στὸ λατρευτό του ταίρι:

« Καλὴ μου, πιὰ ἀπὸ βάσανα χορτάσαμε κι οἱ δύο μας
ἀτή σου τὸν πολύπαθο νὰ κλαῖς τὸ γυρισμό μου,
κι ὁ Δίας κι οἱ λοιποὶ θεοὶ νὰ μὲ κρατοῦν μὲ πίκρες
ἀλάργα ἀπ' τὴν πατρίδα μου, ποὺ τόσο τὴν ποθοῦσα.

Τώρα τὸ πολυπόθητο σὰ βρήκαμε κρεβάτι,
τὸ βιός μας θὰ κοιτάξουμε στὸ σπίτι ἐδῶ, ὅσο μένει,
κι ὅσα μοῦ κόψανε οἱ γαμπροὶ σφαχτά μου οἱ ξιπασμένοι,
πολλὰ θὰ πάρω μόνος μου, κι ἄλλα οἱ Θιακοὶ θὰ δώσουν,
ώστου μέσα τὶς αὐλές νὰ τὶς γεμίσουν ὅλες.

Μὰ τώρα στὸ πολύδεντρό τὸ ξοχικὸ θὰ σύρω,
νὰ ἰδῶ τὸ γέρο μου γονιό, ποὺ κλαίει πικρὰ γιὰ μένα.
Καὶ κάμε, φῶς μου, δπως σοῦ πῶ, στοχαστικὴ κι ἀς εἰσαι.
Θὰ τρέξῃ ἡ φήμη τῶν γαμπρῶν, ποὺ ζέβγαλα στὸ σπίτι,
ὁ ἥλιος ἄμα πρωτοβγῆ. Στ' ἀνώι ἀνέβα τάτες
καὶ κάτσε μὲ τὶς δοῦλες σου χωρὶς νὰ ἰδῆς κανένα.

Εἶπε κι ἀμέσως φόρεσε τὰ ξακουστὰ ἄρματά του,
κι ἔπειτα τὸν Τηλέμαχο, τὸν Εὔμαιο, τὸν τσοπάνη
σηκώνει κι εἶπε τ' ἄρματα νὰ βάλουν τοῦ πολέμου.

Κι ἔκεινο τὸν ὑπάκουουσαν καὶ πήρανε τὰ ὅπλα.

Τὴν πόρτα ἀνοίγουν κι ἔβγαιναν, κι ὁ δόλιος ὁ Δυσσέας.

350

355

360

365

370

375

380

ἔξω ἀπ' τὴν πόλην τοὺς περνᾶς, σκοτάδι σκεπασμένους.

Ω

Κάλεσε τὶς ψυχές δὲ Ἐρμῆς κοντά του τῶν μνηστήρων,
κρατώντας τὸ χρυσὸν ραβδί, ποὺ ἀνθρώπων, ὅσους θέλει,
μαγεύει μάτια ἡ καὶ ξυννᾶ πάλε ἄλλους κοιμισμένους.

Μὲ κεῖνο τὶς ξεκίνησε κι αὐτὲς τὸν ἀκλονθοῦσαν
μὲ τσιριχτά· κι ὅπως πετοῦν μὲς στῆς σπηλιᾶς τὸ βάθος
οἱ νυχτερίδες τρίζοντας, ὅταν καμιὰ ἀπ' τὸ βράχο
πέσῃ κι ἀπ' τὴν ἀρμάθα τῆς, ποὺ δένει ἡ μιὰ τὴν ἄλλη,
τὸ ἔδιο τρίζανε οἱ ψυχές καθώς τὶς ὁδηγοῦσε
νὰ πάνε ὁ ἄκακος Ἐρμῆς στὸ μουχλιασμένο δρόμο.

Πέρασαν τὴ Λευκόπετρα καὶ τοῦ Ὀκεανοῦ τὸ ρέμα,
περνοῦν τοῦ "Ηλιου τὴν μπασιά, τὴ χώρα τῶν ὄνείρων,
κι εὔτὺς σὲ λίγο φτάσανε στ' ἀσφοδελὸ λιβάδι,
ποὺ μένουν ὅλες οἱ ψυχές, τῶν πεθαμένων ἵσκιοι.

Καὶ τ' Ἀχιλλέα τὴν ψυχὴν καὶ τοῦ Πατρόκλου βρῆκαν
καὶ τοῦ Ἀντιλόχου καὶ μαζὶ τοῦ πολεμόχαρου Αἴα,
ποὺ ἤταν ὁ πρῶτος στὸ κορμὸν καὶ στὴ λεβέντικη δψη
μέσα στοὺς ἄλλους Δαναοὺς μετὰ ἀπ' τὸν Ἀχιλλέα.

"Ἐτσι συνόδευαν αὐτοὶ τὸν ξακουστὸν Ἀχιλλέα,
κι ἥρθε περίλυπη ἡ ψυχὴ τοῦ βασιλικὸν Ἀγαμέμνονο
καὶ γύρω του συνάχτηκαν οἱ ἄλλες, ποὺ μαζὶ του
πῆγαν μὲ θάνατο σκληρὸ στὴν κατοικιὰ τοῦ Αἰγίστου.

Πρώτη τοῦ μίλησε ἡ ψυχὴ τοῦ ξακουστοῦ Ἀχιλλέα·
«Τ' Ἀτρέα γιέ, σὲ λέγαμε τὸν πιὸ ἀγαπημένο
πάντα ἀπ' τοὺς ἄλλους ἀρχηγούς, στὸ βροντορίχτη Δία,
γιατὶ ὅριζες πολὺ στρατό, τὰ πρῶτα παλικάρια,
στὴν Τροία, ποὺ μᾶς πότισε τοὺς Ἀχαιοὺς φαρμάκια.

Μὰ πρὶν τῆς ὥρας ἔμελλες νὰ πᾶς καὶ σὺ ἀπ' τὴ μοίρα,
ποὺ ὅπιος στὸν κόσμο γεννηθῆ θυητὸς δὲν τὴν ξεφεύγει.
"Αμποτε, μέσα στὶς τιμές τῆς βασιλείας ποὺ εἶχες,
ὁ θάνατος νὰ σ' ἔβρισκε κι ἡ μοίρα σου στὴν Τροία.

Τότε οἱ Παναχαιοὶ ψήλῳ θά σου σταίναν μνημούρι
καὶ πίσω δόξα θ' ἀφηνες μεγάλη στὸ παιδί σου.

Τώρα μὲ θάνατο πικρὸν νὰ πᾶς ξῆται γραφτό σου ».

- Τότε ἔτσι ἀπάντησε ή ψυχὴ τοῦ γιοῦ τ' Ἀτρέα κι εἶπε·
 « Γιὲ τοῦ Πηλέα καλότυχε, θεόμορφε Ἀχιλλέα,
 ποὺ ἀλάργα ἀπ' τ' Ἀργος χάθηκες στὴν Τροία καὶ γιὰ σένα
 οἱ πρῶτοι πέσανε Ἀχαιοὶ τριγύρω σου καὶ Τρῶες
 σὰν πολεμοῦσαν κύκλο σου καὶ σὺ ξῆσουν ξαπλωμένος
 μακρὺς πλατὺς στὸν κουρνιαχτό, δίχως πιὰ νοῦ γιὰ ἀμάξια.
 Καὶ πολεμούσαμε ὅλοι ἔκει ὅσο βαστοῦσε ή μέρα,
 κι ὁ Δίας ἀν δὲν ἔβρεχε, δὲ θά 'παινε κι ή μάχη.
 Κι ἀπ' τὶς ριξὶές σὰν πήραμε τὸ λείψανο στὰ πλοῖα,
 σὲ στρῶμα σὲ ξαπλώσαμε, καὶ τ' ὄμορφο κορμί σου
 παστρέψαμε μὲ χλιδὸν καὶ λάδι, κι ὅλοι γύρω
 χύνανε δάκρυα οἱ Δαναοὶ κι ἔκοβαν τὰ μαλλιά τους.
 Κι ή μάνα σου ξῆθε ἀπ' τὸ γιαλὸ μ' ἀθάνατες Νεράιδες
 σὰν ἄκουσε τὴν εἰδησην καὶ μιὰ βουή μεγάλη
 σηκωθῆκε στὴ θάλασσα, ποὺ ὅλους τρεμούλα πῆρε.
 Θά 'μπαιναν τότε οἱ Δαναοὶ στὰ βαθουλὰ καράβια,
 ἀν δὲν τοὺς κράταγε ἀνθρωπος, πολλῶν κι ἀρχαίων γνώστης,
 ὁ Νέστορας, ποὺ κι ἀπὸ πρὶν σοφὴ ξῆται ή βουλή του.
 Αὐτὸς μὲ λόγια γνωστικὰ τοὺς μίλησε ἔτσι κι εἶπε·
 « Ἀργίτες, Ἀχαιόπουλα, μὴ φεύγετε, σταθῆτε,
 νά 'ρθη ἀπ' τὸ κύμα ἡ μάνα του μ' ἀθάνατες Νεράιδες
 τὸ πεθαμένο τῆς παιδὸν νὰ τὸ μοιρολογήσῃ ».
 Κι οἱ μεγαλόψυχοι Ἀχαιοὶ τὴν ἄκουσαν καὶ μένουν.
 Γύρω σου οἱ κόρες στάθηκαν τοῦ πελαγίσιου γέρου,
 κι ἀλιωταὶ ροῦχα σοῦ 'βαλαν καὶ τὸ χαμό σου κλαῖγαν.
 Κι οἱ Μοῦσες ὅλες, κι οἱ ἐννιά, μὲ τὴ γλυκιὰ φωνή τους,
 μοιρολογοῦσαν, ποὺ Ἀχαιοῦ δὲν ἔμεινε ἕνα μάτι
 ἀδάκρυτο. Τέτοιον καημὸ τὸ μοιρολόι σκορποῦσε.
 Μέρες καὶ νύχτες δεκαφτά, χωρὶς νὰ πάψῃ ὁ θρῆνος,
 σὲ κλαίγαμε, οἱ ἀθάνατοι μὲ τοὺς θνητούς ἀνθρώπους.
 Στὶς δεκοχτὼ σὲ δώσαμε στὶς φλόγες καὶ τριγύρω
 ἀρνιὰ παχιὰ σοῦ σφάξαμε καὶ τραχηλάτα βόδια.
 Καὶ σὺ στὰ ροῦχα τῶν θεῶν, στὸ λάδι καὶ στὸ μέλι
 καιγόσουν, κι ἀπειροὶ Ἀχαιοὶ, πεζούρα κι ἀμαξάδες,
 τ' ἄρματα ρίγναν στὴ φωτὰ νὰ δυναμώσῃ ή φλόγα

καὶ μιὰ βουὴ σηκώθηκε κι ἀλαλαγμὸς μεγάλος.

Κι ὅταν πιὰ σ' ἔκαψε ἡ φωτιά, τὰ κόκαλά σου τ' ἀσπρα
συνάξαμε τὴν χαραυγὴν καὶ βάλαμε, Ἀχιλλέα,
σὲ λάδι κι ἄδολο κρασί. Κι ἔνα χρυσὸν ἀμφορέα
ἔφερε ἡ μάνα σου, δουλειὰ τοῦ ξακουσμένου 'Ηφαίστου,
κι ἔλεγε ἀπ' τὸ Διόνυσο πῶς χάρισμα τὸν εἶχε
'Εκεῖ, Ἀχιλλέα, βάλαμε τὰ κόκαλά σου τ' ἀσπρα.

70

μὲ τοῦ Πατρόκλου ἀνάμιχτα, πού 'χε ἀπὸ πρὶν πεθάνει,
καὶ τοῦ 'Αντιλόχου χωριστά, πού ἀπ' ὅλους τοὺς συντρόφους
— ὁ Πάτροκλος σὰν πέθανε — ξεχωριστά ἀγαποῦσες.

75

Κι διλόγυρά τους ἔπειτα ψήλὸς μεγάλο τάφο
σηκώσαμε ὅλος δ στρατὸς τῶν μαχητῶν 'Ελλήνων
στὸν ἀπλωτὸν 'Ελλήσποντο, σὲ μᾶς κορφῆς τὴν ἄκρη,
νὰ φαίνεται ἀπ' τὸ πέλαγο καὶ νὰ τὸν βλέπουν ὅλοι,
ὅσοι στὸν κόσμο τώρα ζοῦν κι ὅσοι ξοπίσω θά 'ρθουν.

80

Κι ἀπ' τοὺς θεοὺς ἡ μάνα σου πεντάμορφα βραβεῖα
ζήτησε καὶ μᾶς ἔβαλε στῶν 'Αχαιῶν τοὺς πρώτους.
Πολλὲς φορὲς θά σου 'τυχει νὰ ἴδῃς ταφὲς ἥρώων,
ὅταν μεγάλος βασιλιάς καμιὰ βολὰ πεθάνη,

85

ποὺ βγαίνουν στὸν ἀγώνα οἱ νιοὶ νὰ πάρουν τὰ βραβεῖα.
Μὰ ἐκεῖνα ἀνίσως τὰ 'βλεπες, θὰ σάστιζε ἔτσι ὁ νοῦς σου,
πόβαλες ἡ ἀργυρόποδη θεά γιὰ σένα ἡ Θέτη,

90

γιατὶ ἤσουν στοὺς μακαριστοὺς θεοὺς ἀγαπημένος.

Κι ἀν πέθανες, δὲ χάθηκε στὸν κόσμο τ' ὄνομά σου,
μὰ θά 'ναι αἰώνια ἡ δόξα σου σ' ὅλη τὴ γῆ, Ἀχιλλέα.
'Εγὼ ὅμως ἀπ' τὸν πόλεμο ποιό τ' ὄφελος ποὺ βρῆκα;
Θάνατο μοῦ 'γραψε πικρὸ στὸ γυρισμό μου δ Δίας,

95

νὰ σκοτωθῶ ἀπ' τὸν Αἴγιστο κι ἀπ' τὴν κακὴ γυναικά ».

Κι ἐκεῖ ποὺ τέτοια λέγανε μιλώντας μεταξύ τους,
ἔφτασε κι ὁ 'Αργοφονιάς φέρνοντας τῶν μνηστήρων
στὸν Κάτω Κόσμο τὶς ψυχές, ποὺ σκότωσε δ Δυσσέας.

Κι ὅπως τοὺς εἰδάν σάστισαν κι εὐτὺς κοντά τους πῆγαν.

100

Γνώρισε ἀμέσως ἡ ψυχὴ τοῦ βασιλιᾶ 'Αγαμέμνου
τοῦ Μελανέα τὸ παιδί, τὸν ξακουστὸ 'Αμφιμέδο,
γιατὶ τὸν φιλοξένησε στὸ σπίτι του στὸ Θιάκι.

Πρώτη τοῦ μίλησε ἡ ψυχὴ τοῦ γιοῦ τ' 'Ατρέα κι εἶπε.

- « Ποιά συμφορὰ σᾶς ἔφερε στὴ μαύρη γῆ, Ἐμφιμέδο,
ἔτσι ὅλους συνομήλικους καὶ διαιλεχτοὺς λεβέντες;
Στὴν πόλη ἄλλο δὲ θά βρισκες τέτοιο λογάδι ἡρώων.
Μὴ στὰ καράβια δὲ Σαλευτής σᾶς χάλασε τοῦ κόσμου,
κακὸ βοριά σηκώνοντας καὶ κύματα ἀφρισμένα;
Μὴ στὴ στεριὰ σᾶς χάλασαν ὁχτροὶ ποὺ ἀρνιὰ καὶ βόδια
τοὺς πήρατε; Μήν πέσατε τὴν ὥρα ποὺ τὸ κάστρο
καὶ τὶς γυναικες ἀπὸ σᾶς νὰ σώσουν πολεμοῦσαν;
Πές μου γι' αὐτὸ ποὺ σὲ ρωτῶ. Γιὰ φίλος σου παινιέμαι.
« Η δὲ θυμᾶσαι μιὰ φορὰ στὸ σπίτι σου πῶς ἤρθα
νὰ πάρω μὲ τ' ἀνάφρυδα καράβια τὸ Δυσσέα
μαζὶ μὲ τὸν ὁπλαρχηγὸ Μενέλαο γιὰ τὴν Τροία;
Σκίσαμε τ' ἀφροπέλαγο σ' ὀλόκληρο ἔνα μήνα,
ἀφοῦ μὲ κόπο ὀλλάξαμε τὴ γνώμη τοῦ Δυσσέα ». 115
- Πάλε ἔτσι ἀπάντησε ἡ ψυχὴ τοῦ ξακουστοῦ Ἐμφιμέδου.
« Τ' Ἀτρέα ξακουσμένε γιέ, πρωτάρχοντα Ἀγαμέμνο,
κι ἐγὼ ὅλα τὰ θυμοῦμαι αὐτά, θεόθρεψτε, δπως τὰ πες.
Τώρα νὰ μάθης θὰ σοῦ πῶ, χωρὶς νὰ τὰ σκεπάσω,
τὸ θλιβερὸ τὸ τέλος μας πῶς ἤταν. Τοῦ Δυσσέα,
πόλειπε ἀλάργα, θέλαμε νὰ πάρουμε τὸ ταίρι,
καὶ κείνη μήτε ἀρνιόντανε, μήτ' ἔκανε τὸ γάμο
κι ἔνα μονάχα κοίταζε πῶς νά βρη τὸ χαμό μας. 120
Κι ἀκόμα αὐτὸ τὸ τέχνασμα σοφίστηκε μὲς στ' ἄλλο.
Τὸν ἀργαλειό της ἔστησε στὸν πύργο της νὰ φάνη
διπλό, ψιλόδιαστο πανὶ κι ἔτσι ἀξαφνα μᾶς εἶπε:
« Ἄφοῦ πιὰ πέθανε, παιδιά, δὲ θεῖκὸς Δυσσέας,
ἔχετε λίγη ὑπομονὴ κι ἀς βιάζεσθε γιὰ γάμο,
ὅσο νὰ φάνω τὸ πανί, νὰ μὴ μοῦ πᾶν χαμένα
τὰ νήματα, ἔνα σάβανο νὰ κάμω τοῦ Λαέρτη,
ὅταν τὸν βρῆ τοῦ ἀξύπνητου θανάτου ἡ μαύρη μοίρα,
μὴ μὲ κατηγορήσουνε μιὰ μέρα οἱ Θιαχοπούλες
πῶς πῆγε δίχως σάβανα, κι ἀς εἶχε βιός χιλιάδες ». 130
« Ετσι εἶπε κι ἀποκοιμίσε τὴν ἀφοβή καρδιά μας.
Κι ἔφαινε τότε τὸ πανὶ τ' ἀτέλειωτο ὅλη μέρα
καὶ μὲ τὸ φῶς δουλεύοντας τὸ ξήλωνε τὴ νύχτα.
Τρεῖς χρόνους ἔτσι κέρδισε νὰ μᾶς γελᾶ μὲ ἀπάτη. 140

Κι ὁ τέταρτος σὰν ἔφτασε μὲ τῶν καιρῶν τὸ διάβα
(κι οἱ μῆνες ὅλο πέρναγαν καὶ πλήθαιναν οἱ μέρες)
μιὰ δούλα τὸ μαρτύρησε, ποὺ μόνη τά ἔξερε ὅλα,
καὶ τὸ πανὶ τὴν πιάσαμε τ' ὅμορφο νὰ ἔηλώνη.

Τότε, ἥθελε δὲν ἥθελε, τ' ἀπόσωσε ἐξ ἀνάγκης.

145

Στὸν ἀργαλειὸν σὰν τό ἕφανε καὶ τό βγαλε πλυμένο
στὸ φῶς τῆς μέρας, πόλαμπε σὰν ἥλιος, σὰ φεγγάρι,
τότε ἀπὸ κάπου τὸ θεῖκὸ Δυσσέα κακὴ μοίρα
φέρνει σὲ μιὰ ἄκρη ξοχικὴ πόμενε ὁ χοιροτρόφος.

Ἐφτασε ἀπ' τὴν ἀμμουδερὴ τὴν Πύλο ἐκεῖ κι ὁ γιός του
ὅ συνετὸς Τηλέμαχος μ' ἔνα καράβι μαῦρο,
κι ἀφοῦ τὸ χάρο πλέξανε κι οἱ δύο τους τῶν μνηστήρων,
ἥρθε ὁ Τηλέμαχος μπροστὰ καὶ πίσω του ὁ Δυσσέας
στὴν πόλη, κι ὁ χοιροβοσκὸς τὸν ἔφερνε παρόμοιο
μὲ γέρο δύστυχο φτωχὸ ντυμένο μὲ κουρέλια.

150

(Ροῦχα λερὰ στὸ σῶμα του, καὶ στὸ ραβδὶ ἀκουμποῦσε).

Κανεὶς μας δὲν τὸν γνώρισε πῶς ἦταν ὁ Δυσσέας,
ἔτσι ἔξαφνα ὅπως φάνηκε, μήτε κι οἱ γέροι ἀκόμα,
μόν' τοῦ πετούσαμε βρισιές, τοῦ δώσαμε καὶ ἔύλο,
κι αὐτὸς μ' ὑπέμονη καρδιὰ βαστοῦσε νὰ ὑποφέρνῃ
τοὺς χτύπους καὶ τὶς προσβολές μὲς στὸ δικό του σπίτι.

160

Κι ὁ νοῦς ἀφοῦ τὸν φώτισε τοῦ ἀσπιδοφόρου Δία
πῆρε μὲ τὸν Τηλέμαχο τ' ἄρματα τοῦ πολέμου
καὶ στὸ κελάρι τά βαλε καὶ κλείδωσε τὶς πόρτες.
Τότε ἔσπρωξε μὲ πονηριὰ τὸ λατρευτό τὸν ταίρι

165

νὰ βάλη σίδερο ψαρὶ κι ἀλύγιστο δοξάρι
βραβεῖο καὶ τοῦ φόνου ἀρχὴ στοὺς ἄμοιρους μνηστῆρες.
Τότε κανεὶς δὲν μπόρεσε τὴν κόρδα νὰ τεντώσῃ

τοῦ δοξαριοῦ, γιατὶ ἥθελε δύναμη κι ἄλλη ἀκόμα.

Σὰν ἔπεσε μὲ τὴ σειρὰ στὰ χέρια τοῦ Δυσσέα,
φωνάζαμε ὅλη μὲ βουὴ σ' αὐτὸν νὰ μὴν τὸ δώσουν,
μ' ὅσα πολλὰ κι ἄν ἔλεγε. Κι ἀπ' ὅλους μόνο ὁ γιός του
πρόσταζε στὸν πατέρα του νὰ δώσουν τὸ δοξάρι.

170

Καὶ σὰν τὸ πῆρε ὁ θεῖκὸς πολύπαθος Δυσσέας,
τὴν κόρδα τέντωσε εὔκολα καὶ πέρασε ἡ σαΐτα
τὰ σίδερα. Καὶ τότε ὅρθὸς ἀπάνου στὸ κατώφλι

175

- πετοῦσε τὶς σαΐτες του, ἄγρια τηρωντας γύρω,
καὶ τὸν Ἀντίνο χτύπησε. Ἐπειτα σ' ὅλους πάλε
ἔριχνε κι ἔπεφταν σωρὸς μπροστά του οἱ σκοτωμένοι.
Γιατὶ τὸ ξέραμε βοηθὸ κάποιο θεὸ πώς εἶχε. 180
- Στὰ δώματα ὅλοι τρέχανε ἀπὸ κακή τους γνώμη
κι ἐδῶ κι ἐκεῖ τοὺς θέριζε, κι αὐτοὶ βαριὰ βογγώντας
ἔπεφταν κάτω κι ἔβαφε τὸ αἷμα τους τὸ χῶμα.
"Ετσι, Ἄγαμέμνον, πέσαμε. Κι ἀθαφτα ἀκόμα ὡς τώρα
τὰ λείψανά μας κείτονται στὸ σπίτι τοῦ Δυσσέα. 185
- Γιατὶ δὲν πῆγε ἡ εἰδῆση στὸ σπίτι, στοὺς δικούς μας,
τὸ μαῦρο αἷμα ἀπ' τὶς πληγὴς νὰ πλύνουν καὶ στὸ στρῶμα
νὰ μᾶς θρηνήσουν, πού 'ναι αὐτὸ στοὺς πεθαμένους χρέος".
- Τότε ἔτσι μίλησε ἡ ψυχὴ τοῦ γιοῦ τ' Ἀτρέα κι εἶπε.
«Γιὲ τοῦ Λαέρτη, θεϊκέ, πολύτεχνε Δυσσέα,
γυναίκα ἀλήθεια ἀπόχτησες μ' ἀσύγκριτες τὶς χάρες. 190
- Πόσο ἡ καρδιὰ στὰ στήθια της πιστὴ τῆς Πηνελόπης,
καὶ πόσο πάντα ἀξέχαστο τὸν ἄντρα της κρατοῦσε.
'Αθάνατο ἀπ' τὶς χάρες της θὰ μείνῃ τ' ὄνομά της,
καὶ θὰ τὴν κάμουν οἱ θεοὶ τραγούδι ἀγαπημένο
στὸν κόσμο, γιὰ τὴ φρόνιμη νὰ λένι τὴν Πηνελόπη. 195
- 'Εκείνη, δχ, δὲν κακούργησε, ὡς τοῦ Τυνδάρου ἡ κόρη,
ποὺ σκότωσε τὸν ἄντρα της καὶ μισητὸ τραγούδι
θὰ τῆς ταιριάσουν, κι ἀφῆσε στῶν θηλυκῶν τὸ γένος
φήμη κακή, ποὺ νὰ μισοῦν καὶ τὶς καλές ἀκόμα». 200
- Τέτοιες κουβέντες ἔκαναν μιλώντας μεταξὺ τους
στὸν "Αδη, ὅπως στεκόντανε κάτου στῆς γῆς τὰ βάθη.
Κι ἐκεῖνοι, ἀφοῦ κατέβηκαν δξω ἀπ' τὴν πόλη, πῆγαν
σὲ λίγο στὸ πολύκαρπο χωράφι τοῦ Λαέρτη,
ποὺ μόνος του τ' ἀπόχτησε μ' ἵδρο πολὺ κατ. κόπο. 205
- 'Εκεῖ εἶχε καὶ τὸ σπίτι του κι ὀλόγυρα καλύβες
ποὺ κάθονταν οἱ δοῦλοι του κι ἔτρωγαν καὶ κοιμοῦνταν,
δοῦλοι πιστοί, ποὺ τοῦ 'καναν τὴ γνώμη στὶς δουλειές του.
Κι εἶχε μιὰ Σικελιώτισσα γριὰ στὸ ξοχικό του,
ἐκεῖ πού ζοῦσε ἀπόμερος, καὶ τὸν γεροκομοῦσε. 210
- Τότε ὁ Δυσσέας πρόσταξε τοὺς δούλους καὶ τὸ γιό του.
«Σεῖς τώρα στὸ καλόχτιστο καλύβι μπῆτε μέσκ,

καὶ σφάχτε εὐτύς ἔνα θρεφτό, τὸ πιὸ καλό, νὰ φᾶμε.

Ἐγὼ δῆμως τὸν πατέρα μου θὰ δοκιμάσω πρῶτα,
ἀνθά γνωρίση, ὅταν μὲ ἴδουν τὰ μάτια του, τὸ γιό του,
ἥ, χρόνια ἀφοῦ μᾶς χώρισαν, δὲ θὰ μ' ἀναγνωρίσῃ».

215

Ἐτσι εἶπε κι ἔδωσε ἔπειτα στοὺς δούλους τ' ἄρματά του
κι ἐκεῖνοι ἀμέσως μπήκανε στὸ σπίτι, κι ὁ Δυσσέας
γιὰ τὸ σκοπό του σίμωσε στὸν καρπερὸ τὸν κῆπο.

Κι ὅπως κατέβη στὶς φυτείες δὲ βρῆκε τὸ Δολίο,
μήτε ἀλλον ἀπ' τοὺς δούλους του, μήτε κανένα γιό του,
γιατὶ εἴχαν φύγει ἀπὸ νωρὶς χαλίκια σὰ συνάξουν,
νὰ κτίσουν φράχτες στὶς φυτείες μαζὶ μὲ τὸ Δολίο.

220

Μὰ βρῆκε τὸν πατέρα του μονάχο νὰ σκαλίζῃ
ἔνα δεντράκι σφή φυτείᾳ τὴν δύμορφοστρωμένη
Ροῦχα φοροῦσε φτωχικά, λερά, κακοραμμένα,
καὶ στὰ καλάμια ἀπὸ πετσὶ βαδιοῦ ραφτὰ τουσλούκια,
νὰ μὴν τὸν βλάφτουν τὰ κλαδιά, καὶ γιὰ τὰ βάτια χέρες.

252

Κι ἀπάνου στὸ κεφάλι του γιδίσιο κράνος εἶχε,
νὰ μεγαλώνῃ ἡ λύπη του. Κι ὅπως τὸν εἶδε ἐμπρός του
νὰ σθήνῃ ἀπ' τὰ γεράματα, νὰ τὸν μαραίνῃ ἡ λύπη,
στάθηκε, δάκρυα χύνοντας, σὲ μιὰ ἀπιδιὰ ἀπὸ κάτου.

230

Κι ἐκεῖ στὸ νοῦ του ἀνάδευε καὶ στῆς καρδιᾶς τὰ βάθη
νὰ τρέξῃ στὸν πατέρα του νὰ τὸν γλυκοφιλήσῃ
καὶ νὰ τοῦ πῆ πώς ἔφτασε στὴν ποθητὴ πατρίδα,
ἥ νὰ τοῦ κάμη ρώτημα γιὰ νὰ τὸν δοκιμάσῃ.

235

Κι ἐκεῖ ποὺ συλλογίζονταν καλύτερό του βρῆκε
πρῶτα μὲ λόγια ἀγγιχτικὰ νὰ πάη νὰ τὸν πειράξῃ.
Μὲ αὐτὴ τὴ σκέψη σίμωσε κοντὰ ὁ θεϊκὸς Δυσσέας.

240

“Ἔνα δεντράκι σκαλίζε σκυμμένος ὁ Λαέρτης
κι ἀφοῦ κοντά του σίμωσε τοῦ ’πε ὁ λεβέντης γιός του·
“Ἐ, γέρο, βλέπω τὴ φυτείᾳ πώς ζέρεις νὰ φροντίζῃς
κι ὅλα καλὰ τὰ νοιάζεσαι, μήτε ἔχει ἔνα δεντράκι,
μήτε συκιά, μήτε ἀχλαδιά, πρασιά κι ἐλιὰ καὶ κλῆμα,
ποὺ νὰ ’ναι ἀπεριποίητο σ' ὅλο τὸν κῆπο μέσα.

245

Κι ἔνα ἄλλο τώρα θὰ σοῦ πῶ, νὰ μὴ θυμώσης δῆμως.
Μονάχα ἐσύ εἶσαι ἀκοίταχτος καὶ στὰ γεράματά σου
τέτοια φορεῖς παλιόρουγα κι εἶσαι λερδς ὁ ἔδιος.

- Δὲ σ' ἀμελᾶ ὁ ἀφέντης σου, γιατὶ καλὰ δουλεύεις,
μήτε ἔχεις, ἂν σὲ ἵδη κανεὶς στ' ἀνάστημα, στὴν ὅψη,
ἀπάνω σου τὸ δουλικό. Γιὰ βασιλιάς λὲς μοιάζεις,
ὅταν λουστῇ καὶ φάη ψωμὶ καὶ σὲ ἀπαλὸ κρεβάτι
πάχη νὰ πλαγιάσῃ, ποὺ ὅλα αὐτὰ ταιριάζουν γιὰ τοὺς γέρους.
Μόν' ἔλα πές μου τώρα αὐτὸ καὶ τὴν ἀλήθεια μίλα.
Ποιῶν εἰσαι δοῦλος καὶ σὲ ποιοῦ τὰ χτήματα δουλεύεις ; 250
Καὶ τοῦτο ξήγα μου σωστά, καλὰ νὺν καταλάβω,
ἔδω τὸ Θιάκι ἀν εἶναι αὐτὸ ποὺ φτάσαμε, ὅπως μοῦ 'πε
κάποιος ποὺ σὰν ἐρχόμουνα μ' ἀπάντησε στὸ δρόμο,
ὅχι ἔξυπνος τόσο πολύ, ἀφοῦ δὲν εἶχε θάρρος
νὰ πῆ ἢ ν' ἀκούσῃ κάθε τι γι' αὐτὰ ποὺ τὸν ρωτοῦσα,
ὅ φίλος μου τί γίνεται, ἀν στὴ ζωὴ εἶναι ἀκόμα,
ἢ πέθανε καὶ βρίσκεται μὲς στ' "Ἄδη τὰ λημέρια.
Κι ἔνα ἄλλο τώρα θὰ σοῦ πῶ καὶ πρόσεξε ν' ἀκούσης.
"Ανθρωπο φιλοξένησα μιὰ μέρα στὴν πατρίδα,
στὸ σπίτι μας, ποὺ ἄλλος κανεὶς ἀπ' δσους ξένους εἶδα 260
δὲν ἤρθε τόσο ἀγαπητὸς στὸ πατρικό μου σπίτι.
Παινεύονταν τὸ γένος του πῶς ἥταν ἀπ' τὸ Θιάκι
καὶ τὸ Λαέρτη μοῦ 'λεγε πατέρα του πῶς εἶχε.
Τὸν πῆρα ἐγὼ στὸ σπίτι μου καὶ τὸν φιλοξενοῦσα
κι ἥταν ἀπ' ὅλα τὰ καλὰ τὸ σπίτι μου γεμάτο,
καὶ ταιριασμένα τοῦ 'δωσα φιλοξενίας δῶρα.
'Εφτὰ κομμάτια μάλαμα τοῦ 'δωσα δουλεμένο
κι ἔνα κροντήρι ὄλαργυρο μὲ τέχνη σκαλισμένο.
Χλαμύδες δώδεκα μονὲς καὶ δώδεκα ἀντρομίδες,
τόσες φλοκάτες ὅμορφες, χιτῶνες ἄλλους τόσους,
χώρια γυναικες τέσσερεις στὸν ἀργαλειὸ τεχνίτρες,
πεντάμορφες ποὺ μόνος του τὶς διάλεξε καὶ πῆρε ». 275
- Κι ἀπάντησε ὁ πατέρας του μὲ δάκρυα κι ἔτσι τοῦ 'πε.
«Ο τόπος εἶναι, ξένε, αὐτὸς ποὺ ρώτησες νὰ μάθης
καὶ τὸν κατέχουν ἄνθρωποι κακοὶ καὶ διαστρεμμένοι.
Τὰ δῶρα ποὺ τοῦ χάρισες ὅλα χαμένα πῆγαν,
κι ἔδω ἀν ἐκεῖνον ζωντανὸ τὸν ἔβρισκες στὸ Θιάκι,
δῶρα θὰ σοῦ 'δινε κι αὐτὸς καὶ θὰ σὲ προβοδοῦσε
μ' ἀγάπη, ὡς εἶναι τὸ σωστὸ σ' ὅποιον ἀρχίση πρῶτος.

Μόν' ἔλα πές μου τώρα αὐτὸ καὶ τὴν ἀλήθεια μίλα.
 Σὰν πόσα χρόνια πέρασαν ἀφότου πλανεμένο
 κοντά σου φιλόξένησες τὸ δύστυχο παιδί μου,
 ὃν ἤταν τότε στὴ ζωή, ποὺ ἀλάργα ἀπὸ πατρίδα
 κι ἀπὸ δικούς, στὴ θάλασσα τὸν ἔφαγαν τὰ ψάρια,
 ἢ στὴ στεριά τὸν ἔσκισαν θεριά μὲ τὰ κοράκια.

Κι ἡ μάνα ποὺ τὸν γέννησε κι ὁ ἔρμος του ὁ πατέρας
 δὲ στόλισαν τὸ στρῶμα του νὰ τὸν μοιρολογήσουν.

Κι ἡ Πηγελόπη ἡ φρόνιμη, τὸ λατρευτό του ταΐρι,
 ως τοῦ ἀπερτερετέρης δὲν ἔκλαψε τὸν ἄντρα τῆς στὸ στρῶμα,
 μήτε τὰ μάτια τοῦ ἀκλεισε ποὺ στοὺς νεκροὺς ταιριάζει.

Καὶ τοῦτο ἔγγα μου σωστά, καὶ ἀνὰ καταλάβω.

Ποιός εἰσαι; Ποιός ὁ τόπος σου; Πῶς λέγονται οἱ γονιοί σου;
 Ποὺ τὸ καράβι στάθηκε ποὺ σ' ἔφερε μὲ ναῦτες;
 «Η μήπως ἔργεσαι ἐμπορος μὲ ξένο ἐδῶ καράβι
 κι οἱ ναῦτες ἀφοῦ σ' ἔβγαλαν γύρισαν πίσω πάλε; »

Κι ἀπάντησε ὁ πολύσοφος Δυσσέας κι ἔτσι τοῦ ἀπε.
 «Ἐγὼ εἶμαι ἀπ' τὸν Ἀλύβαντα κι ἀπὸ μεγάλο σπίτι,
 τοῦ ἀρχοντα Ἀφείδαντα παιδὶ κι Ἐπήριτο μὲ λένε.

«Ἀθελα ἡ μοίρα μ' ἔφερε ἐδῶ ἀπ' τὴ Σικανία.

Μακριὰ ἀπ' τὴν πόλη τὸ γοργὸ καράβι σύραμε ὅξω.
 Ο πέμπτος χρόνος ἔκλεισε ἀφότου κι ὁ Δυσσέας
 πέρασε ἀπ' τὴν πατρίδα μου. Καλότυχα στὸν ἔρμο
 δεξιὰ φανῆκαν τὰ πουλιά σὰν ἤτανε νὰ φύγη
 κι ἔφυγε ἐκεῖνος μὲ χαρά. Κι εἴχαμε ἐλπίδα πάλε
 νὰ σμίζουμε καὶ μὲ λαμπρὰ νὰ φιλευτοῦμε δῶρα».

Εἶπε, κι ἐκεῖνον καταχνιὰ σκεπάζει μαύρη λύπης,
 καὶ χῶμα ἀρπάζει μὲ τὶς δυὸ τὶς χοῦφτες καὶ τὸ ρίγνει,
 ἀναστενάζοντας βαριά, στὴν ἀσπρη κεφαλή του.

Καὶ τοῦ Δυσσέα φούσκωνε τὸ στῆθος κι ἀπ' τὴ μύτη
 πόνος πικρὸς τοῦ ξέσπαζε σὰν εἶδε τὸ γονιό του.

Χυμάει καὶ τὸν ἀγκάλιασε, τὸν φίλησε καὶ τοῦ ἀπε.
 «Ο Ἰδιος εἶμαι ὁ γίνος σου ἐγώ, ποὺ λαχταρᾶς, πατέρα,
 κι ἔφτασα στὴν πατρίδα μας τὸν εἰκοστὸ πιὰ χρόνο.

Μόν' κράτα πιὰ τὰ κλάματα καὶ τὸν πικρὸ τὸ θρῆνο,
 ν' ἀκούσης κάτι ποὺ θὰ πῶ, γιατὶ μᾶς· βιάζει ἡ ἀνάγκη.

285

290

295

300

305

315

320

Σκότωσα στὸ παλάτι μας τοὺς ἄναντρους μνηστῆρες
καὶ τὶς ζημιές ξεράσανε καὶ τ' ἄνομά τους ἔργα ».

Τότε ἔτσι πάλε ἀπάντησε κι εἶπε ὁ γέρο Λαέρτης:
«Αν ὁ Δυσσέας εῖσαι σύ, ἀλήθεια, τὸ παιδί μου,
πές μου σημάδια φανερὰ κι ἐγώ νὰ τὸ πιστέψω ». 325

Τότε ἔτσι κι ὁ πολύσοφος τ' ἀπάντησε ὁ Δυσσέας:
«Κοίταξε πρῶτα τὴν πληγὴν ποὺ μὲ τὸ δόντι τ' ἀσπρὸ
μοῦ ’καμε ὁ κάπρος μιὰ φορὰ στὸν Παρνασσὸν ὅταν πῆγα.
‘Ο ἴδιος τότε μ' ἔστειλες κι ἡ σεβαστή μου ἡ μάνα
νὰ τρέξω στὸν πατέρα της Αὐτόλυκο, νὰ πάρω
τὰ δῶρα του, δσα μοῦ ’ταξε στὸ σπίτι μας σᾶν ἥρθε.
Κι ἀκόμα στάσου νὰ σοῦ πῶ τοῦ περβολιοῦ τὰ δέντρα,
ποὺ μιὰ φορὰ μοῦ χάρισες κι ἐγώ σοῦ τὰ ζητοῦσα
μικρὸ παιδάκι πίσω σου στὸν κῆπο ἀκολουθώντας.
‘Ανάμεσα περνούσαμε καὶ σὺ μοῦ τὰ μετροῦσες. 330

Μοῦ ’δωσες δώδεκα ἀγλαδιές, συκιές μαζὶ σαράντα,
δέκα μηλιές καὶ μοῦ ’λεγες κλήματα νὰ μοῦ δώσῃς
ἥργους πενήντα μὲ λογῆς σταφύλια φορτωμένους,
ὅταν ἐρχόντανε ὁ καιρὸς ποὺ θὰ καρποφοροῦσαν ». 335

Εἶπε, κι ἔκεινου λύθηκαν τὰ πύδια κι ἡ καρδιά του,
ποὺ γνώρισε τ' ἀλάθευτα σημάδια ὅπως τοῦ τὰ ’πε
καὶ τὸ παιδί του ἀγκάλιασε, καὶ λιγοθυμισμένον
τὸν ἔσφιγγες ὁ πολύπαθος στὰ στήθια του ὁ Δυσσέας.
Σὰν πῆρε ἀνάσα κι ἡ καρδιὰ συνηρθε τοῦ Λαέρτη
πάλε ἀνοίξε τὸ στόμα του κι ἔτσι εἶπε μὲ δυὸ λόγια: 340

«Ἄχ, ἔχει ἀκόμα, Δία μου, θεοὺς μὲς στὰ οὐράνια,
ὅν οἱ μνηστῆρες πλέρωσαν τὰ κακουργήματά τους.
Τώρα ἔνας φόβος μὲ κρατεῖ ἐδῶ νὰ μὴν πλακώσουν
ὅλο τὸ πλήθιος τῶν Θιακῶν κι εἰδηση νὰ μὴ στείλουν
στῶν Κεφαλλήνων τὰ χωριά. βοήθεια νὰ ζητήσουν ». 345

Κι ἀπάντησε ὁ πολύσοφος Δυσσέας κι ἔτσι τοῦ ’πε:
«Θάρρος, κι αὐτὰ ποὺ σκέπτεσαι στὸ νοῦ σου μὴν τὰ βάζης.
Στὸ σπίτι τώρα δὲς τρέξουμε πού ’ναι κοντὰ στὸν κῆπο.
‘Εκεῖ εἶπα στὸν Τηλέμαχο τραπέζι νὰ ἐτοιμάσῃ
μαζὶ μὲ τὸ χοιροβοσκὸ καὶ τὸ βοϊδοφυλάχτη ». 350

“Ἐτσι εἶπε καὶ ξεκίνησαν γιὰ τ' ὅμορφο τὸ σπίτι..

Καὶ στ' ὄμορφοκατοίκητο σὰν ἥρθανε τὸ σπίτι
βρήκανε τὸν Τηλέμαχο, τὸν Εὔμαιο, τὸ βουκόλο,
ψητὸν νὰ κόβουν καὶ κρασὶ νὰ βάζουν στὰ ποτήρια.
Κι ἡ Σικελιώτισσα ἡ γριὰ τὸν ξακουστὸν Λαέρτην
ἔλουσε τότε στὸ λουτρό, τὸν ἔτριψε μὲ λάδι
κι ὄμορφη ἀπάνου τοῦ βαλεὶς χλαμύδα. Κι ἡ Παλλάδα
ἥρθε καὶ τοῦ ξανάνιωσε τοῦ βασιλιὰ τὰ μέλη,
καὶ πιὸ φηλὸν τὸν ἔκαμε καὶ πιὸ παχὺς νὰ δείχνη.
Ἐπειτα βγῆκε ἀπ' τὸ λουτρὸν καὶ θάμαζε ὁ Δυσσέας
νὰ βλέπῃ τὸν πατέρα του μ' ἀθάνατο παρόμοιο,
κι ἔτσι μὲ λόγια πεταχτὰ τοῦ μίλησε καὶ τοῦ πε.
«Κάποιος, πατέρα, ἀπ' τοὺς θεοὺς θάμαζε ὁ Δυσσέας
σ' ἔκαμε πιὸ ὄμορφότερο στ' ἀνάστημα, στὴν ὅψη».

360

365

Τότε ἔτσι ἀπάντησε σ' αὐτὸν ὁ συνετὸς Λαέρτης:
«Δία πατέρα, κι Ἀθηνᾶ κι Ἀπόλλο μου, εἴθε νὰ μουν
σὰν τὸν καιρὸν ποὺ πάτησα τὸ Νήριτο τὸ κάστρο,
τῶν Κεφαλλήνων ἀρχηγός, σ' ἀκρη γιαλοῦ χτισμένο.
Τέτοιος ψὲς νὰ μουν σπίτι μας, φορώντας τ' ἀρματά μουν
νὰ στέκω ὅρθος νὰ πολεμῶ τοὺς ἄναντρους μνηστῆρες,
πολλοὺς θὰ ξάπλωνα στὴ γῆς ποὺ νὰ χαρῇ ἡ καρδιά σου».

370

375

Τέτοιες κουβέντες ἔκαναν μιλώντας μεταξὺ τους.
Καὶ τὶς δουλειές σὰν τέλεψαν κι ἑτοίμασαν τραπέζι,
ἀράδα πῆγαν στὰ θρονιὰ καὶ στὰ σκαμνιὰ νὰ κάτσουν.
Καὶ στὸ φαγὶ σὰν ἄπλωναν, ἥρθε ὁ γέρο Δολίος
μαζὶ κι οἱ γιοὶ του, ἀπὸ δουλειὰ καὶ κόπο κουρασμένοι,
ποὺ πῆγε ἡ Σικελιώτισσα γριὰ νὰ τοὺς φωνάξῃ,
ἡ μάνα ποὺ τοὺς ἔπρεψε καὶ ποὺ γεροκομοῦσε,
σὰν ἥρθαν τὰ γεράματα, τὸ γέρο τους πατέρα.

380

Μέσα τους σάστισε ἡ καρδιὰ σὰν εῖδαν τὸ Δυσσέα
καὶ ξιπασμένοι στάθηκαν στὸ σπίτι. Κι ὁ Δυσσέας
μὲ δυό του λόγια μαλακὰ γυρίζει καὶ τοὺς κάνει:
«Καθίστε, γέρο, στὸ φαγὶ, κι ἀφῆστε τὴν ντροπή σας.
Ἀπ' ὧρα θέλαμε ψωμὶν ν' ἀρχίσουμε νὰ τρῶμε,
μὰ πάντα καρτερούσαμε καὶ σᾶς ἐδῶ νὰ ρθῆτε».

385

390

Εἶπε καὶ τρέχει ἀνοίγοντας τὴν ἀγκαλιὰ ὁ Δολίος
κι ἔπιασε καὶ τοῦ φίλησε τὸ χέρι του Δυσσέα

κι ἔτσι μὲ λόγια πεταχτά τοῦ μίλησε καὶ τοῦ 'πε·

«Μᾶς ἥρθες, πολυπόθητε καὶ χιλιαγαπημένε,
ἀνέλπιστά μας, κι οἱ θεοὶ σὲ φέρανε οἱ οὐράνιοι.

Γειά σου χαρά σου κι οἱ θεοὶ κάθε καλὸ ἀς σου δώσουν.

Καὶ τοῦτο ξήγα μού σωστά, καλὰ νὰ καταλάβω,

ἡ Πηνελόπη, ἀν ἐμαθε τὴν εἰδηση πῶς ἥρθες,

ἡ κάποιον νὰ τῆς στείλω εύτὺς νὰ τῆς τὸ παραγγεῖλω ».

Κι ἀπάντησε ὁ πολύσοφος Δυσσέας κι ἔτσι τοῦ 'πε·

«Τό 'μαθε τώρα, γέρο μου. Γι' αὐτὸ πιὰ μὴ φροντίσης ».

Εἶπε, κι ἐκεῖνος κάθισε στὸ κάθισμά του πάλε.

Καὶ τοῦ Δολίου τὰ παιδιά, τὸν ξακουστὸ Δυσσέα

πῆγγαν, τὸν καλωσόρισαν καὶ τοῦ 'σφιγγαν τὰ χέρια

καὶ στὸν πατέρα τους κοντὰ καθίσανε ὅλοι ἀράδα.

Κι ἐνόσω αὐτοὶ καθόντανε στὸ σπίτι καὶ δειπνοῦσαν,

στὴν πόλη ἀμέσως ἔτρεξε γοργὴ μηνύτρα ἡ Φήμη,

τὴν εἰδηση γιὰ τὴ σφαγὴ νὰ φέρη τῶν μνηστήρων.

Κι ἔτρεγαν ἀλλος ἀπ' ἀλλοῦ μὲ κλάματα, μὲ θρήνους,

σὰν ἀκουσαν τὴν εἰδηση, μπρὸς στοῦ Δυσσέα τὸ σπίτι.

Παίρνουν νὰ θάψουν τοὺς νεκρούς, καθένας τὸ δικό του,

καὶ κείνους ποὺ ήτανε ἀπ' ἀλλοῦ τοὺς ἔβαλαν στὰ πλοῖα

κι οἱ ναῦτες στὴν πατρίδα τους τοὺς πῆγαν νὰ τοὺς θάψουν.

Πῆγαν κι αὐτοὶ στὴ σύνοδο μὲ σπλάχνα ματωμένα.

Κι ὅταν συνάχτηκε ὁ λαὸς καὶ μαζωχτήκανε ὅλοι,

ἀπάνου ὁρθὸς σηκώθηκε καὶ μίλησε ὁ Εὔπειθης,

πόκλαιγε μ' ἀσβηστο καημὸ τὸ γιό του τὸν Ἀντίνο,

ποὺ πρῶτο τοῦ τὸν σκότωσε ὁ ξακουστὸς Δυσσέας.

Γιὰ κεῖνον δάκρυα χύνοντας πῆρε τὸ λόγο κι εἶπε·

«Ἀδέρφια, αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος κατάστρεψε τὸν τόπο.

Ολο ποὺ πῆρε τὸ στρατό, χιλιάδες παλικάρια,

τὸν ἔχασε, καὶ τὰ γοργὰ καράβια πᾶν κι ἐκεῖνα,

κι ἐδῶ ὅταν ἥρθε σκότωσε τῶν Ἀχαιῶν τοὺς πρώτους.

Μὰ ἐλάτε, πρὶν νὰ φύγῃ αὐτὸς τρεχάτος γιὰ τὴν Πύλο

ἢ, γιὰ τὴν πλούσια "Ηλιδα, ποὺ οἱ Ἐπειγοὶ ὁρίζουν,

νὰ τοῦ ριχτοῦμε. "Ετσι, ἄτιμοι θὰ μείνουμε γιὰ πάντα.

Γιατὶ στὸν κόσμο μιὰ ντροπὴ θά 'ναι, ὅσιοι κι ἀν τ' ἀκούσουν,

ποὺ τοὺς φονιάδες ἀδερφιῶν, φονιάδες τῶν παιδιῶν μας.

395

400

405

410

415

420

425

ἀπλέρωτους ἀφήσαμε. Καλύτερα ἃς μὴ ζήσω,
κι αὐτὴ τὴν ὥρα ὁ θάνατος ἃς ἔρθη νὰ μὲ πάρη.

Μὰ ἐλᾶτε ἐμπρός, μῆπως αὐτοὶ προκάμουν νὰ περάσουν ».

”Ετσι εἶπε, δάκρυα χύνοντας, καὶ συμπονέσανε ὅλοι.
Τότε ἤρθε κι, ὁ τραγουδιστὴς κι ὁ Μέδοντας μαζί του,
σὰν ξύπνησαν, ἀπ’ τοῦ θεϊκοῦ Δυσσέα τὸ παλάτι,
κι ὄπως στὴ μέση στάθηκαν τους εἶδαν κι ἀποροῦσαν.

Κι ἔκει τοὺς εἶπε ὁ Μέδοντας μὲ τὴ σοφὴ του γνώμη:
« Ἀκοῦστε νὰ σᾶς πῶ, Θιακοί. Χωρὶς τῶν ἀθανάτων
τὴ θέληση δὲν τά ’καμε τὰ ἔργα αὐτὰ ὁ Δυσσέας.

Ο ἕδιος εἶδα τὸ θεὸ κοντά του τὸν οὐράνιο
νὰ στέκη, μὲ τὸ Μέντορα στὸ κάθε τι παρόμοιο.

Καὶ πότε θάρρος ἔβγαινε νὰ δώσῃ τοῦ Δυσσέα,
πότε ἔτρεχε καὶ σάστιζε στὸ σπίτι τοὺς μνηστῆρες,
καὶ κάτου πέφτανε σωρὸς ἔνας στὸν ἄλλο ἀπάνου ».

”Ετσι εἶπε κι ὅλοι πράσινοι γενήκανε ἀπ’ τὸν τρόμο.
Τότε εἶπε ὁ γιὸς τοῦ Μάστορα ὁ γερό - ‘Αλιθέρσης,
ποὺ ἀπ’ ὅλους μόνος ἔξιζε νὰ βλέπῃ ἐμπρός καὶ πίσω.

Αὐτὸς μὲ λόγια γνωστικὰ τὸ λόγο πῆρε κι εἶπε.
« Δῶστε, Θιακοί, μιὰ προσοχὴ σ’ ὅ, τι ἔχω νὰ μιλήσω.
Αὐτές γενήκανε οἱ δουλειές ἀπὸ δικὸ σας σφάλμα.

Τοῦ κάκου ἔγδω κι ὁ Μέντορας, μὲ γνώση προικισμένος,
φωνάζαμε ἀπ’ τὶς τρέλες τους νὰ πάψτε πιὰ τοὺς γιούς σας,
ποὺ κάνανε δύνομες δουλειές, νὰ τρῶν μεγάλου ἀνθρώπου
τὸ βιός καὶ τὴ γυναίκα του νὰ θέλουν ν’ ἀτιμάσουν,
γιατὶ ὅλοι στὴν πατρίδα του θαρροῦσαν πῶς δὲ θὰ ’ρθη.
Καὶ τώρα πῶς νὰ κάμετε τὴ συμβουλή μου ἀκοῦστε.

Μῆν πᾶτε, γιατὶ μόνοι μας τὸ χάρο μας θὰ βροῦμε ».

Εἶπε, κι αὐτοὶ πετάχτηκαν μ’ ἀλαλαγμὸ μεγάλο
ἀπ’ τοὺς μισοὺς οἱ πιὸ πολλοὶ—οἱ ἄλλοι μείνανε ὅλοι —
ποὺ ὁ λόγος του δὲν ἔρεσε κι ἄκουγαν τὸν Εὔπειθη.

Καὶ τρέχουν τότε στὴ στιγμὴ καὶ βάζουν τ’ ἄρματά τους.

Κι ἔπειτα σὰν ὀπλίστηκαν τὸ θαυμπωτὸ χαλκό τους,
ὅλοι συνάχτηκαν μπροστὰ στὴν ἀπλωτὴ τὴν πόλη
κι ἀπ’ τὴ λωλάδα του ἀρχηγὸς μπῆκε ὁ Εὔπειθης σ’ ὅλους,
ποὺ νόμιζε πῶς τὴ σφαγὴ θὰ ἐκδικηθῇ τοῦ γιοῦ του,

όμως δὲν τοῦ τανε γραφτὸ πίσω πιὰ νὰ γυρίση.

465

Τότε εἶπε κι ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ στὸ γιὸ τοῦ Κρόνου Δία·
 « Πατέρα μας, τοῦ Κρόνου γιέ, τῶν ἀθανάτων πρῶτε,
 πέκες μου γι' αὐτὸ ποὺ σὲ ρωτῶ. Τί κρύβεις μὲς στὸ νοῦ σου:
 Θ' ἀνάψης ἄγριο πόλεμο καὶ μάχες ξανὰ πάλε,
 ἢ νὰ τοὺς βάλης μελετᾶς ἀγάπη ἀνάμεσό τους;»

470

Κι ὁ Δίας τῆς ἀπάντησε ὁ συγνεφοσυνάχτης.

« Γι' αὐτά, παιδί μου, τί ρωτᾶς καὶ μὲ συχνοζετάζεις;

μονάχη δὲν τὴν ἔκαμες τὴ σκέψη αὐτὴ στὸ νοῦ σου,

πῶς ὁ Δυσσέας σὰν ἐρθῆ νὰ τοὺς πλερώσῃ ἔκεινους;

Κάμε δπως θέλεις. Θὰ σοῦ πῶ κι ἔγω τὸ τί ταιριάζει.

475

Ἄφοῦ πιὰ σκότωσε ὁ θεῖκὸς Δυσσέας τοὺς μνηστῆρες,

ἄς δρκιστοῦν οἱ ἄλλοι τοὺς ὅρκους πιστοὺς ἀγάπης

πάντα νὰ βασιλεύῃ αὐτὸς κι ἐμεῖς ἀπ' τὴν καρδιά τους

νὰ σβήσουμε τὸ θάνατο παιδῶν τους κι ἀδερφῶν τους.

Καὶ μεταξύ τους σὰν καὶ πρὶν ἄς ἀγαπήσουν πάλε

480

καὶ πλούτη ἄς ἔχουν ἀφθονα κι εἰρήνη ὅσο νὰ ζήσουν».

Εἶπε καὶ θάρρος ἔβαλε στὴν πρόθυμη Παλλάδα,

κι ἀπ' τοῦ Ὁλύμπου τὶς κορφὲς πέταξε κάτω κι ἥρθε.

Κι ἀφοῦ χορτάσανε ψωμὶ καρδιόγλυκο νὰ τρῶνε,
 τὸ λόγιο πῆρε ὁ θεῖκὸς Δυσσέας καὶ τοὺς εἶπε·

485

«Ἐνας ἄς τρέξῃ δέω νὰ ίδῃ μήπως κοντὰ ζυγώνουν».

«Ἐτσι εἶπε, κι ἔτρεξε ἔνας γιὸς ἀμέσως τοῦ Δελίου,

καὶ στὸ κατώφλι στάθηκε κι ὅλους κοντὰ τοὺς εἶδε,

καὶ στὸ Δυσσέα φώναξε μὲ πεταχτά του λόγια·

«Πλάκωσαν, νὰ τους, γλήγορα ν' ἀρπάξουμε τὰ ὄπλα».

490

Εἶπε κι αὐτοὶ σηκώθηκαν καὶ τ' ἄρματα φοροῦσαν,
 μὲ τὸ Δυσσέα τέσσερεις κι ἔξ τὰ παιδιά τοῦ γέρου

Δολίου. Πῆραν τ' ἄρματα κι αὐτὸς μὲ τὸ Λαέρτη,

ἄν κι ἤταν γέροι, θέλοντας καὶ μή, νὰ πολεμήσουν.

Κι ἔπειτα σὰν διπλίστηκαν τὸ θαυμπωτὸ χαλκό τους.

495

Βγῆκαν τὴν πόρτα ἀνοίγοντας, κι ἀρχήγευε ὁ Δυσσέας.

Τότε ἔφτασε κι ἡ Ἀθηνᾶ, τοῦ Δία ἡ θυγατέρα,

παρόμοια σὰν τὸν Μέντορα στ' ἀνάστημα, στὴν δύη

καὶ χάρηκε ὁ πολύπαθος Δυσσέας σὰν τὴν εἶδε,

κι ἔτσι εἶπε στὸν Τηλέμαχο, τὸ ζηλεμένο γιό του·

500

« Τώρα καὶ σύ, Τηλέμαχε, μὲς στὴ φωτιὰ τῆς μάχης
χυμώντας, ὅπου δείχνονται τὰ πρῶτα παλικάρια,
νὰ μὴν ντροπιάσῃς, κοίταξε, τὸ πατρικό σου γένος,
ποὺ πάντα πρὶν νικούσαμε σὲ δύναμη κι ἀντρείᾳ».

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε καὶ τοῦ 'πε·
« Θὰ ἴδης, πατέρα, ἂν ἡ καρδιὰ ποὺ κρύβω μὲς στὰ στήθια
μέλλει ντροπὴ στὸ γένος σου νὰ φέρη, καθὼς εἶπες».

Εἶπε, κι ὁ γέρος χάρηκε Λαέρτης κι' ἔτσι κράζει·
«Τί μέρα εἰδα χαρούμενη θεέ μου, νὰ ξημερώσῃ,
ὅ γιός μου μὲ τ' ἄγγρον μου ἀγώνα ἀντρείας ἔχουν».

Κοντά του πῆγε ἡ λιόκαλη θεὰ Ἀθηνᾶ καὶ τοῦ 'πε·
« Γιὲ τ' Ἀρκεσία, φίλε μου καὶ πολυαγαπημένε,
εὐχήσου στὴ θεὰ Ἀθηνᾶ καὶ στὸ μεγάλο Δία,
καὶ τὸ μακρὺ κοντάρι σου τίναξε νὰ τὸ φίξῃς».

Εἶπε καὶ τ' ἀναψε ἡ θεὰ Παλλάδα τὸ θυμό του.
Κι ἀφοῦ στὴν κόρη εὐχήθηκε τ' ἀσπιδοφόρου Δία
τίναξε τὸ κοντάρι του μεμιᾶς καὶ τὸν Εὔπειθη
μέσα ἀπ' τὸ χαλκομάγουλο τὸν ἀκοντίζει κράνος
καὶ δὲν ἐμπόδισε ὁ χαλκός, μόν' βγῆκε πέρα ὁ στόκος,
καὶ πέφτοντας βροντάει, ἀχοῦν καὶ τ' ἄρματα ἀπὸ πάνου.
Τότε ὁ Δυσσέας χύμηξε μὲ τὸ λεβέντη γιό του
μπροστὰ καὶ μὲ σπαθιὰ χτυποῦν καὶ δίστομα μαχαίρια
Τότε ὅλους θὰ τοὺς σκότωνε, κανεὶς δὲ θὰ γυρνοῦσε,
ἀνίσως ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ, τ' ἀσπιδοφόρου Δία
ἡ κόρη, δὲν τοὺς φώναξε τὸ πλῆθος νὰ κρατήσῃ·
« Πάψτε, Θιακοί, τὸν πόλεμο, ποὺ ἀρχίσατε μὲ λύσσα,
καὶ χωριστῆτε γλήγορα δίχως νὰ τρέξῃ αἷμα».

“Ετσι ἡ Παλλάδα φώναξε κι ὅλους τοὺς πῆρε τρόμος.
Πετοῦσαν ἀπ' τὰ χέρια τους τὰ ὅπλα ἀπ' τὴν τρομάρα,
ἔτσι ὅπως φώναξε ἡ θεά, κι ἔπεφταν ὅλα κάτου,
καὶ πρὸς τὴν πόλη τρέξανε νὰ σώσουν τὴ ζωὴ τους.
Χούγιαξε τότε ὁ θεῖκὸς πολύπαθος Δυσσέας,
κι ἀφοῦ μαζεύτηκε χυμάει σὰν κυνηγάρικο δρνιο.
Τὸν καφτερό του κεραυνὸ ἔριξε ὁ Δίας τότε
κι ἔπεσε ἐμπρὸς στὴν Ἀθηνᾶ, τοῦ ἀνίκητου πατέρα
τὴν κόρη, κι ἔτσι φώναξε στὸν πορθητὴ Δυσσέα·

505

510

515

520

525

530

535

« Γιὲ τοῦ Λαέρτη θεῖκέ, πολύτεχνε Δυσσέα,
στάσου καὶ πάψε τὴ σφαγὴ καὶ τὴ λυσσάρα μάχη,
μὴ σοῦ θυμώσῃ ὁ βροντερὸς τοῦ Κρό.ου ὁ γιὸς ὁ Δίας ».

Εἶπε, κι' αὐτὸς τὴν ἀκούσε καὶ χάρηκε ἡ καρδιά του,
Κι ἀνάμεσό τους ἔβαλε πιστοὺς ἀγάπηγς ὄρκους,
ἡ κόρη ἡ λιοπερίχυτη τ' ἀσπιδοφόρου Δία,
μοιάζοντας μὲ τὸ Μέντορα σ' ὅλα, φωνὴ καὶ σῶμα.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ*

ἀκράνι, τό : καρπός τῆς κρανιᾶς.

ἀλάργη : μακριά.

ἄλικος : βαθυκόκκινος.

ἀλυχτῶ : γαβγίζω, (ύλακτῶ).

ἀμάλαχος : ἄθικτος, ἀνέπαφος, ἀγνός, καθαρός.

ἀμποτες : εἴθε.

ἀνάκαρα, ἡ : σωματικὴ δύναμη, ἀντοχή.

ἀνάσβολος : σκοτεινός, ζοφερός.

ἀντένα, ἡ : κεραία τοῦ καταρτιοῦ γιὰ τὸ κρέμασμα τῶν πανιῶν τοῦ πλοίου.

ἀντρομίδα, ἡ : εἰδος μάλλινου χοντροῦ ύφασματος, ποὺ χρησιμοποιεῖται σὰν τάπης ἡ σὰν κλινοσκέπασμα.

ἀποκάρωση ἡ : νάρκη, ζάλη.

ἀραζοβόλη, τό : μικρὸς λυμάνι, δρμίσκος, κατάλυμα.

ἀργαστος : δ ἀκατέργαστος.

ἀρίφνητος : ἀναρίθμητος, ἀμέτρητος.

ἀσφοδελός, ὁ : εἰδος φυτοῦ ποὺ οἱ βολβοὶ τῆς ρίζας του χρησίμευναν γιὰ τροφή.

«'Ασφοδελὸς λειμῶν» ἦταν, κατὰ τὴ μυθολογία, τόπος στὸν "Αδη, ποὺ πήγαιναν σ' αὐτὸν οἱ ψυχὲς τῶν ἥρώων.

ἀτροπος : χωρὶς τρόπο, ἀγενής.

ἄτσαλος : ἀκοσμος, ἀσωτος, ἔκαστος.

ἄχναρος : χωρὶς ἔχνη, χωρὶς ἀπονόνους.

ἄχόλαλος : βουερός, ἡχηρός.

βάγια, ἡ : ὑπηρέτρια, παραμάνα, θηλάστρια.

βαρδολούπα, ἡ : εἰδος πουλιοῦ.

* Στὸ λεξιλόγιο αὐτὸ περιλαμβάνονται κυρίως πραγματολογικοὶ ὄροι καὶ μερικὲς ἄλλες λέξεις τῆς νεοελληνικῆς ποὺ χρησιμοποιήθηκαν στὴ μετάφραση γιὰ τὴν καλύτερη ἀπόδοση τοῦ Ὁμηρικοῦ κειμένου.

βαρηματιά, ἡ : χτύπημα.

βίκος, δ : εἰδος φυτοῦ.

βιτούλα, ἡ : καὶ βετούλα, ἡ : ἀρνὶ ἥ ἐρίφι ἐνὸς ἥ δύο χρόνων.

βολά, ἡ : φορά.

γεράνιος : γαλάζιος, ἀσπρογάλαζος.

γιατάκι, τό : δωμάτιο.

γιορτάνι, τό : περιδέραιο, κόσμημα στήθους.

γιούλι, τό : εἶδος λυλονυδιοῦ· μενεξές, βιολέτα.

γλυκάδι, τό : μικρὸς εὐγενωστὸς κομμάτι ἀπὸ ψητὸν κρέας, κυρώντας ἀπὸ τὸ λαμπτόν.

γομάρι, τό : ζῶο, ύποξύγιο.

δαβίδι, τό, καὶ νταβίδι, τό : εἶδος ἔνδυσιος ἐργαλείου.

δοιάκι, τό : μοχλὸς τοῦ πηδαλίου, πηδάλιο.

δρασκελιά, ἡ : ἄνοιγμα τῶν σκελῶν, διασκελισμός.

έλατάρης, δ : ὁδηγός.

έλιτικος : κατασκευασμένος ἀπὸ ἔνδυο ἐλιᾶς.

ζαβός : διανοητικῶς ἐλλιπής, ἀνόητος.

ζάφι, τό : μικρὸς κύβος· εἶδος παιχνιδιοῦ.

ζιγίχι, τό : σφέρκος, τράχηλος.

θηλύκι, τό : κονυμπί, μικρὴ πόρπη.

θούγια, ἡ : δένδρο ευնῶδες.

καμακιάζω : χτυπῶ μὲ τὸ καμάκι, μὲ ἀλιευτικὸν ἐργαλεῖο ἀπὸ ἐπιμήκη κοντό, ποὺ
ἔχει στὴν ἄκρη μυτερό σίδερο.

κανάβι, τό : κλωστικὴ ὕλη ἀπὸ τὸ δημόνυμο φυτό.

καπρί, τό : κάπρος.

καρδάρια, ἡ : ἔνδυο ἀγγεῖο γιὰ τὸ ἀρμεγμα τοῦ γάλατος.

καρίνα, ἡ : ἡ τρόπιδα, τὸ κάτω μέρος τοῦ πλοίου.

καρσί : ἀπέναντι.

καρτάλι, τό : ἀιτός, γυπαετός, ὅρνιο.

κατεχάρης : κάτοχος.

κάκωκι, τό : πλατύστομο δοχεῖο, κύπελλο, ποτήριο ἔνδυο.

καψαλίζω : καίω τὴν ἐπιφάνεια ἐλαφρά.

κερώνω : γίνομαι κίτρινος σάν κερί.

κίχλα, ἡ : καὶ τσίχλα, ἡ : εἶδος ὠδικοῦ πτηνοῦ.

κολατσό, τό : πρόγευμα.

κούρσουρο, τό : κούτσουρο.

κρικέλι, τό : μικρός κρίκος.

κροντήρι, τό : πήλινο δοχεῖο νεροῦ, κανάτι, ξύλινο δοχεῖο κρασιοῦ.

λαγγόνι, τό : τὸ μέρος τοῦ σώματος μεταξὺ τῆς ὀσφύος καὶ τῶν πλευρῶν.

λάζος, δ : εἶδος μαχαιριοῦ.

λαμπούκπος, δ : κωπηλάτης.

λάτινος : δικασκευασμένος ἀπὸ ἔλατο.

λεβέτι, τό : ύποκορ. τοῦ λέβητος καζάνι.

λιάστρα, ḥ : συσκευή, πλαίσιο γὰ τὴν ἀποξήρανσην καρπῶν.

λογγωμένος : πυκνός· ἐδῶ : δασύτριχος.

μαδέρι, τό : χοντρό σανίδι, ποὺ χρησιμοποιεῖται σὰν βάθρο η ύποστήριγμα.

μαλάζω : μαλακώνω· ἐδῶ : καταπραῦνω, ἡσυχάζω, ἀνακονφίζω.

μασαλάς, δ : κοντάρι, στύλος μὲ δαδὶ στὴν κορυφή, πυρσός.

ματσούκι, τό : φόπαλο, χοντρό φαβδί.

μεδουλάτος : γεμάτος μὲ μεδούλη.

μερμίδι, τό : λεπτὸ σχοινί.

μεσοδόκι, τό : ξύλινο δοκάρι τῆς στέγης, διάζωμα.

μπασιά, ḥ : στενὴ δίοδος, εἰσόδος.

μπόλια, ḥ : μαντίλι κεφαλῆς.

μετρογκῶ : κατευθύνω, διώχνω μὲ θόρυβο.

νέμα, τό : γνέμα, νῆμα.

ξάργου : ἐπίτηδες.

ξάρτια, τά : τὰ κατάρτια, τὰ πανιὰ καὶ τὰ σχοινιὰ τοῦ πλοίου.

δύτας, δ : δωμάτιο, θάλαμος.

ὅργος, δ : σκαμμένη γραμμὴ τοῦ ἄγοοῦ, αὐλάκι.

δρνιά, ḥ : ἀγροσυκιά.

πάκια, τά : μέρος τοῦ σώματος τοῦ ζώου γύρω ἀπὸ τὰ πλευρά.

παλαμάρι, τό : χοντρό σχοινί, ποὺ χρησιμεύει γιὰ τὸ δέσμῳ τῶν πλοίων στὴν ἀκτή.

πάλος, δ : πάσταλος, παλούκι.

πασπαλίζω : φίγνω λεπτότατο ἀλεύοι η ὁποιαδήποτε ἄλλη οὖσία τριμμένη σὲ σκόνη.

πάτερο, τό : ξύλινο δοκάρι, ποὺ ύποβαστάζει τὴ στέγη η τὸ πάτωμα.

παχύι, τό : φάτνη.

πελέκι, τό : μικρή ἀξίνη.

πέτομαι : ὑπερηφανεύομαι, καμαρώνω.

ποδοκόπι, τό : φιλοδώρημα γιὰ ὑπηρεσία.

πολύσκαρμος : μὲ πολλοὺς σκαρμούς, ἐπομένως μὲ πολλὰ κουπιά.

πραμιώτικος : γλυκός (ἢ λ. ιδίως γιὰ τὸ κρασί).

προσθηλιάζω : ἀφήνω τὸ ἄφιν κάτω ἀπὸ τὴν μάνα γιὰ θήλασμα.

πρυμάτσα, ἡ : σχοινί, μὲ τὸ ὅποιο δένεται τὸ πλοῖο στὴν ἀκτή.

ρόγα, ἡ : μισθός.

ροτή, τό : δοχεῖο λαδιοῦ.

σάλαγος, ὁ : βοή, θόρυβος· κραυγὴ τοῦ βισκοῦ γιὰ ν' ἀλλάξῃ κατεἰθυνσι τὸ κοπάδι.

σαρώνω : σκουτίζω.

σερπετός : ζωηρός, εὐκίνητος, ἔξυπνος.

σκαρί, τό : πλοίο, ὁ σκελετός τοῦ πλοίου.

σκαρμός, ὁ : ξύλινος ἢ μετάλλινος πάσσαλος, ὅπου στηρίζεται τὸ κουπὶ μὲ θηλιά.

σκαρτάδος : ἄχρηστος, ἀνισθρόπος, πολυλογάς.

σκίζα, ἡ : μικρὸ κομμάτι σχισμένου ξύλου, πελεκούνδι.

σκλῆθρο, τὸ καὶ σκλήθρα, ἡ : εἰδος δένθρου ποὺ φύεται κοντὰ σὲ νερό.

σκλίδα, ἡ : μικρὸ κομμάτι, κυρίως κρέατος.

σκότα, ἡ : σχοινὶ ποὺ τεντώνει τὰ πανιὰ τοῦ πλοίου.

σοφράς, ὁ : ξύλινος τετράγωνος δίσκος, ποὺ στηρίζεται σὲ χαμηλὸ πόδι καὶ χρησιμεύει σὰν τραπέζι.

σπαργωμένος : φουσκωμένος, γεμάτος γάλα.

σταλίζω : ἀναπανόμαι (ἢ λ. χρησιμοποιεῖται γιὰ τὰ ζῶα).

στάντζος, ὁ : σχοινὶ ἀπὸ τὴν κορυφὴ τοῦ καταρτιοῦ πρὸς τὴν πρώρα.

στάφνη, ἡ : ἀρχ. στάθμη δργανό μὲ τὸ ὅποιο σημειώνεται στὸ ξύλο ἢ εὐθεία γραμμή, στὴν ὅποια θὰ κοπῇ ἢ θὰ πελεκηθῇ.

στιά, ἡ : ἐστία.

συγγρνᾶ : τακτοποιῶ.

σφλόμος, ὁ : καὶ φλόμος : φυτὸ μὲ μαύρη φύσια καὶ ἄσπρο ἄνθος, ἀγριοπήγανο.

τάσι, τό : πλατύστομο δοχεῖο ἐδῶ : φυγὸ δοχεῖο γιὰ τὸ πλίσιμο τῶν κεριῶν.

τουσλούκι, τό : εἰδος περικημίδας.

τρεχαντήρι, τό : μικρὸ γρήγορο ἵστιοφόρο.

τροπωτήρας, ὁ : σχοινὶ ποὺ συνδέει τὸ κουπὶ μὲ τὸν σκαρμό.

τσιμπούρι, τό : ἔντομο, παράσιτο τοῦ ζώου.

τσότρα, ἡ : ξύλινο δοχεῖο νεροῦ ἢ κρασιοῦ.

τυπάρι, τό : τεμάχιο κεριοῦ, ποὺ ἔχει πάρει τὸ σκῆνα τοῦ ἀγγείου στὸ ὅποιο ἔλιωσε.

φαλάγγι, τό : στρογγυλὸ ξύλο ποὺ τοποθετοῦν κάτω ἀπὸ τὸ πλοῖο γιὰ νὰ τὸ μετακινήσουν στὴν ξηρά.

φάρα, ἡ : σότι, γένος, συντροφιά.

φηκάρι, τό, καὶ θηκάρι, τό : θήκη ξίφους, σπαθιοῦ, μαχαιριοῦ.

φλοκάτη, ἡ : μάλλινη κονθέρτα.

φιντάνι, τό : νεαρὸ φυτό, βλαστός.

ψηφίζω καὶ ψηφῶ : ἐδῶ λογαριάζω, ὑπολογίζω.

'Εξώφυλλον ΙΩ. ΜΗΛΙΩΝΗ

'Επιμελητής ἐκδόσεως : B. ΣΦΥΡΟΕΡΑΣ

Τὰ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουν τὸ κάτωθι βιβλιόσημον εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αὐτῶν.

‘Αντίτυπον στερούμενον τοῦ βιβλιοσήμου τούτου θεωρεῖται κλεψύτυπον. ‘Ο διαθέτων, πωλῶν ἢ χρησιμοποιῶν αὐτὸ διώκεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 7 τοῦ νόμου 1129 τῆς 15/21 Μαρτίου 1946 (‘Εφ. Κυβ. 1946 Α’ 108).

ΕΚΔΟΣΙΣ Β', 1965 (VI) — ΑΝΤΙΤΥΠΑ 50.000 — ΣΥΜΒΑΣΙΣ 1286/4-5-65

‘Εκτύπωσις — Βιβλιοδεσία ΑΔΕΛΦΩΝ ΡΟΔΗ — Κεραμεικοῦ 40

Επί της ομάδας που ανέλαβε την επιτύχηση της συγκεκριμένης στόχου, η οποία διατάθηκε από την Επιτροπή Κοινωνικού Αναπτυξιακού Πολιτικού Σχεδιασμού, με την απόφαση της Διοικητικής Επιτροπής της Επιτροπής Κοινωνικού Αναπτυξιακού Πολιτικού Σχεδιασμού, στη συνεδρίαση της 1ης Ιανουαρίου 2011.

• 55-6-8888 ΕΠΙΧΑΛΗΜΤΖΗ, γεννηθείς (ΑΙΓΑΙΟΝ ΚΑΙ ΜΑΣΙΔΑ) στην Α. ΖΙΒΟΛΗ
Οι αναπομπές στην παραπάνω παραγγελία παρατίθενται στην παραπάνω

